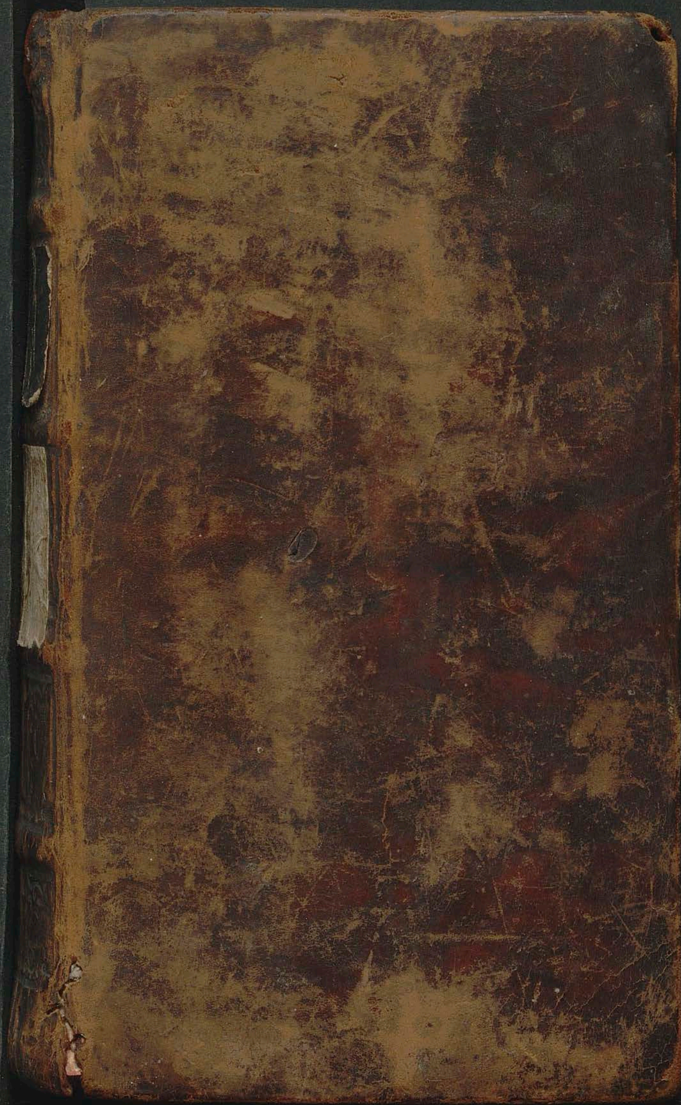
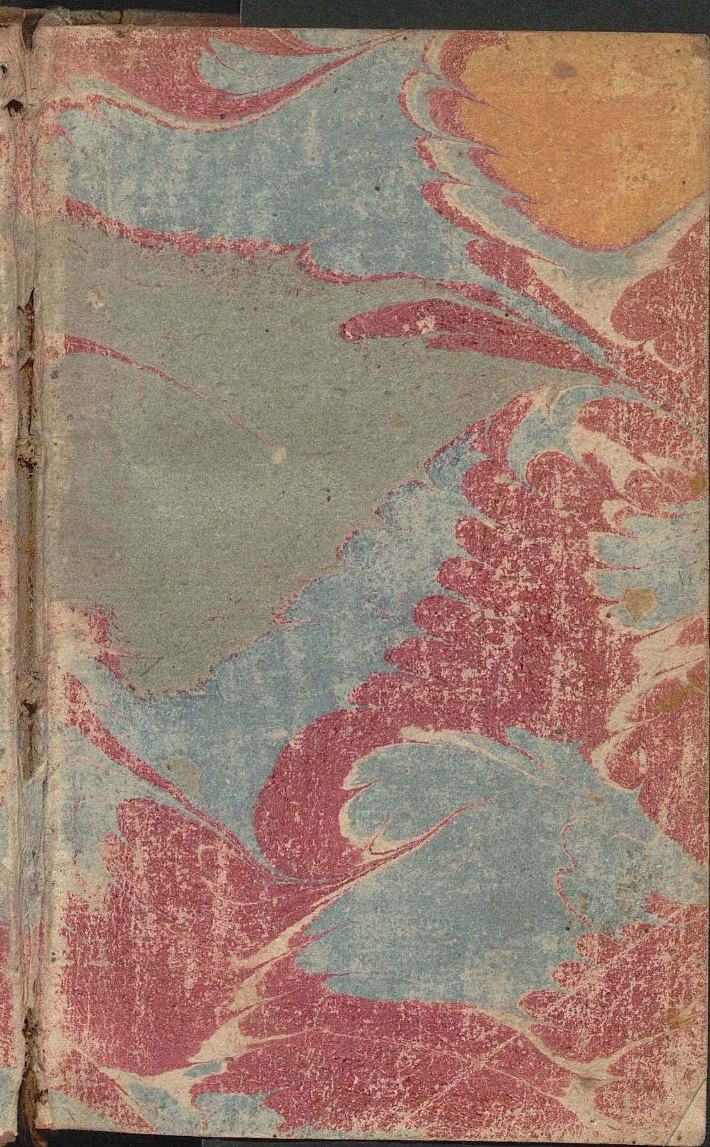
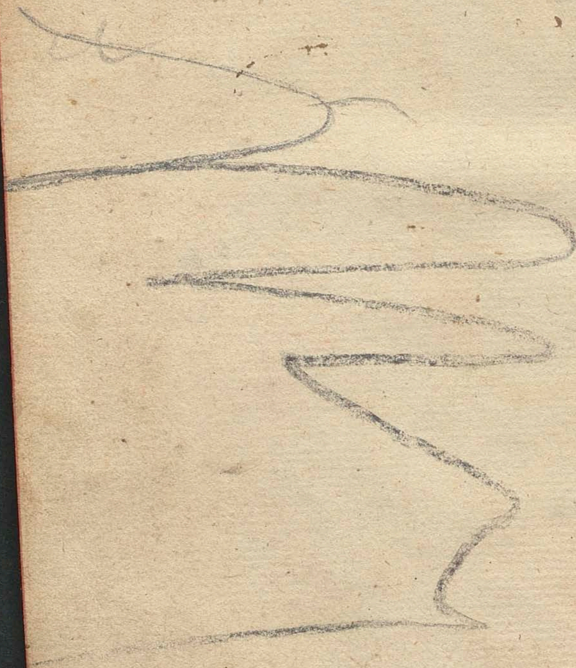

Bazyli
Mackiew

Ex Libris Mosq. Acad.
Stud. Basilii Boltaisky
1786 an. M L.

BR

Re

IN OFFICINA V.

A. C. CIƆIƆCCLVI

AMICO LECTORI
S. P. D
BIBLIOPOLA

Iterum prodeunt Ciceronis, Latinae linguae principis, epiſtolae ad Diuerſos, ſiue quae aliorum ſcriptura eſt, ad Familiares. Illuſtratae ſunt obſeruationibus perſpicuis, et quae ipſum auctorem explanant clare; licet ex interioris Philologiae et antiquitatum monumentis haud deriuatae ſint. Parentem atque conditorem M. Erdmanum Vhſeum agnoſcunt, qui Gymnaſio Martisburgenſi digniſſime praeeſt; quippe quod nuper iam manifeſtauimus.

…nus. Quid actum et praeſtitum a nobis ſit, quum laborem hunc iterum renouauimus, paucis te, Lector amice, perdocebimus. Ipſe auctoris textus ad probatiſſimos libros, in primis Manutii, noua emendationis cura inſtituta, expreſſus eſt, et magnam curam et ſtudium in id poſuimus, vt operarum vitia longiſſime abſint. Quod ſi quaedam irrepſerint; leuis, opinor, erunt momenti et a non penitus Romanae linguae rudi facile reſtitui atque emendari poterunt. Noluimus, vt annotamentis fierent acceſſiones Philologicae, quas integro operi, quod futuro eruditorum vſui deſtinauimus, reſeruandas exiſtimauimus, ne Commentarii longiores videantur. Argumenta epiſtolarum breuiter ſignati et praefigi illis, vtile quidem fuiſſet; vt conſpiciatur in

fronte

fronte, quaenam epiſtolarum ſit ſententia: ſed hac ratione priſtina forma operi reddi haud potuiſſet, quae omnino retinenda et conſeruanda eſt, adeo, vt quaeuis additamenta ſingulatim typis exſcribenda putemus. Index, quem ad extremum addidimus, tam ſtudioſe compoſitus erat, vt noua acceſſionum cura haud egere videretur. Accipe ergo, optime Lector, has Ciceronis epiſtolas, in quibus vtique larga meſſis variae eſt doctrinae, quam etiam ſtudium noſtrum, quod in hanc editionem contulimus, amplificabit. Hactenus de iterata harum epiſtolarum editione. Quum ſtudium noſtrum, quod in auctoribus claſſicis illuſtrandis adhuc locatum eſt, haud infructuoſum fuiſſe cognouerimus; illud vel in futurum tempus conſeruare, muneris noſtri erit. Quo nomine conſilium ani-

mo noſtro ineſt, vel caeteros ſcriptores exponendos illuminandoſque curandi, ſi per firmatam valetudinem et caeleſtem prouidentiam liceat, a qua omnis litterarum flos et ſalus dependet. Lactantium, Chriſtianum auctorem elegantiſſimum, Philologicis notis et emendationibus optimus Walchius illuſtrabit, qui et librum ſubiunget de mortibus perſecutorum. Commentarii enim Antonii Thyſii, Ioſephi Iſaei, Michaelis Thomaſii, Xyſti Betuleii, Seruatii Gallaei, Thomae Sparkii et aliorum partim ſumtuoſiores ſunt, partim rariores, et Chriſtophori Cellarii nimium artati ambitu et limitum breuitate concluſi. Aurelius Victor paullo poſt Lactantium ſequetur, de quo Anna, Tranquilli Fabri filia, bene merita eſt, quae eum in Delphini vſum explicuit. Nec Samuelis

muelis Pitiſci meritis praemium famae et gloriae deerit, cuius induſtriam idem Aurelius Victor fatigauit, quod aliunde conſtat. Horum auxilio verba auctoris purgatiſſima exhibebimus, quum Codicum, qui manu exarati ſunt, mira paucitas ſit in Germania noſtra. Ipſae annotationes ita conſtructae erunt, vt quiſque, qui eas conſulat, maturos inde fructus percipiat et auctori lucem ſplendidam poſſit accendere. Nec Valerium Maximum inexplicatum dimittemus; licet adhuc Iacobi Perizonii obſeruata exſpectemus, vt eum ſummum virum, ducem noſtrum ſequi poſſimus. Multa omnino Valerio Maximo addi poſſunt, quae non vbiuis obuia nec parata ſunt: ac non iuuentuti modo; ſed prouectioribus etiam commendanda ſunt. In primis Latinitatis ra-

tio habenda eſt, cuius quum non adeo ſumma laus et auctoritas; monendum vtique requiritur, quod ad vſum ſuum quiſque poſſit tranſducere. Claudianus, cuius ingenium ſub Honorio et Arcadio floruit, ita exornabitur, vt ei praeter emendatiſſimum auctoris textum, Caſparis Barthii obſeruationes in compendium redactae, aliique Commentarii ſubiungantur. Eutropii Breuiarium Romanae hiſtoriae cum metaphraſi Graeca Paeanii notis vbique Criticis ac reformatis locupletabitur, et cum ſuperioribus, ſi per fata liceat, lucem publicam adſpiciet. Liuii et Senecae opera, quum et maieſtate ſtili, et ipſarum rerum praeſtantia, maxime ſint commendanda, nec vllo tempore fuerint illaudata, neutiquam negligamus, quin potius publico vſui noua induta veſte

ſte exhibeamus. Sunt quidem magnae molis et multorum opes afflictas ſuperare videntur; verum annotamentis limites ita conſtituemus, vt iuſtam, et quae illa decet, formam minus excedant. Liuius in primis, vel poſt clariſſimorum virorum operas, eget clariore luce, quam nonnulli ex copia variantium lectionum, aſt praepoſtero ſane iudicio, accendere voluerunt. Minus vero, optime Lector, perſuadeas, fore vt ea ratio annotamentorum obſeruetur, quam in quibuſdam nonnulli ſibi praeſcripſerant, quum Grammaticae tantum interpretationi intenti fuerunt. Coniungemus vtrumque, et Philologicas Criticasque et Hiſtoricas obſeruationes, vt cum ipſi rei, quam auctor pertractat, tum verbis illius et Latinitati proſpicere poſſimus. Exemplum exhi-

exhibet Velleius Paterculus et Fabulae Phaedri, quas Walchius induſtrius interpretatus eſt, ita vt ei et emendatio et notae Criticae maiori curae fuerint. Quod ſi occaſio et temporis et libri fert, vt Commentarii, qui curas poſteriores deſiderant, poſſint augeri reformarique, ne id quidem nos neglecturos eſſe, velimus plane tibi perſuadeas. Caeterum age feliciter, et fac, vt de ſtudio voluntatis propenſae, qua in meliores litteras promouendas ferimur, bene ſentias. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD DIVERSOS LIBRI XVI

LIBER PRIMVS
AD P. LENTVLVM

I [1] M. T. C. P. LENTVLO [2] PROCOS S. D

Ego [3] omni [4] officio, [5] ac potius [6] pietate erga te, [7] caeteris satisfacio omnibus: [8] mihi [9] ipse nunquam satisfacio. Tanta enim magnitudo est tuorum erga me [10] meritorum, vt, quia tu, [11] nisi perfecta re, [12] de me non conquiesti: ego, quia non idem [13] in tua caussa efficio, vitam mihi esse [14] acer-

1 Hic Lentulus Spinther Ciliciae erat proconsul. Epistola est narratoria et excusatoria. 2 proconsul est prouincialis magistratus. 3 pronomen hoc in principio sermonis magnam vim obtinet. 4 debito munere ac studio. 5 quod potius dicam. 6 veneratione et obseruantia. 7 in oculis caeterorum omnium. 8 in oculis meis. 9 egomet. 10 restitutionis. 11 donec me restitutum videres. 12 restituendo ab exilio in vrbem. 13 in tuo negotio, in reductione regis.

[14] acerbam putem. [15] In cauſſa [16] haec ſunt. Ammonius, [17] regis, [18] legatus, [19] aperte [20] pecunia [21] nos oppugnat. [22] res agitur per eosdem [23] creditores, per quos, cum tu aderas, agebatur. Regis [24] cauſſa, ſi qui ſunt, qui [25] velint, [26] qui [27] pauci ſunt, omnes [28] rem [29] ad Pompeium deferri volunt. Senatus religionis [30] calumniam non [31] religione, ſed [32] maliuolentia, et illius [33] regiae largitionis inuidia, [34] comprobat. [35] Pompeium [36] et [37] hortari, et [38] orare, et iam liberius accuſare, et monere, vt [39] magnam infamiam fugiat, non deſiſtimus. Sed [40] plane nec precibus noſtris, nec admonitionibus [41] relinquit locum. Nam cum [42] in ſermone quotidiano, tum in ſenatu palam ſic egit

14 inſuauem. 15 quod non idem efficio. 16 quae dicam. 17 Ptolemaei Auletae. 18 quem rex Romam miſit ad petendam reductionem ſui per Pompeium. 19 nullo legum metu. 20 largitione pecuniaria. 21 nobis vehementer aduerſatur. 22 lis et controuerſia. 23 regis. 24 e vtilitate et voto. 25 litem dirimi. 26 id volentes. 27 vt ob apertam regis largitionem, vel quia propter acerbiſſimam tributorum exactionem eiectum ab Alexandrinis audierant. 28 reductionem regis Aegypti. 29 Cn. Pompeio honorifice committi. 30 callidam et fictam interpretationem per ſacerdotes factam. 31 vero metu faciendi contra monita diuina. 32 qui tibi male vult. 33 profuſionis pecuniae nomine regis. 34 facto S. C. 35 proſequitur, quae pro Lentulo egit reliqua. 36 ſimul. 37 tanquam iamicum. 38 tanquam principem. 39 quam incurret, ſi contra te, cui tantum debet, faciat. 40 omnino. 41 Pompeius. 42 in familiari cum amicis confabulatione.

[43] egit cauſſam tuam, vt neque [44] eloquentia maiore quisquam neque [45] grauitate, nec [46] ſtudio, nec [47] contentione [48] agere potuerit, cum [49] ſumma teſtificatione tuorum in ſe [50] officiorum et amoris erga te ſui. [51] Marcellinum tibi eſſe [52] iratum ſcis. [53] is, hac [54] regia cauſſa excepta, caeteris in rebus ſe acerrimum [55] tui defenſorem fore [56] oſtendit. Quod [57] dat, [58] accipimus: quod [59] inſtituit [60] referre de [61] religione, et ſaepe iam retulit, ab eo [62] deduci non poteſt. [63] res ante [64] Idus acta [65] ſic eſt. nam haec [66] Idibus [67] mane ſcripſi. [68] Hortenſii, et mea, et [69] Luculli ſententia [70] cedit religioni de exercitu: [71] teneri enim res aliter non poteſt: ſed ex illo S. C., quod te [72] referente fa-

43 fortunas et honores defendit. 44 vbertate et elegantia orationis. 45 ſententiarum pondere. 46 propenſa in Lentulum voluntate. 47 ope ſumma. 48 cauſſam tuam. 49 maxima proteſtatione. 50 benefactorum. 51 is eſt Cn. Lentulus Marcellinus. 52 quod te cupidum videat reducendi regis. 53 Marcellinus. 54 de rege reducendo. 55 tuarum omnium ſententiarum ac voluntatum. 56 vrbis. 57 quidquid in fauorem tui dicit. 58 gratum eſt. 59 propoſuit. 60 in conſultationem ſenatus. 61 religioſa obſeruatione Sibyllinorum verſuum. 62 amoueri, et in contrarium adduci. 63 contentio. 64 Ianuarias, i. e. XIII die eius menſis. 65 in modum ſequentem. 66 ipſo die XIII. 67 prima luce. 68 hic eſt ille Q. Hortenſius, eloquentiae laude clarus. 69 Marci, non Lucii, qui pe- tierat anno ſuperiore. 70 id eſt, noſtra ſententia eſt, quod tu, Lentule, debes regem reducere ſine exercitu. 71 obtineri. 72 in conſultationem ſenatus adducente, an per te reduci debeat.

ctum eſt, tibi [73] decernit, vt regem [74] deducas, quod [75] commodo rem facere poſſis, [76] vt exercitum religio tollat, te [77] auctorem [78] ſenatus retineat. [79] Craſſus [80] tres legatos [81] decernit, nec excludit [82] Pompeium. [83] cenſet enim etiam ex iis, [84] qui cum imperio ſunt: [85] Bibulus tres tres legatos ex iis, qui [86] priuati ſunt [87] Huic aſſentiuntur reliqui [88] conſulares, praeter [89] Seruilium, qui omnino [90] reduci nega [91] oportere: et [92] Volcatium, qui, [93] Lup [94] referente, Pompeio [95] decernit: et [96] Afranium, qui aſſentitur Volcatio: [97] quae res au get ſuſpicionem [98] Pompeii voluntatis. nam [99] aduertebantur Pompeii familiares aſſentiri Volcatio. [100] laboratur vehementer. [1] inclinat re

73 adiudicat. 74 honorifice in patriam et regnum re ducas. 75 cum erit commodum. 76 ſic vt auctoribus li bris Sibyllinis demat tibi exercitum. 77 reductioni 78 qui decreuit per te reducendum. 79 M. Licinius Craſſus, vnus e patribus conſcriptis. 80 cum rege mit tendos in Aegyptum. 81 pro ſententia ſua conſtitui 82 cui frumentariae curationis gratia toto orbe terra rum et ſenatus et populus imperium dederat. 83 iu dicat legatos ſumendos. 84 qui ſunt in conſulatu au proconſulatu, aut praecipuo magiſtratu. 85 intell. ce ſet ſumendos. 86 nullo magiſtratu fungentes. 87 Bibu lo. 88 intell. viri. 89 intellige Iſauricum, dictum ita Iſauris debellatis. 90 regem. 91 expedire. 92 praete Volcatium. 93 tribuno plebis. 94 adducente in con ſultationem non de reducendo rege tantum, ſed vt Pompeio reduceretur. 95 adiudicat reductionem. 9 praeter Afranium. 97 quod aſſentitur Volcatio. 98 qua habetur de Pompeio, quod velit regem reducere, li cet propter Lentulum diſſimulet. 99 comperiebatur plerisque. 100 contenditur. 1 res incipit tendere uinam.

res eſt. [2] Libonis et [3] Hypſaei 4 non obſcura [5] concurſatio, et contentio, omniumque Pompeii familiarium [6] ſtudium, [7] in eam opinionem rem adduxerunt, vt Pompeius [8] cupere videatur: [9] cui qui [10] nolunt, iidem tibi, quod [11] eum [12] ornaſti, non ſunt amici. Nos [13] in cauſſa auctoritatem [14] eo minorem habemus, quod tibi [15] debemus. [16] Gratiam autem noſtram [17] extinguit hominum ſuſpicio, quod [18] Pompeio ſe [19] gratificari putant. [20] Vt in [21] rebus multo ante, quam [22] profectus es, ab ipſo [23] rege, et ab intimis ac domeſticis Pompeii clam [24] exulceratis, deinde palam a conſularibus [25] exagitatis, et in ſummam [26] inuidiam adductis, ita [27] verſamur. [28] Noſtram fidem omnes, [29] amo-

 rem

2 cuius filiam Sextus Pompeius, Pompeii Magni filius, vxorem habebat. 3 P. Plancii Hypſaei. 4 manifeſta. 5 prenſantium propria. 6 diligens ſolicitatio. 7 effecerunt, vt eam opinionem de ea re homines haberent. 8 reducere regem. 9 Pompeio. 10 non bene volunt. 11 Pompeium 12 intell. procuratione rei frumentariae. 13 in hac controuerſia. 14 propterea. 15 quia per te in vrbem reſtituti. 16 qua apud eos alioqui valeremus. 17 deprimit et annihilat. 18 decernendo illi reductionem. 19 rem gratam facere. 20 intell. verſabamur. 21 cauſſis 22 in prouinciam. 23 Ptolemaeo, qui ſummis viribus annixus eſt a Pompeio reduci. 24 corruptis, in peius relatis. 25 grauiter vituperatis. 26 odium, ob apertam regis largitionem. 27 q. d. ſicut ante profectionem tuam prius occulte, deinde palam plurimi erant in hac cauſſa corrupti, ita adhuc ſunt. 28 fidem in te meam omnibus hominibus probabo multis documentis, amorem autem tui abſentis, quamuis et alii, tui tamen familiares praecipue cognoſcent. 29 noſtrum.

res [30] tui abſentis [31] praeſentes tui cognoſcent. Si eſſet in iis [32] fides, [33] in quibus [34] ſumma eſſe debebat, [35] non laboraremus. Vale.

30 quem habemus in te abſentem. 31 qui ſunt in vrbe. 32 fidelitas. 33 vtpote in Pompeio. 34 intell. fides. 35 ſine labore te voti compotem faceremus.

II [1] M. T. C. S. D. P. LENTVLO PROCOS

[2] Idibus Ianuariis in ſenatu nihil eſt [3] confe-ctum, propterea quod dies magna ex parte conſumtus eſt [4] altercatione [5] Lentuli [6] con-ſulis, et [7] Caninii tribuni pl. Eo die nos quo-que [8] multa verba fecimus, [9] maximeque [10] viſi ſumus ſenatum commemoratione [11] tuae voluntatis erga illum [12] ordinem [13] commouere. Itaque [14] poſtridie placuit, vt breuiter ſenten-tias diceremus. videbatur enim [15] reconci-liata nobis voluntas ſenatus eſſe : [16] quod [17] cum [18] dicendo, tum [19] ſingulis appellandis rogandisque perſpexeram. Itaque cum ſen-tentia prima Bibuli pronuntiata eſſet, vt

[20] tre

1 Epiſtola eſt narratoria. 2 hac epiſtola recitat, quae acta ſunt in ſenatu poſtridie Idus Ianuarias. 3 decre-tum. 4 contentione de rege reducendo. 5 Marcelli-ni. 6 ad differentiam Lentuli, proconſulis. 7 is eſt qui rogationem tulit, vt Pompeius regem gemino li-ctore reſtitueret. 8 multa locuti ſumus. 9 praecipue 10 nobis. 11 auctoritatem ſenatus Lentulus conſul acer-rime defendit. 12 ſenatorium. 13 beneuolentia afficere 14 die ſequente Idus. 15 in gratiam rediiſſe. 16 quam-rem. 17 pariter. 18 cum cauſſam tuam dicerem. 19 cum ſingulos rogarem, quid ſentirent.

[20] tres legati [21] regem reducerent: [22] secunda [23] Hortensii, vt tu sine exercitu [24] reduceres: tertia Volcatii, vt Pompeius reduceret: [25] postulatum est, vt Bibuli sententia [26] diuideretur: [27] quatenus [28] de religione dicebat, [29] cuique rei iam [30] obsisti non poterat, Bibulo [31] assensum est: [32] de tribus legatis, [33] frequentes [34] ierunt [35] in alia omnia. [36] Proxima erat Hortensii [37] sententia, cum Lupus tribunus pl. [38], quod ipse [39] de Pompeio retulisset, intendere coepit, ante se oportere [40] discessionem facere, quam consules. Eius orationi vehementer ab omnibus reclamatum est. erat enim et [41] iniqua, et [42] noua. Consules neque [43] concedebant, neque valde repugnabant. diem cosumi volebant. id quod est factum. [44] Perspicie-

20 ex iis, qui priuati erant. 21 Ptolemaeum. 22 intell. sententia esset pronuntiata. 23 cum quo Lucullus et Cicero sentiebant. 24 dum. 25 a iudicibus. 26 in duo membra, altero reiecto. 27 in quantum. 28 de Sibyllinis versibus, regem reduci cum exercitu vetantibus. 29 quatenus dicebat de religione. 30 quia nemo audebat contradicere. 31 quia omnes approbauerunt, non esse reducendum cum exercitu. 32 quantum erat, quod per tres legatos reducendum censebat. 33 plurimi senatorum. 34 eundo sententiam et voluntatem suam declarauerunt. 35 in alias sententias potius, quam in Bibuli. 36 secunda 37 vt tu sine exercitu reduceres. 38 eo quod. 39 an potius per Pompeium reduci deberet. 40 iubere, vt de eo, quod retulisset, per discessionem senatorum iudicium fieret. 41 quid enim iniquius, quam tribunorum pl. priorem sententiam in senatu referri, cum consularis suprema esset dignitas? 42 inaudita. 43 assertionem Lupi. 44 perspicaciter videbant.

bant enim, [45] in Hortenſii ſententiam [46] multis partibus plures ituros: quanquam aperte Volcatio aſſentirentur. [47] Multi [48] rogabantur, atque [49] id ipſum conſulibus inuitis. nam [50] in Bibuli ſententiam [51] valere cupierunt. [52] Haec controuerſia vſque ad ad noctem [53] ducta, ſenatus eſt [54] dimiſſus: et ego eo die [55] caſu [56] apud Pompeium coenaui: [57] nactusque tempus hoc magis [58] idoneum, quam vnquam antea, quod poſt tuum diſceſſum is dies primus [59] honeſtiſſimus nobis fuerat in ſenatu: ita ſum cum [60] illo locutus, vt mihi viderer animum [61] hominis ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam [62] traducere: quem ego ipſum cum [63] audio, prorſus eum libero [64] omni ſuſpicione [65] cupiditatis. cum autem eius familiares [66] omnium ordinum video, [67] perſpicio id, quod iam omnibus eſt [68] apertum, totam [69] rem iſtam [70] iam pridem a [71] certis hominibus, [72] non inuito rege

ipſo

45 quam in aliorum ſententiam. 46 multo plures 47 ſenatorum. 48 ſententiam. 49 intell. fiebat. 50 conſules. 51 approbari. 52 de tribus ſententiis. 53 prolongata. 54 domum. 55 euentu fortuito. 56 coenare apud aliquem eſt eius domi coenare. 57 et affectus. 58 ad agenda cum Pompeio, quae vellem. 59 honorificentiſſimus. 60 Pompeio. 61 Pompeii. 62 mouere. 63 de te loquentem. 64 orta ex concurſatione et contentione Libonis et Hypſaei. 65 reducendi regis. 66 in quocunque gradu dignitatis ſint. 67 animaduerto. 68 manifeſtum. 69 de reductione regis per te. 70 multo ante, quam profectus es. 71 intimis et domeſticis Pompeii. 72 annuente.

ipſo, [73] conſiliariisque eius, eſſe corruptam. Haec ſcripſi a. d. XVI Kal. Febr. [74] ante lucem. eo die [75] ſenatus erat futurus. nos in ſenatu, quemadmodum ſpero, [76] dignitatem noſtram, [77] vt poteſt, in tanta hominum [78] perfidia et [79] iniquitate, retinebimus. [80] Quod ad [81] popularem rationem attinet, hoc videmur [82] eſſe conſecuti, vt [83] nequid [84] agi cum populo aut [85] ſaluis auſpiciis, aut [86] ſaluis legibus, aut denique ſine [87] vi poſſit. [88] De his rebus, [89] pridie quam haec ſcripſi, Senatus [90] auctoritas [91] grauiſſima [92] interceſſit: [93] cui cum [94] Cato, et Caninius [95] interceſſiſſent, tamen eſt [96] perſcripta. eam ad te miſſam eſſe arbitror. De [97] caeteris rebus, quidquid erit actum, ſcribam ad te: et, vt quam rectiſſime [98] agantur omnia, mea cura,

73 qui malint eum per Pompeium reduci. 74 ſummo mane. 75 congregatio et concilium ſenatorum erat habendum. 76 honeſte audiemur pro te loquentes in ſenatu. 77 quantum fieri poteſt. 78 inuidorum. 79 inimicorum. 80 quantum. 81 vulgarem. 82 obtinuiſſe. 83 nihil. 84 referri ad populum. 85 quia populus rogari non poterat auſpiciis renuentibus, i. e. quando aut fulgur apparuerit, aut tonitru auditum ſit. 86 quia leges ferri non poterant eo die, quo magiſtratus de caelo ſeruauerat. 87 violentia. 88 tribuni pl. nihil agere cum populo poſſent. 89 die ante, ſc. XVII Kal. Febr. 90 auctoritas proprium de ſenatu verbum. 91 maximi ponderis. 92 interpoſita eſt. 93 auctoritati et approbationi ſenatus. 94 duo tribuni pl. 95 ſuam auctoritatem an impediendum interpoſuiſſent. 96 irrefragabiliter ratificata. 97 quae ad regis reductionem pertinere videntur. 98 caeterae res.

re, [99] opera, diligentia, gratia [100] prouidebo. Vale.

99 labore. 100 profpiciam.

III [1] M. T. C. P. LENTVLO S. D

[2] Aulo Trebonio, qui in tua [3] prouincia magna [4] negotia, et [5] ampla, et [6] expedita habet, multos annos [7] vtor valde familiariter. [8] Is cum antea femper et fuo [9] fplendore, et noftra caeterorumque amicorum commendatione, gratiofiffimus in prouincia fuit, tum hoc tempore [10] propter tuum in me amorem, noftramque [11] neceffitudinem vehementer confidit his meis litteris fe apud te [12] gratiofum fore. Quae ne fpes eum [13] fallat, vehementer te rogo: commendoque tibi eius omnia negotia, libertos, [14] procuratores, [15] familiam: in primisque, vt quae [16] T. Ampius [17] de eius re decrerit, ea comprobes, omnibusque rebus eum ita tractes, vt intelligat, meam commendationem [18] non vulgarem fuiffe. Vale.

IIII

1 Epiftola eft commendatoria. 2 hic Trebonius eft, qui in Gallia fub Caefare militauit. 3 Cilicia 4 pecunias. 5 multas. 6 certas. 7 familiariffimus fum. 8 Aulus Trebonius. 9 equeftri dignitate. 10 quia fcit, quod abs te amor. 11 fuerat enim antea et ipfe Cicero proconful Ciliciae. haec eft illa neceffitudo inter eum et Lentulum. 12 carum tibi. 13 decipiat. 14 negotiorum eius. 15 feruos. 16 qui ante Lentulum Ciliciae praefuerat praetorius. 17 negotiis. 18 multum valuiffe apud te.

IIII [1] M. T. C. S. D. P. LENTVLO PROCOS

[2] A. d. XVI Kal. Febr. cum in ſenatu [3] pulcherrime [4] ſtaremus, quod iam illam ſententiam Bibuli de [5] tribus legatis [6] pridie eius diei [7] fregeramus, vnumque certamen eſſet relictum, [8] ſententia Volcatii: res ab [9] aduerſariis noſtris [10] extracta eſt [11] variis calumniis. [12] cauſſam enim frequenti ſenatu in magna [13] varietate, magnaque inuidia [14] eorum, qui ad te cauſſam regiam [15] alio transferebant, obtinebamus. Eo die [16] acerbum habuimus [17] Curionem: [18] Bibulum multo [19] iuſtiorem, [20] paene etiam amicum. [21] Caninius et Cato negarunt ſe [22] legem vllam [23] ante comitia eſſe laturos. Senatus haberi ante Kalendas Febr. per [24] legem Pupiam, id quod ſcis, non poteſt: [25] ne-

1 Negotialis eſt epiſtola. 2 d. xv Ianuarii. 3 honeſtiſſime. 4 actio noſtra proſpera eſſet ob hominum in nos voluntatem. 5 priuatis. 6 d. XIIII Ianuar. 7 refutaueramus. 8 vt Pompeius regem reduceret. 9 praeſertim tribunis pl. 10 e manibus noſtris, ſiue prorogata. 11 variis cauſſis. 12. tuam. 13 ſententiarum a diuerſis latarum. 14 Craſſi, Bibuli, Seruilii, Volcatii, Catonis et Lupi. 15 ad alios. 16 acrem aduerſarium. 17 C. Scribonium Curionem, conſularem et triumphalem. 18 habuimus. 19 aequiorem. 20 huius mutationis illa Bibulo cauſſa fuit, quod, cum ipſe de tribus legatis obtinere non potuiſſet, malebat Lentulo rem deferri, quam Pompeio. 21 qui intercesſerant, ne lex ferretur, ne ad populum res referretur. 22 quod fautores Lentuli timebant. 23 priusquam populus conueniret ad creandos nouos magiſtratus menſe Sextili. 24 quae comitialibus diebus, qui Quirinalia ſequebantur, haberi ſenatum vetabat.

[25] neque menſe Febr. toto, niſi [26] perfectis, aut [27] reiectis legationibus. Haec tamen opinio eſt populi R., a tuis 28 inuidis atque obtrectatoribus nomen [29] inductum [30] fictae religionis, non [31] tam vt te impedirent, [32] quam vt ne quis [33] propter exercitus cupiditatem, [34] Alexandriam [35] vellet ire. Dignitatis autem tuae, nemo eſt, quin exiſtimet habitam eſſe [36] rationem [37] ab ſenatu. Nemo eſt enim, qui neſciat, [38] quo minus [39] diſceſſio fieret, per aduerſarios tuos eſſe [40] factum: qui [41] nunc [42] populi nomine, re autem vera ſceleratiſſimo [43] latrocinio, ſi quae conabuntur agere, ſatis [44] prouiſum eſt, vt ne quid ſaluis auſpiciis, aut legibus, aut etiam ſine [45] vi [46] agere poſſint. Ego neque de meo [47] ſtudio, neque de nonnullorum iniuria ſcribendum mihi eſſe arbitror. Quid enim aut me [48] oſtentem? qui ſi [49] vitam pro tua dignitate [50] pro-

fun

25 ſenatus haberi poteſt. 26 auditis, et dato reſponſo remiſſis. 27 poſthabitis, vt non placeret de eis quicquam agi. 28 C. Catone praeſertim. 29 intell. eſſe 30 ſimulatae. 31 tantopere ea cauſſa. 32 quantopere. 33 quia cupiebant exercitum. 34 Aegypti vrbem primariam, regum ſedem. 35 ademto exercitu, nemo ire vellet. 36 reſpectum honorificum. 37 non enim ſenatus ſed aduerſariorum tuorum culpa commiſſum eſt. 38 vt non. 39 latio ſententiae, cognitis iudiciis ſenatus, per diſceſſionem ad ſuae cuiusque opinionis auctorem facta m. 40 Lupo contendente, ante ſe oporrere diſceſſionem facere, quam conſules. 41 his comitialibus diebus. 42 ſub praetextu referendi ad populum. 43 quo per inſidias, vt latrones, rempublicam laedebant. 44 per auctoritatem ſenatus. 45 violentia. 46 cum populo 47 in te. 48 iactem officium meum in te. 49 meam 50 abunde exponam.

fundam, nullam partem videar tuorum [51] meritorum [52] assecutus: aut de aliorum iniuriis querar? quod sine summo dolore facere non possum. Ego tibi [53] a vi, [54] hac praesertim imbecillitate magistratuum, [55] praestare nihil possum. [56] vi excepta, possum confirmare, te et senatus et populi Romani summo studio [57] amplitudinem tuam retenturum. Vale.

51 in me. 52 aequasse paribus meritis. 53 timebat, ne tribunus aliquis per vim legem ferret. 54 in qua magistratus fere corrupti sunt. 55 efficere. 56 si vis tibi non fiat. 57 dignitatem.

V [1] M. T. C. S. D. P. LENTVLO PROCOS

[2] Tametsi mihi nihil fuit optatius, quam vt primum abs te ipso, deinde a caeteris omnibus, quam gratissimus erga te esse cognoscerer: tamen [3] afficior summo dolore, eiusmodi tempora post tuam [4] profectionem esse consecuta, vt et meam, et caeterorum erga te [5] fidem et beniuolentiam absens [6] experirere. Te videre, et sentire, eandem [7] fidem esse hominum in tua [8] dignitate, quam ego in [9] mea salute sum expertus, ex tuis litteris intellexi. Nos cum maxime consilio, studio, labore,

1 Epistola est negotialis et officiosa. 2 quanquam. 3 summe doleo. 4 abitum tuum ab vrbe. 5 fidelitatem. 6 cogereris experiri. 7 fidelitatem eandem, i. e. simulatam. 8 de qua agitur in regia caussa, intell. seruanda. 9 cum ab amicis proditus in exilium abii.

gratia, [10] de caussa regia niteremur, [11] subito exorta est nefaria [12] Catonis [13] promulgatio, [14] quae nostra [15] studia impediret, [16] et animos a [17] minore cura ad [18] summum timorem traduceret. Sed tamen in huiusmodi rerum perturbatione, quanquam omnia sunt metuenda, nihil magis quam [19] perfidiam timemus: et Catoni quidem, [20] quoquo modo se res habeat, profecto resistimus. De [21] Alexandrina re, caussaque regia tantum [22] habeo polliceri, me [23] tibi absenti, tuisque praesentibus [24] cumulate satisfacturum. Sed vereor, ne aut [25] eripiatur caussa regia nobis, aut [26] deseratur: [27] quorum vtrum minus velim, non facile possum [28] existimare. Sed, si res [29] coget, est quiddam [30] tertium, quod neque [31] Selicio, nec mihi displicebat: vt neque [32] iacere regem pateremur, nec, [33] nobis repugnantibus, ad [34] eum [35] deferri, ad quem prope iam [36] delatum existimatur. A nobis agentur omnia diligenter: vt nec, si quid obtineri poterit, non contendamus: nec si quid non obtinuerimus

10 reductione regis. 11 praeter exspectationem. 12 quem Lentulus acerbissimum habuit. 13 vt Lentulus e Cilicia reuocaretur, imperiumque ei abrogaretur. 14 promulgatio. 15 quibus nitebantur tibi reductionem regis decerni. 16 nostros. 17 regiae reductionis obtinendae. 18 prouinciae tibi adimendae. 19 eorum, qui se amicos simulant. 20 quomodocunque. 21 reductione regis Alexandriam. 22 possum. 23 quantum tu audies et illi videbunt. 24 abunde. 25 vt Pompeius regem reducat. 26 ab senatu et populo Romano. 27 duorum. 28 iudicare. 29 ad hoc deuenire. 30 perfugium. 31 amico tuo. 32 neglectum esse, a nemine restitui. 33 quia nos repugnaremus. 34 Pompeium. 35 negotium pateremur. 36 ex Volcatii sententia.

rimus, [37] repulsi esse videamur. Tuae [38] sapientiae, [39] magnitudinisque animi [40] est, omnem amplitudinem, et dignitatem tuam in [41] virtute, atque in [42] rebus gestis tuis, atque in tua grauitate [43] positam existimare. Si quid [44] ex iis rebus, quas tibi fortuna [45] largita est, [46] nonnullorum hominum perfidia detraxerit, id maiori [47] illis [48] fraudi, quam tibi, futurum. A me [49] nullum tempus praetermittitur de tuis rebus et agendi et cogitandi, vtorque ad omnia Q. Selicio: neque enim [50] prudentiorem quenquam ex tuis, neque [51] fide maiore esse iudico, neque [52] amantiorem tui. [53] Hic quae agantur, quaeque acta sint: ea te et litteris multorum, et nuntiis cognoscere arbitror: quae autem [54] posita sunt in coniectura, quaeque mihi videntur [55] fore, ea puto tibi a me scribi oportere. Postea quam Pompeius apud populum a. d. VIII Idus Febr., cum pro [56] Milone [57] diceret, clamore [58] conuicioque [59] iactatus est in senatuque a [60] Catone asper-

37 pertinet ad illud tertium, quod sibi non displicere dixit. 38 quae iudicat, quanti quidque faciendum sit. 39 haec, quicquid accidat aduersi, facile fert. 40 officium. 41 tua. 42 consulatu, cum me contra legem Clodiam patriae compotem fecisti. 43 contineri. 44 ex honoribus et dignitatibus externis. 45 copia significatur. 46 vt Catonis et Pompeii. 47 perfidis. 48 detrimento. 49 vbicunque res postulat. 50 eo. 51 fidelitate. 52 qui te magis amet. 53 Romae. 54 coniectura licet assequi. 55 futura esse. 56 T. Annio Milone. 57 caussam. 58 cum enim Clodius interrogaret suos, quis esset, qui plebem fame necaret? respondebant operae, Pompeius. 59 exagitatus. 60 C. Catone.

aſpere et acerbe, [61] omnium magno ſilentio, eſt accuſatus, [62] viſus eſt mihi vehementer eſſe [63] perturbatus. Itaque Alexandrina cauſſa, quae nobis adhuc integra eſt; [64] nihil enim tibi detraxit ſenatus, niſi id, quod [65] per eandem [66] religionem [67] dari alteri non poteſt: videtur ab illo plane eſſe depoſita. Nunc id ſperamus, idque molimur, vt, [68] cum rex, intelligat, ſeſe id, [69] quod cogitabat, vt a Pompeio reducatur, aſſequi non poſſe: niſi per te ſit reſtitutus, deſertum ſe, atque abiectum fore, [70] proficiſcatur ad te. quod ſine vlla dubitatione, ſi Pompeius [71] paullum [72] modo oſtenderit ſibi [73] placere, [74] faciet. Sed noſtri [75] hominis tarditatem et taciturnitatem. nos tamen nihil, quod [76] ad eam rem pertineat, praetermittimus. Caeteris [77] iniuriis, quae propoſitae ſunt a Catone, facile, vt ſpero, [78] reſiſtimus. Amicum ex [79] conſularibus neminem tibi eſſe [80] video, praeter Hortenſium et Lucullum: caeteri ſunt partim [81] obſcurius [82] iniqui, partim [83] non diſſimulanter irati. Tu fac animo forti, ma-

61 quod ſignum erat, Catonem, accuſando Pompeio, ſenatui placere. 62 Pompeius. 63 attonitus. 64 deerat tibi, vt regem reduceres. 65 per quam tibi detraxit exercitum. 66 librorum Sibyllinorum. 67 concedi. 68 Ptolemaeus. 69 facillimum reditum, duce Pompeio, ſperare poterat. 70 veniat. 71 modico ſigno. 72 ſolummodo. 73 vt ad te proficiſcatur. 74 rex. 75 Pompeii. 76 vt inducam Pompeium ad ſignificandum, ſe velle regem per te reduci. 77 praeſertim de imperio tibi abrogando. 78 nam manus magna ex Piceno et Gallia exſpectatur. 79 iis, qui conſules fuerunt 80 conſidero. 81 occultius. 82 inimici. 83 aperte.

magnoque [84] sis, speresque, fore, vt, [85] fracto impetu [86] leuissimi hominis, tuam [87] pristinam dignitatem et gloriam [88] consequare. Vale.

84 vt. 85 rogatione impedita. 86 C. Catonis. 87 prioris status tui. 88 obtineas.

VI [1] M. T. C. P. LENTVLO PROCOS S. D

Quae [2] gerantur, [3] accipies ex Pollione, [4] qui omnibus negotiis non [5] interfuit solum, [6] sed [7] praefuit. Me in summo dolore, quem in tuis rebus capio, maxime [8] scilicet consolatur spes, quod valde suspicor, fore, vt infringatur [9] hominum improbitas, [10] et consiliis tuorum amicorum, [11] et ipsa die, [12] quae [13] debilitat cogitationes et inimicorum et proditorum. Facile [14] secundo loco me consolatur recordatio [15] meorum temporum, [16] quorum [17] imaginem video in rebus tuis. Nam etsi [18] minore in re violatur tua dignitas, quam [19] mea salus afflicta sit: tamen est tanta [20] similitudo, vt sperem, te mihi ignoscere, si ea non timuerim,

1 Est epistola moralis. 2 Romae. 3 cognosces. 4 Pollio. 5 praesens fuit. 6 etiam. 7 tanquam praeses. 8 hic affirmantis est. 9 C. Catonis et aliorum. 10 simul. 11 tempore longo. 12 dies. 13 quia tempus omnia minuit: 14 deinde. 15 quibus in exilium abeundum mihi fuit. 16 temporum meorum. 17 similitudinem. 18 multo enim minus est, de aliqua existimationis parte laborare, quam in totius existimationis periculum venire. 19 quia in exilium fuit actus, bonis publicatis. 20 ob amicorum perfidiam.

rim, quae ne tu quidem vnquam [21] timenda [22] duxisti. Sed [23] praesta te [24] eum, qui mihi [25] a teneris, vt Graeci dicunt, vnguiculis es cognitus. [26] Illustrabit mihi, crede, tuam amplitudinem hominum iniuria. A me omnia summa in te studia officiaque [27] exspecta. non fallam [28] opinionem tuam. Vale.

21 promulgata Catonis rogatione de abrogando tibi Ciliciae imperio. 22 existimasti. 23 exhibe. 24 forti animo hominem. 25 ab ineunte aetate. 26 clariorem faciet. 27 polliceor tibi. 28 de me.

VII M. T. C. P. LENTVLO [1] PROCOS S. D

[2] Legi tuas litteras, quibus ad me scribis, gratum tibi esse, quod crebro certior per me fias de omnibus rebus, et meam erga te beniuolentiam facile [3] perspicias: quorum alterum mihi, vt te plurimum diligam, facere necesse est, si volo [4] is esse, [5] quem tu [6] me esse voluisti: alterum facio libenter, vt, quoniam [7] interuallo locorum [8] et temporum disiuncti sumus, per litteras tecum [9] quam saepissime colloquar. Quod si rarius fiet, quam tu exspectabis, id erit caussae, quod non eius generis meae litterae sunt, vt eas audeam [10] temere [11] committere. Quoties mihi [12] certorum hominum [13] pote-

1 Vide epist. I n. 2. 2 epistola est negotialis. 3 agnoscas. 4 talis. 5 qualem. 6 si volo dignus eo loco esse, in quem me tua virtus restituit. 7 distantia. 8 biennium iam aberat Lentulus. 9 me colloqui tecum per litteras. 10 inconsiderate. 11 dare tabellariis. 12 quibus fidere possim. 13 facultas.

teſtas erit, quibus [14] recte [15] dem, [16] non praetermittam. Quod ſcire vis, qua quisque in [17] te [18] fide ſit et voluntate: difficile [19] dictu eſt de ſingulis. Vnum illud audeo, quod antea tibi ſaepe ſignificaui, nunc quoque, re perſpecta et cognita, [20] ſcribere: vehementer quosdam homines, et eos maxime, qui te et maxime debuerunt, et [21] plurimum iuuare potuerunt, inuidiſſe dignitati tuae: ſimillimamque [22] in re diſſimili tui temporis [23] nunc, et [24] noſtri quondam, fuiſſe rationem: [25] vt, quos tu reip. cauſſa laeſeras, palam te oppugnarent: quorum auctoritatem, dignitatem, voluntatemque defenderas, non [26] tam memores eſſent virtutis tuae, [27] quam [28] laudis inimici. Quo quidem tempore, vt perſcripſi ad te antea, cognoui Hortenſium [29] percupidum tui, [30] ſtudioſum Lucullum: ex magiſtratibus autem [31] L. Racilium et fide et animo ſingulari. Nam noſtra [32] propugnatio ac [33] defenſio dignitatis tuae, propter magnitudinem beneficii tui, fortaſſe plerisque [34] officii maiorem auctoritatem habere [35] videatur, quam [36] ſententiae, praeterea quidem de conſularibus nemini poſſum [37] aut ſtu-

14 ſine periculo. 15 committam. 16 ad te dare. 17 erga. 18 fidelitate. 19 vt dicatur. 20 ad te. 21 conſulares videtur deſcribere. 22 quia in dignitate tua, et in ſalute mea. 23 quod nunc eſt. 24 cum eiectus patria ſum. 25 ii. 26 tantum. 27 quantum. 28 tuae. 29 valde tibi fauere. 30 tui. 31 tribunum plebis. 32 concertatio pro te. 33 protectio. 34 debiti perſoluti. 35 videri poſſit. 36 vero iudicio ad te latae. 37 in conſularibus non modo nullum ſtudium erga te, aut officium, ſed ne amicum quidem animum perſpexi.

ſtudii erga te, aut amici animi, eſſe teſtis. Etenim [38] Pompeium, qui mecum ſaepiſſime, non ſolum a me [39] prouocatus, ſed etiam [40] ſua ſponte, de te [41] communicare ſolet, ſcis [42] temporibus illis [43] non ſaepe [44] in ſenatu fuiſſe. [45] cui [46] quidem litterae tuae, quas proxime miſeras, [47] quod facile intellexerim, periucundae fuerunt. mihi [48] quidem humanitas tua, vel ſumma potius ſapientia, non jucunda ſolum, ſed etiam [49] admirabilis viſa eſt. Virum enim excellentem, et tibi tua praeſtanti in eum [50] liberalitate [51] devinctum, [52] non nihil ſuſpicantem, propter aliquorum [53] opinionem ſuae cupiditatis, te ab ſe [54] abalienatum, [55] illa epiſtola [56] retinuiſti: [57] qui mihi cum ſemper tuae laudi fauere viſus eſt, etiam ipſo [58] ſuſpicioſiſſimo tempore Caniniano: [59] tum vero, [60] lectis tuis litteris [61] perſpectus eſt a me, toto animo [62] de te, ac de tuis or-

38 conſulatum hoc anno gerentem. 39 excitatus prius ad hoc. 40 nullo prouocatus. 41 familiariter loqui. 42 quibus de tua cauſſa agitatum eſt. 43 interdum enim, qui erant cum imperio, petebant a ſenatu, vt ingredi vrbem liceret. 44 quod eſſet cum imperio, curationi frumentariae praepoſitus. 45 Pompeio. 46 certe. 47 nota erat Lentulo Pompeii taciturnitas et ſimulatio. 48 certe. 49 admiratione digna. 50 liberalis in Pompeium Lentulus fuerat. 51 obligatum tibi. 52 aliquid. 53 quam, quidam habuerant de cupiditate ſua reducendi regis. 54 alienum factum. 55 quam proxime ad eum dediſti. 56 in amicitia. 57 Pompeius. 58 quo ſuſpicio fuit, Caninium rogationem ferre voluiſſe, vt Ptolemaeus ab eo, cum duobus tantum lictoribus, reduceretur. 59 tunc praecipue. 60 poſtquam legerat litteras tuas. 61 Pompeius. 62 quomodo te iuuare poſſit.

ornamentis et commodis cogitare. Quare ea, quae scribam, sic[63] habeto, me, cum illo re saepe communicata, de [64] illius ad te [65] sententia, atque auctoritate scribere: Quoniam S. C. nullum extat, quo reductio regis Alexandrini tibi ademta sit; eaque, quae de [66] ea scripta est, auctoritas, [67] cui scis [68] intercessum esse, vt [69] ne quis omnino regem reduceret, [70] tantam vim habet, vt magis [71] iratorum hominum studium, quam [72] constantis senatus consultum esse videatur: [73] te perspicere posse, qui [74] Ciliciam [75] Cyprumque teneas, quid [76] efficere, et [77] quid [78] consequi possis: [79] et, [80] si res facultatem habitura videatur, vt [81] Alexandriam atque [82] Aegyptum [83] tenere possis, [84] esse et tuae et nostri imperii dignitatis, [85] Ptolemaide, aut aliquo propinquo loco rege collocato, te cum classe atque exercitu [86] proficisci Alexandriam: vt, cum [87] eam [88] pace [89] praesidiisque [90] firmaris, Ptolemaeus redeat in regnum: [91] ita fore, vt per te [92] restitua-

63 teneto. 64 Pompeii. 65 me scribere, et illum id sentire, quod scribam. 66 reductione. 67 auctoritati. 68 tribunos pl. se opposuisse. 69 quod Seruilius Isauricus censuerat. 70 q. d. fere nullam, vtpote tantummodo eam, vt magis iratorum contra etc. 71 qui recte consulere nequeunt. 72 firmi. 73 et habeto. 74 prouinciam in Asia. 75 insulam ad Ciliciam. 76 in reducendo rege. 77 emolumenti. 78 obtinere. 79 perspicere posse. 80 si negotium hoc possit perfici. 81 vrbem Aegypti primariam. 82 reliquam. 83 obtinere. 84 id pertinere simul ad tuam et Romani imperii dignitatem. 85 oppido Alexandriae propinquo. 86 vt tu proficiscaris. 87 Alexandriam. 88 concordia. 89 militibus tuis. 90 firmaueris. 91 te perspicere. 92 Ptolemaeus.

tuatur, quemadmodum senatus initio [93] censuit; et sine [94] multitudine reducatur, quemadmodum [95] homines religiosi [96] Sibyllae placere dixerunt. Sed [97] haec sententia [98] sic et [99] illi et [100] nobis probabatur, vt [1] ex euentu homines [2] de tuo consilio [3] existimaturos videremus: si [4] cecidisset, vt volumus, et optamus, [5] omnes [6] te et sapienter, et fortiter: sin aliquid esset [7] offensum, eosdem illos, et [8] cupide, et [9] temere fecisse dicturos. [10] Quare, [11] quid assequi possis, non tam facile est [12] nobis, quam tibi, cuius [13] prope in [14] conspectu Aegyptus est, iudicare. Nos quidem hoc sentimus: si [15] exploratum tibi sit, posse te illius regni [16] potiri, non esse [17] cunctandum: si [18] dubium, non esse [19] conandum. Illud tibi affirmo, si rem istam [20] ex sententia gesseris, fore, vt absens a multis; cum redieris, ab omnibus collaudere: [21] offensionem esse periculosam propter [22] interpositam [23] auctoritatem

[24] re

93 ex sententia Hortensii. 94 exercitu. 95 quindecim viri, i. e. sacerdotes, Sibyllinos libros custodientes. cum ironia dictum est. 96 Cumanae. 97 hoc consilium. 98 eatenus. 99 Pompeio. 100 mihi. 1 secundum quod venerit inceptum tuum. 2 regis reducendi. 3 iudicaturos. 4 euenisset. 5 videremus omnes dicturos. 6 fecisse. 7 peccatum per te in eo conatu. 8 ambitiose. 9 insipienter. 10 quamobrem. 11 in laudem, an vituperationem populi. 12 Pompeio, et mihi. 13 quasi. 14 non Cilicia longe distat ab Aegypto. 15 compertum. 16 obtinere, vt Alexandrini se tibi committant. 17 immorandum tibi. 18 sit. 19 frustra annitentium. 20 vt sentis. 21 errorem et peccatum in tali caussa. 22 quae intercessit. 23 senatus.

[24] religionemque video. Sed ego te, vt ad [25] certam [26] laudem adhortor, ſic a [27] dimicatione deterreo, redeoque [28] ad illud, quod initio ſcripſi, [29] totius facti tui iudicium non tam ex conſilio tuo, quam ex euentu, homines eſſe facturos. Quod ſi haec [30] ratio rei gerendae periculoſa tibi [31] videbitur; [32] placebat illud, vt, ſi rex amicis tuis, qui per [33] prouinciam atque imperii tui prouincias ei [34] crediidiſſent, [35] fidem ſuam [36] praeſtitiſſet et auxiliis [37] eum tuis et copiis adiuuares. [38] eam eſſe [39] naturam et [40] regionem prouinciae tuae, vt illius reditum vel [41] adiuuando confirmares, vel [42] negligendo impedires. In hac ratione quid [43] res, quid [44] cauſſa, quid [45] tempus [46] ferat, tu [47] facillime [48] optimeque perſpicies: quid nobis placuiſſet, ex me potiſſimum putaui te ſcire oportere. Quod mihi [49] de noſtro ſtatu, de [50] Milonis familiarita-

24 metum. 25 ſi exploratum habes. 26 ſi ſine offenſione rem peregeris. 27 concertatione dubia. 28 ad narrationem illius. 29 de toto facto tuo. 30 forma. 31 viſa eſt. 32 mihi haec monenti. 33 Ciliciam. 34 mutuas dediſſent. 35 promiſſionem de reſtituendis ſibi creditis. 36 effeciſſet. 37 Ptolemaeum in regnum redeuntem. 38 placebat. 39 quod multis rebus prouincia tua reditum regis vel confirmare poſſit, vel impedire. 40 ſitum. 41 eum. 42 ſi ſenſeris, quod per pecuniam reſtituendus ſit tuo conſilio. 43 totum Alexandrinum negotium. 44 negotium, quod ad te, regemque pertinet. 45 quo ſaepe conſilia recte mutantur. 46 afferat. 47 cuius prope in conſpectu Aegyptus eſt. 48 non enim errare te tua prudentia patietur. 49 quod priſtina fruar dignitate. 50 qui cum Lentulo Ciceronem reſtituerat.

ritate, de [51] leuitate et [52] imbecillitate [53] Clodi gratularis, minime miramur te tuis, vt egregium [54] artificem, praeclaris operibus laetari. Quanquam est incredibilis [55] hominum [56] peruersitas; [57] grauiori enim verbo vti non libet; [58] qui nos, quos fauendo [59] in communi caussa [60] retinere potuerunt, [61] inuidendo [62] abalienauerunt: [63] quorum [64] maliuolentissimis [65] obtrectationibus nos scito de vetere illa nostra diuturnaque [66] sententia [67] prope iam esse [68] depulsos: [69] non nos quidem, [70] vt nostrae dignitatis simus obliti, sed vt [71] habeamus rationem aliquando etiam salutis. Poterat [72] vtrumque [73] praeclare si esset fides, si [74] grauitas in hominibus [75] consularibus. Sed tanta est in plerisque [76] leuitas, vt eos non tam constantia in [77] rep. nostra delectet quam [78] splendor [79] offendat: Quod eo liberius ad te scribo, quod tu non solum [80] temporibus iis, quae per te sum adeptus, sed etiam olim [81] nascenti prope nostrae laudi, dignitati, virtutique

prae

51 inconstantia. 52 impotentia animi. 53 Publ. Clodii. 54 tuum est, quod meum statum recuperauerim. 55 quorundam. 56 declinatio a recta consilii vi[a]. 57 acerbiori. 58 homines peruersi. 59 quae [a]d omnes pertinet. 60 in amicitia. 61 per inuidiam 62 a se. 63 hominum. 64 ex summa maliuolenti[a] ortis. 65 calumniis. 66 qua decreuimus remp. iuua[-] re. 67 non omnino. 68 deiectos ab inuidis. 69 no[s] quidem scito non ab ea sententia depulsos esse. 70 velu[-] ti. 71 consulamus. 72 habere rationem et dignita[-] tis et salutis. 73 fieri. 74 constantia. 75 qui consu[-] les fuerunt. 76 inconstantia. 77 tuenda. 78 vita nostrae dignitas. 79 cruciet eos. 80 quae in patriam restitutus secunda sum adeptus. 81 a prima paen[e] adolescentia.

praefuiſti: ſimul quod [82] video, non, vt antehac putabam, [83] nouitiati eſſe inuiſum meae. in te enim, homine omnium [84] nobiliſſimo, ſimilia inuidorum vitia perſpexi; quem tamen [85] illi eſſe [86] in principibus facile ſunt paſſi, [87] euolare altius certe [88] noluerunt. Gaudeo tuam [89] diſſimilem fuiſſe [90] fortunam. multum enim [91] intereſt, vtrum [92] laus imminuatur, an [93] ſalus deſeratur. Me [94] meae tamen ne nimis poeniteret, tua virtute perfectum eſt. [95] Curaſti enim, vt plus [96] additum ad memoriam nominis noſtri, quam [97] demtúm [98] de fortuna, videretur. Te vero moneo, cum beneficiis tuis, tum amore incitatus meo, vt omnem gloriam, ad quam a pueritia inflammatus fuiſti, omni cura atque induſtria conſequare: magnitudinemque animi tui, quam ego ſemper ſum [99] admiratus, ſemperque amaui, ne vnquam [100] inflectas cuiusquam [1] inuidia. Magna eſt hominum [2] opinio de te, magna [3] commendatio [4] liberalitatis, magna memoria [5] conſulatus

82 conſidero. 83 ignobilitati. 84 quod eius maiores honoribus et meritis in rempublicam praeſtitiſſent. 85 inuidi. 86 numero principum vrbis, inter primos ciuitatis. 87 celeriter prouehi. 88 obſtiterunt, ne regem reduceres. 89 meae. 90 licet aduerſam. 91 differt. 92 vt tua. 93 vt olim mea. 94 fortunae. 95 ita me reſtituendum curaſti, vt maior eſſet in reditu gloria, quam calamitas in diſceſſu. 96 adiectum. 97 ablatum. 98 quia quaſi totius Italiae humeris in vrbem reductus eſt. 99 quod et ſumma eſſet, et vtilis reipublicae. 100 ita mutes, vt cum improbis te coniungas. 1 propter iniuriam. 2 exiſtimatio. 3 collaudatio. 4 tuae. 5 quo me ab exilio reuocaſti.

latus tui. Haec profecto vides quanto [6] expressiora, quantoque [7] illustriora futura sint, cum aliquantum ex prouincia, atque ex [8] imperio laudis [9] accesserit. [10] Quanquam te ita [11] gerere volo, quae per exercitum, atque imperium gerenda sunt, vt haec [12] multo ante meditere, [13] huc te pares, haec cogites, ad haec te exerceas, sentiasque id, quod quia semper [14] sperasti, non dubito, quin [15] adeptus intelligas, te facillime posse [16] obtinere summum atque altissimum gradum [17] ciuitatis. Quae quidem mea cohortatio ne tibi inanis, aut sine caussa suscepta videatur, illa me ratio mouit, vt te [18] ex nostris ciuitatis communibus admonendum putarem, vt considerares in omni reliqua vita, [19] quibus [20] crederes, quos [21] caueres. Quod scribis, te velle scire, [22] qui sit reipublicae status: summa [23] dissensio est, sed [24] contentio dispar. Nam [25] qui plus opibus, armis, potentia valent, profecisse tantum mihi videntur [26] stultitia et [27] inconstantia [28] aduersa-

6 euidentiora. 7 clariora. 8 quod in prouincia geris. 9 aduenerit. 10 monet, vt de Ptolemaeo reducendo diligenter consideret. 11 ea. 12 quam geras opere ipso. 13 ad haec gerenda. 14 fore, vt adscenderetis gradum ciuitatis altissimum. 15 cum sis adeptus. 16 conseruare. 17 Romanae. 18 quae vtrique nostrum euenerunt. 19 hominibus. 20 credere deberes. 21 cauere deberes. 22 qualis. 23 inter consulares viros. 24 certamen est disparium virium. 25 Caesar, qui Galliam cum exercitu administrabat; Pompeius et Crassus, cum Caesare sentientes, qui consulatum gerebant. 26 propter stultitiam. 27 propter inconstantiam. 28 optimatum.

versariorum, vt iam etiam [29] auctoritate plus valerent. Itaque, [30] perpaucis [31] aduersantibus, omnia quae ne per [32] populum quidem [33] sine seditione se assequi posse arbitrabantur, [34] per senatum [35] consecuti sunt. nam et stipendium [36] Caesari decretum est et [37] decem legati: et ne [38] lege Sempronia [39] succederetur, facile [40] perfectum est. Quod ad te [41] breuius scribo, quia me status hic reipublicae non delectat: scribo tamen, vt te admoneam, quod ipse, [42] litteris omnibus a pueritia deditus, experiendo tamen magis, quam [43] discendo, cognoui: tu, [44] rebus tuis integris, discas, neque [45] salutis nostrae [46] rationem nobis habendam esse sine dignitate, neque dignitatis sine salute. Quod mihi de [47] filia, et de [48] Crassipede gratularis, [49] agnosco humanitatem tuam: speroque et opto, nobis hanc [50] coniunctionem voluptati fore. [51] Lentulum nostrum, eximia spe, [52] summae virtutis adolescen-

29 in senatu. 30 Catone, Bibulo, Domitio. 31 obstantibus. 32 quem sibi Caesar adiunxerat. 33 non enim populus vniuersus id Caesari tribuisset, quod senatus largitus est. 34 senatu approbante. 35 et quidem ipso decernente Cicerone. 36 pro exercitu eius. 37 qui cum Caesare proficiscerentur in Galliam. 38 qua latum erat, vt duae prouinciae consulibus illius anni decernerentur. 39 Caesari, antequam bellum confecerit. 40 imperatum per decretum. 41 quam facerem alias. 42 disciplinis. 43 e libris rerum gestarum. 44 tantisper dum res tuae sunt saluae. 45 vt rempublicam quidem, sed simul cum ea nosmet ipsos, diligamus. 46 curam haberi a nobis debere. 47 Tullia. 48 eius marito. 49 in ea gratulatione perspicio. 50 affinitatem. 51 filium tuum. 52 futurae.

lescentem, cum caeteris artibus, quibus studuisti semper ipse, tum in primis [53] imitatione tui fac erudias. nulla enim erit [54] hac praestantior disciplina, [55] quem nos, et quia [56] tuus, et quia [57] te dignus est filius, et quia nos diligit semperque dilexit, [58] in primis amamus, carumque habemus. Vale.

53 vt te patrem imitetur. 54 imitatione paterna. 55 Lentulum filium tuum. 56 est filius. 57 tam praestanti patre. 58 inter primos.

VIII [1] M. T. C. P. LENTVLO PROCOS S. D

[2] De omnibus rebus, quae ad te pertinent, quid actum, quid constitutum sit, quid [3] Pompeius [4] susceperit, [5] optime ex Emplatorio cognosces; qui non solum interfuit his rebus, sed etiam [6] praefuit: neque vllum officium erga te hominis amantissimi, prudentissimi, diligentissimi, praetermisit. Ex eodem de toto statu [7] rerum communium cognosces: quae quales sint, [8] non facile est scribere. Sunt [9] quidem certe in [10] amicorum nostrorum potestate, [11] atque ita, vt [12] nullam mutationem vnquam

1 Epistola est narratoria, consolatoria, et officiosa. 2 non te regia tantum caussa. 3 consul. 4 faciendum tua caussa. 5 commodissime. 6 praecipuam curam adhibuit. 7 reipublicae. 8 cum tota respublica commutata sit. 9 ita veteres loquebantur de re satis optata, cum optatiorem assequi non licebat. 10 Cn. Pompeii, C. Caesaris et M. Crassi. 11 sunt in eorum potestate. 12 nunquam enim postea resp. valuit.

vnquam [13] hac hominum aetate habitura res esse videatur. Ego quidem, [14] vt debeo, et vt tute mihi [15] praecepisti, et vt me [16] pietas [17] vtilitasque cogit, me ad [18] eius rationes adiungo, quem tu in meis [19] rationibus tibi esse adiungendum [20] putasti. Sed te [21] non praeterit, [22] quam sit difficile, [23] sensum in [24] republica, praesertim [25] rectum et [26] confirmatum, deponere. Verum tamen ipse me [27] conformo ad [28] eius voluntatem, a quo [29] honeste dissentire non possum: neque id facio, vt forsitan quibusdam videor, [30] simulatione. Tantum enim [31] animi inductio, et mehercule amor erga Pompeium apud me valet, vt, quae illi vtilia sunt, et quae ille vult, ea mihi omnia iam et recta et [32] vera videantur. Neque, vt ego arbitror, errarent [33] ne [34] aduersarii quidem [35] eius, si, cum pares esse non possent, [36] pugnare desisterent. Me [37] quidem etiam illa res consolatur, quod ego [38] is sum, cui [39] vel maxime [40] concedant omnes, vt vel ea defendam,

 quae

13 durante hac hominum aetate. 14 ob eius in me merita. 15 cum eius in me beneficium praedicares. 16 erga optime de me meritum. 17 cum habendam mihi rationem aliquando etiam salutis intelligam. 18 Pompeii negotia. 19 salute mea. 20 vt consilium tuum perficeres, cum de me reuocando ageres. 21 tu bene nosti. 22 quantum. 23 sententiam. 24 gubernatione reipublicae. 25 non erroneum. 26 veterem. 27 accommodo. 28 Pompeii. 29 saluo honore. 30 per simulationem. 31 persuasio. 32 iusta. 33 non etiam. 34 Cn. Lentulus Marcellinus, M. Cato, L. Domitius, M. Bibulus, M. Fauonius, C. Cato, C. Curio, Seruilius, et alii. 35 Pompeii. 36 contendere cum Pompeio. 37 certe. 38 talis. 39 etiam. 40 permittant.

quae Pompeius velit, vel [41] taceam, vel etiam, id quod mihi maxime lubet, ad nostra me studia [42] referam litterarum: quod profecto faciam, [43] si mihi per eiusdem amicitiam licebit. Quae enim proposita fuerant nobis, cum et [44] honoribus amplissimis, et [45] laboribus maximis [46] perfuncti essemus, [47] dignitas [48] in sententiis dicendis, libertas in rep. [49] capessenda, [50] ea [51] sublata tota; sed nec mihi magis, quam [52] omnibus. Nam aut assentiendum est [53] nulla cum grauitate [54] paucis, aut [55] frustra dissentiendum. Haec ego ad te ob eam caussam maxime scribo, vt iam [56] de tua quoque ratione [57] meditere. Commutata tota ratio est [58] senatus, iudiciorum, rei totius publicae. [59] Otium nobis exoptandum est, quod [60] ei, qui potiuntur [61] rerum, [62] praestaturi videntur, si [63] quidam homines [64] patientius eorum potentiam ferre

41 nihil de eis dicam. 42 iterum applicem. 43 si amicitia Pompeii me non impediret. 44 magistratibus 45 in peragenda et vindicanda coniuratione Catilinae 46 ad finem vsque functi. 47 quod erat praemium maximorum laborum. 48 in iudicio ferendo. 49 administranda. 50 intell. *sunt.* 51 subtracta. 52 intell. *aliis.* 53 assentiri enim iis, contra quos antea reip. caussa senseris, leuitatis est. 54 Cn. Pompeio, M. Crasso, et Caesaris amicis. 55 cum auctoritate in senatu plurimum valeant. 56 de eo, quod ad te pertinet, de caussa regia. 57 cogites. 58 per quem consecuti sunt quae ne per populum quidem sine seditione se assequi posse arbitrabantur. 59 vacatio a rep. 60 Pompeius, Caesar et Crassus. 61 qui dominantur. 62 permittent nihil vt agamus et otiosa vita perfruamur. 63 inprimis M. Cato, M. Bibulus, et L. Domitius Aenobarbus. 64 aequiore animo.

ferre potuerint. Dignitatem quidem illam consularem [65] fortis et constantis senatoris nihil est quod cogitemus. amissa est culpa [66] eorum, qui a senatu et ordinem [67] coniunctissimum, et [68] hominem clarissimum abalienarunt. Sed, vt ad ea, quae coniunctiora rebus tuis sunt, reuertar. Pompeium tibi valde amicum esse cognoui: [69] eo tu consule, quantum ego perspicio, omnia, quae voles, obtinebis: quibus in rebus me ille sibi [70] affixum habebit: neque a me vlla res, quae ad te pertineat, negligetur. Neque enim verebor, ne sim [71] ei molestus: cui iucundum erit etiam propter id ipsum, quod me esse [72] gratum videbit. [73] Tu velim tibi ita persuadeas, nullam rem esse [74] minimam, quae ad te pertineat, quae mihi non carior sit, quam meae res omnes: [75] idque cum sentiam, [76] sedulitate mihimet ipse satisfacere possum; re [77] quidem [78] ipsa ideo mihi non satisfacio, quod nullam partem tuorum [79] meritorum non modo [80] referenda, sed [81] ne [82] cogitanda quidem gratia [83] consequi possum. [84] Rem te valde bene gessisse rumor erat. [85] Exspectabantur

65 qui nullis periculis a rep. tuenda deterretur. 66 Catonis, Domitii, Marcellini. 67 senatui. intell. *ordinem equestrem.* 68 Pompeium. 69 quod consul erit. 70 nunquam ab eo discedam. 71 Pompeio. 72 erga te, siue erga se. 73 intell. *vt.* 74 vnde tibi, quo animo sim in rebus maximis, coniicere licet. 75 quod dictum est. 76 diligenti opera. 77 certe. 78 effectu ipso. 79 in me, aut de me. 80 aequali beneficio reddendo. 81 non saltem. 82 in animo habenda. 83 obtinere. 84 imperium tuum in prouincia. 85 a senatu.

[86] litterae tuae: de quibus eramus iam cum Pompeio locuti: quae ſi erunt allatae, [87] noſtrum ſtudium [88] extabit in [89] conueniendis magiſtratibus et ſenatoribus. Caetera, quae ad te pertinebunt, cum etiam plus contenderimus [90] quam poſſumus, minus tamen faciemus, quam debemus. Vale.

86 ad ſenatum mittendae. 87 noſtra diligens opera. 88 reliqua erit. 89 alloquendis. 90 nam, vt omnia tua cauſſa praeſtem, vincentur tamen meritis tuis officia mea.

VIIII. M. T. C. P. LENTVLO [1] IMP. S. D

[2] Periucundae mihi fuerunt litterae tuae: quibus intellexi, te [3] perſpicere meam [4] in te [5] pietatem: [6] quid enim dicam beniuolentiam, cum illud ipſum grauiſſimum et ſanctiſſimum nomen pietatis [7] leuius mihi meritis erga me tuis eſſe videatur? Quod autem grata tibi mea erga te ſtudia ſcribis eſſe, facis tu [8] quidem abundantia quadam amoris, vt etiam [9] grata ſint ea, quae praetermitti ſine nefario ſcelere non poſſunt. Tibi autem multo notior atque [10] illuſtrior meus in te animus eſſet, ſi hoc tempore [11] omni, quo [12] disiuncti fuimus,

1 Ab exercitu imperator erat appellatus. hinc litteras ſuas imperatoris nomine inſcribebat. Eſt epiſtola varii argumenti. 2 valde iucundae. 3 clare videre. 4 erga. 5 obſeruantiam. 6 ad quid. 7 minoris momenti. 8 certe. 9 tibi. 10 clarior. 11 integro, nempe triennio. 12 ſeparati.

fuimus, et [13] vna, et Romae fuissemus. Nam in eo ipso, quod te [14] ostendis esse facturum, quodque et in primis potes et ego a te [15] vehementer exspecto, in sententiis [16] senatoriis, et in omni actione, atque administratione reip. [17] floruissemus. De [18] qua ostendam equidem paullo post, [19] qui sit meus sensus et [20] status: et [21] rescribam tibi ad ea, quae quaeris. Sed certe et ego te [22] auctore amicissimo ac sapientissimo, et tu me consiliario fortasse non imperitissimo, fideli quidem et beniuolo certe, [23] vsus esses: quanquam [24] tua quidem caussa, te esse [25] imperatorem, prouinciamque [26] bene gestis rebus cum exercitu victore obtinere, vt debeo, laetor. Sed certe, qui tibi ex me fructus debentur, eos [27] vberiores et [28] praesentiores praesens capere potuisses. In [29] eis vero vlciscendis tibi partim inimicos esse intelligis [30] propter tuam propugnationem salutis meae, partim [31] inuidere propter illius [32] actionis

13 in vno loco. 14 verbis significas. 15 propter mutuam beniuolentiam, et opinionum similitudinem. 16 in senatu a senatoribus dicendis, aut dictis. 17 coniunctis enim duorum consularium sententiis, vtrique dignitas comparatur. 18 republica. 19 quod sentiam. 20 eius, aut meus in ea. 21 paullo post respondebo. 22 secutus essem voluntatem tuam in reconcilianda cum Caesare, Appio, Vatinio, gratia. 23 si nempe Romae fuisses. 24 propter bonum tuum; non meum. 25 appellatum ab exercitu in Cilicia. 26 feliciter. 27 copiosiores. 28 fauentiores. 29 qui se in reductione Ptolemaei regis aduersarios Lentulo praebuerant. 30 quia tu pro salute mea pugnasti in consulatu. 31 tibi. 32 cum me consulem in patriam ab exilio reduxisti.

nis amplitudinem et gloriam, [33] mirificum me tibi comitem [34] praebuissem: quanquam ille [35] perennis inimicus [36] amicorum suorum, qui tuis maximis beneficiis [37] ornatus, in te potissimum [38] fractam illam et debilitatam vim suam contulit, [39] nostram vicem [40] vltus est ipse sese. est enim ea conatus, quibus patefactis, nullam sibi in posterum non modo dignitatis, sed ne libertatis quidem partem [41] reliquit. Te autem, [42] etsi mallem in meis rebus expertum, quam etiam in tuis, tamen [43] in molestia gaudeo, eam fidem cognoscere hominum, [44] non ita magna mercede, [45] quam ego [46] maximo dolore cognoram. De qua [47] ratione tota iam videtur mihi [48] exponendi tempus dari, vt tibi rescribam ad ea, quae quaeris. Certiorem te per litteras scribis esse factum, me cum [49] Caesare, et cum [50] Appio esse in [51] gratia: teque id non reprehendere adscribis. [52] Vatinium autem scire te velle ostendit, quibus rebus [53] adductus [54] defenderim et [55] laudarim. [56] Quod tibi vt planius expo-

33 mira facientem. 34 exhibuissem. 35 Clodius. Alii, et rectius quidem, C. Catonem intelligunt. 36 a quibus beneficium accepit. 37 honorifice adiutus. 38 quia tibi non nocuit. 39 quod nos facere debuimus. 40 poenas ipse sibi intulit. 41 vt ei ne liberum quidem sit in publico versari. 42 licet mallem in meo malo, quam in tuo te quorundam perfidiam deprehendisse. 43 in re molesta. 44 non tam magno damno. 45 fidem hominum, i. e. perfidiam. 46 afflicta salute. 47 consilio. 48 vt exponatur. 49 quem antea inimicum habuerat. 50 pulcro. 51 reconciliatione. 52 quem maxime oderat. 53 motus. 54 vt patronus. 55 vt amicus. 56 quam caussam.

exponam, altius paullo rationem meorum consiliorum repetam necesse est. Ego me, Lentule, [57] initio rerum atque [58] actionum tuarum non solum [59] meis, sed etiam [60] reip. restitutum putabam: et, quoniam tibi incredibilem [61] quendam amorem, et omnia [62] in te ipsum summa ac singularia studia deberem, reip., quae te in me restituendo multum [63] adiuuisset, eum [64] certe me [65] animum [66] merito ipsius debere arbitrabar, quem antea tantummodo [67] communi officio ciuium, non aliquo erga me singulari beneficio, debitum praestitissem. [68] Hac me mente fuisse, et senatus ex me, [69] te consule, audiuit, et tu in nostris sermonibus [70] collocutionibusque ipse [71] vidisti. Etsi iam primis temporibus illis multis rebus meus offendebatur animus, cum, te agente [72] de reliqua nostra dignitate, aut occulta [73] nonnullorum odia, aut obscura in me [74] studia cernebam. Nam neque de [75] monumentis meis ab iis adiutus es, a quibus [76] debuisti [77] neque de vi nefaria,

 qua

57 ab initio. 58 pro me. 59 amicis. 60 vt in ea tuenda pristinam seruarem consuetudinem. 61 hoc verbum amorem maximum declarat. 62 non solum in remp. 63 hoc enim nomine Lentulus Ciceronis restitutionem confecit. 64 saltem. 65 affectum. 66 propter maritum. 67 quod omnes boni ciues reip. debent. 68 huiusmodi animo in remp. 69 cum sententiam dicerem coram te consule. 70 priuatis. 71 agnouisti. 72 de restitutione in pristinae dignitatis locum. 73 Catonis et Bibuli praesertim. 74 voluntates dubias, vt ab iis, qui non auderent, aut nollent indicare, quod mihi studerent. 75 domo mea, mihi restituenda. 76 adiuuari. 77 adiutus es.

qua [78] cum fratre eram domo expulſus, neque hercule [79] in [80] iis ipſis rebus, quae quanquam erant mihi propter rei familiaris [81] naufragia neceſſariae, tamen a me [82] minimi [83] putabantur in meis damnis, [84] ex auctoritate ſenatus [85] ſarciendis, eam voluntatem, quam exſpectatam, praeſtiterunt. [86] Quae cum viderem, neque enim erant obſcura, non tamen tam acerba mihi haec accidebant, quam erant illa [87] grata, quae [88] fecerant. Itaque quanquam et Pompeio plurimum, te quidem ipſo [89] praedicatore ac [90] teſte, debebam, et eum non ſolum [91] beneficio, ſed amore etiam, et perpetuo quodam iudicio meo diligebam; tamen non [92] reputans, [93] quid ille vellet, in omnibus meis ſententiis de rep. [94] priſtinis permanebam. [95] Ego, [96] ſedente Cn. Pompeio, cum, vt laudaret [97] P. Sextium, [98] introiſſet in vrbem, dixiſſetque [99] teſtis Vatinius, me fortuna et felicitate C. Caeſaris [100] commotum,

78 expulſi erant fabri de area, in qua domum Ciceronis aedificabant. 79 profecto. 80 fortunae bonis, rebus patrimonii. 81 perditionem. 82 pretii. 83 aeſtimabantur inter res, quarum feceram iacturam. 84 ex ſenatus conſulto. 85 reſtituendis. 86 eorum neglecta ſtudia, aut odia in me. 87 mihi. 88 quando tecum dederunt operam, vt ab exilio reuocarer. 89 publico aſſertore. 90 qui ſtudium illius in mea ſalute videras. 91 ſuo in me. 92 agitans animo. 93 volebant idem, quod Caeſar. 94 quas ante exilium habueram de rep. 95 narrata, quae res offenderit Caeſarem et Pompeium. 96 in ſede iudiciali. 97 de vi accuſatum a P. Clodio. 98 quippe cum Pompeius cum imperio rei frumentariae tunc eſſet, nec vrbem ingrederetur. 99 in P. Sextium. 100 prouocatum.

motum, illi amicum esse coepisse, dixi, me eam [1] Bibuli fortunam, [2] quam ille afflictam putaret, omnium [3] triumphis [4] victoriisque anteferre, dixique [5] eodem teste, alio loco, [6] eosdem esse, qui Bibulum exire domo prohibuissent, et qui [7] me coëgissent. Tota vero [8] interrogatio mea nihil habuit, nisi reprehensionem [9] illius [10] tribunatus: in [11] quo omnia dicta sunt libertate animoque maximo de [12] vi, de [13] auspiciis, de [14] donatione regnorum. [15] Neque vero hac in [16] caussa [17] modo, [18] sed constanter saepe in senatu. Quin etiam, Marcellino et Philippo consulibus, Nonis April., mihi est senatus assensus, vt de [19] agro Campano, frequenti senatu, Idibus Maiis referretur. Num potui magis in [20] arcem illius caussae [21] inuadere, aut [22] magis obliuisci [23] temporum meorum, [24] memi-

1 qui fuerat collega Caesaris in consulatu. 2 fortunam Bibuli. 3 Pompeii. 4 Caesaris. 5 Pompeio. 6 Pompeium Crassum, Pompeium. 7 exire domo. 8 qua ex Vatinio quaerit, verane sint illa omnia, quae isti in oratione, quae extat, obiicit. 9 Vatinii. 10 quem gessit Caesare consule. 11 interrogatione, aut reprehensione mea. 12 violentia, quae Bibulum obnuntiantem foro expulit, atque etiam in vincula ducere conatus est. 13 quae Vatinius contemsit. 14 cum Caesaris voluntate Vatinius foedera cum ciuitatibus, regibus et tetrarchis fecit. 15 in Vatinium. 16 P. Sextii, qua agebam contra Vatinium, aut qua Vatinius testis me taxarat. 17 solummodo. 18 dixi. 19 quem Caesar volebat militibus suis diuidi. 20 caput caussae aggredi. 21 magis aduersari Caesaris ac Pompeii voluntati? 22 quam ea libertate vtendo in Caesarem. 23 calamitatum mearum. 24 intell. *magis*.

niſſe [25] actionum? [26] Hac a me ſententia dicta, magnus animorum motus eſt factus, cum eorum, quorum [27] oportuit, tum illorum etiam, quorum nunquam [28] putaram. Nam hoc ſenatusconſulto in meam ſententiam facto, Pompeius, cum mihi nihil oſtendiſſet ſe eſſe offenſum, in [29] Sardiniam et in Africam [30] profectus eſt, [31] eoque itinere [32] Lucam ad Caeſarem venit. ibi multa de mea ſententia [33] queſtus eſt Caeſar: quippe qui etiam [34] Ravennae Craſſum ante vidiſſet, ab eoque in me eſſet incenſus. [35] Sane moleſte Pompeium [36] id [37] ferre conſtabat. quod ego cum audiſſem ex aliis, maxime ex meo [38] fratre cognoui: [39] quem cum in Sardinia Pompeius paucis poſt diebus, quam Luca diſceſſerat, [40] conueniſſet; te, [41] inquit, ipſum cupio: nihil [42] opportunius potuit accidere, niſi cum [43] Marco fratre diligenter egeris, [44] dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo [45] ſpondiſti

25 veterum actionum pro rep. 26 hoc iudicio a me lato. 27 quorum interfuit. 28 metum fieri propterea. 29 maris mediterranei inſulam. 30 vt frumentum in vrbem conuehendum curaret. 31 quod in Sardiniam faciebat. 32 Italiae vrbem. 33 nam ſenatusconſultum contra ſuam legem factum videbat. 34 vrbe Galliae Ciſpadanae, ad mare Adriaticum. 35 multum. 36 quod Caeſarem oſtendiſſem. 37 pati. 38 Q. Cicerone. 39 fratrem meum. 40 acceſſiſſet colloquendi gratia. 41 cum primum vidit fratrem. 42 quam vt te conuenirem. 43 Cicerone. 44 promiſſa perſoluenda. 45 promiſerat enim Pompeio Q. Cicero, ſi Marcus frater in patriam ab exilio reuocaretur, operam eum daturum, vt Caeſaris acta a ſenatu comprobarentur.

pondisti [46]. Quid multa? [47] questus est grauiter: sua [48] merita commemorauit: quid egisset saepissime de [49] actis Caesaris cum ipso meo fratre, quidque sibi [50] is de me [51] recepisset, in memoriam redegit, [52] seque, quae de mea salute egisset voluntate Caesaris [53] egisse, ipsum meum fratrem [54] testatus est: [55] cuius caussam dignitatemque mihi vt commendaret, [56] rogauit, vt eam ne oppugnarem, si nollem, aut non possem, [57] tueri. Haec cum ad me [58] frater pertulisset, et cum ante tamen Pompeius ad me cum [59] mandatis [60] Vibullium misisset, vt [61] integrum mihi [62] de caussa Campana [63] ad suum reditum reseruarem: collegi ipse [64] me, et cum ipsa quasi rep. sum collocutus: vt [65] mihi, tam multa pro se perpesso atque [66] perfuncto, concederet, vt officium meum, [67] memoremque in [68] bene meritos animum, [69] fidemque fratris mei [70] praestarem: [71] eumque, quem [72] bonum ciuem semper

46 dicam. 47 quod Caesaris iniuria se quoque laedi putaret. 48 in me, et fortasse etiam in ipsum Quintum. 49 vt ea, quae Caesar, aduersante Bibulo, egerat, Ciceronis restituti sententia confirmarentur. 50 frater meus. 51 pollicitus esset. 52 Pompeium. 53 ea. 54 testem sibi assumsit. 55 Caesaris. 56 Pompeius fratrem. 57 protegere eam. 58 Quintus. 59 praeceptis. 60 Pompeii familiarem. 61 intactum totum negotium. 62 de agro Campano non diuidendo. 63 vsque ad. 64 vires rationis meae. 65 qui tam multa pro reip. salute perpessus essem. 66 qui effecissent. 67 gratum. 68 Pompeium et Caesarem. 69 promissionem de me. 70 exhiberem. 71 me aut fratrem meum. 72 quia reip. studiosum.

per habuiſſet, [73] bonum virum eſſe pateretur. [74] In illis autem meis actionibus, ſententiisque omnibus, quae Pompeium [75] videbantur [76] offendere, [77] certorum hominum, quos iam debes [78] ſuſpicari, ſermones referebantur ad me: [79] qui cum illa ſentirent in rep., [80] quae ego agebam, ſemperque ſenſiſſent, me tamen [81] non ſatisfacere Pompeio, Caeſaremque inimiciſſimum mihi futurum, gaudere ſe aiebant. Erat hoc mihi dolendum, ſed multo illud magis, quod [82] inimicum meum, [83] meum autem? immo vero legum, iudiciorum, [84] otii, patriae, bonorum omnium ſic amplexabantur, [85] ſic in manibus habebant, ſic fouebant, ſic me praeſente, oſculabantur, non [86] illi quidem, vt mihi [87] ſtomachum facerent, [88] quem ego [89] funditus perdidi, ſed certe vt [90] facere ſe arbitrarentur. [91] Hic ego, quantum humano conſilio efficere potui, circumſpectis meis rebus omnibus, [92] rationibusque ſubdu-

ctis

73 quia amicis fidelem. 74 alteram cauſſam affert, cur a ſua ſententia diſceſſerit, maliuolentiam et obtrectationem quorundam optimatum. 75 quia, quod ad Caeſarem pertinet, ſimul ad Pompeium, Caeſaris generum, pertinere videretur. 76 laedere. 77 Catonis in primis Bibuli, L. Domitii, Caeſaris inimicorum. 78 qui fuerint. 79 homines. 80 ſentirent, me recte agere. 81 quia meas actiones ac ſententias ad illius voluntatem, de ſoceri potentia laborantis, parum accommodarem. 82 P. Clodium. 83 dixi meum? 84 tranquillitatis. 85 tanquam rem cariſſimam. 86 faciebant hoc. 87 me ad iram prouocarent. 88 ſtomachum. 89 plane mihi impero, ne quam omnino ob rem iraſcar. 90 mihi ſtomachum. 91 in hac re. 92 omnibus diligenter conſideratis, beneficiis aliorum erga ſe, vel ſuis erga alios deliberaſſe, quid ſibi agendum eſſet.

ctis, summam feci cogitationum mearum omnium: quam tibi, si potero, breuiter exponam. Ego, si ab improbis et [93] perditis ciuibus remp. [94] teneri viderem, sicut et [95] meis temporibus scimus, et [96] nonnullis aliis accidisse, [97] non modo praemiis, quae apud me minimum valent, sed ne periculis quidem compulsus vllis, quibus tamen [98] mouentur etiam fortissimi viri, [99] ad eorum caussam me adiungerem, [100] ne si summa quidem eorum in me merita [1] constarent. Cum autem in rep. Cn. Pompeius princeps esset, vir is, qui hanc potentiam et gloriam maximis in remp. [2] meritis praestantissimisque [3] rebus gestis esset consecutus, cuiusque ego dignitatis ab adolescentia [4] fautor, in [5] praetura autem et in [6] consulatu [7] adiutor etiam, [8] extitissem, cumque [9] idem et [10] auctoritate et [11] sententia [12] per se, consiliis et [13] studiis tecum me [14] adiuuisset, meumque inimicum

93 sunt enim quidam ita improbi, vt perditi tamen non sint; perditi vero, vt ad sanitatem redire iam non posse videantur. 94 violentia quadam opprimi. 95 in consulatu meo. 96 cum decemuiri remp. tenerent. 97 non modo non. 98 manifestis enim periculis non moueri, temeritatis est, non fortitudinis. 99 cum iis in rep. non consentirem. 100 non etiam si. 1 certa essent. 2 suis. 3 ter enim triumphauerat. 4 hinc Pompeius Ciceronem saepe salutatum ibat. 5 praetor Maniliam rogationem suasit, vt Pompeio Mithridatici belli cura mandaretur. 6 de lege agraria contra Rullum et de supplicatione, Mithridate interfecto. 7 dignitatis eius. 8 fuissem. 9 Pompeius. 10 non potestate. 11 quam dixit in senatu de reditu meo. 12 sine socio. 13 fauore. 14 recuperanda salute.

cum [15] vnum in ciuitate haberet inimicum; non putaui [16] famam inconſtantiae mihi per- timeſcendam, ſi quibuſdam in ſententiis paul- lum me immutaſſem, meamque voluntatem ad ſummi viri, de meque optime meriti, di- gnitatem aggregaſſem. In [17] hac ſententi complectendus erat mihi Caeſar, vt vide [18] in coniuncta et cauſſa et dignitate. [19] Hi multum valuit cum [20] vetus amicitia, quam tu non ignoras mihi et [21] Quinto fratri cum Caeſare fuiſſe, tum humanitas [22] eius ac l beralitas, breui tempore et [23] litteris [24] officiis perſpecta nobis et cognita. Vehe menter etiam res ipſa publica me moui quae mihi videbatur contentionem, praeſe tim [25] maximis rebus a Caeſare geſtis, cu [26] illis viris nolle [27] fieri, et ne [28] fiere vehementer [29] recuſare. [30] Grauiſſime aute me [31] in hac mente impulit et Pomp [32] fides, quam de me [33] Caeſari dederat, [34] fratris mei, [35] quam Pompeio. Erant pra ter

15 vnicum. 16 infamiam. 17 quam de Pomp habeam. 18 quia dixerat Pompeius, ſe, Caeſare f tore, Ciceronem iuuiſſe. 19 in hac reconciliatio 20 quae tanta fuit, vt Q. Catulus, et Cn. Piſo nu modo Ciceronem impellere potuerint, vti C. Caeſar coniuratione Catilinae nominaretur. 21 qui Caeſ in Galliis fuit legatus. 22 Caeſaris. 23 ad M. Cice nem miſſis. 24 beneficiis in Q. fratrem collatis. postquam maximae res eſſent geſtae a Caeſare. 26 praeclaris. 27 a me. 28 contentio. 29 renuere debatur reſp. 30 potentiſſime. 31 intell. *conſtitu* 32 ſancta promiſſio. 33 cum ei pollicitus eſt, me reſtitueret eius actis aduerſarium non futurum. fides. 35 dederat de me.

terea haec [36] animaduertenda in ciuitate, quae ſunt apud Platonem [37] noſtrum ſcripta [38] divinitus: [39] Quales in rep. principes eſſent, [40] tales reliquos ſolere eſſe ciues. Tenebam memoria, nobis conſulibus ea fundamenta [41] iacta [42] ex Kal. Ian. [43] confirmandi ſenatus, vt neminem mirari oporteret, [44] Nonis Decemb. tantum vel [45] animi fuiſſe in illo [46] ordine, vel [47] auctoritatis. [48] Idemque memineram, [49] nobis priuatis [50] vſque ad Caeſarem et Bibulum conſules, cum ſententiae noſtrae magnum in ſenatu [51] pondus haberent, [52] vnum fere ſenſum fuiſſe bonorum omnium. [53] Poſtea cum tu Hiſpaniam [54] citeriorem cum [55] imperio obtineres, neque reſp. [56] conſules haberet, ſed [57] mercatores [58] prouinciarum, et ſeditionum ſeruos et miniſtros: [59] iecit quidam [60] caſus [61] caput meum, [62] quaſi certaminis

36 mihi. 37 cuius ſectae nos ſumus. 38 egregie. 39 quales ii, qui remp. gubernant. 40 ex quo intelligebam, mutato optimatum ſenſu, mihi quoque ſententiam eſſe mutandam. 41 conſtituta eſt. 42 a primo magiſtratus die per totum deinde annum. 43 vt ad ſtudium defendendae reip. meo excitarentur exemplo. 44 die quinto Decembris. 45 fortitudinis. 46 ſenatorio. 47 quia, quod ſenatus in coniuratos decreuit, perfectum eſt. 48 et ego idem. 49 cum nullo fungeremur magiſtratu. 50 per triennium. 51 magnam auctoritatem. 52 omnes fere bonos fuiſſe concordes in adminiſtratione reip. 53 poſtero anno. 54 quae vicinior eſt Italiae et cis Baetim amnem ſita. 55 ex praetura. 56 ſibi fauentes. 57 qui meam ſalutem vendiderint. 58 Macedoniae et Syriae. 59 immiſit. 60 fortuitus euentus, non mea culpa. 61 me. 62 ſperauit. Clodium, ſi Ciceronem vexaret, eam fore cauſſam bonos cum improbis committendi.

minis caussa in [63] mediam contentionem, dissensionemque ciuilem. Quo in [64] discrimine eum mirificus [65] senatus, incredibilis [66] Italiae totius, singularis [67] bonorum omnium consensus in me [68] tuendo [69] extitisset: non dicam, [70] quid acciderit; [71] multorum est enim, et [72] varia culpa: tantum dicam [73] breui, non mihi [74] exercitum, sed [75] duces defuisse. In [76] quo, vt iam sit in iis culpa, qui me non defenderunt: non [77] minor est in iis, qui [78] reliquerunt: et, si accusandi sunt si qui [79] pertimuerunt, magis etiam reprehendendi, si qui se timere [80] simularunt. [81] Illud quidem certe nostrum consilium [82] iure laudandum est, qui meos ciues, et [83] a me seruatos, et me seruare cupientes spoliatos ducibus, [84] seruis armatis obiici noluerim: declararique maluerim, quanta vis esse potuisset in consensu bonorum, si

85 ii

63 erat enim inter ciues ex partium dissensione contentio, sed sine armis. 64 periculo. 65 qui vestem etiam pro Ciceronis salute mutandam frequens censuit. 66 ex qua incredibilis multitudo in Capitolium conuenit. 67 qui se ad pedes consulum, veste mutata, proiecerunt. 68 defendendo. 69 fuisset. 70 quibus caussis afflictus sim, non exponam. 71 Pompeii, Crassi, Caesaris et aliorum. 72 alia Pompeii, alia Crassi, alia Caesaris. 73 breuiter. 74 multitudinem populi, quae me defenderet, et cunctam Italiam. 75 tres maxime designat, Pompeium, Caesarem et Crassum. 76 facto. 77 culpa. 78 reliquit eum, prae ceteris, Pompeius. 79 defendere me. 80 qui Ciceroni auctores fuerunt, vt Clodio cederet. 81 quod dicturus est. 82 merito. 83 coniuratione Catilinae extincta. 84 Clodianis.

[85] iis pro me [86] ſtante pugnare [87] licuiſſet, cum [88] afflictum [89] excitare [90] potuiſſent. [91] Quorum quidem [92] animum tu non perſpexiſti ſolum, cum [93] de me ageres, ſed etiam [94] confirmaſti, atque tenuiſti. Qua in cauſſa, non modo non negabo, ſed etiam ſemper et meminero, et praedicabo libenter, vſus es quibuſdam [95] nobiliſſimis hominibus, [96] fortioribus in me reſtituendo, quam fuerat idem [97] in tenendo. qua in [98] ſententia ſi [99] conſtare [100] voluiſſent, ſuam [1] auctoritatem ſimul cum ſalute mea recuperaſſent. [2] Recreatis enim bonis viris conſulatu tuo, et conſtantiſſimis atque optimis actionibus tuis [3] excitatis, Cn. Pompeio praeſertim [4] ad cauſſam adiuncto: cum etiam Caeſar, [5] rebus maximis geſtis, ſingularibus ornatus et [6] nouis honoribus, ac iudiciis [7] ſenatus, ad auctoritatem [8] eius ordinis adiungeretur: nulli improbo ciui locus ad remp. violan-

85 bonis. 86 incolumi, non expulſo. 87 per duces. 88 me ſumma calamitate affectum. 89 quas de morte ad vitam. 90 boni. 91 bonorum ciuium. 92 voluntatem. 93 vt in patriam reuocaret. 94 perſeuerare feciſti. 95 Catone in primis et Bibulo, Caeſaris inimicis. 96 cum eſſent fortiores. 97 me in vrbe. 98 quo in propoſito. 99 perſeuerare. 100 Cato, et eius aemulatores. 1 quam amiſerunt ſtultitia et inconſtantia ſua. 2 ad priſtinam animi fortitudinem reſtituti. 3 ad adiuuandum. 4 cum pro mea ſalute propugnationem ſuſcepit contra Clodium, et reliquos. 5 poſtquam res maximas geſſerat. 6 ſupplicatione x v, deinde x x dierum, ſtipendio exercitus, decem legatis. 7 qui honores illos ei decreuit. 8 bonorum ſenatorum.

violandam esse potuisset. Sed [9] attende, quaeso, quae sunt consecuta. [10] Primum illa [11] furia [12] muliebrium religionum, qui non pluris [13] fecerat [14] Bonam deam, [15] quam [16] tres sorores, [17] impunitatem est [18] illorum sententiis assecutus, qui, cum [19] tribunus pl. [20] poenas a [21] seditioso ciue [22] per bonos viros iudicio [23] persequi vellet, [24] exemplum praeclarissimum [25] in posterum [26] vindicandae seditionis de rep. [27] sustulerunt: [28] iidemque postea non meum [29] monumentum; non enim illae

9 animaduerte. 10 P. Clodius, amore captus Pom peiae, vxoris Caesaris, inter sacra Bonae deae, qua in aedibus Caesaris fiebant, sub veste muliebri irru pit, sperans, se facile, quod imberbis esset, ad Pom peiam peruenturum. Sed ab Aureliae, matris Caesari ancilla inter oberrandum rogatus quid vellet, et Auram Pompeiae pedissequam quaerere responde ab ancilla detectus et a matronis foras eiectus e 11 P. Clodius. 12 sacrificiorum, quae a mulierib fiebant. 13 aestimauerat. 14 haec coniux Fauni, q in Latio regnauit, fuit. 15 quia sicut tres sorores p incestum polluerat; ita per sacrilegium sacra Bon deae violare parauerat. 16 Clodiam, Terentiam, aliam cognomine Quadrantem, quas Clodius frater co stuprasse dicitur. 17 violentiae in vrbe factae. 18 i dicium. 19 T. Annius Milo, qui P. Clodium de postulauit. 20 supplicium sumere. 21 P. Clod 22 per iudices integerrimos. 23 constituto. 24 iud cium de vi Clodiana. 25 in omne tempus futuru 26 puniendae. 27 Milo exemplum vindicandae sed tionis Clodii damnatione voluit in remp. inducere: hi contra, Clodio impunitatem assecuto, exemplum lud de rep. sustulerunt. 28 corrupti iudices. 29 aed ficium perpetuae memoriae rerum a me gestarum, n pecunia mea erectum.

illae [30] manubiae meae, sed operis locatio [31] mea fuerat; [32] monumentum vero senatus [33] hostili nomine, et [34] cruentis [35] inustum litteris esse passi sunt. Qui me homines quod saluum esse voluerunt, est mihi gratissimum: sed vellem, non solum [36] salutis meae, quemadmodum [37] medici, sed etiam, vt [38] aliptae, [39] virium et coloris [40] rationem habere [41] voluissent. [42] Nunc, vt [43] Apelles [44] Veneris caput, et [45] summa [46] pectoris, [47] politissima arte perfecit, reliquam partem [48] corporis [49] inchoatam [50] reliquit: sic quidam homines [51] in capite meo solum [52] elaborarunt, [53] reliquum corpus imperfectum ac [54] rude reliquerunt. [55] In quo ego spem fefelli non modo [56] inuidorum, sed etiam [57] inimicorum meorum: [58] qui de vno acerrimo et fortissimo viro, meoque iudicio, omnium magnitudine animi et [59] constantia prae-

30 pecuniae publicae, ad domus aedificationem a senatu attributae. 31 aere meo facta. 32 fuerat. 33 P. Clodii. 34 quasi ex meo cruore confectis. 35 cauterio inscriptum. 36 vitae. 37 curatores aegritudinum faciunt. 38 serui, quibus delicati homines in balneis vtebantur et vnguendi officio fungebantur. 39 stabilimenti dignitatis in senatu. 40 curam. 41 vt. 42 sed. 43 pictor nobilissimus. 44 quae vna maxime inter Apellis opera excelluit. 45 summas partes. 46 eius. 47 egregia. 48 Veneris. 49 inceptam. 50 inexspectata morte oppressus. 51 in vita mihi seruanda. 52 cum me in patriam reduxerunt. 53 quae pertinent ad dignitatem meam. 54 non politum. 55 in qua re. 56 vt Catonis et Hortensii. 57 vt Clodii et Crassi. 58 inuidi et inimici. 59 cum in L. Saturnini legem de agro Gallico diuidendo, per vim latam iurare noluit, et in exilium abire maluit.

praeſtantiſſimo, Q. Metello [60] L. F., quondam falſam opinionem acceperunt: quem poſt [61] reditum [62] dictitant fracto animo et [63] demiſſo fuiſſe. [64] Eſt vero probandum, qui et [65] ſumma voluntate [66] ceſſerit, et [67] egregia [68] animi alacritate [69] abfuerit neque ſane redire [70] curarit, eum ob id ipſum [71] fractum fuiſſe animo: in [72] quo cum omnes homines, tum M. illum Scaurum, ſingularem virum, [73] conſtantia et grauitate ſuperaſſet. Sed, quod de [74] illo [75] acceperant, aut etiam [76] ſuſpicabantur, de me idem cogitabant, [77] abiectiore animo me futurum: cum reſp. maiorem etiam mihi animum, quam vnquam habuiſſem, daret: [78] quae declaraſſet, ſe non potuiſſe me vno ciui carere: [79] cumque Metellum vnius [80] tribuni pl. [81] rogatio, me vniverſa reſp., duce ſenatu, comitante Italia, [82] promulgantibus [83] omnibus, [84] referente

[85] con

60 qui de Iugurtha triumphauit. 61 ab exilio. 6
huiuſmodi maliuoli frequenter dicunt. 63 abiect
64 non ſolum dictitandum. 65 ironia. 66 libenti
me, precibus amicorum neglectis, patria ceſſit. 67 f
rori ciuium. 68 cum reliqui fere omnes, erepto aſp
ctu patriae, in moerore iaceant. 69 in exilio fuer
70 Rhodi philoſophos audiens. 71 victum. 72 fact
73 qui a C. Graccho vſque ad C. Marium ſeditio
omnibus reſtiterit. 74 Q. Metello. 75 inuidi et in
mici. 76 quia veriſimile videbatur. 77 poſt reditu
78 eſt haec altera ratio, cur maiore etiam, quam ante
eſſe animo deberet. 79 Calidii vel Claudii. 80 eti
voluntate ſenatus populique Romani, an placeret M
tellum réuocare ab exilio. 81 legem de reditu me
82 iudicibus. 83 rogante. 84 P. Lentulo.

[85] conſule, comitiis [86] centuriatis, cunctis [87] ordinibus, hominibus [88] incumbentibus, omnibus denique ſuis viribus recuperaſſet. Neque vero ego mihi poſtea quidquam aſſumſi, neque hodie aſſumo, quod quenquam [89] maliuolentiſſimum [90] iure poſſit offendere. [91] tantum enitor, vt neque amicis, neque etiam [92] alienioribus, opera, conſilio, labore deſim. Hic meae vitae curſus offendit eos fortaſſe, qui [93] ſplendorem et [94] ſpeciem [95] huius vitae intuentur: ſollicitudinem autem et laborem perſpicere non poſſunt. Illud vero [96] non obſcure [97] queruntur in meis ſententiis, [98] quibus ornem Caeſarem, [99] quaſi [100] deſciſſem a [1] priſtina cauſſa. Ego autem cum illa ſequor, quae paullo ante [2] propoſui, tum [3] hoc [4] non in poſtremis, de quo coeperam [5] exponere. Non [6] offendes [7] eundem bonorum ſenſum, Lentule, [8] quem reliquiſti: [9] qui [10] confirmatus conſulatu noſtro, nonnun-

85 per centurias conuocatis. 86 ſenatorio, equeſtri, et plebeio. 87 procliuibus ad me reducendum. 88 quamuis ſint maliuolentiſſimi. 89 iuſta ratione. 90 tantummodo laboro. 91 a me. 92 dignitatem. 93 94 gratiam. 95 huiusmodi. 96 manifeſte. 97 conqueruntur. 98 cui decreuerat ſupplicationem quindecim dierum, ſtipendium, decem legatos. 99 quod. 100 diſceſſiſſem. 1 defenſione reipublicae. 2 de conſilio meo conplectendi Caeſaris et Pompeii. 3 ſequor. 4 non inter minimum curandum. 5 de quibuſdam inuidis. 6 inuenies, cum redieris. 7 eandem ſententiam bonorum. 8 cum in prouinciam abiiſti. 9 ſenſus aut conſenſus bonorum. 10 confirmandi enim ſenatus conſul ipſe Kal. Ian. fundameta iecerat.

nunquam poſtea interruptus et afflictus [11] ante te conſulem, [12] recreatus abs te totus eſt; nunc [13] ab iis, a quibus [14] tuendus fuerat, derelictus: [15] idque non ſolum [16] fronte atque [17] vultu, [18] quibus ſimulatio facillime [19] ſuſtinetur, ii declarant, qui tum [20] noſtro illo ſtatu [21] optimates nominabantur; ſed etiam [22] ſententia ſaepe iam, [23] tabellaque, [24] docuerunt. Itaque tota iam [25] ſapientium ciuium, [26] qualem me et eſſe, et [27] numerari volo, e[t] ſententia, et voluntas, mutata eſſe debet. [28] I[d] enim iubet [29] idem ille [30] Plato, [31] quem ego auctorem vehementer ſequor; [32] tantum [33] contendere in rep., quantum [34] probar[e] tuis ciuibus poſſis: [35] vim neque parenti neque patriae afferre oportere. Atque han[c] quidem ille cauſſam ſibi ait non attingend[ae] reip. fuiſſe, quod, cum offendiſſet populu[m] Athenienſem prope iam deſipientem ſenect[u]-

11 antequam eſſes conſul. 12 reformatus. 13 D[o]mitio, Catone, Fauonio, et reliquis eiuſdem ſect[ae] 14 defendendus. 15 ſenſum bonorum eſſe derelictu[m] 16 qua perſpicitur animi iudicium. 17 quo agnoſci[tur] voluntas. 18 duobus membris, fronte et vultu. [19] conſeruatur. 20 cum eſſet ſtatus noſter. 21 optimi in [ci]vitate, patroni, ac defenſores publicae cauſſae. 2[2] ſenatu. 23 ſuffragiis, publico ſcripto in iudiciis. [24] oſtenderunt. 25 qui remp. optimo et animo et con[ſilio] tractabant. 26 ciuem ſapientem. 27 putari, hab[eri] 28 contendere. 29 a me antea nominatus. 30 di[vi]nus philoſophus. 31 cuius apud me grauis admod[um] auctoritas eſt. 32 Platonis verba ſunt in Critone. 3[3] contendas. 34 perſuadere et oſtendere rationibus beneficum eſſe. 35 violentiam.

te, cumque eum nec [36] perſuadendo, nec [37] cogendo regi poſſe vidiſſet, cum [38] perſuaderi poſſe diffideret, [39] cogi fas eſſe non arbitraretur. Mea [40] ratio fuit [41] alia, quod [42] neque deſipiente populo, neque [43] integra re mihi ad [44] conſulendum, [45] capeſſeremne remp., [46] implicatus tenebar, ſed laetatus [47] tamen ſum, quod mihi liceret, [48] in eadem cauſſa vtilia, et cuiuis bono [49] recta, defendere. [50] Huc acceſſit [51] commemoranda quaedam et diuina Caeſaris in me [52] fratremque meum liberalitas: [53] qui [54] mihi, [55] quascunque res gereret, [56] tuendus eſſet. Nunc in tanta felicitate [57] tantisque victoriis, etiam ſi in nos non [58] is eſſet, qui eſt, tamen [59] ornandus videretur. Sic enim te [60] exiſtimare velim, cum a [61] vobis, [62] meae ſalutis auctoribus, [63] diſceſſerim, neminem eſſe, cuius

 [64] offi-

36 quia prope deſiperet ſenectute. 37 quia vim neque parenti, neque patriae afferri oporteret. 38 quia vt ſenex decrepitus et delirans in errore perſiſteret. 39 eum. 40 conditio gubernandae reip. 41 a Platonis ratione. 42 cum populus Romanus nondum deſiperet. 43 conditione mea libera in hoc negotio. 44 quippe cum ſemel ad remp. acceſſiſſem. 45 an ſuſciperem regendam. 46 perplexus et incertus. 47 licet res non eſſet penitus integra. 48 in eodem ſtatu reip. 49 iuſta et honeſta. 50 ad has rationes. 51 digna commemoratione. 52 Quintum. 53 Caeſar. 54 a me. 55 etiamſi minimum laudabiles. 56 defendendus. 57 quanta, ipſe Caeſar exponit quinque primis libris de bello Gallico. 58 talis. 59 a nobis oratione et obſeruantia. 60 iudicare de cauſſa mea. 61 te et Pompeio. 62 quorum virtute atque opera ſum in patriam reſtitutus. 63 id eſt, cum non reſpexerim ad vos.

[64] officiis me [65] tam eſſe [66] deuinctum non ſolum confitear, ſed etiam gaudeam. [67] Quod quoniam tibi [68] expoſui, [69] facilia ſunt ea, quae a me de Vatinio et de Craſſo requiris. Nam [70] de Appio quod ſcribis, [71] ſicuti [72] de Caeſare, te non reprehendere: gaudeo, tibi conſilium probari meum. [73] De Vatinio autem, primum reditus interceſſerat [74] in gratiam per Pompeium, ſtatim [75] vt [76] ille [77] praetor eſt factus, cum quidem ego [78] eius [79] petitionem [80] grauiſſimis in ſenatu ſententiis [81] oppugnaſſem: neque tam [82] illius laedendi cauſſa, quam defendendi atque ornandi [83] Catonis, [84] poſt autem Caeſaris, vt [85] illum defenderem, mira [86] contentio eſt conſecuta. Cur autem [87] laudarim, peto a te, vt id a me neue in [88] hoc reo, neue in [89] aliis [90] requiras: [91] ne tibi ego idem reponam, cum veneris: tam etſi [92] poſſum [93] vel abſenti. Recordare enim [94] qui

64 beneficiis. 65 tantopere, vt cum Caeſare. 6 obligatum. 67 cuius rationem. 68 declaraui. 69 purgandum, aut ſtabiliendum rationibus. 70 quod a diſti, me cum Appio per Pompeium in gratiam rediiſſ 71 non reprehendis. 72 quod audiſti de Caeſare, m cum eo in gratiam rediiſſe. 73 quantum eſt de Vati reconciliatione. 74 reconciliatio eius. 75 poſtquam 76 Vatinius. 77 corruptis ſuffragiis. 78 Vatinii. 7 praeturae. 80 maximi ponderis. 81 reſtitiſſem. 8 Vatinii. 83 Vticenſis. 84 illam oppugnationem meam 85 Vatinium accuſatum. 86 inſtantia. 87 Vatinium 88 Vatinio. 89 reis. 90 eius rei cauſſam. 91 abs t quaerendo, cur nonnullos in iudicio laudaris. 92 oſten dere, cur Vatinium laudarim. 93 etiam tibi Lentul abſenti.

[94] quibus [95] laudationem [96] ex vltimis terris [97] miſeris. [98] nec [99] hoc pertimueris. nam a me ipſo laudantur et laudabuntur [100] iidem. Sed tamen defendendi Vatinii fuit etiam [1] ille ſtimulus, de quo in iudicio, cum [2] illum defenderem, dixi me facere quiddam, quod in [3] Eunucho [4] paraſitus ſuaderet [5] militi:

Vbi [6] nominabit [7] Phaedriam, tu [8] Pamphilam
[9] Continuo. ſi quando [10] illa dicet: Phaedriam intromittamus [11] comeſſatum: [12] tu, Pamphilam
[13] Cantatum prouocemus. ſi laudabit [14] haec
[15] Illius formam; [16] tu [17] huius [18] contra: denique
[19] Par pari referto: [20] quod [21] eam [22] mordeat.

Sic petiui a iudicibus, vt, quoniam quidam [23] nobiles homines, et de me optime meriti, nimis amarent [24] inimicum meum, meque inſpe-

94 hominibus. 95 orationem commendatoriam. 96 ex Hiſpania citeriore. 97 per litteras etiam ab iis, qui aberant, rei laudabantur. 98 nolim pertimeſcas. 99 feciſſe. 100 homines. 1 illa occaſio me vrgens. 2 Vatinium. 3 comoedia illa Terentiana. 4 Gnatho. 5 Thraſoni. 6 Thais meretrix. 7 riualem Thraſonis. 8 puellam. 9 illico. 10 Thais. 11 vt comedat nobiſcum, introducamus, o Thraſo. 12 dicite. 13 ad cantandum foras vocemus. 14 Thais. 15 amatoris ſui Phaedriae pulcritudinem. 16 laudato. 17 puellae noſtrae Pamphilae. 18 e contrario. 19 tu iniuriam iniuriae accommodato. 20 par pari referre. 21 Thaidem. 22 offendat. 23 vt Cato et eius amici. 24 Clodium.

stante saepe eum in senatu [25] modo seuere [26] seducerent, modo familiariter, atque [27] hilare amplexarentur; quoniamque [28] illi haberent [29] suum [30] Publium, darent mihi ipsi alium [31] Publium, in [32] quo possent [33] eorum animos, mediocriter [34] lacessitus, [35] leuiter repungere. Neque [36] solum [37] dixi, sed etiam saepe [38] facio, [39] diis hominibusque approbantibus. [40] Habes de Vatinio: cognosce de Crasso. Ego cum mihi cum [41] illo [42] magna iam gratia esset, quod eius omnes grauissimas iniurias, [43] communis concordiae caussa, voluntaria quadam obliuione [44] contriueram, repentinam eius [45] defensionem Gabinii, [46] quem [47] proximis superioribus diebus acerrime oppugnasset, tamen, si sine vlla mea contumelia [48] suscepisset, [49] tulissem: sed cum me [50] disputantem, non lacessentem, [51] laesisset [52] exarsi, non solum praesenti, credo, iracun-

dia

25 interdum. 26 seorsum ab aliis ducerent. 27 hilariter. 28 nobiles, volentes mihi facere, quod dolerer. 29 sibi carum. 30 Clodium. 31 Vatinium, quem alterum Publium vocat, quia aeque, vt Clodius, infestus erat virtutibus et optimatibus. 32 altero Publio. 33 nobilium hominum. 34 ad iram prouocatus. 35 modica offensa vicissim pungere. 36 sine effectu. 37 illud. 38 repungo animos eorum. 39 sine vlla cuiusquam reprehensione. 40 rationem. 41 Crasso. 42 grata communicatio et beneuolentia mutua esset. 43 quando priuatis odiis publica impediretur vtilitas. 44 extinxeram. 45 quia ipse defendit Gabinium de maiestate et pecuniis repetundis reum. 46 Gabinium. 47 tunc proxime transactis. 48 defensionem Gabinii. 49 tolerauissem. 50 cum eo in senatu. 51 Crassus acriter perstrinxisset. 52 incensus sum.

dia; nam [53] ea tam vehemens fortasse non fuisset; sed cum [54] inclusum illud odium multarum [55] eius in me iniuriarum, quod ego [56] effudisse me [57] omne arbitrabar, [58] residuum, tamen, inscientem me fugisset, omne repente [59] apparuit. Quo quidem tempore [60] ipso quidam homines, et [61] iidem illi, quos saepe [62] nutu [63] significationeque [64] appello, cum se [65] maximum fructum cepisse dicerent ex [66] libertate mea, meque tum denique sibi esse visum reip., [67] qualis fuissem, restitutum; cumque ea [68] contentio mihi magnum etiam [69] foris fructum [70] tulisset: gaudere se dicebant, mihi et [71] illum inimicum, et [72] eos, qui in [73] eadem caussa essent, nunquam amicos futuros. Quorum iniqui sermones cum ad me per homines honestissimos perferrentur: cumque Pompeius ita contendisset, vt [74] nihil vnquam magis, vt cum Crasso redirem in gratiam; Caesarque per litteras maxima se molestia ex illa contentione affectum ostenderet: habui non [75] temporum solum rationem meorum, sed

53 praesens iracundia. 54 adhuc in pectore. 55 Crassi. 56 cum in gratiam rediimus, nihil putaui reliquum esse odii. 57 simul totum. 58 residens adhuc in pectore. 59 ipsum. 60 quo Crasso aduersarer. 61 Cato et reliqui. 62 iudicio. 63 quadam, per facta et mores eorum. 64 voco. 65 maximam laetitiam. 66 dicendi in Crassum. 67 ex integro cum pristina libertate dicendi. 68 cum Crasso. 69 apud omnes homines. 70 attulisset. 71 tam nobilem, scil. Crassum. 72 Pompeium et Caesarem. 73 communis erat caussa Crassi, Caesaris, Pompeii. 74 contenderit. 75 earum calamitatum, quas olim pertuli.

ſed etiam [76] naturae, Craſſusque, vt quaſi [77] teſtata populo Romano eſſet noſtra gratia, paene a meis [78] laribus in [79] prouinciam eſt profectus. Nam cum mihi [80] condixiſſet, coenauit [81] apud me in mei [82] generi Craſſipedis hortis. Quamobrem eius cauſſam, quod te ſcribis audiſſe, magna [83] illius [84] commendatione [85] ſuſceptam, [86] defendi in ſenatu, ſicut [87] mea fides poſtulabat. [88] Accepiſti, quibus rebus adductus, [89] quamque [90] rem [91] cauſſamque defenderim, [92] quique meus in rep. ſit, [93] pro mea parte [94] capeſſenda, ſtatus. De [95] quo ſic velim [96] ſtatuas, me [97] haec eadem [98] ſenſurum fuiſſe, [99] ſi mihi integra omnia ac [100] libera fuiſſent. Nam neque [1] pugnandum arbitrarer contra tantas [2] opes, neque [3] delendum, etiam ſi id fieri poſſet, ſummorum ciuium principatum; neque [4] permanendum in [5] vna ſententia, [6] conuerſis rebus,

76 meae, quae me ab omni contentione reuocabat. 77 teſtimonio certo comprobata noſtra reconciliatio. 78 aedibus. 79 Syriam, et contra Parthos. 80 Craſſus in diem certum denuntiaſſet, ſe velle coenare domi meae. 81 non domi meae, ſed in hortis Furii Craſſipedis, quos quaſi ſuas aedes putat. 82 mariti Tulliae, filiae meae. 83 Craſſi. 84 laude. 85 a me. 86 vide ep. 8 lib. 5. 87 poſt reconciliationem. 88 intellexiſti. 89 vnamquamque. 90 id quod Caeſari et Pompeio placebat. 91 Vatinium et Craſſum. 92 et qualis. 93 quod ad me attinet. 94 defendenda. 95 ſtatu meo. 96 vt conſtituas. 97 quae nunc ſentio. 98 iudicaturum. 99 ſi mihi pro meo iudicio remp. capeſſere licuiſſet. 100 per Pompeium et Caeſarem. 1 eſſe mihi. 2 Craſſi, Caeſaris et Pompeii. 3 eſſe. 4 eſſe mihi. 5 vno propoſito. 6 ad alium ſtatum.

bus, ac [7] bonorum voluntatibus immutatis, ſed [8] temporibus aſſentiendum. Nunquam enim [9] praeſtantibus in rep. gubernanda viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt [10] nauigando tempeſtati [11] obſequi [12] artis eſt; etiam ſi portum [13] tenere [14] non queas: cum vero [15] id poſſis [16] mutata velificatione aſſequi, ſtultum eſt eum tenere cum [17] periculo curſum, quem ceperis, potius, quam, [18] eo commutato, quo velis, tandem peruenire: ſic, cum omnibus nobis in adminiſtranda rep. propoſitum eſſe debeat id, quod a me ſaepiſſime dictum eſt, cum [19] dignitate [20] otium: non idem ſemper dicere, ſed idem [21] ſemper [22] ſpectare debemus. Quamobrem, vt paullo ante [23] poſui, ſi eſſent omnia mihi [24] ſolutiſſima, tamen in rep. non alius eſſem [25] atque nunc ſum. Cum vero in [26] hunc ſenſum et [27] alliciar beneficiis [28] hominum, et [29] compellar [30] iniuriis: [31] facile patior ea me de rep. ſentire ac dicere, quae maxime cum mihi, [32] tum etiam reip. [33] rationibus putem [34] conducere.

7 ciuium. 8 ep. 9 lib. 4. 9 quia debent ſeſe accommodare temporibus. 10 nauigatione. 11 obtemperare. 12 pertinet ad artem. 13 aſſequi. 14 quilibet nauta non queat. 15 tenere portum. 16 obliquo curſu. 17 ſubmerſionis aut naufragii. 18 curſu tuo. 19 honeſtate et ſplendore. 20 tranquillitas vitae. 21 ſalutem reip. 22 ſpectando conari aſſequi. 23 dixi. 24 liberrima. 25 quam. 26 hanc ſententiam. 27 blande inducar. 28 Pompeii et Caeſaris. 29 violenter impellar. 30 Catonis, et reliquorum inuidorum. 31 nec libenter, nec moleſte tamen facio. 32 multo magis. 33 commodis. 34 vtilia eſſe.

ducere. Apertius autem haec [35] ago ac saepius, [36] quod et Quintus, frater meus, [37] legatus est Caesaris, et nullum meum [38] minimum dictum, non [39] modo factum, [40] pro Caesare [41] intercessit, quod [42] ille non ita [43] illustri gratia exceperit, vt ego eum mihi [44] deuinctum [45] putarem. Itaque eius omni et gratia, quae summa est, et opibus, quas intelligis esse maximus, sic fruor, vt meis. Nec mihi aliter potuisse videor hominum perditorum de me consilia [46] frangere, nisi cum [47] praesidiis iis, quae semper habui, nunc etiam [48] potentium beniuolentiam coniunxissem. His ego [49] consiliis si te praesentem habuissem, [50] vt opinio mea fert, essem vsus eisdem. noui enim temperantiam, et moderationem naturae tuae; noui animum tum mihi [51] amicissimi, [52] tum nulla in caeteros maliuolentia [53] suffusum, [54] contraque cum magnum et excelsum, tum etiam [55] apertum et [56] simplicem. Vidi ego quosdam in te [57] tales, quales tu eosdem in me videre potuisti. Quae me [58] mouerunt,

mouis-

35 tracto et dico. 36 quia. 37 cum Caesare in Galliam profectus. 38 etiam minimum. 39 solum. 40 quod fecerim pro Caesare. 41 ad impetrandum aliquid a Caesare. 42 Caesar. 43 perspicua. 44 obligatum. 45 putare possem. 46 debilitare. 47 intell. doctrina, eloquentia, fide, constantia, integritate. 48 virorum, Pompeii, Crassi et Caesaris. 49 cum autem haec consilia. 50 vt opinor. 51 itaque non dubito, quin ea voluisses, quae meis conducere rationibus existimasses. 52 multo magis. 53 aspersum. 54 e contrario. 55 non dissimulatum. 56 non fraudulentum. 57 inuidos. 58 vt me immutarem.

mouissent eadem te profecto. Sed quocunque tempore mihi [59] potestas praesentis tui fuerit; tu eris omnium moderator consiliorum meorum. tibi erit eidem, cui [60] salus mea fuit, etiam [61] dignitas curae. Me quidem certe tuarum actionum, sententiarum, voluntatum, rerum denique omnium, [62] socium [63] comitemque habebis: neque mihi in [64] omni vita [65] res [66] tam erit vlla proposita, [67] quam vt [68] quotidie vehementius te de me optime meritum esse laetere. [69] Quod rogas, vt mea tibi scripta mittam, quae post discessum tuum scripserim: [70] sunt [71] orationes quaedam, quas [72] Menocrito [73] dabo, [74] neque ita multae, ne [75] pertimescas. Scripsi etiam; nam ab [76] orationibus [77] disiungo me fere, referoque ad [78] mansuetiores Musas, [79] quae me maxime, sicut iam a prima adolescentia delectarunt; scripsi igitur [80] Aristoteleo more, [81] quemadmodum quidem volui, tres libros in disputatione ac [82] dialogo de Oratore, [83] quos arbitror Lentulo [84] tuo fore non inutiles.

 [85] Ab-

59 facultas. 60 vt in patriam redirem. 61 petit, vt eundem se praebeat Lentulum in eius tuenda atque augenda dignitate, quem in recuperanda salute praestiterat. 62 tanquam parem. 63 vt minorem. 64 tota vita mea. 65 aliqua. 66 tantopere. 67 quantopere. 68 vt in dies magis ac magis me tibi gratissimum esse iudices. 69 quia. 70 et ea. 71 triennio scriptae. 72 tabellario. 73 portandas. 74 sunt. 75 eas perlegere. 76 habendis. 77 separo. 78 philosophiam. 79 Musae mansuetiores delectant me. 80 quia dialogos et Aristoteles composuit. 81 quantum certe conatus sum. 82 diuersorum disputantium sermone. 83 libros. 84 filio adolescenti.

[85] Abhorrent enim a communibus praeceptis: et omnem antiquorum et Ariſtoteleam et Iſocrateam [86] rationem oratoriam [87] complectuntur. Scripſi etiam verſibus [88] tres libros de temporibus meis: quos [89] iam pridem ad te miſiſſem, ſi eſſe [90] edendos putaſſem. Sunt enim teſtes et erunt ſempiterni meritorum erga me tuorum, meaeque pietatis. [91] Sed quia verebar, non eos, qui ſe laeſos arbitrarentur; etenim [92] id feci [93] parce et [94] molliter; [95] ſed eos, quos erat infinitum bene de me meritos, omnes nominare. Quos tamen [96] ipſos libros, ſi quem, cui [97] recte committam, inuenero, curabo ad te [98] perferendos. Atque iſtam quidem partem vitae conſuetudinisque noſtrae totam [99] ad te defero. Quantum litteris, quantum ſtudiis, veteribus noſtris delectationibus, [100] conſequi poterimus, id omne [1] ad arbitrium tuum, qui [2] haec ſemper amaſti, libentiſſime conferemus. Quae ad me de tuis rebus domeſticis ſcribis, quaeque mihi commendas, ea tantae mihi curae ſunt, vt me nolim admoneri: [3] rogari vero [4] ſine magno dolore vix poſſim. Quod de Quinti [5] fratris nego-

85 alieni ſunt. 86 quae de arte dicendi Ariſtoteles et Iſocrates praeceperunt. 87 continent. 88 de exilio, atque etiam reditu. 89 iam a pluſculo tempore. 90 emitti debere. 91 ideo non miſi eos ad te, quia verebar. 92 laeſi aliquos. 93 ſobrie. 94 leniter. 95 verebar. 96 licet tales ſint. 97 ſine periculo. 98 vt perferantur. 99 tibi transmitto. 100 praeſtare. 1 omnes meorum ſtudiorum fructus ad te deferam. 2 ſtudia litteraria. 3 a te. 4 rogari enim ſe, qui amant, non patiuntur. 5 mei.

negotio ſcribis, te priore aeſtate, [6] quod morbo impeditus in [7] Ciliciam non [8] tranſieris, [9] conficere non potuiſſe, nunc autem omnia facturum, vt [10] conficias: [11] id ſcito eſſe eiuſmodi, vt frater meus vere exiſtimet, [12] adiuncto [13] iſto fundo, patrimonium fore ſuum per te conſtitutum. Tu me de tuis rebus omnibus, et de Lentuli [14] tui noſtrique ſtudiis et [15] exercitationibus, velim quam familiariſſime certiorem, et quam ſaepiſſime facias: exiſtimesque neminem cuiquam neque cariorem neque iucundiorem vnquam fuiſſe, quam te mihi: idque me, non modo vt tu [16] ſentias, ſed vt omnes [17] gentes, etiam vt poſteritas omnis [18] intelligat, eſſe facturum. Appius in [19] ſermonibus antea [20] dictitabat, poſtea dixit etiam in ſenatu palam, ſeſe, ſi [21] licitum eſſet legem [22] curiatam ferre, [23] ſortiturum eſſe [24] cum collega prouinciam: ſi curiata lex [25] non eſſet, [26] ſeparaturum cum collega, tibique [27] ſucceſſurum: legemque curiatam conſuli ferre [28] opus eſſe, ſibi neceſſe non [29] eſſe: ſe, quoniam ex ſenatus conſulto prouinciam haberet,

6 quia. 7 partem Lentuli prouinciae. 8 e Cypro 9 ipſum abſoluere. 10 abſoluas. 11 negotium. 12 rebus ſuis. 13 quem petit. 14 filii. 15 oratoriis. 16 id. 17 ſentiant. 18 per ſcripta, aut narrationes hominum. 19 confabulationibus. 20 frequenter dicebat. 21 ſibi, vel per tribunos pl. 22 ad populum curiatim. 23 ſe ſortiturum eſſe. 24 L. Domitio Aenobarbo. 25 non eſſet licitum curiatam legem ferri, intercedente aliquo tribuno pl. 26 dixit ſe diuiſurum. 27 in Ciliciam. 28 vtile. 29 conſuli.

beret, [30] lege Cornelia [31] imperium habiturum, [32] quoad in [33] vrbem [34] introiſſet. Ego, quid ad te tuorum quisque neceſſariorum ſcribat, neſcio. varias eſſe opiniones intelligo. Sunt, qui putent, poſſe te non [35] decedere, quod ſine lege curiata tibi ſuccedatur: ſunt etiam, qui, ſi [36] decedas, a te relinqui [37] poſſe, qui prouinciae praeſit. Mihi non tam [38] de iure certum eſt, quanquam [39] ne quidem valde dubium eſt, [40] quam illud ad tuam ſummam [41] amplitudinem, [42] dignitatem, [43] liberalitatem, quae te ſcio libentiſſime ſolere [44] frui, pertinere, te ſine vlla mora prouinciam etiam ſucceſſori concedere; praeſertim cum ſine ſuſpicione [45] tuae cupiditatis non poſſis [46] illius [47] cupiditatem [48] refutare. Ego vtrumque puto [49] meum eſſe, [50] et, quid [51] ſentiam, oſtendere, et quod feceris, defendere.

Scripta iam epiſtola ſuperiore, accepi tuas litteras de [52] publicanis: [53] quibus [54] aequita-
tem

30 quae ipſum ſine ſortitione permittebat. 31 ſine armis. 32 donec. 33 Romam. 34 tunc enim neceſſe erat, imperium deponere. 35 prouincia. 36 de prouincia. 37 Vicarium. 38 quid potius facere oporteat. 39 ne de iure quidem dubitari valde poteſt. 40 quantum certum mihi eſt. 41 pertinet* hoc ad dignitatem ſenatoriam. 42 qua tot magiſtratibus perfunctus es. 43 conſuetudinem in tribuendis officiis. 44 ex ea voluptatem capere. 45 multi enim diuturni imperii cupiditate flagrabant. 46 ſucceſſoris tui. 47 ex eo manifeſtam, quod tibi etiam ſine lege curiata cogitat ſuccedere. 48 reiicere. 49 mei officii. 50 ſimul. 51 faciendum. 52 vectigalium redemtoribus. 53 de quibus publicanis. 54 qua eos condemnaſti aequiſſime.

tem tuam [55] non potui non probare. felicitate quidem, vellem, [56] consequi [57] potuisses, ne [58] eius ordinis, quem semper ornasti, rem aut voluntatem [59] offenderes. Equidem non desinam [60] tua decreta defendere: sed nosti consuetudinem hominum. scis, quam grauiter [61] inimici illi ipsi [62] Q. Scaeuolae fuerint. Tibi [63] tamen sum [64] auctor, vt si quibus rebus possis, eum tibi [65] ordinem aut reconcilies, aut mitiges. Id etsi [66] difficile est, tamen mihi videtur [67] esse prudentiae. Vale.

55 coactus sum approbare. 56 obtinere. 57 aequitate id permittente. 58 equestris. 59 laederes. 60 quae contra eos decreuisti. 61 qui etiam quaestorem eius, P. Rutilium Rufum, damnauerunt. 62 auguri, Crassi socero. 63 tametsi contra eos iudicasti. 64 te hortor. 65 publicanorum. 66 quia turpe est, de creta reuocare. 67 pertinere ad prudentiam tuam.

X [1] M. T. C. S. D. VALERIO IVRIS CONSVLTO

[2] Cur enim tibi [3] hoc non [4] gratificer, nescio, praesertim cum [5] his temporibus audacia pro sapientia liceat vti. Lentulo [6] nostro egi per litteras [7] tuo nomine gratias diligenter. Sed tu velim [8] desinas iam nostris litteris vti, et nos [9] aliquando [10] reuisas, et [11] ibi malis esse,

1 Epistola est iocosa. 2 iurisconsultum cur te non appellem, etiamsi is valde non sis. 3 vt te iurisconsultum appellem. 4 in gratiam tuam faciam. 5 tam corruptis. 6 amico. 7 pro te. 8 vt. 9 tandem. 10 iterum visum venias. 11 Romae.

esse, vbi aliquo [12] numero sis, quam [13] istic, vbi [14] solus sapere videare. [15] Quanquam qui [16] istinc nunc veniunt, [17] partim te superbum esse dicunt, quod nihil [18] respondeas, partim [19] contumeliosum, quod male respondeas. Sed iam cupio tecum [20] coram iocari. Quare fac, vt quam primum venias: neque in Apuliam [21] tuam accedas, [22] vt possimus salvum venisse gaudere. Nam, [23] illo si veneris, [24] tanquam [25] Vlysses, cognosces tuorum neminem. Vale.

LIBER

12 pretio. 13 in Cilicia. 14 cum iurisconsultus ibi solus sis. 15 tametsi illi. 16 ab isto loco, vbi es. 17 iocus est. 18 consulas. 19 inferre multas contumelias. 20 in praesentia. 21 patriam. 22 quod in Apulia tua nemo poterit. 23 in Apuliam tuam. 24 esses. 25 qui post viginti annos ad suos reuersus, et a nemine agnitus fuit, canes tamen caudarum adulatione aduentum domini exceperunt.

* * * * * * * * * * * * * * *

LIBER SECVNDVS
AD CVRIONEM
ET CAETEROS

I M. T. C. S. D. C. CVRIONI

1 Quanquam, me [2] nomine [3] negligentiae [4] suspectum, tibi esse doleo: tamen non [5] tam mihi molestum fuit [6] accusari abs te officium meum, quam [7] iucundum [8] requiri: praesertim cum, in quo accusabar, culpa [9] vacarem: in quo autem desiderare te significabas meas litteras, [10] prae te ferres [11] perspectum mihi quidem, sed tamen dulcem et optatum, [12] amorem tuum. [13] Equidem neminem praetermisi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui litteras non dederim. [14] Etenim quis est tam in scribendo [15] impiger, [16] quam [17] ego? A te vero, bis terue [18] summum, et eas [19] perbreues accepi. [20] Quare si iniquus es in me [21] iudex, condemnabo eodem ego te crimine: [22] sin me id facere noles, te mihi [23] aequum praebere debebis. Sed de litteris [24] hactenus. non enim vereor, [25] ne non scribendo te expleam; praesertim si in eo [26] genere [27] studium meum non

1 Est epistola excusatoria et adhortatoria. 2 praetextu. 3 quod non scripserim ad te. 4 non aperte negligentiam nominauerat Curio. 5 tantopere. 6 culpari nomine negligentiae. 7 fuit. 8 erigi. 9 vacuus essem. 10 indiciis manifestis ostenderes. 11 agnitum tempore exilii mei. 12 in me. 13 certe. 14 nam certe. 15 diligens. 16 quantum. 17 sum? 18 vt plurimum. 19 valde breues. 20 quamobrem. 21 condemnando me tarditatis. 22 sed si. 23 iudicem. 24 scripsi. 25 vt. 26 scribendi amico. 27 diligentiam meam.

non aſpernabere. Ego, te [28] abfuiſſe [29] tam diu a nobis, [30] et doleo, [31] quod carui [32] fructu iucundiſſimae [33] conſuetudinis tuae: [34] et laetor, quod abſens [35] omnia cum maxima dignitate [36] es conſecutus: quodque in omnibus tuis rebus, meis [37] optatis fortuna reſpondit. [38] Breue eſt, quod me tibi praecipere meus incredibilis in te amor [39] cogit. Tanta eſt exſpectatio vel [40] animi vel [41] ingenii tui, vt ego te [42] obſecrare [43] obteſtarique [44] non dubitem, [45] ſic ad nos [46] confirmatus reuertare, vt, quam exſpectationem tui [47] concitaſti, hanc [48] ſuſtinere ac [49] tueri poſſis. Et, [50] quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla vnquam delebit obliuio: te rogo, vt memineris, quantaecunque tibi [51] acceſſiones fient, et fortunae, et dignitatis, [52] eas te non potuiſſe conſequi, niſi meis [53] puer olim fideliſſimis atque [54] amantiſſimis conſiliis [55] paruiſſes. Quare [56] hoc animo [57] in nos eſſe debebis, vt aetas noſtra iam [58] ingraueſcens in amore atque in [59] adoleſcentia [60] conquieſcat tua. Vale.

II [1] M.

28 erat Curio in Aſia. 29 multis menſibus. 30 ſimul. 31 quia. 32 voluptate. 33 conuerſationis. 34 ſimul. 35 exſpectanda. 36 in ipſa prouincia. 37 votis. 38 faciam breuiter. 39 neceſſe non erat. 40 voluntatis. 41 intellectus. 42 ob amicitiam rogare. 43 per te ipſum precari. 44 quia futurum ſpero. 45 vt. 46 animo firmo contra voluntates. 47 commouiſti. 48 exhibere. 49 protegere. 50 merita tua vnquam obliuiſcar. 51 quantacunque incrementa. 52 acceſſiones. 53 cum eſſes adhuc puer. 54 ob amorem tui datis. 55 obediuiſſes. 56 huiusmodi. 57 erga. 58 ſcripſit hanc epiſtolam annos natus LVIII. 59 poſt annum aetatis XVIII adoleſcentes vocabantur. 60 vt me curarum publicarum oneribus leues.

II [1] M. T. C. C. CVRIONI S. D

[2] Graui [3] teſte priuatus ſum [4] amoris ſummi erga te mei, [5] patre tuo, [6] clariſſimo viro: [7] qui, cum ſuis laudibus, tum vero [8] te filio, ſuperaſſet omnium fortunam, ſi ei [9] contigiſſet, vt te ante [10] videret, quam e vita diſcederet. Sed ſpero noſtram amicitiam non egere teſtibus. Tibi [11] patrimonium dii [12] fortunent. Me certe habebis, cui et carus aeque ſis et periucundus, [13] ac fuiſti patri. Vale.

1 Eſt epiſtola querula. 2 fide digno. 3 Curionem in gratiam irati patris reduxerat. 4 de ſummo amore meo erga te. 5 C. Scribonio Curione. 6 conſulatu. 7 pater tuus. 8 eo, quod habuiſſet te filium. 9 datum fuiſſet a diis. 10 reuerſum ex Aſia. 11 quod relictum eſt a patre. 12 ſecundent. 13 ſicut.

III [1] M. T. C. C. CVRIONI S. D

[2] Rupae [3] ſtudium non defuit [4] declarandorum munerum tuo nomine: ſed nec mihi placuit, nec cuiquam tuorum, quidquam te abſente fieri, quod tibi, cum [5] veniſſes, non eſſet [6] integrum. Equidem quid ſentiam aut ſcribam ad te poſtea [7] pluribus, aut, ne ad eam [8] meditere, [9] imparatum te offendam, [10] coramque

1 Eſt epiſtola doctrinalis. 2 liberti Curionis nomen. 3 diligens cura. 4 exhibendorum ludorum gladiatoriorum. 5 ex Aſia. 6 intactum. 7 verbis. 8 exercendo te cogites. 9 non admonitum. 10 et tibi praeſenti.

ramque contra istam [11] rationem, [12] meam dicam: vt aut te in meam sententiam adducam, aut [13] certe [14] testatum apud animum tuum relinquam, quid senserim: vt, si [15] quando, [16] quod [17] nolim, [18] displicere tibi tuum consilium coeperit, possis meum recordari. [19] Breui [20] tamen sic [21] habeto, [22] in eum statum temporum tuum reditum incidere, vt [23] iis bonis, quae tibi natura, studio, fortuna data sunt, facilius omnia, quae sunt in rep. amplissima, consequi possis, quam muneribus: [24] quorum neque [25] facultatem quisquam admiratur: [26] est enim [27] copiarum, non virtutis: neque quisquam est, quin [28] satietate iam defessus sit. Sed aliter, [29] atque [30] ostenderam, facio, qui ingrediar ad explicandam rationem sententiae meae. Quare omnem hanc disputationem [31] in aduentum tuum differo. [32] Summa scito in exspectatione te esse, eaque a te exspectari, [33] quae a summa virtute, summoque ingenio exspectanda sunt. [34] Ad quae si es, vt [35] debes, [36] paratus, quod ita esse confido; plurimis maximisque

11 tuam. 12 qua mihi non probantur huiusmodi munera. 13 saltem, si non adduxero. 14 potestatum. 15 aliquando. 16 quam rem. 17 accidere. 18 putat Cicero futurum, vt aliquando Curionem poeniteat sumtuum, quos in his muneribus fecerit. 19 narratione. 20 nihilominus. 21 crede. 22 cum resp. defensoribus egeret. 23 per ea bona. 24 munerum. 25 cum dantur amplissima. 26 ea facultas. 27 opulentiae. 28 spectandi ea. 29 quam. 30 me facturum. 31 vsque ad. 32 te maximopere desiderari. 33 ab iis, qui virtute ingenioque excellunt. 34 exhibenda. 35 esse. 36 voluntate ac studio.

ximisque [37] muneribus et nos amicos, et ciues tuos vniuersos, et remp. afficies. Illud profecto cognosces, mihi [38] te neque cariorem, neque iucundiorem esse quenquam. Vale.

37 re, quae gratior erit, quam plurima et maxima munera. 38 quam tu es.

IIII M. T. C. CVRIONI S. D

[1] Epistolarum genera [2] multa esse non ignoras: sed vnum illud certissimum, cuius caussa inuenta [3] res ipsa est, [4] vt certiores faceremus absentes, siquid esset, quod eos scire, aut [5] nostra, aut [6] ipsorum [7] interesset. Huius generis litteras a me profecto non exspectas: tuarum enim rerum domesticarum habes et scriptores et nuntios: in meis autem rebus nihil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quae me magnopere delectant; vnum, familiare et iocosum: alterum, seuerum et graue. [8] Vtro me minus deceat vti, non intelligo. [9] iocerne tecum per litteras? ciuem mehercule non puto [10] esse, qui [11] temporibus his ridere possit. An grauius aliquid scribam? quid est quod possit grauiter [12] a Cicerone

1 Est epistola informatoria. 2 quia tria. 3 epistola. 4 vt cum absentibus tanquam praesentibus colloqueremur. 5 qui scribimus. 6 ad quos scribimus. 7 in re et vtilitate aut damno esset. 8 quo horum duorum. 9 non decet, vt iocer tecum per litteras. 10 in tota vrbe. 11 ad exitium reip. spectantibus. 12 a senatore et viro consulari ad senatorem.

cerone ſcribi ad Curionem, niſi de rep.? Atque [13] in hoc genere [14] haec mea cauſſa eſt, vt neque ea, quae [15] nunc ſentio, velim ſcribere. Quamobrem, quoniam mihi [16] nullum ſcribendi argumentum relictum eſt, vtar [17] ea clauſula, qua ſoleo, teque [18] ad ſtudium ſummae laudis cohortabor. Eſt enim tibi [19] grauis aduerſaria conſtituta et parata, incredibilis quaedam exſpectatio: quam tu vna re facillime vinces, ſi hoc [20] ſtatueris, quarum laudum gloriam adamaris, [21] quibus artibus [22] eae laudes [23] comparantur, in [24] iis [25] eſſe elaborandum. [26] In hanc ſententiam ſcriberem plura, niſi te [27] tua ſponte ſatis [28] incitatum eſſe conſiderem: et [29] hoc, quidquid attigi, non feci [30] inflammandi tui cauſſa, ſed teſtificandi [31] amoris mei. Vale.

13 in hoc de rep. argumento. 14 hic ſtatus meus eſt. 15 nedum quae futura puto. 16 nulla ſcribendi materia relicta eſt mihi. 17 eo, quod epiſtolam claudit. 18 ad tuendam remp. 19 nobis, vt cum acerrimo inimico cum exſpectatione pugnandum eſt. 20 ſi conſtitueris in animo tuo. 21 virtutibus. 22 eiusmodi. 23 acquiruntur. 24 artibus. 25 tibi. 26 ad formam huius ſententiae. 27 ſpontanea voluntate. 28 in optimarum actionum curſu. 29 huiusmodi. 30 incitandi. 31 erga te.

V [1] M. T. C. CVRIONI S. D

[2] Haec negotia quomodo ſe habeant, [3] ne epiſtola [4] quidem narrare audeo. Tibi, etſi, vbicunque es, vt ſcripſi ad te antea, [5] in

1 Eſt epiſtola gratulatoria et monitoria. 2 reip. noſtrae. 3 non etiam. 4 quae litterae non extant.

[5] in eadem es naui: tamen, quod [6] abes, [7] gratulor; vel quia non vides ea, quae [8] nos; vel quod excelſo, et [9] illuſtri [10] loco ſita ſit laus tua, [11] in plurimorum et [12] ſociorum et [13] ciuium conſpectu: [14] quae ad nos nec obſcuro, nec [15] vario ſermone, ſed et clariſſima et vna omnium voce, perfertur. Vnum illud neſcio, gratulerne tibi, an [16] timeam, quod mirabilis eſt exſpectatio reditus tui: non quo verear, [17] ne tua virtus opinioni hominum non [18] reſpondeat: [19] ſed me hercule, ne, cum veneris, non habeas iam, quod cures: ita ſunt omnia debilitata, iam [20] prope et extincta. Sed haec ipſa neſcio, [21] rectene ſint litteris commiſſa. [22] quare caetera cognoſces ex aliis. Tu tamen, ſiue habes aliquam ſpem [23] de rep., ſiue [24] deſperas, ea para, [25] meditare, cogita, quae eſſe in eo [26] ciue, ac viro debent, qui ſit remp. afflictam et oppreſſam miſeris temporibus, ac perditis moribus, in veterem [27] libertatem ac dignitatem [28] vindicaturus. Vale.

VI M.

5 in communi periculo. 6 ab vrbe. 7 tibi de tuo bono applaudo. 8 videmus. 9 perſpicuo. 10 in. 11 vtpote in plurimorum etc. 12 imperium Romanum in ciues et ſocios diuiditur. 13 ciues diſtinguuntur vel familiis, vel ordine, vel iure. 14 laus tua. 15 vacillante. 16 timere debeam. 17 ideo timeam. 18 ſatisfaciat. 19 ideo timeam. 20 quaſi. 21 an decenter. 22 quamobrem. 23 reſtituenda. 24 de ea. 25 meditamur quieti, cogitamus maiore quodam mentis motu. 26 indiget reſp. optimis ciuibus, fortibus viris. 27 quas amiſimus. 28 reſtituturus.

VI M. T. C. C. CVRIONI S. P. D

[1] Nondum erat auditum, te ad Italiam [2] adventare, cum Sextum Villium, Milonis [3] mei familiarem, cum his ad te litteris miſi. Sed tamen, cum appropinquare tuus aduentus putaretur, et te iam ex [4] Aſia Romam verſus profectum eſſe conſtaret: magnitudo rei fecit, vt non vereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimum perferri litteras [5] magnopere vellemus. Ego, ſi mea [6] in te eſſent officia ſolum, Curio, tanta, quanta magis a te ipſo praedicari, quam a me ponderari ſolent, verecundius a te, ſi qua magna res mihi petenda eſſet, [7] contenderem. [8] Graue eſt enim homini [9] pudenti, petere aliquid magnum ab eo, de quo ſe bene meritum putet: ne id, quod petat, [10] exigere magis, quam rogare, et in mercedis potius, quam [11] beneficii loco [12] numerare videatur. Sed quia [13] tua [14] in me, vel [15] nota omnibus, vel [16] ipſa nouitate meorum temporum [17] clariſſima et maxima beneficia extiterunt: eſtque [18] animi ingenui, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere: [19] non dubitaui id a te per litteras petere, quod

1 Eſt epiſtola commendatoria. 2 quotidianis itineribus appropinquare. 3 amici. 4 in qua fuerat cum poteſtate. 5 magna diligentia. 6 erga. 7 obnixe peterem. 8 moleſtum. 9 verecundo. 10 violenter poſtulare. 11 gratis facti. 12 illud. 13 beneficia. 14 erga. 15 quia multa, et maxima. 16 propter ipſam nouitatem temporum meorum. 17 euidentiſſima. 18 officium. 19 ideo non ſum veritus.

quod mihi omnium eſſet maximum [20] maximeque neceſſarium. [21] Neque enim ſum veritus, ne ſuſtinere tua [22] in me [23] vel innumerabilia beneficia non poſſem, cum praeſertim conſiderem, nullam eſſe gratiam tantam, quam non vel [24] capere animus [25] in accipiendo, vel in remunerando [26] cumulandoque, [27] illuſtrare poſſit. [28] Ego omnia mea ſtudia, omnem [29] operam, [30] curam, induſtriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis [31] conſulatu [32] fixi et locaui: [33] ſtatuique in eo me non [34] officii ſolum [35] fructum, ſed etiam [36] pietatis laudem debere quaerere. Neque vero cuiquam ſalutem ac [37] fortunas ſuas tantae curae fuiſſe vnquam puto, [38] quantae mihi ſit honos [39] eius: in [40] quo [41] omnia mea [42] poſita eſſe decreui. [43] Huic [44] te vnum tanto adiumento eſſe, ſi volueris, poſſe intelligo, vt nihil ſit [45] praeterea nobis requirendum. Habemus [46] haec omnia: [47] bonorum

20 multa maxima non ſunt neceſſaria: et neceſſaria non ſunt maxime neceſſaria. 21 ſperaui me poſſe. 22 erga. 23 etiam. 24 comprehendere. 25 cum acciperet. 26 et augendo eam. 27 illuſtriorem facere. 28 poſt longam inſinuationem tandem aperit, quid petat. 29 meam. 30 omnem. 31 quem tunc cum P. Plancio Hypſaeo, et Q. Metello Scipione, petebat. 32 firmaui. 33 et conſtitui. 34 bene locati. 35 vtilitatem. 36 quia maxima eſt Milonis erga me meritorum magnitudo. 37 diuitias. 38 curae. 39 Milonis. 40 honore eius. 41 omnes meas fortunas. 42 quieſcere. 43 huiusmodi amico meo. 44 ideo tam diligenter a te peto. 45 praeter te vnum. 46 adiumenta. 47 ciuium.

rum [48] ſtudium [49] conciliatum ex [50] tribunatu, [51] propter noſtram, [52] vt ſpero te intelligere, cauſſam, [53] vulgi ac multitudinis, propter magnificentiam [54] munerum, [55] liberalitatemque naturae: [56] iuuentutis et [57] gratioſorum in ſuffragiis ſtudia, propter ipſius excellentem in [58] eo genere vel [59] gratiam vel [60] diligentiam: [61] noſtram ſuffragationem, [62] ſi minus potentem, [63] at [64] probatam tamen et [65] iuſtam, et [66] debitam, et propterea fortaſſe etiam gratioſam. [67] Dux nobis et [68] auctor [69] opus eſt, et eorum [70] ventorum, quos propoſui, moderator quidam et quaſi gubernator. [71] Qui ſi ex omnibus vnus optandus eſſet, quem tecum conferre poſſemus, non [72] haberemus. [73] Quamobrem, ſi me [74] memorem, ſi [75] gratum, ſi bonum virum [76] vel ex [77] hoc ipſo, quod tam vehementer [78] de Milone laborem, [79] exiſti-
mare

48 fauorem. 49 conquiſitum Miloni. 50 eius, quem decenter geſſit. 51 quia cauſſam meam ſuſcepit. 52 bonis gratiſſimum fuiſſe reditum meum. 53 et ſtudium vulgi etc. 54 quae populo deerant, in aedilitate curaſſ 55 naturam Milonis. 56 et ſtudium iuuentutis. 57 eo rum, qui ſunt in magna apud alios gratia. 58 hominum conciliando. 59 qui gratia valet, reliquos etiam ſui ſtudioſos habet. 60 excellit diligentia, cum prenſandum eſt. 61 et propter noſtram ſuffragationem. 62 licet 63 certe. 64 quod erga virum optimum. 65 qui Miloni conſulatus debetur. 66 eius in me meritis. 6 quem ſequantur, quos nominaui. 68 huius petitionis 69 neceſſarius. 70 aurarum i. e. fauorum. 71 moderator. 72 quempiam. 73 ad petitionem ingreditur 74 beneficii habendi in animo. 75 in beneficio referendo. 76 etiam. 77 facto meo. 78 de honore Milonis augendo ſollicitus ſim. 79 iudicare.

mare potes: si [80] dignum denique tuis beneficiis iudicas: hoc a te peto, vt subuenias huic meae sollicitudini, vt huic [81] meae laudi, vel, vt verius dicam, [82] prope saluti, tuum studium [83] dices. De ipso [84] T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris animi, [85] grauitatis, constantiae, [86] beniuolentiae erga te, si [87] complecti hominem volueris, habiturum esse [88] neminem. Mihi vero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, vt eundem te facile agnoscam fuisse in [89] laude mea, qui fueris in [90] salute. Ego, [91] ni te [92] videre scirem, cum haec ad te scriberem, quantum [93] officii sustinerem, quantopere mihi esset in hac [94] petitione Milonis omni, non [95] modo [96] contentione, sed etiam [97] dimicatione elaborandum, plura scriberem. [98] Nunc tibi [99] omnem rem atque [100] caussam [1] meque totum commendo, atque [2] trado. Vnum hoc sic [3] habeto, si a te hanc rem impetraro, me paene plus mihi, quam

 ipsi

80 me. 81 laudabor, vt pius erga eum, cuius studio salutem recuperaui. 82 quia ego ita laboro, vt in Milone propemodum salutem meam positam esse decreverim. 83 dedices. 84 Milone. 85 quoniam non facile sententiam mutat. 86 ita te Milo diliget, vt ab eo exspectare omnia possis. 87 in amicitiam tuam recipere. 88 quam istum. 89 quam ex pietatis opinione consequar. 90 mea. 91 nisi. 92 perspicere. 93 Milonis. 94 consulatus Milonis. 95 solum. 96 verborum. 97 concertatione. 98 quia ita est, quod rem omnem nosti. 99 vniuersam Milonis petitionem. 100 in qua Milo contendit consulatum adipisci. 1 me ipsum tibi commendo. 2 tuae potestati me committo. 3 firmiter teneto.

ipſi Miloni, [4] debiturum. Non enim mihi tam mea ſalus cara fuit, in qua praecipue ſum ab [5] illo adiutus, [6] quam [7] pietas erit in referenda gratia [8] iucunda. [9] eam autem [10] vnius tui [11] ſtudio me [12] aſſequi poſſe confido. Vale.

4 eſſe. 5 Milone. 6 quantum. 7 mea. 8 dele-ctabilis mihi. 9 pietatem in Milonem. 10 ſolius. 11 fauore. 12 obtinere.

VII [1] M. T. C. PROCONSVL CVRIONI TRIBVNO PL S. D

Sera [2] gratulatio reprehendi non ſolet, prae-ſertim ſi [3] nulla negligentia praetermiſſ[a] [4] eſt. [5] longe enim [6] abſum: [7] audio [8] ſer[o]. Sed et tibi gratulor, et, vt [9] ſempiter-nae laudi tibi ſit iſte tribunatus, exopto: teque hortor, vt omnia gubernes et [10] modere[re] prudentia tua: ne te [11] auferant [12] alioru[m] conſilia. Nemo eſt, qui ſapientius tibi ſu[a]-dere poſſit [13] te ipſo: nunquam [14] labere, [15] te audies. Non ſcribo hoc [16] temere: c[um] ſcribam, [17] video: noui [18] animum, no[ui] [19] co[…]

1 Eſt epiſtola gratulatoria, adhortatoria et petito[ria]. 2 de bono alterius. 3 qualis eſt noſtra. 4 gratulati[o]. 5 procul. 6 ab vrbe. 7 quae illic gerantur. 8 tard[e]. 9 perpetuae. 10 temperes. 11 iuſtitia et cura rei[…] 12 Caeſaris et M. Antonii. 13 quam tu ipſe. 1[4] errabis. 15 ſequeris iudicium tuum. 16 inconſult[e]. 17 animaduerto. 18 nihil igitur timide facies.

[19] conſilium tuum: [20] non vereor, ne quid timide, ne quid [21] ſtulte facias, ſi ea defendes, quae ipſe recta eſſe ſenties. Quod in [22] id reip. tempus non [23] incideris, ſed [24] veneris; [25] iudicio enim tuo, non caſu, in ipſum [26] diſcrimen rerum contuliſti tribunatum tuum: [27] profecto vides, quanta vis in rep. [28] temporum ſit, quanta [29] varietas rerum, quam [30] incerti exitus, quam [31] flexibiles hominum [32] voluntates: quid inſidiarum, quid [33] vanitatis in [34] vita, non dubito, quin cogites. Sed, [35] amabo te, cura, et cogita [36] nihil noui, ſed illud idem, quod initio ſcripſi: [37] tecum loquere, te adhibe in conſilium; te audi; tibi [38] obtempera. Alteri qui melius dare conſilium poſſit, quam tu, non facile inueniri poteſt: tibi vero ipſi certe [39] nemo [40] melius dabit. [41] Dii immortales! cur ego non adſum vel ſpectator laudum tuarum, vel [42] particeps, vel [43] ſocius, vel [44] miniſter conſiliorum; tametſi [45] hoc

D 3 [46] mi-

19 non laberis ergo imprudentia. 20 confido, te nihil peccaturum per timorem. 21 vt faciunt imprudentes. 22 tale, quale cernis. 23 caſu fortuito. 24 ſponte te immiſeris. 25 dedita opera. 26 periculum rerum. 27 violentia aut poteſtas. 28 periculoſorum. 29 ſit. 30 nihil noui cogitandum, exitu rerum incerto. 31 mutabiles ſint. 32 quae ſi flectuntur, tua flecti non debet. 33 falſitatis ſit. 34 humana. 35 blandiendi verbum. 36 rerum nouitates in rep. periculoſae. 37 cum iudicio tuo. 38 acquieſce. 39 quam tu. 40 conſilium. 41 teſtes mihi ſunt dii immortales, quam adeſſe cupiam ſpectator laudum tuarum. 42 quod vtereris conſiliis meis. 43 quod ſi conſiliis meis non egeres, me tamen in tuis ſocium haberes. 44 quod ſtudio meo exſequerer conſilia tua. 45 vt adſim particeps conſiliorum tuorum.

[46] minime tibi deeſt: [47] ſed tamen efficeret magnitudo et [48] vis amoris mei, conſilio te vt poſſem iuuare. Scribam ad te plura [49] alias, [50] paucis enim diebus eram miſſurus [51] domeſticos tabellarios: vt, quoniam [52] ſane feliciter et [53] ex mea ſententia remp. [54] geſſimus, vnis litteris totius aeſtatis res geſtas ad ſenatum perſcriberem. [55] De ſacerdotio tuo [56] quantam curam adhibuerim, quamque difficile in [57] re atque [58] cauſſa, cognoſces ex iis litteris, quas [59] Thraſoni [60] liberto tuo [61] dedi. Te, mi Curio, pro tua incredibili in me beniuolentia, meaque item in te [62] ſingulari, rogo atque oro, [63] ne patiare mihi quidquam ad hanc [64] prouincialem moleſtiam temporis [65] prorogari. [66] Praeſens tecum egi, cum te tribunum pl. iſto anno [67] fore non putarem, itemque [68] petiui ſaepius per litteras: ſed tum quaſi a ſenatore nobiliſſimo, et adoleſcente [69] gratioſiſſimo, [70] nunc a tribuno pl. et

[71] Cu

46 cum in te ipſo omnia ſint. 47 grata correctio. 48 abundantia. 49 alio tempore. 50 poſt paucos dies. 51 qui perferunt litteras domeſticas, non publicas. 52 multum. 53 ex voto meo. 54 adminiſtrauimus. 55 de pontificatu. 56 litteris ad amicos Romam ſcriptis. 57 ſurrogatione pontificis. 58 vt Curio ipſe ſurrogetur. 59 ſeruile nomen. 60 a te manumiſſo. 61 ad te. 62 beniuolentia. 63 poterat enim tribunus plebis intercedere, ſi quis annuam prouinciarum adminiſtrationem prorogare vellet. 64 regendae prouinciae. 65 prolongari. 66 cum eſſem tecum Romae. 67 futurum. 68 vt non patiaris mihi prouinciam prorogari. 69 pleno maximae gratiae. 70 peto.

[71] Curione tribuno, [72] non vt [73] decernatur aliquid noui; [74] quod ſolet eſſe difficilius: ſed [75] ne quid noui decernatur, et vt [76] ſenatusconſultum et [77] leges [78] defendas: eaque mihi [79] conditio maneat, qua profectus ſum. Hoc te vehementer [80] etiam atque etiam rogo. Vale.

71 amiciſſimo. 72 peto. 73 per ſenatus conſultum. 74 decerni aliquid noui. 75 qualis eſſet prorogatio imperii. 76 de obtinenda prouincia Cilicia. 77 quibus erat annua prouincia. 78 intercedas. 79 ne amplius anno prouinciae praeeſſem. 80 frequenter.

VIII M. T. C. PROCONSVL M. COELIO S. D

1 Quid? tu me hoc tibi mandaſſe exiſtimas, vt mihi [2] gladiatorum [3] compoſitiones, vt [4] vadimonia dilata, et [5] Chreſti compilationem [6] mitteres, et ea, quae nobis, cum Romae ſumus, [7] narrare nemo audeat? Vide, quantum tibi meo iudicio tribuam; [8] nec mehercule iniuria: [9] πολιτικώτερον enim te adhuc neminem cognoui: ne illa [10] quidem curo mihi [11] ſcribas, quae maximis in rebus reip. gerun-

1 Epiſtola increpatoria. 2 in arena. 3 comparationes. 4 fideiuſſiones ſiſtendi ſe aut alium in iudicio a praetore prorogatas. 5 rex a Chreſto compilatas. 6 in ſcriptis. 7 eo quod nimia vilia ſint. 8 tribui tibi tantum. 9 ciuiliorem, peritiorem adminiſtrandae reip. 10 non etiam. 11 vt.

tur quotidie, nisi [12] quid ad me ipsum pertinebit. [13] scribent alii: multi [14] nuntiabunt. perferet multa etiam ipse [15] rumor. [16] Quare ego nec praeterita, nec praesentia abs te, sed, vt ab homine [17] longe in posterum prospiciente, futura exspecto: vt ex tuis litteris cum [18] formam reip. viderim, [19] quale aedificium futurum sit, scire possim. Neque tamen adhuc habeo, [20] quod te accusem. neque enim [21] fuit, quod tu plus prouidere posses, quam quiuis nostrum: [22] inprimisque ego, [23] qui cum Pompeio [24] complures dies nullis in aliis, nisi de rep., sermonibus [25] versatus sum: [26] quae [27] nec possunt scribi, [28] nec scribenda sunt. Tantum [29] habeto, ciuem [30] egregium esse Pompeium, et ad omnia, quae prouidenda sunt in rep., et [31] animo et [32] consilio paratum. [33] Quare da te homini. [34] complectetur, mihi [35] crede. [36] Iam iidem illi et boni et mali ciues videntur, [37] qui [38] nobis videri solent. Ego, cum

12 aliquid eorum. 13 ea. 14 ea. 15 incerta fama. 16 quamobrem. 17 quod sine summo ingenio, ac diuturno rerum vsu, consequitur nemo. 18 statum. 19 qualis structura eius sit futura, ex delineatione possim cognoscere. 20 propter quod. 21 aliquid. 22 et praecipue. 23 futura magis, quam tu, praeuidere potui. 24 triduum. 25 Tarenti. 26 in sermonibus. 27 quia multa sunt. 28 eo quod multa saepe cum amicis loquimur, quae scriptis mandare nolumus. 29 pro certo teneto. 30 valde laudabilem. 31 voluntate. 32 prudentia. 33 quamobrem accommoda te ad Pompeii voluntatem. 34 te. 35 id. 36 non vt antea. 37 illi boni, qui solent videri boni, et illi mali, qui mali. 38 mihi et tibi.

cum Athenis decem [39] ipſos dies fuiſſem, [40] multumque mecum Gallus [41] noſter [42] Caninius, [43] proficiſcebar inde prid. Non. [44] Quint., [45] cum hoc ad te litterarum dedi. Tibi cum [46] omnia mea commendatiſſima eſſe cupio, tum nihil [47] magis, quam ne tempus nobis [48] prouinciae [49] prorogetur. in [50] eo mihi ſunt [51] omnia. Quid, quando, et quomodo, et per quos agendum ſit, tu [52] optime [53] conſtitues. Vale.

39 neque plures, neque pauciores. 40 eſſet locutus. 41 amicus. 42 quem reum defenderat. 43 diſcedebam. 44 quae nunc ſunt Iuliae. 45 quo tempore haſce ad te litteras miſi. 46 negotia. 47 vehementius cupio. 48 gubernandae. 49 prolongetur. 50 obtinendo. 51 mea vota aut commoda poſita ſunt. 52 commodiſſime. 53 iudicabis.

VIIII [1] M. T. C. COELIO RVFO AEDILI CVRVLI DES S. D

[2] Primum tibi, vt debeo, gratulor, laetorque cum [3] praeſenti, tum etiam [4] ſperata tua dignitate, [5] ſerius, non negligentia mea, ſed [6] ignorantia [7] rerum omnium. In his enim ſum locis, [8] quo et propter longinquitatem, et propter [9] latrocinia, tardiſſime omnia per-

 ferun-

1 Hic duplex argumentum. 2 primum gratulatur, deinde gratias agit. 3 quia aedilitatem aſſecutus es. 4 quia ſperat reliquos honores. 5 tardius quam deceat. 6 ignoratione. 7 quae geruntur Romae. 8 ad quae. 9 pericula.

feruntur. Et cum gratulor, tum vero, quibus verbis tibi gratias agam, non reperio, quod [10] ita [11] factus sis, vt dederis nobis, quemadmodum [12] scripseras ad me, [13] quem semper ridere possemus. Itaque cum primum [14] audiui, ego [15] ille ipse [16] factus sum, [17] scis quem dicam, [18] egique omnes illos [19] adolescentes, quos ille [20] factitat. [21] difficile est loqui. [22] Te autem contemplans absentem, et quasi tecum coram loquerer, [23] *non* [24] *aedepol, quantam egeris rem, neque* [25] *quantum facinus feceris.* quod quia [26] praeter opinionem mihi acciderat, [27] referebam me [28] ad illud: [29] *Incredibile hoc factu* [30] *obiicitur.* [31] repente vero [32] incessi omnibus [33] laetitiis. In [34] quo cum [35] obiurgarer, quod nimio gaudio paene [36] desiperem: [37] ita me [38] defendebam: *Ego* [39] *voluptatem animi nimiam.* [40] Quid quaeris? dum [41] illum rideo, paene

10 cum inimici tui ignominia. 11 aedilis curulis. 12 ep. 3 lib. 8. 13 Hirrum. 14 te aedilem designatum, Hirrum deiectum. 15 Hirrus. 16 per imaginationem. 17 nempe Hirrum. 18 repraesentaui per imaginationem. 19 gratiosos. 20 iactare solitus est. 21 quae de illo cogitaui. 22 hoc a vetere poëta sumtum. 23 contemplans. 24 per aedem Pollucis. 25 vincendo Hirrum. 26 nihil tale opinanti. 27 totus putabam, ac si essem Hirrus. 28 eiusdem poëtae. 29 quod sic victus sim. 30 cogitationi meae. 31 hoc Caecilii poëtae est. 32 pompose ingressus sum. 33 quod, cum illius personam egissem, tamen intellexi te victorem. 34 superbo incessu propter laetitias. 35 phantasticae. 36 insanirem. 37 his verbis. 38 quasi in somno. 39 errorem esse puto. 40 finem phantasiae meae. 41 a te victum Hirrum.

paene ſum factus [42] ille. Sed [43] haec [44] pluribus multaque alia, et [45] de te, et [46] ad te, cum primum ero aliquid nactus otii. Te vero, mi Rufe, diligo, quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meae, vltorem non modo [47] inimicorum, ſed etiam [48] inuidorum meorum: vt eos partim [49] ſcelerum ſuorum, partim etiam [50] ineptiarum, poeniteret. Vale.

42 ſtultus vt ille. 43 ſcribentur a me. 44 verbis. 45 dicta. 46 dicta ſcribentur a me pluribus. 47 Clodianorum. 48 Hirri praecipue. 49 hoc ad inimicos pertinet, et praecipue ad Clodium. 50 hoc ad Hirrum.

X. M. T. C. IMP. M. COELIO RVFO AEDILI CVRVLI DES S. D

1 Tu vide, [2] quam ad me litterae non [3] perferantur. non enim [4] adduci poſſum, vt abs te, poſteaquam aedilis factus es, nullas putem datas: praeſertim cum eſſet [5] tanta res, [6] tantae gratulationis; [7] de te, quia quod [8] ſperabam: de [9] Hillo, [10] balbus enim ſum, quod non [11] putaram. Atqui ſic habeto, nullam me epiſtolam accepiſſe tuam poſt [12] comitia iſta praeclara, [13] quae me laetitia [14] extule-

 tule-

1 Eſt epiſtola querula et narratoria. 2 quantum non. 3 negligentia tabellariorum. 4 in opinionem. 5 quod tu aedilis factus ſis, et quod repulſam Hirrus tulerit. 6 cum res eſſet tanta gratulatione digna. 7 quia de te acciderat. 8 reſpondet illis verbis Coelii. 9 Hirro. 10 factus ſermone imperfecto. 11 euenturum. 12 aedilicia. 13 comitia. 14 quaſi extra me ipſum tulerunt.

tulerunt: [15] ex quo vereor, ne idem eueniat in meas litteras. [16] Equidem nunquam [17] domum misi vnam epistolam, quin esset ad te [18] altera: nec mihi est te iucundius quidquam, nec [19] carius. Sed [20] balbi non sumus: [21] ad rem redeamus. [22] Vt optasti, [23] ita est. velles enim, [24] ais, [25] tantummodo vt haberem negotii, [26] quod esset ad [27] laureolam satis. [28] Parthos times, quia diffidis [29] copiis nostris. ergo [30] ita accidit. Nam [31] Parthico bello nuntiato, locorum quibusdam angustiis, et natura montium [32] fretus, ad [33] Amanum exercitum adduxi, satis [34] probe [35] ornatum [36] auxiliis, et quadam auctoritate apud eos, qui me non [37] norant, nominis nostri. [38] Multum est enim in his locis: [39] *Hiccine est ille, qui* [40] *vrbem? [41] quem senatus?* nosti [42] caetera. Cum venissem ad Amanum, qui mons mihi cum Bibulo [43] communis,

15 ex qua re. 16 quod non perferantur. 17 ad vxorem et liberos. 18 epistola. 19 quod magis amem. 20 impediti lingua. 21 quam scribere institueram. 22 ep. 5 lib. 8. 23 ita se res habet. 24 ep. 5 lib. 8. 25 solum tantum negotii. 26 in prouincia. 27 vt minorem speciem triumphi. 28 copiis superiores. 29 multitudini exercitus nostri. 30 vt laureolam meruerim. 31 postquam nuntiatum esset, Parthos bellum moliri. 32 confisus. 33 montem. 34 decenter. 35 instructum. 36 sociorum populorum. 37 prius. 38 fama nostra est ampla in his locis, in quibus ego sum. 39 dicunt enim, qui me primum vident: hiccine est ille Cicero? Mimesis. 40 seruauit a coniuratis et ab insidiis Catilinae, ipso egredi ex vrbe iusso? 41 decreto laudauit honestissimo. 42 quae in nos conferri solent. 43 cum eius pars ad Syriam, altera ad Ciliciam, pertineret.

munis, [44] diuiſus aquarum diuortiis, [45] Caſſius [46] noſter, quod mihi magnae voluptati fuit, feliciter ab Antiochia [47] hoſtem reiecerat. Bibulus [48] prouinciam [49] acceperat. Interea cum meis copiis omnibus [50] vexaui Amanienſes, [51] hoſtes ſempiternos. [52] multi occiſi, [53] capti: reliqui diſſipati, caſtella munita improuiſo adventu capta et incenſa. Ita victoria [54] iuſta imperator [55] appellatus apud [56] Iſſum: quo in loco ſaepe, vt ex te audiui, [57] Clitarchus tibi [58] narrauit, [59] Darium ab [60] Alexandro eſſe ſuperatum: [61] abduxi exercitum ad [62] infeſtiſſimam [63] Ciliciae [64] partem. Ibi quintum et vigeſimum [65] iam diem [66] aggeribus, [67] vineis, [68] turribus oppugnabam [69] oppidum munitiſſimum Pindeniſſum, tantis [70] opibus, tantoque [71] negotio, vt mihi ad ſummam gloriam nihil deſit, niſi [72] nomen oppidi: [73] quod ſi, [74] vt ſpero, [75] cepero, tum vero litteras [76] publice mittam. Haec ad te [77] in praeſenti ſcripſi, vt

D 7 ſperes,

44 inter nos diſtributus interſtitiis. 45 tunc Caſſius, qui poſtea Caeſarem occidit. 46 amicus. 47 ep. 14 lib. 5. 48 pacatam. 49 a victore Caſſio. 50 exagitaui. 51 populi Romani. 52 hoſtium ſunt. 53 multi. 54 ſatis magna, vt imperator appeller. 55 ſum. 56 partem illam Syriae. 57 hiſtoricus Graecus. 58 tibi legem expoſuit. 59 regem Perſarum. 60 Macedonum rege. 61 ab Iſſo. 62 latrociniis. 63 prouinciae noſtrae. 64 Syriae. 65 cum iſta ſcriberem. 66 aggeſtis ante oppidum. 67 erant inſtrumenta bellica. 68 pilis. 69 Syriae. 70 tanta vi. 71 ſtudio. 72 celebre. 73 oppidum. 74 me capturum eſſe. 75 cepit die oppugnationis. 76 ad ſenatum, populumque Romanum. 77 hoc tempore.

ſperes, te aſſequi id, [78] quod optaſti. Sed, vt redeam [79] ad Parthos, haec aeſtas habuit hunc [80] exitum ſatis felicem. [81] ea, quae ſequitur, [82] magno eſt in timore. Quare, mi Rufe, [83] vigila: primum [84] vt mihi ſuccedatur: [85] ſin [86] id erit, [87] vt ſcribis, et, vt ego arbitror, [88] ſpiſſius, illud, quod facile eſt, [89] ne quid mihi temporis prorogetur. De rep. ex tuis litteris, vt antea tibi ſcripſi, cum [90] praeſentia, tum etiam futura magis, exſpecto. Quare vt ad me omnia quam diligentiſſime perſcribas, te vehementer rogo. Vale.

78 vt haberem negotii ad laureolam ſatis. 79 ad narrationem de Parthis. 80 quia nihil agendum fuit cum Parthis. 81 aeſtas. 82 multum timetur. 83 vigilanter cura. 84 vt mihi ſucceſſor detur. 85 ſi non. 86 ſuccedant mihi. 87 ep. 5 lib. 8. 88 ſerius. 89 vt ſucceſſor ſuo tempore mittatur. 90 quae ad me pertinent.

XI M. T. C. IMP. M. COELIO [1] AEDILI CVRVLI S. D

[2] Putaresne vnquam accidere poſſe, [3] vt mihi verba deeſſent: neque ſolum iſta [4] veſtra oratoria, ſed haec etiam [5] leuia [6] noſtratia? [7] Deſunt autem propter hanc cauſſam, quod mirifice ſum ſollicitus, quidnam [8] de prouinciis [9] decernatur. Mirum me deſiderium [10] tenet vrbis,

1 Nunc aedilitatem Coelius inierat. 2 dicit, ſibi prae ſollicitudine paene verba deeſſe. 3 ſimiliter ep. 63 lib. 13. 4 quibus vos vtimini. 5 facilia. 6 quibus vulgo vtimur. 7 verba. 8 prorogandis. 9 ſenatusconſulto. 10 afficit.

vrbis, [11] incredibile [12] meorum, atque [13] in primis tui: ſatietas autem prouinciae: vel quia videmur eam [14] famam conſecuti, vt [15] non tam [16] acceſſio quaerenda, [17] quam [18] fortuna metuenda ſit: vel quia [19] totum negotium non eſt dignum viribus noſtris, qui maiora onera in rep. ſuſtinere et poſſimus et ſoleamus: vel quia [20] belli magni timor [21] impendet, [22] quod videmur [23] effugere, ſi [24] ad conſtitutam diem [25] decedemus. [26] De pantheris per eos, qui [27] venari ſolent, agitur mandato meo diligenter: ſed mira [28] paucitas eſt: et eas, quae ſunt, valde aiunt [29] queri, quod nihil cuiquam [30] inſidiarum in mea prouincia, niſi ſibi, fiat. Itaque [31] conſtituiſſe [32] dicuntur in Cariam ex noſtra prouincia decedere. Sed tamen [33] ſedulo [34] fit, et [35] in primis a [36] Patiſco. [37] Quidquid erit, tibi erit: ſed quid plane [38] eſſet, [39] plane neſciebamus. Mihi mehercule magnae curae eſt [40] aedilitas tua. [41] ipſe dies me [42] admonebat. ſcripſi enim haec ipſis

11 deſiderium. 12 amicorum. 13 praecipue. 14 ob iuſtitiam et abſtinentiam. 15 non tantum ſit. 16 incrementum. 17 quantum. 18 aduerſa. 19 hoc bellum cum barbaris. 20 Parthici. 21 imminet. 22 bellum. 23 euitare. 24 ad conſtitutum tempus. 25 de prouincia. 26 de eo, quod petiiſti. 27 eas. 28 earum. 29 homines. 30 per iocum ſublata a ſe latrocinia ſignificat. 31 propoſuiſſe. 32 ipſae pantherae. 33 diligenter. 34 venatio. 35 praecipue. 36 venatore. 37 captum. 38 captum. 39 cum haec ſcriberemus. 40 propter ludos, quorum cauſſa pantheras petiiſti. 41 qua haec ſcribebam. 42 ludi iſti ante templum fieri debebant.

ipsis [43] Megalensibus. Tu [44] velim ad me de omni reip. statu quam diligentissime perscribas. ea enim certissima putabo, quae ex te cognouero. Vale.

43 eo die, quo spectacula exhiberi solent Cybelae. 44 vt.

XII M. T. C. IMP. M. COELIO AEDILI CVRVLI S. D

1 Sollicitus equidem eram de rebus [2] vrbanis: [3] ita [4] tumultuosae [5] conciones, ita molestae [6] Quinquatrus afferebantur. nam [7] citeriora nondum audiebamus. Sed tamen nihil me [8] magis sollicitabat, quam in [9] his molestiis non me, si [10] qua ridenda essent, [11] ridere tecum. sunt enim [12] multa, sed ea non audeo scribere. Illud moleste fero, nihil me adhuc [13] his de rebus habere tuarum litterarum. Quare etsi, cum tu haec leges, ego iam annuum [14] munus confecero, tamen obuiae mihi [15] velim sint litterae tuae, [16] quae me erudiant de [17] omni rep., ne [18] hospes plane veniam. [19] hoc

1 Est epistola narratoria. 2 quae in vrbe transactae essent. 3 vsque adeo. 4 turbidae. 5 orationes habitae ad populum conuocatum. 6 ludi et festi dies Mineruae. 7 quae facta essent citra Quinquatrus. 8 vehementius. 9 quae patior in prouincia. 10 aliqua. 11 ob dementiam quorundam. 12 ridenda. 13 quae tunc contigerunt. 14 officium. 15 vt. 16 litterae. 17 tota. 18 peregrinus.

[19] hoc melius, quam tu, facere nemo poteſt. [20] Diogenes [21] tuus, homo modeſtus, a me cum [22] Philone [23] Peſſinunte diſceſſit. [24] iter habebant ad Deiotarum regem: quanquam [25] omnia nec benigna, nec [26] copioſa cognorant. [27] Vrbem, vrbem, mi Rufe, [28] cole, et in iſta [29] luce viue. Omnis peregrinatio, quod ego [30] ab adoleſcentia iudicaui, [31] obſcura et ſordida eſt iis, quorum induſtria Romae poteſt illuſtris eſſe. Quod dum probe ſcirem, vtinam in ſententia permanſiſſem! cum vna mehercule [32] ambulatiuncula, atque vno [33] ſermone noſtro, omnes fructus prouinciae non [34] confero. Spero me [35] integritatis laudem conſecutum. non erat [36] minor ex [37] contemnenda, quam ex [38] conſeruata, prouincia. [39] Spem triumphi? inquis. ſatis glorioſe triumpharem, ſi non eſſem quidem tamdiu in deſiderio [40] rerum mihi cariſſimarum. Sed, vt ſpero, [41] propediem te videbo. tu mihi obuiam mitte epiſtolas [42] te dignas. Vale.

XIII

19 ne plane hoſpes veniam. 20 Graecus, amicus Coelii. 21 procurator rerum tuarum. 22 Coelii liberto. 23 oppido Phrygiae. 24 ipſi ambo. 25 quae eſſent agenda cum rege. 26 magni fructus. 27 Romam. 28 inhabita. 29 clarorum virorum. 30 cum e quaeſtura Sicilienſi Romam reuerti. 31 quia dixerat, in iſta luce viue. 32 noſtra. 33 quem inter nos habere ſolemus. 34 comparo. 35 abſtinentiae. 36 inferior. 37 quam contemnerem tenere. 38 ſi eam conſeruare voluiſſem. 39 abiicis. 40 amicorum. 41 tempore mox futuro. 42 a te ſcriptas diligentiſſime.

XIII M. T. C. IMP. M. COELIO AEDILI CVRVLI S. D

1 Raras tuas quidem, fortaſſe enim non perferuntur, ſed [2] ſuaues accipio litteras. [3] Vel quas proxime acceperam, quam prudentis? quam multi et [4] officii et [5] conſilii? Etſi omnia ſic [6] conſtitueram mihi agenda, vt tu admonebas: tamen [7] confirmantur noſtra conſilia, cum ſentimus, prudentibus fideliterque ſuadentibus [8] idem videri. Ego Appium, vt ſaepe tecum locutus ſum, valde diligo: meque ab eo diligi ſtatim coeptum eſſe, [9] vt [10] ſimultatem [11] depoſuimus, ſenſi. Nam et [12] honorificus [13] in me [14] conſul fuit, et ſuauis amicus, et ſtudioſus [15] ſtudiorum etiam meorum. Mea vero [16] officia ei non defuiſſe, [17] tute es teſtis: quoniam [18] κωμικὸς μάρτυς, vt opinor, [19] accidit [20] Phania: et mehercule etiam pluris [21] eum [22] feci, quod te amari ab eo ſenſi. [23] Iam me [24] Pompeii totum eſſe ſcis. Brutum a me amari intelligis. Quid eſt cauſſae, [25] cur

1 Eſt epiſtola narratoria. 2 iucundas. 3 etiam eas. 4 quia retulerat ad Ciceronem de Tullia Dolabellae collocanda. 5 ep. 6 lib. 8. 6 priuſquam admoneres. 7 ſtabiliuntur. 8 quod nobis. 9 poſtquam. 10 latens odium. 11 auctore Cn. Pompeio. 12 honorem faciens. 13 erga. 14 cum L. Domitio Aenobarbo. 15 optime animatus erga ſtudia mea. 16 debita obſequia. 17 perpetuus. 18 qui ſubito interueniens confuſionem comoediae tollebat teſtis. 19 mihi. 20 Appii libertus. 21 Appium. 22 aeſtimaui. 23 praeterea. 24 cuius filius filiam Appii habebat vxorem.

[25] cur mihi non ſit in optatis complecti [26] hominem, [27] florentem aetate, opibus, [28] honoribus, ingenio, [29] liberis, [30] propinquis, [31] affinibus, [32] amicis; [33] collegam meum praeſertim, et in ipſa [34] collegii laude et ſcientia [35] ſtudioſum mei? Haec [36] eo [37] pluribus ſcripſi, quod mihi ſignificabant tuae litterae, [38] ſubdubitare te, qua eſſem erga [39] illum voluntate. Credo, te audiſſe [40] aliquid. falſum eſt, mihi crede, ſi quid audiſti. [41] Genus [42] inſtitutorum, et [43] rationum mearum, [44] diſſimilitudinem [45] nonnullam habet cum illius adminiſtratione provinciae. [46] Ex eo quidam ſuſpicati fortaſſe ſunt, [47] animorum contentione, non opinioonum diſſenſione, me ab eo diſcrepare. Nihil autem feci vnquam, neque dixi, quod contra illius [48] exiſtimationem eſſe vellem. Poſt [49] hoc negotium autem, et temeritatem [50] noſtri Dolabellae, [51] deprecatorem me pro [52] illius periculo praebeo. Erat in eadem [53] epiſtola [54] veternus ciuitatis. [55] Gaudebam ſane, et [56] con-

25 cur non optem. 26 Appium. 27 qui eſt in flore aetatis. 28 conſulatum geſſerat. 29 legitima prole. 30 cognatis. 31 qui nuptiarum iure coniunguntur. 32 acquiſitis. 33 in collegio augurum. 34 cum ſcripſit Appius de iure augurali. 35 quippe qui libros augurales ſuos mihi dedicauit. 36 ideo. 37 verbis. 38 occulte. 39 Appium. 40 odii mei in eum. 41 forma. 42 ratio. 43 viuendi. 44 nam Cicero Appio ſucceſſerat in prouincia. 45 quandam. 46 ex ea diſſimilitudine regendi. 47 voluntatum pertinaci pugna. 48 auctoritatem. 49 quod in ratione gubernandae prouinciae ab eo diſſenſerim. 50 nondum generi. 51 interceſſorem. 52 Appii. 53 tua. 54 deſidia. 55 quieto reip. ſtatu.

[56] congelasse [57] nostrum amicum laetabar [58] otio. [59] Extrema pagella [60] pupugit me tuo [61] chirographo. Quid ais? Caesarem nunc defendit Curio? quis hoc putaret [62] praeter me? nam, ita vivam, [63] putaui. Dii immortales! [64] quam ego [65] risum nostrum desidero! [66] Mihi erat in animo, quoniam [67] iurisdictionem [68] confeceram, [69] ciuitates [70] locupletaram, [71] publicanis, etiam superioris [72] lustri [73] reliqua, [74] sine sociorum vlla querela conseruaram, [75] priuatis, summis, infimis fueram iucundus: [76] proficisci [77] in Ciliciam [78] Nonis Maiis: et, cum [79] prima aestiua attigissem, militaremque rem [80] collocassem, [81] decedere [82] ex senatusconsulto. Cupio [83] te aedilem videre, miroque desiderio me [84] vrbs afficit, et [85] omnes mei, [86] tuque in primis. Vale.

XIIII

56 torpuisse. 57 C. Curionem. 58 illo veterno. 59 extrema pars pagellae. 60 commouit. 61 scripta tua manu. 62 qui de Curione hoc facile putaui. 63 quod defenderet Casarem. 64 quantum. 65 ridebat hominum stultitiam. 66 cum haec seriberem. 67 tempus, quo ius prouincialibus dicerem. 68 finieram. 69 Ciliciae. 70 ditaueram. 71 in publicanorum exactione refrenanda. 72 vectigalia quinto quoque anno persoluebantur. 73 quae debebant. 74 nullo gemitu. 75 non gerentibus magistratum. 76 Laodicea. 77 vt tibi reliquam iurisdictionem absolueret. 78 tunc proxime futuris. 79 tempora apta militiae. 80 dispofuissem. 81 in animo mihi erat. 82 sicut senatus decreuerat. 83 vt praesens honore illo fruar. 84 Roma. 85 afficiunt. 86 afficis me miro desiderio.

XIIII M. T. C. IMP. M. COELIO AEDILI CVRVLI S. D

1 Marco Fabio, viro optimo, et homine doctissimo, familiarissime vtor: mirifice eum diligo, cum propter summum eius ingenium, summamque doctrinam, tum propter [2] singularem modestiam. [3] Eius negotium [4] sic [5] velim suscipias, vt si esset res mea. Noui ego [6] vos [7] magnos patronos. [8] hominem occidat [9] oportet, qui [10] vestra opera vti velit. sed in hoc homine nullam [11] accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum [12] tua opera Fabius vti volet. Ego [13] res Romanas vehementer exspecto et desidero: in primisque, quid agas, scire cupio. nam [14] iamdiu, propter hiemis magnitudinem, nihil noui ad nos [15] afferebatur. Vale.

1 Est epistola commendatitia. 2 insignem humanitatem. 3 de Herculanensi fundo. 4 ex animo. 5 vt. 6 te et tui similes. 7 defensores magnorum reorum. 8 iocatur. q. d. vos nullam caussam suscipitis, nisi capitalem. 9 vt is. 10 magni patroni graues tantum caussas recipiunt. 11 admitto. 12 tuo auxilio. 13 quae Romae geruntur. 14 a multis diebus. 15 dum haec scriberem.

XV M. T. C. IMP. M. COELIO CVRVLI AEDILI S. D

1 Non potuit [2] accuratius agi, neque prudentius, quam actum est a te cum Curione de [3] supplicatione: et mehercule, confecta res ex

1 Est epistola eucharistica et narratoria. 2 maiori cura. 3 mihi pro re bene gesta decernenda.

ex mea ſententia eſt, cum celeritate, tum quod [4] is, qui erat [5] iratus, [6] competitor tuus, et [7] idem meus, aſſenſus eſt [8] ei, qui [9] ornauit res noſtras [10] diuinis laudibus. Quare ſcito, me ſperare ea, [11] quae ſequuntur: ad [12] quae tu te para. [13] Dolabellam a te gaudeo primum laudari, deinde etiam amari. Nam [14] ea, quae ſperas Tulliae [15] meae prudentia [16] temperari poſſe, ſcio, [17] cui tuae epiſtolae [18] reſpondeant. [19] Quid? [20] ſi meam legas, quam ego tum [21] ex tuis litteris miſi ad Appium? Sed quid agas? [22] ſic [23] viuitur: [24] quod actum eſt, dii [25] approbent. Spero [26] fore iucundum generum nobis; [27] multumque in eo tua nos humanitas adiuuabit. [28] Resp. me valde ſollicitat: faveo [29] Curioni: [30] Caeſarem [31] honeſtnm eſſe cupio: pro [32] Pompeio emori poſſum. ſed tamen ipſa rep. nihil mihi eſt carius: in qua tu non valde te [33] iactas. [34] diſtrictus enim mihi

4 Hirrus. 5 quod repulſam accepiſſet. 6 in auguratu. 7 competitor in obtinenda prouincia. 8 M. Catoni. 9 decorauit. 10 a M. Catone profectis. 11 ſupplicationem, ſc. triumphum. 12 obtinenda. 13 de cuius affinitate gratulatus erat Coelius ep. 13 lib. 8. 14 vitia quaedam Dolabellae. 15 filiae. 16 moderari. 17 vnde id te ſperare ſignifices, cum qua congruant epiſtolae tua. 18 conueniant. 19 ſcriberes. 20 epiſtolam. 21 excerptam. 22 vt talia faciant. 23 nunc fere ab omnibus. 24 de nuptiis Tulliae. 25 ſecundent. 26 Dolabellam. 27 bonum generum mihi praeſtabis. 28 perturbata contentionibus ciuium. 29 quem a puero dilexerat. 30 cuius in Gallia legatus fuerat Q. Cicero. 31 ne honor eius imminuatur. 32 cuius inprimis opera ſum ab exilio reſtitutus. 33 oſtentas. 34 arctatus, ne libere agas.

mihi videris esse, quod et [35] bonus ciuis et [36] bonus amicus es. Ego, de [37] prouincia decedens, [38] quaestorem [39] Coelium [40] praeposui prouinciae. [41] puerum? [42] inquis. [43] at quaestorem: at [44] nobilem adolescentem: at [45] omnium fere exemplo: neque [46] erat [47] superiore honore vsus, quem [48] praeficerem. [49] Pomtinius multo ante [50] discesserat: a [51] Q. fratre [52] impetrari non poterat: quem tamen si reliquissem, dicerent iniqui, non me plane post annum, vt senatus voluit, ex prouincia decessisse, quoniam [53] alterum me [54] reliquissem. Fortasse et illud [55] adderent, [56] senatum eos voluisse prouinciis praeesse, qui antea non praefuissent: [57] fratrem meum [58] triennium [59] Asiae praefuisse. Denique nunc sollicitus non sum: si fratrem [60] reliquissem, [61] omnia timerem. postremo, non tam [62] mea sponte, quam potentissimorum [63] duorum exemplo, qui

35 et ita nihil vis contra remp. agere. 36 eorum, qui cum rep. contendunt. 37 Cilicia. 38 qui erat mihi quaestor. 39 alterum. 40 vt et imperio proconsulis vteretur. 41 praeposuisti prouinciae? 42 dicis mihi. 43 praeposui, fateor. 44 non sua, sed maiorum virtute. 45 proconsulum. 46 alter in exercitu. 47 altiore. 48 prouinciae. 49 qui legatus fuerat Ciceronis. 50 ex pacto et consensu. 51 meo legato. 52 vt praeficeretur. 53 quia frater dicitur quasi *fere alter*. 54 in prouincia. 55 iniqui. 56 senatus hoc decreuerat. 57 et. 58 per spatium trium annorum. 59 praetorem. 60 pro me in prouincia. 61 cum bellum esse in Syria magnum putaretur. 62 propria voluntate. 63 Cn. Pompeii et C. Caesaris.

qui omnes [64] Cassios [65] Antoniosque [66] complexi sunt, [67] hominem adolescentem non tam [68] allicere volui, quam [69] alienare nolui. Hoc tu meum consilium [70] laudes necesse est. [71] mutari enim non potest. De [72] Ocella [73] parum ad me plane [74] scripseras, et in [75] actis non [76] erat. Tuae res gestae ita notae sunt, vt trans [77] montem Taurum etiam de [78] Matrinio [79] sit auditum. Ego, nisi quid me [80] Etesiae [81] morabuntur, [82] celeriter, vt spero, vos videbo. Vale.

64 Q. Cassium Longinum. 65 M. Antonium. 66 caros habuerunt. 67 Coelium. 68 in amicitiam meam. 69 eum a me. 70 vt. 71 aliter se habere. 72 de actis Seruii Ocellae. 73 non satis clare. 74 ep. 7 lib. 8. 75 ad me missis. 76 factum eius. 77 maximum in confinio Ciliciae. 78 scriba aedilicio. 79 non igitur Coelius id scripserat. 80 venti a septentrione ad occidentem, inde in orientem, flantes. 81 detinebunt. 82 iam enim de prouincia decesserat.

XVI M. T. C. IMP. M. COELIO AEDILI CVRVLI S. D

[1] Magno [2] dolore me affecissent tuae litterae, nisi [3] iam [4] et ratio ipsa depulisset omnes molestias, [5] et [6] diuturna desperatione rerum [7] obduruisset animus [8] ad dolorem nouum. Sed tamen,

1 Est epistola purgatoria. 2 quia tota Coelii epistola scripta est miserabiliter. 3 cum allatae sunt. 4 simul, 5 quae nihil dolendum ostendit, quod absit a culpa. 6 cum iampridem de rep. desperauerim. 7 vt nouum dolorem non sentiat. 8 contra.

tamen, quare acciderit, vt ex meis [9] ſuperioribus litteris [10] id ſuſpicarere, quod [11] ſcribis, neſcio. Quid enim fuit in [12] illis, praeter querelam [13] temporum, [14] quae non animum meum magis [15] ſollicitum haberent, quam tuum? nam non [16] eam cognoui aciem ingenii tui, quod [17] ipſe videam, te id vt non putem videre. Illud miror adduci potuiſſe te, qui me penitus noſſe deberes, vt me exiſtimares aut tam improuidum, [18] qui ab [19] excitata [20] fortuna [21] ad inclinatam et prope iacentem [22] deſciſcerem: aut tam inconſtantem, vt collectam gratiam florentiſſimi [23] hominis [24] effunderem, [25] a meque ipſe deficerem, et quod [26] initio, ſemperque fugi, ciuili bello intereſſem. Quod eſt igitur meum [27] triſte conſilium? vt diſcederem fortaſſe in aliquas [28] ſolitudines? noſti enim non modo ſtomachi mei, [29] cuius tu ſimilem [30] quondam habebas, ſed etiam oculorum, in hominum [31] inſolentium [32] indignitate, [33] faſtidium. Accedit [34] etiam [35] mo-

9 hae litterae non extant. 10 me in Cumano manſiſſe. 11 ep. 16 lib. 8. 12 ſuperioribus litteris meis. 13 de temporibus noſtris. 14 tempore. 15 ſollicitarent. 16 acumen tale. 17 ego. 18 vt. 19 vigente. 20 Caeſaris. 21 fortunam, ſc. Pompeii. 22 tranſirem. 23 Caeſaris. 24 penitus proiicerem. 25 a ſalute. 26 belli ciuilis. 27 quod mihi obiicis? 28 deſertas terras. 29 ſtomachi mei. 30 cum Coelius contra ciues improbos pro rep. ſenſerat. 31 ſuperborum. 32 indignis honoribus. 33 aſpernationem. 34 ad faſtidium.

[35] molesta haec [36] pompa [37] lictorum meorum, nomenque imperii, quo appellor. Eo si [38] onere carerem, [39] quamuis paruis Italiae latebris contentus essem. Sed [40] incurrit [41] haec nostra laurus non solum in oculos, sed iam etiam in [42] voculas maliuolorum. Quod cum ita esset, nihil tamen vnquam [43] de profectione, nisi [44] vobis approbantibus, cogitaui. Sed mea [45] praediola tibi nota sunt: in [46] his mihi necesse est esse, ne [47] amicis [48] molestus sim. Quod autem in [49] maritimis [50] sum, facile moueo [51] nonnullis suspicionem, velle me [52] nauigare: quod tamen fortasse non nollem, si [53] possem [54] ad otium. nam [55] ad bellum [56] quidem [57] qui conuenit? praesertim contra [58] eum, [59] cui spero me satisfecisse: [60] ab eo cui tamen satisfieri [61] nullo modo potest. Deinde sententiam meam tu facillime perspicere potuisti iam ab illo tempore, [62] cum in [63] Cu manum [64] mihi obuiam venisti. non enim t

cela

35 mihi. 36 quia lictores cum laureatis fascibu proconsuli praeibant. 37 lictores habebant, quicunqu erant cum imperio. 38 suscepti honoris. 39 quantu vis. 40 obiicitur. 41 hic triumphus noster. 42 ob trectatiunculas maliuolorum s. inuidorum. 43 de di cessione ab Italia ad Pompeium in Graeciam. 44 te, meis. 45 parua praedia mea. 46 praediolis. 47 mei 48 hospitio. 49 praediis. 50 manco. 51 quibusdam 52 excedere Italia nauibus ad Pompeium. 53 enauiga re. 54 ad otium alibi obtinendum. 55 nauigare. certe. 57 quomodo conueniens sit mihi. 58 Caesa rem. 59 quod adhuc me cum Pompeio non coniunxe rim. 60 discedeneo ab eodem Caesare. 61 licet a Pompeium nauigem. 62 quo. 63 Argum. 64 ad vi bem ex prouincia reuertenti.

celaui [65] sermonem T. Ampii: [66] quam [67] abhorrerem ab vrbe relinquenda. [68] Cum [69] audissem, nonne tibi affirmaui, [70] quiduis me potius perpessurum, quam ex Italia ad bellum ciuile [71] exiturum? Quid [72] ergo accidit, cur [73] consilium mutarem? nonne [74] omnia potius, vt in sententia permanerem? [75] Credas hoc mihi velim, quod puto te [76] existimare, ex [77] his miseriis nihil aliud me quaerere, nisi vt homines aliquando intelligant, me nihil [78] maluisse, quam pacem: ea [79] desperata, nihil [80] tam [81] fugisse, [82] quam arma ciuilia. Huius me constantiae puto fore, vt nunquam [83] poeniteat. Etenim memini, in hoc [84] genere gloriari solitum esse familiarem nostrum, [85] Q. Hortensium, quod nunquam [86] bello ciuili interfuisset. hoc [87] nostra laus erit [88] illustrior, quod [89] illi [90] tribuebatur [91] ignauiae: de [92] nobis [93] id existimari posse non arbitror. Nec me ista terrent, quae mihi a te [94] ad timorem

65 de ea re. 66 quantum. 67 repugnarem. 68 te vidisse me abhorrere ab vrbe relinquenda. 69 ex te, aut tuis. 70 quodlibet incommodum. 71 esse. 72 q. d. nihil. 73 meum. 74 acciderunt. 75 vt. 76 iudicare. 77 quas patiebatur in agro. 78 magis voluisse. 79 cum esset desperata a me. 80 tantopere. 81 quod ostendit, sero admodum ad Pompeium profectum. 82 quantopere. 83 me huius sententiae. 84 viuendi. 85 Ciceronis aemulum in eloquentia. 86 Sullanis temporibus gesto. 87 quod abstinebimus a bello ciuili. 88 nobilior, quam Hortensii. 89 Hortensio. 90 non interfuisse bello ciuili. 91 timiditati. 92 qui bellum in Cilicia fortiter gessimus. 93 quod propter ignauiam abstinuerimus nos. 94 vt deterrear a susceptione belli ciuilis.

morem fidissime atque amantissime [95] proponuntur. Nulla est enim acerbitas, quae non omnibus, hac orbis terrarum perturbatione, [96] impendere videatur: [97] quam quidem ego a rep. meis priuatis et domesticis incommodis libentissime, [98] vel ipsis istis, quae tu me mones, vt caueam, [99] redemissem. [100] Filio meo, quem tibi carum esse gaudeo, si [1] erit vlla resp., satis amplum patrimonium relinquam in memoria nominis mei. sin autem nulla erit, nihil accidet ei separatim [2] a reliquis ciuibus. Nam quod rogas, vt respiciam [3] generum meum, adolescentem optimum, mihique carissimum: an dubitas, cum scias, quanti cum [4] illum, tum vero Tulliam [5] meam, [6] faciam, quin ea me cura vehementissime sollicitet? et [7] eo magis, quod in [8] communibus miseriis hac tantum oblectabar [9] specula, Dolabellam [10] meum, vel potius [11] nostrum, fore [12] ab iis molestiis, quas [13] liberalitate sua contraxerat, [14] liberum. Velim quaeras, [15] quos [16] ille dies [17] sustinuerit, in vrbe dum fuit, [18] quam acerbos sibi, quam mihi ipsi [19] socero non honestos. Itaque neque

95 ep. 16 lib. 8. 96 imminere. 97 perturbationem. 98 etiam. 99 a rep. in me ipsum transtulissem. 100 M. Ciceroni. 1 finito bello. 2 quod non idem acciderit caeteris ciuibus. 3 P. Cornelium Dolabellam. 4 generum meum Dolabellam. 5 filiam. 6 aestimem. 7 sollicites me. 8 ciuili bello. 9 parua spe, de filii mihi reliqua. 10 generum. 11 amicum communem. 12 ab aere alieno. 13 largitate. 14 immunem. 15 quales. 16 Dolabella. 17 passus sit. 18 acerbissimus. 19 illius.

que ego hunc [20] Hiſpanienſem caſum exſpecto, de [21] quo mihi [22] exploratum eſt [23] ita eſſe, vt tu ſcribis: nec quidquam [24] aſtute cogito. [25] Si quando [26] erit [27] ciuitas, [28] erit profecto nobis locus. ſin autem non [29] erit, in eaſdem ſolitudines tu ipſe, vt arbitror, venies, in quibus nos conſediſſe audies. Sed ego fortaſſe [30] vaticinor, et haec omnia meliores habebunt exitus. Recordor enim deſperationes eorum, qui ſenes erant [31] adoleſcente me: eos ego fortaſſe nunc imitor, et vtor [32] aetatis vitio. Velim ita ſit. Sed tamen togam [33] praetextam [34] texi [35] Oppio, puto te audiſſe. nam [36] Curtius noſter [37] dibaphum cogitat: ſed [38] eum [39] infector [40] moratur. [41] Haec aſperſi, vt ſcires, me [42] tamen in ſtomacho ſolere [43] ridere. Dolabellae, quod ſcripſi, ſuadeo [44] videas, tanquam ſi tua res agatur. [45] Extremum illud erit: nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus. Te tamen oramus, quibuscunque

 erimus

20 Hiſpanienſis belli exitium. 21 caſu. 22 perſpectum. 23 quod meliores pro Caeſare militent. 24 callide et diſſimulanter. 25 aliquando. 26 Romae. 27 libertas ciuium. 28 in ea. 29 ciuitas. 30 diuino, vel potius inſanio. 31 cum eſſem adoleſcens. 32 ſenilis. 33 albam cum limbo purpureo. eam gerebant, praeter alios, magiſtratus. 34 confici. 35 Caeſaris amico. 36 Poſtumus Curtius. 37 togam purpuream bis tinctam. Erat inſigne auguratus. Igitur ſenſus verborum: *dibaphum cogitat*, eſt: *auguratum petit*. 38 Curtium. 39 tinctor. 40 detinet. 41 de Oppio et Curtio. 42 quanquam ſim iratus. 43 iocari. 44 proſpicias. 45 huius epiſtolae.

erimus in terris, vt nos, liberosque noſtros, ita tueare, vt amicitia noſtra et tua fides poſtulabit. Vale.

XVII M. T. C. IMP. CANINIO SALLVSTIO PROQVAESTORI S. D

[1] Litteras [2] a te mihi [3] ſtator tuus reddidi[t] [4] Tarſi, a. d. XVI Kal. [5] Sextiles. Hi[s] ego [6] ordine, vt videris velle, reſpondeb[o] [7] De ſucceſſore meo nihil audiui: neo quem quam [8] fore arbitror. quin ad [9] diem decedam nulla cauſſa eſt, praeſertim [10] ſublato me[tu] [11] Parthico. Commoraturum me nuſquam [12] ſ[a]ne arbitror. [13] Rhodum, [14] Ciceronum cauſ[ſa] puerorum, [15] acceſſurum puto. neque id t[a]men certum eſt. Ad [16] vrbem velim qua[m] primum venire: ſed tamen iter meum [17] rei[p.] et rerum vrbanarum [18] ratio gubernabit. [19] Su[c]ceſſor tuus non poteſt ita [20] maturare vllo m[o]do, vt tu me in Aſia poſſis conuenire. De r[a]tionibus [21] referendis, non erit [22] incommo[dum]

1 Binas. 2 datas. 3 miniſter. 4 cum eſſem Ta[rſi] 5 menſis Auguſti. 6 ad ſingulas particulas. 7 an h[a]berem. 8 futurum eſſe. 9 conſtitutam a ſenatu. [10] amoto. 11 de bello cum Parthis gerendo. 12 m[u]tum. 13 inſulam. 14 filii et fratris. 15 m[e] 16 Romam. 17 cuius turbulentum eſſe ſtatum ſi c[o]gnouero, ſubſiſtam in itinere. 18 ſtatus. 19 Mariu[s] 20 accelerare iter ſuum. 21 reddendis de quaeſtu[ra] 22 tibi.

dum, te [23] nullam referre: quam tibi scribis a [24] Bibulo fieri [25] potestatem. sed id vix mihi videris per [26] legem Iuliam facere posse: [27] quam Bibulus [28] certa quadam ratione non seruat: tibi magnopere seruandam censeo. Quod scribis, [29] Apamea [30] praesidium [31] deduci [32] non oportuisse, videbam idem caeteros [33] existimare: molesteque ferebam, [34] de ea re [35] minus commodos sermones maliuolorum fuisse. Parthi [36] transierint, [37] nec ne, praeter te, video dubitare [38] neminem. itaque omnia [39] praesidia, quae [40] magna et [41] firma paraueram, commotus hominum non dubio sermone, dimisi. Rationes [42] mei quaestoris nec verum fuit, [43] me tibi mittere, nec [44] tum erant confectae. eas nos Apameae [45] deponere cogitabamus. [46] De praeda mea, praeter quaestores [47] vrbanos, id est, [48] populum Romanum, [49] teruncium nec attigit, nec tacturus est quisquam. [50] Laodiceae me [51] praedes

23 nullam. 24 Syriae proconsule. 25 non referendi rationem. 26 quae iubet vnumquemque rationem magistratus a se gesti referre. 27 legem. 28 propter inimicitias in consulatu cum Iulio Caesare. 29 Vrbe Asiae. 30 illud militum. 31 a me. 32 ob irruptiones Parthorum. 33 censere. 34 de deductione praesidii. 35 parum gratos. 36 Euphratem. 37 an non. 38 quia omnes sciunt, quod non transierint. 39 vrbium. 40 militum numero. 41 vsu belli, et fortitudine. 42 L. Mescinii Rufi. 43 quod tibi mitterem. 44 cum eas deceret mitti. 45 relinquere. 46 me imperatore facto. 47 vrbis Romae. 48 cuius pecunia curabatur a quaestoribus vrbanis. 49 tres vncias. nummus erat argenteus. 50 quae vrbs Syriae est. 51 fideiussores.

des accepturum arbitror omnis pecuniae [52] publicae, vt et mihi et [53] populo [54] cautum sit sine [55] vecturae periculo. Quod scribis ad me de [56] drachmis CCCIƆƆƆ, nihil est, quod in isto [57] genere cuiquam possim [58] commodare. Omnis enim pecunia ita tractatur, vt [59] praeda, a praefectis: quae autem mihi attributa est, a quaestore [60] curetur. Quod quaeris, quid existimem de legionibus, quae decretae sunt [61] in Syriam: antea dubitabam, venturaene essent: nunc mihi non est dubium, quin, si antea auditum erit, [62] otium esse in Syria, venturae non sint. Marium quidem [63] successorem tarde video esse venturum: propterea quod senatus ita decreuit, vt cum legionibus [64] iret. [65] Vni epistolae respondi: venio ad alteram. Petis a me, vt [66] Bibulo te quam diligentissime commendem: in [67] quo mihi voluntas non deest: sed locus videtur [68] esse tecum [69] expostulandi. Solus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo sunt, certiorem me nunquam fecisti, quam valde Bibuli voluntas a me sine caussa [70] abhorreret. Permulti enim [71] ad me detulerunt, cum magnus [72] Antiochiae [73] metus esset,

52 quae ad aerarium Rom. pertinet. 53 Romano. 54 prospectum. 55 quod est in vehendo per regiones. 56 tibi mutuo dandis. 57 officii. 58 praestare. 59 ex Amano monte direpto. 60 in manu sit quaestoris Mescinii Rufi. 61 quae Syriae contra Parthos praesidio essent. 62 pacem. 63 qui debeat succedere tibi. 64 in prouinciam. 65 tuae. 66 praetori tuo. 67 negotio. 68 mihi. 69 te obiurgandi. 70 aliena esset. 71 mihi occulte nuntiauerunt. 72 ex qua Parthos C. Cassius iam reiecerat. 73 cum aduentare Parthi dicerentur.

esset, et magna spes in me, atque in exercitu meo; [74] solitum dicere, [75] quiduis se perpeti malle, quam videri eguisse auxilio meo. [76] quod ego [77] officio quaestorio te [78] adductum reticere de [79] praetore tuo, non moleste ferebam: quanquam, [80] quemadmodum [81] tractarere, audiebam. [82] Ille autem, cum ad [83] Thermum de Parthico bello scriberet, [84] ad me litteram nunquam misit, ad quem intelligebat [85] eius belli periculum [86] pertinere. Tantum [87] de auguratu filii sui scripsit ad me. in [88] quo ego [89] misericordia commotus, et quod semper amicissimus [90] Bibulo fui, dedi operam, vt [91] ei quam humanissime scriberem. [92] Ille, si omnibus est maliuolus, quod nunquam [93] existimavi; minus offendor [94] in me: sin autem [95] a me est alienior; nihil tibi [96] litterae meae proderunt. Nam, ad senatum quas Bibulus litteras misit, in iis, quod mihi cum illo erat commune, sibi soli attribuit. se ait curasse, vt cum, [97] quaestu [98] populi [99] pecunia [100] per-

74 Bibulo. 75 quodlibet incommodum. 76 dictum Bibuli. 77 eo quod esses quaestor Bibuli. 78 ad hoc inductum. 79 atqui M. Bibulum proconsulem vocat. 80 ad quem modum. 81 tractareris a Bibulo. 82 Bibulus. 83 Q. Minucium Thermum. 84 ne litteram quidem scripsit. 85 Parthici. 86 quia Cilicia Syriae propinquior est, quam Asia. 87 vt eius filius in locum alterius auguris surrogaretur. 88 facto. 89 Bibulo duobus filiis orbato. 90 adolescenti. 91 ad eum. 92 Bibulus. 93 iudicaui die eo. 94 si est maliuolus in me. 95 quam a caeteris. 96 commendatitiae. 97 lucro. 98 Romani. 99 quam ex Syria, et Cilicia collectam, Romam deferendam curauimus.

[100] permutaretur. Quod autem [1] meum erat proprium, vt [2] alariis [3] Transpadanis vti negarem, id etiam [4] populo se [5] remisisse scribit: quod vero illius erat [6] solius, id [7] mecum communicat: [8] *Equitibus* [9] *auxiliariis*, [10] inquit *cum* [11] *amplius frumenti* [12] *postularemus.* [13] Illud vero pusilli animi, et [14] ipsa maliuolentia [15] ieiuni atque inanis, quod [16] Ariobarzanem, quem senatus [17] per me regem appellauit, mihique [18] commendauit, [19] iste in litteris, non regem sed regis Ariobarzanis [20] filium, appellat. [21] *Hoc animo qui sunt, deteriores fiunt* [22] *rogati.* Sed tibi [23] morem gessi: litteras ad eum scripsi quas cum acceperis, [24] facies quod voles. Vale.

100 daretur negotiatoribus in prouincia. 1 meo solius consilio factum. 2 militibus in alis. 3 sumendis e gentibus in Italia trans Padum habitantibus. 4 Romano. 5 relaxasse. 6 consilio factum. 7 mihi etiam attribuit. 8 pro equitibus. 9 qui a populis amicitia coniunctis auxilio venerant. 10 in epistola ad senatum. 11 plus. 12 ego et Cicero. 13 quod sequitur, sc. fuit 14 propter maliuolentiam ipsam. 15 contemnendi, ineptі. 16 Cappadociae regem. 17 suasu meo. 18 eum tutandum. 19 vilis. 20 quia pater eius, Ariobarzanes nomine, rex fuerat. 21 maliuolo. 22 si rogemur. 23 obsecutus sum. 24 aut dabis, aut retinebis eas.

XVIII M. T. C. IMP. Q. THERMO PROPRAETORI S. D

1 Officium meum erga Rhodonem, caeteraque mea studia, quae tibi ac [2] tuis praestiti, tibi, homini gratissimo, grata esse, vehementer

1 Est epistola informatoria et monitoria. 2 amicis.

menter gaudeo: mihique scito in dies maiori curae esse dignitatem tuam: quae quidem a te ipso [3] integritate et clementia tua sic amplificata est, vt nihil [4] addi posse videatur. Sed mihi, magis magisque quotidie [5] de rationibus tuis cogitanti, placet illud meum consilium, quod initio Aristoni [6] nostro, [7] vt ad me venit, ostendi, [8] graues te suscepturum inimicitias, si [9] adolescens potens et nobilis a te [10] ignominia affectus esset. et hercle sine dubio erit ignominia. habes enim neminem [11] honoris gradu superiorem. [12] Ille autem, vt [13] omittam [14] nobilitatem, hoc ipso vincit viros optimos hominesque innocentissimos, legatos tuos, quod et quaestor est, et quaestor tuus. Nocere tibi [15] iratum neminem posse perspicio: sed tamen tres fratres, [16] summo loco natos, [17] promtos, [18] non indisertos, te nolo habere iratos, praesertim iure, quos [19] video [20] deinceps tribunos pl. per triennium fore. Tempora autem reip. qualia futura sint, quis scit? mihi [21] quidem [22] turbulenta videntur fore. Cur ego te velim incidere in [23] terrores tribunitios,

 praeser-

3 cum, qui prouincias tegerent, paucissimi auaritia et crudelitate vacarent. 4 ad eam. 5 de eo, quod ad te pertinet. 6 communi amico. 7 postquam. 8 molestas tibi. 9 quaestor tuus. 10 in praeferendis illi legatis. 11 honore legati a quaestore superantur. 12 quaestor tuus. 13 taceam. 14 eius. 15 licet sit iratus. 16 clarissimis natalibus. 17 expeditos in agendo. 18 non imperitos oratoriae. 19 animaduerto. 20 per ordinem. 21 certe. 22 turbis plena. 23 poterat tribunus pl. lege lata, quem vellet, eiicere.

praesertim cum sine cuiusquam reprehensione legatis quaestorem possis anteferre? [24] qui si dignum se maioribus suis [25] praebuerit, vt [26] spero et opto, tua laus [27] ex aliqua parte [28] fuerit. [29] sin quid offenderit, [30] sibi totum, [31] nihil tibi offenderit. Quae mihi veniebant in mentem, quae ad te pertinere arbitrabar, quod in Ciliciam [32] proficiscebar, existimaui me ad te oportere scribere. Tu quod egeris, id velim dii [33] approbent: sed, si me [34] audies, [35] vitabis inimicitias, et [36] posteritatis otio consules. Vale.

24 quaestor. 25 in administranda prouincia. 26 eum se praebiturum. 27 quandoquidem tu primus eum prouinciae praefeceris. 28 id. 29 sed in aliqua re peccauerit. 30 in detrimentum suum. 31 quia tu eum, quem debes, praetuleris. 32 haec scribens. 33 fortunent. 34 mihi obedies. 35 fugies rixas. 36 posteri temporis paci prospicies.

XVIIII M. T. C. IMP. C. COELIO L. F. CALDO QVAEST. DES S. D

[1] Cum optatissimum nuntium accepissem, te [2] mihi quaestorem [3] obtigisse, [4] eo iucundiorem mihi eam [5] sortem sperabam fore, [6] quo diutius in prouincia mecum [7] fuisses. Magni enim [8] videbatur interesse, ad [9] eam necessi-

1 Est gratulatoria. 2 in prouincia mea mecum. 3 sorte quadem euenisse. 4 tanto. 5 sortitionem. 6 quanto. 7 ad futurum tempus refertur, non ad praeteritum. 8 mihi. 9 illud vinculum amoris.

necessitudinem, quam nobis sors tribuisset, [10] consuetudinem quoque accedere. Postea cum mihi nihil neque a te ipso, neque ab vllo alio de aduentu tuo scriberetur, verebar, ne id ita [11] caderet, quod etiam nunc vereor, ne ante, quam tu in prouinciam venisses, ego [12] de prouincia decederem. Accepi autem a te missas litteras in [13] Cilicia, cum essem in castris, [14] a. d. x Kal. Quintiles scriptas humanissime: quibus facile et [15] officium et [16] ingenium tuum perspici possit. sed neque [17] vnde, neque quo die, datae essent, aut quo tempore te exspectarem, [18] significabant: nec is, qui [19] attulerat, a te [20] acceperat, vt ex eo scirem, quo ex loco, aut quo tempore essent datae. [21] Quae cum essent incerta, existimaui tamen esse faciundum, vt ad te [22] statores meos et [23] lictores cum litteris mitterem: quas si satis [24] opportuno tempore accepisti, gratissimum mihi feceris, si ad me in Ciliciam quamprimum veneris. Nam quod ad me [25] Curius, [26] consobrinus tuus, mihi, vt scis, [27] maxime necessarius, quod item [28] C. Virginius, [29] propinquus

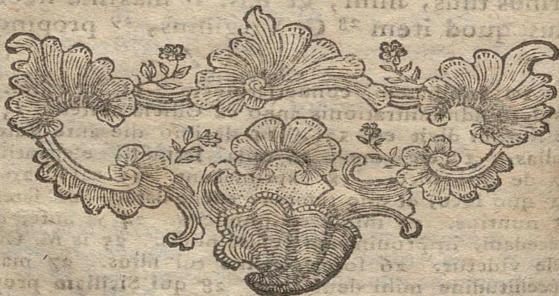
E 7 tuus,

10 familiarem conuersationem. 11 eueniret. 12 expleto administrationis anno ex Cilicia abirem. 13 quo se iturum dixit ep. 13. 14 decimo die ante Kalendas Iulias. 15 erga me. 16 quia scripsisti elegantissime. 17 de quo loco. 18 exprimebant. 19 eas. 20 eas. 21 quo loco, et quo tempore essent datae. 22 satellites et nuntios. 23 ministros publicos. 24 vt ante, quam decedam, in prouinciam venire possis. 25 is M. Curius esse videtur. 26 sororis patris tui filius. 27 maxima necessitudine mihi deuinctus. 28 qui Siciliam propraetor administrauerat. 29 consanguineus.

tuus, familiarissimus noster, de te accuratissime scripsit: valet id quidem apud me multum, sicuti [30] debet hominum amicissimorum diligens commendatio: sed tuae litterae, de tua praesertim [31] dignitate, et de nostra [32] coniunctione, maximi sunt apud me ponderis. Mihi quaestor [33] optatior [34] obtingere nemo potuit. Quamobrem, [35] quaecunque a me [36] ornamenta in te proficiscentur, vt omnes intelligant, a me [37] habitam esse [38] rationem tuae maiorumque tuorum dignitatis. Sed [39] id iam facilius consequar, si ad me in Ciliciam veneris: [40] quod ego et mea et reip. et [41] maxime tua [42] interesse arbitror. Vale.

LIBER

30 multum valere. 31 tuo honore. 32 per vinculum amicitiae. 33 quam tu. 34 forte euenire. 35 omnia. 36 beneficia. 37 in te ornando. 38 curam. 39 vt te ornem. 40 te venire in Ciliciam, priusquam discessero. 41 praecipue. 42 in te esse.

* * * * * * * * * * * * * * *

LIBER TERTIVS

AD APPIVM CLAVDIVM PVLCHRVM

I M. T. C. APPIO PVLCHRO IMP S. D

[1] Si ipsa resp. sibi narrare posset, quomodo sese haberet, non facilius ex ea [2] cognoscere posses, quam ex liberto tuo Phania. [3] ita est homo non [4] modo prudens, verum etiam, [5] quod vidi, [6] curiosus. Quapropter ille tibi [7] omnia explanabit. id enim mihi et ad breuitatem est aptius, et ad reliquas [8] res [9] prouidentius. De mea autem beniuolentia erga te etsi potes ex eodem Phania cognoscere, tamen videntur etiam aliquae [10] meae partes. Sic enim tibi persuade, carissimum te mihi esse, cum propter multas suauitates [11] ingenii, officii, humanitatis tuae, tum quod ex litteris tuis, et ex multorum sermonibus intelligo, [12] omnia, quae a me profecta sunt in te, tibi accidisse [13] gratissima. [14] Quod cum ita sit, perficiam profecto, vt longi temporis [15] vsuram, qua caruimus, [16] intermissa nostra [17] consuetu-

1 Est commendatitia et laudatoria. 2 id. 3 vsque adeo. 4 solum. 5 quantum animaduerti. 6 sollers, scrutator rerum. 7 negotia reip. 8 quas ab illo de statu reip. audies. 9 consultius. 10 ad me spectare. 11 quod amorem conciliat. 12 omnia beneficia, quae in te contuli. 13 ex quo intellexi, te bona fide mecum in gratiam rediisse. 14 quaeres. 15 vsumfructum. 16 ad tempus omissa. 17 familiari conuersatione.

ſuetudine, et [18] gratia, [19] crebritate et magni- tudine [20] officiorum meorum [21] ſarciam: id- que me, [22] quoniam tu ita vis, puto [23] non inuita Minerua eſſe facturum: [24] quam qui- dem ego, ſi forte de [25] tuis ſumſero, non ſo- lum [26] Pallada, ſed etiam [27] Appiada nomina- bo. [28] Cilix, libertus tuus, antea mihi minus fuit notus: ſed vt mihi reddidit [29] a te litte- ras, plenas et amoris et [30] officii, mirifice ipſe ſuo ſermone [31] ſubſequutus eſt humanitatem litterarum tuarum. Iucunda mihi eius oratio fuit, cum de ſermonibus, quos de me haberet quotidie, mihi narraret. Quid quaeris? [32] Bi- duo factus eſt mihi familiaris: ita tamen, v [33] Phaniam valde ſim deſideraturus: [34] quem cum Romam remittes, quod, vt putabamus celeriter [35] eras facturus, omnibus ei de rebus quas agi, quas curari a me voles, [36] mandat [37] des velim. [38] L. Valerium, iureconſultum valde tibi commendo: ſed [39] ita etiam, ſi non eſt iureconſultus. Melius enim ei [40] cauer volo, quam ipſe [41] aliis [42] ſolet. Valde homi- ne[m]

18 fauore. 19 frequentia. 20 in te collocatorum 21 compenſabo. 22 quoniam tibi placet officiis co[nfirmare] amicitiam noſtram. 23 adſtipulante naturali induſtri[a] mea. 24 Mineruam. 25 rebus ordinandis. 26 vt vu[l]go vocatur. 27 de tuo nomine, vt ſit Minerua Appia[ſia]. 28 homo ille e Cilicia. 29 miſſus. 30 honorifici ob- ſequii. 31 comprobauit. 32 ſpatio duorum dierum 33 ad te proficiſcentem. 34 Phaniam. 35 cum hae[c] ſcriberemus. 36 commiſſiones. 37 vt. 38 eunde[m] antea Lentulo. 39 commendo eum. 40 conſulere 41 quorum cauſſas recipit. 42 cauere.

nem diligo. est ex meis domesticis atque intimis familiaribus. Omnino tibi [43] agit gratias: sed idem scribit, meas litteras maximum apud te pondus habituras. [44] Id eum ne fallat, te etiam atque etiam rogo. Vale.

43 quod humaniter eum tractes. 44 ne frustretur eum spes.

II M. T. C. PROCONSVL APPIO PVLCHRO IMP. S. D

[1] Cum et [2] contra voluntatem meam, et [3] praeter opinionem accidisset, vt mihi [4] cum imperio in [5] prouinciam proficisci necesse esset: in multis et variis molestiis cogitationibusque meis [6] haec vna consolatio occurrebat, quod neque tibi amicior, quam ego sum, quisquam posset succedere: neque [7] ego ab vllo prouinciam accipere, qui [8] mallet eam mihi [9] quam maxime aptam explicatamque tradere. Quod si tu quoque eandem de mea voluntate erga te spem habes, [10] ea te profecto nunquam fallet. A te [11] maximopere [12] pro nostra [13] summa coniunctione, tuaque singulari humanitate, [14] etiam atque etiam peto

1 Est insinuatoria et petitoria. 2 cum prouinciae administrationem non ambiret Cicero. 3 contra. 4 proconsulari. 5 tuam, nempe Ciliciam. 6 quam dicturus est. 7 possem. 8 vellet magis, quam tu. 9 summe. 10 spes. 11 maxima opera. 12 propter. 13 quia coniungebantur et collegio, et beniuolentia. 14 iterum atque iterum.

peto et quaeso, vt, quibuscunque rebus potes, potes autem plurimis, prospicias et [15] consulas rationibus meis. Vides ex senatusconsulto prouinciam [16] esse habendam: si eam, [17] quoad eius facere potueris, quam [18] expeditissimam mihi tradideris, facilior erit mihi quasi [19] decursus mei temporis. Quid in eo genere efficere possis, [20] tui consilii est. Ego te, [21] quod tibi veniet in mentem [22] mea interesse, [23] valde rogo. Pluribus verbis ad te scriberem, si aut tua humanitas longiorem orationem exspectaret, aut id fieri nostra amicitia pateretur, aut [24] res verba desideraret, ac non pro se [25] ipsa loqueretur. Hoc velim tibi [26] persuadeas, si [27] rationibus meis a te [28] prouisum esse intellexero, magnam te [29] ex eo et perpetuam [30] voluptatem esse capturum. Vale.

15 commodes mihi in omnibus rebus. 16 oporter haberi a me. 17 quantum in ea re facere poteris. 18 minime implicatam. 19 leuis transitus. 20 pertinet ad consilium tuum. 21 quod considerabis. 22 mihi vtile esse. 23 vt facias id. 24 qui prouinciam successori tradit, debet eam maxime aptam explicatamque tradere. 25 res. 26 vt. 27 rebus. 28 consultum. 29 ex ea re. 30 cum officii me tui memorem cognosces.

III M. T. C. APPIO PVLCHRO S. D

1 A. d. XI Kal. Iunias [2] Brundisium cum venissem, Q. Fabius, legatus tuus, mihi [3] praesto fuit. eaque me ex tuis mandatis monuit,

1 Est narratoria et petitoria. 2 vrbem maritimam Italiae. 3 praesens.

nuit, quae non modo mihi, ad quem pertinebant, sed vniuerso senatui, venerant in mentem, [4] praesidio [5] firmiori opus esse ad istam [6] prouinciam. [7] Censebant enim [8] omnes fere, vt in Italia [9] supplementum [10] meis et [11] Bibuli legionibus scriberetur. [12] Id cum [13] Sulpicius, [14] consul, [15] passurum se negaret, multa [16] nos [17] quidem [18] questi sumus; sed tantus consensus senatus fuit, vt [19] mature [20] proficisceremur, [21] parendum vt fuerit. [22] itaque fecimus. Nunc, quod a te petii litteris iis, quas Romae tabellariis tuis dedi, velim tibi curae sit, vt, quae successori [23] coniunctissimo et amicissimo [24] commodare potest is, qui prouinciam tradit, ea pro nostra consociatissima voluntate, cura ac diligentia tua [25] complectare: vt omnes intelligant, nec me beniuolentiori cuiquam succedere, nec te [26] amiciori potuisse prouinciam tradere. Ex iis litteris, quarum [27] exemplum ad me misisti, quas in senatu [28] recitari voluisti, sic intellexeram, permultos a te milites esse dimissos:

4 protectione militum fidelium. 5 quam habeas. 6 quam administras. 7 iudicabant. 8 senatores. 9 vt ad binas legiones copiae adderentur. 10 mihi decretis. 11 Bibulo. 12 talem militum conscriptionem. 13 Seruius Sulpicius Rufus. 14 anni illius, cum M. Claudio Marcello. 15 ne exhauriretur militibus Italia. 16 ego et Bibulus. 17 certe. 18 conquesti. 19 celeriter. 20 in prouinciam. 21 vt necesse fuerit parere senatui. 22 et nos fecimus ita. 23 sibi iure auguratus. 24 commode facere. 25 suscipias. 26 magis amico homini. 27 copiam. 28 publice legi.

sos: sed mihi [29] Fabius idem demonstrauit, id te cogitasse facere: sed cum ipse a te discederet, [30] integrum militum numerum fuisse. [31] Id si ita est: pergratum mihi feceris, si [32] istas exiguas [33] copias, quas habuisti, [34] quam minimum imminueris: qua de re senatus consulto quae facta sunt, ad te missa esse arbitror. Equidem pro [35] eo, quanti te facio, quidquid feceris, approbabo. Sed te quoque confido ea esse facturum, quae mihi intelliges maxime esse accommodata. Ego C. Pontinium, [36] legatum meum, Brundisii exspectabam: eumque ante Kal. Iun. Brundisium venturum arbitror. Qui cum venerit, quae primum nauigandi nobis [37] facultas data erit, ea vtemur. Vale.

29 legatus tuus. 30 abesse tamen tres cohortes comperit. 31 quod nullos dimiseris. 32 sc. tuas. 33 militum. 34 valde parum. 35 tanto. 36 ad Ciliciam regendam mihi datam. 37 potestas.

IIII [1] M. T. C. APPIO PVLCHRO S. D

[2] Pridie Non. Iun. cum essem Brundisii, literas tuas accepi, quibus erat scriptum, te [3] L. Clodio [4] mandasse, quae illum mecum loqui velles. [5] Eum [6] sane exspectabam, vt ea, quae a te [7] afferret, quamprimum cognoscerem.

1 Est narratoria. 2 die proxime praecedente Nonas. 3 praefecto fabrum. 4 ea. 5 L. Clodium. 6 multum. 7 in mandatis

rem. Meum ſtudium erga te et officium, tametſi multis iam rebus ſpero tibi eſſe cognitum, tamen in iis maxime [8] declarabo, quibus [9] plurimum ſignificare potuero, tuam mihi [10] exiſtimationem et [11] dignitatem cariſſimam eſſe. Mihi et Q. Fabius Virgilianus, et C. Flaccus L. F. et diligentiſſime M. Octauius Cn. F. demonſtrauit, me a te [12] plurimi [13] fieri: quod egomet multis argumentis iam antea iudicaram, maximeque illo libro [14] augurali, quem ad me amantiſſime ſcriptum, [15] ſuauiſſimum [16] miſiſti. Mea in te omnia [17] ſumma neceſſitudinis officia [18] conſtabunt. Nam cum te ipſum, [19] ex quo tempore tu me diligere coepiſti, quotidie pluris feci: tum acceſſerunt etiam [20] coniunctiones neceſſariorum tuorum. [21] duo enim [22] duarum aetatum plurimi facio, Cn. Pompeium, filiae tuae [23] ſocerum, et M. Brutum, [24] generum tuum. [25] Collegii quoque [26] coniunctio, praeſertim tam honorifice a te [27] approbata, non mediocre vinculum mihi quidem attuliſſe videtur ad voluntates noſtras [28] copulandas. Sed, ſi [29] Clodium [30] convenero,

8 ſtudium meum erga te. 9 abundantiſſime. 10 auctoritatem. 11 honorem. 12 virum maximi pretii. 13 aeſtimari. 14 de diſciplina augurali. 15 iucundiſſimum. 16 vnum Appius miſerat, reliquos miſſurus. 17 maxima. 18 patebunt. 19 poſt. 20 deuinctiones. 21 viros. 22 feneſcente iam Pompeio, Bruto iuuene. 23 quia filia tua nupſit filio eius. 24 cui filia tua nupſit. 25 auguralis. 26 ſollertia. 27 ſcripto ad me augurali libro. 28 coniungendas. 29 L. Clodium. 30 adiero.

venero, ex illius sermone ad te scribam plura: et ipse operam dabo, vt te quamprimum videam. Quod scribis, [31] manendi tibi caussam eam fuisse, vt [32] me conuenires, id mihi, [33] ne mentiar, gratum est. Vale.

31 in prouincia. 32 mecum loquereris. 33 licet nihil te, mea caussa, contra commodum tuum velim facere.

V M. T. C. APPIO PVLCHRO S. D

[1] Tralles veni a. d. VI Kal. [2] Sextiles. ibi mihi [3] praesto fuit L. Lucilius cum litteris mandatisque tuis: quo quidem homine [4] neminem potuisti nec mihi amiciorem, nec, vt arbitror, ad ea [5] cognoscenda, quae scire volebam, aptiorem prudentioremue mittere. Ego autem et tuas litteras legi libenter, et audiui Lucilium diligenter. Nunc quoniam et tu ita sentis, scribis enim, quae de nostris officiis ego ad te scripserim: etsi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam [6] ex alto repetita sint, non necessaria te putasse, et reuera, [7] confirmata amicitia, et [8] perspecta [9] fide, commemoratio officiorum [10] superuacanea est: [11] eam partem

1 Vrbem Asiae. 2 Augusti. 3 praesens. 4 captat beniuolentiam ab Appii prudentia. 5 ex eo. 6 ex primordiis caussarum. 7 mutuis officiis. 8 perfecte cognita. 9 qui redierant in gratiam. 10 superflua. 11 quae esset de commemoratione beneficiorum.

partem orationis praetermittam. Tibi tamen agam, vt debeo, gratias. animaduerti enim, et [12] didici ex tuis litteris, te omnibus in rebus habuisse [13] rationem, vt mihi [14] consuleres, [15] restitueresque, et praeparares quodammodo [16] omnia, [17] quo [18] mea ratio facilior et [19] solutior esse posset. Hoc tuum officium cum mihi gratissimum esse dicam, [20] sequitur illud, vt te existimare velim, mihi magnae curae fore atque esse, [21] iam, primum vt ipse tu tuique omnes; deinde etiam vt reliqui scire possint, me tibi esse amicissimum. [22] Quod quibus adhuc non satis est perspectum, ii mihi nolle magis [23] hoc animo nos esse, [24] quam non intelligere videntur. Sed profecto intelligent: neque enim [25] obscuris personis, nec paruis in [26] caussis res agetur. sed haec fieri melius, quam dici, aut scribi, volo. Quod itinerum meorum ratio te nonnullam in dubitationem videtur adducere, visurusne me sis in prouincia: ea res sic habet. Brundisii cum loquerer cum Phania, liberto tuo, veni in eum sermonem, vt dicerem, me libenter ad eam partem prouinciae primum esse venturum, [27] quo te maxime [28] velle arbitrarer.

tunc

12 cognoui. 13 considerationem. 14 consulendo prodesses. 15 ablata. 16 tam vetera, quam restituta. 17 ideo vt. 18 meum in prouincia negotium. 19 liberior. 20 nam apud bonos viros gratia gratiam parit. 21 illud primum. 22 me esse amicissimum tibi. 23 tum beniuolo. 24 quia inuident nobis. 25 cum Cicero et Appius viri consulares auguralesque essent. 26 negotiis. 27 in quam. 28 me venire.

tunc mihi [29] ille dixit, classe te velle decedere: [30] per fore accommodatum tibi, si ad Sidam, maritimam partem prouinciae, nauibus accessissem. Dixi, me esse [31] facturum: itaque fecissem, nisi mihi L. Clodius [32] noster [33] Corcyrae dixisset, [34] minime id esse faciendum: te [35] Laodiceae fore [36] ad meum aduentum. Erat [37] id mihi multo breuius multoque commodius, cum praesertim te ita [38] malle arbitrarer. [39] tua ratio postea est commutata. Nunc, quid fieri possit, tu facillime [40] statues. ego tibi meum consilium [41] exponam. [42] Pridie Kal. Sextiles puto me Laodiceae fore: vbi perpaucos dies, [43] dum pecunia [44] accipitur, quae mihi ex publica permutatione [45] debetur, commorabor. Deinde iter faciam ad [46] exercitum, vt circiter [47] Id. Sext. putem me ad [48] Iconium fore. Sed si quid nunc me [49] fallit [50] in scribendo procul enim aberam [51] ab re ipsa, et locis simul ac progredi coepero, quam celerrimi potero, et quam [52] creberrimis litteris faciam, vt tibi nota sit omnis ratio dierum atque itinerum meorum. Oneris tibi imponere nec audeo

29 Phania. 30 multum fore. 31 id. 32 communis amicus. 33 insula Graeciae. 34 nequaquam. 35 quae est vrbs Phrygiae maioris. 36 vsque ad. 37 iter. 38 me facere. 39 tuum propositum est mutatum. 40 ordinabis. 41 declarabo. 42 vltimo die mensis Iulii. 43 donec. 44 a negotiatoribus. 45 in prouinciae commoda. 46 quem Appius reliquerat. 47 decimum tertium diem Augusti. 48 oppidum Lycaoniae. 49 de itineris ratione. 50 dum haec scribo. 51 ab ipso negotio. 52 frequentissimis.

audeo quidam, nec debeo: ſed, quod tuo commodo fieri poſſit, [53] vtriusque noſtrum [54] magni intereſt, prius vt te conueniam, quam [55] decedas. Quam [56] facultatem ſi quis caſus eripuerit, mea tamen in te omnia officia [57] conſtabunt, non [58] ſecus, [59] ac ſi te vidiſſem. Tibi de noſtris rebus nihil ſum ante mandaturus per litteras, quam deſperato [60] coram me tecum agere poſſe. Quod te a [61] Scaeuola petiiſſe dicis, vt, [62] dum tu abeſſes, ante aduentum meum prouinciae [63] praeeſſet; eum ego [64] Epheſi vidi, fuitque mecum familiariter triduum illud, quod ego Epheſi commoratus ſum: nec ex eo quidquam audiui, quod ſibi a te [65] mandatum diceret. Sane vellem [66] potuiſſe [67] obſequi voluntati tuae: non enim arbitror [68] noluiſſe. Vale.

53 et mea et tua. 54 vt colloquerentur de vtriusque inſtitutis in regenda prouincia. 55 de prouincia. 56 conueniendi. 57 conſtanter fient. 58 aliter. 59 quam. 60 praeſentem. 61 Appii legato, vel quaeſtore, in prouincia. 62 donec. 63 ſc. non eſt ſperandum. 64 quae vrbs eſt Ioniae. 65 eſſe. 66 eum. 67 obtemperare. 68 noluiſſe.

VI M. T. C. APPIO PVLCHRO S. D

[1] Cum meum factum cum tuo comparo, etſi [2] non magis mihi faueo in noſtra amicitia

1 Eſt epiſtola varii argumenti. 2 non minus a te, quam a me, praeſtari amicitiae noſtrae officia cupio.

tia [3] tuenda, quam tibi: tamen multo magis [4] meo facto delector, quam tuo. Ego enim Brundisii quaesiui ex [5] Phania, [6] cuius videbar et fidelitatem erga te perspexisse, et [7] nosse locum, quem apud te is teneret, quam in partem prouinciae maxime putaret te velle, vt in [8] succendo primum venirem. Cum [9] ille mihi respondisset, nihil me tibi gratius facere posse, quam si ad [10] Sidam nauigassem: etsi minus dignitatis habebat ille [11] aduentus, et ad [12] multas res mihi [13] minus erat aptus; tamen me [14] ita dixi esse facturum. Idem ego cum L. Clodium [15] Corcyrae conuenissem, hominem ita tibi coniunctum, vt mihi, cum illo cum loquerer, tecum loqui viderer: dixi ei me it facturum esse, vt in eam partem, quam Phania rogasset, primum venirem. Tunc mihi ille cum gratias egisset, magnopere a me petiuit, vt Laodiceam protinus irem: [16] te in prima prouincia velle esse, [18] quin, nisi ego successor essem, quem tu cuperes videre, te antea, quam tibi successum esset, decessurum fuisse. [19] quod [20] quidem erat [21] consentaneum cum iis [22] litteris, quas ego Romae acceperam

e

3 protegenda. 4 vt te conuenirem ante, quam decederes. 5 liberto tuo. 6 Phaniae. 7 cognoscere gradum aestimationis. 8 tibi. 9 Phania. 10 maritimam partem prouinciae. 11 ad Sidam. 12 honeste gerendas. 13 quam caeteri. 14 vt ille consuluerat. 15 in ea insula in mari Ionio. 16 et dixit, te etc. 17 in prima parte prouinciae. 18 insuper dixit 19 dictum Lucii Clodii. 20 certe. 21 consonum 22 tuis.

ex [23] quibus [24] perſpexiſſe mihi videbar [25], quam feſtinares [26] decedere. Reſpondi Clodio, me ita eſſe facturum, ac multo quidem libentius, quam ſi illud eſſet faciendum, quod promiſeram Phaniae. Itaque et conſilium mutaui et ad te ſtatim mea manu ſcriptas litteras miſi: quas quidem ex tuis litteris intellexi, ſatis [27] mature ad te eſſe perlatas. [28] Hoc ego meo facto valde delector. nihil enim potuit fieri [29] amantius. Conſidera nunc viciſſim [30] tuum. Non [31] modo [32] ibi non fuiſti, [33] vbi me quam primum videre poſſes: ſed [34] eo diſceſſiſti, quo ego te [35] ne [36] perſequi quidem poſſem [37] triginta diebus, [38] qui tibi [39] ad decedendum, lege, vt opinor, Cornelia [40] conſtituti eſſent: vt tuum factum illis, [41] qui, quo animo inter nos ſimus, ignorant, [42] alieni hominis, vt [43] leuiſſime dicam, et [44] fugientis congreſſum, meum vero coniunctiſſimi et amiciſſimi, eſſe videatur. Ac mihi tamen ante, quam in prouinciam venirem, redditae ſunt a te

23 litteris. 24 clare vidiſſe. 25 quantum. 26 e prouincia cedere. 27 tempeſtiue. 28 quod praenarratum eſt. 29 cum maiore meo in te amore. 30 factum. 31 ſolum. 32 Laodiceae. 33 quod L. Clodius dixerat. 34 in vltimam prouinciam. 35 non etiam. 36 ſequi. 37 ſpatio triginta dierum. 38 triginta dies. 39 quibus lege Cornelia decedendum tibi erat prouincia. 40 vbi primum ſucceſſor tuus in prouinciam veniſſet. 41 qui ignorant beniuolentiam noſtram mutuam. 42 non amici. 43 cum leuiſſima ſimultatis nota. 44 abhorrentis a congreſſu meo.

[45] a te litterae: [46] quibus etsi te [47] Tarsum proficisci demonstrabas, tamen mihi [48] non dubiam spem [49] mei conueniendi afferebas: cum interea, credo equidem, maliuoli homines, late enim [50] patet [51] hoc vitium, et est in multis, sed [52] tamen probabilem materiam nacti [53] sermonis, ignari meae constantiae, conabantur alienare a te [54] voluntatem meam: qui te [55] forum Tarsi agere, [56] statuere multa, decernere, iudicare, dicerent: cum posses iam suspicari, tibi esse successum: [57] quae ne ab iis [58] quidem fieri solerent, qui [59] breui tempore sibi [60] succedi putarent. [61] Horum ego sermone non [62] mouebar: quin etiam, credas mihi velim, si quid tu [63] ageres, [64] leuari me putabam [65] molestia: et ex [66] annua prouincia, quae mihi longa videtur, [67] prope iam vndecim mensium prouinciam factam esse gaudebam, si [68] absenti mihi vnius mensis labor [69] detractus esset. Illud, vere dicam, me [70] mouet, in tanta militum [71] paucitate [72] abesse

45 scriptae. 46 litteris. 47 ad vrbem Ciliciae. 48 certam. 49 quod me esses conuenturus. 50 extenditur. 51 maliuolentiae. 52 quamuis maliuoli suspicari possent. 53 de nobis faciendi. 54 animum propensum. 55 conuentum iuris dicendi gratia habere. 56 statuta condere. 57 iam dicta officia. 58 certe. 59 post breue tempus. 60 successum iri. 61 huiusmodi hominum. 62 dimouebar a constanti amore. 63 in prouincia. 64 exonerari. 65 molesto negotio. 66 duodecim mensium. 67 quasi. 68 cum tu, absente me, Tarsi forum ageres. 69 tua iurisdictione Tarsensi. 70 dolore afficit. 71 exiles legiones. 72 dimissas a te.

se [73] tres cohortes, quae sint [74] plenissimae: nec me scire, [75] vbi sint. Molestissime autem fero, quod, te vbi visurus sim, nescio: [76] eoque ad te tardius scripsi, quod quotidie te ipsum exspectabam: cum interea ne litteras quidem vllas [77] accepi, [78] quae me [79] docerent, quid ageres, aut vbi te visurus essem. Itaque virum fortem, mihique [80] in primis probatum, Antonium, praefectum [81] euocatorum, misi ad te, [82] cui, si tibi videretur, [83] cohortes traderes: vt, [84] dum tempus anni esset [85] idoneum, aliquid negotii [86] gerere possem. In [87] quo, tuo consilio vt me sperarem esse vsurum, et amicitia nostra et [88] litterae tuae fecerant: quod ego ne nunc quidem despero. Sed [89] plane, quando, aut vbi te visurus sim, nisi ad me scripseris, ne suspicari quidem possum. Ego, vt me tibi amicissimum esse, et aequi et iniqui intelligant, curabo. De tuo in me animo iniquis [90] secus [91] existimandi videris non nihil [92] loci dedisse. id si [93] correxeris, mihi valde gratum erit. Et, vt

73 quinque ep. 4. lib. 4. 74 perfectissimae. 75 vt eas reuocem. 76 et idcirco. 77 a te. 78 litterae. 79 certiorem facerent. 80 cuius fides mihi maxime erat explorata. 81 militum emeritorum. 82 praefecto euocatorum. 83 quas secum Appius habebat. 84 donec. 85 aptum ad bellum gerendum. 86 contra sempiternos hostes Amanienses. 87 negotio gerendo. 88 in quibus, cupere se cum Cicerone congredi, scripserat Appius. 89 omnino. 90 male. 91 iudicandi. 92 occasionis. 93 aliquo in me officio.

vt habere [94] rationem possis, quo loco me, [95] salua lege Cornelia, conuenias: ego in [96] prouinciam veni [97] pridie Kal. Sext.: iter [98] in Ciliciam facio [99] per Cappadociam: castra moui ab [100] Iconio [1] pridie Kal. Sept. Nunc tu et ex diebus, et ex ratione itineris, si putabis me esse conueniendum, constitues, quo loco [2] id commodissime fieri possit, et quo die. Vale.

94 modum. 95 intra trigesimum diem. 96 Laodiceam. 97 vltimo die Iulii. 98 a Laodicea in Ciliciam. 99 nam et alia erat in Ciliciam via. 100 Lycaoniae oppido. 1 vltimo die Augusti. 2 conuentu noster.

VII [1] M. T. C. S. D. APPIO PVLCHRO

[2] Pluribus verbis ad te scribam, cum plus otii nactus ero. Haec scripsi subito, cum Bruti [3] pueri [4] Laodiceae [5] me conuenissent, et se Romam [6] properare dixissent. [7] Itaque nullas iis, praeterquam ad te et ad Brutum, dedi litteras. Legati [8] Appiani mihi [9] volumen [10] a te, plenum querelae [11] iniquissimae, reddiderunt, [12] quod [13] eorum [14] aedificationem litte-

1 Scripsit hanc epistolam Laodiceae Amaniensibus victis, qua victoria Imperator appellatus est. 2 quam nunc discedendo. 3 serui. 4 in vrbe Asiae minoris. 5 ad me venissent. 6 properanter iter parare. 7 et ita 6 quos monumentum exstruere ad Appii laudem cupientes Cicero impediuerat. 9 litteras. 10 missum. 11 iniustissimae. 12 quas. 13 legatorum. 14 alicuius statuae.

litteris meis impediſſem. Eadem epiſtola petebas, vt eos quamprimum, ne in [15] hiemem inciderent, ad facultatem aedificandi [16] liberarem: et ſimul [17] peracute querebare, quod eos [18] tributa exigere vetarem prius, [19] quam ego, re cognita, permiſiſſem. [20] genus enim quoddam fuiſſe impediendi, cum ego [21] cognoſcere non poſſem, niſi cum ad hiemem me ex Cilicia [22] recepiſſem. Ad omnia [23] accipe, et cognoſce [24] aequitatem [25] expoſtulationis tuae. Primum, cum ad me [26] aditum eſſet ab [27] iis, qui dicerent, a ſe [28] intolerabilia [29] tributa exigi: quid habuit iniquitatis, [30] me ſcribere, ne facerent, antequam ego rem cauſſamque cognoſcerem? [31] Non poteram [32], credo, ante *hiemem*. ſic enim ſcribis. Quaſi vero ad cognoſcendum ego ad [33] illos, non illi [34] ad me venire debuerint. [35] Tam longe? inquis. Quid? cum dabas iis litteras, per quas mecum agebas, ne eos impedirem, [36] quo minus ante hiemem aedificarent, non eos ad me ven-

15 Qua magna aedificia fieri non ſolent. 16 liberos facerem. 17 valde ſubtiliter 18 quibus Appio monumentum exſtruerent. 19 quod non prius exigerent, quam permiſiſſem. 20 nam querebaris quondam modum impediendi fuiſſe. 21 rem. 22 in Aſiam. 23 reſponſum. 24 quae nulla eſt. 25 manifeſtae poſtulationis iniuriarum de me. 26 acceſſum. 27 Cilicibus. 28 grauiſſima. 29 quae ciuitates imponebant, vt collecta pecunia aedificarent. 30 quod ſcriberem. 31 cauſſam cognoſcere. 32 ſic enim ſcribis. 33 legatos. 34 in Ciliciam. 35 venirent illi ad te. 36 vt non.

venturos arbitrabare? [37] Tametsi, id quidem [38] fecerunt [39] ridicule. quas enim litteras afferebant, vt opus [40] aestate facere possent, eas mihi post [41] brumam reddiderunt. Sed scito, et multo plures esse, qui de tributis [42] recusent, quam qui [43] exigi velint, et me tamen, quod te velle existimem, esse facturum. De [44] Appianis [45] hactenus. A Pausania, Lentuli liberto, [46] accenso meo, [47] audiui, cum diceret, te secum esse questum, quod [48] tibi obviam non prodiissem. Scilicet contemsi te: nec potest fieri me quidquam superbius. Cum [49] puer tuus ad me secunda fere [50] vigilia venisset, isque te ante lucem [51] Iconium mihi venturum nuntiasset, [52] incertumque, [53] vtra via, cum essent [54] duae: [55] altera Varronem, tuum familiarissimum, altera Q. Leptam, praefectum [56] fabrum meum, tibi obuiam misi. mandaui vtrique eorum, vt ante ad me [57] excurrerent, vt tibi obuiam prodire possem. Currens Lepta venit, mihique nuntiauit, te iam [58] castra praetergressum esse. [59] confestim [60] Iconium veni: [61] caetera iam tibi nota sunt. An ego tibi obuiam non prodirem? primum [62] Ap-

37 etiamsi non arbitratus esset. 38 venerunt ad me. 39 stulte. 40 durante. 41 post mediam hiemem. 42 exactionem. 43 ea. 44 legatis. 45 respondi. 46 apparitore. 47 audiui eum dicentem. 48 e prouincia redeunti. 49 seruus. 50 noctis. 51 Lycaoniae vrbem. 52 esset. 53 qua duarum viarum venturus esses. 54 viae. 55 via. 56 fabrorum. 57 extra ordinem. 58 Romana. 59 cum festinatione. 60 in eam vrbem Lycaoniae. 61 scis, per quod steterit, quo minus te conuenerim.

[62] Appio Claudio? deinde, [63] Imperatori? deinde, [64] more maiorum? deinde, quod [65] caput eſt, amico? praeſertim cum in iſto [66] genere multo etiam [67] ambitioſius facere ſoleam, quam honos meus et [68] dignitas poſtulat. Sed [69] haec hactenus. Illud idem [70] Pauſanias dicebat, te dixiſſe: [71] Quidni? [72] Appius [73] Lentulo, Lentulus [74] Appio proceſſit obuiam: [75] Cicero Appio [76] noluit? Quaeſo, etiamne [77] tu [78] has ineptias, [79] homo, [80] mea ſententia, [81] ſumma prudentia, multa etiam doctrina, [82] plurimo rerum vſu, addo [83] vrbanitatem, [84] quae eſt [85] virtus, vt Stoici rectiſſime putant, vllam [86] Appietatem, aut [87] Lentulitatem [88] valere, videre apud me plus, quam [89] ornamenta virtutis, exiſtimas? Cum ea conſecutus nondum eram, quae ſunt hominum [90] opinionibus [91] ampliſſima: tamen iſta veſtra [92] no-

62 patriciae gentis. 63 appellatio, et a militibus, et ab ſenatu. 64 ex vetere inſtituto. 65 praecipuum rei momentum. 66 officiorum. 67 humilius, 68 mea. 69 ſint dicta. 70 libertus Lentuli. 71 cur non crederem id a te dictum. 72 proceſſit obuiam. 73 redeunti e prouincia. 74 ex eadem prouincia redeunti. 75 homo nouus. 76 procedere obuiam. 77 effutiuiſti. 78 huiuſmodi. 79 cum ſis homo. 80 quantum ego de te ſentio. 81 prudentia naturali, multaque doctrina. 82 multarum rerum habens experientiam. 83 morum honeſtatem. 84 vrbanitas. 85 habet enim ſimilitudinem quandam vrbanitatis. 86 nobilitatem Appiorum. 87 nobilitatem Lentulorum. 88 eſſe maioris aeſtimationis. 89 ornamenta a virtute profecta. 90 ſecundum opiniones hominum. 91 conſulatum.

[92] nomina nunquam sum admiratus: viros eos, [93] qui ea vobis reliquissent, [94] magnos [95] arbitrabar. Postea vero, quam ita et cepi et gessi [96] maxima imperia, vt mihi nihil neque ad [97] honorem, neque ad [98] gloriam acquirendum putarem: superiorem quidem nunquam, sed parem vobis me speraui esse factum. Nec mehercule [99] aliter vidi [100] existimare vel [1] Cn. Pompeium, [2] quem [3] omnibus, qui vnquam fuerunt, vel [4] P. Lentulum, quem mihi ipsi, antepono. Tu si aliter existimas, nihil errabis, si paullo diligentius, vt quid sit [5] εὐγένεια, quid sit [6] nobilitas, intelligas, Athenodorus, [7] Sandonis filius, quid [8] de his rebus dicat, [9] attenderis. Sed, vt ad rem redeam, me tibi non amicum modo, verum etiam amicissimum existimes velim. profecto omnibus meis officiis efficiam, vt ita esse vere possis iudicare. Tu autem si id [10] agis, vt minus mea caussa, [11] dum ego absim, debere vide-

92 nobilitatem vestram. 93 ea nomina vobis impetrarunt. 94 nisi illi magni fuissent non reliquissent posteris suis nomina. 95 esse. 96 praeturam et consulatum. 97 acquirendum. 98 oppressa Catilinae coniuratione multum adeptus est gloriae. 99 quam quod par vobis factus essem. 100 iudicare. 1 Appii sententiam Pompeii sententia debilitat. 2 antepono. 3 solus ante eam diem ter Pompeius triumphauerat. 4 cuius beneficio in patriam redierat Cicero. 5 nobilitas. 6 generis. 7 patris nomen adiunxit, vt eum distingueret ab altero Athenodoro. 8 quid de praestantia scripserit. 9 animaduerteris. 10 praetendis. 11 dones.

[12] videaris, quam ego [13] tua [14] laborarim: [15] libero te iſta cura. [16] παῤ ἐμοίγε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. ſin autem [17] natura es [18] φιλαίτιος, illud non perficies, [19] quo minus tua cauſſa [20] velim. hoc [21] aſſequere, vt quam in partem [22] accipias, minus laborem. Haec ad te ſcripſi liberius, fretus [23] conſcientia officii mei, [24] beniuolentiaeque: quam a me [25] certo iudicio ſuſceptam, [26] quoad tu voles, conſeruabo. Vale.

12 laborare. 13 cauſſa. 14 cum aliis in rebus, tum in ſupplicatione tibi decernenda. 15 per me licet, vt mea cauſſa non labores. 16 recitat Agamemnonis verba apud Homerum, contra Achillem iratum. 17 per naturam. 18 querulus. 19 vt non. 20 laborare. 21 obtinebis. 22 ſiue in bonam, ſiue in malam. 23 Innocentia. 24 meae. 25 eo ſuſceptam animo, vt perpetuo conſeruarem. 26 quam diu.

VIII M. T. C. PROCOS. S. D. APPIO PVLCHRO

[1] Etſi, quantum ex litteris tuis intelligere potui, videbam, te hanc epiſtolam, cum ad [2] vrbem eſſes, eſſe lecturum, [3] refrigerato iam [4] leuiſſimo ſermone [5] hominum prouincialium: tamen, cum tu tam multis verbis ad me de improborum [6] oratione ſcripſiſſes, [7] facien-

1 Eſt epiſtola purgatoria rerum. 2 Romam. 3 ſedato. 4 inconſtantiſſimo. 5 quibus falſa narrantibus credidiſti. 6 locutione. 7 me debere facere.

ciendum mihi putaui, vt tuis litteris [8] breuiter reſponderem. Sed [9] prima duo capita epiſtolae tuae tacita mihi quodammodo relinquenda ſunt. Nihil enim habent, quod aut [10] definitum ſit, aut certum: niſi me [11] vultu et taciturnitate ſignificaſſe, tibi [12] non eſſe amicum: idque [13] pro tribunali, cum aliquid ageretur, et nonnullis in conuiuiis intelligi potuiſſe. Hoc totum [14] nihil eſſe, [15] poſſum intelligere: ſed cum [16] ſit nihil, nec quid dicatur quidem, intelligo. Illud [17] quidem ſcio, meos multos, et [18] illuſtres, [19] ex ſuperiore, et ex aequo, loco ſermones habitos cum tua ſumma laude, et cum magna ſignificatione noſtrae familiaritatis, ad te [20] vere potuiſſe [21] deferri. Nam quod ad [22] legatos attinet, quid a me fieri potuit aut [23] elegantius, aut [24] iuſtius, quam vt [25] ſumtus egentiſſimarum ciuitatum minuerem ſine vlla imminutione dignitatis tuae, praeſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? Nam mihi totum genus [26] legationum, [27] tuo nomine proficiſcentium, [28] notum non erat. [29] Apameae cum eſſem, multarum ciuitatum [30] principes

8 prae Appli querela. 9 primae duae principales partes. 10 determinatum. 11 irato. 12 me. 13 in tribunali. 14 ex vana ſuſpicione eſſe ortum, 15 quia conſcius mihi ſum animi erga te mei. 16 in te. 17 certe. 18 claros. 19 cum in ſede magiſtrali ſederem. 20 veraciter. 21 delatorie afferri. 22 qui Romam proficiſci volebant, vt Appium laudarent. 23 maiore cum iudicio. 24 quam leuare ſumtibus ciuitates. 25 expenſas. 26 legatorum. 27 tui laudandi cauſſa abeuntium. 28 approbatum a me. 29 in ea vrbe Phrygiae. 30 primarii ciues.

cipes ad me [31] detulerunt, ſumtus [32] decerni [33] legatis nimis magnos, cum [34] ſoluendo ciuitates non eſſent. [35] hic ego multa ſimul cogitaui. primum, te, hominem, non ſolum [36] ſapientem, verum etiam, vt [37] nunc loquimur, [38] vrbanum, non arbitrabar genere iſto [39] legationum delectari; idque me arbitror [40] Synnadis [41] pro tribunali multis verbis diſputauiſſe: [42] primum, Appium Claudium [43] ſenatui populoque Romano non [44] Myndenſium teſtimonio, in ea enim ciuitate [45] mentio facta eſt, ſed [46] ſua ſponte, eſſe laudatum: [47] deinde, me iſta vidiſſe multis accidere, vt [48] eorum cauſſa legationes Romam venirent: ſed [49] his legationibus non meminiſſe vllum tempus laudandi aut locum dari: [50] ſtudia mihi eorum placere, quod in te bene merito grati eſſent: [51] conſilium totum [52] videri minime neceſſarium: ſi autem vellent declarare in [53] eo officium ſuum, laudaturum [54] me, ſi quis [55] ſuo ſumtu functus eſſet [56] officio: [57] conceſſurum,

31 clam inſinuauerunt mihi. 32 decreto adiudicati. 33 Romam ituris. 34 ad ſoluendum idoneae. 35 in hac re. 36 cuius eſt, inania contemnere. 37 quod *vrbanus* noua ſignificatio. 38 politum ſermone et moribus. 39 quae exhaurient ciuitates. 40 oppido Cariae. 41 in. 42 dixi diſputando. 43 a ſenatu et P. R. 44 legatorum e Myndo, Cariae oppido. 45 legationis mittendae. 46 ſine alicuius interceſſione. 47 dixi. 48 laudandorum. 49 huiuſmodi. 50 quod ire aut mittere volebant. 51 de mittendis legatis Romam. 52 ſed dixi. 53 conſilio. 54 dixi me eſſe laudaturum. 55 proprio. 56 legationis Romam. 57 et dixi me conceſſurum.

rum, si [58] legitimo: [59] non permissurum, si [60] infinito. Quid enim [61] reprehendi potest? nisi quod addis, visum esse quibusdam edictum meum quasi [62] consulto ad illas legationes impediendas esse [63] accommodatum. Iam non tam mihi videntur iniuriam facere ii, qui haec [64] disputant, quam si [65] cuius aures ad hanc disputationem patent. [66] Romae composui [67] edictum: nihil addidi, [68] nisi quod [69] publicani me rogarunt, cum [70] Samum ad me venissent, vt de tuo edicto [71] totidem verbis [72] transferrem in [73] meum. Diligentissime [74] scriptum [75] caput est, quod pertinet ad minuendos sumtus ciuitatum: quo in capite sunt quaedam noua, salutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc vero, ex quo suspicio nata est, me [76] exquisiuisse aliquid, in quo te offenderem, [77] translatitium est. [78] Neque enim eram tam desipiens, vt priuatae rei caussa [79] legari putarem, qui et, tibi [80] non priuato, et pro re non priuata [81] sua, sed publica

58 rationabili. 59 et dixi, me non esse permissurum. 60 sumtu. 61 in meo facto. 62 consilio praeuio. 63 applicatum. 64 variis sermonibus agitant. 65 si quis talis sit, cuius aures. 66 cum adhuc Romae essem. 67 ex quo in prouincia ius dicerem. 68 id. 69 qui vectigalia conducunt. 70 in vrbem insulae eiusdem nominis. 71 quot essent scripta in tuo edicto. 72 transmutarem. 73 edictum. 74 in tuo edicto. 75 paragraphum. 76 excogitasse. 77 de tuo edicto in meum. 78 talis fuissem, si edictum meum composuissem, ad legationes impediendas. 79 eos mitti. 80 sed publico magistratu functo. 81 sibi propria.

blica, [82] non in [83] priuato, sed in publico orbis terrae consilio, id est, in [84] senatu, vt gratias agerent, mittebantur. Neque, cum [85] edixi, [86] ne quis [87] iniussu meo [88] proficisceretur, [89] exclusi eos, qui me in castra, et qui trans [90] Taurum [91] persequi non possent. nam id est maxime in tuis litteris [92] irridendum. Qui enim erat, [93] quod me persequerentur in castra? Taurumue transirent? cum ego Laodicea vsque ad [94] Iconium iter ita fecerim, vt me omnium illarum [95] dioecesium, quae [96] cis Taurum sunt, omniumque earum ciuitatum magistratus legationesque [97] conuenirent? Nisi forte postea [98] coeperunt [99] legari, quam ego Taurum transgressus sum. quod certe non ita est. Cum enim Laodiceae, cum Apameae, cum Synnadis, cum [100] Philomeli, cum Iconii essem, quibus in oppidis omnibus [1] commoratus sum: omnes iam istius generis [2] legationes erant [3] constitutae. Atque hoc tamen te scire volo, me de ipso sumtu legationum aut minuendo aut [4] remittendo decreuisse nihil, nisi quod principes ciuitatum a me postulassent, ne in

82 et non gratias agerent. 83 loco aut consilio. 84 Romano. 85 in publico mandato iussi. 86 legatus. 87 sine iussu meo. 88 Romam. 89 proficiscendi potestate. 90 montem. 91 ad finem vsque sequi. 92 quod scribis, me eos exclusisse. 93 proprer quod. 94 Lycaoniae oppidum. 95 iurisdictionum. 96 circa. 97 agendi mecum de rebus suis gratia. 98 legati. 99 mitti. 100 quae Phrygiae vrbs est. 1 moram traxi. 2 quae mitterentur tui laudandi gratia. 3 decretae. 4 illis, qui eo onerabantur.

in [5] venditionem tributorum, et illam acerbissimam exactionem, [6] quam tu non ignoras, [7] capitum atque ostiorum inducerentur sumtus minime necessarii. Ego autem, cum [8] hoc [9] suscepissem, non solum [10] iustitia, sed etiam misericordia [11] adductus, vt [12] leuarem miseriis perditas ciuitates, et perditas maxime per magistratus suos, non potui in illo [13] sumtu, [14] non necessario * negligens esse. Tu, cum [15] istiusmodi sermones ad te delati de me sunt, [16] non debuisti credere. Si autem eo [17] genere delectaris, vt [18] quae tibi in mentem veniant, [19] aliis attribuas: genus sermonis inducis in amicitiam [20] minime liberale. Ego, si [21] in prouincia de tua fama detrahere vnquam cogitassem, non [22] ad generum tuum Lentulum, neque ad [23] libertum tuum Brundisii neque ad [24] praefectum [25] fabrum [26] Corcyrae, quem in locum me [27] venire velles, retulissem. Quare potes, doctissimis hominibus [28] au-

5 Cum exigi tributa non possum, venduntur alicui. 6 qui eius tempore vigebat. 7 de singulis capitibus atque ostiis domus. 8 ne fierent sumtus. 9 Faciendum recepissem. 10 quae nimiam exactionem prohibet. 11 ad hoc. 12 deonerarem calamitatibus. 13 vetando. 14 quia nulla necessitate cogebantur eas legationes Romam mittere. * prodigus. 15 detractorii. 16 aut si credidit, imprudens; aut, si finxit, ipse non amicus. 17 sermonum. 18 quae putaris dicta aut facta esse potuisse. 19 dicas tibi dicta esse ab aliis. 20 indignum homine libero. 21 cum essem in prouincia. 22 ad voluntatem generi tui. 23 Phaniam. 24 Lentulum Clodium. 25 fabrorum Appii. 26 in Corcyra insula. 27 ad conueniendum te.

[28] auctoribus, [29] quorum [30] sunt de amicitia gerenda praeclarissime scripti libri, [31] genus hoc totum orationis tollere, [32] *disputabant: ego contra* [33] *disserebam.* [34] *dicebant: ego negabam.* An mihi de te nihil esse dictum vnquam putas? ne hoc quidem, quod, cum me Laodiceam venire [35] voluisses, [36] Taurum ipse transisti? Quod iisdem diebus [37] meus conuentus erat Apameae, Synnadis, Philomeli, [38] tuus [39] Tarsi? Non dicam [40] plura, ne, in quo te [41] obiurgem, id ipsum videar imitari. Illud dicam, vt sentio: si ista, quae alios loqui dicis, [42] ipse sentis, tua summa [43] culpa est: sin alii tecum haec loquuntur, tua tamen, quod [44] audis, culpa [45] nonnulla est. mea [46] ratio in tota amicitia nostra constans et grauis reperietur. Quod si quis me [47] astutiorem fingit: quid potest esse [48] callidius, quam, cum te absentem semper defenderim, cum praesertim mihi [49] vsu venturum [50] non arbitrarer, vt ego quoque absens a te defendendus essem, nunc

28 approbantibus. 29 auctorum. 30 extant. 31 quale est dicentium. 32 inimici disputabant de tua perfidia. 33 diuersa ab iis asserebam. 34 aliquid mali de te. 35 id enim ei dixerat L. Clodius. 36 quod hominis fugientis congressum fuit. 37 mea iurisdictio. 38 erat. 39 quod argumentum erat, te nolle prouincia decedere. 40 quae de te audiui. 41 quod maliuolos audieris. 42 tu ex sententia tua asseris. 43 qui sermonem inducis in amicitiam nostram minime liberalem. 44 tales. 45 ex aliqua parte. 46 faciendi et dicendi forma. 47 callidiorem. 48 ironia. 49 euenturum. 50 non fore putabam, vt in prouinciam irem.

nunc committerem, vt tu [51] iure optimo me [52] absentem deserere posses? [53] vnum genus excipio sermonis, in quo persaepe aliquid dicitur, quod te putem nolle [54] dici: si aut [55] legatorum tuorum cuipiam, aut praefectorum, aut tribunorum militum [56] male dicitur: [57] quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit me audiente, vt aut [58] grauius [59] diceretur, aut [60] in plures, quam mecum Corcyrae [61] Clodius est locutus, cum in eo [62] genere maxime quereretur, te aliorum improbitate minus [63] felicem fuisse. [64] hos ego [65] sermones, quod et [66] multi sunt, et tuam [67] existimationem, vt ego sentio, non [68] offendunt, [69] lacessiui nunquam, [70] sed non valde [71] repressi. Si quis est, qui neminem [72] bona fide in gratiam putet redire posse, non nostram is [73] perfidiam coarguit, sed indicat [74] suam: simulque non de me is peius, quam de te, [75] existimat. Sin autem [76] quem [77] mea instituta in prouincia non delectant, et quadam dissimilitu-

51 aequissimis rationibus. 52 existentem in prouincia. 53 nihil dico de eo. 54 et dicatur. 55 qui tui in prouincia legati fuerant. 56 de fama eorum sermonibus detrahitur. 57 maledico cuipiam. 58 molestius. 59 quidquam. 60 non tibi, sed tuis male dicitur. 61 Lentulus Clodius. 62 sermonis. 63 in gubernanda prouincia. 64 huiusmodi. 65 de te. 66 vt reprimere non potuerim, etiamsi vellem. 67 auctoritatem. 68 laedunt. 69 excitaui. 70 sed permisi eos fieri. 71 retudi. 72 sine deceptione. 73 quia non sumus tales. 74 perfidiam. 75 iudicat. 76 aliquem. 77 mores mei in prouincia.

litudine [78] institutorum meorum ac tuorum [79] laedi se putat, cum vterque nostrum recte fecerit, sed non idem vterque secutus sit: [80] hunc ego amicum habere non curo. [81] Liberalitas tua, vt hominis nobilissimi, latius in prouincia patuit: [82] nostra si [83] angustior est; etsi [84] de tua prolixa beneficaque natura [85] limauit aliquid [86] posterior annus, propter quandam [87] tristitiam temporum; non debent mirari homines, cum et [88] natura semper [89] ad largiendum ex alieno fuerim [90] restrictior, et [91] temporibus, quibus alii [92] mouentur, iisdem ego mouear, *me esse* [93] *acerbum sibi*, [94] *vt sim dulcis mihi.* De rebus vrbanis quod me certiorem fecisti, cum per se mihi gratum fuit, [95] tum quod significasti, tibi omnia mea mandata curae fore: in [96] quibus vnum illud te praecipue rogo, vt cures, ne quid mihi ad hoc [97] negotii aut [98] oneris [99] accedat, aut [100] temporis: [1] Hortensiumque, nostrum [2] collegam, et [3] familiarem, roges, vt, si vnquam mea caussa quidquam aut sensit, aut fecit, de hac

78 morum meorum. 79 notat homines prouinciales. 80 huiusmodi. 81 ex alieno. 82 liberalitas. 83 strictior. 84 de tuo ingenio largo. 85 detriuit. 86 qui tuum annum secutus est. 87 infelicitatem. 88 per naturam meam. 89 quod Appius fecit. 90 parcior. 91 tristibus. 92 commouentur. 93 quia largitiones Appii non imitor. 94 vt meae laudi consulam. 95 magis fuit gratum. 96 mandatis. 97 prouincialis. 98 ne quid ei mandaretur, si Parthi in Syriam irrumperent. 99 addatur. 100 prorogationis. 1 oratorem. 2 in auguratu. 3 Appium a Dolabella accusatum defendet.

hac quoque ſententia [4] bima decedat, [5] qua mihi nihil poteſt eſſe [6] inimicius. De noſtris rebus quod ſcire vis, [7] Tarſo Nonis Oct. [8] Amanum verſus profecti ſumus. Haec ſcripſi [9] poſtridie eius diei, cum caſtra haberem in agro [10] Mopſueſtiae. Si quid egero, ſcribam ad te: neque domum vnquam ad me litteras mittam, quin adiungam [11] eas, quas tibi reddi velim. [12] De Parthis quod quaeris, fuiſſe [13] nullos puto. Arabes qui fuerunt, admiſto [14] Parthico ornatu, dicuntur omnes [15] reuertiſſe. hoſtem eſſe in Syria [16] negant vllum. Tu velim ad me quam ſaepiſſime et de tuis [17] rebus ſcribas, et de meis, et de omni reip. ſtatu: de quo ſum ſollicitus eo magis, quod ex tuis litteris cognoui, [18] Pompeium [19] noſtrum in [20] Hiſpaniam iturum. Vale.

4 duorum annorum. 5 ſententia. 6 magis contrarium. 7 ex ea vrbe Ciliciae. 8 montem inter Ciliciam et Antiochiam. 9 die ſequente Nonas Octobres. 10 vrbis Ciliciae. 11 litteras. 12 an venerint contra Romanos. 13 Parthos. 14 quia veſtiti erant more Parthico. 15 in patriam. 16 homines. 17 priuatis. 18 quo abſente, infirma reſp. videtur. 19 communem amicum. 20 prouinciam ſuam.

VIIII M. T. C. IMP. S. D. APPIO PVLCHRO

[1] Vix tandem legi litteras dignas [2] Appio Clodio, plenas humanitatis, officii, diligen-

1 Cum difficultate. 2 quae ſcriberentur ab Appio Clodio.

ligentiae. Adſpectus videlicet [3] vrbis tibi tuam [4] priſtinam [5] vrbanitatem reddidit. Nam quas ex itinere, antequam ex [6] Aſia egreſſus es, ad me [7] litteras miſiſti, vnas de legatis a me prohibitis [8] proficiſci, alteras de [9] Apameanorum aedificatione [10] impedita, legi [11] perinuitus. Itaque [12] conſcientia meae conſtantis erga te voluntatis reſcripſi tibi [13] ſubiratus. Iis vero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo, dediſti, [14] cognoui, intellexique, in prouincia multos fuiſſe, qui nos, [15] quo animo inter nos ſumus, eſſe [16] nollent: ad vrbem vero vt [17] acceſſeris, vel potius vt primum [18] tuos videris, [19] cognouiſſe te ex iis, qua in te abſentem [20] fide, qua in omnibus [21] officiis [22] tuendis erga te obſeruantia et conſtantia fuiſſem. Itaque quanti illud me aeſtimare putas, quod eſt in tuis litteris ſcriptum, ſi quid inciderit, quod ad meam dignitatem pertineat, etſi vix [23] fieri poſſit, tamen te parem mihi [24] gratiam relaturum? Tu vero facile [25] facies. nihil eſt enim, quod ſtudio et [26] beniuolentia, vel [27] amore potius, effici

3 Romae. 4 quam habueras. 5 comitatem. 6 ex parte Aſiae. 7 binas. 8 Romam. 9 de quibus ep. 7. 10 a me. 11 valde inuitus. 12 propter conſcientiam. 13 aliquantulum iratus. 14 culpam in alios confert. 15 qua beniuolentia. 16 vellent nos non eſſe. 17 non enim introierat. 18 amicos. 19 te. 20 fidelitate. 21 quae amicus amico debet. 22 protegendis. 23 vt referas mihi parem gratiam. 24 Appio Cicero ſuccurrerat in ſupplicatione impetranda. 25 id, quod vix fieri poſſe dixeras. 26 qui a multi ſtudent, nec tamen diligunt. 27 maior eſt in amore vis, quam in beniuolentia.

effici non poſſit. Ego etſi et ipſe ita iudicabam, et ſiebam [28] crebro [29] a meis per litteras certior, tamen maximam laetitiam cepi ex tuis litteris de [30] ſpe minime dubia, et plane [31] exploratа triumphi tui: [32] neque vero ob eam cauſſam, [33] quo ipſe [34] facilius conſequerer; nam [35] id quidem [36] ἐπικούρειον eſt; [37] ſed mehercule, quod tua dignitas atque amplitudo mihi eſt ipſa cara [38] per ſe. Quare quoniam plures tu habes, quam caeteri, quos ſcias in [39] hanc [40] prouinciam proficiſci, quod te adeunt fere [41] omnes, ſi quid velis: gratiſſimum mihi feceris, ſi ad me, ſimul atque adeptus eris, quod et tu [42] confidis, et ego [43] opto, litteras miſeris. [44] Longi ſubſellii, vt noſter Pompeius appellat, [45] iudicatio et [46] mora ſi quem tibi item [47] vnum alterumue diem abſtulerit; quid enim [48] poteſt amplius? tua tamen dignitas [49] ſuum locum obtinebit. Sed, ſi me diligis, ſi a me diligi vis, ad me litteras, vt quamprimum [50] laetitia afficiar, mittito. Et velim reliquum quod eſt [51] promiſſi ac muneris tui, mihi perſoluas. cum ipſam cognitionem iuris auguralis conſequi cupio,

28 ſaepe. 29 datas ad me. 30 ex tuis rebus geſtis. 31 perſpecta. 32 cepi maximam laetitiam de ſpe triumphi tui. 33 vt. 34 obtinerem. 35 eſſet hoc. 36 Epicureum. 37 ob eam cauſſam laetabar. 38 etiam ſine reſpectu commodi mei. 39 vbi ego ſum. 40 in Ciliciam. 41 profecturi in Ciliciam. 42 te adepturum eſſe. 43 triumphum. 44 ſenatus. 45 in iudicandis rebus. 46 quia ſenatores multi ſunt. 47 conſuetudinem ſenatus in protrahendo rerum exitu ſignificat. 48 auferre. 49 ſibi debitum locum. 50 laeter. 51 libros.

pio, tum mehercule tuis incredibiliter ſtudiis erga me muneribuſque delector. Quod autem a me [52] tale quiddam deſideras, ſane mihi [53] conſiderandum eſt, [54] quonam te [55] remunerer [56] potiſſimum genere. nam profecto non eſt [57] meum, qui in ſcribendo, vt ſoles admirari, tantum [58] induſtriae ponam, [59] committere, vt in ſcribendo negligens fuiſſe [60] videar: praeſertim cum id non modo negligentis, ſed etiam ingrati animi crimen futurum ſit. Verum [61] haec videbimus. Illud, quod [62] polliceris, velim pro tua fide diligentiaque et pro noſtra, non [63] inſtituta, ſed iam [64] inueterata amicitia, cures, enitare, vt [65] ſupplicatio nobis quam honorificentiſſime, quamprimumque [66] decernatur. Omnino [67] ſerius [68] miſi litteras, quam vellem: [69] in quo cum [70] difficultas nauigandi fuit [71] odioſa, [72] tum in ipſum [73] diſceſſum ſenatus [74] incidiſſe credo meas litteras. Sed [75] id feci [76] adductus auctoritate et [77] conſilio tuo: idque

52 litterarium munus tibi dicatum. 53 ſi gratus eſſe volo. 54 quo muneris genere. 55 referendo munus donem. 56 e plurimis. 57 officii mei. 58 ſtudioſae operae. 59 pati. 60 ſi nihil remittam. 61 quid de his acturi ſimus. 62 te curaturum. 63 incepta nuper. 64 longa conſuetudine firmata. 65 totius populi gratiarum actio. 66 per ſenatus conſultum. 67 tardius. 68 ad ſenatum de victoria. 69 in mittendis litteris. 70 miſit enim litteras ad ſenatum menſe Ianuario. 71 moleſta nobis. 72 magis odioſum fuit. 73 ex curia diebus comitialibus. 74 ex quibus referri ad ſenatum de ſupplicatione mea non potuit. 75 ſerius miſi litteras meas. 76 perſuaſus. 77 ne ſtatim poſt primam victoriam litteras mitterem.

idque a me recte factum puto, quod non statim, vt [78] Imperator [79] appellatus sim, sed [80] aliis rebus additis aestiuisque confectis, litteras [81] miserim. Haec igitur tibi erunt curae, quemadmodum ostendis: meque totum, [82] mea, et [83] meos [84] commendatos habebis. Vale.

78 deuictis Amaniensibus. 79 ab exercitu. 80 eo quod aliae res etiam honore dignae sint additae. 81 ad senatum. 82 negotia. 83 amicos. 84 tibi.

X M. T. C. IMP. S. D. APPIO PVLCHRO

1 Cum est ad nos allatum de temeritate [2] eorum, qui tibi [3] negotium facesserent, etsi grauiter primo nuntio commotus sum, quod nihil [4] tam praeter opinionem meam accidere potuit: tamen, [5] vt me collegi, [6] caetera mihi facillima videbantur, quod et [7] in te ipso maximam spem, et in [8] tuis magnam habebam multaque mihi veniebant in mentem, quamobrem istum [9] laborem tibi etiam [10] honori putarem fore. Illud [11] plane moleste [12] tuli, quod certissimum et iustissimum triumphum hoc inuidorum consilio esse tibi [13] ereptum videbam. [14] Quod

1 Quando. 2 Dolabellam significat. 3 molestiam crearent. 4 tantum. 5 vires animi mei. 6 quae restarent. 7 in dignitate tua. 8 amicis. 9 iniuriam. 10 ad honorem. 11 omnino. 12 passus sum. 13 Appius introierat in vrbem, triumphique postulationem adiecerat.

[14] Quod tu si tanti [15] facies, [16] quanti ego semper iudicaui faciendum esse, facies sapienter, et ages [17] victor ex [18] inimicorum dolore [19] triumphum iustissimum. Ego enim [20] plane video fore, [21] neruis, opibus, sapientiaque tua, vehementer vt inimicos tuos poeniteat [22] intemperantiae suae. De me tibi sic, [23] contestans omnes deos, promitto atque confirmo, me pro tua dignitate; malo enim dicere, quam pro [24] salute; in hac prouincia, cui tu praefuisti, [25] rogando [26] deprecatoris; [27] laborando [28] propinqui; auctoritate [29] cari hominis, vt [30] spero, apud ciuitates; [31] grauitate Imperatoris suscepturum officia atque [32] partes. [33] Omnia volo a me et postules et exspectes: [34] vincam meis officiis cogitationes tuas. Q. Seruilius perbreues [35] a te mihi litteras reddidit: quae mihi tamen nimis longae visae sunt. iniuriam enim mihi fieri putabam, cum [36] rogabar. Nollem [37] accidisset tempus, in quo [38] perspicere posses, quanti ego te, quanti [39] Pompeium, quem [40] vnum ex omnibus facio, vt debeo,

14 quam ereptionem triumphi factam esse tibi. 15 aestimabis. 16 minimi. 17 voti compos. 18 tuorum. 19 si triumphans vrbem introires. 20 perspicue. 21 viribus. 22 immodestiae 23 testes vocans. 24 tua. 25 pro te. 26 precantis. 27 pro te. 28 consanguinitate. 29 ad persuadendum valet plurimum amor. 30 me esse. 31 qua vtar in te laudando. 32 munera. 33 officia. 34 superabo. 35 datas. 36 a te. 37 vt. 38 clare videre. 39 socerum filiae tuae. 40 quem pluris facio, quam omnes.

beo, plurimi, quanti [41] Brutum facerem: quan-quam in [42] consuetudine quotidiana perspexis-ses, sicuti [43] perspicies: sed, quoniam [44] acci-dit, si [45] quid a me praetermissum fuerit, com-missum [46] facinus, et [47] admissum [48] dede-cus confitebor. [49] Pontinius, qui a te [50] tra-ctatus est praestanti ac singulari [51] fide, cuiu [52] tui beneficii sum ego [53] testis, [54] praestat ti-bi [55] memoriam beniuolentiamque, quam de-bet: qui cum maximis rebus suis coactus, a m [56] inuitissimo decessisset; tamen, [57] vt vid [58] tua interesse, [59] conscendens iam nauem Epheso [60] Laodiceam [61] reuertit. Talia cu te [62] studia videam habiturum esse innumera-bilia, [63] plane dubitare non possum, quin ti [64] amplitudo ista sollicitudo futura sit. [65] vero efficis, vt censores creentur: et, si ita gesseris censuram, vt et [67] debes, et [68] pete non tibi solum, sed tuis omnibus video in pe petuum summo te praesidio futurum. Ill [69] p

41 M. Brutum. 42 conuersatione. 43 quando a ero. 44 tale tempus. 45 officii. 46 factum turp 47 a me. 48 quod nos deceat. 49 legatus meus. cum tu consul illi fauisti. 51 amicitiae. 52 in eu 53 nam Pontinio ad triumphum volui adesse. 54 exh bet. 55 gratitudinem. 56 qui voluissem eum retine 57 postquam cognouit. 58 e re tua esse. 59 vt in I liam transfretaret. 60 vt tibi memoriam praesta 61 rediit. 62 fauores in te. 63 omnino. 64 studi rum. 65 quod si accidat. 66 eam postea gessit cu L. Pisone. 67 ne a maioribus tuis degeneres. 68 tibi animus.

[69] pugna, et [70] enitere, [71] ne quid nobis temporis prorogetur: vt, cum [72] hic tibi ſatisfecerimus, [73] iſtic quoque noſtram in te beniuolentiam [74] nauare poſſimus. Quae de hominum atque [75] ordinum omnium erga te ſtudiis ſcribis ad me, [76] minime mihi miranda, et maxime iucunda acciderunt: eademque ad me perſcripta ſunt [77] a familiaribus meis. Itaque capio magnam voluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non ſolum [78] ampla, ſed etiam [79] iucunda eſt, ea tribui, quae debeantur: tum vero [80] etiamnum remanere in ciuitate noſtra [81] ſtudia, [82] prope omnium conſenſu, erga fortes et [83] induſtrios viros: [84] quae mihi ipſi [85] vna ſemper tributa merces eſt laborum et vigiliarum mearum. Illud vero mihi [86] permirum accidit, tantam temeritatem fuiſſe in eo [87] adoleſcente, cuius ego [88] ſalutem duobus [89] capitis iudiciis ſumma contentione defendi, vt [90] tuis inimicitiis ſuſcipiendis obliuiſceretur [91] patroni omnium fortunarum ac rationum

69 pugnando contende. 70 elabora. 71 ne quid ad hoc annuum prouinciae munus temporis addatur. 72 vbi nunc ſumus. 73 Romae, vbi tu es. 74 grauiter exercere. 75 ſenatorii, equeſtris et plebeii. 76 nec miror, et gaudeo. 77 a M. Coelio. 78 honorifica. 79 ob multas ſuauitates. 80 etiam nunc. 81 hominum. 82 quaſi. 83 ſolertes. 84 quae merces. 85 ſola in primis. 86 valde mirum. 87 Dolabella. 88 vitam. 89 in quibus agebatur de periculo capitis eius. 90 dum tuas inimicitias ſuſciperet. 91 protectoris.

ſuarum: praeſertim cum tu omnibus [92] vel or-
namentis, vel praeſidiis redundares: illi, vt
[93] leuiſſime dicam, multa deeſſent: [94] cuiu
[95] ſermo ſtultus et puerilis erat iam antea ad
me a M. Coelio, familiari noſtro, perſcriptus
de quo item ſermone multa ſcripta ſunt abs te
[96] Ego autem citius cum eo, qui tuas inimici-
tias ſuſcepiſſet, veterem [97] coniunctionem
[98] diremiſſem, quam [99] nouam [100] concilia-
ſem. Neque enim de meo erga te ſtudio du-
bitare debes: neque [1] id eſt [2] obſcurum cui-
quam in prouincia, nec [3] Romae [4] fuit. Se
tamen ſignificatur in tuis litteris ſuſpicio quae-
dam et dubitatio tua: de qua [5] alienum tem-
pus eſt mihi [6] tecum expoſtulandi; [7] purgan-
autem mei, [8] neceſſarium. Vbi enim ego cu-
quam [9] legationi fui impedimento, [10] quo mi-
nus Romam ad laudem tuam mitteretur? aut
quo potui, ſi te palam odiſſem, minus, qu
tibi [11] obeſſet, facere? ſi clam, magis aper
inimicus eſſe? Quod ſi eſſem ea perfidia, q
ſunt ii, qui in nos haec conferunt: tamen
ſtultitia certe non fuiſſem, vt aut [12] in obſc

92 vel praeſidio. 93 minime grauiter in eum.
adoleſcentia Dolabellae. 95 probari a Cicerone accu-
tionem illam, quod ſibi tunc filiam ſuam collocaſſet.
ſi Romae fuiſſem. 97 amicitiam. 98 ſoluiſſem. 99
nuptiis Tulliae filiae conciliatam. 100 cum eo 1 ſt
dium meum. 2 multos ſermones habitos eſſe. 3 cu
illic eſſem. 4 obſcurum cuiquam. 5 importunum.
arguendi te iniuriarum. 7 vt me purgem. 8 quia ſig-
ficatur in tuis litteris ſuſpicio quaedam. 9 hac de re
de ep. 8. 10 vt non. 11 noceret. 12 clam.

ro odio apertas inimicitias, aut [13] in quo tibi nihil nocerem, summam ostenderem voluntatem [14] nocendi. Ad me adire quosdam memini, qui dicerent, nimis magnos sumtus [15] legatis [16] decerni: quibus ego non tam [17] imperaui, quam [18] censui, sumtus legatis [19] quam maxime [20] ad legem Corneliam decernendos. Atque in [21] eo ipso me non [22] perseuerasse, testes sunt [23] rationes ciuitatum: in [24] quibus, quantum [25] quaeque voluit, legatis tuis [26] datum [27] induxit. Te autem [28] quibus mendaciis homines [29] leuissimi onerarunt? non modo [30] sublatos sumtus, sed etiam a procuratoribus eorum, qui iam [31] profecti essent, repetitos, et ablatos: eamque caussam multis omnino non eundi fuisse. Quererer [32] tecum, atque [33] expostularem, nisi, vt supra scripsi, purgare me tibi [34] hoc tuo tempore, quam accusare te, mallem: [35] idque putarem esse [36] rectius. Itaque [37] nihil de te, quod [38] credideris de me; quamobrem non debueris [39] credere, pauca dicam. Nam si me virum bonum, si di-

13 vt in impedienda legatione. 14 in eo. 15 Romam mittendis 16 decreto praetorio attribui. 17 iussi. 18 iudicaui. 19 fieri posset. 20 secundum legem Corneliam. 21 consilio meo. 22 permansisse. 23 tabulae publicae. 24 rationibus. 25 ciuitas voluit. 26 esse. 27 inscripsit tantum. 28 qualibus. 29 vanissimi. 30 imminutos. 31 discessissent. 32 de te. 33 agerem de iniuriis. 34 periculoso. 35 vt me purgem. 36 quam vt te accusem. 37 dicam de te. 38 non credenda. 39 talia de me.

gnum iis ſtudiis, eaque doctrina, cui me a pue-ritia [40] dedi: ſi ſatis magni animi, non mini-mi conſilii in maximis rebus, perſpectum habes: nihil in me non modo [41] perfidioſum, et inſi-dioſum, [42] fallax in amicitia, ſed ne [43] humile quidem, aut [44] ieiunum debes [45] agnoſcere. Sin autem [46] me [47] aſtutum et [48] occultum [49] iuuat fingere, quid eſt, quod minus cadere in [50] eiuſmodi naturam poſſit, quam aut [51] flo-rentiſſimi hominis aſpernari beniuolentiam, aut eius [52] exiſtimationem oppugnare in pro-vincia, [53] cuius laudem domi defenderis? aut in ea re animum oſtendere inimicum, in qu [54] nihil obſis? aut id eligere ad [55] perfidiam quod ad [56] indicandum odium apertiſſimum ſi ad nocendum, [57] leuiſſimum? Quid erat au-tem, cur ego in te tam implacabilis eſſem, cu te ex [58] fratre meo [59] ne tunc quidem, cu tibi [60] prope neceſſe eſſet [61] eas agere parte inimicum mihi fuiſſe [62] cognouiſſem? Cu vero [63] reditum noſtrum in gratiam [64] vterqu

40 dedidi. 41 perfidiae plenum. 42 a quibus vi-tiis longe vir bonus abeſt. 43 abiectum. 44 diſſim-lanter dictum. 45 fateri. 46 eſſe virum. 47 verſipe-lem. 48 fraudulentum. 49 cubet. 50 tam aſtutum 51 qualis erat Appius. 52 auctoritatem aut famam. 5 praeſertim in ſupplicatione. 54 in nullo noceas. 55 ex-ercendam. 56 prodendum. 57 minimi momenti. 5 Q. Cicerone. 59 tempore exilii mei. 60 quia frate tuus, P. Clodius, me oppugnaret. 61 oppugnare ſalu-tem meam. 62 reuerſus in patriam. 63 reconciliatio-nem. 64 noſtrum.

[65] expetiſſet: quid [66] in conſulatu tuo [67] fruſtra mecum egiſti, quod me aut facere, aut ſentire voluiſſes? Quid mihi mandaſti, cum te [68] Puteolis [69] proſequerer, in quo non exſpectationem tuam diligentia mea [70] vicerim? Quod ſi id eſt maxime [71] aſtuti, omnia ad ſuam vtilitatem referre, quid mihi tandem erat vtilius, quid commodis meis aptius, quam hominis nobiliſſimi atque honoratiſſimi [72] coniunctio: cuius opes, ingenium, liberi, [73] affines, propinqui, mihi magno vel ornamento, vel praeſidio, eſſe poſſent? Quae tamen ego omnia in expetenda amicitia tua non [74] aſtutia quadam, ſed aliqua potius [75] ſapientia, ſecutus ſum. Quid? illa [76] vincula, quibus quidem libentiſſime adſtringor, quanta ſunt? ſtudiorum ſimilitudo, ſuauitas conſuetudinis, delectatio vitae atque [77] victus, ſermonis ſocietas, litterae [78] interiores. [79] Atque haec domeſtica. [80] Quid illa tandem [81] popularia? [82] reditus illuſtris in gratiam, in [83] quo [84] ne per imprudentiam quidem [85] errari poteſt

 [86] ſine

65 nam, qui in gratiam inuiti redeunt, rurſus in inimicitiam facile deſcendunt. 66 cum conſul eſſes. 67 ſine obtentione eius, quod voluiſſes me facere. 68 cum eſſemus Puteolis, vrbe Campaniae. 69 te ſequerer. 70 ſuperauerim. 71 hominis. 72 amicitia. 73 maxime Pompeius et M. Brutus. 74 calliditate. 75 eſt ſapientis, eius amicitiam expetere, in quo proxime nominata ſint. 76 neceſſitudinis. 77 conuictus. 78 ſecretiores. 79 quae commemoraui. 80 ſunt dicenda. 81 populo nota. 82 reconciliatio noſtra clara. 83 reditu in gratiam. 84 per imprudentiam, non per malitiam. 85 ab aliquo.

[86] sine suspicione perfidiae: [87] amplissimi sacerdotii [88] collegium, in [89] quo non modo amicitiam [90] violari apud maiores nostros fas non erat, sed ne [91] cooptari quidem sacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio esset inimicus. [92] Quae vt omittam tam multa atque [93] tanta: quis vnquam tanti quenquam fecit, aut facere potuit, aut debuit, quanti [94] ego Cn. Pompeium, [95] socerum filiae tuae? Etenim, si merita [96] valent, [97] patriam, liberos, salutem, dignitatem, memet ipsum mihi per illum [98] restitutum puto: si consuetudinis [99] iucunditas, quae fuit vnquam amicitia [100] consularium in [1] nostra ciuitate [2] coniunctior? Si vlla amoris atque officii [3] signa, quid mihi [4] ille non [5] commisit? Quid non mecum communicauit? Quid de se in senatu, [6] cum ipse abesset, [7] per quenquam agi maluit? quibus [8] ille me rebus non ornatissimum voluit amplissime? qua denique ille [9] facilitate, qua humanitate [10] tulit [11] contentionem meam pro [12] Milone, aduersantem interdum [13] actionibus suis? [14] quo studio [15] prouidit, ne qua me illius tempo-

86 per perfidiam. 87 auguratus. 88 compar munus. 89 collegio. 90 vt violetur. 91 communibus votis eligi. 92 popularia vincula. 93 alia. 94 feci. 95 patrem mariti. 96 ad aliquem magni faciendum. 97 qua donatus sum. 98 cum me ab exilio reuocauit. 99 valet ad hoc. 100 virorum. 1 Romana. 2 quam nostra. 3 valet ad hoc. 4 Pompeius. 5 credidit ac mandauit. 6 dum abfuit Pompeius. 7 alium, quam per me. 8 Pompeius. 9 mansuetudine. 10 passus est. 11 summum studium meum. 12 reo ob necem P. Clodii. 13 legibus et suspicionibus de Milone. 14 qua diligentia. 15 Pompeius prospexit.

temporis [16] inuidia attingeret, cum me [17] consilio, cum [18] auctoritate, cum armis denique [19] texit suis? quibus quidem temporibus [20] haec in eo grauitas, haec animi altitudo fuit, non modo vt [21] Phrygi alicui, aut [22] Lycaoni, [23] quod tu in legatis fecisti; sed ne summorum quidem hominum maliuolis de me sermonibus crederet. [24] huius igitur [25] filius cum sit [26] gener tuus, cumque praeter [27] hanc coniunctionem affinitatis, quam sis Cn. Pompeio carus, quamque iucundus, intelligam: quo tandem animo in te esse debeo? cum praesertim [28] eas ad me [29] is litteras miserit, quibus, etiamsi tibi, cui sum amicissimus, hostis essem, [30] placarer tamen, totumque me ad [31] eius viri, [32] ita de me meriti, voluntatem [33] nutumque conuerterem. Sed [34] haec [35] hactenus. pluribus enim etiam fortasse verbis, quam necesse fuit, scripta sunt. [36] Nunc ea, quae a me profecta, quaeque [37] instituta sunt, [38] cognosce. Atque haec agimus, et agemus magis [39] pro dignitate, quam [40] pro periculo tuo. Te enim, vt spero, [41] propediem censorem [42] audie-

16 molestias. 17 suo. 18 sua. 19 protexit. 20 huiusmodi. 21 nato in Phrygia. 22 nato in Lycaonia. 23 quod credidisti a me prohibitos. 24 Pompeii. 25 Cn. Pompeius. 26 maritus filiae tuae. 27 quia filius eius tibi gener est. 28 quibus a me mirifice contendit, vt hic omnia pro te faciam. 29 Pompeius. 30 amicus fierem. 31 talis. 32 cum me mihi per illum restitutum putem. 33 signum voluntatis. 34 scripta sint. 35 in hanc vsque partem. 36 deinceps. 37 incepta. 38 ex commentario. 39 tua. 40 vt euites periculum salutis tuae. 41 statim.

diemus: [42] cuius magistratus officia, quae sunt [43] maximi animi, [44] summique consilii, tibi [45] diligentius et [46] accuratius, quam haec, [47] quae nos de te agimus, cogitanda esse censeo. Vale.

42 censurae. 43 cum censor summos viros e senatu interdum eiiceret. 44 ne immeritos notet. 45 maiore opera. 46 maiore cura. 47 vt accusationem ambitus expugnes.

XI M. T. C. IMP. S. D. APPIO PVLCHRO VT SPERO [1] CENSORI

[2] Cum essem in castris ad [3] fluuium Pyramum, redditae mihi sunt vno tempore a te epistolae duae, quas ad me Q. Seruilius [4] Tarso miserat. Earum in altera [5] dies erat adscripta Nonarum Aprilium: in altera, quae mihi recentior videbatur, dies non [6] erat. Respondebo igitur [7] superiori prius: in qua scribis ad me de absolutione [8] maiestatis. de [9] qua etsi permultum ante certior factus eram litteris, nuntiis, fama denique ipsa; nihil enim fuit [10] clarius: [11] non quo quisquam [12] aliter putasset: sed nihil de [13] insignibus ad laudem viris obscure nuntiari solet; tamen eadem illa [14] laetiora fecerunt mihi tuae litterae, non solum quia [15] planius [16] loquebantur, et [17] vberius, quam vulgi sermo: sed etiam quia

1 Cum L. Pisone. 2 gratulatur, quod absolutus sit criminis ambitus. 3 Ciliciae. 4 oppido Ciliciae. 5 qua data erat. 6 adscripta. 7 in qua dies adscripta erat. 8 affectatae. 9 absolutione. 10 euidentius nuntiatum. 11 non ita fuit clare nuntiatum. 12 futurum. 13 insignitis laude. 14 iucundiora. 15 manifestius. 16 litterae tuae. 17 abundantius.

quia magis tibi videbar gratulari, cum de te ex te ipso [18] audiebam. [19] Complexus igitur sum cogitatione te absentem; epistolam vero osculatus, etiam ipse [20] mihi gratulatus sum. Quae enim a cuncto populo, a senatu, a iudicibus, [21] ingenio, [22] industriae, [23] virtuti tribuuntur: quia mihi ipsa [24] assentior fortasse, cum [25] ea esse in me fingo: mihi quoque ipse tribui puto. Nec tam gloriosum exitum [26] tui iudicii extitisse, [27] sed tam [28] prauam [29] inimicorum tuorum mentem fuisse, mirabar. [30] De ambitu vero quid interest, [31] inquies, an de maiestate? [32] Ad rem nihil: [33] alterum enim non attigisti, [34] alteram [35] auxisti. Verum tamen [36] est maiestas, et sic Sylla [37] voluit, ne in quemuis [38] impune [39] declamari liceret: ambitus vero ita [40] apertam vim habet, vt aut accusetur [41] improbe, aut [42] defendatur. [43] qui enim [44] facta, aut non facta largitio [45] ignorari potest? tuorum autem [46] honorum [47] cursus [48] cui suspectus vnquam fuit?

18 tam laeta. 19 prae gaudio. 20 felicitate. 21 bonae indoli. 22 sollertiae. 23 iam ratione stabilitae. 24 blandior. 25 iam dicta. 26 de te habiti. 27 mirabar. 28 iniquam. 29 Dolabellae. 30 sim accusatus et absolutus. 31 quia ego prius dixi, quod in epistola ad me scribis de absolutione maiestatis. 32 ad negotium tuum. 33 ambitum. 34 maiestatem. 35 tantum abest, vt minueris. 36 maiestas est talis. 37 lege cauit. 38 sine punitione. 39 accusare. 40 manifestam naturam. 41 quando accusatur innocens. 42 improbe. 43 quomodo. 44 an facta, quae defenditur improbe, an non facta sit, quae accusatur improbe. 45 nullo modo. 46 magistratum. 47 continuatio. 48 nulli.

Me miserum, qui non [49] affuerim. quos ego [50] risus [51] excitassem! Sed de maiestatis [52] iudicio duo mihi illa ex tuis litteris iucundissima fuerunt: vnum, quod te [53] ab ipsa rep. defensum scribis: [54] quae [55] quidem etiam in summa bonorum et fortium ciuium copia [56] tueri [57] tales viros deberet: [58] nunc vero eo magis, quod tanta [59] penuria est in omni [60] vel [61] honoris vel [62] aetatis gradu, vt tam [63] orba ciuitas tales auctores [64] complecti debeat: [65] alterum, quod [66] Pompeii et [67] Bruti fidem beniuolentiamque mirifice laudas. Laetor [68] virtute et officio cum tuorum [69] necessariorum, meorum amicissimorum, [70] tum maxime [71] alterius [72] omnium saeculorum et gentium principis, [73] alterius, [74] iam pridem [75] iuuentutis, [76] celeriter, vt spero, [77] ciuitatis. [78] De mercenariis testibus a suis ciuitatibus [79] notandis, nisi iam factum aliquid est per [80] Flaccum, fiet a me, cum [81] per Asiam [82] decedam.

Nunc

49 in absolutione tui. 50 patefacta accusatoris tui leuitate. 51 in accusatorem tam temerarium. 52 quo absolutus es. 53 ab ipsis reip. gubernatoribus. 54 respublica. 55 certe. 56 protegere. 57 qualis tu es. 58 debet. 59 paucitas et difficultas inueniendi tales viros. 60 honoris et aetatis. 61 tam magistratuum, quam priuatorum. 62 tam senum, quam iuuenum. 63 priuata patronis. 64 fouere. 65 mihi iucundum fuit. 66 qui tibi fauit. 67 qui te cum Hortensio defendit. 68 propter virtutem. 69 Pompeii et Bruti. 70 laetor virtute et officio. 71 Pompeii. 72 omnium hominum. 73 Bruti. 74 iam a plusculo tempore. 75 iuuentutis Romanae principis. 76 quam primum. 77 principis ciuitatis totius. 78 de testibus mercede conductis. 79 infamiae nota. 80 praesidem illis a me constitutum. 81 nunc enim erat in Cilicia. 82 e prouincia.

Nunc ad alteram epiſtolam venio. Quod ad me quaſi [83] formam [84] communium temporum et totius reip. [85] miſiſti [86] expreſſam, prudentia [87] litterarum tuarum valde eſt mihi grata. Video enim et pericula leuiora, [88] quam timebam, et maiora [89] praeſidia; [90] ſiquidem, vt ſcribis, omnes vires ciuitatis ſe [91] ad Pompeii ductum applicauerunt: tuumque ſimul promtum animum et [92] alacrem perſpexi ad defendendam [93] remp., mirificamque cepi voluptatem ex [94] hac tua diligentia, quod in ſummis tuis occupationibus mihi tamen reip. ſtatum per te notum eſſe voluiſti. Nam [95] augurales libros [96] ad commune vtriuſque noſtrum otium [97] ſerua. Ego enim a te cum [98] tua promiſſa per litteras [99] flagitabam, ad vrbem te [100] otioſiſſimum eſſe arbitrabar: nunc tamen, vt ipſe polliceris, [1] pro auguralibus libris [2] orationes tuas [3] confectas omnes exſpectabo. [4] Tullius, cui mandata [5] ad me dederas, [6] non conuenerat me: nec erat iam quiſquam mecum [7] tuorum, praeter omnes

83 ſpeciem. 84 quae ad omnes aeque pertinent. 85 in altera illa epiſtola. 86 expreſſe deſcriptam. 87 in litteris apparens. 88 hoc anno. 89 reipublicae. 90 quoniam. 91 ad auſpicium ducentis Pompeii. 92 ſtrenuum. 93 quae putabatur eſſe in partibus Pompeii. 94 quae his litteris ſcripta eſt. 95 quos Appius de iure augurali ad Ciceronem ſcripſerat. 96 donec et tibi ſcribendi, et mihi legendi eos dabitur otium. 97 concede vt ſerues. 98 de perficiendis reliquis libris auguralibus. 99 exigebam. 100 circa res vrbanas. 1 loco auguralium librorum. 2 quas habuit pro ſe ipſo. 3 abſolutas. 4 hic vnus ex amicis Appii eſſe videtur. 5 quae mihi diceret. 6 non venerat allocuturus me. 7 tuorum familiarium.

meos, qui sunt omnes tui. [8] Stomachosiores meas litteras quas dicas esse, non intelligo. [9] Bis ad te scripsi, me [10] purgans diligenter: te leviter accusans in eo, quod de me cito credidisses: quod genus querelae mihi [11] quidem videbatur [12] esse amici: sin tibi [13] displicet, non vtar eo [14] posthac. Sed si, vt scribis, [15] eae litterae non fuerunt [16] disertae, scito meas non fuisse. Vt enim [17] Aristarchus Homeri [18] versum negat, quem non [19] probat: sic tu, libet enim mihi iocari, quod disertum non erit, [20] ne putaris meum. Vale, et in [21] censura, si iam es censor, [22] vt spero, de [23] proauo multum cogitato tuo.

8 ex nimis magno stomacho. 9 duas epistolas. 10 de crimine perfidiae. 11 certe. 12 pertinere ad amicum. 13 id genus querelae. 14 post hoc tempus. 15 stomachosiores. 16 ornate loquentes. 17 Grammaticus Alexandrinus. 18 esse. 19 approbat. 20 nolim vt putes meum esse. 21 in gerenda censura. 22 te esse. 23 Appio Claudio Caeco.

XII M. T. C. IMP. S. D. APPIO PVLCHRO

1 Gratulabor tibi [2] prius; [3] ita enim rerum ordo postulat; deinde [4] ad me conuertar. Ego vero vehementer [5] gratulor [6] de iudicio ambitus: neque id, quod nemini [7] dubium fuit, absolutum te esse, sed illud, quod, [8] quo melior ciuis,

1 Gratulatur Cicero Appio de absolutione ambitus. 2 priore parte epistolae. 3 sic fieri. 4 ad rem meam purgandam. 5 tibi. 6 te absolutum esse. 7 futurum. 8 quanto,

ciuis, quo vir clarior, quo [9] fortior amicus es, quoque plura virtutis et induſtriae ornamenta in te ſunt, eo [10] mirandum eſt magis, [11] nullam [12] ne in tabellae quidem latebra fuiſſe abſconditam maliuolentiam, quae te impugnare auderet. [13] non horum temporum, non [14] horum hominum atque [15] morum negotium. nihil iam ſum [16] pridem admiratus [17] magis. [18] De me autem, ſuſcipe [19] paullisper meas [20] partes, et eum te eſſe finge, qui ego ſum: ſi facile inueneris quod [21] dicas, noli [22] ignoſcere haeſitationi meae. Ego vero velim mihi, [23] Tulliaeque meae, ſicut tu amiciſſime et ſuauiſſime optas, proſpere euenire [24] ea, quae, me inſciente, facta ſunt a [25] meis: ſed ita [26] cecidiſſe, vt agerentur [27] eo tempore, ſpero omnino cum aliqua [28] felicitate, et [29] opto: verum tamen plus me in hac [30] ſpe tua [31] ſapientia et [32] humanitas conſolatur, quam [33] opportunitas temporis. Itaque,

9 conſtantior. 10 quoniam talibus viris multi ſolent inuidere. 11 plane. 12 in tabellis, quibus vtebantur iudices in ſententiis ferendis. 13 negotium, factum horum temporum. 14 qui boni fere ſunt. 15 horum hominum et temporum. 16 iam a pluſculo tempore. 17 quam quod inuenti ſint tam imprudentes. 18 quantum ad nuptias filiae meae attinet. 19 perpaullum temporis. 20 quas ego ſuſtineo. 21 ad purgandum factum. 22 parcere. 23 filiae. 24 nuptias eius cum Dolabella. 25 Terentia et M. Coelio. 26 quod ita caſu euenerit. 27 quo te Dolabella accuſabat. 28 ex ſpe, te et Dolabellam reconciliandi. 29 cecidiſſe. 30 reconciliandi. 31 quod, cum perſpicies, me culpa liberandum intelliges. 32 quod nihil te durius de me ſuſpicari tua natura patietur. 33 non enim opportuno tempore facta res eſt.

que, quemadmodum [34] expediam [35] exitum huius [36] institutae orationis, non reperio. neque enim tristius dicere quidquam debeo ea de re, [37] quam tu ipse [38] ominibus optimis prosequeris. [39] neque non me tamen mordet aliquid: [40] in quo vnum non vereor, ne tu parum [41] perspicias ea, quae [42] gesta sunt, [43] ab aliis esse gesta, quibus [44] ego ita mandaram, vt, cum [45] tam longe absuturus essem, [46] ad me ne referrent; [47] agerent, quod [48] probassent. In [49] hoc autem mihi illud [50] occurrit: [51] quid tu igitur, si affuisses? [52] Rem probassem; [53] de tempore, nihil te inuito, nihil sine consilio egissem tuo. Vides [54] sudare me, [55] iam dudum laborantem, quomodo ea [56] tuear, quae mihi [57] tuenda sunt, et te non [58] offendam. [59] Leua me igitur hoc onere. nunquam enim mihi videor tractasse caussam difficiliorem. [60] Sic habeto tamen: nisi [61] iam tunc [62] omnia negotia cum summa tua dignitate diligentissime [63] confecis-

34 expedite faciam. 35 finem. 36 inceptae de nuptiis filiae. 37 nuptias filiae. 38 precationibus. 39 attamen aliquid tristitia afficit me. 40 certo scio, te non parum perspicere. 41 cognoscas. 42 de contractu matrimoniali. 43 a M. Coelio. 44 discedens. 45 ab eis. 46 ne consulerent me. 47 super illo. 48 vtile censuissent. 49 dicto. 50 obiicitur. 51 quid fecisses, si affuisses. 52 contractum matrimonialem approbassem. 53 vtrum affinitas cum Dolabella iungenda, an reiicienda. 54 angore quodam opprimi. 55 vbi incepta est mentio de nuptiis filiae. 56 defendam. 57 defendenda. 58 laedam. 59 libera. 60 pro certo teneto. 61 cum de Dolabellae et filiae matrimonio cognoui. 62 quae pro Appii absolutione facere poterat. 63 perfecissem.

feciſſem: tametſi nihil videbatur ad meum erga te priſtinum ſtudium addi poſſe, tamen, [64] hac mihi affinitate [65] nuntiata, non maiore equidem ſtudio, ſed acrius [66] ſignificantius, dignitatem tuam [67] defendiſſem. [68] Decedenti mihi, et iam imperio annuo terminato, [69] ante diem III Non. Sext. cum ad [70] Sidam [71] naui accederem, et mecum [72] Q. Seruilius eſſet, litterae a meis ſunt redditae. dixi ſtatim Seruilio; etenim videbatur eſſe [73] commotus; vt [74] omnia a me [75] maiora exſpectaret. [76] Quid multa? beniuolentior tibi, quam fui, [77] nihilo ſum factus, [78] diligentior quidem ad declarandam beniuolentiam multo. Nam vt [79] vetus noſtra [80] ſimultas antea [81] ſtimulabat me, vt cauerem, ne [82] cui ſuſpicionem [83] ficte reconciliatae gratiae darem: ſic [84] affinitas noua curam mihi affert cauendi, ne quid de ſummo meo erga te amore [85] detractum eſſe videatur. Vale.

XIII

64 cum Dolabella. 65 ſi fuiſſet prius nuntiata. 66 euidentius. 67 in prouincia. 68 de prouincia. 69 tertio Nonas Auguſti. 70 vrbem Lyciae. 71 in naui. 72 amicus Appii. 73 ex his meorum litteris de nuptiis. 74 officia. 75 quam prius. 76 dicam. 77 in nullo. 78 ſed factus ſum multo diligentior. 79 quae ante annos aliquot eſſe coeperat. 80 latens odium. 81 vrgebat. 82 alicui. 83 ſimulanter. 84 cum Dolabella. 85 diminutum.

XIII M. T. C. IMP. S. D. APPIO PVLCHRO

1 Quasi [2] diuinarem, [3] tali in officio fore mihi aliquando expetendum ſtudium tuum; ſic, cum de tuis rebus [4] geſtis [5] agebatur, [6] inſeruiebam honori tuo. dicam tamen vere: [7] plus, quam acceperas, reddidiſti. [8] Quis enim ad me non perſcripſit, te non ſolum [9] auctoritate orationis, [10] ſententia tua, quibus ego a [11] tali viro contentus [12] eram, ſed etiam opera, conſilio, [13] domum veniendo, conueniendis [14] meis, [15] nullum munus officii cuiquam reliquum feciſſe? [16] Haec mihi ampliora multo [17] ſunt, [18] quam illa ipſa, propter quae haec [19] laborantur. [20] Inſignia enim virtutis multi etiam [21] ſine virtute aſſecuti ſunt: talium virorum tanta ſtudia aſſequi ſola virtus poteſt. Itaque mihi [22] propono [23] fructum amicitiae noſtrae [24] ipſam amicitiam, [25] qua nihil eſt [26] vberius: praeſertim in iis [27] ſtudiis, quibus vterque noſtrum [28] deuinctus eſt. Nam tibi me

1 Officium ſuum commendat. 2 quia, cum Appio ſupplicationem curauit, reuera de prouincia non cogitabat. 3 conſimili. 4 in prouincia. 5 diſceptabatur. 6 ſumma diligentia declaratur. 7 beneficii. 8 vnuſquiſque ad me perſcirpſit. 9 quae caeteros commouere potuit. 10 qua Ciceroni ſupplicationem decreuit. 11 tam eximio. 12 fuiſſem. 13 ad magiſtratus. 14 familiaribus. 15 nihil cuiquam faciendum reliquiſſe. 16 officia. 17 aeſtimentur a me. 18 ſupplicationes. 19 elaborantur. 20 honores. 21 alii vi, alii malis artibus, alii caſu. 22 conſtituo. 23 vltimum finem. 24 in ea mihi ſtatuo omnes fructus. 25 amicitia. 26 abundantius. 27 auguralis ſcientiae. 28 obligatus eſt.

me profiteor et in rep. ſocium, de qua idem ſentimus, et in quotidiana vita [29] coniunctum, cum iis artibus ſtudiiſque, quae colimus. Velim ita fortuna tuliſſet, vt quanti ego omnes tuos facio, tanti tu [30] meos facere poſſes: [31] quod tamen ipſum, neſcio qua permotus animi [32] diuinatione, [33] non deſpero. Sed hoc nihil [34] ad te: [35] noſtrum eſt [36] onus. [37] Illud velim ſic [38] habeas, quod [39] intelliges, [40] hac re nouata, additum potius aliquid ad meum erga te ſtudium, [41] cui nihil videbatur addi poſſe, quam quidquam eſſe detractum. Cum haec ſcribebam, [42] cenſorem iam te eſſe ſperabam: [43] eo brevior eſt epiſtola, et, [44] vt [45] aduerſus magiſtrum morum, [46] modeſtior. Vale.

LIBER

29 fore. 30 niſi vnus eſſet Dolabella gener meus. 31 te poſſe omnes meos tanti facere. 32 quo praeſagio. 33 aliquando fore. 34 pertinet. 35 nobis id curandum eſt. 36 reconciliandi. 37 quod iam dicam. 38 certum teneas. 39 re ipſa perſpicies. 40 per hanc rem nouatam. 41 ſtudio. 42 magiſtrum morum. 43 ideo. 44 eſſe debet. 45 coram magiſtro morum. 46 in verbis temperatior.

* * * * * * * * * * * * * * *

LIBER QVARTVS

AD SER. SVLPICIVM ET CAETEROS

I M. T. C. SER. SVLPICIO S. D

[1] Caius Trebatius, familiaris meus, ad me scripsit, te ex se quaesisse, quibus in locis essem, molesteque ferre, quod me propter [2] valetudinem tuam, cum ad vrbem [3] accessissem, non vidisses; et hoc tempore velle te mecum, si propius [4] accessissem, de [5] officio vtriusque nostrum communicare. Vtinam, Serui, [6] saluis rebus, [7] sic enim est dicendum, colloqui potuissemus inter nos! profecto aliquid [8] opis [9] occidenti reip. tulissemus. Cognoram enim iam [10] absens, te [11] haec mala [12] multo ante prouidentem, [13] defensorem pacis, et [14] in consulatu tuo, et [15] post [16] consulatum fuisse. Ego autem cum consilium tuum probarem, et idem ipse sentirem, nihil [17] pro-

1 Iurisconsultus. 2 malam. 3 reuersus e Cilicia. 4 ad vrbem. 5 circa reip. curam. 6 salua rep. 7 dixi de rebus saluis. 8 auxilii. 9 ad interitum tendenti. 10 cum essem in prouincia. 11 bellum ciuile inter Pompeium et Caesarem. 12 quam euenirent. 13 protectorem. 14 quem cum M. Claudio Marcello gessisti. 15 cum C. Marcellus consul eadem in Caesarem tentauit. 16 tuum.

[17] proficiebam. [18] Sero enim [19] veneram: [20] ſolus [21] eram: [22] rudis eſſe videbar in cauſſa: incideram in [23] hominum [24] pugnandi cupidorum inſanias. [25] Nunc, quoniam nihil iam videbimur poſſe [26] opitulari reip., ſi quid eſt, in quo nobiſmetipſis [27] conſulere poſſimus, [28] non vt aliquid ex [29] priſtino ſtatu noſtro [30] retineamus, ſed vt quam honeſtiſſime [31] lugeamus: nemo eſt omnium, [32] quicum potius mihi, quam tecum, [33] communicandum putem. Nec enim [34] clariſſimorum virorum, quorum [35] ſimiles eſſe debemus, exempla, neque doctiſſimorum, [36] quos ſemper coluiſti, [37] praecepta te [38] fugiunt. Atque ipſe antea ad te ſcripſiſſem, te fruſtra in ſenatum, ſiue potius in [39] conuentum ſenatorum, eſſe venturum, ni veritus eſſem, ne [40] eius animum offenderem, qui a me, vt [41] te [42] imitarer, [43] petebat. [44] Cui [45] quidem ego cum me [46] rogaret, vt adeſſem in ſenatu, eadem omnia, quae a te [47] de

17 vtilitatis faciebam. 18 nimis tarde. 19 ex provincia. 20 cum pauciſſimis. 21 in ea ſententia. 22 minus expertus. 23 Caeſaris et Pompeii. 24 cum ego clamarem, nihil eſſe bello ciuili miſerius. 25 Pompeio ex Italia pulſo. 26 auxiliari. 27 conſilio prodeſſe. 28 id dico. 29 priore. 30 quaſi ſperem nos poſſe retinere. 31 ſtatum noſtrum ac remp. 32 cum quo. 33 eſſe conſilium meum. 34 nobiliſſimorum. 35 in moribus. 36 quorum libros diligentiſſime legiſti. 37 quae ex doctiſſimorum libris accipiuntur. 38 non latent. 39 nam plurimi et optimi cum Pompeio erant profecti. 40 Caeſaris. 41 qui Romae eſſes. 42 Romam redirem. 43 et praeſens a praeſente. 44 Caeſari. 45 certe. 46 Formiis.

[47] de pace et de [48] Hiſpaniis [49] dicta ſunt, [50] oſtendi me eſſe [51] dicturum. [52] Rem vides quomodo ſe habeat, orbem terrarum, [53] imperiis diſtributis, [54] ardere bello: vrbem [55] ſine legibus, ſine [56] iudiciis, ſine iure, ſine fide, [57] relictam direptioni et incendiis. Itaque mihi venire in mentem nihil poteſt, non modo quod [58] ſperem; ſed [59] vix iam quod audeam optare. Sin autem tibi homini prudentiſſimo videtur vtile eſſe, nos [60] colloqui: quanquam [61] longius [62] etiam cogitabam ab vrbe diſcedere, [63] cuius iam etiam nomen [64] inuitus audio; tamen [65] propius accedam. Trebatio mandaui, vt, [66] ſi quid tu eum velles ad me mittere, ne [67] recuſaret: idque tu [68] facias, velim: aut, ſi quem tuorum fidelium voles, ad me mittas: ne aut tibi [69] exire ex vrbe neceſſe ſit, aut mihi [70] accedere. Ego tibi [71] tantum tribuo, quantum mihi fortaſſe [72] arrogo: vt [73] exploratum habeam, quicquid

47 vt ageretur de concordia Caeſaris et Pompeii. 48 adminiſtrantis per legatos. 49 in ſenatu. 50 ſenatui non placere. 51 decreturum. 52 ſtatum reip. 53 Caeſarianis et Pompeianis. 54 apta translatio. 55 quarum vox in armorum ſtrepitu non exauditur. 56 bello intermiſſis. 57 Pompeii et conſulum fuga. 58 ſperare debeam. 59 in mentem venit. 60 de officio vtriuſque noſtrum. 61 quam ſim. 62 adhuc. 63 vrbis. 64 quia relicta eſt direptioni. 65 e Campania. 66 ſi quam ob rem. 67 mittere illud. 68 mittas ad me aliquid per Trebatium. 69 vt colloquamur. 70 vrbem. 71 prudentiae. 72 arroganter ſumo. 73 certiſſimum.

quid nos [74] communi ſententia [75] ſtatuerimus, id omnes homines probaturos. Vale.

74 vt inter nos conuentum erit. 75 vt nobiſmetipſis conſulamus.

II M. T. C. SER. SVLPICIO S. D

1 Ad III Kal. Maias, cum eſſem in [2] Cumano, accepi tuas litteras: quibus lectis, cognoui non ſatis prudenter feciſſe [3] Philotimum: qui cum abs te [4] mandata haberet, vt ſcribis, de omnibus rebus, ipſe ad me non veniſſet, litteras tuas miſiſſet: quas intellexi breuiores fuiſſe, quod eum [5] perlaturum putaſſes. Sed tamen, poſtquam litteras tuas legi, Poſtumia [6] tua me conuenit. et [7] Seruius [8] noſter. [9] His placuit, vt tu in [10] Cumanum venires: [11] quod etiam mecum, vt ad te ſcriberem, egerunt. Quod [12] meum conſilium [13] exquiris: [14] id eſt tale, vt [15] capere facilius ipſe poſſim, quam alteri dare. Quid enim eſt, quod audeam ſuadere tibi, homini ſumma

1 Biduo ante primum diem Maii. 2 agro. 3 libertum meum. 4 loquendi mecum. 5 et iſta reliqua dicturum. 6 vxor. 7 conuenit me. 8 tuus filius, et mihi carus. 9 vxori et filio. 10 agrum. 11 quam rem vt ad te ſcriberem, etiam me induxerunt. 12 quid tibi agendum ſit. 13 per litteras tuas. 14 conſilium meum. 15 conſilium.

summa [16] auctoritate summaque prudentia? Si, quid [17] rectissimum sit, quaerimus, [18] perspicuum est: [19] si, quid maxime [20] expediat, [21] obscurum: sin [22] ii sumus, qui profecto esse debemus, vt nihil arbitremur [23] expedire, nisi quod [24] rectum honestumque sit: [25] non potest esse dubium, [26] quid faciendum nobis sit. Quod existimas, [27] meam caussam coniunctam esse cum tua: certe similis in vtroque nostrum, cum optime [28] sentiremus, error fuit. Non omnia vtriusque consilia ad [29] concordiam [30] spectaverunt: qua cum ipsi Caesari nihil esset [31] vtilius, gratiam quoque nos inire ab [32] eo, [33] defendenda pace, arbitrabamur. Quantum nos [34] fefellerit, et quem in [35] locum res ducta sit, vides: neque solum ea perspicis, quae [36] geruntur, quaeque iam [37] gesta sunt, sed etiam qui [38] cursus rerum, qui [39] exitus futurus sit. [40] Ergo aut probare [41] oportet ea, quae [42] fiunt: aut [43] interesse, etiam si non [44] probes: quo-

16 ob honores magna cum laude administratos. 17 factu. 18 id euidens est. 19 quaerimus. 20 vtile sit. 21 est. 22 tales. 23 vtile esse. 24 lege lib. 3 Off. 25 dubitare non possumus. 26 quid facere debeamus. 27 eodem in statu nos esse. 28 ego quidem in Campania, tu vero Romae in senatu. 29 Caesaris et Pompeii. 30 tetenderunt. 31 vt quidem ipse Cicero putabat. 32 Caesare. 33 si pacem defenderemus. 34 spes. 35 statum. 36 a Caesare in Hispania. 37 cum Pompeius eiectus Italia sit. 38 adhuc et deinceps armis agentur omnia. 39 quam funestus. 40 cum videas, quem in locum res deducta sit. 41 approbare. 42 in vrbe, et in senatu. 43 praesentem esse. 44 approbes ea.

[45] quarum [46] altera mihi turpis, [47] altera etiam [48] periculosa ratio videtur. [49] Restat vt [50] discedendum putem: [51] in quo reliqua videtur esse deliberatio, quod consilium in [52] discessu, [53] quae loca sequamur. Omnino cum [54] miserior res [55] nunquam accidit, tum ne [56] deliberatio quidem difficilior. Nihil enim [57] constitui potest, quod non [58] incurrat in magnam aliquam [59] difficultatem. Tu, si [60] videbitur, ita censeo facias, vt si habes iam [61] statutum, quid tibi agendum putes, in [62] quo non sit coniunctum consilium tuum cum meo, [63] supersedeas [64] hoc labore itineris; sin autem [65] est, quod mecum communicare velis, ego te [66] exspectabo. Tu, quod tuo commodo fiat quam primum velim venias, sicut intellexi et [67] Seruio et [68] Postumiae placere. Vale.

45 rationum. 46 ratio. 47 interesse, et non probare. 48 quia iram prouocat eorum, qui sua probari cupiunt. 49 reliquum est. 50 Roma. 51 quod restat. 52 discedendo. 53 quo nos conferre debeamus. 54 quam patriam fugere. 55 quia salutis publicae spes nulla superest. 56 accidit. 57 deliberari. 58 celeriter incidat. 59 mari Adriatico occupato a Dolabella. 60 consultum. 61 decretum. 62 agendo. 63 non vtare. 64 veniendi ad me. 65 aliquid. 66 in Cumano. 67 filio tuo. 68 vxori tuae.

III M. T. C. SER. SVLPICIO S. D

[1] Vehementer te esse [2] sollicitum, et in communibus miseriis [3] praecipuo [4] quodam dolore

1 Epistola est consolatoria. 2 ob remp. seruitute oppressam. 3 singulari. 4 ita loquimur, cum singulare quiddam notamus.

dolore [5] angi, multi ad nos quotidie deferunt. Quod quanquam [6] minime miror, et [7] meum quodammodo [8] agnoſco: doleo tamen, te, ſapientia praeditum [9] prope ſingulari, non tuis [10] bonis delectari potius, quam alienis [11] malis [12] laborare. Me [13] quidem, etſi nemini concedo, [14] qui maiorem ex pernicie et [15] peſte reip. [16] moleſtiam traxerit: tamen multa iam conſolantur, maximeque [17] conſcientia conſiliorum meorum. [18] Multo enim ante, tanquam ex [19] aliqua ſpecula, proſpexi [20] tempeſtatem futuram: neque [21] id ſolum [22] mea ſponte, ſed multo etiam magis monente et [23] denuntiante te. Etſi enim [24] abfui [25] magnam partem [26] conſulatus tui: tamen et [27] abſens cognoſcebam, [28] qui eſſet tua in hoc [29] peſtifero bello [30] cauendo et [31] praedicendo ſententia: et ipſe affui primis temporibus tui conſulatus, cum [32] accuratiſſime monuiſti ſenatum, [33] collectis [34] omnibus bellis ciuilibus, vt [35] illa [36] timerent, quae [37] meminiſſent et ſciren

5 premi. 6 cum plane perierit reſp. 7 dolorem 8 in dolore tuo. 9 vt tibi ſoli contingat. 10 animi 11 vitiis. 12 angi. 13 certe. 14 vrbis. 15 fxiti 16 cruciatum animi. 17 quia mihi conſcius ſum, nihil me conſuluiſſe Pompeio. 18 quam veniret. 19 loco aliquo alto ad ſpeculandum apto. 20 procellam. 21 fo 22 propria inſtigatione. 23 ſignificante futurum. 24 vrbe. 25 durante magna parte. 26 temporis, qu conſuleras. 27 cum abeſſem. 28 qualis. 29 Caeſaris et Pompeii. 30 fugiendo. 31 denuntiando. cum ſumma cura. 33 ſimul commemoratis. 34 tribu 35 ſimilia eorum. 36 patres conſcripti. 37 memor tenerent iam transacta.

ſcirent, cum [38] ſuperiores, [39] nullo tali exemplo antea in rep. cognito, tam crudeles fuiſſent, quicunque poſtea remp. oppresſiſſet armis, multo [40] intolerabiliorem futurum. nam, quod [41] exemplo fit, id etiam iure fieri [42] putant: et aliquid, atque adeo multa addunt et afferunt de [43] ſuo. Quare meminiſſe debes, [44] eos, qui auctoritatem et [45] conſilium tuum non ſunt ſecuti, ſua ſtultitia [46] occidiſſe, cum tua prudentia [47] ſalui eſſe potuiſſent. Dices: [48] Quid me iſta res conſolatur in tantis [49] tenebris, et quaſi [50] parietinis reip. Eſt omnino vix [51] conſolabilis dolor: tanta eſt omnium rerum amiſſio, et deſperatio [52] recuperandi. ſed tamen et [53] Caeſar ipſe ita de te iudicat: et omnes ciues ſic exiſtimant, quaſi lumen aliquod, extinctis [54] caeteris, [55] elucere [56] ſanctitatem, et prudentiam, et dignitatem tuam. [57] Haec tibi ad [58] leuandas [59] moleſtias [60] magna eſſe debent. Quod autem a [61] tuis [62] abes, id eo

H 2 [63] leuius

38 oppreſſores reip. 39 licet nullum haberent. 40 quam ſuperiores. 41 ad exemplum. 42 omnes fere homines. 43 proprio ingenio. 44 pompeium, Domitium, Scipionem et Catonem. 45 ne agentes de ſucceſſore ante tempus mittendo, Caeſarem irritarent. 46 periiſſe. 47 niſi bellum excitaſſent. 48 in quo. 49 oppreſſionibus. 50 parietinae ſunt parietum ruinae. 51 conſolatione mitigabilis. 52 eas. 53 caput omnium malorum. 54 iuminibus. 55 manifeſte lucere. 56 ſummam probitatem. 57 quae de te creduntur. 58 mitigandas. 59 animi tui. 60 magni momenti. 61 vxore et filio. 62 erat enim in Achaia.

[63] leuius [64] ferendum eſt, quod eodem tempore a multis ac magnis moleſtiis abes: [65] quas ad te omnes perſcriberem, niſi [66] vererer, ne [67] ea cognoſceres abſens, quae quia non vides, mihi videris [68] meliore eſſe [69] conditione, quam nos, qui [70] videmus. Hactenus exiſtimo noſtram conſolationem [71] recte adhibitam eſſe, quod [72] certior ab homine amiciſſimo fieres iis de rebus, quibus [73] leuari poſſent moleſtiae tuae. [74] Reliqua ſunt in te ipſo, neque mihi ignota, nec minima ſolatia, et, vt quidem ego ſentio, [75] multo maxima [76] quae ego ipſe experiens quotidie ſic [77] probo, vt ea mihi ſalutem afferre videantur. Te autem [78] ab initio aetatis memoria teneo [79] ſumme omnium [80] doctrinarum ſtudioſum fuiſſe, omniaque, quae a ſapientiſſimis [81] ad bene viuendum tradita eſſent, ſummo ſtudio curaque didiciſſe: [82] quae [83] quidem, [84] vel optimis rebus, [85] et vſui et [86] delectationi eſſe poſſent. [87] his vero temporibus habemus aliud nihil, in quo [88] acquieſcamus. Nihil faciam inſo-

63 facilius. 64 patiendum. 65 moleſtias. 66 quia acerbae audienti etiam eſſent. 67 mala vrbis. 68 non igitur dolendum eſt, quod a tuis abſis. 69 ſtatu vitae. 70 ea. 71 decenter. 72 ſcientior. 73 minui. 74 vrbanarum artium ac philoſophiae ſtudia. 75 longe. 76 ſolatia. 77 comprobo. 78 ab ineunte aetate. 79 ſummopere. 80 liberalium. 81 viuendi praecepta philoſophorum libris continentur. 82 tradita a ſapientiſſimis. 83 certe. 84 etiam florente rep. 85 vtilitati. 86 voluptati. 87 malis. 88 contenti ſimus.

[89] insolenter nec te, tali vel [90] scientia, vel [91] natura praeditum, hortabor, vt ad eas te referas artes; quibus a primis temporibus aetatis studium tuum [92] dedisti. [93] Tantum dicam, quod te spero approbaturum, me, posteaquam [94] illi arti, cui studueram, nihil esse loci neque in [95] curia, neque in [96] foro viderem, omnem meam curam atque operam ad philosophiam contulisse. [97] Tuae scientiae [98] excellenti, ac singulari [99] non multo plus, quam [100] nostrae, relictum est [1] loci. Quare [2] non equidem te moneo: sed [3] mihi ita persuasi, te quoque in iisdem versari [4] rebus, [5] quae, etiamsi [6] minus prodessent, [7] animum tamen a sollicitudine abducerent. Seruius quidem [8] tuus, in omnibus [9] ingenuis artibus, in primisque in [10] hac, in qua ego me [11] scripsi [12] acquiescere, ita versatur, vt excellat: a me vero sic diligitur, vt tibi [13] vni [14] concedam, [15] praeterea [16] nemini: mihique ab eo [17] gratia refertur: in [18] quo ille [19] existimat,

89 supra modum. 90 acquisita. 91 naturali prudentia. 92 addixisti. 93 tantummodo. 94 oratoriae 95 senatu. 96 iudiciali. 97 iuris ciuilis. 98 vicit enim hac laude Sulpicius superiores omnes. 99 quia sublata caussarum actione pauci de iure consuluntur. 100 oratoriae et caussidicae. 1 expeditionis et vsus. 2 tali vel scientia vel natura praeditum. 3 ita iudico. 4 artibus. 5 res. 6 non satis. 7 aberramus a molestiis, dum litteras tractamus. 8 filius. 9 ingenio dignis. 10 arte. 11 Paullo ante. 12 contentum esse. 13 soli. 14 locum dem. 15 praeter te. 16 vt plus tamen diligatur a te. 17 amantem redamat. 18 facto. 19 Id.

ſtimat, quod [20] facile appareat, cum me colat et obſeruet, [21] tibi quoque in eo ſe facere gratiſſimum. Vale.

20 euidens ſatis eſt. 21 vtpote mei amantiſſimo.

IIII M. T. C. S. D. SER. SVLPICIO

1 Accipio excuſationem tuam, qua vſus es, cur ſaepius ad me litteras [2] vno exemplo dediſſes: ſed [3] accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia aut improbitate eorum, qui [4] epiſtolas accipiant, fieri ſcribis, ne ad nos perferantur. Illam partem excuſationis, qua te ſcribis [5] orationis [6] paupertate, ſic enim appellas, iisdem verbis epiſtolas ſaepius mittere, nec [7] noſco, nec probo. Et ego ipſe, quem tu per iocum, [8] ſic enim [9] accipio, diuitias orationis habere dicis, me non eſſe verborum admodum inopem agnoſco: [10] εἰρωνεύεσθαι enim non neceſſe eſt: ſed tamen [11] idem, nec [12] hoc [13] εἰρωνευόμενος, [14] facile cedo tuorum ſcriptorum [15] ſubtilitati et [16] elegantiae. Conſilium tuum, quo te vſum ſcribis, hoc [17] Achaicum negotium non recuſauiſſe, cum ſemper probauiſſem, tum multo magis probaui, lectis tu

1 Approbo. 2 eadem verborum forma. 3 approbo eam. 4 perferendas. 5 rationis dicendi. 6 inop 7 deprehendo in ſcriptis tuis. 8 te id dicere. 9 intelligo. 10 diſſimulare. 11 ego. 12 quod dicam 13 diſſimulans. 14 fateor me ſuccumbere. 15 ſententiis. 16 in verbis. 17 praefecturam Achaiae.

tuis proximis litteris. [18] Omnes enim caussae, quas commemoras, iustissimae sunt, [19] tuaque et auctoritate et prudentia dignissimae. Quod aliter cecidisse non existimas, [20] atque opinatus sis, id tibi nullo modo [21] assentior. Sed quia tanta perturbatio et confusio est rerum, ita perculsa, et prostrata [22] foedissimo bello iacent omnia, vt is cuique locus, vbi ipse sit, miserrimus esse videatur: propterea et tui te [23] consilii poenitet, et nos, qui domi sumus, tibi beati videmur. At [24] contra nobis non [25] tu quidem [26] vacuus molestiis, sed [27] prae nobis beatus: atque [28] hoc ipso melior est tua, quam nostra, [29] conditio, quod tu, quid doleat, scribere audes: nos ne [30] id quidem [31] tuto possumus: nec [32] id [33] victoris vitio, quo [34] nihil [35] moderatius, sed ipsius [36] victoriae, quae [37] ciuilibus bellis semper est [38] insolens. [39] Vno te vicimus, quod de [40] Marcelli, [41] collegae tui, [42] salute paullo ante, quam tu, cognouimus: etiam mehercule, quod, quemadmodum [43] ea res ageretur, vidimus. nam sic fac existimes, post has miserias, id est, post-

18 quarum vna fuit, vt minus miser esset. 19 quae a tali viro approbarentur. 20 quam. 21 concedo. 22 ciuili. 23 quod Achaicum negotium non recusaveris. 24 e contrario. 25 videris. 26 omnino sine molestiis. 27 respectu nostri. 28 propter hoc ipsum. 29 fortuna. 30 scribere quid doleat. 31 sine periculo. 32 accidit. 33 Caesaris. 34 est. 35 temperantius vtens victoria. 36 vitio. 37 in. 38 superba. 39 vna re beatitudinem tuam superauimus. 40 M. Claudii Marcelli. 41 in consulatu. 42 restitutione. 43 reconsiliatio Marcelli.

quam armis disceptari coeptum est de iure [44] publico, nihil esse actum aliud cum dignitate. Nam et ipse Caesar, [45] accusata [46] acerbitate Marcelli, [47] sic enim [48] appellabat, laudataque honorificentissime et [49] aequitate tua et prudentia, repente praeter spem dixit, se senatui roganti de [50] Marcello, [51] ne hominis quidem caussa negaturum. Fecerat autem [52] hoc senatus, vt, cum a [53] L. Pisone mentio esset facta de Marcello, et cum [54] C. Marcellus se ad [55] Caesaris pedes [56] abiecisset, [57] cunctus [58] consurgeret, et ad Caesarem supplex accederet. [59] Noli quaerere, ita mihi pulcher [60] hic dies visus est, vt [61] speciem aliquam [62] viderer videre quasi [63] reuiuiscentis reip. Itaque, cum omnes [64] ante me [65] rogati gratias Caesari egissent, praeter [66] Volcatium; is enim, si [67] eo loco esset, negauit [68] se facturum fuisse; ego [69] rogatus, mutaui meum consilium. Nam statueram,

44 imperii romani. 45 reprehensa. 46 pertinaci constantia. 47 acerbitatem. 48 Caesar constantiam Marcelli. 49 qui iniquum esse censuisti, mittere successorem, nondum finito tempore. 50 reductione Marcelli in vrbem. 51 Marcelli. 52 quod dicet. 53 Caesaris socero. 54 Marci Marcelli frater germanus. 55 Iulii. 56 nulla suae dignitatis habita ratione. 57 simul totus. 58 ipse senatus. 59 quomodo Caesar senatum acceperit. 60 quod haec contigerunt. 61 repraesentationem. 62 mihi. 63 renascentis. 64 antequam ego egissem Caesari gratias de reuocatione M. Marcelli. 65 sententiam. 66 L. volcatium Tullium. 67 in eo statu, quo Marcellus. 68 se in patriam fuisse rediturum. 69 sententiam de reditu Marcelli.

tueram, [70] non mehercule [71] inertia, ſed deſiderio [72] priſtinae dignitatis, in perpetuum [73] tacere. Fregit hoc meum [74] conſilium et Caeſaris [75] magnitudo animi, et [76] ſenatus officium. Itaque [77] pluribus verbis [78] egi Caeſari gratias: meque [79] metuo ne etiam in caeteris rebus [80] honeſto otio [81] priuarim: [82] quod erat vnicum ſolatium in malis. Sed tamen, [83] quando effugi [84] eius offenſionem, qui fortaſſe arbitraretur, me [85] hanc [86] temp. non [87] putare, ſi perpetuo tacerem; [88] modice hoc faciam, aut etiam intra modum, vt et illius voluntati et meis [89] ſtudiis [90] ſeruiam. Nam etſi a prima aetate me omnis ars et doctrina liberalis, et maxime [91] philoſophia, delectauit, tamen hoc [92] ſtudium quotidie [93] ingraueſcit, credo et [94] aetatis maturitate ad prudentiam, et [95] his temporum vitiis, vt [96] nulla res alia [97] leuare animum moleſtiis poſſit. A quo [98] ſtudio te abduci [99] nego-

70 id ſtatueram. 71 propter carentiam artis. 72 prius habitae. 73 in ſenatu. 74 de perpetuo ſilentio in ſenatu habendo. 75 quod ſalutem inimico ſuo largitus eſſet. 76 qui ita pro marcello interceſſit. 77 quam conſtitueram. 78 in oratione pro M. Marcello. 79 vereor, ne, cum in ſenatu loqui coeperim, Caeſaris voluntati ſeruire cogar. 80 litterario. 81 mutato ſemel tacendi conſilio. 82 otium. 83 quandoquidem. 84 Caeſaris. 85 quae nunc eſt. 86 eſſe. 87 cenſere. 88 cum modo parce loquar in ſenatu. 89 quod eſſe vnicum ſolatium in malis proxime dixit. 90 inſeruiam. 91 moralis; 92 philoſophiae. 93 fit grauius. 94 Quia iuuenes ſunt philoſophiae moralis inutiles auditores 95 propter haec temporum vitia. 96 praeter philoſophiam. 97 liberare. 98 philoſophiae.

[99] negotiis, intelligo ex tuis litteris: sed tamen [100] aliquid [1] iam [2] noctes te adiuuabunt. Seruius [3] tuus, vel potius [4] noster, summa me obseruantia, [5] colit: [6] cuius ego tum omni probitate summaque [7] virtute, tum studiis [8] doctrinaque delector. [9] Is mecum saepe de tua [10] mansione, aut [11] decessione [12] communicat. Adhuc in hac sum sententia, nihil vt faciamus, nisi quod maxime Caesar velle videatur. Res [13] sunt eiusmodi, vt, si Romae sis, nihil te praeter tuos delectare possit. [14] De reliquis, nihil melius [15] ipso est. [16] Caeteri, et [17] caetera [18] eiusmodi, vt, si [19] alterutrum necesse sit, audire ea malis, quam videre. [20] Hoc nostrum consilium nobis minime iucundum est, qui te videre cupimus: sed [21] consulimus tibi. Vale.

99 per negotia. 100 In aliquo. 1 deinceps. 2 quae longiores tunc fiebant. 3 filius, per naturam. 4 communis filius, per amorem paternum. 5 veneratur. 6 serui tui. 7 praestantia in omnibus rebus. 8 dabat in primis operam philosophiae. 9 Seruius. 10 in prouincia. 11 de prouincia. 12 loquitur. 13 ita se habent. 14 inter reliquos, qui non sunt tui. 15 Caesare. 16 homines. 17 negotia. 18 sunt talia. 19 aut videre, aut audire ea. 20 quo deterremus te a videndis, quae Romae fiant. 21 prospicimus.

V SER. SVLPICIVS M. T. CICE RONI S. D

[1] Posteaquam mihi renuntiatum est de obitu Tulliae, filiae tuae, sane [3] quam [4] pro eo,

1 Epistola est consolatoria. 2 quam extinctam morbo, pater grauiter doluit. 3 perquam. 4 sicut debui.

eo, ac debui, grauiter molesteque [5] tuli, [6] communemque [7] eam calamitatem [8] existimaui: qui si [9] istic affuissem, [10] neque tibi defuissem, [11] coramque meum dolorem tibi declarassem. Etsi genus hoc consolationis [12] miserum atque [13] acerbum est: [14] propterea quia, per quos [15] id fieri debet, propinquos ac familiares, ipsi [16] pari molestia afficiuntur, neque sine lacrimis multis [17] id conari queunt: vt magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quam aliis posse suum [18] officium praestare: tamen quae [19] in praesentia mihi in mentem venerunt, decreui [20] breui ad te [21] perscribere: non quod [22] ea te [23] fugere existimem, sed quod forsitan [24] dolore impeditus, [25] minus ea perspicias. Quid est, [26] quod [27] tantopere te [28] commoveat tuus dolor [29] intestinus cogita, quemadmodum [30] adhuc fortuna nobiscum egerit: ea nobis erepta esse, quae hominibus non minus, quam liberi, cara esse debent, patriam, [31] honestatem, [32] dignitatem, [33] honores omnes.

5 eum. 6 omnium parentum. 7 amissionem liberorum esse. 8 iudicaui. 9 Romae. 10 affuissem tibi auxilio. 11 in praesentia. 12 cum ipse consolatione egeas. 13 quia de grauissima iactura. 14 ideo quia. 15 officium consolationis. 16 simili. 17 consolari propinquum in morte liberorum. 18 consolandi sibi caros. 19 modo. 20 epistola. 21 ea. 22 quae mihi in mentem venerunt. 23 nescire. 24 ob amissam filiam. 25 quam ego. 26 propter quod. 27 tam vehementer. 28 conturbet. 29 domesticus. 30 hucvsque. 31 vitae. 32 personae. 33 ab aliis impendi solitos.

Hoc vno [34] incommodo addito, quid ad dolorem [35] adiungi potuit? aut [36] qui non in illis [37] rebus exercitatus animus [38] callere iam debet, atque omnia [39] minoris aestimare? An [40] illius vicem, [41] credo, doles? Quoties in eam cogitationem necesse est et tu [42] veneris, et nos saepe [43] incidimus, [44] hisce temporibus [45] non pessime cum iis esse actum, quibus sine [46] dolore licitum est [47] mortem cum vita commutare? Quid autem fuit, quod [48] illam hoc tempore ad viuendum magnopere [49] inuitare posset? quae res? quae spes? quod animi solatium? vt cum aliquo adolescente [50] primario [51] coniuncta aetatem [52] gereret? [53] Licitum est tibi, [54] credo, [55] pro tua dignitate ex hac iuuentute [56] generum [57] deligere, cuius fidei liberos tuos te tuto committere putares. [58] An vt ea liberos ex sese [59] pareret, quos cum [60] florentes videret, laetaretur? qui [61] rem a parente traditam [62] per se tenere possent? [63] honores [64] ordinatim petituri essent in rep.? in amicorum negotiis

34 de morte filiae. 35 addi. 36 quomodo. 37 malis. 38 obdurescere. 39 quam illa, quae sunt erepta. 40 filiae tuae defunctae. 41 ironia. 42 ordinate. 43 casu. 44 tam malis. 45 immo bene. 46 alio. 47 accipiendo mortem dare vitam. 48 filiam tuam. 49 allicere. 50 ex nobili familia orto. 51 matrimonio. 52 ageret. 53 cui necesse paene fuerit dolabellam diligere. 54 ironia. 55 quae tua est dignitas. 56 si adhuc viueret. 57 ex copia. 58 an ideo. 59 pepererat. 60 in ciuitate libera. 61 patrimonium auitum. 62 sine praesidio alterius. 63 magistratus. 64 ex ordine.

gotiis [65] libertate sua vti? Quid [66] horum [67] fuit quod non prius, quam datum est, [68] ademtum sit? [69] At vero malum est [70] liberos amittere. [71] Malum, nisi hoc peius sit, [72] haec sufferre et perpeti. Quae res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex [73] Asia rediens, cum ab [74] Aegina [75] Megaram versus nauigarem, coepi regiones [76] circumcirca prospicere. Post me erat Aegina, ante Megara, [77] dextra [78] Piraeeus, [79] sinistra [80] Corinthus: quae [81] oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata, et diruta ante [82] oculos iacent. coepi egomet mecum sic cogitare: [83] Hem! nos [84] homunculi indignamur, [85] si quis nostrum interiit, aut [86] occisus est, quorum vita breuior esse debet: cum [87] vno loco tot oppidum [88] cadauera proiecta iaceant? Visne tu te, [89] Serui, [90] cohibere, et meminisse, [91] hominem te esse natum? Crede

 mihi,

65 liberos suos defendere possent. 66 rei a parente traditae. 67 sperandum filiae fuit. 68 ablatum vi bellorum ciuilium. 69 obiicit illa dolenda. 70 filiam. 71 sit. 72 dicta incommoda. 73 minore. 74 inter Cycladas insula nobilissima. 75 ad vrbem. 76 quae iacebant in circuitu. 77 parte. 78 athenarum portus. 79 parte. 80 achaiae vrbs opulentissima. 81 vrbes nobilissimae. 82 hominum. 83 indignitatis particula. 84 homunciones aegre patimur. 85 cum accidit, vt homo aliquis intereat propria morte. 86 quae mors est violenta. 87 spatio parum distante. 88 reliquiae. 89 alloquitur se ipsum. 90 continere inter terminos mortalitatis tuae. 91 animal mortale.

mihi, cogitatione [92] ea [93] non mediocriter ſum [94] confirmatus. [95] Hoc idem, ſi tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas. [96] Modo [97] vno tempore: tot viri clariſſimi interierunt: de [98] imperio praeterea [99] tanta diminutio facta eſt: [100] omnes prouinciae [1] conquaſſatae ſunt. in [2] vnius mulierculae animula [3] ſi iactura facta eſt, tantopere [4] commoueris? [5] quae ſi hoc tempore non [6] ſuum diem obiiſſet, [7] paucis poſt annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo [8] nata fuerat. [9] Etiam [10] ab hiſce tu rebus animum ad cogitationem tuam [11] auoca: atque ea potius reminiſcere, quae digna [12] tua perſona ſunt: [13] illam [14] quamdiu ei opus fuerit, vixiſſe, [15] vna cum [16] rep. fuiſſe: te patrem ſuum, praetorem, conſulem, augurem, vidiſſe: [17] adoleſcentibus [18] primariis nuptam fuiſſe: [19] omnibus bonis prope perfunctam eſſe; cum reſp. occideret, vita

92 eiusmodi cogitatione de oppidorum praeſtantium interitu. 93 immo maxime. 94 ad mortem aequo animo ferendam. 95 vrbium interitum. 96 Paullo ante 97 conflictus pharſalici. 98 romano. 99 Vires populi Romani imminutae ſunt. 100 Italia, Hiſpania, Graecia, Aegyptus, Aſia, Africa. 1 impetu belli frequenter concuſſae. 2 filiae tuae vita. 3 perditio. 4 conturbaris. 5 filia tua. 6 tempus vitae ſuae conſummaſſet. 7 intra paucos annos. 8 vt moreretur. 9 fac, quod ego feci. 10 quae te excruciant. 11 abduc. 12 viri conſularis. 13 reminiſcere 14 quamdiu ei vtile fuerit. 15 ſimul. 16 romana occidiſſe. 17 Calpurnio Piſoni, Furio Craſſipedi et P. Cornelio Dolabellae. 18 in vrbe. 19 bonis naturae, fortunae, animi, matrimonii.

vita excessisse. Quid est, quod tu, aut [20] illa, cum fortuna [21] hoc nomine queri possitis? Denique noli te obliuisci [22] Ciceronem esse, et eum, qui aliis consueueris praecipere et dare consilium: neque imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinae scientiam, ipsi se curare non possunt; sed potius, quae aliis tute praecipere soles, ea tute tibi subiice, atque apud [23] animum [24] propone. Nullus dolor [25] est, quem non longinquitas temporis minuat atque [26] molliat. Hoc te exspectare [27] tempus, [28] tibi turpe est, ac non [29] ei rei sapientia tua te occurrere. Quod si quis etiam inferis [30] sensus est: [31] qui illius in te amor fuit, [32] pietasque in omnes suos, [33] hoc certe illa te facere non vult. [34] Da [35] hoc [36] illi mortuae: da caeteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore moerent: da patriae, vt, si qua in re opus sit, opera et consilio tuo vti possit. Denique quoniam in [37] eam fortunam deuenimus, vt etiam huic rei nobis [38] seruiendum sit: noli committere, vt quisquam te putet non

20 filia tua. 21 hanc ob caussam. 22 multis iam clarum virtutibus. 23 tuum. 24 ea. 25 tam magnus. 26 mitiget. 27 longum. 28 viro prudenti. 29 mitigationi doloris per longinquitatem temporis. 30 aliqua perceptio rerum post mortem, quae hic fiant. 31 is fuit amor filiae tuae in te. 32 et quae pietas. 33 exspectare mitigationem doloris ex longinquitate temporis. 34 concede. 35 vt dolorem mitiges. 36 tam carae filiae tuae. 37 miseram. 38 prospiciendum.

non tam filiam, quam reip. [39] tempora, et [40] aliorum victoriam [41] lugere. Plura me ad te [42] de hac re scribere pudet, ne videar prudentiae tuae diffidere. Quare, [43] si hoc vnum proposuero, finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties [44] secundam pulcherrime te ferre fortunam, magnamque ex ea re laudem [45] adipisci: fac [46] aliquando intelligamus, [47] aduersam quoque te [48] aeque ferre posse, neque id maius, quam debeat, tibi [49] onus videri: ne [50] ex omnibus virtutibus [51] haec vna tibi videatur deesse. [52] Quod ad me attinet, cum te [53] tranquilliore esse animo cognouero, de his rebus, quae [54] hic geruntur, quemadmodumque se [55] prouincia habeat, certiorem faciam. Vale.

39 miserrima. 40 quia paullo ante Caesar Pompeii liberos in Hispania deuicerat. 41 deplorare. 42 de consolatione tui ob mortem filiae. 43 postquam. 44 prosperam. 45 acquirere. 46 tandem. 47 fortunam. 48 aequaliter. 49 vt ferre non queas. 50 cum alias omnes virtutes habeas. 51 in aduersis constantia et fortitudo. 52 quantum. 53 tranquilliorem habere animum. 54 in prouincia. 55 achaia.

VI M. T. C. S. D. SER. SVLPICIO

1 Ego [2] vero, Serui, vellem, vt scribis, in meo grauissimo [3] casu affuisses. Quantum enim [4] praesens me adiuuare [5] potueris, et conso-

1 Epistola est rogatoria. 2 pro certo. 3 morte filiae. 4 si praesens fuisses. 5 potuisses.

consolando, et prope [6] aeque dolendo, facile ex eo intelligo, quod, litteris tuis lectis, aliquantulum acquieui. Nam et [7] ea scripsisti, quae [8] leuare luctum possent, et in me consolando, [9] non mediocrem ipse animi [10] dolorem adhibuisti. Seruius [11] tamen [12] tuus omnibus officiis, quae [13] illi tempori tribui potuerunt, declarauit, et quanti ipse me faceret, et [14] quam suum talem erga me animum tibi gratum putaret [15] fore: [16] cuius officia [17] iucundiora [18] scilicet saepe mihi fuerint, nunquam tamen [19] gratiora. Me autem non oratio tua solum, et [20] societas [21] paene aegritudinis, sed etiam auctoritas, consolatur. Turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, vt tu, tali sapientia praeditus, [22] ferendum putas. Sed [23] opprimor interdum, et [24] vix resisto dolori, quod ea me solatia [25] deficiunt, quae caeteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Nam et [26] Q. Maximus, qui [27] filium [28] consularem [29] clarum virum, et [30] magnis rebus gestis, amisit: et [31] L. Paullus,

qui

6 aequaliter, atque ego. 7 quod prudentiae et doctrinae fuit. 8 diminuere. 9 sed ingentem. 10 amoris. 11 licet praesens non fueris. 12 filius. 13 illi calamitati. 14 quantum. 15 futurum. 16 filii tui. 17 quia in re laeta. 18 quod scire licet. 19 acceptiora. 20 aequalitas. 21 animi ex dolore. 22 esse. 23 dolore. 24 cum difficultate. 25 mihi desunt. 26 Q. Fabius Maximus Verrucosus. 27 Marcum. 28 qui consulatum gesserat cum T. Sempronio Graccho. 29 illustrem. 30 postquam magnas res gesserat. 31 Aemilius.

qui [32] duos [33] septem diebus: et [34] vester [35] Gallus: et [36] M. Cato, qui summo ingenio, [37] summa virtute filium perdidit, [38] iis temporibus [39] fuerunt, vt eorum luctum ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex rep. consequebantur. Mihi autem, [40] amissis [41] ornamentis iis, quae ipse commemoras, quaeque eram maximis laboribus adeptus, vnum [42] manebat [43] illud solatium, quod ereptum est. Non amicorum negotiis, non reip. procuratione, impediebantur cogitationes meae: nihil in [44] foro [45] agere [46] libebat: adspicere [47] curiam [48] non poteram: existimabam, id quod erat, omnes me et [49] industriae meae fructus, et [50] fortunae perdidisse. Sed cum cogitarem, [51] haec mihi tecum, et cum quibusdam [52] aliis esse communia, et cum [53] frangerem iam ipse [54] me cogeremque [55] illa ferre [56] toleranter, [57] habebam, [58] quo [59] confugerem, [60] vbi [61] conquiescerem, cuius in sermone

32 filios amisit. 33 spatio septem dierum. 34 ex vestra gente Sulpicia. 35 C. Sulpicius Gallus. 36 censorius. 37 habentem summum ingenium. 38 talibus. 39 omnes dicti. 40 per occupationem reip. a Caesare. 41 consulari et augurali dignitate. 42 reliquum erat. 43 filia suauissima. 44 iudiciali. 45 pro amicis. 46 mihi. 47 senatum. 48 prae indignatione. 49 naturalis artis. 50 per fortunam acquisitus. 51 incommoda. 52 bonis. 53 illata animo vi. 54 propositum meum cogitandi de amissione honorum et bonorum. 55 tam insignia incommoda et mala. 56 patienter. 57 ante mortem filiae. 58 ad quam. 59 solatium habiturus. 60 et in qua. 61 tranquillitatem animi inuenirem.

mone et [62] ſuauitate omnes curas doloresque [63] deponerem. [64] Nunc autem hoc tam graui [65] vulnere etiam iam illa, quae [66] conſanuiſſe videbantur, [67] recrudeſcunt. Non enim, vt [68] tum me [69] a rep. [70] moeſtum [71] domus excipiebat, [72] quae [73] leuaret: ſic nunc, [74] domo moerens, ad remp. confugere poſſum, vt in eius [75] bonis [76] acquieſcam. [77] Itaque et [78] domo abſum, et foro: quod nec eum dolorem, quem e rep. capio, domus iam [79] conſolari poteſt, nec [80] domeſticum [81] reſp. [82] Quo [83] magis te exſpecto, teque videre quam primum cupio. Maior mihi [84] leuatio afferri nulla poteſt, quam coniunctio [85] conſuetudinis ſermonumque noſtrorum: quanquam ſperabam tuum aduentum, ſic enim audiebam, appropinquare. Ego autem cum [86] multis de cauſſis te exopto quamprimum videre, [87] tum etiam, vt [88] ante [89] commentemur

62 ſermonis et morum. 63 exuerem. 64 poſt mortem filiae. 65 de morte filiae accepto. 66 ſanata. 67 renouantur. 68 ante mortem filiae. 69 ſi quid aduerſi in rep. vidiſſem. 70 reuerſum triſtem. 71 praecipue filia. 72 talia quae. 73 me ab ea aegritudine. 74 propter mortem filiae. 75 quae nunc nulla ſunt. 76 tranquillitatem animi accipiam. 77 et ita. 78 in praediis manens. 79 conſolando leuare. 80 dolorem. 81 poteſt conſolari. 82 quocirca. 83 quam exſpectarem, ſi aliunde conſolationem inuenirem. 84 ad conſolationem. 85 frequentis conuerſationis tuae. 86 ob multas cauſſas. 87 multo magis. 88 quam tempus elabatur. 89 comminiſcendo disquiramus.

temur inter nos, [90] qua ratione nobis [91] traducendum sit hoc tempus, [92] quod est totum ad [93] vnius voluntatem [94] accommodandum, et [95] prudentis, et [96] liberalis, et, vt perspexisse mihi videor, [97] nec a me [98] alieni, et [99] tibi amicissimi. Quod cum ita sit, magnae tamen est [100] deliberationis, quae ratio sit [1] ineunda nobis, non agendi aliquid, sed [2] illius concessu et beneficio quiescendi. Vale.

90 quae via. 91 transigendum. 92 tempus. 93 hominis. 94 conformandum. 95 cuia modestus est victoria. 96 quia clementer multis gratis ignouit. 97 non etiam. 98 quia Ciceronem monuerat Caesar, vt a bellis ciuilibus abstineret. 99 quia consul Sulpicius pacis semper auctor fuerat. 100 consultationis. 1 inceptanda. 2 Caesaris.

VII M. T. C. S. D. M. MARCELLO

[1] Etsi [2] eo te [3] adhuc consilio vsum intelligo, vt id reprehendere non audeam: non [4] quin ab [5] eo ipse dissentiam, sed quod ea te sapientia esse iudicem, vt meum consilium non [6] anteponam tuo: tamen et amicitiae vetustas, et tua summa erga me beniuolentia, quae mihi iam a pueritia tua cognita est, me hortata est, vt ea scriberem ad te, quae et saluti tuae [7] conducere arbitrarer, et [8] non

1 moralis est epistola. 2 tali. 3 in hoc vsque tempus. 4 quod non. 5 consilio tuo. 6 praeferam tuo consilio. 7 vtilia esse.

[8] non aliena eſſe ducerem a dignitate. Ego [9] eum te eſſe, qui horum malorum initia [10] multo ante videris, conſulatum magnificentiſſime atque optime [11] geſſeris, [12] praeclare memini: ſed [13] idem etiam illa [14] vidi, neque te conſilium ciuilis belli ita [15] gerendi neque copias Cn. Pompeii, nec genus exercitus, [16] probare, ſemperque [17] ſumme [18] diffidere. qua in ſententia [19] me quoque fuiſſe, memoria tenere te arbitror. [20] Itaque neque tu multum interfuiſti rebus gerendis, et ego id ſemper egi, ne [21] intereſſem. Non enim iis rebus [22] pugnabamus, quibus valere poteramus, conſilio, auctoritate, cauſſa, [23] quae erant in nobis [24] ſuperiora, [25] ſed [26] lacertis et viribus, quibus pares non eramus. Victi ſumus [27] igitur: aut, ſi vinci dignitas non poteſt, [28] fracti certe et abiecti. In quo tuum [29] conſilium [30] nemo poteſt non maxime laudare, quod cum ſpe vincendi ſimul abieciſti certandi etiam cupiditatem; [31] oſtendiſtique [32] ſapien-

8 et quae exiſtimaram non fore contra dignitatem tuam. 9 talem. 10 quam euenerunt. 11 cum Seruio Sulpicio. 12 egregie. 13 ego idem. 14 animaduerti. 15 qui bellum ducendum cenſebas. 16 approbare. 17 ſummopere. 18 deſperantem victoriam. 19 ep. 3 lib. 7. 20 et ita. 21 cum bellum ſuſciperetur. 22 certabamus. 23 tria dicta. 24 meliora 25 pugnabamus 26 robuſtis brachiis. 27 quia pares non eramus. 28 debilitati ſaltem. 29 Mitylenas ſecedendi. 30 quisque cogitur maxime laudare. 31 facto tuo.

[32] ſapientem et bonum ciuem initia belli ciuilis inuitum ſuſcipere, [33] extrema non libenter perſequi. Qui non idem conſilium, [34] quod tu, ſecuti ſunt, [35] eos video in duo genera eſſe [36] diſtractos. Aut enim renouare [37] bellum conati ſunt, hique ſe [38] in Africam contulerunt: aut, quemadmodum [39] nos, [40] victori ſeſe crediderunt. [41] Medium quoddam tuum conſilium fuit, qui [42] hoc fortaſſe [43] humilis animi duceres, [44] illud [45] pertinacis. Fateor a plerisque, vel dicam ab omnibus, [46] ſapiens tuum [47] conſilium, a multis [48] etiam [49] magni ac fortis animi, iudicatum. Sed habet iſta [50] ratio, vt mihi quidem videtur, [51] quendam modum: praeſertim cum tibi nihil deeſſe arbitrer ad tuas [52] fortunas omnes obtinendas, praeter voluntatem. Sic enim intellexi, nihil aliud eſſe, quod dubitationem afferret [53] ei, [54] penes quem eſt poteſtas, niſi quod vereretur, ne tu [55] illud [56] beneficium omnino

32 quia inuitus bellum ciuile ſuſcipit. 33 in quibus eſt multorum innocentium trucidatio. 34 ſecutus es. 35 vt Cato, Scipio, Labienus, aliique. 36 diuiſos. 37 contra Caeſarem, vt Cato Vticenſis. 38 ad Iubam regem. 39 credidimus. 40 victoris fidei ſe commiſerunt. 41 vt neque bellum renouares, neque Romam redires. 42 ſe victum fateri. 43 abiecti animi eſſe exiſtimares. 44 renouare bellum. 45 obſtinati animi eſſe. 46 ſapientis hominis. 47 eſſe. 48 Inſuper. 49 nam ſapiens ſapit, quid faciendum: et fortis, quod ſapit, audet. 50 conſideratio conſilii tui. 51 quandam menſuram faciendi 52 opes. 53 Caeſari. 54 qui remp. tenet. 55 reſtitutionem. 56 eſſe.

omnino non putares: de [57] quo quid ſentiam, nihil attinet dicere, cum appareat, [58] ipſe quid fecerim. Sed tamen, ſi iam ita [59] conſtituiſſes, vt [60] abeſſe perpetuo malles, quam ea, quae nolles, videre: tamen id cogitare deberes, [61] vbicunque eſſes, te fore in eius ipſius, quem [62] fugeres, poteſtate: [63] qui [64] ſi facile paſſurus eſſet, te, carentem patria et fortunis tuis, quiete et [65] libere [66] viuere: cogitandum tibi tamen eſſet, Romaene et domi tuae, [67] cuiusmodi res eſſet, an [68] Mitylenis aut [69] Rhodi malles viuere. Sed cum ita late pateat [70] eius poteſtas, quem veremur, vt terrarum orbem complexa ſit: nonne mauis ſine periculo domi tuae eſſe, quam cum periculo [71] alienae? Equidem, etiamſi [72] oppetenda mors eſſet, domi atque in patria [73] mallem, quam in externis atque alienis locis. [74] Hoc idem omnes, qui te diligunt, ſentiunt: [75] quorum eſt magna pro tuis maximis clariſſimisque virtutibus multitudo. Habemus enim [76] rationem rei familiaris tuae, quam diſſipari nolumus.

57 conſilio tuo. 58 qui me victori commiſerim. 59 propoſuiſſes. 60 ab vrbe. 61 quia tunc fere totius orbis Romani imperium obtineret Caeſar. 62 fugere velles. 63 Caeſar. 64 tametſi. 65 ſine perſecutione. 66 extorrem. 67 cuiuscunque modi. 68 in ea vrbe in Mitylene inſula. 69 in ea vrbe Rhodi inſulae. 70 Caeſaris. 71 domi. 72 fortiter obeunda. 73 oppetere mortem aut viuere. 74 faciendum tibi. 75 te diligentium. 76 reſpectum.

nolumus. Nam etsi nullam [77] potest [78] accipere iniuriam, quae [79] futura perpetua sit, propterea quod neque [80] is, qui tenet remp., [81] pateretur, neque ipsa resp.: tamen impetum [82] praedonum in tuas fortunas fieri nolo. [83] Hi autem qui essent, auderem scribere, nisi [84] te intelligere considerem. Hic te [85] vnius sollicitudines, etiam multae et assiduae lacrimae [86] C. Marcelli, [87] fratris optimi, [88] deprecantur: nos [89] cura et dolore [90] proximi sumus: [91] precibus [92] tardiores, quod ius [93] adeundi, cum ipsi [94] deprecatione [95] eguerimus, non habemus. [96] Gratia tantum [97] possumus [98] quantum victi. Sed tamen consilio, studio, [99] Marcello non desum. A tuis [100] reliquis non [1] adhibemur: [2] ad omnia parati sumus. Vale.

VIII

77 res familiaris tua. 78 pati. 79 in re tua familiari non perpetuam iniuriam extimesco. 80 Caesar. 81 iniuriam tibi perpetuam. 82 vt erant satellites Caesariani. 83 praedones. 84 qui sint. 85 solius. 86 qui consul fuerat anno proximo. 87 patruelis. 88 tuam salutem a Caesare precibus petunt. 89 pro te susceptis. 90 C. Marcello, fratri tuo. 91 faciendis pro te Caesari. 92 quam frater tuus. 93 Caesaris. 94 intercessione. 95 ante veniam obtentam. 96 per gratiam nostram. 97 erga Caesarem. 98 possunt. 99 fratri tuo. 100 amicis. 1 ad consilium de tuo reditu capiendum. 2 consilia.

VIII M. T. C. S. D. M. MARCELLO

[1] Neque monere te audeo, praeſtanti prudentia virum, nec confirmare, maximi animi hominem, [2] vnumque fortiſſimum: [3] conſolari vero nullo modo. Nam ſi ea, quae acciderunt, ita fers, vt [4] audio, gratulari magis [5] virtuti debeo, quam conſolari dolorem tuum: ſin te tanta [6] mala reip. [7] frangunt, non ita abundo ingenio, vt te [8] conſoler, cum ipſe [9] me non poſſim. Reliquum eſt [10] igitur, vt tibi me in omni re [11] eum praebeam, praeſtemque, vt ad omnia, quae tui velint, ita adſim praeſto, vt me non ſolum omnia debere [12] tua cauſſa, quae poſſum, ſed ea quoque, etiam quae non poſſum, [13] putent. Illud tamen vel tu me monuiſſe, vel [14] cenſuiſſe puta, vel [15] propter beniuolentiam tacere non potuiſſe, vt, quod ego facio, [16] tu quoque animum inducas, ſi ſit [17] aliqua resp., in ea te eſſe oportere, [18] iudicio omnium, [19] reque principem, neceſſitate cedentem tempori: ſin autem [20] nulla ſit, [21] hunc tamen aptiſſimum eſſe

1 Epiſtola eſt laudatoria, officioſa et ſuaſoria. 2 ſolum. 3 adeo talem virum. 4 intelligo, te a Cratippo inſtructum ea ferre. 5 tuae. 6 incommoda. 7 debilitant. 8 conſolari poſſim. 9 conſolari. 10 cum neque audeam te conſolari, neque poſſim. 11 talem. 12 propter te. 13 exiſtiment. 14 iudicaſſe pro opinione. 15 ſe etiam cenſere non debuiſſe. 16 vt facias idem. 17 qualicunque. 18 ſecundum iudicium. 19 reuera. 20 fortuna reip. 21 Romam.

esse etiam [22] ad exulandum locum. Si enim libertatem [23] sequimur: quis locus hoc [24] dominatu vacat? sin [25] qualemcunque locorum, [26] quis est [27] domestica sede iucundior? Sed, mihi crede, etiam [28] is, qui omnia [29] tenet, fauet ingeniis: [30] nobilitatem vero, et [31] dignitatem hominum, quantum ei [32] res, et [33] ipsius caussa, [34] concedit, amplectitur. Sed [35] plura, quam [36] statueram. Redeo [37] ergo ad vnum illud, me tuum fore cum [38] tuis, si modo [39] erunt tui: [40] sin minus, [41] me certe in omnibus rebus satis nostrae coniunctioni [42] amorique facturum. Vale.

22 si Romae vt in rep. 23 sectamur. 24 Caesaris. 25 sequimur. 26 locus. 27 propriae domus. 28 Caesar. 29 in potestate sua. 30 a maioribus acceptum. 31 ipsius quoque Marcelli. 32 vtilitas, vel opportunitas. 33 rationes eius. 34 permittit. 35 scripsi. 36 proposueram scribere. 37 quia non sunt plura dicenda. 38 amicis. 39 aliqui. 40 sed si non aliqui erunt tui, 41 redeo ad illud, me etc. 42 nostro.

VIIII M. T. C. S. D. M. MARCELLO

[1] Etsi perpaucis [2] ante diebus dederam Q. Mutio litteras ad te pluribus verbis scriptas, [3] quibus declaraueram, [4] quo te animo censerem esse oportere, et quid tibi faciendum arbitrarer: tamen cum Theophilus, libertus tuus, [5] proficisceretur, [6] cuius ego

[7] fidem

1 Hortatoria est epistola et moralis. 2 harum dationem. 3 litteris. 4 cum hortaretur Marcellum. 5 hinc ad te. 6 Theophili.

[7] fidem erga te beniuolentiamque perspexeram, sine meis litteris eum ad te venire nolui. Iisdem igitur te de rebus [8] etiam atque etiam hortor, [9] quibus superioribus litteris hortatus sum, vt in [10] ea rep., [11] quaecunque est, quamprimum velis esse. Multa videbis fortasse, quae [12] nolis: non plura tamen, quam audis quotidie. Non est porro [13] tuum, [14] vno sensu solum oculorum moueri: cumque illud idem [15] auribus percipias, quod etiam [16] maius videri solet, minus [17] laborare. At [18] tibi ipsi [19] dicendum erit aliquid, quod non [20] sentias: aut faciendum, quod non [21] probes. Primum tempori cedere, id est, necessitati parere, semper [22] sapientis est [23] habitum. deinde, non habet, [24] vt nunc quidem est, [25] id vitii res. [26] dicere fortasse, quae sentias, non licet: tacere [27] plane licet. Omnia enim [28] delata ad vnum sunt. [29] Is vtitur consilio, [30] ne suorum quidem, sed [31] suo. quod non multo [32] secus fieret, si [33] is remp. [34] teneret, quem secuti sumus. An, qui in bello, cum omnium nostrum coniun-

7 fidelitatem. 8 accuratissime. 9 de quibus. 10 quam Caesar tenet. 11 siue aliqua, siue nulla. 12 velis non videre. 13 tuae dignitatis. 14 in iis, quae vides. 15 audiendo illud. 16 euidentius. 17 in periculo esse. 18 ob nobilitatem tuam. 19 in curia. 20 dicendum. 21 approbes faciendum. 22 viri factum. 23 existimatum. 24 quid futurum sit, affirmare non licet. 25 id mali. 26 Romae. 27 omnino. 28 redacta in potestatem Caesaris. 29 Caesar. 30 per quos vicit. 31 vnius. 32 aliter. 33 Pompeius. 34 vt tenuisset, si in Pharsalico conflictu vicisset.

ctum esse periculum [35] suo cerneret, [36] certorum hominum [37] minime prudentium consilio vteretur, [38] cum magis [39] communem censemus [40] in victoria futurum fuisse, quam [41] incertis rebus fuisset? et [42] qui nec, [43] te consule, tuum [44] sapientissimum consilium secutus esset, nec, [45] fratre tuo consulatum ex [46] auctoritate tua [47] gerente, [48] vobis auctoribus vti voluerit, nunc omnia [49] tenentem, [50] nostras sententias [51] desideraturum censes fuisse? Omnia sunt misera in bellis ciuilibus, [52] quae maiores nostri ne [53] semel quidem, nostra aetas [54] saepe iam, sensit. Sed miserius [55] nihil, quam [56] ipsa victoria: [57] quae etiamsi ad [58] meliores venit, tamen eos ipsos ferociores [59] impotentioresque reddit: vt, etiamsi [60] natura [61] tales non sint, necessitate esse cogantur. multa enim victori eorum [62] arbitrio, per quos vicit, etiam inuito, facienda sunt. An tu

35 periculo. 36 Scipionem, Domitium, Aenobarbum, L. Lentulum, notat. 37 cum tu bellum aliter gerendum censeres. 38 Pompeium. 39 communicantem consilia sua. 40 si vsus fuisset victoria. 41 dubiis. 42 et censes eum, qui etc. 43 cum esses consul. 44 cum horum malorum initia videres. 45 C. Marcello. 46 approbatione tua. 47 cum L. Lentulo. 48 vobis id factum eius approbantibus. 49 habentem. 50 quid nos sentiremus in senatu. 51 exspectaturum. 52 bella ciuilia. 53 senserunt. 54 sub Sylla et Mario, sub Sertorio, Carbone, et Perpenna ac Cinna, sub Caesare et Pompeio. 55 est in bellis ciuilibus. 56 vid. ep. 4. 57 victoria. 58 pro republica. 59 minus sibi imperantes. 60 per naturam. 61 feroces. 62 ad arbitrium.

tu non videbas mecum ſimul, quam [63] illa [64] crudelis eſſet futura victoria? igitur tunc quoque patria [65] careres, ne, quae [66] nolles, videres? [67] Non, [68] inquies. ego enim ipſe tenerem [69] opes, et dignitatem meam. At [70] erat tuae virtutis: [71] in minimis res tuas ponere, [72] de rep. vehementius laborare. [73] Deinde, qui finis iſtius conſilii eſt? nam adhuc et factum tuum probatur, et [74] vt in tali re etiam fortuna laudatur: [75] factum, quod et initium [76] belli [77] neceſſario ſecutus ſis, et [78] extrema [79] ſapienter [80] perſequi nolueris: [81] fortuna, quod [82] honeſto otio tenueris et [83] ſtatum, et [84] famam dignitatis tuae. [85] Nunc vero nec locus tibi vllus dulcior eſſe debet patria: nec eam diligere minus debes, quod [86] deformior eſt, ſed [87] miſereri potius: nec eam [88] multis claris viris [89] orbatam, priuare etiam [90] adſpectu tuo. Denique, ſi fuit magni animi, non iſſe ſupplicem victori: [91] vide,

63 Pompeianorum. 64 iam tum in bello Domitio, Scipione etc. de Caeſaris ſacerdotio contendentibus. 65 carere deberes. 66 videre. 67 carerem tunc patria. 68 reſpondebis mihi. 69 meus. 70 pertinebat ad virtutem tuam. 71 inter minima reputanda. 72 quam crudelis Pompeianorum victoria quietam eſſe non pateretur. 73 vt ſecundo loco obiiciam. 74 in qua nihil plane laudabile contingit. 75 tuum probatur. 76 contra Caeſarem. 77 non ſponte 78 belli ciuilis. 79 in quo feciſti ſapienter. 80 vt Cato et Scipio. 81 tua laudatur. 82 quia litterario. 83 tuum. 84 cum quiete viueres. 85 cum iam ſatis a te factum ſit. 86 quam prius. 87 eius. 88 conſularibus. 89 ſpoliatum. 90 quo eam adſpicias. 91 caue.

de, ne[92] superbi sit, [93] aspernari [94] eiusdem liberalitatem: et si sapientis est, carere [95] patria, [96] duri, non [97] desiderare: et si rep. non possis frui, stultum est [98] nolle [99] priuata. [100] Caput [1] illud est, vt si [2] ista vita tibi commodior esse videatur, cogitandum tamen [3] sit, ne [4] tutior non sit. magna [5] gladiorum est licentia: sed in externis locis minor etiam ad [6] facinus [7] verecundia. Mihi salus tua tantae curae est, vt Marcello, fratri tuo, aut [8] par, aut certe proximus sim. [9] Tuum est [10] consulere temporibus, et incolumitati, et vitae, et [11] fortunis tuis. Vale.

92 animi. 93 contemnere. 94 victoris. 95 ob amissam libertatem miserrima. 96 est duri. 97 patriam. 98 frui. 99 re. 100 principale momentum. 1 quod modo dicetur. 2 in otio. 3 tibi. 4 quam esset in vrbe. 5 nam facile aliquis posset mitti, vnde occidaris. 6 tale perpetrandum. 7 est. 8 aequalis in cura tanta. 9 ad te pertinet. 10 consilio prospicere. 11 ne eis noceatur.

X M. T. C. S. D. M. MARCELLO

1 Etsi [2] nihil erat noui, quod ad te scriberem, magisque litteras tuas iam exspectare incipiebam, vel te potius ipsum: tamen, cum [3] Theophilus [4] proficisceretur, non potui [5] nihil ei litterarum dare. Cura [6] igitur, vt

1 Hortatoria est epistola. 2 praeter id, quod scripserat in superioribus litteris. 3 Marcelli libertus. 4 Roma ad te. 5 quin aliquid litterarum darem ei. 6 quia te tantopere exspectamus.

vt quamprimum venias: venies enim, mihi crede, [7] exſpectatus, neque ſolum nobis, id eſt, [8] tuis, ſed [9] prorſus omnibus. [10] Venit enim mihi in mentem [11] ſubuereri interdum, ne te delectet [12] tarda deceſſio. Quod ſi nullum haberes ſenſum, niſi oculorum, prorſus tibi ignoſcerem, ſi [13] quosdam nolles videre: ſed, cum leuiora non multo eſſent, quae [14] audirentur, quam quae [15] viderentur: ſuſpicarer autem, multum [16] intereſſe [17] rei familiaris tuae, te quam primum [18] venire, idque [19] in omnes partes valere: putaui ea de re te eſſe admonendum. Sed quoniam, quod mihi placeret, [20] oſtendi, [21] reliqua tu [22] pro tua prudentia conſiderabis. me tamen velim, [23] quod ad tempus [24] exſpectemus, certiorem facias. Vale.

7 deſideratus. 8 quia nos tui ſumus. 9 omnia. 10 cogitando enim compellor. 11 aliquantulum vereri. 12 vt qui non admodum libenter in hanc temp. venias. 13 Caeſarianos. 14 a te. 15 ſi Romae eſſes. 16 ad vtilitatem pertinere. 17 quae, Marcello abſente, non diligenter ab eius procuratoribus adminiſtrabatur. 18 domum. 19 ad omnia. 20 id. 21 rationes. 22 ſecundum tuam prudentiam. 23 quo tempore. 24 exſpectare debeamus.

XI M. MARCELLVS M. CICERONI S. D

[1] Plurimum valuiſſe apud me tuam ſemper auctoritatem, cum in omni [2] re, tum in hoc

1 Quid Ciceronis epiſtolae apud Marcellum valuerint, declarat Marcellus hac epiſtola. 2 alia.

hoc maxime [3] negotio, potes [4] exiſtimare. Cum mihi C. Marcellus, frater amantiſſimus mei, non ſolum conſilium daret, ſed precibus quoque me obſecraret, non prius mihi perſuadere potuit, quam tuis eſt effectum litteris, vt vterer [5] veſtro potiſſimum [6] conſilio. [7] Res quemadmodum [8] ſit acta, [9] veſtrae litterae mihi declarant. Gratulatio tua, etſi eſt mihi [10] probatiſſima, quod ab optimo ſit animo: tamen hoc mihi multo iucundius eſt et gratius, quod in ſumma paucitate amicorum, [11] propinquorum, ac [12] neceſſariorum, qui [13] vere meae ſaluti fauerent, te cupidiſſimum mei, ſingularemque mihi beniuolentiam praeſtitiſſe, cognoui. [14] Reliqua ſunt eiusmodi, [15] quibus ego, quoniam [16] haec erant tempora, facile, et aequo animo carebam: [17] hoc vero eiusmodi eſſe ſtatuo, vt ſine talium [18] virorum, et [19] amicorum beniuolentia, neque in aduerſa, neque in ſecunda [20] fortuna, quisquam viuere poſſit. Itaque [21] in hoc ego mihi gratulor: tu vero vt intelligas, [22] homini amiciſſimo te tribuiſſe [23] officium, [24] re tibi praeſtabo. Vale.

XII

3 domum redeundi. 4 iudicare. 5 amborum, tuo et fratris. 6 vt in patriam redirem. 7 reconciliatio mea. 8 in ſenatu cum Caeſare. 9 tuae et fratris. 10 maxime approbata. 11 qui Marcelli non valde cupidi fuerunt. 12 arctiore quadam beniuolentia deuinctorum. 13 non ficte. 14 bona. 15 quod eis. 16 huiusmodi. 17 quod mihi praeſtitiſtis. 18 virtute. 19 beniuolentia. 20 proſpera. 21 quod, in ſumma amicorum paucitate, vnum te mei cupidiſſimum cognoui. 22 mihi. 23 opportunum beneficium. 24 effectu ipſo.

XII SER. SVLPICIVS M. CICERONI S. D

1 Etsi scio, [2] non iucundissimum me nuntium [3] vobis allaturum: tamen quoniam [4] casus et natura in bonis [5] dominatur, [6] visum est faciendum, [7] quoquo modo res se haberet, vos certiores [8] facere. [9] A. d. x Kal. Iun. cum ab [10] Epidauro [11] Piraeeum naui aduectus essem, [12] ibi Marcellum, [13] collegam nostrum, conueni, eumque diem ibi consumsi, vt cum [14] eo essem. [15] Postero die, cum ab eo digressus essem, eo consilio, vt ab Athenis in [16] Boeotiam irem, reliquamque [17] iurisdictionem absoluerem: [18] ille, vti aiebat, [19] supra Maleas in Italiam versus nauigaturus erat. [20] Postridie eius diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem, circiter horam decimam [21] noctis Postumius, familiaris [22] eius, ad me venit, et mihi nuntiauit, M. Marcellum, collegam nostrum, post coenae tempus a [23] P. Magio Cilone, familiari eius, [24] pugione percussum

 cussum

1 Epistola est narratoria. 2 immo tristissimum. 3 qui Romae estis. 4 in multis. 5 imperium exercet. 6 mihi. 7 quocunque modo. 8 vt facerem. 9 tertio et vigesimo die mensis Maii. 10 vrbe Achaiae. 11 ad portum illum Atheniensium. 12 in Pyraeeo. 13 quondam in consulatu. 14 Marcello. 15 sequenti. 16 quae Atticae vicina est regio. 17 in illis locis prouinciae, in quibus nondum egeram conuentum iuri dicundo. 18 Marcellus. 19 superato Maleae promontorio. 20 die sequente eum diem. 21 in duodecim horas more Romano omnibus anni temporibus diuisae. 22 Marcelli. 23 cliente. 24 gladio breui et acuto.

cuſſum eſſe, et duo vulnera accepiſſe, vnum in ſtomacho, alterum in capite [25] ſecundum aurem; ſperare tamen, eum viuere poſſe: Magium [26] ſeipſum interfeciſſe: [27] poſtea ſe a Marcello ad me miſſum eſſe, [28] qui haec [29] nuntiaret, et [30] rogaret, [31] vti cogerem medicos. [32] Coëgi, et [33] e veſtigio [34] eo ſum profectus [35] prima luce. Cum non longe a [36] Piraeeo abeſſem, [37] puer [38] Acidini mihi obviam venit cum [39] codicillis: in quibus erat ſcriptum, paullo ante lucem Marcellum diem ſuum obiiſſe. Ita vir clariſſimus ab homine [40] teterrimo acerbiſſima morte eſt affectus: et cui [41] inimici propter [42] dignitatem [43] pepercerant, inuentus eſt amicus, qui ei mortem afferret. Ego [44] tamen ad tabernaculum eius perrexi: [45] inueni [46] duos libertos, et pauculos ſeruos: [47] reliquos [48] aiebant [49] profugiſſe [50] metu perterritos, quod dominus eorum ante [51] tabernaculum interfectus eſſet. [52] Coactus ſum in eadem illa lectica, qua ipſe [53] delatus eram, meisque [54] lecticariis in [55] vr-

25 poſt aurem. 26 quod eum commiſſi facinoris poeniteret. 27 et mihi nuntiauit, ſe poſtea etc. 28 vt. 29 mihi. 30 me. 31 vt congregarem chirurgos. 32 congregaui eos. 33 continuo. 34 Piraeeum verſus ad Marcellum. 35 prima parte diei. 36 portu. 37 ſeruus. 38 viri vtrique noti. 39 tabulis ceratis. 40 perditiſſimo. 41 vt Caeſar. 42 eius. 43 Caeſar ei reditum in patriam conceſſerat. 44 licet obiiſſe intellexiſſem. 45 illic. 46 eius. 47 ſeruos. 48 qui aderant. 49 procul fugiſſe. 50 ne quaeſtioni traderentur. 51 ſuum. 52 officio. 53 Pyraeeo. 54 ſeruis, qui me ſolent portare in lectica.

55 vrbem 56 eum referre: 57 ibique pro ea 58 copia, quae Athenis erat, 59 funus ei satis amplum faciendum curaui. Ab Atheniensibus, locum sepulturae intra vrbem vt 60 darent, impetrare non potui, quod religione se 61 impediri dicerent: neque tamen id antea cuiquam concesserant. Quod 62 proximum fuit, vti, in quo vellemus 63 gymnasio, eum sepeliremus, nobis 64 permiserunt. Nos in 65 nobilissimo orbis terrarum 66 gymnasio Academiae locum delegimus: ibique 67 eum combussimus: posteaque curauimus, vt iidem Athenienses in eodem loco monumentum 68 ei marmoreum faciendum 69 locarent. Ita, quae nostra officia fuerunt, 70 pro collegio, et 71 propinquitate, et viuo et mortuo omnia 72 ei praestitimus. Vale. Data pridie Kal. Iun. Athenis.

55 Athenas. 56 Marcellum. 57 in vrbe. 58 hominum. 59 pompam funebrem. 60 ei. 61 vid. Cic. lib. II de Legibus. 62 ad honorem sepeliendi intra vrbem. 63 exercitatorio litterario. 64 id. 65 propter Platonem. 66 in quo docuerat Plato. 67 Marcellum. 68 Marcello. 69 mercede statuta opificibus darent. 70 collegii caussa. 71 sanguinis. 72 Marcello.

XIII M. T. C. S. D. P. NIGIDIO FIGVLO

1 Quaerenti mihi iamdiu, quid ad te potissimum scriberem; non modo certa res nulla, sed ne genus quidem litterarum 2 vsitatum

1 Epistola est lamentatoria et consolatoria. 2 occurrebat mihi.

tum veniebat in mentem. [3] Vnam enim partem, et consuetudinem earum epistolarum, quibus [4] secundis rebus vti solebamus, tempus eripuerat: perfeceratque [5] fortuna, ne quid [6] tale scribere possem, aut omnino cogitare. [7] Relinquebatur triste quoddam et miserum, et his temporibus consentaneum genus litterarum. id quoque [8] deficiebat me, in [9] quo debebat esse aut promissio auxilii alicuius, aut consolatio doloris tui. Quod pollicerer, non erat. ipse enim [10] pari fortuna abiectus, aliorum [11] opibus casus meos sustentabam: saepiusque mihi veniebat in mentem [12] queri, quod [13] ita viuerem, quam gaudere, quod viuerem. Quanquam enim nulla meipsum [14] priuatim [15] pepulit insignis iniuria: nec mihi quidquam tali tempore in mentem venit [16] optare, quod non [17] vltro mihi Caesar [18] detulerit; tamen nihilo minus [19] eis [20] conficior [21] curis, vt [22] hoc ipsum quod maneam in vita, peccare me existimem. Careo enim cum familiarissimis multis, quos aut [23] mors eripuit nobis, aut [24] distraxit [25] fuga; tum omnibus [26] amicis, quorum

3 genus litterarum familiare. 4 cum essent secundae. 5 aduersa. 6 laetum. 7 mihi. 8 relinquebat. 9 genere litterarum. 10 qua tu. 11 auxiliis. 12 vt quererer. 13 tam misere. 14 peculiariter. 15 percussit. 16 vt optem. 17 etiam prius, quam rogarem. 18 praesentauerit. 19 eiusmodi. 20 consumor. 21 quas significauit. 22 propter hoc ipsum. 23 perierant multi Ciceronis familiarissimi. 24 in diuersa loca traxit. 25 fugerant in Hispaniam multi. 26 licet non familiarissimis.

quorum beniuolentiam nobis conciliarat per me [27] quondam, [28] te socio, defensa resp.: [29] versorque in eorum [30] naufragiis, et bonorum direptionibus: nec audio solum, [31] quod ipsum esset miserum, sed etiam id ipsum video, quo nihil est acerbius, eorum fortunas [32] dissipari, quibus nos olim adiutoribus [33] illud incendium exstinximus: et in qua vrbe [34] modo gratia, auctoritate, et gloria floruimus, in ea nunc [35] iis quidem omnibus caremus. Obtinemus [36] ipsius Caesaris summam erga nos humanitatem: sed [37] ea [38] plus non potest, quam [39] vis et mutatio omnium rerum, atque temporum. Itaque [40] orbus [41] iis rebus omnibus, quibus et natura me et voluntas, et consuetudo assuefecerat, cum [42] caeteris, vt quidem videor, tum mihi ipse, displiceo. [43] Natus enim ad agendum semper aliquid dignum viro, nunc non modo agendi rationem nullam habeo, sed ne cogitandi quidem: et qui antea aut [44] obscuris hominibus, aut etiam [45] sontibus, [46] opitulari poteram, nunc P. Nigidio, vni omnium

 doctissi-

27 ipso consule. 28 quippe qui iudicum dicta perscripseris. 29 et assiduus sum. 30 fortunarum. 31 audire. 32 Caesarianis. 33 Catilinae coniurationem. 34 paullo ante. 35 gratia. 36 qui caput totius rei est. 37 humanitas Caesaris. 38 multa victori, eorum arbitrio, per quos vicit, facienda sunt. 39 violentia. 40 priuatus. 41 quas agere consueueram. 42 quia careo iis rebus omnibus, quibus etc. 43 per naturam aptus. 44 ignobilibus. 45 vt Miloni et Vatinio. 46 opem ferre.

doctiſſimo et [47] ſanctiſſimo, et [48] maxima quondam gratia, et mihi [49] certe amiciſſimo, ne benigne quidem [50] polliceri poſſum. Ergo [51] hoc ereptum eſt litterarum genus. Reliquum eſt, vt te conſoler, et afferam rationes quibus te a moleſtiis coner abducere. At ea quidem facultas vel tui, vel alterius conſolandi, in te [52] ſumma eſt, ſi vnquam in [53] vllo fuit. Itaque [54] eam partem, quae ab [55] exquiſita quadam ratione et doctrina [56] proficiſcitur, [57] non attingam, tibi totam [58] relinquam. [59] Quid ſit forti et ſapienti homine dignum, quid gravitas, quid altitudo animi, quid acta tua vita, quid [60] ſtudia, quid [61] artes, quibus a pueritia floruiſti, a te [62] flagitent, tu [63] videbis. Ego, quod intelligere, et [64] ſentire, quia ſum Romae, et quia curo attendoque, poſſum, id tibi affirmo, te in iſtis [65] moleſtiis, in quibus es hoc tempore, non diutius futurum: in [66] iis autem, in quibus etiam nos ſumus, [67] fortaſſe ſemper fore. Videor mihi [68] perſpicere primum [69] ipſius animum, qui plurimum poteſt, [70] propenſum ad ſalutem tuam. Non ſcribo hoc

47 integerrimo. 48 qui quondam maximam gratiam habuerat. 49 quod indubitatum eſt. 50 aliquid opis. 51 quo opem polliceamur. 52 maxima. 53 homine. 54 conſolatoriam. 55 ſingulari. 56 oritur. 57 quia ea in te ſumma eſt. 58 tibi eam. 59 quid faciendum. 60 tua. 61 tuae. 62 acriter depoſcant. 63 conſiderabis per te ipſum. 64 percipere ſenſu. 65 exilii. 66 moleſtiis. 67 vere vaticinatur. 68 clare videre. 69 Caeſaris. 70 inclinatum.

hoc [71] temere. [72] Quo minus [73] familiaris sum, [74] hoc sum ad [75] inuestigandum curiosior. [76] Quo facilius, quibus est [77] iratior, [78] respondere tristius possit, [79] hoc est adhuc tardior ad te molestia liberandum. [80] Familiares vero eius et ii [81] quidem, qui illi iucundissimi sunt, mirabiliter de te et loquuntur, et sentiunt. Accedit [82] eodem vulgi voluntas, vel potius consensus omnium. etiam [83] illa, quae minimum nunc quidem potest, sed [84] possit necesse est, resp., quascunque vires habebit, ab [85] iis ipsis, a quibus tenetur, [86] de te [87] propediem, mihi crede, impetrabit. Redeo igitur ad id, vt iam tibi etiam pollicear aliquid, [88] quod primo omiseram. Nam et complectar [89] eius familiarissimos, [90] qui me [91] admodum diligunt, multumque mecum sunt, et in [92] ipsius consuetudinem, quam adhuc [93] meus pudor mihi clausit, [94] insinuabo; et certe [95] omnes vias persequar, quibus putabo ad id, quod volumus, [96] peruenire posse. In hoc toto [97] genere plura faciam, quam scribere audeo. [98] Caetera,

71 inconsiderate. 72 quanto. 73 Caesari. 74 tanto. 75 scrutandum. 76 vt. 77 propter bellum in Africa renouatum. 78 veniam peccantibus negare. 79 ideo. 80 Balbus, Oppius, Hirtius, et reliqui. 81 certe. 82 ad confirmationem eiusdem rei. 83 respublica. 84 vt possit plurimum. 85 Caesarianis. 86 restituendo patriae. 87 intra paucos dies. 88 quia dixerat, se nihil polliceri posse. 89 Caesaris. 90 familiarissimi eius. 91 valde. 92 Caesaris. 93 et hic superbiae culpam remouet a Caesare. 94 ingeram. 95 omnia media. 96 me. 97 ambiendi pro te. 98 auxilia.

tera, quae tibi a multis [99] promta esse certo scio, a me sunt paratissima. nihil in re familiari mea est, quod ego meum malim esse, quam tuum. Hac de re, et de hoc [100] genere toto, hoc scribo parcius, quod te, id quod ipse confido, sperare malo, te esse vsurum [1] tuis. Extremum [2] illud est, vt te orem et [3] obsecrem, animo vt maximo sis, nec ea solum memineris, quae ab aliis magnis viris [4] accepisti, sed illa etiam, quae ipse ingenio [5] studioque [6] peperisti. [7] quae si [8] colliges, et sperabis omnia optime, et, quae accident, qualiacunque erunt, sapienter [9] feres. Sed haec [10] tu [11] melius, vel optime omnium. Ego, quae pertinere ad te intelligam, studiosissime omnia diligentissimeque curabo: tuorumque [12] tristissimo meo tempore meritorum erga me memoriam [13] conseruabo. Vale.

99 parata. 100 subueniendi per rem suam amico. 1 fortunis. 2 quod nunc dicam. 3 plus est *obsecrar*, quam *orare*. 4 didicisti. 5 proprio. 6 excogitasti. 7 a te parta. 8 ad animum reduces tuum. 9 patieris. 10 diceres. 11 quam ego. 12 cum eiectus a Clodio exularem. 13 apud me.

XIIII M. T. C. S. D. [1] CN. PLANCIO

[2] Binas a te accepi litteras, [3] Corcyrae datas: [4] quarum alteris mihi gratulabare, quod audisses, meam me pristinam dignitatem [5] obtinere, alte-

1 Pro quo extat oratio. 2 duas epistolas. 3 in insula, Adriatico mari vicina. 4 litterarum. 5 apud Caesarem.

alteris dicebas, te velle, quae [6] egissem, bene ac feliciter euenire. Ego autem, si dignitas est, bene de rep. sentire, et bonis viris probare, quod sentias: obtineo dignitatem meam: sin autem in eo dignitas est, quod sentias, aut re efficere, si possis, aut denique libera oratione defendere: ne vestigium quidem vllum est reliquum nobis dignitatis: [7] agiturque praeclare, si nosmetipsos [8] regere possumus; vt ea, quae partim iam absunt, partim [9] impendent, moderate feramus: quod est difficile in eiusmodi [10] bello, cuius exitus ex [11] altera parte [12] caedem ostentat, ex [13] altera seruitutem. Quo in periculo [14] nonnihil me consolatur, cum recordor, [15] haec me tum vidisse, cum [16] secundas etiam res nostras, [17] non modo aduersas, pertimescebam: videbamque, quanto periculo de iure [18] publico disceptaretur armis. [19] quibus si vicissent [20] ii, ad quos ego, [21] pacis spe, non belli cupiditate, adductus, accesseram, intelligebam tamen, et [22] iratorum hominum, et [23] cupidorum et [24] insolentium, quam crudelis esset futura victoria: sin autem [25] victi essent, quantus interitus esset futurus ciuium

6 de nouo Publiliae matrimonio. 7 nobiscum. 8 ne tantis oppressi malis concidamus. 9 quae non videntur posse vitari. 10 Africano. 11 Pompeiana. 12 occisionem omnium, qui contra remp. cum Caesare steterint. 13 Caesariana. 14 aliquantum. 15 mala. 16 prosperas. 17 nedum. 18 ad remp. pertinente. 19 armis. 20 Pompeiani. 21 vt agerem de reconciliatione Caesaris et Pompeii. 22 Caesari et omnibus, qui cum Caesare erant. 23 qui erant cupidi bellandi. 24 superbe agentium. 25 Pompeiani.

ciuium partim [26] amplissimorum, partim etiam optimorum; qui me haec praedicentem, atque optime [27] consulentem saluti suae, [28] malebant nimium timidum, quam satis prudentem, [29] existimari. Quod autem mihi de eo, [30] quod egerim, gratularis: te ita velle [31] certo scio: sed ego [32] tam misero tempore nihil [33] noui consilii cepissem, nisi in [34] reditu meo [35] nihilo meliores [36] res domesticas, quam remp., offendissem. [37] Quibus enim pro meis immortalibus beneficiis carissima [38] mea salus et [39] meae fortunae esse debebant; cum propter [40] eorum scelus nihil mihi [41] intra meos parietes tutum, nihil insidiis vacuum, viderem, [42] nouarum me [43] necessitudinum fidelitate contra [44] veterum perfidiam muniendum putavi. Sed de nostris rebus [45] satis, vel etiam nimium multa. [46] De tuis, velim vt eo sis animo, quo debes esse, id est, vt ne quid tibi [47] timendum putes. Si enim status erit aliquis [48] ciuitatis, quicunque erit, te omnium peri-

26 hoc refertur ad honores. 27 vt potentiae Caesaris cedant. 28 significat pugnandi cupidos. 29 iudicari. 30 de nuptiis nouae vxoris Publiliae. 31 pro certo. 32 bellorum ciuilium. 33 de ducenda vxore. 34 e castris Pompeianis. 35 in nullo. 36 quas vxor Terentia dissipauerat. 37 illi enim, quibus. 38 in salute Quintum fratrem, et Quinti fratris filium accusat. 39 in fortunis vxorem Terentiam accusat. 40 fratris, fratrisque filii. 41 in propria domo. 42 ob nouas nuptias. 43 affinitatum cum noua vxore. 44 necessitudinum. 45 scripsimus. 46 vt scribam, 47 prae caeteris. 48 Romanae.

periculorum video [49] expertem fore. Nam [50] alteros tibi iam placatos esse intelligo, [51] alteros nunquam [52] iratos fuisse. De mea autem in te voluntate sic velim iudices, me, quibuscunque rebus [53] opus esse intelligam, quanquam videam, quis sim [54] hoc tempore, et quid possim, opera tamen et consilio, studio quidem [55] certe, rei, famae, saluti tuae [56] praesto futurum. Tu velim, et quid agas, et quid acturum te putes, [57] facies me quam diligentissime certiorem. Vale.

49 immunem. 50 Caesarianos. 51 Pompeianos. 52 tibi. 53 tibi. 54 tam periculoso. 55 indubitanter. 56 paratum. 57 vt.

XV M. T. C. S. D. CN. PLANCIO

1 Accepi [2] perbreues tuas litteras, quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit. nam quam fortiter ferres [3] communes miserias, non intellexi: quam me amares, facile perspexi; sed [4] hoc scieram. [5] illud si scissem, ad id meas litteras accommodassem. Sed tamen etsi antea scripsi, quae existimaui scribi oportere, tamen hoc tempore breuiter commonendum putaui, ne [6] quo periculo te [7] proprio existimares esse: in [8] magno [9] omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut

1 Epistola est monitoria. 2 valde breues. 3 interitu reip. 4 posterius dictum. 5 prius dictum. 6 in aliquo. 7 tibi peculiari. 8 periculo. 9 qui Pompeium secuti sumus.

aut propriam fortunam, et [10] praecipuam postulare, aut [11] communem [12] recusare. Quapropter [13] eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. [14] Quod de te sperare, de me [15] praestare, possum. Vale.

10 praeeminentem. 11 fortunam. 12 renuere. 13 beniuolo. 14 ita fore. 15 exhibere.

LIBER QVINTVS

AD Q. METELLVM ET CAETEROS

I Q. METELLVS Q. F. 1 CELER 2 PROCOS. S. D. M. T. CICERONI

3 Si vales, [4] bene est. Existimaram [5] pro mutuo inter nos animo, et pro reconciliata gratia, nec absentem [6] ludibrio [7] iri, nec Metellum [8] fratrem, [9] ob dictum, [10] capite ac fortunis per te oppugnatum iri: [11] quem si parum pudor ipsius [12] defendebat, debebat vel [13] familiae nostrae dignitas, vel [14] meum studium erga [15] vos remque publicam satis [16] subleuare. Nunc video [17] illum [18] circumuentum, me [19] desertum, a quibus minime [20] conueniebat. Itaque

1 Cognomen gentis Metellorum. 2 Galliae citerioris. 3 epistola est expostulatoria. 4 recte se res habet. 5 propter beniuolentiam. 6 tuo. 7 ostendendum esse. 8 meum. 9 ob verbum. 10 eiusmodi recusatione. 11 fratrem meum. 12 a te. 13 Metellinae. 14 tempore coniurationis Catilinariae. 15 te et fratrem tuum. 16 ab onere talis oppugnationis. 17 fratrem meum. 18 deceptum. 19 auxilio. 20 decebat.

Itaque in luctu et ſqualore ſum, qui [21] prouinciae, qui exercitii praeſum, qui bellum gero. [22] Quae quoniam nec ratione nec [23] maiorum noſtrorum clementia adminiſtraſtis, non erit mirandum, ſi vos poenitebit. Te tam [24] mobili in me [25] meosque eſſe animo, non ſperabam. Me [26] interea nec domeſticus dolor, nec [27] cuiusquam iniuria, [28] a rep. abducet. Vale.

21 Galliae citeriori. 22 in Alpibus. 23 prouinciam. 24 qualis erat priſcis Romanis in abſentes. 25 mutabili. 26 praecipue in fratrem. 27 dum tales eritis. 28 a quoquam illata. 29 a procuratione ſalutis reip.

II M. T. C. Q. METELLO Q. F. CELERI PROCOS S. D

1 Si tu, exercitusque valetis, [2] bene eſt. Scribis ad me, te exiſtimaſſe, pro mutuo inter nos animo, et pro reconciliata gratia, nunquam te a me [3] ludibrio laeſum iri. [4] Quod cuiusmodi ſit, ſatis intelligere non poſſum: ſed tamen ſuſpicor, [5] ad te eſſe allatum, me in ſenatu, cum [6] diſputarem, permultos eſſe, qui remp. a me [7] conſeruatam dolerent, dixiſſe, a te [8] propinquos tuos, quibus negare non

1 Epiſtola eſt excuſatoria et purgatoria. 2 recte res ſe habet. 3 contumelioſa irriſione. 4 ſcriptum. 5 tibi denuntiatum. 6 diſputando afferrem. 7 in conſulatu. 8 Metellum Nepotem, fratrem tuum.

non potuiſſes, impetraſſe, vt ea, quae ſtatuiſſes [9] tibi in ſenatu [10] de mea laude eſſe dicenda, reticeres. Quod cum dicerem, illud adiunxi, mihi tecum ita [11] diſpertitum officium fuiſſe in reip. ſalute retinenda, vt [12] ego [13] vrbem a [14] domeſticis inſidiis et ab [15] inteſtino ſcelere, tu Italiam, et ab [16] armatis hoſtibus, et [17] ab occulta coniuratione defenderes: [18] atque hanc noſtram [19] tanti et tam praeclari muneris ſocietatem a tuis [20] propinquis [21] labefactatam: qui cum tu a me [22] rebus ampliſſimis atque honorificentiſſimis ornatus eſſes, timuiſſent, ne qua mihi pars abs te [23] voluntatis mutuae tribueretur. Hoc in ſermone, cum a me exponeretur, [24] quae mea exſpectatio fuiſſet orationis tuae, quantoque in [25] errore verſatus eſſem: [26] viſa eſt [27] oratio non iniucunda, et mediocris quidam eſt riſus conſecutus, non in te, ſed magis in errorem meum, et quod me abs te [28] cupiſſe laudari, aperte atque [29] ingenue [30] confitebar. Iam hoc non poteſt in te non honorifice eſſe dictum, me in clariſſimis

9 a te. 10 eos impediuiſſe, ne a te laudarer. 11 diviſum. 12 defenderem. 13 Romam. 14 quas maxime Lentulus et Cethegus in vrbe comparabant. 15 quod a ciuibus oriri poſſit. 16 Catilina et Manlio. 17 ne aliae ciuitates conſpirarent. 18 adiunxi. 19 vtpote conſervationis reip. Romanae. 20 fratrem vtrumque notat. 21 debilitatam. 22 praetura. 23 beniuolentiae. 24 qualis, aut quanta. 25 fruſtra exſpectans a te laudari. 26 audientibus. 27 mea. 28 propter quem riſum forte Metellus ſe ludibrio habitum ſcripſerat. 29 ſimpliciter. 30 cum ambitionis confeſſio riſum moueret.

mis atque amplissimis [31] rebus, tamen aliquod testimonium tuae [32] vocis habere voluisse. Quod autem ita scribis, *pro mutuo inter nos animo:* quid tu existimes esse in amicitia mutuum, nescio. equidem [33] hoc arbitror, cum [34] par voluntas accipitur et redditur. Ego si hoc dicam, me [35] tua caussa praetermisisse [36] prouinciam, tibi ipse [37] leuior videar esse: meae enim [38] rationes ita tulerunt: atque eius mei consilii maiorem in dies singulos fructum voluptatemque capio. Illud [39] dico, me, vt primum in concione prouinciam [40] deposuerim, statim, quemadmodum eam tibi traderem, cogitare coepisse. Nihil dico de [41] sortitione [42] vestra: tantum te suspicari volo, nihil in ea re per [43] collegam meum, [44] me insciente, esse factum. [45] Recordare caetera: quam cito senatum illo die, facta [46] sortitione, [47] coëgerim: quam multa de te [48] verba fecerim: cum tu ipse mihi dixisti, orationem meam non solum in te honorificam, sed etiam in [49] collegas tuos contumeliosam, fuisse. [50] Iam illud senatus consultum, quod eo die factum est, [51] ea praescriptione est,

31 quae laudibus non egerent. 32 orationis. 33 mutuum esse in amicitia. 34 similis. 35 vt tu eam obtineres. 36 Galliam. 37 nimis leuis. 38 conditiones status mei. 39 affirmo. 40 recusauerim. 41 sortiebantur prouincias inter se. 42 inter te et collegas tuos facta. 43 C. Antonium. 44 per me et collegam prouinciam sortitus es. 45 reduc in memoriam. 46 prouinciarum. 47 congregari fecerim. 48 locutus fuerim. 49 competitores. 50 continuatiua est particula. 51 eam praescriptionem habet.

eſt, vt, [52] dum [53] id [54] extabit, officium meum in te obſcurum eſſe non poſſit. Poſtea vero, quam [55] profectus es, velim recordere, quae ego de te in ſenatu egerim, quae in concionibus dixerim, [56] quas ad te litteras miſerim. Quae cum omnia [57] collegeris: tu ipſe velim iudices, ſatisne videatur [58] his omnibus rebus tuus aduentus, cum [59] proxime Romam veniſti, mutue reſpondiſſe. Quod ſcribis de reconciliata noſtra gratia, non [60] intelligo, cur [61] reconciliatam eſſe dicas, quae nunquam [62] imminuta eſt. Quod ſcribis, non oportuiſſe Metellum, fratrem tuum, ob dictum a me oppugnari: primum hoc velim exiſtimes, [63] animum mihi iſtum tuum vehementer [64] probari, et fraternam, plenam humanitatis ac pietatis, voluntatem: deinde, ſi qua ego in re fratri tuo [65] reip. cauſſa reſtiterim, peto, vt mihi ignoſcas. tam enim ſum amicus reip., [66] quam qui maxime. Si vero [67] meam ſalutem contra illius imperium in me crudeliſſimum defenderim: ſatis habeas, nihil me etiam tecum de tui fratris iniuria conqueri. [68] Quem ego cum comperiſſem omnem ſui tribunatus conatum in meam perniciem parare atque

52 donec. 53 ſenatus conſultum. 54 ſcriptum in publicis actis. 55 in Picenum. 56 quam amicas. 57 in memoriam reduxeris. 58 officiis meis in te. 59 breuiſſime poſt necem Catilinae. 60 id. 61 gratiam noſtram. 62 infra ep. 5. 63 in fratrem tam pium. 64 comprobari. 65 nam dum me apud populum de coniuratorum morte accuſabat, totum ſenatum accuſabat. 66 eſt amicus eius. 67 quoniam me reum faciebat. 68 fratrem tuum.

atque [69] meditari: egi cum [70] Claudia vxore tua, et cum veſtra ſorore [71] Mucia, cuius erga me [72] ſtudium, pro [73] Cn. Pompeii neceſſitudine, multis in rebus [74] perſpexeram, vt eum ab illa iniuria [75] deterrerent. Atque [76] ille, quod te audiſſe certo ſcio, [77] pridie Kal. Ian., qua iniuria nemo vnquam in [78] aliquo magiſtratu [79] improbiſſimus ciuis affectus eſt, ea me conſulem affecit, cum remp. conſeruaſſem, atque [80] abeuntem [81] magiſtratu [82] concionis habendae poteſtate [83] priuauit. cuius iniuria mihi tamen honori ſummo fuit. Nam cum [84] ille [85] mihi nihil, niſi vt [86] iurarem, permitteret, [87] magna voce iuraui veriſſimum [88] pulcherrimumque [89] iusiurandum: quod populus idem magna voce, me vere iuraſſe, iurauit. Hac accepta tam inſigni iniuria, tamen illo ipſo die miſi ad [90] Metellum [91] communes amicos, qui [92] agerent cum eo, vt ab illa [93] mente deſiſteret. quibus ille reſpondit, [94] ſibi non eſſe integrum. etenim paullo ante in [95] concione

69 exercere. 70 impudica muliere. 71 Cn. Pompeii vxore. 72 fauorem. 73 quae erat nobis cum Cn. Pompeio. 74 cognoueram. 75 rationibus et precibus repugnarent. 76 frater tuus. 77 die praecedente Kal. Ian. 78 licet minimo. 79 licet eſſet improbiſſimus. 80 me. 81 conſulari. 82 orationis. 83 pro poteſtate tribunitia. 84 frater tuus. 85 agere. 86 iuſte me conſulatum geſſiſſe. 87 vt omnes audirent. 88 honeſtiſſimum. 89 iuramentum. 90 fratrem tuum. 91 nobis. 92 rogarent illum. 93 voluntate iam iniqua in me. 94 ſe non habere amplius integram poteſtatem deſiſtendi. 95 oratione ad populum habita.

cione dixerat, ei, qui in alios [96] animaduertiſſet [97] indicta cauſſa, dicendi ipſi poteſtatem fieri non oportere. [98] Hominem grauem et ciuem egregium: qui, qua poena ſenatus, conſenſu bonorum omnium, eos affecerat, qui vrbem incendere, [99] magiſtratus ac [100] ſenatum [1] trucidare, bellum maximum [2] conflare voluiſſent, eadem dignum iudicaret eum, qui [3] curiam caede, vrbem incendiis, Italiam bello, liberaſſet. Itaque ego Metello fratri tuo [4] praeſenti reſtiti. Nam in ſenatu Kal. Ian. ſic cum eo de rep. diſputaui, vt ſentiret, ſibi [5] cum viro forti et conſtanti eſſe pugnandum. A. d. III Non. Ian. cum [6] agere [7] coepiſſet, [8] tertio quoque verbo orationis ſuae me appellabat, mihi minabatur: neque [9] illi quidquam deliberatius fuit, quam me, quacunque ratione poſſet, non iudicio, neque diſceptatione, ſed vi atque [10] impreſſione euertere. [11] Huius ego temeritati ſi virtute atque animo non [12] reſtitiſſem: quis eſſet, qui me in [13] conſulatu non [14] caſu potius exiſtimaret, quam [15] conſilio, fortem fuiſſe? Haec ſi [16] Metellum cogitare de me

96 puniuiſſet alios coniuratos. 97 non purgata. 98 Metellum fratrem. Ironia. 99 annos. 100 Patres Conſcriptos. 1 truculenter occidere. 2 conſtruere. 3 Patrum Conſcriptorum. 4 nam poſtea in Aſiam ad Pompeium abiit. 5 mecum eſſe diſputandum. 6 diſceptare in ſenatu. 7 Metellus frater tuus. 8 de tribus verbis orationis ſuae ſemper vno. 9 magis deliberate conſtitutum a fratre tuo. 10 violento impetu. 11 huiusmodi inimici. 12 acerrime diſputando. 13 meo. 14 fortuna. 15 propoſito deliberato. 16 fratrem tuum,

me nescisti, debes existimare, et maximis de rebus a [17] fratre esse [18] celatum: sin aliquid [19] impertiuit tibi sui consilii, lenis a te, et [20] facilis existimari debeo, qui nihil tecum [21] de his ipsis rebus [22] expostulem. Et, si intelligis, non me [23] dicto [24] Metelli, vt scribis, sed consilio eius, animoque in me inimicissimo esse commotum: cognosce nunc humanitatem meam, [25] si humanitas appellanda est, in acerbissima iniuria remissio animi ac [26] dissolutio. Nulla est a me vnquam sententia dicta [27] in fratrem tuum: quotiescunque aliquid est [28] actum, [29] sedens [30] iis assensi, qui mihi [31] lenissime [32] sentire visi sunt. Addam illud etiam, quod [33] iam ego [34] curare non debui, sed tamen [35] fieri [36] non moleste tuli, atque etiam, vt ita fieret, pro mea parte adiuui, vt [37] senatus consulto meus inimicus, quia tuus frater erat, subleuaretur. Quare non ego oppugnaui fratrem tuum, sed fratri tuo [38] repugnaui: nec in te, vt scribis, animo fui [39] mobili, sed ita stabili, vt in mea erga te [40] voluntate, etiam desertus

17 tuo. 18 occultationem tibi factam. 19 communicauit tecum. 20 placidus. 21 propter has ipsas res. 22 agam tecum iniuriae. 23 solo verbo. 24 fratris tui. 25 appellabitur ignauia. 26 fractio animi. 27 contra. 28 in fratrem tuum. 29 ita parum intentus 30 vt M. Catoni. 31 facillime. 32 cum ageretur in senatu de Nepote tribuno pl. puniendo. 33 animo eius cognito. 34 quis enim curat, vt subleuetur inimicus. 35 vt fieret. 36 non grauate. 37 decreto totius senatus. 38 oppugnat, qui prior inuadit: repugnat, qui oppugnanti resistit. 39 variabili. 40 beniuolentia.

fertus [41] ab officiis tuis permanerem. Atque [42] hoc ipſo tempore tibi paene minitanti nobis per litteras, hoc reſcribo atque reſpondeo. Ego [43] dolori tuo non ſolum ignoſco, ſed ſummam etiam laudem [44] tribuo. meus enim me [45] ſenſus, quanta [46] vis fraterni ſit amoris, admonet. A te peto, vt tu quoque [47] aequum te iudicem dolori meo praebeas, ſi acerbe, ſi crudeliter, ſi ſine cauſſa ſum a tuis oppugnatus, vt [48] ſtatuas, mihi non modo non [49] cedendum, ſed etiam tuo atque [50] exercitus tui auxilio [51] in eiusmodi cauſſa vtendum fuiſſe. Ego te mihi ſemper amicum eſſe volui: me vt tibi amiciſſimum eſſe intelligeres, [52] laboraui: maneo in voluntate, et, [53] quoad voles tu, permanebo: citiusque [54] amore tui fratrem tuum odiſſe deſinam, quam illius odio quidquam de noſtra beniuolentia detrahatur. Vale.

41 quae erant, vt me moneres. 42 quod ſequitur. 43 quem de fratris aduerſitate cepiſti. 44 ei. 45 proprium ingenium. 46 poteſtas. 47 quod impulſus dolore cum fratre tuo de rep. diſputaui. 48 in animo tuo iudices. 49 fuiſſe. 50 tres eum legiones habuiſſe, ait Salluſtius. 51 pro rep. 52 operam dedi. 53 quamdiu. 54 propter amorem in te meum.

III [1] Q. METELLVS NEPOS S. D. CICERONI

[2] Hominis [3] importuniſſimi [4] contumeliae, quibus me, [5] crebris concionibus, [6] onerat

1 Qui poſt conſulatum in Hiſpaniam proconſul eſt profectus. 2 epiſtola et moralis, et reſponſoria. 3 moleſtiſſimi. 4 contumelioſae de te querelae. 5 litteris tam longis. 6 mihi moleſtus eſt.

rat, tuis erga me [7] officiis [8] leniuntur: et vt sunt [9] lenes huiusmodi [10] homines, a me [11] despiciuntur: libenterque [12] commutata [13] persona, te mihi [14] fratris loco esse [15] duco. De illo ne [16] meminisse quidem volo: tametsi bis eum [17] inuitum [18] seruaui. De meis rebus, ne [19] vobis multitudine litterarum [20] molestior essem, ad Lollium perscripsi: de rationibus etiam [21] prouinciae quid vellem fieri, vt is vos doceret et commonefaceret. [22] Si poteris, velim pristinam tuam erga me [23] voluntatem [24] conserues. Vale.

7 officiosis dictis et factis. 8 mitigantur. 9 inconstantes. 10 tam frater, quam alii. 11 contemnuntur. 12 in tuam. 13 fratris. 14 P. Clodii. 15 reputo. 16 mentionem amplius facere. 17 seruati nolentem. 18 cum illum aedilem faciendum curaui. 19 tibi et caeteris amicis. 20 plus quam decet. 21 Hispaniae. 22 id facere. 23 beneuolentiam. 24 sc. vt.

IIII M. T. C. S. D. Q. METELLO NEPOTI COS

[1] Litterae Quinti [2] fratris, et [3] T. Pomponii, necessarii mei, tantum mihi spei dederant, vt in te non minus auxilii, quam in tuo [4] collega, mihi [5] constitutum fuerit. Itaque ad te litteras statim misi, per quas, [6] vt fortuna

1 Epistola est petitoria. 2 mei. 3 Attici. 4 P. Lentulo consule. 5 animo conceptum. 6 quia *omnibus nobis vt res dant sese, ita magni atque humiles sumus.* Ter. Hecyr.

na postulabat, et gratias tibi egi, et [7] de reliquo tempore [8] auxilium petii. Postea mihi non tam meorum litterae, quam sermones eorum, qui [9] hac iter faciebant, animum tuum immutatum significabant. quae res fecit, vt tibi litteris [10] obstrepere non auderem. Nunc mihi Quintus, frater meus, [11] mitissimam tuam orationem, quam in senatu habuisses, perscripsit: [12] qua inductus, ad te scribere sum [13] conatus, et abs te, quantum tua [14] fert voluntas, peto quaesoque, vt [15] tuos mecum serves potius, quam propter [16] arrogantem crudelitatem [17] tuorum me oppugnes. Tu, tuas [18] inimicitias vt [19] reip. donares, [20] te vicisti: [21] alienas vt contra remp. confirmes, [22] adduceris? Quod si mihi [23] tua clementia opem tuleris, omnibus in rebus me [24] fore in tua potestate tibi [25] confirmo. sin mihi neque [26] magistratum, neque [27] senatum, neque populum auxiliari, propter eam [28] vim, quae me cum rep. vicit, licuerit: vide ne, cum velis reuocare tempus omnium [29] reseruandorum, cum, qui seruetur, non erit, [30] non possis. Vale.

V M

7 pro. 8 tuum. 9 per hunc locum vbi sum. 10 inuito audituro strepitum facere. 11 placatissimi animi iudicem. 12 cuius orationis fiducia. 13 studui. 14 patitur rogari. 15 necessarios. 16 superbum. 17 Clodiorum. 18 quas concepisti in me. 19 ob amorem reip. 20 iram tuam. 21 inimicitias. 22 finis. 23 pro clementia tua. 24 omnia facturum. 25 firmiter promitto. 26 consulem P. Lentulum. 27 ordinem Patrum Conscriptorum. 28 violentiam Clodii, Pisonis, et Gabinii. 29 conseruandorum. 30 reuocare.

V M. T. C. S. D. [1] ANTONIO M. F. IMP

[2] Etſi ſtatueram nullas ad te litteras mittere, niſi [3] commendaticias, non quo eas intelligerem ſatis apud te valere: ſed ne iis, qui me [4] rogarent, aliquid de [5] noſtra coniunctione imminutum eſſe [6] oſtenderem: tamen cum [7] T. Pomponius, homo omnium meorum in te ſtudiorum et officiorum maxime conſcius, tui cupidus, noſtri amantiſſimus, ad te proficiſceretur, aliquid mihi ſcribendum putaui: praeſertim cum aliter [8] ipſi Pomponio ſatisfacere non poſſem. Ego ſi abs te ſumma officia deſiderem, mirum nemini videri [9] debeat. omnia enim a me in te [10] profecta ſunt, quae ad tuum commodum, quae ad honorem, quae ad dignitatem pertinerent. Pro iis rebus nullam mihi abs te relatam eſſe gratiam, tu es optimus teſtis. [11] Contra etiam eſſe aliquid abs te profectum, ex multis audiui; nam, comperiſſe me, non audeo dicere, ne forte id ipſum verbum ponam, quod abs te aiunt [12] falſo in me ſolere conferri: ſed ea, quae ad me [13] delata ſunt, malo te ex Pomponio, cui [14] non minus moleſta fuerunt, quam ex meis litteris, cognoſcere. Meus in te animus [15] quam ſingulari

1 In Macedonia proconſuli. 2 expoſtulatoria eſt epiſtola. 3 quibus tibi aliquem commendarem. 4 vt ſe commendarem tibi. 5 vinculo amicitiae noſtrae. 6 renuendo. 7 Atticus. (8 qui Ciceronis animum reconciliari cupiebat. 9 id. 10 conceſſio Macedoniae. 11 in contrarium. 12 me tibi amicum non fuiſſe. 13 de querelis tuis, 14 quam mihi. 15 quam officioſus, indulgens,

lari officio fuerit, et senatus, et populus Romanus testis est. Tu, quam gratus erga me fueris, ipse [16] existimare potes. quantum mihi debeas, caeteri existimant. Ego quae tua caussa [17] antea feci, voluntate sum adddu&tus vt [18] facerem, [19] posteaque [20] constantia. Sed [21] reliqua, mihi crede, [22] multo maius meum studium, maioremque grauitatem et laborem [23] desiderant. [24] Quae ego si non profundere ac perdere videbor, omnibus meis viribus [25] sustinebo: sin [26] ingrata esse sentiam, [27] non committam vt tibi ipse [28] insanire videar. [29] Ea quae sint, et cuiusmodi, poteris ex [30] Pomponio cognoscere. Atque ipsum tibi Pomponivm ita commendo, vt quanquam ipsius caussa confido te omnia esse facturum; tamen abs te hoc petam, vt, si quid [31] residet in te amoris erga me, id omne in Pomponii negotio ostendas. [32] Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

16 iudicare. 17 quam te ingratum offenderem. 18 ea. 19 et quae postea feci. 20 sum adductus. 21 quae restant tibi peragenda. 22 quam quod hactenus impendi. 23 expetunt. 24 studium, grauitatem. 25 faciam, vt persistant erga te. 26 tibi. 27 non efficiam id. 28 vt faciunt, qui in inuitos grata conferunt beneficia. 29 quae restant. 30 Attico. 31 reliquum manet. 32 quam sit hoc.

VI M. C. S. D. [1] P. SEXTIO L. F. PRO QVAESTORI

[2] Cum ad me Decius, [3] librarius, venisset, [4] egissetque mecum, vt [5] operam darem, ne

1 In Macedonia, reuocato Antonio, fortasse relictus, proquaestor dicitur. 2 epistola est nuntiatoria. 3 tuus. 4 et me rogasset. 5 diligenter curarem.

ne tibi hoc tempore [6] succederetur: quanquam [7] illum hominem [8] frugi et tibi amicum existimabam, tamen quod memoria tenebam, cuiusmodi ad me [9] litteras antea misisses, non satis credidi [10] homini prudenti, tam valde esse mutatam voluntatem tuam. Sed postea quam et [11] Cornelia [12] tua [13] Terentiam conuenit, ego cum Q. Cornelio locutus sum: adhibui diligentiam, quotiescunque senatus fuit, vt adessem: plurimumque in eo [14] negotii habui, vt Q. Fusium [15] tribunum pl. et caeteros, ad quos tu [16] scripseras, cogerem mihi potius credere, quam tuis litteris. Omnino res tota in mensem Ianuarium [17] reiecta erat, sed facile [18] obtinebatur. Ego, tua gratulatione commotus, quod ad me pridem scripseras, velle te [19] bene euenire, quod [20] de Crasso domum emissem: emi eam ipsam domum [21] xxxv, aliquanto post tuam gratulationem. Itaque nunc me scito [22] tantum habere aeris alieni, vt cupiam [23] coniurare, si [24] quisquam [25] recipiat: sed [26] partim [27] odio inducti, me [28] excludunt, et

 aperte

6 in prouinciam. 7 Decium. 8 sedulum. 9 petentes, vt tibi succedatur. 10 sc. tibi. 11 C. Scipionis filia. 12 vxor. 13 vxorem meam. 14 difficultatis. 15 M. Pisone, et M. Messala, consulibus. 16 cupere te, vt tibi succederetur. 17 dilata. 18 ne tibi hoc tempore succederetur. 19 prospere succedere. 20 a Crasso 21 tricies quinquies HS. 22 tantum debiti contraxisse. 23 coniurationem facere cum aliis debitoribus in multos diuites. Iocatur Cicero. 24 perditorum hominum. 25 in societatem coniuratorum. 26 pro parte. 27 in me sumto. 28 coniurationis participes.

aperte [29] vindicem coniurationis oderunt: partim [30] non credunt, [31] et a me insidias metuunt, nec putant [32] ei numos deesse posse, qui ex [33] obsidione [34] foeneratores [35] exemerit. [36] Omnino semissibus magna copia est. ego autem meis rebus gestis hoc sum assecutus, vt [37] bonum nomen existimer. Domum tuam, atque [38] aedificationem omnem perspexi, et vehementer [39] probaui. [40] Antonium, etsi eius in me officia [41] omnes [42] desiderant: tamen [43] in senatu grauissime ac diligentissime defendi, senatumque vehementer oratione mea atque auctoritate [44] commoui. Tu ad me velim [45] litteras [46] crebrius mittas. Vale.

29 me vltorem. 30 me cupere coniurare. 31 quasi velim eos indicare. 32 mihi, qui exemerim etc. 33 praesentissimo periculo. 34 ciues opulentos. 35 liberauerit. 36 deesse numi non possunt. 37 bonae fidei debitor. 38 quia locauerat eam aedificandam. 39 eam commendaui. 40 C. Antonium. 41 qui testes sunt meorum in eum meritorum. 42 dicunt non extare. 43 cum ageretur de Antonio ex prouincia ob rapinas reuocando. 44 ad faciendum, quod orabam. 45 vt. 46 frequentius.

VII M. T. M. F. C. S. D. CN. POMPEIO [1]CN. F. [2]MAGNO IMP

[3]Si tu, exercitusque valetis, bene est. Ex litteris tuis, quas [4] publice [5] misisti, cepi vna

1 Cn. Pompeii Strabonis. 2 ita cognominatus a Sylla. 3 haec epistola est obscura quaedam accusatio. 4 ad senatum populumque Romanum. 5 ex Asia.

vna cum [6] omnibus incredibilem voluptatem. tantam enim ſpem [7] otii oſtendiſti, quantam ego ſemper omnibus, te [8] vno [9] fretus, pollicebar. [10] Sed, hoc ſcito, tuos [11] veteres hoſtes, [12] nouos amicos, vehementer [13] litteris [14] perculſos, atque ex [15] magna ſpe [16] deturbatos iacere. Ad me autem litteras quas miſiſti, quanquam [17] exiguam ſignificationem tuae erga me [18] voluntatis habebant, tamen mihi ſcito iucundas fuiſſe. nulla enim re [19] tam laetari ſoleo, [20] quam meorum [21] officiorum conſcientia: [22] quibus ſi [23] quando [24] non mutuo reſpondetur, apud me plus officii [25] reſidere [26] facillime patior. Illud non dubito, quin, ſi te [27] mea ſumma erga te ſtudia parum mihi adiunxerunt, reſp. nos inter nos conciliatura coniunctturaque ſit. Ac, ne ignores, quid ego in tuis litteris [28] deſiderarim, ſcribam aperte, ſicut et [29] mea natura et [30] noſtra amicitia poſtulat. [31] Res eas [32] geſſi, quarum aliquam

6 aliis. 7 ab externis bellis futuri. 8 ſolo. 9 confiſus. 10 in oratione pro lege Manilia. 11 reliquias Catilinariae coniurationis. 12 ſunt blanditiae. 13 tuis. 14 attonitos. 15 quam conceperant de interitu tuo. 16 conturbatione deiectos. 17 exilem. 18 bonae. 19 tantopere. 20 quantopere. 21 decenter factorum. 22 officiis meis. 23 aliquando. 24 non ſatis fit ab his, quibus ea impendi. 25 quaſi otioſum eſſe. 26 aequiſſimo animo. 27 quae tanti Pompeius aeſtimabat, vt eum diligeret. 28 non inuenerim. 29 quae nihil ſimulare nouit. 30 quae omnia manifeſta eſſe vult. 31 res tam inſignes. 32 in conſulatu.

in tuis litteris et nostrae necessitudinis, et reip. caussa, gratulationem exspectaui: [33] quam ego abs te praetermissam esse arbitror, quod verere, ne [34] cuius animum [35] offenderes: sed scito, ea quae nos pro salute patriae gessimus, orbis terrae iudicio ac testimonio comprobari. [36] Quae, cum [37] veneris, tanto consilio, tantaque animi magnitudine a me gesta esse cognosces, vt tibi multo maiori, quam [38] Africanus fuit, me, non multo [39] minorem, quam [40] Laelium, facile et in rep. et in amicis adiunctum esse patiare. Vale.

33 gratulationem. 34 alicuius. 35 laederes. 36 gesta mea. 37 Romam. 38 Scipio Africanus minor. 39 inferioris virtutis. 40 nobilissimum Scipionis amicum.

VIII M. T. C. M. LICINIO P. F. CRASSO S. D

1 Quantum meum studium [2] exstiterit dignitatis tuae vel [3] tuendae, vel augendae, non dubito, quin ad te omnes [4] tui perscripserint. Non enim [5] fuit aut [6] mediocre, aut [7] obscurum, aut eiusmodi, quod silentio posset [8] praeteriri. Nam et cum [9] consulibus, et cum multis

1 Epistola est purgatoria, officiosa et familiaris. 2 fuerit. 3 protegendae. 4 domestici. 5 studium meum. 6 sed ingens. 7 occultum. 8 aboleri. 9 L. Domitio Aenobarbo, et Appio Claudio Pulchro.

multis [10] consularibus tanta contentione [11] decertaui, quanta [12] nunquam antea vlla in caussa: suscepique [13] mihi perpetuam [14] propugnationem pro omnibus ornamentis tuis: veterique nostrae [15] necessitudini tamdiu debitum, sed multa [16] varietate temporum [17] interruptum officium [18] cumulate reddidi. Neque mehercule vnquam mihi tui aut colendi aut [19] ornandi voluntas defuit; sed [20] quaedam pestes hominum, [21] laude aliena dolentium, et te nonnunquam a me [22] alienarunt, et me aliquando immutarunt [23] tibi. Sed [24] extitit tempus optatum mihi magis, [25] quam speratum, vt, [26] florentissimis tuis rebus, mea [27] perspici posset et memoria nostrae [28] voluntatis, et [29] amicitiae [30] fides. [31] Sum enim consecutus, non modo vt domus tua tota, [32] sed vt [33] cuncta [34] ciuitas me tibi amicissimum esse cognosceret. Itaque et [35] praestantissima omnivm feminarum, [36] vxor tua, [37] eximia pieta-

10 qui prius consulatum gesserant. 11 pro te. 12 decertaui. 13 ad placitum meum. 14 decertationem. 15 coniunctioni animorum. 16 non culpa nostra. 17 ob simultatem. 18 abundanter. 19 honorandi. 20 homines pestiferi. 21 laus sita est in mutua beniuolentia. 22 alienum fecerunt. 23 vt alius tibi viderer. 24 emersit. 25 non enim sperare poterat, cum non haberet praesentia ad hoc merita nec euidentes caussas. 26 in summa felicitate tua. 27 clare videri. 28 beniuolentiae pristinae. 29 in amicitia conseruanda. 30 quae requiritur in iis, qui post simultatem amicitia iuncti sunt. 31 obtinui enim. 32 etiam. 33 vniuersa. 34 Romana. 35 quae est praestantissima. 36 Tertulla. 37 in te.

pietate, virtute, gratia, [38] tui Craſſi, meis conſiliis, monitis, ſtudiis actionibusque [39] nituntur: et ſenatus, populusque Romanus intelligit, tibi abſenti nihil eſſe tam promtum, aut tam paratum, quam in omnibus rebus, quae ad te pertineant, operam, curam, diligentiam, auctoritatem meam. Quae ſint acta, quaeque [40] agantur, domeſticorum tibi litteris declarari puto. De me ſic [41] exiſtimes, ac tibi perſuadeas, vehementer velim, non me [42] repentina aliqua voluntate, aut fortuito, ad tuam amplitudinem meis officiis [43] amplectendam incidiſſe; ſed vt primum [44] forum attigerim, [45] ſpectaſſe ſemper, vt tibi poſſem quam maxime eſſe coniunctus. Quo quidem ex tempore, memoria teneo, neque meam tibi [46] obſeruantiam, neque mihi tuam ſummam beniuolentiam ac liberalitatem defuiſſe. Si [47] qua interciderunt, non tam te, quam [48] ſuſpicione [49] violata, ea cum fuerint et falſa et [50] inania, ſint euulſa ex [51] omni memoria vitaque noſtra. [52] Is enim tu vir es, et [53] eum me eſſe cupio, vt, quoniam in eadem [54] reip. tempora incidimus, coniunctionem amicitiamque noſtram vtrique noſtrum [55] laudi ſperem fore. Quamobrem

38 filii, Marcus et Publius. 39 fulciuntur. 40 pro te. 41 vt iudices. 42 ſubitanea. 43 proſequendam. 44 ab ineunte adoleſcentia. 45 tetendiſſe ad hoc. 46 venerationem. 47 aliqua diſcordiae ſemina. 48 nam a P. Clodio infeſtiſſimus eſſe meis fortunis praedicabaris. 49 quae violarent. 50 leuia. 51 tota. 52 talis. 53 talem. 54 vt ſimul remp. tractemus. 55 ad laudem.

rem tu, quantum [56] tuo iudicio tribuendum nobis esse [57] putes, [58] statues ipse, et, vt spero, [59] statues [60] ex nostra dignitate. Ego vero tibi profiteor atque polliceor eximium et singulare meum studium in omni genere officii, [61] quod ad honestatem et gloriam tuam spectet. In quo etiamsi multi mecum contendant, tamen cum reliquis omnibus, [62] tum Crassis [63] tuis, [64] iudicibus, [65] omnes facile superabo: [66] quos quidem ego ambo [67] vnice diligo, sed in [68] Marco beniuolentia [69] impari. [70] hoc magis sum [71] Publio [72] deditus, quod me, quanquam [73] a pueritia sua semper, tamen hoc tempore maxime, sicut alterum [74] parentem, et [75] obseruat, et diligit. Has litteras velim existimes [76] foederis habituras esse [77] vim, non [78] epistolae: meque ea, quae tibi promitto ac [79] recipio, sanctissime esse obseruaturum, diligentissimeque facturum. Quae a me suscepta defensio est, te absente, dignitatis tuae, in [80] ea iam ego non solum amicitiae nostrae, sed etiam [81] constantiae meae caussa permanebo. Quamobrem

56 secundum iudicium tuum. 57 putare debeas. 58 constituas in animo tuo. 59 illud. 60 secundum dignitatem nostram. 61 quod tibi honori possit esse. 62 multo euidentius. 63 filiis. 64 ita, iudicantibus. 65 contendentes mecum. 66 liberos. 67 vt vnicos filios diligerem. 68 filio tuo. 69 minore. 70 propter hoc. 71 filio tuo. 72 addictus. 73 tanquam magistrum. 74 patrem. 75 veneratur. 76 tecum icti. 77 potestatem. 78 tantum. 79 polliceor. 80 defensione dignitatis tuae, 81 vt constans sim.

rem satis esse hoc tempore arbitratus sum, [82] hoc ad te scribere, me, si quid ipse intelligerem, aut ad [83] voluntatem, aut ad [84] commodum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, [85] mea sponte id esse facturum: sin quippiam aut a te essem admonitus, aut a tuis, [86] effecturum, vt intelligeres, nihil neque te scripsisse, neque quenquam tuorum frustra ad me [87] detulisse. Quamobrem velim ita et ipse ad me scribas de omnibus minimis, maximis, mediocribusque rebus, [88] vt ad hominem amicissimum: et [89] tuis praecipias, vt opera, consilio, auctoritate, gratia mea sic vtantur in omnibus [90] publicis, [91] priuatis, [92] forensibus, [93] domesticis, tuis, amicorum, hospitum, clientum tuorum negotiis, vt [94] quoad eius fieri possit, praesentiae tuae [95] desiderium [96] meo labore [97] minuatur. Vale.

82 quod sequitur. 83 tuam. 84 tuum. 85 proprio instinctu. 86 me. 87 denuntiasse. 88 tanquam. 89 domesticis. 90 quae magistratum concernunt. 91 quae ad rem priuatam spectant. 92 quae in foro iudiciali aguntur. 93 familiaribus. 94 quantum liceat. 95 quo tenentur domestici tui, et alii. 96 per laborem meum. 97 tolli enim prorsus non potest.

VIIII VATINIVS [1] IMP. CICERONI SVO S. D.

[2] Si vales, bene est: ego [3] valeo. Si tuam consuetudinem in [4] patrociniis [5] tuendis seruas

1 Ab exercitu appellatus. 2 epistola est petitoria. 3 bene. 4 clientibus patrocinio tuo commissis. 5 protegendis.

ſeruas, [6] P. Vatinius [7] cliens aduenit, qui [8] pro ſe cauſſam [9] dicier vult. Non, puto, [10] repudiabis in [11] honore, quem in [12] periculo [13] recepiſti. Ego autem quem potius [14] adoptem aut inuocem, quam illum, quo defendente, vincere didici? An verear, ne, qui [15] potentiſſimorum hominum conſpirationem [16] neglexerit [17] pro mea ſalute, is pro [18] honore meo, puſillorum ac maliuolorum obtrectationes et inuidias non proſternat atque obterat? Quare, ſi me, ſicut ſoles, amas, ſuſcipe me totum, atque hoc, quidquid eſt oneris ac [19] muneris, pro mea dignitate tibi [20] tuendum ac ſuſtinendum puta. Scis, meam fortunam, neſcio quo modo, facile [21] obtrectatores inuenire, non meo [22] quidem mehercule [23] merito: ſed quanti id [24] refert, ſi tamen [25] fato neſcio quo accidit? Si quis forte fuerit, qui noſtrae dignitati [26] obeſſe velit, peto a te, vt tuam conſuetudinem et [27] liberalitatem in me abſente defendendo mihi praeſtes. Litteras [28] ad ſenatum noſtris de rebus [29] geſtis, [30] quo exemplo

6 Caeſare in Illyricum miſſas. 7 tuus. 8 pro ſupplicatione ſibi impetranda. 9 dici. 10 quod. 11 obtinendo. 12 capitis. 13 defendendum. 14 eligam patronum. 15 mihi aduerſantium. 16 parui fecerit. 17 vt me ſaluum faciat. 18 augendo. 19 officii. 20 eſſe. 21 maledicos. 22 certe. 23 peccato meo. 24 id intereſt, merito, an immerito fiat. 25 infortunio mihi ex deorum diſpoſitione impendente. 26 nocere. 27 liberalis eſt etiam, qui quocunque officii genere ſubvenit. 28 vt ſupplicationes ei decernerentur. 29 in Dalmatia. 30 ea forma, qua miſeram etc.

plo miseram, [31] infra tibi perscripsi. Dicitur mihi tuus [32] seruus [33] anagnostes fugitiuus cum [34] Vardaeis esse: de quo tu mihi nihil [35] mandasti: ego tamen, terra marique vt conquireretur, [36] praemandaui: et profecto tibi illum reperiam, nisi in [37] Dalmatiam aufugerit: et [38] inde [39] tamen [40] aliquando [41] eruam. Tu nos fac ames. Vale a. d. v Id. [42] Quintiles, ex castris, [43] Narona.

31 in inferiore parte tabellae. 32 Dionysius. 33 lector tuus. 34 Dalmatiae populis. 35 vt curem comprehendendum. 36 antequam eo aufugeret. 37 quae est pars Illyrici. 38 ex ea terra. 39 licet eo fugerit. 40 aliquo tempore. 41 auellam. 42 Iulius. 43 in eo loco.

X P. VATINIVS CICERONI SVO S. D

[1] Si vales, bene est; ego quidem valeo. De Dionysio [2] tuo adhuc nihil [3] extrico: et [4] eo minus, quod me frigus Dalmaticum, quod [5] illinc [6] eiecit, etiam [7] hic [8] refrigerauit. Sed tamen non desistam, quin [9] illum [10] aliquando [11] eruam. Sed tamen omnia mihi [12] dura [13] imperas. De [14] Catilio nescio quid ad me scripsisti [15] deprecationis diligentissimae. [16] Apage

1 Epistola est petitoria et excusatoria. 2 seruo fugitiuo. 3 expedio. 4 tanto minus. 5 e Dalmatia. 6 me. 7 vbi nunc sum. 8 iterum frigidum effecit. 9 seruum tuum. 10 tamen. 11 extraham. 12 difficilia factu. 13 iam igitur ei per litteras Cicero de Dionysio seruo mandauerat. 14 pirata a me capto. 15 id est, quam diligentissime deprecatus es.

[16] Apage te cum noſtro Sexto Seruilio. nam mehercule ego [17] illum quoque amo. Sed huiuſcemodi [18] vos [19] clientes, huiusmodi cauſſas recipitis? [20] hominem [21] vnum omnium crudeliſſimum, qui tot [22] ingenuos [23] matres familias, ciues R. occidit, arripuit, diſperdidit, regiones vaſtauit? [24] Simius, [25] non ſemiſſis homo, contra me arma tulit, et eum [26] bello cepi. Sed tamen, mi Cicero, quid [27] facere poſſum? Omnia mehercule [28] cupio, quae mihi imperas. Meam [29] animaduerſionem, et ſupplicium, quo vſurus eram in eum, quem cepiſſem, remitto tibi et condono. Quid illis reſpondere poſſum, qui ſua bona [30] direpta, naues expugnatas, fratres, liberos, [31] parentes, occiſos, [32] actiones [33] expoſtulant? [34] Si mehercule Appii [35] os haberem, in cuius locum [36] ſuffectus ſum, tamen [37] hoc ſuſtinere non poſſem. Quid [38] ergo [39] eſt? Faciam omnia [40] ſedulo, quae te ſciam velle. [41] Defenditur a Q. Voluſio, tuo diſcipulo: ſi forte [42] ea res

16 amoue. 17 Seruilium. 18 tam ſancti et prudentes viri. 19 reos, piratas. 20 recipitis. 21 ſolum. 22 pueros honeſto loco natos. 23 feminas nobiles. 24 dictum in hominem improbum. 25 vix aſſe dimidio aeſtimandus. 26 iuſto. 27 in hac re. 28 facere. 29 iuſtam punitionem Catilii. 30 a Catilio. 31 ab eodem. 32 actionem expoſtulare eſt petere agendi contra hunc aut illum copiam. 33 iuſte et manifeſte poſtulant. 34 ſi eſſem ea, qua Appius, impudentia. 35 impudentiam. 36 ſubſtitutus. 37 hanc iniquiſſimam abſolutionem. 38 inquies. 39 reliquum. 40 diligenter. 41 Catilius contra actores. 42 fama patroni.

res poterit [43] aduersarios fugare, in eo maxima spes est. Nos, si quid erit [44] istic opus, defendes. [45] Caesar adhuc mihi iniuriam facit: de meis supplicationibus, et rebus [46] gestis [47] Dalmaticis adhuc [48] non refert: quasi vero non [49] iustissimi [50] triumphi in Dalmatia res gesserim. Nam si [51] hoc exspectandum sit, [52] dum totum bellum [53] conficiam: viginti oppida sunt Dalmatiae antiqua: quae [54] ipsi sibi [55] adsciuerunt, amplius [56] sexaginta. Haec nisi omnia [57] expugno, si mihi supplicationes non decernuntur, [58] longe alia [59] conditione ego sum, [60] ac caeteri imperatores. Ego, [61] post supplicationes mihi [62] decretas, in Dalmatiam profectus sum: sex oppida vi [63] oppugnando cepi: [64] vnum hoc, quod erat maximum, quater a me iam [65] captum. Quatuor enim turres, et quatuor muros cepi, et arcem eorum totam: ex [66] qua me niues, frigora, imbres detruserunt: [67] indigneque, mi Cicero, oppidum captum, et bellum iam [68] confectum relinquere sum coactus. Quare te rogo, si opus

43 eius. 44 Romae. 45 consul, idemque dictator. 46 a me. 47 in Dalmatia. 48 non affert in consultationem senatus. 49 triumpho dignissimas. 50 quia supplicationem fere sequebatur. 51 referre de rebus meis. 52 dones. 53 finiam. 54 Dalmatiae. 55 attraxerunt. 56 oppida, quae dicuntur Dalmatia noua. 57 capio. 58 quia deteriori. 59 statu. 60 quam. 61 scripta nec dum missa, superiore epistola. 62 senatu. 63 ea. 64 oppidum. 65 est. 66 arce. 67 quod ferendum est indigne. 68 finitum.

opus erit, [69] ad Caesarem [70] meam caussam agas, meque tibi in omnes partes defendendum putes: hoc existimans, neminem te tui amantiorem habere. Vale. Data Nonis Dec. Narona.

69 apud Caesarem dictatorem. 70 non iam vt supplicationes, sed vt triumphum, consequeretur.

XI M. T. C. P. VATINIO IMP S. D

1 Grata tibi esse officia mea, non miror. Cognoui enim [2] te gratissimum [3] omnium, idque nunquam destiti praedicare. nec enim tu mihi [4] gratiam modo [5] habuisti, verum etiam cumulatissime [6] retulisti. Quamobrem [7] reliquis tuis rebus omnibus pari me studio erga te et eadem voluntate cognosces. Quod mihi feminam primariam Pompeiam, vxorem tuam, commendas: cum [8] Sura [9] nostro statim, [10] tuis litteris lectis, locutus sum, vt [11] ei [12] meis verbis diceret, vt, [13] quicquid opus esset, mihi denuntiaret, me omnia, quae ea vellet, summo studio curaque [14] facturum: itaque faciam,

eam-

1 Epistola est responsoria et laudatoria. 2 esse. 3 hominum. 4 pro defensione, et laudatione. 5 animo. 6 reddidisti re ipsa gratiam. 7 in. 8 cognomen videtur liberti, aut ciuis ingenui. 9 familiari. 10 postquam litteras tuas legeram. 11 vxori tuae. 12 nomine meo. 13 quacunque in re mea opera indigeret, me arcesseret. 14 esse.

eamque, si [15] opus esse videbitur, ipse conueniam. Tu tamen ei velim scribas, vt nullam rem, neque tam magnam, neque tam paruam putet, quae mihi aut [16] difficilis, aut parum [17] me digna, videatur. Omnia, quae in tuis rebus agam, et [18] non laboriosa mihi, et honesta videbuntur. De [19] Dionysio, si me amas, [20] confice. [21] quamcunque ei fidem dederis, [22] praestabo: si vero [23] improbus fuerit, vt est, duces eum captiuum in triumpho. Dalmatis dii male faciant, qui tibi [24] molesti sunt: sed, vt scribis, breui capientur et [25] illustrabunt res tuas gestas. semper enim [26] habiti sunt [27] bellicosi. Vale.

15 operae pretium. 16 si sit sane magna. 17 opera mea. 18 non difficilia. 19 seruo fugitiuo. 20 consumma. 21 quicquid ei meo nomine de impunitate promiseris. 22 exhibebo. 23 improbandus. 24 quia nimium acriter resistunt. 25 illustriores facient. 26 Dalmatae existimati sunt. 27 in bellis fortitudine eminentes.

XII M. C. S. D. L. [1] LVCCEIO Q. F.

[2] Coram me tecum eadem haec [3] agere saepe conantem deterruit pudor quidam [4] paene subrusticus: quae nunc [5] expromam absens audacius. Epistola enim [6] non erubescit. [7] Ardeo cupiditate incredibili; neque, vt ego arbi-

1 Erat historiarum scriptor. epistola est petitoria. 2 in praesentia. 3 tractare. 4 aliquantum rusticus. 5 proferam. 6 audemus plura scripto, quam verbo, petere. 7 flagro.

arbitror, [8] reprehendenda, nomen vt nostrum scriptis [9] illustretur et [10] celebretur tuis. [11] quod etsi mihi saepe ostendis te esse facturum: tamen ignoscas velim huic festinationi meae. Genus enim scriptorum tuorum etsi erat semper a me vehementer [12] exspectatum: tamen [13] vicit [14] opinionem meam, meque ita vel [15] cepit vel [16] incendit, vt cuperem quam celerrime res nostras [17] monumentis [18] commendari tuis. Neque enim me solum commemoratio [19] posteritatis ad spem quandam [20] immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, vt vel [21] auctoritate testimonii tui, vel indicio [22] beniuolentiae, vel [23] suauitate [24] ingenii, [25] viui perfruamur. Neque tamen, [26] haec cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus [27] premerere [28] susceptarum rerum, et iam [29] institutarum: sed quia videbam, [30] Italici belli et [31] ciuilis historiam iam paene a te esse perfectam; dixeras autem mihi, te reliquas res [32] ordiri: deesse [33] mihi nolui, quin te admonerem, vt cogitares coniunctene malles cum caeteris

8 quia de re honesta. 9 nobilitetur. 10 celebre fiat. 11 quam rem. 12 optatum. 13 superauit. 14 elegantius quam opinabar. 15 affecit gaudio. 16 inflammauit. 17 testimoniis scriptorum tuorum. 18 laudari. 19 post nostram aetatem. 20 famae. 21 quod esset Lucceius in reip. maximis caussis cognitus. 22 tuae in me. 23 in contexendis historiis. 24 tui. 25 tantisper dum viuamus. 26 has litteras. 27 obtereteris. 28 a te. 29 inceptarum. 30 socialis. 31 quod inter ciues Romanos gestum est. 32 incipere. 33 honori meo.

caeteris rebus [34] nostra [35] contexere, an, vt multi Graeci fecerunt, [36] Callisthenes Troicum bellum, [37] Timaeus [38] Pyrrhi, [39] Polybius [40] Numantinum, qui omnes a [41] perpetuis suis historiis ea, quae dixi, bella [42] separauerunt: tu quoque [43] item [44] ciuilem coniurationem ab hostilibus externisque bellis [45] seiungeres. Equidem [46] ad nostram laudem non multum video [47] interesse: sed ad properationem meam quiddam interest, non te exspectare, [48] dum [49] ad locum [50] venias, ac statim [51] caussam illam totam, et [52] tempus arripere. Et [53] simul, si [54] vno in argumento [55] vnaque in persona mens tua tota versabitur, cerno iam animo, quanto omnia [56] vberiora atque [57] ornatiora futura sint. Neque tamen ignoro, quam impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam; potest enim mihi [58] denegare occupatio tua; deinde etiam, vt [59] ornes

34 res a nobis gestas. 35 sub vno filo orationis conscribere. 36 fecit seorsim. 37 Siculus historicus. 38 bellum, quod Pyrrhus gessit. 39 praeceptor et comes Africani minoris. 40 bellum. 41 continuatis. 42 ea bella seorsim exposuerunt. 43 similiter. 44 factam, ipso consule. 45 segregares. 46 quantum sit ad laudem nostram. 47 referre. 48 donec. 49 vbi ciuilia bella scribenda. 50 scribendo caetera. 51 suscepti ac oppressi belli ciuilis. 52 quibus consulibus oppressum sit. 53 praeter properationem meam. 54 in vna materia. 55 in ipso tantum Cicerone. 56 copiosiora. 57 quod id ad scriptoris quoque laudem pertinet. 59 honorifice de me scribas.

nes me, poſtulem. [60] Quid? ſi [61] illa tibi non [62] tantopere videntur [63] ornanda? Sed tamen, [64] qui ſemel verecundiae fines tranſierit, eum [65] bene et [66] nauiter oportet eſſe impudentem. [67] Itaque te [68] plane etiam atque etiam rogo, vt [69] et ornes [70] ea vehementius etiam, quam fortaſſe [71] ſentis, et in eo [72] leges hiſtoriae negligas: [73] gratiamque illam, de qua ſuauiſſime quodam in prooemio [74] ſcripſiſti, a qua te [75] deflecti non magis potuiſſe demonſtras, quam Herculem [76] Xenophontium [77] illum [78] a voluptate: [79] ea ſi me tibi [80] vehementius commendabit, ne aſpernere, amorique noſtro [81] pluſculum etiam, quam concedit veritas, [82] largiare. Quod ſi [83] te adducemus, vt [84] hoc ſuſcipias, erit, vt mihi perſuadeo, materies digna [85] facultate et [86] copia tua. [87] A principio enim coniurationis vſque ad [88] reditum noſtrum videtur mihi [89] modicum quoddam corpus [90] confici poſſe: in

60 dicendum ſit. 61 quae peto. 62 vt ego poſtulem. 63 laudibus decoranda. 64 qui ſemel iuuerecunde egerit. 65 multum. 66 ſtrenue. 67 quia ſemel verecundiae fines tranſiui. 68 manifeſte. 69 ſimiliter. 70 quae a me geſta ſunt. 71 ornanda eſſe. 72 quae ſunt, ne quid falſi dicere audeas. 73 contemnas. 74 quod multos ſubuertat. 75 moueri a vero. 76 de quo ſcribit Xenophon. 77 nobiliſſimum. 78 potuiſſe deflecti. 79 gratia. 80 quam deceat. 81 aliquanto plus. 82 concedat. 83 tibi perſuadebimus. 84 bellum Catilinarium perſcribendum. 85 facili poteſtate. 86 abundantia tua in ſcribendo. 87 a conſulatu Ciceronis. 88 ab exilio. 89 quoddam volumen. 90 compleri.

in [91] quo [92] et illa poteris vti ciuilium commutationum [93] scientia, vel in explicandis caussis [94] rerum nouarum, vel in [95] remediis incommodorum, cum [96] et reprehendes ea, quae vituperanda [97] duces, [98] et quae placebunt, [99] exponendis rationibus comprobabis, et si liberius, vt [100] consuesti, agendum putabis, [1] multorum in nos perfidiam, proditionem, notabis. Multam etiam [2] casus nostri tibi [3] varietatem in scribendo [4] suppeditabunt, plenam cuiusdam voluptatis, [5] quae vehementer animos hominum [6] in legendo scripto retinere possit. Nihil est enim aptius ad delectationem lectoris, quam temporum varietates fortunaeque vicissitudines: [7] quae etsi nobis optabiles [8] in experiendo non fuerunt, [9] in legendo tamen erunt iucundae. Habet enim praeteriti doloris [10] secura recordatio [11] delectationem. caeteris vero, nulla perfunctis propria molestia, [12] casus alienos sine vllo dolore [13] intuentibus, etiam ipsa misericordia est iucunda.

91 corpore. 92 etiam. 93 cognitione. 94 quas Sallustius persequitur. 95 quae ciuilibus malis adhiberi possunt. 96 simul. 97 existimabis. 98 cum. 99 explicando rationes eorum. 100 consueuisti agere in descriptione rerum. 1 in primis Pompeii, Hortensii, Catonis, Arrii. 2 varii euentus. 3 quia varia fortuna sum vsus. 4 subministrabant. 5 voluptas. 6 in eo legendo, quod scriptum est. 7 vicissitudines. 8 dum eas experiremur. 9 dum a nobis legentur. 10 sine timore. 11 quia iucundi acti labores. 12 Lucretius: *Suaue, mari magno turbantibus aequora ventis, E terra magnum alterius spectare laborem.* 13 dum vident.

iucunda. [14] Quem enim noſtrum ille moriens apud [15] Mantineam [16] Epaminondas [17] non cum quadam miſeratione delectat? qui tum denique ſibi [18] auelli [19] iubet [20] ſpiculum, poſteaquam ei [21] percontanti dictum eſt, clypeum eſſe ſaluum: vt etiam in vulneris dolore, aequo animo cum laude moreretur. Cuius ſtudium [22] in legendo non [23] erectum [24] Themiſtocli fuga [25] redituque retinetur? Etenim [26] ordo ipſe annalium [27] mediocriter nos retinet, quaſi enumeratione [28] faſtorum. At viri ſaepe excellentis [29] ancipites variique caſus habent admirationem, exſpectationem, laetitiam, [30] moleſtiam, [31] ſpem, timorem: ſi vero exitu [32] nobili cuncluduntur, expletur animus iucundiſſimae lectionis voluptate. [33] Quo [34] mihi acciderit optatius, ſi in hac ſententia fueris, vt a [35] continentibus tuis ſcriptis, in quibus [36] perpetuam rerum geſtarum hiſtoriam complecteris, [37] ſecernas hanc quaſi

L 2 [38] fa-

14 probat, iucundam eſſe lectionem alienae cladis. 15 vrbem Arcadiae. 16 nobiliſſimus Thebanorum imperator. 17 ex illius interitu miſeratio, ex animi magnitudine conſtantia oritur. 18 e corpore ſuo. 19 vt narratur in hiſtoriis. 20 telum acutum. 21 quaerenti. 22 dum legit hiſtoriam Themiſtoclis. 23 vigilans. 24 Athenienſium ducis. 25 quamuis non redierit Themiſtocles: tamen qui legunt de fuga, ita retinentur, quaſi is rediturus ſit. 26 ſeries librorum. 27 non multum. 28 librorum, in quibus totius anni geſta ſcribuntur. 29 dubii, 30 quia affecti illis dolemus. 31 adverſis legendis. 32 inſigni. 33 quam ob cauſſam 34 in hiſtoria mea. 35 continuatis. 36 non interruptam. 37 ſepares.

[38] fabulam rerum [39] euentorumque nostrorum. [40] Habet enim varios [41] actus, multasque [42] actiones et consiliorum, &. [43] temporum. Ac non vereor, ne [44] assentatiuncula quadam [45] aucupari tuam gratiam videar, cum hoc demonstrem, me a te potissimum ornari celebrarique velle. Neque enim tu [46] is es, [47] qui quid sis, nescias, et qui non eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quam eos, qui laudent, assentatores arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, vt me sempiternae gloriae per eum [48] commendari velim, qui non ipse quoque in me [49] commendando propriam ingenii gloriam consequatur. Neque enim Alexander [50] ille [51] gratiae caussa ab [52] Apelle [53] potissimum [54] pingi, et a [55] Lysippo [56] fingi volebat: sed quod illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi, gloriae *fore* putabat. Atque illi artifices corporis * simulacra [57] ignotis nota faciebant: [58] quae [59] vel si nulla sint, [60] nihilo sint tamen obscuriores clari viri. Nec minus est [61] Spartiates Agesilaus [62] ille [63] perhibendus, qui [64] neque pictam neque fictam imaginem suam passus

38 tanquam fabulam. 39 eorum, quae euenerunt nobis. 40 haec historia nostra. 41 quinque. 42 in foro habitas. 43 pro varietate temporum. 44 leni assentatione. 45 captare. 46 talis. 47 vt. 48 laudari. 49 laudando. 50 Macedonum rex. 51 beniuolentiae. 52 nobilissimo pictore. 53 praecipue. 54 coloribus in tabella. 55 optimo statuario. 56 sculpi. * effigies. 57 externis. 58 simulacra. 59 etiam. 60 in nullo. 61 Spartanus. 62 Lacedaemoniorum rex. 63 commemorandus. 64 vt Alexandri pinxerat imaginem Apelles, finxerat Lysippus.

paſſus eſt eſſe, [65] quam [66] qui in eo genere laborarunt. Vnus enim Xenophontis [67] libellus in eo rege laudando facile omnes imagines omnium ſtatuasque ſuperauit. Atque, hoc [68] praeſtantius mihi fuerit et ad laetitiam animi, et ad memoriae dignitatem, [69] ſi in tua ſcripta peruenero, quam ſi [70] in [71] caeterorum; quod non ingenium mihi ſolum [72] ſuppeditatum fuerit tuum, [73] ſicut [74] Timoleonti a [75] Timaeo, aut ab [76] Herodoto Themiſtocli, ſed etiam [77] auctoritas clariſſimi et ſpectatiſſimi viri, et in reip. maximis grauiſſimisque cauſſis cogniti, atque in primis probati: vt mihi non ſolum [78] praeconium, [79] quod, cum in [80] Sigaeum veniſſet, [81] Alexander, ab Homero Achilli tributum eſſe [82] dixit, ſed etiam graue teſtimonium [83] impertitum clari hominis magnique videatur. Placet enim Hector ille mihi [84] Naeuianus, qui non tantum laudari ſe laetatur, ſed addit etiam, [85] a laudato viro. [86] Quod ſi a te non impetro, hoc eſt, ſi qua res impedierit; neque enim fas eſſe

 arbitror,

65 illi. 66 qui ſe fingi et pingi anxie curauerunt. 67 qui extat, de Ageſilai laudibus ſcriptus. 68 efficacius. 69 ſi a te ſcriptus fuero. 70 peruenero. 71 ſcripta. 72 ſubminiſtratum. 73 ingenium ſuppeditatum fuit. 74 Corinthio. 75 qui Timoleontem Corinthium deſcripſit. 76 qui nouem libros Muſarum nominibus inſcripſit. 77 erit mihi ſuppeditata. 78 buccinatio. 79 quale. 80 Troadis promontorium. 81 magnus. 82 his verbis: *O fortunate adoleſcens, qui tuae virtutis Homerum praeconem inueneris.* 83 impenſum. 84 apud Naeuium poëtam. 85 abs te, pariter laudato viro. 86 abs te laudari.

arbitror, quidquam me rogantem abs te non impetrare; cogat fortasse facere, quod nonnulli saepe reprehendunt. scribam ipse de me: multorum [87] tamen exemplo, et [88] clarorum virorum. Sed [89] quod te non fugit, haec sunt in hoc [90] gerere vitia: et verecunus ipsi de sese scribant, necesse est, si quid est laudandum, et praetereant, si quid forte reprehendendum est. Accedit etiam, vt minor sit fides, minor auctoritas, multi denique reprehendant, et dicant, [91] verecundiores esse [92] praecones ludorum gymnicorum, [93] qui, [94] cum [95] caeteris [96] coronas imposuerint victoribus, eorumque nomina magna voce pronunciarint, cum [97] ipsi ante ludorum [98] missionem rona [99] donentur, alium praeconem adhibeant, ne sua voce ipsi se [100] victores esse praedicent. [1] Haec nos vitare cupimus, et [2] si recipis caussam nostram, vitabimus: idque vt facias, rogamus. Ac, ne forte mirere, cur, cum mihi saepe ostenderis, te accuratissime nostrorum temporum consilia atque [3] euentus litteris mandaturum, a te id nunc tantopere, et tam multis verbis petamus: [4] illa nos cupi-

87 id faciam. 88 L. Sulla Commentariorum libros composuit de rebus suis. 89 quod bene scis. 90 de se scribentium. 91 quam rerum suarum descriptores. 92 commentatores. 93 praecones ludorum gymnicorum. 94 postquam. 95 Olympionicis. 96 oleastri. 97 praecones. 98 dimissionem. 99 si bene functi fuerint officio. 100 suo officio praeconum. 1 vitia se ipsos describentium. 2 si aggrederis onus describendi res nostras. 3 exitus fortuitos descripturum. 4 responsio.

cupiditas incendit, de qua [5] initio scripsi, festinationis, quod [6] alacres animo sumus, vt et caeteri, [7] viuentibus nobis, ex litteris tuis nos cognoscant, et nosmetipsi [8] viui [9] gloriola nostra perfruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non [10] est molestum, rescribas mihi velim. Si enim [11] suscipis caussam, conficiam [12] commentarios rerum omnium: sin autem differs [13] me in tempus aliud, [14] coram tecum loquar. tu interea non [15] cessabis, et ea, quae habes [16] instituta, [17] perpolies, nosque diliges. Vale.

5 epistolae. 6 arrecti. 7 dum adhuc viuimus. 8 adhuc viuentes. 9 ex gloria nostra voluptatem capiamus. 10 rescribere. 11 negotium res nostras perscribendi. 12 breuiaria. 13 voluntatem. 14 praesens. 15 eris otiosus. 16 incepta. 17 perficies.

XIII M. C. S. D. LVCCEIO Q. F

[1] Quanquam ipsa consolatio litterarum tuarum mihi gratissima est; declarat enim summam [2] beniuolentiam coniunctam [3] pari prudentia; tamen illum fructum ex iis litteris [4] vel maximum cepi, quod te praeclare res humanas contemnentem, et optime contra fortunam paratum armatumque, cognoui. Quam quidem laudem sapientiae statuo esse maxi-

1 Epistola est responsoria. 2 quae ipsa per se valet ad consolandum. 3 rationibus ad leuandum curas accommodatis. 4 etiam.

maximam, [5] non aliunde pendere, nec extrinsecus [6] aut bene aut male viuendi [7] suspensas habere rationes. Quae cogitatio [8] cum mihi non omnino excidisset; etenim [9] penitus [10] insederat; [11] vi tamen [12] tempestatum et [13] concursu calamitatum erat aliquantum [14] labefactata atque [15] conuulsa: [16] cui te opitulari et video, et id fecisse etiam [17] proximis litteris, multumque profecisse, sentio. Itaque [18] hoc saepius [19] dicendum, tibique non [20] significandum solum, sed etiam [21] declarandum, arbitror, nihil mihi esse potuisse tuis litteris gratius. Ad [22] consolandum autem cum illa valent, quae eleganter copioseque [23] collegisti, tum nihil [24] plus, quam quod firmitudinem grauitatemque animi tui perspexi: [25] quam non imitari, [26] turpissimum existimo. Itaque [27] hoc etiam fortiorem me puto, quam te ipsum, praeceptorem fortitudinis, quod tu mihi videris spem [28] nonnullam habere, haec [29] aliquando futura [30] me-

5 non aliunde, quam a se suspensum esse. 6 fortunae enim arbitrio vel beatam vitam, vel miseram exspectat, qui virtute caret. 7 minime firmas. 8 cum adhuc in memoria aliquatenus esset. 9 penes interiora cordis. 10 sedem occupauerat. 11 violentia. 12 malorum. 13 subita accumulatione calamitatum. 14 debilitata. 15 ita mota, vt separatio propemodum consecuta esset. 16 cogitationi. 17 nouissimis. 18 quod sequitur. 19 esse. 20 signis indicandum. 21 manifeste exprimendum. 22 me aut quemlibet alium. 23 adduxisti. 24 valet ad consolandum me. 25 firmitudinem animi tui. 26 esse. 27 in hoc. 28 aliquam. 29 aliquo tempore.

[30] meliora. [31] Caſus enim gladiatorii, ſimilitudineſque eae, [32] tum rationes in [33] ea diſputatione a te [34] collectae, vetabant me [35] reip. penitus diffidere. Itaque [36] alterum minus mirum, fortiorem te [37] eſſe, [38] cum aliquid ſperes, [39] alterum [40] mirum, ſpe vlla teneri. [41] Quid eſt enim non ita [42] affectum, vt id non deletum extinctumque omne eſſe fateare? Circumſpice [43] omnia membra reip., quae notiſſima ſunt tibi, nullum [44] reperies profecto, quod non fractum debilitatumue ſit. [45] quae perſequerer, ſi aut melius ea viderem, quam tu vides, aut [46] commemorare poſſem ſine dolore: quanquam [47] tuis monitis praeceptisque omnis eſt abiiciendus dolor. Ergo et [48] domeſtica [49] feremus, [50] vt cenſes, et [51] publica paullo etiam fortius, fortaſſe, quam tu ipſe, qui [52] praecipis. Te enim [53] ſpes aliqua conſolatur, vt ſcribis: nos autem erimus etiam in omnibus deſperatione fortes, vt tu tamen idem et hortaris et praecipis. Das enim mihi iucundas recordationes [54] conſcientiae,

30 quam nunc ſint. 31 quod mihi adduxiſti de caſibus gladiatorum. 32 multo magis. 33 de mutatione ſtatuum et reip. 34 allegatae. 35 reſtitutioni reip. 36 eſt. 37 tunc. 38 cum ego nihil ſperem. 39 eſt magis. 40 me fortiorem eſſe, cum tu aliquid ſperes. 41 probat, mirum eſſe, Lucceium aliquid adhuc ſperare. 42 concuſſum. 43 omnes fauentes reip. 44 membrum. 45 membra reip. 46 ea. 47 ſecundum praecepta tua. 48 incommoda. 49 tolerabimus. 50 vt iudicas ea ferenda. 51 incommoda. 52 ea ferenda. 53 ob rationes a te collectas. 54 quod eſt maximum ſolatium in malis.

tiae, rerumque eram, quas [55], te in primis au-ctore, [56] gessimus. Praestitimus enim [57] patriae non minus [58] certe, quam debuimus: plus profecto, quam est ab animo cuiusquam, aut consilio hominis postulatum. Ignosces mihi de me ipso aliquid praedicanti. quarum enim tu rerum cogitatione nos [59] leuare [60] aegritudine voluisti, earum etiam [61] commemoratione [62] lenimur. Itaque, vt mones, quantum potero, me ab omnibus molestiis et angoribus abducam, [63] transferamque [64] animum [65] ad ea, quibus [66] secundae res [67] ornantur, [68] aduersae [69] adiuuantur: tecumque et ero tantum, quantum patietur [70] vtriusque [71] aetas et valetudo: et, si esse [72] vna minus poterimus, quam volumus, animorum tamen coniunctione, iisdem studiis ita fruemur, vt [73] nunquam non vna esse videamur. Vale.

55 consilio tuo praecipue. 56 Catilinae tempora significat. 57 conseruata libertate. 58 indubitate. 59 liberare. 60 animi. 61 enarratione. 62 demulcemur. 63 traducam. 64 meum. 65 philosophiae moralis studia. 66 prosperae. 67 quia philosophiae praeceptis nos moderate gerimus in secunda fortuna. 68 rex. 69 quia philosophiae tractatio delectat. 70 nostrum. 71 quia et senes, et valetudinarii ambo esse coeperant. 72 simul. 73 semper.

XIIII LVCCEIVS Q. F. S. D. M. T. C. M. F

[1] Si vales, bene est: valeo, sicut soleo: paullulo tamen etiam [2] deterius, quam soleo.

1 Est epistola obiurgatoria vel dissuasoria. 2 minus bene.

leo. Te requisiui saepius, vt viderem. Romae quia postea non fuisti, quam [3] discesseras, miratus sum: quod [4] item nunc miror. Non habeo [5] certum, quae te [6] res [7] hinc [8] maxime retrahat. Si [9] solitudine delectare, cum [10] scribas, et aliquid agas eorum, [11] quorum consuesti, gaudeo, neque reprehendo tuum consilium. nam nihil [12] isto potest esse iucundius, non modo miseris his temporibus et luctuosis, sed etiam tranquillis et optatis, praesertim vel animo defatigato tuo, qui nunc requietem quaerat ex magnis occupationibus, vel erudito, qui semper aliquid ex se promat, quod alios delectet, te ipsum laudibus illustret. Sin autem, sicut [13] hic dum eras, lacrimis et tristitiae te tradidisti: doleo, quia doles et [14] angere: non possum te non, etsi [15] concedis, quod [16] sentimus, vt liberius dicamus, [17] accusare. Quid enim? tu solus [18] aperta non videbis, qui propter [19] acumen [20] occultissima perspicis? [21] tu non intelliges, te querelis quotidianis [22] nihil proficere? non intelliges [23] duplicari sollicitudines, quas [24] eleuare tua te prudentia postulat? Quod si

3 Caesar. 4 similiter. 5 exploratum. 6 occasio. 7 ab vrbe. 8 maxime. 9 in quam se post obitum filiae Cicero contulerat. 10 scripsit in solitudine librum de consolatione ad se ipsum. 11 quorum aliquid agere consueuisti. 12 genere vitae cum Musis. 13 Romae. 14 angeris. 15 permittis. 16 ego, et reliqui amici tui. 17 quin accusem te. 18 manifesta. 19 ingenii. 20 abditissima. 21 et tu tam prudens homo etc. 22 in nulla re commodum facere. 23 geminari. 24 imminuere.

ſi non poſſumus aliquid proficere [25] ſuadendo, [26] gratia [27] contendimus, et rogando, ſi quid noſtra cauſſa [28] vis, vt iſtis te moleſtiis laxes, et [29] ad conuictum noſtrum redeas, et ad [30] conſuetudinem vel [31] noſtrum communem, [32] vel tuam [33] ſolius ac [34] propriam. Cupio [35] non obtundere te, ſi non delectare noſtro [36] ſtudio: cupio [37] deterrere, ne permaneas in [38] incepto, cum [39] duae res iſtae contrariae me conturbent: ex [40] quibus, aut in [41] altera mihi velim, ſi potes, obtemperes, aut in [42] altera non [43] offendas. Vale.

25 tibi. 26 quo apud te valemus. 27 inſtamus. 28 facere. 29 ad communionem vitae. 30 conuerſationem. 31 qua ſimul vti ſolemus. 32 ad conſuetudinem. 33 vnius. 34 peculiarem tibi. 35 non hebetare te. 36 minuendi doloris tui cupiditate. 37 te. 38 propoſito lugendi procul ab vrbe. 39 nolle obtundere, et velle eum deterrere ab incepto. 40 duabus rebus. 41 in hoc ſtudio meo ſeruandi doloris tui. 42 quod rogo. 43 offendaris.

XV M. T. C. L. LVCCEIO Q. F. S

[1] Omnis amor tuus ex omnibus partibus ſe oſtendit in iis litteris, quas a te proxime accepi: non [2] ille quidem mihi ignotus, ſed tamen gratus et optatus: dicerem, iucundus, niſi [3] id verbum in omne [4] tempus per-

1 Totus. epiſtola eſt defenſoria. 2 amor. 3 iucundus. 4 futurum.

perdidissem. [5] neque [6] ob eam vnam caussam, [7] quam tu suspicaris, et in [8] qua me, lenissimis et amantissimis verbis vtens, [9] re graviter [10] accusas; sed quod illius [11] tanti vulneris quae remedia esse debebant, ea [12] nulla sunt. [13] Quid enim? ad amicosne refugiam? quam [14] multi sunt? habuimus enim fere [15] communes: [16] quorum [17] alii occiderunt: alii nescio quo [18] pacto [19] obduruerunt. [20] Tecum viuere possem, equidem et maxime [21] vellem; [22] vetustas, amor, consuetudo, studia [23] paria; quod vinculum quasi est nostrae coniunctionis. Possumusne igitur esse [24] vna? [25] nec mehercule intelligo, quid [26] impediat. sed certe adhuc non [27] fuimus, cum essemus vicini in [28] Tusculano, in [29] Puteolano. Nam quid dicam in vrbe? [30] in qua cum forum [31] commune sit; vicinitas non requiritur: sed casu nescio quo in ea tempora nostra aetas incidit, vt, cum maxime [32] florere nos [33] oporteret, [34] tum [35] viuere etiam puderet.

5 perdidi illud verbum. 6 quod resp. amissa sit. 7 scripserat enim Lucceius: *Sin autem, sicut hic dum eras, et lacrimis, et tristitiae te adidisti.* 8 caussa. 9 in sententia ipsa. 10 in eo loco: *Tu solus aperta non videbis?* 11 tanti doloris. 12 non extant. 13 nam quid faciam? 14 amici. 15 omnes amicos. 16 amicorum communium. 17 aliqui mortui sunt. 18 modo. 19 durissimi ad omnia facti sunt. 20 si. 21 viuere tecum. 22 vetus notitia. 23 consimilia. 24 in vno loco. 25 neque sane intelligo. 26 nos vna esse. 27 vna. 28 agro. 29 agro. 30 cum ambo essemus in vrbe, intell. Roma. 31 in quod omnes conueniunt, praesertim caussidici. 32 gratia. 33 deceret, iustum esset. 34 tunc. 35 amissa libertate.

deret. Quod enim mihi poterat esse perfugium, [36] spoliato [37] et [38] domesticis et [39] forensibus ornamentis atque [40] solatiis? [41] litterae, credo, [42] quibus vtor assidue. Quid enim [43] aliud facere possum? sed nescio quo modo [44] ipsae excludere me [45] a portu et perfugio videntur, et quasi [46] exprobrare, quod in ea vita maneam, in qua nihil insit, nisi [47] propagatio miserrimi temporis. [48] Hic tu ea me abesse vrbe miraris, in qua [49] domus nihil delectare possit, summum sit odium temporum, hominum, [50] fori, [51] curiae? [52] Itaque sic litteris vtor, in quibus consumo omne tempus, non vt ab [53] his [54] medicinam perpetuam, sed vt [55] exiguam doloris obliuionem, petam. [56] Quod si id egissemus ego atque tu; [57] quod ne in mentem quidem nobis veniebat propter [58] quotidianos metus: [59] omne tempus [60] vna fuissemus, neque me [61] valetudo tua [62] offenderet, neque te [63] moeror meus. Quod, quantum fieri poterit, [64] con-

36 priuato. 37 simul. 38 quibus ornabar domi meae. 39 quibus ornabar prius in foro. 40 domesticis et forensibus. 41 credo, quod litterae mihi poterant esse perfugium. 42 litteris. 43 quam litteris incumbere. 44 litterae. 45 a requiete. 46 probro dare. 47 extensio. 48 in hac vitae conditione. 49 propria. 50 iudicialis. 51 senatus. 52 quia in vrbe esse non licet. 53 litteris. 54 perfugium. 55 modicam. 56 si id vtrique nostrum curae fuisset, vt vna essemus. 57 agere. 58 qui vsum rationis impediebant. 59 post suum a Thessalica pugna reditum in Italiam. 60 simul. 61 varia et non bona. 62 laederet. 63 offenderet.

[64] consequamur. Quid enim vtrique nostrum [65] aptius? [66] Propediem te igitur videbo. Vale.

64 obtineamus. 65 ne tua me valetudo, te moeror meus, offendat. 66 mox ita vt prope sit dies.

XVI M. T. C. S. D. TITIO

[1] Etsi vnus ex omnibus minime sum ad te consolandum [2] accommodatus, quod tantum ex tuis molestiis cepi doloris, vt consolatione ipse egerem: tamen cum [3] longius a [4] summi luctus acerbitate meus abesset dolor, quam tuus, [5] statui nostrae necessitudinis esse meaeque in te beniuolentiae, non tacere [6] tanto in tuo moerore tamdiu, sed adhibere aliquam modicam consolationem, quae [7] leuare dolorem tuum posset, si [8] minus [9] sanare potuisset. Etsi autem [10] consolatio peruulgata quidem illa maxime, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos vt esse meminerimus, ea lege natos, vt omnibus fortunae telis proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quo minus ea, qua nati sumus, conditione viua-

1 Epistola est consolatoria, 2 aptus. 3 dolemus vterque, sed impari dolore. 4 maximi. 5 putaui ad necessitudinem nostram pertinere. 6 tam vehementi. 7 imminuere. 8 non satis. 9 penitus abolere. 10 quae patet omnibus.

viuamus : [11] neue tam grauiter eos caſus feramus, quos nullo conſilio vitare poſſimus: [12] euentisque aliorum memoria repetendis, nihil accidiſſe nobis noui cogitemus. Neque [13] hae, neque caeterae conſolationes, quae ſunt a ſapientiſſimis viris [14] vſurpatae, [15] memoriaeque litteris proditae, tantum videntur proficere, quantum [16] ſtatus ipſe noſtrae civitatis, et haec prolatio temporum perditorum : cum beatiſſimi ſint, qui liberos non [17] ſuſceperunt, minus autem [18] miſeri, qui his temporibus [19] amiſerunt, quam ſi eosdem bona aut denique [20] aliqua rep. perdidiſſent. Quod ſi tuum te [21] deſiderium [22] mouet, aut ſi [23] tuarum rerum cogitatione moeres: non facile exhauriri tibi iſtum dolorem poſſe [24] vniuerſum puto. ſin illa te res [25] cruciat, quae magis amoris eſt, vt [26] eorum, qui occiderunt, miſerias lugeas : vt ea non dicam, quae ſaepiſſime et legi, et audiui, nihil mali eſſe [27] in morte, in [28] qua ſi [29] reſideat ſenſus, immortalitas [30] illa potius, quam mors, ducenda ſit : ſin [31] ſit amiſſus, nulla videri miſeria debeat, quae non ſentiatur : hoc tamen

11 vt non. 12 dum euenta aliorum memoria repetimus. 13 huiusmodi. 14 in vſum adductae. 15 memoriae beneficio litterarum mandatae. 16 quia nullus finis eſt harum ciuilium turbarum. 17 ſuſtulerunt. 18 illi ſint. 19 liberos ſuos. 20 cum iam ſit nulla. 21 in filios tuos. 22 afficit. 23 tuorum incommodorum. 24 ſimul omnem. 25 angit. 26 liberorum tuorum. 27 in eo, quod eſt eſſe mortuum. 28 morte. 29 permaneat perceptio. 30 res, quae dicitur mors. 31 ſenſus.

men non dubitans confirmare possum, [32] ea [33] misceri, parari, impendere [34] reip., [35] quae qui [36] reliquerit, nullo modo mihi quidem [37] deceptus esse videatur. Quid est enim iam non modo pudori, probitati, virtuti, rectis studiis, bonis artibus, sed omnino libertati ac saluti, loci? non, mehercule, quenquam audiui hoc grauissimo et [38] pestilentissimo anno adolescentulum aut puerum mortuum, qui mihi non a diis immortalibus ereptus ex his miseriis atque ex [39] iniquissima conditione vitae, videretur. Quare si tibi vnum hoc detrahi potest, ne quid [40] iis, quos amasti, mali putes contigisse: permultum erit ex moerore tuo [41] diminutum. Relinquetur enim [42] simplex illa iam [43] cura doloris tui, quae non cum [44] illis communicabitur, sed ad teipsum [45] proprie referetur: in [46] qua non est iam grauitatis ac sapientiae tuae, quam tu [47] a puero praestitisti, ferre immoderatius casum [48] incommodorum tuorum, qui sit ab eorum, quos dilexeris, miseria maloque [49] seiunctus. Etenim [50] eum semper te, et priuatis in rebus, et publicis [51] praestitisti, [52] tuenda tibi vt sit grauitas, et [53] constantiae ser-

32 mala. 33 conflari. 34 imminere. 35 mala. 36 moriendo. 37 tanquam aliquo bono priuatus. 38 quo multi occiderunt. 39 in qua vnus dominatur omnibus. 40 liberis tuis. 41 detractum. 42 sine respectu liberorum. 43 quia doles tua caussa. 44 defunctis. 45 peculiariter. 46 cura. 47 a puerili aetate exhibuisti. 48 quod amiseris eos, quos amabas. 49 separatus. 50 talem. 51 exhibuisti. 52 conseruanda. 53 vt eam teneas.

seruiendum. Nam, [54] quod allatura est ipsa diuturnitas, quae maximos luctus vetustate tollit; id nos [55] praecipere consilio [56] prudentiaque debemus. Etenim [57] si nulla vnquam fuit, liberis amissis, tam [58] imbecillo mulier animo, quae non [59] aliquando lugendi [60] modum fecerit: certe nos, quod est [61] dies allatura, id consilio anteferre debemus, neque exspectare temporis medicinam, quam [62] repraesentare [63] ratione possimus. His ego litteris [64] si quid profecissem, existimabam, optandum quiddam me esse assecutum: sin [65] minus forte valuissent, officio tamen esse functurum beniuolentissimi atque [66] amicissimi: quem me tibi et fuisse semper existimes velim, et futurum esse confidas. Vale.

54 eandem sen tentiam Sulpicius in Cicerone consolando vsurpauit, ep. 5 lib. 4. 55 antecapere. 56 ratione. 57 vim diuturnitatis exemplo mulierum ostendit. 58 debili. 59 aliquo tempore. 60 finem. 61 diuturnitatis temporis. 62 in praesens exhibere. 63 per rationem. 64 si in aliquo. 65 non satis. 66 hominis.

XVII M. C. S. D. P. SEXTIO P. F

[1] Non [2] obligatione amicitiae nostrae, neque [3] intermissione [4] consuetudinis meae, supe-

1 Epistola est consolatoria vel hortatoria. 2 propter obliuionem. 3 per temporis interruptionem. 4 quia consueui ad amicos scribere.

ſuperioribus temporibus ad te nullas litteras miſi, ſed quod [5] priora tempora [6] in ruinis reip. noſtrisque [7] iacuerunt, [8] poſteriora autem mea ſcribendo tuis [9] iniuſtiſſimis atque [10] acerbiſſimis [11] incommodis retardarunt: cum vero et interuallum iam ſatis longum fuiſſet, et tuam virtutem animique magnitudinem diligentius eſſem mecum recordatus: non putaui eſſe alienum [12] inſtitutis meis, [13] haec ad te ſcribere. Ego te, P. Sexti, et [14] primis temporibus illis, quibus in [15] inuidiam [16] abſens, et in [17] crimen [18] vocabare, defendi: et cum in tui [19] familiariſſimi [20] iudicio ac periculo tuum nomen coniungeretur, quam potui accuratiſſime te tuamque cauſſam tutatus ſum: et [21] proxime recenti aduentu meo cum [22] rem aliter inſtitutam [23] offendiſſem, [24] ac mihi placuiſſet, ſi adfuiſſem, tamen nulla re [25] ſaluti tuae defui: cumque eo tempore [26] inuidia [27] annonae inimici non ſolum tui, verum etiam amicorum tuorum,

5 quae ſtatim ciuile bellum conſecuta ſunt. 6 cum et reſp. ciuili bello, et ſimul bonorum ciuium auctoritas, conciediſſet. 7 id eſt, ego iacui per illa tempora. 8 tempora. 9 quia damnaturus erat iniuſte. 10 quid enim acerbius, quam carere patria. 11 exilio. 12 amoribus meis. 13 quae ſequuntur. 14 hoc alii opinati ſunt ad Sextium pertinere. 15 odium. 16 ab vrbe. 17 criminationem. 18 ab inimicis tuis. 19 Milonis. 20 cauſſa de vi. 21 poſt Pharſalicam pugnam Cicero rediit. 22 litem tuam defendendi. 23 praeter ſpem inueniſſem. 24 quam. 25 in omni re affui tibi. 26 quam contraxiſti ex liberali annonae venditione. 27 frumenti.

ſum, [28] iniquitas totius iudicii, multaque alia [29] reip. vitia plus, quam cauſſa ipſa veritasque, [30] valuiſſent, Publio [31] tuo, neque [32] opera, neque conſilio, neque labore, neque [33] gratia, neque [34] teſtimonio, defui. Quamobrem omnibus officiis amicitiae diligenter a me [35] ſancteque ſeruatis, ne [36] hoc quidem praetermittendum eſſe [37] duxi, te vt hortarer rogaremque, vt et hominem te, et [38] virum eſſe meminiſſes, id eſt, vt [39] communem [40] incertumque caſum, quem neque [41] vitare quisquam noſtrum, neque [42] praeſtare vllo [43] pacto poteſt, ſapienter ferres, et [44] dolori fortiter ac [45] fortunae reſiſteres, cogitaresque, et [46] in noſtra ciuitate, et in [47] caeteris, quae [48] rerum potitae ſunt, multis fortiſſimis atque optimis viris, [49] iniuſtis iudiciis, [50] tales caſus incidiſſe. Illud vtinam ne vere ſcriberem, ea te rep. carere, in qua neminem prudentem hominem res vlla delectet. De tuo autem filio, vereor, ne, ſi nihil ad te ſcripſerim, debitum eius virtuti videar

28 quo condemnatus es. 29 eorum, qui remp. tractabant. 30 quia damnatus eſt. 31 filio. 32 diligentia. 33 qua apud alios valebam. 34 quod de illa perhibebam. 35 inuiolabiliter. 36 quod modo faciam. 37 exiſtimaui. 38 ab homine ſapientiam, a viro fortitudinem poſtulat. 39 quod quilibet damnari poſſit. 40 cuiuis poteſt accidere. 41 hoc ad communem caſum refertur. 42 efficere. 43 modo. 44 ex iniuſta calamitate ſuſcepto. 45 caſui. 46 vt Furio, Camillo etc. 47 ciuitatibus, Athenis maxime. 48 imperio. 49 per iniuſta iudicia. 50 vt exilia.

videar testimonium [51] non cepisse: sin autem omnia, quae sentio, perscripserim, [52] ne [53] refricem meis litteris [54] desiderium ac dolorem tuum. Sed tamen prudentissime facies, si illius pietatem, virtutem, industriam, [55] vbicunque erit, tuam esse, tecum esse [56] duces. Nec enim minus nostra sunt, [57] quae animo complectimur, quam quae [58] oculis intuemur. Quamobrem et [59] illius eximia virtus, summusque in te amor, [60] magnae tibi consolationi debet esse, nos, caeterique, qui te non ex fortuna, sed ex virtute tua [61] pendimus, semperque [62] pendemus: et maxime animi tui [63] conscientiae, cum tibi nihil [64] merito accidisse reputabis, si et illud adiunges, homines sapientes [65] turpitudine, non casu, et delicto suo, non aliorum iniuria, [66] commoueri. Ego, et memoria nostrae veteris amicitiae, et virtute atque [67] obseruantia filii tui monitus, nullo loco deero, neque ad consolandum, neque ad leuandum [68] fortunam tuam. Tu si quid ad me forte scripseris, perficiam, ne te frustra scripsisse arbitrere. Vale.

XVIII

51 non accepisse auditu virtutum eius laudes. 52 vereor. 53 renouem. 54 quia graue esset, tam excellentis filii praesentia carere. 55 diligentiam. 56 reputabis. 57 quae contemplamur. 58 exterioribus. 59 filii tui. 60 ad magnam consolationem. 61 aestimamus. 62 aestimabimus. 63 debet tibi esse consolationi. 64 iuste. 65 si quid turpe admiserint. 66 conturbari. 67 reuerentia erga me. 68 infortunium tuum.

XVIII M. C. [1] S. D. T. FADIO

[2] Etsi egomet, qui te consolari cupio, [3] consolandus ipse sum, propterea quod nullam rem [4] grauius iam diu [5] tuli, quam incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor solum, sed etiam pro amore nostro rogo atque oro, [6] te colligas, [7] virumque praebeas, et qua conditione omnes homines, et quibus temporibus nati simus, cogites. [8] Plus tibi virtus tua [9] dedit, quam fortuna [10] abstulit: propterea quod [11] adeptus es, quod non multi homines [12] noui: [13] amisisti, quod [14] plurimi homines nobilissimi. [15] Ea denique videtur conditio [16] impendere legum, iudiciorum, temporum, vt [17] optime actum cum eo videatur esse, qui [18] quam leuissima poena ab [19] hac rep. discesserit. Tuo vero, qui et [20] fortunas, et [21] liberos habeas, et nos caeterosque necessitudine et beniuolentia tecum coniunctissimos: quique magnam [22] facultatem sis habiturus nobiscum et cum omnibus tuis viuendi, et cum vnum sit iudicium ex

tam

1 Epistola est hortatoria et consolatoria. 2 quanquam. 3 ab aliis. 4 molestius. 5 passus sum. 6 vires animi tui. 7 et te virum exhibeas. 8 vere boni honoris. 9 hominum studia. 10 patriam. 11 id. 12 qui honorem adepti sunt. 13 id. 14 quibus damnatio patriam abstulit. 15 talis. 16 imminere. 17 optime contigisse ei. 18 quale est exilium. 19 tam misera. 20 diuitias. 21 quod damnatus non amisit. 22 commoditatem.

tam multis: quod [23] reprehendatur, vt quod [24] vna sententia, [25] eaque [26] dubia, potentiae alicuius [27] condonatum existimetur: [28] omnibus his de caussis debes istam [29] molestiam quam [30] leuissime [31] ferre. Meus animus erit [32] in te liberosque tuos semper, [33] quem tu [34] esse vis, et [35] qui esse debet. Vale.

23 de exilio tuo. 24 Pompeii. 25 sententia. 26 non satis euidente. 27 iudicium, indulgenter potentiae alicuius concessum. 28 ob has omnes caussas. 29 exilii tibi illatam. 30 facillime. 31 tolerare. 32 ergo. 33 erit semper talis, quem etc. 34 eum. 35 qualis esse debet.

XVIIII CICERO [1] RVFO

[2] Etsi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi essem carissimus: tamen quotidie magis id perspicio: [3] extatque id, quod mihi [4] ostenderas quibusdam litteris, [5] hoc te [6] studiosiorem in me colendo fore, quam in prouincia fuisses; etsi, meo iudicio, nihil ad tuum [7] prouinciale officium addi potest; [8] quo [9] liberius [10] iudicium esse posset tuum. Itaque me [11] et [12] superiores litterae tuae [13] admodum delectauerunt, quibus et exspectatum [14] me-

1 L. Mescinius Rufus fuit Ciceronis in Cilicia quaestor. 2 epistola est hortatoria et suasoria. 3 apparet. 4 significaueras. 5 eo, tanto. 6 diligentiorem. 7 quod in prouincia Cilicia mihi impendisti. 8 quanto. 9 apertius. 10 tuum de me colendo. 11 simul. 12 quas prius misisti. 13 valde.

[14] meum aduentum abs te [15] amanter videbam, et cum aliter res [16] cecidisset, [17] ac putasses, te [18] meo [19] consilio magnopere esse laetatum: [20] et his [21] proximis litteris [22] magnum cepi fructum et iudicii et officii tui: [23] iudicii, [24] quod intelligo, te, id quod omnes [25] fortes ac [26] boni viri facere debent, nihil putare [27] vtile esse, nisi quod [28] rectum honestumque sit: [29] officii, quod te mecum, [30] quodcunque cepissem consilii, polliceris fore: [31] quo neque mihi gratius, neque, vt ego arbitror, tibi honestius esse quidquam potest. Mihi [32] consilium [33] captum [34] iam diu est, de [35] quo ad te, non quo [36] celandus esses, nihil scripsi antea, sed quia communicatio consilii tali tempore, quasi quaedam admonitio videtur esse officii, vel potius [37] efflagitatio ad [38] coëundam societatem vel periculi, vel laboris. Cum vero [39] ea tua sit voluntas, humanitas, beniuolentia erga me, libenter [40] amplector [41] talem animum: sed ita, [42] non enim dimittam pu-

14 ex ora maritima. 15 vt si ab amante. 16 accidisset. 17 quam. 18 quod ego mihi cepissem, 19 quod eo non accesserim, quo me venturum putaueras. 20 simul. 21 vltimo missis. 22 magnam cepi voluptatem. 23 fructum capio. 24 quia. 25 qui pericula mortemque ipsam pro patria contemnant. 26 qui recte sentiant. 27 vtile videbatur, Caesarem sequi: honestum vero, Pompeium. 28 iustum. 29 erga me fructum capio. 30 quicquid. 31 officio. 32 eundi ad Pompeium. 33 initum. 34 a plusculo tempore. 35 consilio meo. 36 occultandus esses. 37 aspera expostulatio. 38 conciliandum. 39 talis. 40 accipio. 41 se vltro offerentem. 42 non enim rogabo te impudenter.

pudorem in rogando meum, [43] si feceris, id quod [44] ostendis, magnam [45] habeo [46] gratiam; si non feceris, [47] ignoscam, et [48] alterum [49] timori, [50] alterum [51] mihi te negare non potuisse arbitrabor. Est enim res profecto [52] maxima. quid [53] rectum sit, [54] apparet: quid [55] expediat, obscurum est: [56] ita tamen, vt si nos ii sumus, qui esse debemus, id est, [57] studio digni et [58] litteris nostris, dubitare non possimus, quin ea maxime [59] conducant, quae sunt [60] rectissima. Quare tu, si [61] simul [62] placebit, statim ad me venies: [63] sin idem placebit, atque [64] eodem, nec [65] continuo [66] poteris: [67] omnia tibi vt nota sint, faciam. Quidquid [68] statueris, [69] te mihi amicum: sin [70] id, quod [71] opto, etiam [72] amicissimum iudicabo. Vale.

XX CI

43 si mecum eris, quodcunque consilii cepero. 44 significas te facturum. 45 tibi. 46 tanquam id mea caussa feceris. 47 veniam tibi dabo. 48 si non feceris, quod ostendis. 49 quem de Caesaris potentia conceperis. 50 si feceris. 51 optanti, vt mecum sis. 52 maximi momenti. 53 decens. 54 euidens est. 55 vtile sit, et tutum. 56 licet Caesar videretur potentior, qui tamen iniquiorem caussam habebat, ita est obscurum etc. 57 philosophico. 58 litteris optime viuendi praecepta traduntur. 59 vtilia fiant. 60 aequissimus. 61 pariter tibi. 62 mecum ire ad Pompeium. 63 tibi quod mihi. 64 modo, sc. quo mihi. 65 statim. 66 facere. 67 quae statuero de discessu, et tempore. 68 facere. 69 iudicabo. 70 statueris. 71 ad me venire. 72 non potuit modestius petere.

XX CICERO RVFO

1 Quo modo potuissem, te conuenissem, si eo, quo [2] constitueras, venire voluisses. Quare etsi [3] mei commodi caussa commouere [4] me noluisti: tamen ita [5] existimes velim, me [6] antelaturum fuisse, [7] si ad me misisses, voluntatem tuam commodo meo. [8] Ad ea, quae scripsisti, commodius equidem possem de singulis ad te rebus scribere, si [9] M. Tullius, [10] scriba meus, [11] adesset: [12] a quo mihi [13] exploratum est, [14] in rationibus duntaxat [15] referendis; de caeteris rebus [16] affirmare non possum; nihil eum fecisse [17] scientem, quod esset contra aut [18] rem, aut [19] existimationem tuam. [20] deinde, si rationum [21] referendarum [22] ius vetus, et mos antiquus maneret, me [23] relaturum rationes, nisi tecum pro coniunctione nostrae necessitudinis [24] contulissem confecissemque, non fuisse. Quod igitur fecissem [25] ad vrbem, si consuetudo [26] pristina maneret: id, [27] quando lege [28] Iulia [29] relinquere rationes in prouincia necesse erat, [30] eas-

1 Est epistola purgatoria. 2 venire. 3 propter commodum meum. 4 impedire. 5 iudices de ea re. 6 praelaturum fuisse. 7 si mihi per nuntium significasses. 8 quantum ad ea. 9 Ciceronis libertus. 10 amanuensis. 11 praesens esset mihi. 12 M. Tullio, scriba meo. 13 certum. 14 solummodo reddendis. 15 ad aerarium. 16 quia in aliis rebus non erat scrutatus curam eius. 17 quod scierat. 18 vtilitatem. 19 auctoritatem. 20 insuper. 21 discutiendarum. 22 ante legem Iuliam. 23 redditurum. 24 communicassem. 25 in vrbe. 26 prisca. 27 quandoquidem. 28 a C. Iulio Caesare lata. 29 apud duas ciuitates.

[30] easdemque [31] totidem verbis referre ad [32] aerarium, feci in prouincia: neque ita feci, [33] vt te ad meum arbitrium adducerem: sed tribui tibi [34] tantum, quantum me tribuisse nunquam poenitebit. Totum enim scribam meum, quem tibi video nunc esse suspectum, tibi [35] tradidi: tu [36] ei M. Mindium, fratrem tuum, adiunxisti. Rationes [37] confectae, me absente, sunt tecum: ad quas ego nihil adhibui praeter lectionem. Ita accepi librum a meo [38] seruo scriba, vt [39] eundem acceperim a fratre tuo. Si honos is fuit, [40] maiorem tibi habere non potui: si [41] fides, [42] maiorem tibi habui, [43] quam paene ipse mihi. Si prouidendum fuit, ne quid aliter, [44] ac tibi et honestum et vtile esset, [45] referretur: [46] non habui, cui potius id negotii darem, [47] quam cui dedi. Illud [48] quidem certe factum est, quod [49] lex iubebat, vt apud duas ciuitates, Laodicensem et Apameensem, [50] quae nobis maximae videbantur, quoniam ita necesse erat, rationes confectas et [51] consolidatas [52] deponeremus. Itaque huic loco primum

 respon-

30 rationes. 31 vt nihil additum, nihilque detractum sit. 32 Romanum. 33 vt coram te redderem tales rationes, quales vellem. 34 obseruantiae. 35 discutiendam. 36 scribae meo. 37 consummatae. 38 non quia seruiret, verum memoria praeteriti temporis 39 nulla re immutata. 40 honorem. 41 bona existimatio de te fuit. 42 fidem. 43 quia permisi, vt rationes tecum conficerentur. 44 quam 45 recenseretur 46 aliquem. 47 Tullio, scribae meo. 48 vt caetera omittam. 49 Iulia. 50 ob vtriusque dignitatem. 51 liquidas. 52 custodiae relinqueremus.

reſpondeo, me, quanquam [53] iuſtis de cauſſis rationes referre [54] properarim, tamen de exſpectaturum fuiſſe, niſi in prouincias relictas rationes [55] pro relatis [56] haberem. Quamobrem de [57] Voluſio quod ſcribis, [58] non eſt id rationum. docuerunt enim me periti homines, in his cum omnium peritiſſimus, [59] tum mihi amiciſſimus, C. Camillus, ad Voluſium transferri [60] nomen a Valerio non potuiſſe, ſed [61] praedes Valerianos teneri. [62] neque id erat [63] HS xxx, vt ſcribis, ſed HS xviiii. Erat enim [64] curata nobis pecunia Valerii [65] mancipis nomine: [66] qua, [67] reliquum quod erat, [68] in rationibus retuli. Sed [69] ſic me et liberalitatis fructu priuas, et diligentiae, et quod [70] minime tamen laboro, mediocris etiam prudentiae: [71] liberalitatis, quod [72] mauis, [73] ſcribae mei beneficio, quam meo, legatum meum [74] praefectumque maxima calamitate [75] leuatos, cum praeſertim non deberent eſſe obligati: diligentiae, quod exiſtimas, de [76] tanto officio meo, tanto [77] etiam periculo, nec ſciſſe

53 ob iuſtas cauſſas. 54 feſtinauerim. 55 tanquam relatas. 56 exiſtimarem. 57 qui, multae nomine, multum pecuniae debebat. 58 non pertinet ad rationes. 59 multo magis. 60 debitum. 61 fideiuſſores. 62 non tenebantur. 63 ſeſtertium tricies. 64 cum cura aſſeruata. 65 qui eam rem a populo redemerat. 66 pecunia. 67 non debitum Valerio. 68 ad aerarium. 69 ſentiendo. 70 nequaquam tamen curo. 71 fructu me priuas. 72 dicere. 73 Tullii. 74 fabrum. 75 liberatos. 76 cum populi Romani res ageretur. 77 ſi quid enim ſcriba erraret in rationibus, non in eum, ſed in proconſulem, culpa conferretur.

ſciſſe me quidquam, nec cogitaſſe, ſcribam uidquid voluiſſet, [78] cum id mihi ne recitaſſet quidem, retuliſſe: [79] prudentiae, cum rem a me [80] non inſipienter excogitatam, ne cogitatam quidem putes. Nam et Voluſii liberandi meum fuit conſilium: et, vt [81] multa tam grauis Valerianis [82] praedibus ipſique T. Mario depelleretur, a me [83] inita [84] ratio eſt: [85] quam quidem omnes non ſolum probant, ſed etiam laudant: et, ſi verum ſcire vis, hoc [86] vni ſcribae meo intellexi non nimium placere. Sed ego putaui [87] eſſe viri boni, [88] cum populus ſuum ſeruaret, [89] conſulere [90] fortunis tot vel [91] amicorum, vel [92] ciuium. Nam de Lucceio eſt ita actum, vt, [93] auctore Cn. Pompeio, [94] iſta pecunia [95] in fano poneretur. Id ego [96] agnoui meo iuſſu eſſe factum. [97] qua pecunia Pompeius eſt vſus, vt tua, quam tu depoſueras, Seſtius. [98] Sed hoc ad te nihil intelligo pertinere. Illud me non animaduertiſſe moleſte ferrem, vt [99] adſcriberem, te in fano pecuniam iuſſu meo depoſuiſſe, niſi

 iſta

78 cum id, me inſciente, in rationes retuliſſet. 79 fructu me priuas. 80 cum putas, rem acute excogitatam mihi ne quidem veniſſe in mentem. 81 poena. 82 fideiuſſoribus. 83 inuenta. 84 via. 85 rationem. 86 ſoli. 87 pertinere ad virum bonum. 88 ita fortunas ſuſtentare, vt populo tamen nihil damni inde accideret. 89 proſpicere. 90 facultatibus. 91 legati et praefecti. 92 T. Marcii, Voluſii, et Valerii. 93 hortante. 94 quam mihi obiicis. 95 in templo. 96 non negaui. 97 quam ego pecuniam depoſui, Pompeius abſtulit. 98 de populi pecunia loquitur. 99 ad rationes abſolutas.

ista pecunia grauissimis esset certissimisque [100] monumentis [1] testata, cui data, quo S.C., quibus [2] tuis, quibus meis litteris P. Sestio tradita esset. [3] Quae cum viderem [4] tot vestigiis impressa, vt in his [5] errari non posset: non [6] adscripsi [7] id, quod tua nihil [8] referebat: ego tamen adscripsisse mallem, [9] quando id te video desiderare. Sicut scribis [10] tibi id esse [11] referendum, [12] idem ipse sentio: neque in eo [13] quidquam a meis rationibus discrepabunt [14] tuae. [15] addes enim tu, [16] meo iussu, quod ego quidem non addidi: nec caussa est, cur [17] negem: nec, si [18] esset, et tu [19] nolles, negarem. Nam de HS nongentis millibus, certe ita [20] relatum est, vt [21] tu, siue [22] frater tuus referri voluit. Sed si quid est, [23] quando de [24] Logeo [25] parum praeuisum est, quod ego [26] in rationibus referendis etiamnum corrigere possim: de eo mihi,

100 testimoniis. 1 corroborata. 2 litteris. 3 omnia. 4 tot sigillis signata. 5 error fieri. 6 in rationibus. 7 te iussu meo deposuisse istam pecuniam. 8 intererat. 9 quoniam. 10 a te. 11 reddendum. 12 vt addas in illius pecuniae mentione, quod ego non addidi, depositam a te esse meo iussu. 13 in aliquo. 14 rationes. 15 ad scripta de rationibus nostris. 16 te deposuisse. 17 addi posse, iussu meo illam pecuniam a te depositam. 18 caussa. 19 negari a me. 20 scriptum in libro rationum. 21 voluisti. 22 M. Mindius. 23 quoniam. 24 quod scribis de Logeo. 25 quia, cum pecunia illa deponeretur, additum non erat, deponi iussu Ciceronis proconsulis. 26 in relatione rationum.

mihi, cum [27] S. C. non ſim vſus, [28] quid per leges liceat, conſiderandum eſt. te [29] certe in pecunia exacta ita efferre ex meis rationibus [30] relatis non oportuit, niſi [31] quid me fallit: ſunt enim alii [32] peritiores. [33] Illud caue dubites, quin ego [34] omnia faciam, quae [35] intereſſe tua, [36] aut etiam velle te, exiſtimem, [37] ſi vllo modo facere poſſim. [38] Quod ſcribis [39] de beneficiis, ſcito a me et [40] tribunos militares, et [41] praefectos, et [42] contubernales duntaxat meos [43] delatos eſſe. In quo quidem [44] ratio me [45] fefellit. liberum enim mihi tempus ad eos [46] deferendos exiſtimabam dari: poſtea certior ſum factus, [47] triginta diebus deferri [48] neceſſe eſſe, [49] quibus rationes retuliſſem. Sane moleſte tuli, non illa [50] beneficia tuae potius [51] ambitioni reſeruata eſſe, quam meae; [52] qui ambitione nihil vterer. De centurionibus tamen, et de tribunorum militarium contubernalibus, res eſt [53] in

27 decreto ſenatus. 28 modeſte ſignificat, velle quidem ſe aliquid corrigere in rationibus ex Rufi voluntate, ſed ita, ne quid amicitiae cauſſa contra leges committat. 29 quicquid leges permittant. 30 iam redditis. 31 aliquid iuris. 32 in legali ſcientia, quam ego. 33 quod ſequitur. 34 quae reſtant adhuc. 35 e re eſſe tua. 36 etiamſi tua non interſit. 37 ſi per leges liceat. 38 quantum ad id quod ſcribis. 39 delatis non per te. 40 duodecim. 41 equitum. 42 cohabitatores. 43 denuntiatos. 44 ſupputatio. 45 qua debuiſſem etiam te et alios detuliſſe. 46 denuntiandos. 47 poſt triginta dies. 48 lege Iulia iubente. 49 poſt quos. 50 deferendi. 51 cupiditati tuae ad demonſtrandum ſtudium in clientes. 52 qui non captarem occaſionem ita demonſtrandae gratiae,

[53] in integro. [54] genus enim horum beneficiorum [55] definitum [56] lege non erat. [57] Reliquum eſt de [58] HS centum millibus: de quibus memini mihi a te [59] Myrina litteras eſſe allatas, non mei errati, ſed tui: in quo peccatum videbatur eſſe, ſi modo [60] erat, [61] fratris tui, et Tullii. Sed cum [62] id corrigi non poſſet, quod iam, [63] depoſitis rationibus, ex prouincia [64] deceſſiſſemus: credo me quidem tibi pro animi mei [65] voluntate, proque ea ſpe [66] facultatum, quam tum [67] habebamus, [68] quam humaniſſime potuerim, [69] reſcripſiſſe. Sed neque tum me humanitate mearum litterarum [70] obligatum puto, neque tuam hodie epiſtolam [71] de HS centum ſic accepiſſe, vt ii [72] accipiunt, quibus epiſtolae per haec [73] tempora [74] moleſtae ſunt. Simul illud cogitare debes, me omnem pecuniam, quae [75] ad me ſaluis legibus [76] perueniſſet, [77] Epheſi

53 adhuc ſui iuris, ſine praeſcriptione temporis. 54 de deferendis centurionibus et tribunorum mil. contubernalibus certam diem lex non definiebat. 55 limitatum. 56 Iulia. 57 querelae tuae. 58 ſcutatorum. 59 Aeoliae oppido. 60 peccatum. 61 qui inter ſe rationes confecerant. 62 erratum. 63 apud Laodiceam et Apameam. 64 iam abierat e prouincia Cicero. 65 beniuolentia. 66 diuitiarum. 67 in propriis diuitiis. 68 quantum. 69 ſcripſiſſe autem videtur, ſi erratum fuerit in publicis rationibus, id ſe de proprio repoſiturum. 70 deuinctum. 71 de centum ſeſtertiis non relatis. 72 epiſtolas. 73 periculoſa. 74 quia pecuniam a debitoribus poſcunt. 75 ad poſſeſſionem meam. 76 ex adminiſtratione Ciliciensi.

[77] Ephesi apud [78] publicanos deposuisse: [79] id fuisse HS xxii: eam omnem pecuniam Pompeium abstulisse: quod ego siue aequo animo fero, siue iniquo, tu [80] de HS centum animo ferre debes, et existimare, [81] eo minus ad te vel de [80] tuis cibariis, vel de [82] mea liberalitate peruenisse. Quod [83] si mihi expensa illa HS centum tulisses: tamen, [84] quae tua est suauitas, [85] quique in me [86] amor, nolles a me [87] hoc tempore [88] aestimationem accipere. nam [89] numeratum si cuperem, non erat. Sed haec [90] iocatum me putato, vt ego [91] te existimo. Ego tamen, cum [92] Tullius rure redierit, mittam eum ad te, si quid ad [93] rem putabis pertinere. Hanc epistolam cur non [94] scindi velim, caussa nulla est. Vale.

77 vrbs Ioniae nobilis fuit. 78 publicorum vectigalium redemtores. 79 pecuniae, centum et LXV florenorum millia. 80 bis mille et quingentis scutatis. 81 quia ablata erat tota pecunia. 82 tibi publice datis. 83 quam tibi impendissem. 84 si computasses ea tanquam expensa, et a me recepta. 85 ea. 86 et is est. 87 tuus. 88 tam calamitoso mihi. 89 valorem centum sestertiorum. 90 reddere. 91 per iocum scripsisse. 92 iocatum. 93 scriba meus. 94 commodum tuum. 95 discindi.

XXI M. T. C. S. D. MESCINIO

[1] Gratae mihi tuae litterae fuerunt, ex quibus intellexi, quod etiam sine litteris

 arbi-

1 Epistola est hortatoria.

arbitrabar, videndi mei te summa cupiditate affectum esse: quod ego ita libenter accipio, vt tamen [2] tibi non concedam. Nam tecum esse, ita mihi communia omnia, quae opto, contingant, vt vehementer velim. Etenim, [3] cum esset maior et virorum, et ciuium bonorum, et iucundorum hominum, et [4] amantium mei, copia: tamen erat nemo, [5] quocum essem libentius, quam tecum: et [6] pauci, [7] quibuscum [8] aeque libenter. hoc vero tempore, cum [9] alii interierint, alii [10] absint, alii [11] mutati voluntate sint, vnum, [12] medius fidius, tecum diem [13] libentius [14] posuerim, quam hoc omne tempus cum plerisque eorum, quibuscum viuo [15] necessario. Noli enim existimare, mihi non solitudinem iucundiorem esse, qua tamen ipsa [16] vti non licet, quam sermonem eorum, qui frequentant domum meam, excepto vno, aut [17] ad summum altero. [18] *Itaque* vtor eodem [19] perfugio, quo tibi vtendum [20] censeo, [21] litterulis nostris: [22] praeterea [23] etiam [24] conscientia consiliorum meorum.

2 a te vincar in consimili cupiditate tui videndi. 3 quamuis. 4 qui me amabant. 5 cum quo. 6 erant. 7 cum quibus. 8 ac tecum. 9 ex amicis. 10 P. Scipio, et M. Marcellus. 11 animo mutati. 12 ita me deus Fidius amet. 13 maiore cum voluptate. 14 transegerim. 15 est enim Caesaris familiaribus inseruiendum temporis caussa. 16 ne offendam Caesarem, si absum. 17 ad summum secundo. 18 et ita. 19 lenimine curarum. 20 iudicio. 21 studiis philosophiae potissimum. 22 praeter litterulas nostras. 23 vtor etiam ad sedandam animi molestiam. 24 eo quod mihi conscius sim.

rum. Ego enim is ſum, quemadmodum tu faciſlime potes [25] exiſtimare, qui nihil vnquam [26] mea potius, quam [27] meorum ciuium, cauſſa fecerim: cui niſi inuidiſſet [28] is, quem tu nunquam amaſti, [29] me enim amabas, [30] et ipſe [31] beatus eſſet, et omnes boni. Ego ſum, qui nullius [32] vim plus valere volui, quam [33] honeſtum otium: [34] idemque, cum illa ipſa [35] arma, quae ſemper timueram, plus poſſe ſenſi, quam illum conſenſum [36] bonorum, [37] quem ego idem [38] effeceram; [39] quauis tuta conditione pacem accipere malui, quam viribus cum [40] valentiore pugnare. Sed et [41] haec, et multa alia, [42] coram [43] breui tempore [44] licebit. Neque me tamen vlla res alia Romae tenet, niſi exſpectatio [45] rerum Africanarum. videtur enim mihi res in propinquum adducta [46] diſcrimen. Puto autem mea [47] nonnihil intereſſe; quanquam [48] id ipſum, quid [49] interſit, non ſane intelligo, verum tamen, quidquid [50] illinc nuntiatum ſit, non longe abeſſe a conſiliis amicorum. Eſt enim res ipſa iam in eum locum adducta, vt, quanquam multum [51] inter-

25 iudicare. 26 proprii commodi gratia. 27 quia conſul et imperator iam tum fuerat. 28 Pompeius. 29 mea cauſſa illum non amabas. 30 ſimul. 31 et cum eo omnes boni. 32 potentiam. 33 vt eſt litterarum. 34 et ego idem. 35 Caeſaris. 36 ciuium. 37 conſenſum. 38 in conſulatu. 39 quouis modo tuta. 40 viribus potentiore. 41 iam dicta. 42 in praeſentia mutua. 43 intra breue tempus. 44 nobis dicere, aut diſputare. 45 Africani belli. 46 periculum. 47 aliquantulum referre. 48 vtra pars vicerit. 49 diſcriminis habeat. 50 ex Africa.

[51] intersit inter eorum caussas, [52] qui dimicant, tamen inter victorias non multum [53] intersuturum putem. Sed [54] plane [55] animus, qui [56] dubiis rebus forsitan [57] fuerit infirmior, desperatis confirmatus est multum: quem [58] etiam superiores tuae litterae confirmarunt: [59] quibus intellexi, [60] quam fortiter [61] iniuriam ferres: [62] iuuitque me, tibi cum summam [63] humanitatem, tum etiam [64] tuas litteras profuisse. Verum enim scribam: [65] teneriore mihi animo videbare, sicut [66] omnes fere, qui vita [67] ingenua, in [68] beata ciuitate et in libera viximus. Sed vt illa [69] secunda [70] moderate tulimus: sic hanc non solum aduersam, sed etiam [71] funditus euersam, fortunam fortiter ferre debemus: vt hoc saltem in maximis malis boni consequamur, vt mortem, [72] quam etiam [73] beati contemnere debeamus, propterea quod nullum sensum esset habitura, nunc [74] sic affecti [75] non modo contemnere audeamus, sed etiam optare. Tu, [76] si

51 differentiae. 52 quia melior est Pompeianorum caussa. 53 differentiae futurum. 54 omnino. 55 mens. 56 cum res essent dubiae. 57 permittamus vt fuerit. 58 animum. 59 litteris. 60 quantum. 61 quod vrbe immerito careret Mescinius. 62 delectauit. 63 quae effecit, vt pacatiore animo iniuriam ferres. 64 quae fecerunt, vt humana omnia, cum absit culpa, non putes in malis esse numeranda. 65 multum tenero. 66 nos omnes videbamur fuisse. 67 nulla seruitute notata, quam nunc tempora eripiunt. 68 opulenta. 69 ac laeta. 70 temperanter perpessi sumus. 71 a primis fundamentis. 72 mortem. 73 cum essemus beati. 74 desperatione salutis. 75 non solum.

76 si me diligis, 77 fruere isto otio, tibique persuade, praeter culpam ac peccatum, qua semper 78 caruisti et carebis, homini accidere nihil posse, quod sit horribile, aut pertimescendum. Ego, si videbitur recte fieri posse, ad te veniam 79 breui. Si quid acciderit, 80 vt mutandum consilium sit, te certiorem faciam statim. Tu ita fac cupidus mei videndi sis, vt 81 istinc te 82 ne moueas tam infirma 83 valetudine, nisi ex me prius quaesieris per litteras, quid te velim 84 facere. Me velim, vt facis, diligas, valetudinique tuae, et tranquillitati 85 animi 86 seruias. Vale.

76 pro amore in me tuo. 77 cape fructum ex isto otio. 78 vacuus fuisti. 79 tempore. 80 ita vt. 81 ab isto loco. 82 non. 83 tua. 84 vt tu facias. 85 tui. 86 inseruias.

LIBER SEXTVS

AD TORQVATVM ET ALIOS

I M. T. C. S. D. 1 A. TORQVATO

2 Etsi ea perturbatio est omnium rerum, vt suae quemque fortunae maxime poeniteat, nemoque sit, quin 3 vbiuis, quam ibi, vbi est, esse malit: tamen mihi dubium non est, quin hoc tempore bono viro Romae esse miserrimum sit. Nam etsi, quocunque in loco quisquis est, idem est ei sensus, et eadem

 acerbi-

1 Is in caussa Milonis quaesitor fuit. 2 epistola est consolatoria. 3 vbilibet.

acerbitas ex interitu rerum, et publicarum, et [4] suarum: tamen [5] oculi augent dolorem, qui ea, quae caeteri audiunt, [6] intueri coguntur, nec [7] auertere a miseriis cogitationem [8] sinunt. [9] Quare etsi [10] multarum rerum desiderio [11] angi necesse est: tamen illo dolore, quo maxime te [12] confici audio, quod Romae non sis, animum tuum [13] libera. Etsi enim [14] cum magna molestia [15] tuos [16] tuaque desideras: tamen illa quidem, quae [17] requiris, [18] suum statum tenent, nec melius, si tu adesses, tenerent: nec sunt vllo in proprio periculo. Nec debes tu, cum de [19] tuis cogitas, aut [20] praecipuam aliquam fortunam [21] postulare, aut [22] communem recusare. De te autem ipso, Torquate, est [23] tuum sic agitare animo, [24] vt non adhibeas in consilium cogitationum tuarum [25] desperationem aut [26] timorem. Nec enim [27] is, qui in te adhuc iniustior, quam tua dignitas postulabat, fuit, [28] non magna [29] signa dedit [30] animi erga te mitigati. [31] Nec tamen [32] is ipse, a quo salus

4 priuatim. 5 visus. 6 nos inspicere. 7 nos. 8 oculi permittunt. 9 quamobrem. 10 quas cum rep. perdiderimus. 11 premi. 12 excruciari. 13 solue. 14 magna animi molestia concomitante. 15 amicos. 16 bona. 17 exigis. 18 sibi debitum. 19 amicis et rebus. 20 excellentem. 21 adeo. 22 fortunam. 23 officii tui. 24 vt non cogites de desperando aut timendo. 25 melioris fortunae aliquando habendae. 26 de peiore. 27 Caesar. 28 dedit. 29 indicia. 30 sui. 31 cur salutis amittendae timore angamur, cum is ipse, a quo seruari volumus, eodem timore vacare non possit. 32 Caesar.

lus petitur, habet [33] explicatam aut [34] exploratam rationem ſalutis ſuae. [35] Cumque omnivm bellorum exitus incerti ſint, [36] ab altera victoria tibi periculum nullum eſſe [37] perſpicio, [38] quod [39] quidem [40] ſeiunctum ſit ab omnium [41] interitu: [42] ab altera teipſum [43] nunquam timuiſſe, certo ſcio. [44] Reliquum eſt, vt te id ipſum, [45] quod ego quaſi conſolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum reip.; cuius tanti mali, quamvis [46] docti viri [47] multa dicant, tamen vereor, [48] ne conſolatio vlla poſſit vera reperiri, praeter [49] illam, quae tanta eſt, quantum in cuiusque animo [50] roboris eſt atque [51] nervorum. Si enim bene ſentire, recteque facere, ſatis eſt ad [52] bene [53] beateque viuendum: vereor, ne eum, qui ſe optimorum conſiliorum [54] conſcientia ſuſtentare poſſit, [55] miſerum eſſe, [56] nefas ſit dicere. Nec enim nos arbitror, [57] victoriae praemiis [58] ductos, patri-am

33 promtam. 34 euidentem ſalutis ſuae modum. 35 cumque, vtrius partis victoria ſit futura, incertum ſit. 36 Caeſaris. 37 clare intelligo. 38 periculum. 39 certe. 40 ſeparatum. 41 libertatis. 42 victoria Pompeianorum. 43 licet a bello diſceſſeris. 44 reſtat. 45 a communi periculo cruciari. 46 philoſophi. 47 remedia, quae ad conſolandum valent. 48 nullam conſolationem veram poſſe reperiri. 49 conſolationem. 50 fortitudinis. 51 virium firmarum. 52 cum virtute. 53 ita vt nihil omnino deſit. 54 eo quod ſibi conſcius ſit. 55 non enim eo te miſerum putes, quia reſp. miſerrima eſt. 56 vereor nefas eſſe dicere. 57 quae victoria in talis afferre ſolet. 58 inductos, vt Pompeianos quosdam.

am [59] olim, et liberos, et [60] fortunas reliquisse: sed quoddam nobis officium iustum, et pium, et debitum reip. nostraeque dignitati videbatur: qui [61] neque, cum [62] id faciebamus, tam eramus [63] amentes, vt [64] explorata nobis [65] esset victoria. Quare [66] si id euenit, [67] quod [68] ingredientibus nobis in caussam propositum fuit accidere posse: non debemus ita cadere animis, quasi aliquid euenerit, quod fieri posse nunquam putarimus. [69] Simus igitur ea mente, quam [70] ratio et veritas [71] praescribit, vt nihil [72] in vita nobis [73] praestandum, praeter [74] culpam, putemus, [75] eaque cum careamus, [76] omnia humana placate et moderate feramus. Atqne haec [77] eo pertinet [78] oratio, vt, [79] perditis rebus, tamen ipsa virtus se sustentare posse videatur. Sed si est spes aliqua [80] rebus communibus, [81] ea tu, quicunque status est futurus, carere non debes. Atque hoc mihi scribenti veniebat in [82] mentem, me eum esse, cuius tu [83] desperationem accusare solitus esses,

59 dum Pompeium secuti sumus. 60 diuitias. 61 non modo nunc, sed neque tunc. 62 cum relinquebamus nostros et nostra. 63 insani. 64 certa. 65 reputaretur. 66 vt vinceremus. 67 quod ante oculos videbamus. 68 publicam caussam suscipientibus contra Caesarem, senatui dicto non audientem. 69 habeamus ergo eam mentem. 70 ratio et veritas est, quam dictat sana ratio. 71 statuit nobis. 72 ista. 73 omnia nobis ferenda sunt, si modo culpa absit. 74 nostram. 75 culpa. 76 quae omni accidere possunt incommoda. 77 ad id. 78 mea. 79 licet omnes res sint perditae. 80 de rebus communibus. 81 spe. 82 cogitationem. 83 cum de rep. desperabam.

esses, [84] quemque auctoritate tua [85] cunctantem et [86] diffidentem excitare. [87] Quo quidem tempore non ego caussam nostram, sed [88] consilium [89] improbabam. Sero enim nos [90] iis armis aduersari videbam, quae [91] multo ante confirmata per nosmetipsos erant, dolebamque [92] pilis et gladiis, non consiliis, neque auctoritatibus nostris, [93] de iure publico disceptari. Neque ego ea, quae facta sunt, [94] fore cum dicebam, [95] diuinabam futura: sed quod et fieri posse, et [96] exitiosum fore, si euenisset, videbam, id ne accideret, timebam: praesertim cum, si mihi [97] alterum vtrum de euentu atque exitu rerum promittendum esset, [98] id futurum, quod euenit, [99] exploratius possem promittere. [100] Iis enim rebus [1] praestamus, quae non prodeunt [2] in aciem: vsu autem armorum et militum robore inferiores eramus. Sed tu illum animum nunc adhibe quaeso, quo me tum esse oportere censebas. Haec [3] eo scripsi, quod mihi [4] Philargyrus [5] tuus omnia de te requirenti, fide-

84 et quem. 85 haesitantem. 86 desperabundum de republica. 87 quo tu me accusabas. 88 nostrum. 89 damnabam. 90 Caesaris. 91 cum Pompeius operam dedit, vt Caesari Galliarum administratio in alterum quinquennium prorogaretur. 92 telis longis. 93 de principatu Romano. 94 futura esse. 95 quasi divino afflatus spiritu praedicebam. 96 perniciosum. 97 alterum eorum. 98 fore, vt Caesar vinceret in conflictu Pharsalico. 99 certius quam de victoria Pompeii. 100 consilio. 1 meliores eramus. 2 contra armatam hostium manum. 3 ideo. 4 cognomen est liberti Torquati. 5 libertus.

fideliſſimo animo, vt mihi quidem [6] viſus eſt, narrauit, te interdum ſollicitum ſolere eſſe [7] vehementius: quod facere non debes, nec dubitare, quin aut aliqua [8] rep. [9] futurus, qui eſſe debes: aut [10] perdita, non afflictiore [11] conditione, quam caeteri. Hoc vero tempus, quo [12] exanimati omnes et [13] ſuſpenſi ſumus, [14] hoc [15] moderatiore animo ferre debes, quod et [16] in ea vrbe es, vbi nata et [17] alta eſt [18] ratio ac moderatio vitae: et habes [19] Ser. Sulpicium, quem ſemper vnice dilexiſti: qui te profecto et beniuolentia, et ſapientia conſolatur, cuius ſi eſſemus [20] auctoritatem et conſilium ſecuti, [21] togati potius potentiam, quam [22] armati victoriam, ſubiſſemus. Sed [23] haec longiora fortaſſe fuerunt quam neceſſe fuit: [24] illa, quae maiora ſunt, breuius exponam. Ego habeo, cui plus, quam tibi debeam, [25] neminem: quibus tantum debeam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli caſus eripuit. [26] Qui ſim autem hoc tempore, intelligo: ſed quia nemo eſt tam afflictus, qui, ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id, quod agit, non poſſit nauare aliquid et [27] efficere: omne

6 narrare. 7 quam deceat. 8 futura. 9 is. 10 republica. 11 ſtatu vitae. 12 animo priuari. 13 obſtupefacti. 14. propter hoc. 15 quam reliqui. 16 Athenis. 17 alita. 18 ob doctrinam, religionem. 19 Graeciae praepoſitum a Caeſare. 20 omnino cauendum ciuile bellum. 21 in pace. 22 Caeſaris. 23 conſolatoria verba. 24 a conſolatione doloris ad promiſſionem auxilii tranſit. 25 quia perierat Cn. Pompeius et P. Lentulus. 26 qualis. 27 aduerſus Caeſarem.

omne meum consilium, [28] operam, studium [29] certe, velim existimes tibi tuisque liberis esse debitum. Vale.

28 meam omnem. 29 haud dubie.

II M. T. C. A. TORQVATO S. D

1 Peto a te, ne me putes [2] obliuione tui rarius ad te scribere, quam solebam; sed aut grauitate [3] valetudinis, qua tamen iam paullulum videor [4] leuari, aut [5] quod [6] absim ab vrbe, vt, qui ad te [7] proficiscantur, scire non possim. Quare velim ita [8] statutum habeas, me tui memoriam [9] summa cum beniuolentia tenere, tuasque omnes res non minori mihi curae, quam [10] meas, esse. Quod maiore in varietate versata est adhuc tua caussa, quam homines aut volebant, aut opinabantur: mihi crede, non est, [11] pro malis temporum, quod moleste [12] feras. Necesse est enim aut [13] armis vrgeri remp. sempiternis, aut, [14] his [15] positis, recreari aliquando, aut [16] funditus [17] interire. [18] Si arma valebunt, nec [19] eos, a qui-

1 Consolatoria est epistola. 2 propter obliuionem. 3 aegritudinis. 4 liberari. 5 ideo. 6 in meis praediis. 7 Athenas. 8 constitutum. 9 maxima. 10 res. 11 secundum mala. 12 ferre debeas. 13 vt in armis de iure publico semper disceptetur. 14 armis. 15 depositis. 16 a fundo. 17 eam. 18 si armis res agetur. 19 Caesarem et Caesarianos.

a quibus [20] reciperis, vereri debes, nec [21] eos, quos adiuuisti. Si armis aut [22] conditione [23] positis, aut defatigatione abiectis, aut [24] victoria detractis, [25] ciuitas [26] respirauerit; et dignitate tua frui tibi et fortunis licebit. Sin [27] omnino interierint [28] omnia, fueritque is [29] exitus, quem vir prudentissimus [30] M. Antonius [31] iam tum timebat, cum tantum instare malorum [32] suspicabatur: misera est illa quidem consolatio, [33] tali praesertim ciui et viro, sed tamen necessaria; nihil esse [34] praecipue cuiquam dolendum in eo, quod accidit vniversis. Quae vis insit in [35] his paucis verbis, plura enim committenda [36] epistolae non erant, si attendes, quod facis, profecto etiam sine meis litteris intelliges, te aliquid habere, quod [37] speres: [38] nihil, quod aut [39] hoc, aut [40] aliquo reip. [41] statu [42] timeas: omnia si interierint, cum [43] superstitem te esse reip., ne si liceat quidem, velis, [44] ferendam esse fortunam, praesertim quae absit a culpa. Sed [45] haec hactenus. Tu velim scribas ad me, quid

20 Caesare tibi iam fere reconciliato. 21 Pompeianos. 22 pactione. 23 depositis. 24 alterius partis. 25 Romana. 26 quia non amplius armis vrgebitur resp. 27 ex omni parte. 28 reip. iura. 29 bellorum, sc. reip. euersio. 30 orator ille insignis. 31 ante Marii et Syllae bellum. 32 ex discordiae principiis 33 qui ne hoc genere consolationis indigere deberet, probitate et virtute meritus est. 34 singulariter. 35 illius superioribus. 36 quae breuitate gaudet. 37 sperare possis. 38 et nihil habere. 39 dum de iure publico dimicatur. 40 positis armis. 41 extante. 42 timere debeas. 43 superuicturum. 44 intelliges. 45 scripta sunt.

quid agas, et vbi futurus ſis, aut quo ſcribam, aut [46] quo veniam, ſcire poſſim. Vale.

46 erat Torquatus in Italia, nec tamen prope vrbem.

III M. T. C. A. TORQVATO S. D.

1 Superioribus litteris, beniuolentia magis [2] adductus, quam quod [3] res ita poſtularet, fui [4] longior. Neque enim confirmatione noſtra egebat virtus tua: neque erat [5] ea mea cauſſa atque fortuna, vt, cui ipſi omnia deeſſent, [6] alterum confirmarem. Hoc [7] item tempore breuior eſſe debeo. Siue enim nihil tum opus fuit tam multis verbis, [8] vihilo magis nunc [9] opus eſt: ſiue tum opus fuit, [10] illud ſatis eſt, praeſertim cum acceſſerit nihil noui. Nam etſi [11] quotidie aliquid audimus [12] earum rerum, quas ad te [13] perferri exiſtimo: [14] ſumma tamen eadem eſt, et [15] idem exitus, [16] quem ego [17] tam video animo, [18] quam ea, quae [19] oculis cernimus. Nec vero quidquam video, quod non idem te videre [20] certo ſcio. Nam etſi, quem [21] exitum [22] acies habitura ſit, diuinare

1 Huius libri primis. 2 permotus ad hoc. 3 neceſſitas. 4 quam deceat. 5 talis. 6 Torquatum. 7 ſimiliter. 8 in nullo. 9 tam multis verbis. 10 quod tunc ſcripſit. 11 ſingulis diebus. 12 quae geruntur in Hiſpania. 13 complete nuntiari. 14 finalis ſententia de ſtatu reip. 15 ad eundem finem tendunt. 16 exitum. 17 tam euidenter perſpicio futurum. 18 video. 19 externis. 20 pro certo. 21 finem. 22 conflictus duarum acierum.

nare nemo poteſt: tamen et [23] belli exitum video, et, [24] ſi id [25] minus, hoc [26] quidem certe, cum ſit neceſſe [27] alterum vtrum vincere, [28] qualis futura ſit vel [29] haec, vel [30] illa victoria. [31] Idque [32] cum [33] optime perſpexi, tale video, nihil vt mali videatur futurum, ſi [34] id vel [35] ante acciderit, quod [36] vel maximum [37] ad timorem [38] proponitur. [39] Ita enim viuere, vt [40] ſit viuendum, miſerrimum eſt: mori autem nemo ſapiens miſerum duxit, [41] ne beato quidem. Sed in ea es [42] vrbe, in qua haec, vel plura, et ornatiora [43] parietes ipſi loqui poſſe videantur. Ego tibi hoc confirmo, etſi [44] leuis eſt conſolatio ex miſeriis aliorum, [45] nihilo te nunc maiore in [46] diſcrimine eſſe, [47] quam quemuis aut eorum qui [48] diſceſſerint, aut eorum, qui remanſerint. [49] alteri [50] dimicant; [51] alteri [52] victorem timent. Sed [53] haec

23 belli finem. 24 quod dictum eſt. 25 non ſatis clare video. 26 ſaltem video. 27 vnum duorum, aut Caeſarem, aut Pompeianos. 28 nempe cum amiſſione libertatis ac priſtinae dignitatis. 29 Pompeianorum. 30 Caeſaris. 31 qualis futura ſit victoria. 32 poſtquam. 33 perfectiſſime. 34 mors. 35 ante perfectam vtriusque victoriam. 36 etiam. 37 ad timorem nobis incutiendum. 38 nobis ab inimicis. 39 in ſeruitute quadam publica. 40 ſi ſc. Caeſar, aut Pompeiani remp. oppreſſerint. 41 cum mors vltima linea rerum ſit. 42 Athenis. 43 cum ſapientes multi Athenis de contemnenda morte diſputauerint. 44 parui momenti. 45 nullo modo. 46 periculo. 47 alteri dimicant. 48 ab vrbe. 49 qui ab vrbe diſceſſerunt, ſecuti alterutrum ducem. 50 pro victoria. 51 qui remanſerunt. 52 tam Caeſarem, quam Pompeium.

53 haec consolatio, 54 leuis: est 55 illa 56 gravior, 57 qua te vti spero, ego certe 58 vtor. nec enim, 59 dum 60 ero, angar vlla re, cum omni 61 vacem culpa: et, si non 62 ero, 63 sensu omnino carebo. Sed 64 rursus 65 γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, 66 qui 67 ad te haec. Mihi tu, tui, tua omnia maximae curae sunt, et, 68 dum viuam, erunt. Vale.

53 huiusmodi. 54 parui momenti. 55 consolatio, quam dicet. 56 maioris ponderis est. 57 consolatione. 58 ea. 59 donec. 60 in hac vita. 61 vacuus sim. 62 in hoc mundo. 63 perceptione earum rerum, quae hic geruntur. 64 mitto. 65 noctuam Athenas. 66 scribo. 67 hominem tam doctum. 68 quamdiu.

IIII M. T. C. A. TORQVATO S. D

1 Noui, quod ad te scriberem, nihil 2 erat: et tamen, si 3 quid esset, sciebam te a 4 tuis 5 certiorem fieri solere. 6 De futuris autem rebus etsi semper difficile est dicere, tamen interdum 7 coniectura 8 possis propius 9 accedere, cum res est eiusmodi, 10 cuius exitus prouideri possit. Nunc tantum videmur intelligere, non diuturnum 11 bellum: etsi 12 id ipsum nonnullis videatur 13 secus. Equidem

1 Est epistola narratoria, consultoria et officiosa. 2 mihi. 3 noui. 4 familiaribus. 5 edoceri. 6 praesertim contingentibus. 7 per coniecturam. 8 quilibet possit. 9 ad rei veritatem. 10 vt eius. 11 quod in Hispania cum Pompeii liberis Caesar gerebat. 12 bellum non diuturnum fore. 13 aliter.

dem cum haec ſcribebam, aliquid iam [14] actum putabam; [15] non quod ego certo ſcirem, ſed [16] quod haud difficilis erat coniectura. Nam cum omnis belli [17] Mars [18] communis, et cum ſemper incerti exitus praeliorum ſunt, tum hoc tempore ita [19] magnae [20] vtrinque copiae, ita paratae ad [21] depugnandum eſſe dicuntur, vt, [22] vtercunque vicerit, [23] non ſit mirum futurum. [24] Illa in dies ſingulos magis magisque opinio hominum [25] confirmatur, etiamſi inter cauſſas armorum aliquantum [26] interſit, tamen inter victorias non multum [27] interfuturum. [28] Alteros [29] propemodum iam ſumus experti: de [30] altero, nemo eſt, quin cogitet, cum ſit metuendus [31] iratus [32] victor [33] armatus. [34] Hoc loco ſi videor augere dolorem tuum, [35] quem conſolando [36] leuare debebam, fateor me [37] communium malorum conſolationem nullam inuenire, praeter [38] illam, quae tamen, ſi poſſis eam [39] ſuſcipere, maxima eſt, quaque ego quo-

14 de bello finiendo. 15 id ſcribo. 16 quia facile poteram coniectura conſequi. 17 Auctor victoriae ſit, 18 neutri parti addictus. 19 Pompeianae maiores. 20 ab vtraque parte. 21 vna pugna. 22 exercitus. 23 non ſit mirandum. 24 quam dicturus eſt. 25 augetur. 26 differentiae ſit. 27 differentiae futurum. 28 Pompeianos. 29 non plane. 30 Caeſare. 31 eo quod ſit iratus iis, qui Pompeium ſecuti eſſent. 32 quia victoria, etiamſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores reddit. 33 cum ſit victurus, vi armorum praeditus. 34 dicto huius loci. 35 dolorem. 36 minuere. 37 reipublicae. 38 quam dicet. 39 in vſum tuum conuertere.

quotidie magis vtor, [40] conſcientiam rectae voluntatis maximam conſolationem eſſe rerum [41] incommodarum: nec eſſe vllum magnum malum [42] praeter culpam. A [43] qua [44] quando tantum abſumus, vt etiam [45] optime ſenſerimus, [46] euentusque magis [47] noſtri conſilii, quam [48] conſilium reprehendatur: et [49] quando [50] praeſtitimus, quod debuimus, [51] moderate, [52] quod euenit, [53] feramus. Sed hoc mihi tamen non [54] ſumo, vt te conſoler de communibus miſeriis, [55] quae et ad conſolandum [56] maioris ingenii, et [57] ad ferendum ſingularis virtutis, indigent. Illud [58] cuiuis facile eſt docere, cur [59] praecipue tu dolere nihil debeas. [60] Eius enim, qui tardior in te [61] leuando fuit, quam [62] fore putaremus, [63] non eſt mihi dubia de tua ſalute ſententia: de [64] aliis autem non arbitror te exſpectare, [65] quid ſentiam. [66] Reliquum eſt, vt te [67] angat, quod abſis a tuis tamdiu; [68] res moleſta, [69] praeſertim ab iis [70] pueris,

40 ſi quis ſibi conſcius ſit, quod ad mala, quae euenerunt, non praebuerit conſenſum. 41 nociuarum. 42 ſi non adſit culpa. 43 culpa. 44 quoniam. 45 quia pacem qualemcunque potius, quam bellum ſuſcipiendum. 46 quia victi ſumus. 47 ſequendi Pompeium. 48 noſtrum. 49 quoniam. 50 effecimus. 51 moderato animo. 52 licet malum ſit. 53 patiamur id. 54 attribuo. 55 miſeriae communes. 56 quam meum ſit. 57 vt ferantur. 58 cuilibet. 59 praeter caeteros. 60 Caeſaris. 61 ab exilio. 62 futurum eſſe. 63 eſt mihi perſpecta. 64 Pompeianis. 65 cum tu quoque ſentias idem, quod ego. 66 id ſolum reſtat. 67 cruciet. 68 quod eſt res moleſta. 69 abeſſe.

[70] pueris, quibus nihil poteſt eſſe [71] feſtiuius. Sed, vt [72] antea ad te ſcripſi, tempus eſt [73] huiusmodi, vt ſuam quisque [74] conditionem miſerrimam putet, et, vbi quisque ſit, ibi eſſe minime velit. [75] Equidem, nos quod Romae ſumus, [76] miſerrimum eſſe [77] duco, non ſolum quod in omnibus malis acerbius eſt [78] videre, quam audire: ſed etiam, quod ad omnes caſus ſubitorum periculorum magis [79] obiecti ſumus, quam ſi abeſſemus; etſi meipſum, conſolatorem tuum, non [80] tantum [81] litterae, quibus ſemper [82] ſtudui, quantum [83] longinquitas temporis mitigauit. Quanto fuerim dolore, [84] meminiſti. In [85] quo prima illa conſolatio eſt, [86] vidiſſe me plus, quam [87] caeteros, cum cupiebam, [88] quamuis iniqua conditione, pacem. Quod etſi [89] caſu, non diuinatione mea, factum eſt: tamen in hac [90] inani [91] prudentiae laude delector. [92] Deinde quod mihi ad conſolationem commune tecum eſt, ſi iam vocer [93] ad exitum vitae, non ab [94] ea rep. auellar, [95] qua [96] carendum eſſe doleam, praeſertim cum id

ſine

70 filiis. 71 laetius. 72 initium ſignificat epiſtolae primae. 73 tale. 74 ſtatum vitae. 75 certe. 76 rem miſerrimam. 77 exiſtimo. 78 ea. 79 propoſiti. 80 in tantum mitigauerunt. 81 ſtudia philoſophica litteris commendata. 82 operam diligentem dedi. 83 prolixitas temporis. 84 memoria tenes. 85 dolore. 86 me plus ſapuiſſe. 87 qui pacem improbabant. 88 quantumuis iniqua. 89 alea belli. 90 friuola. 91 prouidentiae: quod ita fore praeuidebam. 92 conſolatur me. 93 ad mortem. 94 eiusmodi. 95 cuiusmodi. 96 quod carere debeam.

siue vllo [97] sensu futurum sit. [98] Adiuuat etiam [99] aetas, et [100] acta iam vita, [1] quae cum cursu suo [2] bene confecto delectatur, [3] tum vetat [4] in eo [5] vim timere, [6] quo nos iam natura ipsa paene perduxerit. [7] Postremo, [8] is vir, vel etiam [9] ii viri, [10] hoc bello [11] occiderunt, vt impudentia videatur, eandem fortunam, si res cogat, recusare. Equidem mihi [12] omnia propono, nec vllum est tantum malum, quod non putem [13] impendere. Sed cum plus [14] in metuendo mali sit, quam [15] in illo ipso, quod timetur, [16] desino: [17] praesertim cum id [18] impendeat, in quo [19] non modo [20] dolor nullus, verum finis [21] etiam doloris futurus sit. Sed [22] haec satis multa, vel plura potius, quam necesse fuit. facit autem non [23] loquacitas mea, sed [24] beniuolentia, [25] longiores epistolas. [26] Seruium discessisse [27] Athenis, moleste tuli. non enim dubito, quin magnae tibi [28] leuationi sit solitus esse quotidianus congressus, et sermo cum [29] familiarissimi hominis, tum

 optimi

97 earum rerum, quae accidunt in vita. 98 me. 99 senilis. 100 consummata fere. 1 vita. 2 decenter consummato. 3 multo magis. 4 in morte. 5 quae a victoribus possit afferri. 6 ad quam. 7 vltimo loco me consolatur, quod etc. 8 Cn. Pompeius. 9 tales. 10 ciuili. 11 caesi sunt. 12 mala obeunda. 13 in perniciem meam imminere. 14 in metu mortis. 15 in morte ipsa. 16 metuere. 17 praecipue. 18 immineat, sc. interitus. 19 non solum. 20 amisso sensu. 21 insuper. 22 sunt. 23 loquendi auiditas. 24 vidi initium superioris epistolae. 25 quam alioqui essent. 26 Sulpicium. 27 vrbe eius imperii. 28 de miseriis animi. 29 tibi.

optimi et prudentiſſimi viri. Tu velim te, vt debes et ſoles, [30] tua virtute ſuſtentes. Ego, quae te velle, [31] quaeque ad te, et ad nos pertinere arbitrabor, omnia [32] ſtudioſe diligenterque curabo: [33] quae cum faciam, beniuolentiam tuam erga me imitabor, merita non [34] aſſequar. Vale.

30 firmitudine animi. 31 et quae. 32 ſtudium eſt animi. 33 omnia. 34 non aequiparabo.

V M. T. C. A. CAECINAE S. D

1 Quotiescunque filium tuum video, video autem fere quotidie, [2] polliceor ei ſtudium [3] quidem meum et operam, ſine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: gratiam autem atque [4] auctoritatem [5] cum hac exceptione, [6] quantum valeam, quantumque poſſim. [7] Liber tuus [8] et lectus eſt et legitur a me diligenter, et [9] cuſtoditur diligentiſſime. [10] Res et [11] fortunae tuae mihi maximae curae ſunt: [12] quae [13] quidem quotidie [14] faciliores mihi et [15] meliores videntur, multisque [16] video magnae [17] eſſe curae: quorum de ſtudio et de ſua [18] ſpe filium ad te [19] per-

1 Conſolatoria eſt epiſtola et officioſa. 2 toties. 3 certe. 4 meam apud Caeſarem. 5 cum hac clauſula exceptiua. 6 parum ſe valere oſtendit ep. 1. 7 quo Caeſarem laudabat. 8 ſimul. 9 vid. ep. 7. 10 negotia. 11 diuitiae tuae. 12 res et fortunae. 13 certe. 14 res laetiores. 15 fortunae. 16 animaduerto 17 res fortunas tuas. 18 quam habet de tui reſtitutione.

[19] perſcripſiſſe, certo ſcio. Iis autem de rebus, quas [20] coniectura [21] conſequi poſſumus, non mihi [22] ſumo, vt plus ipſe proſpiciam, quam te videre atque intelligere mihi perſuaſerim: ſed tamen, quia fieri poteſt, vt tu ea [23] perturbatiore animo cogites, puto eſſe [24] meum, quid ſentiam, [25] exponere. [26] Ea natura rerum eſt, et is [27] temporum curſus, vt non poſſit [28] iſta aut tibi, aut caeteris, fortuna eſſe diuturna, neque [29] haerere in tam [30] bona cauſſa, et in tam bonis ciuibus tam [31] acerba iniuria. Quare ad eam ſpem, quam [32] extra ordinem de te ipſo habemus, non ſolum propter dignitatem et [33] virtutem tuam, [34] haec enim ornamenta ſunt tibi etiam cum aliis communia; [35] accedunt [36] tua [37] praecipua, propter eximium ingenium ſummamque [38] virtutem: cui mehercule [39] hic, cuius in poteſtate ſumus, multum tribuit. [40] Itaque [41] ne punctum quidem temporis [42] iſta fortuna fuiſſes, niſi [43] eo ipſo bono tuo, quo delectatur, ſe [44] violatum putaret: [45] quod ipſum

 [46] leni-

19 accurate ſcripſiſſe. 20 per coniecturam. 21 intelligere futuras. 22 attribuo. 23 commotiore, quam ego. 24 mei officii. 25 declarare tibi. 26 quia nihil idem eſſe diu poteſt. 27 ciuilium. 28 aduerſa fortuna. 29 firmiter ineſſe poſſit. 30 ſuſcepta pro communi libertate. 31 vt eſt, exulare patria. 32 ſingularem. 33 naturae praeſtantiam. 34 dignitas et virtus. 35 adduntur. 36 ornamenta. 37 peculiaria. 38 tuam. 39 Caeſar. 40 et ita. 41 ne minimam quidem partem temporis. 42 aduerſa. 43 eximio Caecinae ingenio in ſcribenda hiſtoria. 44 quia Caecina in Caeſarem ſcripſerat. 45 ſe violatum putare ingenio tuo.

[46] lenitur quotidie: significaturque nobis ab [47] iis, qui simul cum [48] eo viuunt, tibi hanc ipsam opinionem ingenii apud [49] ipsum plurimum [50] profuturam. Quapropter primum fac animo forti atque magno sis. ita enim [51] natus, ita [52] eductus, ita doctus es, ita etiam cognitus, vt tibi id faciendum sit: [53] deinde spem quoque habeas firmissimam propter eas caussas, quas scripsi. A me vero tibi omnia liberisque tuis paratissima esse, confidas velim. [54] Id enim et [55] vetustas nostri amoris, et mea consuetudo [56] in meos, et tua multa erga me officia postulant.

46 haec ipsa ira, quam commouit in Caesare liber tuus, quotidie sedatur. 47 Balbo et Oppio. 48 Caesare. 49 Caesarem. 50 tibi. 51 patre nobilissimo. 52 educatus. 53 fac. 54 vt tibi omnia mea sint paratissima. 55 quippe cum etiam eius patre familiarissime sit vsus. 56 erga.

VI M. T. C. A CAECINAE S. D

1 Vereor, [2] ne desideres officium meum, [3] quod tibi [4] pro nostra et meritorum multorum, et [5] studiorum, et [6] partium coniunctione, deesse non debet: sed tamen vereor, ne [7] litterarum a me officium [8] requiras: [9] quas tibi

1 Epistola est excusatoria et consolatoria. 2 ne dicas, me non functum esse officio in te. 3 officium. 4 propter coniunctionem nostram. 5 vel litterariorum vel studiorum in remp. 6 bellicarum. 7 epistolarum ad te missarum. 8 exigas. 9 litteras.

tibi et iampridem, et saepe misissem, nisi quotidie [10] melius exspectans, [11] gratulationem, quam [12] confirmationem animi tui, [13] complecti litteris maluissem. Nunc autem, vt spero, [14] breui [15] gratulabimur. [16] itaque in aliud tempus [17] id argumentum [18] epistolae differo. His autem litteris animum tuum, quem [19] minime imbecillum esse et audio, et spero, etsi non sapientissimi, [20] at [21] amicissimi hominis, auctoritate confirmandum etiam atque etiam puto; [22] nec [23] iis quidem verbis, quibus te consoler vt afflictum, et iam omni spe salutis [24] orbatum, sed vt eum, de cuius [25] incolumitate non plus [26] dubitem, quam te memini [27] dubitare de mea. Nam cum me [28] ex rep. [29] expulissent ii, qui [30] illam cadere posse, [31] stante me, non putarunt: memini, me ex multis hospitibus, qui ad [32] me ex Asia, in qua tu [33] eras, venerant, audire, te de [34] glorioso et [35] celeri [36] reditu meo [37] confirmare. Si te ratio quaedam [38] Tuscae disciplinae, quam a [39] pa-

10 quippiam de te. 11 de reditu tibi concesso. 12 corroborationem contra dolorem de exilio contractum. 13 scribere. 14 in paucos dies. 15 tibi. 16 et ita. 17 eam materiam. 18 gratulatoriae. 19 nequaquam fragilem. 20 tamen. 21 q. d. auctoritate mea. 22 puto. 23 eiusmodi. 24 priuatum. 25 salute. 26 dubitare debeam. 27 cum dubitares. 28 ex reip. administratione. 29 Clodiana tempora significat. 30 rempublicam. 31 tantisper dum ego starem in ea. 32 exulem. 33 negotiationis caussa. 34 magnifico. 35 rediit post menses XVII. 36 in vrbem ab exilio. 37 quod tu confirmares. 38 disciplinae auguralis apud Tuscos repertae.

a [39] patre nobilissimo atque optimo viro, acceperas, non fefellit: nec nos quidem nostra diuinatio [40] fallet, [41] quam [42] cum sapientissimorum virorum [43] monumentis atque praeceptis, plurimoque, vt tu scis, [44] doctrinae studio, [45] tum magno etiam vsu tractandae reip. magnaque [46] nostrorum temporum varietate, [47] consecuti sumus. Cui quidem diuinationi [48] hoc plus confidimus, quod ea nos nihil in his [49] tam obscuris rebus tamque perturbatis vnquam omnino fefellit. [50] Dicerem, quae antea futura dixissem, [51] ni vererer, ne ex [52] euentis [53] fingere viderer. Sed tamen plurimi sunt testes, me [54] et [55] initio, ne [56] coniungeret se cum Caesare, [57] monuisse Pompeium, et postea, ne [58] seiungeret: [59] coniunctione frangi senatus [60] opes, disiunctione ciuile bellum excitari [61] videbam. [62] Atqui vtebar familiarissime Caesare; Pompeium faciebam plurimi: sed erat meum consilium cum fidele Pompeio, tum [63] salutare vtrique. Quae [64] praeterea [65] prouiderim, praetereo. nolo enim

39 tuo. 40 de reditu tuo. 41 diuinationem. 42 partim. 43 monitis. 44 auguralis. 45 multo magis. 46 exilio miserrimo, et reditu gloriosissimo. 47 obtinuimus. 48 propter hoc. 49 cum ex nimia Caesaris potentia, ciuile bellum, et ea, quae acciderunt, futura praedixi. 50 recitarem tibi. 51 nisi. 52 iis, quae euenerunt. 53 ea. 54 simul. 55 ab initio belli. 56 per affinitatem. 57 vid. Phil. II. 58 separaret se a Caesare. 59 eorum principum virorum. 60 potentiam. 61 prouidebam. 62 sed. 63 quod ad Pompeii et Caesaris salutem spectaret. 64 praeter iam dicta. 65 praeuiderim.

enim [66] hunc de me optime meritum existimare, [67] ea me suasisse Pompeio, quibus [68] ille si [69] paruisset, esset [70] hic quidem clarus in [71] toga et princeps, sed [72] tantas opes, quantas nunc habet, non haberet. [73] Eundum in [74] Hispaniam censui: [75] quod si fecisset, [76] ciuile bellum nullum omnino fuisset. [77] Rationem haberi [78] absentis, non [79] tam pugnaui vt liceret, [80] quam vt, quando, [81] ipso consule [82] pugnante, [83] populus iusserat, [84] haberetur. [85] Caussa belli orta est. [86] quid ego praetermisi aut monitorum, aut querelarum? cum [87] vel iniquissimam pacem iustissimo bello anteferrem? [88] victa est auctoritas mea non tam a Pompeio: nam is [89] mouebatur: quam ab iis, [90] qui duce Pompeio freti, [91] peropportunam [92] et [93] rebus domesticis et [94] cupiditatibus suis illius belli victoriam fore putabant. [95] Susceptum bellum

66 Caesarem. 67 duo. 68 Pompeius. 69 obediuisset. 70 Caesar. 71 senatu pacifico. 72 tantam potentiam. 73 Pompeio fuisse. 74 prouinciam suam. 75 si iuisset in Hispaniam Pompeius. 76 Caesar dicebat, velle se, si Pompeius in Hispaniam iret, in vrbem venire, et praesentem petere consulatum, non absentem. 77 respectu in consulatu conferendo. 78 Caesaris. 79 tantopere pugnando asserui. 80 pugnaui. 81 Pompeio. 82 acriter decertante. 83 decem tribb. pl. ferentibus. 84 ratio absentis, postquam licuit. 85 cum Pompeius rationem absentis Caesaris in petitione consulatus haberi nollet; Caesar, quod ei populus dederat, id seruare vellet. 86 nihil. 87 etiam. 88 oppressa. 89 auctoritate mea. 90 vt L. Lentulus, P. Scipio etc. 91 valde accommodatum. 92 simul. 93 ob aes alienum. 94 honorum opumque comparandarum. 95 contra Caesarem.

bellum est, [96] quiescente me: [97] depulsum [98] ex Italia, [99] manente me, [100] quoad potui: [1] sed valuit apud me plus pudor meus, quam timor: [2] veritus sum deesse Pompeii saluti, cum [3] ille [4] aliquando non defuisset meae. Itaque vel [5] officio, vel fama [6] bonorum, vel pudore victus, [7] vt in fabulis [8] Amphiaraus, sic ego prudens et sciens [9] ad pestem ante [10] oculos positam sum profectus. Quo in bello nihil aduersi accidit, [11] non praedicente me. Quare, [12] quando, vt augures et astrologi solent, ego quoque [13] augur publicus ex meis superioribus [14] praedictis constitui apud te auctoritatem [15] augurii et diuinationis meae: [16] debebit habere fidem nostra praedictio. Non igitur ex [17] alitis volatu, nec e cantu [18] sinistro [19] oscinis, vt in [20] nostra disciplina est, nec e tripudiis [21] solistimis, aut soni-

96 rebus gerendis interesse Cicero noluit. 97 bellum est. 98 quia in Epirum, et deinde in Pharsaliam translatum. 99 in ora maritima Italiae. 100 quamdiu sermones bonorum, me reprehendentium, sustinere potui. 1 sed plus feci propter pudorem, quam timor retraxit. 2 nam veritus sum. 3 Pompeius. 4 cum ab exilio me restituit. 5 vel Pompeio, vel patriae debito. 6 virorum, qui Pompeium sequebantur. 7 habetur in fabulis. 8 profectus est ad bellum Thebanum cum Argiuis. 9 ad perniciem. 10 mentis. 11 quod non fuerit a me praedictum. 12 quandoquidem. 13 quia in augurum collegio erat sacerdos. 14 vaticiniis. 15 scientiae auguralis. 16 vera sunt, quae tibi praedico. 17 auis, quae volatu auspicium facit: vno verbo *praepes* dicitur. 18 a sinistra tantum parte exaudito. 19 ore canentis auis. 20 augurali. 21 *tripudium solistimum* est cum offa cecidit ex ore pulli; et *sonivium* est, quando offa in terram cadens sonum facit.

ſoniuiis, tibi auguror: ſed habeo alia ſigna, quae obſeruem: [22] quae etſi non ſunt certiora [23] illis, minus tamen habent [24] vel obſcuritatis, vel erroris. Notantur autem mihi ad diuinandum ſigna duplici quadam via: [25] quarum alteram duco e [26] Caeſare ipſo, alteram e temporum ciuilium natura atque ratione. In Caeſare [27] haec ſunt, mitis clemensque natura, qualis exprimitur praeclaro illo libro [28] Querelarum tuarum. [29] accedit, quod mirifice ingeniis excellentibus, quale eſt tuum, delectatur. praeterea [30] cedit multorum iuſtis et officio incenſis, non inanibus aut ambitioſis, voluntatibus: in [31] quo vehementer eum [32] conſentiens [33] Etruria mouebit. Cur [34] haec [35] igitur adhuc parum [36] profecerunt? [37] Quia non [38] putat ſe [39] ſuſtinere cauſſas poſſe multorum, ſi tibi, cui [40] iuſtius videtur iraſci poſſe, [41] conceſſerit. Quae eſt igitur, inquies, ſpes ab [42] irato? [43] Eodem [44] fonte ſe hauſturum intelligit laudes ſuas, e quo ſit [45] leuiter adſperſus. Poſtremo [46] homo eſt valde acutus et mul-

22 ſigna. 23 auguralibus. 24 nam ea aperta plane ſunt. 25 viarum. 26 capite rei. 27 ſigna reconciliationis tuae. 28 querebatur de ſua calamitate. 29 additur. 30 facile patitur ſe exorari ab innocentibus. 31 propoſito. 32 reductioni tuae. 33 patria tua, pro te ſupplicans. 34 ſigna, quae in Caeſare ſunt. 35 dices. 36 ad me reſtituendum. 37 reſponſio. 38 Caeſar. 39 negari multis poſſe. 40 quam illis. 41 ignouerit. 42 Caeſare. 43 reſponſio. 44 ingenii tui. 45 modice notatus. 46 Caeſar.

multum prouidens: intelligit, te, hominem [47] in parte Italiae minime contemnenda facile omnium nobilissimum, [48] et in [49] communi rep. [50] cuiuis [51] summorum tuae aetatis, vel ingenio, vel gratia, [52] vel fama populi Romani parem, non posse prohiberi [53] rep. diutius. nolet [54] hoc [55] temporis potius esse [56] aliquando beneficium, quam iam [57] suum. Dixi de Caesare: nunc dicam [58] de temporum rerumque natura. Nemo est tam inimicus ei caussae, quam Pompeius, animatus melius, quam [59] paratus, [60] susceperat, qui [61] nos malos ciues dicere, aut homines improbos, audeat. In [62] quo admirari soleo grauitatem et iustitiam, et sapientiam Caesaris. [63] nunquam, nisi honorificentissime, Pompeium [64] appellat. [65] At in [66] eius personam multa [67] fecit [68] asperius. armorum [69] ista et victoriae sunt facta, non Caesaris. at [70] nos [71] quemadmodum est complexus? [72] Cassium sibi [73] legauit: [74] Brutum [75] Galliae [76] praefecit: [77] Sul-

47 in Etruria. 48 intelligit te. 49 Romanis et Etruscis municipibus. 50 cuilibet. 51 praestantissimorum virorum. 52 vel sermone omnium. 53 administratione reip. 54 restitutum esse reip. 55 quia prohiberi diutius non posses. 56 tandem. 57 si, cum posset prohibere, noluerit. 58 duas enim has diuinandi vias praescripsit. 59 instructas. 60 tutandam. 61 Pompeianos quidem, sed iam restitutos. 62 verecundiae genere. 63 qui. 64 nominat. 65 dices. 66 Pompeii. 67 Caesar. 68 nimis aspere. 69 quae duriora sunt. 70 Pompeianos, 71 humanissime. 72 C. Cassium. 73 legatum sibi fecit 74 M. Brutum. 75 Cisalpinae. 76 ad bellum Africanum profecturus.

[77] Sulpicium Graeciae: Marcellum, cui maxime [78] succensebat, cum summa [79] illius dignitate restituit. [80] Quo igitur haec spectant? [81] Rerum hoc natura, et [82] ciuilium temporum non patietur: nec [83] manens nec [84] mutata ratio [85] feret: [86] primum, vt non [87] in caussa pari [88] eadem sit et conditio et fortuna omnium: deinde, vt in eam ciuitatem boni viri et boni ciues, nulla ignominia notati, non reuertantur, in quam [89] tot [90] nefariorum [91] scelerum condemnati reuerterunt. [92] Habes augurium meum, [93] quo, si quid addubitarem, non potius vterer, quam illa consolatione, qua facile fortem virum [94] sustentarem; [95] te, si explorata victoria arma sumsisses pro rep., [96] ita enim [97] tum putabas, non nimis esse laudandum: sin, propter incertos exitus euentusque bellorum, posse accidere vt vinceremur, putasses, non debere te ad [98] secundam fortunam [99] bene paratum fuisse, [100] aduersam ferre nullo modo posse. [1] Disputarem etiam,

77 Seruium Sulpicium Achaiae praefecit. 78 irascebatur. 79 Marcelli. 80 ad quid. 81 quae postulat, vt in caussa pari eadem sit omnium conditio. 82 ciuilium. 83 in animis hominum. 84 siue status hic erit, siue mutabitur, in patriam redibis. 85 patietur. 86 id non feret. 87 quia, cum et ipse, et Cassius, et Brutus, in praesidiis Pompeii fuissent, et iis tamen Caesar ignouisset, aeque videtur, vt Caecina quoque veniam a Caesare impetret. 88 tua, quae nostra. 89 ciues. 90 in ciuitatem Romanam. 91 crimine. 92 intelligis. 93 augurio. 94 ne animo labatur. 95 haec consolatio est. 96 pro rep. arma te sumere. 97 cum arma sumeres. 98 prosperam. 99 decenter. 100 fortunam. 1 disputando commemorarem contra te.

quanto solatio tibi [2] conscientia tui facti, quantae delectationi in rebus aduersis [3] litterae [4] esse deberent. [5] commemorarem non solum [6] veterum, sed horum etiam recentium vel [7] ducum, vel comitum tuorum grauissimos; casus: etiam [8] externos multos claros viros nominarem. [9] Leuat enim dolorem communis [10] quasi legis et [11] humanae conditionis recordatio. Exponerem etiam, quemadmodum [12] hic, et quanta in turba, quantaque in confusione rerum omnium viueremus. necesse est enim [13] minore desiderio perdita rep. carere, quam [14] bona. Sed [15] hoc genere nihil [16] opus est. incolumem te [17] cito, vt spero, vel potius, vt [18] perspicio, videbimus. Interea tibi absenti, et huic, qui [19] adest, [20] imagini animi et corporis tui, [21] constantissimo atque optimo filio tuo, studium, officium, operam, laborem meum, [22] iampridem et pollicitus sum, et [23] detuli: [24] nunc hoc amplius, quod me amicissime quotidie magis Caesar amplectitur; [25] familiares [26] quidem [27] eius, [28] sicuti neminem,

2 recta deberet esse tibi. 3 in primis philosophiam intelligit. 4 tibi. 5 etiam. 6 ducum. 7 duces in bello significat. 8 Lacedaemonios, Athenienses, Thebanos etc. 9 minuit. 10 vere enim lex non est, sed ideo lex videtur, quia pertinet ad multos. 11 cum omnes homines, ea conditione nascantur, vt omnibus fortunae telis exposita vita sit. 12 Romae. 13 cum. 14 salua. 15 consolationis. 16 tibi. 17 propediem. 18 tanquam de re praesenti. 19 praesens est nobis. 20 filio tuo. 21 in paterna pietate. 22 iam a plusculis diebis. 23 exhibui. 24 deferam. 25 Pansa, Hirtius. 26 certe. 27 Caesaris. 28 vt neminem tantopere amplectantur.

nem: apud [29] quem quidquid valebo vel aucto-ritate, vel gratia, valebo [30] tibi. Tu cura, vt cum [31] firmitudine te animi, tum etiam [32] ſpe optima, ſuſtentes. Vale.

29 Caeſarem. 30 ad vtilitatem tuam. 31 virtute. 32 de reditu habenda.

VII A. CAECINA M. CICERONI S. D

1 Quod tibi non tam [2] celeriter [3] liber eſt redditus, ignoſce timori noſtro, et miſe-rere [4] temporis. Filius, vt audio, [5] pertimuit, neque iniuria, ſi liber [6] exiſſet, [7] quando non tam intereſt, quo animo [8] ſcribatur, [9] quam [10] quo [11] accipiatur, ne [12] ea res [13] inepte mihi noceret: cum praeſertim adhuc [14] ſtili poenas dem. Qua quidem in re ſingulari ſum [15] fato. nam cum [16] mendum ſcripturae [17] litura tol-latur, [18] ſtultitia fama multetur; meus [19] er-ror exilio corrigitur: cuius [20] ſumma criminis eſt, quòd [21] armatus [22] aduerſario maledixi. Nemo

1 Epiſtola eſt hortatoria. 2 vt volueras. 3 is, de quo ep. 5. 4 calamitoſi. 5 multum timuit. 6 exiiſſet in manum Caeſaris. 7 quandoquidem non tantopere refert. 8 deſcriptio rerum fiat. 9 quantopere intereſt. 10 animo. 11 ab iis, quibus ſcriptum eſt. 12 editio libri. 13 imprudentia noſtra. 14 patiar adhuc incom-moda, quia ſcripſerim contra Caeſarem. 15 infortunio. 16 vitium ſcripti. 17 deletione eius, quod male ſcri-ptum eſt. 18 et cum ſtultitia ſcribentis per infamiam puniatur. 19 quod dicor non bene ſcripſiſſe. 20 prae-cipua ratio. 21 armatus pro rep. contra Caeſarem. 22 Caeſari.

Nemo [23] noſtrum eſt, vt opinor, quin [24] vota victoriae ſuae fecerit: nemo, quin, etiam cum [25] de alia re [26] immolaret, tamen eo [27] quidem ipſo tempore, vt quamprimum Caeſar ſuperaretur, optarit. [28] Hoc ſi non [29] cogitat, [30] omnibus rebus [31] felix eſt. ſi [32] ſcit, et [33] perſuaſus eſt, [34] quid iraſcitur ei, qui aliquid ſcripſit contra ſuam voluntatem, cum [35] ignorit omnibus, qui [36] multa deos venerati ſint contra eius ſalutem? Sed vt [37] eodem reuertar, cauſſa haec fuit timoris. ſcripſi [38] de te [39] parce, medius fidius, et [40] timide, non reuocans me ipſe, ſed paene [41] refugiens. [42] Genus autem hoc ſcripturae non modo [43] liberum, [44] ſed [45] incitatum atque [46] elatum eſſe debere, quis ignorat? [47] Solutum exiſtimatur eſſe, alteri maledicere: tamen cauendum eſt, ne in [48] petulantiam incidas: impeditum, ſe ipſum laudare, ne vitium arrogantiae ſubſequa-

23 de nobis. 24 pro victoria Imperatores vota fecerunt. 25 ob aliam rem. 26 mola. 27 certe. 28 omnes contra ſe vota feciſſe. 29 Caeſar. 30 hic etiam, non modo in bellis. 31 quia vota non cogitat, quae in ipſum ab aduerſariis facta ſunt. 32 omnes contra ſe vota feciſſe. 33 firmiter credit. 34 ad quid. 35 ignoverit. 36 multum precati ſunt ſuperos in ſupplicium eius. 37 quo coeperam. 38 de geſtis tuis. 39 modice. 40 ne Caeſar offenderetur. 41 metu. 42 quo publice geſta ſcribuntur. 43 ab omni formidine. 44 etiam. 45 vehemens. 46 ſublime. 47 liberum legibus. 48 eſt nimia maledicentia.

ſequatur. ſolum vero [49] liberum, [50] alterum laudare: [51] de quo [52] quidquid detrahas, neceſſe eſt, aut [53] infirmitati aut inuidiae aſſignetur. Ac neſcio, an tibi [54] grauius [55] opportuniusque acciderit. Nam quod [56] praeſtare non poteram, [57] primum erat non attingere: [58] ſecundum beneficium, quam parciſſime facere. ſed [59] tamen ego [60] me quidem ſuſtinui: multa [61] minui: multa [62] ſuſtuli: complura ne [63] poſui quidem. [64] Quemadmodum igitur ſcalarum gradus, ſi [65] alios [66] tollas, alios incidas, nonnullos male [67] haerentes relinquas, ruinae periculum ſtruas, non adſcenſum pares: ſic tot [68] malis cum vinctum, [69] tum fractum ſtudium ſcribendi quid dignum [70] auribus, aut probabile poteſt afferre? Cum vero ad ipſius Caeſaris nomen veni, toto corpore contremiſco, non [71] poenae metu, ſed ipſius [72] iudicii. totum enim [73] Caeſarem non noui. Quem putas animum [74] eſſe, vbi ſecum [75] loqui-

49 putatur. 50 quod ego feci. 51 genere laudandi. 52 ſi perfecte alterum non laudes. 53 ingenii. 54 laetius. 55 quod parce te laudauerim. 56 perficere praeclare. 57 prima lex. 58 facere beneficium calidiſſime. 59 licet hoc ſcripturae genus incitatum eſſe debeat. 60 perſonam hiſtoriographi iuſti. 61 vt parcius te laudarem. 62 e libro. 63 attigi. 64 probat, ſe in ea perturbatione non potuiſſe ſeruare decorum. 65 quosdam. 66 auferas. 67 infixos. 68 aduerſis rebus. 69 partim. 70 limaris. 71 inferendae a Caeſare. 72 propter iudicium faciendum de ipſo Caeſare. 73 animum eius. 74 ſcriptori.

[75] loquitur? [76] hoc [77] probabit: hoc verbum [78] ſuſpicioſum eſt. [79] quid ſi [80] hoc muto? at vereor, ne [81] peius ſit. [82] Age vero, [83] laudo aliquem: num [84] offendo? [85] cum porro [86] offendam, [87] quid [88] ſi non vult? [89] armati ſtilum perſequitur; [90] victi, et nondum reſtituti quid faciet? Auges etiam tu mihi timorem, qui in [91] Oratore tuo [92] caues tibi per Brutum, et ad [93] excuſationem ſocium quaeris. [94] vbi hoc [95] omnium [96] patronus facis, quid me, [97] veterem tuum, nunc [98] omnium clientem, [99] ſentire oportet? In hac igitur [100] calumnia timoris, et [1] caecae ſuſpicionis tormento, cum plurima [2] ad alieni ſenſus coniecturam, non ad [3] ſuum iudicium ſcribantur, quam difficile ſit [4] euadere, ſi [5] minus expertus es, quod te ad [6] omnia ſummum atque excellens [7] armauit ingenium, nos ſentimus. Sed tamen ego filio dixeram, librum tibi legeret,

75 animus cogitat, lingua loquitur. 76 haec ea ſunt, quae ſecum loquitur animus. 77 Caeſar. 78 in malam partem ſumi poteſt. 79 erit. 80 verbum. 81 quod in illius locum inſeretur. 82 eſt in deliberando adhortantis. 83 ſi ego laudo aliquem. 84 ipſum Caeſarem. 85 quamuis. 86 aliquem. 87 fiet. 88 ſi non admittit genus ſcribendi. 89 eius, qui ſcripſit armatus antea. 90 quomodo perſequetur ſtilum victi. 91 in libro de Oratore. 92 proſpicis. 93 ſcripti. 94 quaeris ſocium ad excuſationem. 95 reorum. 96 defenſor. 97 pro quo extat Ciceronis oratio. 98 omnium egentem patrocinio. 99 multo magis mihi eſſe timendum intelligo, quam tu in Oratore tuo timuiſti. 100 calumniator ea fingit, quae vera non ſunt. 1 occultae. 2 non quid ipſe probet, ſed quid alii. 3 proprium. 4 culpam. 5 non ſatis. 6 ſcribenda. 7 muniuit.

legeret, et [8] auferret: aut ea conditione [9] daret, si [10] reciperes te correcturum, hoc est, si totum alium faceres. De [11] Asiatico itinere quanquam summa me [12] necessitas [13] premebat, [14] vt imperasti, fecit. [15] Te pro me quid hortter? vides tempus venisse, quo necesse sit [16] de nobis constitui. Nihil est, mi Cicero, [17] quod [18] filium meum exspectes. adolescens est: omnia excogitare, vel [19] studio, vel [20] aetate, vel [21] metu non potest. Totum [22] negotium tu sustineas, oportet: in te mihi omnis spes est. Tu [23] pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus [24] capiatur Caesar, [25] tenes: a te [26] omnia [27] proficiscantur, et per te [28] ad exitum perducantur, necesse est. apud [29] ipsum multum, apud eius [30] omnes plurimum, potes. [31] Vnum si tibi persuaseris, [32] non hoc esse muneris, si quid rogatus fueris, vt facias, quanquam [33] id magnum et amplum est, sed totum tuum esse onus, [34] perficies: nisi forte aut [35] in miseria nimis [36] stul-

8 lectum. 9 tibi. 10 promitteres. 11 quod in Asiam mihi assignasti. 12 penuria rerum. 13 vt ad reliquias Asiaticae negotiationis proficiscerer. 14 vt censuisti in Sicilia commorandum. 15 facere. 16 de reditu nostro in patriam. 17 propter quod. 18 officium filii mei. 19 quia aliis rebus adhuc studet. 20 quia per aetatem non licuit. 21 quia metuit Caesarem. 22 meum. 23 propter tuam prudentiam. 24 afficiatur. 25 intelligis probe. 26 quae pro me fiant. 27 veniant. 28 ad optatum finem 29 Caesarem. 30 amicos. 31 hoc, quod sequitur. 32 hoc non pertinere ad munificentiam tuam. 33 facere. 34 votum meum de reditu. 35 eo, quod sim miser.

[36] stulte, aut [37] in amicitia nimis [38] impudenter, tibi onus impono. Sed [39] vtrique rei excusationem [40] tuae vitae consuetudo dat. nam quod [41] ita consueris pro amicis laborare, non iam [42] sic sperant abs te, sed etiam [43] sic imperant tibi [44] familiares. Quod ad [45] librum attinet, quem tibi filius dabit, peto a te, ne exeat: aut ita corrigas, ne mihi noceat. Vale.

36 quia dixit, *sed totum tuum esse onus*. 37 eo, quod sim tibi vetere amicitia coniunctus. 38 inuerecunde. 39 et stultitiae. 40 qui facilis in omnes esse soles. 41 tam attente. 42 te pro se facturum. 43 et stulte. 44 tui. 45 historiarum bellorum ciuilium.

VIII M. T. C. A. CAECINAE S. D

[1] Cum esset mecum [2] Largus, homo [3] tui studiosus, locutus, Kal. Ian. tibi praefinitas esse: quod omnibus in rebus [4] perspexeram, quae [5] Balbus et [6] Oppius, absente Caesare, egissent, ea solere [7] illi [8] rata esse, egi vehementer cum his, vt hoc mihi [9] darent, tibi in Sicilia, [10] quoad vellemus, vti esse liceret. [11] Qui mihi cum [12] suessent aut libenter polliceri, si quid esset eiusmodi, quod eorum animos non offenderet, aut etiam negare, et afferre ratio-

1 Epistola est suasoria. 2 Romanae gentis cognomen. 3 saluti tuae multum studens. 4 cognoueram. 5 L. Cornelius Balbus. 6 C. Oppius. 7 Caesari. 8 firma. 9 concederent. 10 quamdiu. 11 Balbus et Oppius. 12 consueuissent.

rationem, cur negarent: huic meae [13] rogationi [14] potius non continuo reſponderunt: eodem die tamen ad me reuerterunt, mihi hoc [15] dederunt, vt eſſes in Sicilia, quoad velles: ſe praeſtaturos, nihil ex eo te offenſionis [16] habiturum. [17] Quando, quid tibi permittatur, cognouiſti: quid mihi placeat, puto te ſcire oportere. [18] Actis his rebus, litterae [19] a te mihi ſunt redditae, quibus a me conſilium petis, quid ſim tibi [20] auctor, in [21] Sicilia ne [22] ſubſidas, an vt ad reliquias [23] Aſiaticae negotiationis proficiſcare. Haec tua deliberatio non mihi conuenire viſa eſt cum [24] oratione Largi. Ille enim mecum, quaſi tibi non liceret in Sicilia diutius commorari, ita locutus erat: tu autem, quaſi conceſſum ſit, ita deliberas. Sed ego, ſiue [25] hoc ſiue [26] illud eſt, in Sicilia cenſeo commorandum. [27] Propinquitas locorum vel ad [28] impetrandum adiuuat crebris litteris et nuntiis, vel ad reditus celeritatem, re aut impetrata, quod ſpero, aut aliqua ratione [29] confecta. Quamobrem cenſeo magnopere [30] commorandum. T. Furfano Poſtumio, familiari meo, legatisque eius, [31] item meis familiaribus, diligentiſſime te commendabo, cum [32] venerint. [33] erant enim

13 petitioni. 14 libentius. 15 conceſſerunt. 16 eſſe. 17 quoniam. 18 poſtquam hae res eſſent actae. 19 quae miſſae erant a te. 20 quid tibi ſuadeam. 21 prouincia. 22 locum manendi capias. 23 quam in Aſia obeundam ſuſceperas. 24 ſermone. 25 quod tu innuiſti. 26 quod Largus dixit. 27 nam. 28 reditum. 29 transacta. 30 eſſe in Sicilia. 31 ſimiliter. 32 in vrbem. 33 cum haec ſcriberem.

enim omnes [34] Mutinae: viri sunt optimi, et tui similium studiosi, et mei [35] necessarii. Quae mihi venient in mentem, quae ad te pertinere arbitrabor, ea [36] mea sponte faciam. Si [37] quid ignorabo, de eo [38] admonitus omnium studia [39] vincam. Ego, etsi [40] coram de te cum [41] Furfano ita loquar, vt tibi litteris meis ad eum nihil opus sit: tamen, quoniam [42] tuis placuit, te habere meas litteras, quas ei redderes, [43] morem eis gessi. earum litterarum exemplum [44] infra scriptum est. Vale.

34 non longe a Bononia. 35 necessitate coniuncti. 36 etiam non rogatus a te. 37 aliquid. 38 cum fuero admonitus. 39 superabo. 40 in praesentia eius. 41 Postumio. 42 amicis. 43 illis obsecutus sum. 44 quod sequitur.

VIIII M. T. C. T. FVRFANO PROCOS S. D

Cum A. [1] Caecina tanta mihi familiaritas consuetudoque semper fuit, vt nulla maior esse possit. Nam et [2] patre eius, claro homine et forti viro, plurimum vsi sumus: et hunc a puero, quod et spem mihi magnam afferebat summae probitatis summaeque eloquentiae, et viuebat mecum coniunctissime, non solum officiis amicitiae, sed etiam [3] studiis communibus, sic semper dilexi, vt non vllo cum homine coniunctius viuerem. Nihil [4] attinet me plura scribere, quam mihi necesse est eius

1 Commendatio est Caecinae. 2 de quo ep. 6. 3 eloquentiae. 4 ad rem.

eius salutem et fortunas, quibuscunque rebus possim, [5] tueri, vides. Reliquum est, vt, [6] cum cognorim pluribus rebus, quid tu et de [7] bonorum fortuna, et de reip. calamitatibus, sentires, nihil a te petam, nisi vt ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Caecinam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me a te [8] fieri intelligo. [9] hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

5 protegere. 6 postquam cognouerim. 7 virorum. 8 aestimari. 9 quam hoc,

X M. T. C. TREBIANO S. D

1 Ego quanti te faciam, semperque fecerim, quanti me a te fieri intellexerim, sum mihi ipse testis. Nam et consilium tuum, [2] vel casus potius, diutius in armis ciuilibus [3] commorandi, semper [4] mihi magno dolori fuit: et hic [5] euentus, quod tardius, quam est [6] aequum, et quam ego [7] vellem, recuperas fortunam et dignitatem tuam, mihi non minori curae est, quam tibi semper fuerint [8] casus mei. Itaque et Postumuleno, et Sestio, et saepissime Attico [9] nostro, [10] proximeque Theudae, [11] liberto tuo, [12] totum me patefeci: et his singulis saepe dixi, quacunque re possem, me tibi, et liberis tuis

1 Epistola est consolatoria. 2 minuitur culpa, cum a voluntate in casum transfertur. 3 manendi. 4 quia de victoria vestra desperabam. 5 inopinatus exitus. 6 iustum. 7 optarem. 8 aerumnae meae. 9 intimo amico. 10 diebus proxime praeteritis. 11 a te libertate donato. 12 animum meum penitus aperui.

tuis satisfacere cupere: idque tu ad tuos velim scribas: haec [13] quidem [14] certe, quae in potestate mea sunt, vt operam, studium, consilium, [15] rem, fidem meam, sibi ad omnes res [16] paratam putent. Si auctoritate et gratia tantum possem, quantum in ea [17] rep., de qua [18] ita meritus sum, posse deberem: tu quoque [19] is esses, [20] qui fuisti, cum omni gradu amplissimo dignissimus, tum certe [21] ordinis tui facile princeps. Sed [22] quando eodem tempore, [23] eademque de caussa nostrum vterque cecidit: tibi et illa polliceor, quae supra scripsi, quae sunt adhuc [24] mea, et ea, quae praeterea videor mihi ex aliqua parte retinere, [25] tanquam ex reliquiis pristinae dignitatis. Neque enim ipse Caesar, vt multis rebus intelligere potui, est alienus a nobis: et omnes fere [26] familiarissimi eius, casu [27] deuincti magnis meis veteribus officiis, me diligenter [28] obseruant et colunt. Itaque si quis mihi erit [29] aditus, de tuis [30] fortunis, id est, de tua [31] incolumitate, in [32] qua sunt [33] omnia, agendi, quod quidem quotidie magis ex eorum sermonibus adducor, vt sperem, agam [34] per me ipse, et [35] moliar. Singula persequi non

13 saltem. 14 indubitanter. 15 diuitias. 16 esse. 17 Romana. 18 tam egregie. 19 talis. 20 qualis fuisti. 21 equestris. 22 quoniam. 23 propter eandem caussam. 24 mihi non erepta. 25 non enim pristinam recuperaui dignitatem. 26 quos nominat ep. 12. 27 obligati mihi. 28 ne offendant. 29 ad Caesarem. 30 quarum partem amiserat. 31 salute. 32 incolumitate. 33 agenda. 34 sine intercessore. 35 nitar.

non est necesse: vniuersum studium meum, et [36] beniuolentiam ad te defero. Sed magni [37] mea interest, [38] hoc [39] tuos omnes scire, quod tuis litteris fieri potest, vt intelligant, [40] omnia Ciceronis patere Trebiano. [41] Hoc [42] eo pertinet, vt nihil existiment esse tam difficile, quod non, pro te mihi [43] susceptum, iucundum sit futurum. Vale.

36 meam. 37 inter res meas est. 38 quod omnia ad te deferam. 39 familiares. 40 omnes facultates. 41 dictum. 42 ad id. 43 si fuerit susceptum.

XI M. T. C. TREBIANO S. D

1 Antea misissem ad te litteras, si genus scribendi inuenirem. [2] Tali enim tempore aut consolari [3] amicorum est, aut [4] polliceri. [5] Consolatione non vtebar, quod ex multis audiebam, quam fortiter sapienterque [6] ferres iniuriam temporum, quanquam te vehementer consolaretur conscientia factorum et [7] consiliorum tuorum: quod quidem si [8] facis, [9] magnum fructum [10] studiorum optimorum capis: in [11] quibus te scio semper esse versatum: [12] idque vt facias, etiam atque etiam te hortor.

1 Est epistola excusatoria et hortatoria: quam multi libri, vt vnam, cum superiore coniungunt. 2 tam calamitoso. 3 pertinet ad amicos. 4 opem. 5 tui. 6 patereris. 7 rectorum. 8 consiliorum rectorum consolationem recipis. 9 magnam vtilitatem. 10 docent ea, nihil esse curandum praeter culpam. 11 optimis studiis. 12 vt magnum fructum studiorum optimorum sic capias.

hortor. [13] Simul et illud tibi, homini peritissimo [14] rerum, et exemplorum, et omnis vetustatis, [15] ne ipse quidem rudis, sed in studio minus fortasse, quam vellem; et in rebus, atque vsu [16] prius etiam, quam vellem, versatus, [17] spondeo tibi, acerbitatem istam et iniuriam non diuturnam fore. Nam et [18] ipse, [19] qui plurimum potest, quotidie mihi [20] delabi ad aequitatem, et ad rerum [21] naturam videtur: et ipsa [22] caussa [23] ea est, vt iam simul cum rep., quae in perpetuum iacere non potest, necessario reuiuiscat atque recreetur: quotidieque fit aliquid lenius et liberalius, quam [24] timebamus. [25] Quae quoniam in temporum [26] inclinationibus saepe paruis [27] posita sunt, omnia momenta obseruabimus: neque [28] vllum praetermittemus tui iuuandi et [29] leuandi locum. Itaque illud [30] alterum, quod dixi, litterarum genus quotidie mihi, vt spero, fiet [31] procliuius, vt etiam polliceri possim. [32] id re, quam verbis, faciam libentius. Tu velim existimes, et plures te amicos habere, quam qui in [33] isto casu sint ac fuerint, quantum [34] quidem ego intelli-

13 iam incipit aliquid polliceri. 14 vsum rerum et doctrinam significat. 15 sed eruditus. 16 ob incommoda, quae sustinui. 17 polliceor. 18 Caesar. 19 penes quem est potestas. 20 a summo iure discedere. 21 quae bonis bene esse vult. 22 *caussa* et id vocatur, quod ad aliquem pertinet. 23 talis. 24 a Caesare faciendum esse. 25 lenia, et liberalia. 26 mutationibus. 27 sita. 28 vllam opportunitatem. 29 calamitate exilii. 30 quo pollicemur auxilium. 31 facilius. 32 quod quaeritur in genere. 33 in quo tu es. 34 certe.

intelligere potuerim, et me [35] concedere eorum nemini. Fortem fac animum habeas et magnum: [36] quod est in vno te. Quae sunt in [37] fortuna, [38] temporibus regentur, [39] et consiliis nostris prouidebuntur. Vale.

35 locum dare tanquam victum. 36 habere animum fortem, in te vno situm est. 37 potestate fortunae. 38 ratio temporum moderabitur. 39 nos quantum consilio licebit, occurremus.

XII M. T. C. TREBIANO S. D

[1] Dolabellam antea tantummodo [2] diligebam: obligatus ei nihil eram: nec enim acciderat mihi [3] opus esse: et [4] ille mihi debebat, quod [5] non defueram eius periculis. Nunc tanto sum [6] deuinctus eius beneficio, quod et antea in [7] te, et hoc tempore in salute tua, cumulatissime mihi satisfecit, [8] vt nemini [9] plus debeam. [10] Qua in re tibi gratulor ita vehementer, vt te quoque [11] mihi gratulari, [12] quam gratias agere, malim. [13] alterum omnino non desidero; [14] alterum vere facere poteris. Quod reliquum est, [15] quando tibi [16] virtus et [17] digni-

1 Epistola est gratulatoria et hortatoria. 2 magni faciebam. 3 auxilio illius. 4 Dolabella. 5 auxilio adfueram. 6 obligatus. 7 in re familiari tuenda. 8 ita. 9 quam ipsi debeo. 10 in salutis tuae receptione. 11 ob rem laetam. 12 respuit enim verus amor gratiarum actionem. 13 te agere gratias mihi. 14 gratulari mihi ob verum gaudium. 15 quandoquidem. 16 praestantia in magnis rebus antea cognita.

[17] dignitas tua reditum ad tuos aperuit, [18] est tuae [19] sapientiae [20] magnitudinisque animi, quid amiseris, obliuisci: quid recuperaueris, cogitare. Viues cum tuis, viues nobiscum: plus acquisiuisti dignitatis, quam amisisti rei familiaris, [21] quae ipsa tum esset iucundior, si vlla res esset publica. [22] Vestorius, noster familiaris, ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Haec [23] praedicatio tua mihi valde grata est, [24] eaque te vti [25] facile patior, cum apud alios, tum mehercule apud [26] Syronem, nostrum amicum. Quae enim facimus, prudentissimo cuique maxime [27] probata esse volumus. Te cupio videre quam primum. Vale.

17 fuit enim Trebianus equestris ordinis. 18 pertinet ad sapientiam tuam. 19 vt anteponendam rei familiari dignitatem iudices. 20 vt rei familiaris iacturam fortiter feras. 21 res familiaris. 22 Puteolanus. 23 de meritis meis in te. 24 eiusmodi praedicatione. 25 libenter fero. 26 Epicureum. 27 approbata.

XIII M. T. C. AMPIO S. D

[1] Gratulor tibi, mi Balbe, [2] vereque gratulor. nec sum tam stultus, vt te [3] vsura falsi gaudii frui velim: [4] deinde frangi repente, atque ita cadere, vt nulla res te ad [5] aequi-

1 Gratulatur Balbo de reditu impetrato. 2 ob veram caussam. 3 fructu immodico. 4 postquam videris, te spe destitui.

[5] aequitatem animi postea possit extollere. Egi tuam caussam apertius, quam [6] tempora mea [7] ferebant. [8] vincebatur enim fortuna ipsa debilitatae gratiae nostrae [9] tui caritate, et meo perpetuo erga te amore, culto a te diligentissime. Omnia promissa, confirmata, certa et rata sunt, quae ad reditum et salutem tuam pertinent. vidi, cognoui, [10] interfui. Etenim omnes Caesaris familiares [11] satis opportune habeo implicatos [12] consuetudine et beniuolentia, sic, vt, cum ab [13] illo discesserint, me [14] proximum habeant. Hoc [15] Pansa, [16] Hirtius, Balbus, Oppius, [17] Matius, Postumius, [18] plane ita faciunt, vt me [19] vnice diligant. [20] Quod si mihi [21] per me efficiendum fuisset, [22] non me poeniteret [23] pro ratione temporum ita esse molitum. [24] Sed nihil est a me [25] inseruitum temporis caussa. [26] veteres mihi necessitudines cum his omnibus [27] intercedunt, quibuscum ego agere de te non destiti. [28] Principem tamen habuimus

5 quae est iis, qui dolore vacant. 6 conditio mea. 7 exposcebant. 8 quanquam debilis erat mihi gratia, tamen propter caritatem tui ipsa resumsit vires. 9 tuo amore. 10 dum tibi reditus concederetur. 11 cum eorum gratia nobis profuerit. 12 familiaritate. 13 Caesare. 14 coniunctissimum. 15 C. Pansa. 16 Pansae collega in consulatu. 17 C. Matius. 18 hoc multis officiis praestant. 19 maximopere. 20 factum Pansae, Hirtii. 21 mea ipsius opera. 22 non videretur mihi parum esse. 23 quia illis temporibus non erat opportunitas instandi. 24 quod essem molitus. 25 nihil inseruiui. 26 amicitiae ante ciuile bellum contractae. 27 conciliatae sunt. 28 praecipuum.

Pansam, tui studiosissimum, mei cupidum: [29] qui valet apud [30] illum non minus [31] auctoritate, quam gratia. [32] Cimber autem [33] Tillius mihi [34] plane satisfecit. [35] valent tamen apud Caesarem non [36] tam [37] ambitiosae rogationes, quam [38] necessariae: [39] quam quia Cimber habebat, plus [40] valuit, quam pro vllo alio valere potuisset. [41] Diploma [42] statim non est datum: quod mirifica est improbitas in quibusdam, qui tulissent [43] acerbius, veniam tibi dari, quem illi appellant [44] tubam belli ciuilis: multaque [45] ita dicunt, [46] quasi non gaudeant, id bellum incidisse. Quare [47] visum est occultius [48] agendum, neque vllo modo [49] diuulgandum, [50] de te iam esse perfectum: sed [51] id erit [52] perbreui: nec dubito, quin, [53] legente te has litteras, [54] confecta iam res futura sit. Pansa [55] quidem mihi, grauis homo et certus, non solum confirmauit, verum etiam [56] recepit, [57] perceleriter se [58] ablaturum [59] diploma. Mihi tamen placuit, haec ad

29 Pansa. 30 Caesarem. 31 existimatione. 32 vir ille. 33 cognomento. 34 omnino. 35 quamuis illi intercesserint. 36 tantum. 37 ambitiose factae petitiones. 38 necessitudinibus nixae. 39 necessitudinem. 40 ipse pro te. 41 litterae Caesaris manu obsignatae. 42 postquam reditus tibi concessus est. 43 nimis acerbe. 44 buccinatorem summum. 45 in detestationem belli ciuilis. 46 ob direpta proscriptorum bona. 47 nobis tibi fauentibus. 48 esse. 49 esse. 50 negotium de reditu tuo. 51 quod non diuulgabitur. 52 tempore. 53 cum tu leges. 54 penitus transacta. 55 certe. 56 praestiturum se promisit. 57 celerrime. 58 impetraturum. 59 litteras Caesaris obsignatas.

ad te perſcribi? [60] minus enim [61] te [62] firmum ſermo [63] Epuleiae tuae, lacrimaeque [64] Ampiae declarabant, [65] quam ſignificant litterae tuae: atque [66] illae arbitrabantur, cum a te abeſſent ipſae, multo in grauiore te cura futurum. Quare magnopere putaui, [67] angoris et doloris tui [68] leuandi cauſſa, [69] pro certis ad te ea, quae eſſent certa, perſcribi. Scis, me antea ſic ſolitum eſſe ſcribere ad te, magis vt conſolarer fortem virum atque ſapientem, quam vt [70] exploratam ſpem [71] ſalutis oſtenderem, niſi [72] quam [73] ab ipſa rep., cum hic [74] ardor reſtinctus eſſet, ſperari oportere cenſerem. [75] Recordare tuas litteras, quibus et magnum animum mihi ſemper oſtendiſti, et ad omnes caſus ferendos conſtantem atque paratum. Quod ego non mirabar, cum recordarer, te et a primis temporibus [76] aetatis in rep. eſſe verſatum, et tuos magiſtratus in ipſa [77] diſcrimina incidiſſe ſalutis fortunarumque communium, et in hoc ipſum bellum eſſe ingreſſum, non ſolum vt victor beatus, ſed etiam vt, ſi ita accidiſſet, victus, vt [78] ſapiens eſſes. Deinde, cum ſtudium tuum conſumas [79] in virorum fortium factis memoriae prodendis,

60 non tam. 61 eſſe. 62 forti animo. 63 vxoris. 64 filiae tuae. 65 quam firmum. 66 vxor et filia. 67 anguſtiae animi. 68 minuendi. 69 tanquam certa. 70 certam. 71 tuae. 72 ſalutis. 73 quae iacentem bonorum cauſſam ſubleuabit. 74 belli ciuilis. 75 reduc ad memoriam. 76 tuae. 77 pericula belli ciuilis. 78 ſapienter laturus aduerſitatem. 79 in ſcribendis geſtis virorum fortium.

dis, considerare debes, nihil tibi esse committendum, quamobrem [80] eorum, quos laudas, te non simillimum praebeas. Sed haec oratio magis esset apta ad illa [81] tempora, quae iam [82] effugisti. Nunc vero tantum te para ad [83] haec nobiscum [84] ferenda: quibus ego si [85] quam medicinam inuenirem, tibi quoque eandem traderem. Sed est vnum [86] perfugium, doctrina ac litterae, quibus semper vsi sumus: quae [87] secundis rebus delectationem [88] modo habere videbantur; nunc vero etiam salutem. Sed vt [89] ad initium reuertar, caue dubites, quin omnia de salute ac [90] reditu tuo [91] perfecta sint. Vale.

80 virorum fortium. 81 ante reconciliationem. 82 euasisti. 83 incommoda reip. oppressae. 84 toleranda. 85 aliquod remedium. 86 a praesentibus miseriis. 87 cum res essent prosperae. 88 solummodo. 89 quod initio dixi. 90 in vrbem. 91 plene transacta.

XIIII CICERO S. D. Q. [1] LIGARIO

[2] Etsi [3] tali tuo tempore me aut consolandi, aut iuuandi tui caussa scribere ad te aliquid [4] pro nostra amicitia oportebat: tamen adhuc id non feceram, quia neque lenire videbar [5] oratione, neque leuare, posse dolorem tuum. Postea vero, quam magnam spem habere coepi, [6] fore, vt te breui tempore incolumem haberemus: facere non potui, quin

1 Qui in Caesarem coniurauit. 2 epistola est consolatoria. 3 tam calamitoso. 4 propter nostram amicitiam. 5 mea. 6 futurum esse.

quin tibi et [7] ſententiam, et voluntatem declararem meam. Primum igitur ſcribam, quod intelligo et [8] perſpicio, non fore in te Caeſarem [9] duriorem. nam et [10] res eum quotidie, et [11] dies, et [12] opinio hominum, et, vt mihi videtur, etiam ſua natura [13] mitiorem facit: idque cum de [14] reliquis ſentio, [15] tum de te etiam audio ex familiariſſimis [16] eius: [17] quibus ego [18] ex eo tempore, quo primum ex Africa [19] nuntius venit, ſupplicare vna cum [20] fratribus tuis non deſtiti. [21] quorum [22] quidem et virtus, et pietas, et [23] amor in te ſingularis, et aſſidua, et [24] perpetua ſalutis tuae cura, tantum proficit, vt nihil ſit, quod non ipſum [25] Caeſarem [26] tributurum exiſtimem: et ſi tardius fit, quam volumus, [27] magnis occupationibus [28] eius, a quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerunt: et ſimul [29] Africanae cauſſae iratior, diutius velle videtur eos habere ſollicitos, [30] a quibus ſe putat [31] diuturnioribus eſſe moleſtiis conflictatum. ſed hoc ipſum intelligimus eum quotidie remiſſius et

7 ſentiebat, in eum non fore Caeſarem duriorem. 8 deprehendo. 9 multum durum in te. 10 vtilitas. 11 temporis diuturnitas. 12 quia videt, bene homines de te ſentire. 13 Caeſarem clementiorem. 14 exvlibus. 15 multo magis. 16 Caeſaris. 17 familiariſſimis eius. 18 ſtatim poſt illud tempus. 19 victoriae Caeſaris. 20 duobus. 21 fratrum Ligarii. 22 certe. 23 meus. 24 non intermiſſa. 25 ſua ſponte. 26 eſſe. 27 propter magnas occupationes. 28 Caeſaris. 29 iis, qui deuicto Pompeio bellum in Africa renouarunt. 30 quam caeteris. 31 arma enim, ſemel in Theſſalia ſuperati, abiicere noluerunt.

placatius ferre. Quare mihi crede, et memoriae manda, me tibi id affirmasse, te in istis [32] molestiis diutius non futurum. [33] Quando, quid sentirem, exposui: quid velim [34] tua caussa, re potius declarabo, [35] quam oratione: et si tantum possem, quantum in ea rep., de qua [36] ita meritus sum, vt tu existimas, posse debeam, ne tu quidem in istis incommodis esses. [37] Eadem enim caussa opes meas fregit, quae tuam salutem [38] in discrimen adduxit. Sed tamen, quidquid [39] imago [40] veteris meae dignitatis, quidquid reliquiae gratiae valebunt, studium, consilium, opera, gratia, fides mea, nullo loco [41] deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti: primum ob eas caussas, quas scripsi: deinde, quod [42] ea de rep. semper voluisti atque sensisti, vt non modo nunc [43] secunda sperare debeas, sed etiamsi omnia aduersa essent, tamen [44] conscientia et factorum, et consiliorum tuorum, quaecunque acciderent, [45] fortissimo et maximo animo ferre deberes. Vale.

XV

32 in quibus nunc es. 33 quandoquidem. 34 pro vtilitate tua. 35 quam verbis. 36 tam bene, vt parens patriae primus meruerit appellari. 37 fauor in remp. 38 in periculum. 39 reliquiae pristinae dignitatis. 40 pristinae. 41 in caussa tua. 42 eiusmodi res. 43 prospera. 44 propter conscientiam. 45 vt solent viri sapientes et fortes.

XV CICERO S. D. LIGARIO

[1] Me ſcito omnem laborem, omnem operam, [2] ſtudium, in [3] tua ſalute conſumere. nam cum te ſemper maxime dilexi, tum fratrum tuorum, quos [4] aeque, [5] atque te, ſumma beniuolentia ſum complexus, ſingularis pietas, [6] amorque fraternus, nullum me patitur officii erga te ſtudiique munus aut tempus praetermittere. Sed quae faciam fecerimque pro te, ex [7] illorum te litteris, quam ex meis, malo cognoſcere. Quid autem ſperem, aut confidam et [8] exploratum habeam de ſalute tua, id tibi a me declarari volo. Nam ſi quisquam eſt timidus in magnis periculoſisque rebus, ſemperque magis aduerſos rerum exitus metuens, quam ſperans [9] ſecundos, [10] is ego ſum: et ſi hoc [11] vitium eſt, eo me non carere confiteor. Ego [12] idem tamen, cum [13] ad Kal. intercalares priores, [14] rogatu fratrum tuorum, veniſſem mane ad Caeſarem, atque omnem adeundi et [15] conueniendi illius [16] indignitatem et [17] moleſtiam pertuliſſem, cum fratres et [18] propinqui tui iacerent ad pedes, et ego eſſem [19] locutus, quae cauſſa, quae [20] tuum tempus

1 Epiſtola eſt nuntiatoria et conſolatoria. 2 propenſam voluntatem. 3 procuranda. 4 aequaliter. 5 ac. 6 in te. 7 fratrum tuorum. 8 compertum. 9 proſperos. 10 talis. 11 timiditatis. 12 qui propenſior ad timorem ſum. 13 vigeſimo die Februarii intercalaris. 14 rogatione. 15 alloquendi Caeſaris. 16 humiliationem contra dignitatem meam. 17 indignitas eſt et moleſtia. 18 T. Brochus, Ligarii auunculus, eiusdemque filius, et L. Marcius. 19 ea. 20 praeſens tua fortuna.

pus poſtulabat, non ſolum ex oratione Caeſaris, quae [21] ſane mollis et liberalis fuit, ſed etiam ex [22] oculis et vultu, ex multis praeterea ſignis, quae facilius [23] perſpicere potui, quam ſcribere, [24] hanc in opinionem diſceſſi, vt mihi tua ſalus dubia non eſſet. Quamobrem fac animo magno fortique ſis: et, ſi turbidiſſima ſapienter ferebas, [25] tranquilliora laete feras. Ego tamen tuis rebus ſic [26] adero, [27] vt difficillimis: neque Caſari ſolum, ſed etiam amicis eius omnibus, quos mihi amiciſſimos eſſe cognoui, pro te, ſicut adhuc feci, libentiſſime ſupplicabo. Vale.

21 certe. 22 qui indices ſunt animi. 23 agnoſcere. 24 in hanc opinionem veni. 25 contrarium contrario reddidit. 26 auxilio ero. 27 vigilantiſſime.

XVI CICERO [1] BASILIO S

[2] Tibi [3] gratulor: [4] mihi gaudeo: te amo: tua [5] tueor: a te amari, et quid agas, quidque iſtic [6] agatur, certior fieri volo. Vale.

1 Qui in Caeſarem coniurauit. 2 breuis eſt gratulatio. 3 de re feliciter geſta. 4 pro commodo meo. 5 protego. 6 ab aliis.

XVII [1] BITHYNICVS CICERONI S

[2] Si mihi tecum non multae, et iuſtae cauſſae amicitiae priuatim eſſent, repeterem initia amici-

1 Bithynicus erat tum Siciliae praetor. 2 epiſtola eſt petitoria.

amicitiae ex [3] parentibus noſtris: [4] quod faciendum iis exiſtimo, qui paternam amicitiam nullis officiis [5] proſecuti ſunt. [6] Itaque contentus ero [7] noſtra ipſorum amicitia: [8] cuius [9] fiducia peto a te, vt abſentem me, quibuscunque in rebus opus fuerit, [10] tueare: ſi nullum officium tuum apud me [11] intermoriturum exiſtimas. Vale.

3 progenitoribus. 4 petere initia amicitiae ex parentibus noſtris. 5 continuauerunt. 6 et ita. 7 quae nobis eſt propria. 8 noſtrae ipſorum amicitiae. 9 per cuius fiduciam. 10 protegas. 11 moriturum.

XVIII M. CICERO BITHYNICO S

[1] Cum caeterarum rerum cauſſa cupio eſſe [2] aliquando [3] remp. [4] conſtitutam: [5] tum velim mihi credas, accedere [6] id etiam, [7] quo magis [8] expetam promiſſum tuum, [9] quo in [10] litteris vteris. Scribis enim, ſi ita ſit, te mecum eſſe victurum. gratiſſima mihi tua voluntas eſt, facisque nihil [11] alienum neceſſitudine noſtra, iudiciisque [12] patris tui [13] de me, ſummi viri. Nam ſic [14] habeto, beneficiorum magnitudine eos, [15] qui temporibus valuerunt,

 aut

1 Epiſtola eſt familiaris. 2 tandem. 3 eſſe. 4 ſtabilitam. 5 multo magis. 6 vt reſp. ſit conſtituta. 7 ideo vt. 8 exigam. 9 promiſſio. 10 non tamen, vt dixi, in ſuperioribus. 11 diuerſum a coniunctione noſtra. 12 Q. Pompeii Bithynici. 13 quae habuit de me. 14 ſcito. 15 quibus tempora fuerunt ſecunda, vt Caeſari.

aut [16] valeant, [17] coniunctiores tecum esse, quam me, [18] necessitudine neminem. Quamobrem grata mihi est et memoria tua [19] nostrae coniunctionis, et [20] eius etiam augendae voluntas. Vale.

16 temporibus. 17 facilius in te conferre beneficia. 18 vinculo necessariae coniunctionis. 19 quam habes de coniunctione nostra. 20 coniunctionis nostrae.

XVIIII CICERO S. D. [1] LEPTAE

2 Simul accepi a Seleuco tuo litteras, statim quaesiui e [3] Balbo per [4] codicillos, [5] quid esset in [6] lege. Rescripsit, eos, qui facerent [7] praeconium, vetari esse in [8] decurionibus: [9] qui [10] fecissent, non vetari. Quare bono animo sint et tui, et mei familiares. neque enim erat [11] ferendum, [12] cum, [13] qui hodie haruspicinam facerent, [14] in senatu Romae [15] legerentur, eos, qui aliquando praeconium fecissent, in [16] municipiis decuriones esse non licere. De Hispaniis noui [17] nihil. magnum tamen exercitum [18] Pompeium habere constat. Nam Caesar ipse ad nos misit [19] exemplum [20] Paciaeci litte-

1 Nuntiatoria est epistola. 2 simulac. 3 iurisconsulto. 4 tabulas ceratas. 5 de eo, quod quaesiuisti. 6 quam Caesar ferre cogitabat. 7 praecones publicos. 8 in numero decurionum. 9 eos. 10 praeconium. 11 tolerandum. 12 illi. 13 qui essent haruspices. 14 vt sint in numero senatorum. 15 a Caesare. 16 vrbibus Italiae, donatis ciuitate R., sed habentibus suas leges et magistratus. 17 est. 18 Cn. Pompeium. 19 diploma. 20 L. Iunii Paciaeci.

litterarum, in [21] quo erat, [22] illi [23] vndecim esse legiones. Scripserat etiam Messalla Q. Salasso, P. Curtium, fratrem eius, iussu Pompeii, inspectante exercitu, interfectum, quod [24] consensisset cum Hispanis quibusdam, si in oppidum [25] nescio quod Pompeius [26] rei frumentariae caussa venisset, [27] eum comprehendere, ad [28] Caesaremque deducere. De negotio tuo, quo [29] sponsor es pro Pompeio, si Galba [30] consponsor tuus redierit, homo in re familiari [31] non parum diligens, non desinam cum illo communicare, si quid [32] expediri possit: quod videbatur mihi [33] ille [34] confidere. [35] Oratorem meum tantopere a te [36] probari, vehementer gaudeo. Mihi [37] quidem sic persuadeo, me, quidquid habuerim iudicii de [38] dicendo, in illum librum contulisse. [39] Qui si est talis, qualem tibi [40] videri scribis, ego quoque aliquid sum: sin [41] aliter, non recuso, quin, quantum [42] de illo libro, tantundem de mei iudicii fama, detrahatur. Leptam [43] nostrum cupio delectari iam talibus scriptis: etsi [44] abest maturitas aetatis: iam tamen personare aures eius huiusmodi vocibus, non est inutile.

Me

21 exemplo. 22 Pompeio. 23 scribit Hirtius. 24 ipse interfectus. 25 cuius nomen ignoro. 26 ad obtinendum frumentum. 27 Pompeium. 28 qui eius inimicus erat. 29 fideiussor. 30 qui tecum sponsor pro eodem est. 31 multum diligens. 32 absolui. 33 Galba. 34 quod aliquid posset expediri. 35 opus de Oratore. 36 tibi placere. 37 certe. 38 de arte loquendi. 39 liber. 40 eum. 41 est. 42 de laude illius libri. 43 filium. 44 ab illo.

Me Romae tenuit omnino Tulliae [45] meae [46] partus: ſed cum ea, quemadmodum ſpero, ſatis firma ſit, [47] teneor tamen, [48] dum a [49] Dolabellae procuratoribus exigam primam [50] penſionem: et, mehercule, non tam ſum peregrinator iam, quam ſolebam. [51] Aedificia mea me [52] delectabant, et otium. [53] domus eſt, quae [54] nulli villarum mearum cedat: otium omni [55] deſertiſſima regione maius. Itaque ne litterae quidem meae [56] impediuntur: in [57] quibus ſine vlla [58] interpellatione verſor. Quare, vt arbitror, prius [59] hic te nos, quam [60] iſtic tu nos videbis. Lepta [61] ſuauiſſimus [62] ediſcat [63] Heſiodum, et [64] habeat in ore:

- - - [65] τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα.

45 filiae. 46 ex quo Tullia deceſſit. 47 Romae. 48 donec. 49 mariti Tulliae. 50 pretium. 51 villae meae. 52 gaudio afficiant. magnificas enim villas habebat. 53 in Palatio. 54 nulla inferior ſit. 55 inculta. 56 ſtrepitu. 57 litteris. 58 obturbatione. 59 Romae. 60 vbi tu es. 61 filius tuus. 62 memoriter diſcat. 63 poëtam Graecum. 64 illud carmen Heſiodicum. 65 *virtutis autem ſudorem* etc.

XX CICERO S. D. LEPTAE

[1] Maculam [2] officio functum eſſe gaudeo. eius [3] Falernum mihi ſemper idoneum viſum eſt [4] diuerſorio: [5] ſi modo [6] tecti ſatis [7] eſt

1 Epiſtola eſt diſſuaſoria. 2 feciſſe quod debebat. 3 praedium. 4 vt ſit nobis diuerſorium. 5 dummodo. 6 aedificii.

[7] est ad [8] comitatum nostrum recipiendum. [9] Caeteroqui is mihi locus non displicet: nec [10] ea re [11] Petrinum tuum deseram. Nam et [12] villa et amoenitas [13] illa [14] commorationis est, non [15] diuersorii. De curatione aliqua [16] munerum regionum, cum [17] Oppio locutus sum. Nam Balbum, posteaquam tu [18] es profectus, non vidi: tantis pedum doloribus [19] afficitur, vt se [20] conueniri nolit. Omnino de tota re, vt mihi videris, sapientius faceres, si non [21] curares. quod enim [22] eo labore assequi vis, nullo modo [23] assequere. Tanta est enim [24] intimorum multitudo, vt ex [25] his potius aliquis [26] effluat, quam nouo sit [27] aditus, praesertim qui nihil afferat, praeter [28] operam: in [29] qua [30] ille se dedisse beneficium putabit, si modo [31] ipsum sciet non [32] accepisse. Sed tamen aliquid [33] videbimus, in quo sit [34] spes. aliter quidem non modo non appetendum, sed etiam fugiendum puto. Ego me [35] Astrae diutius arbitror commoraturum, [36] quoad [37] ille [38] quandoque veniat. Vale.

XXI

7 in eo. 8 qui Caesari ire obuiam cogitamus. 9 alioqui. 10 propter eam rem. 11 hospitium. 12 domus agro. 13 quae est praecipua in Falerno Maculae. 14 ad commorandum apta. 15 ad tempus illic agendi. 16 ludorum. 17 quia Balbus et Oppius ludos edebant. 18 discessisti hinc. 19 Balbus. 20 visitari. 21 si nihil faceres. 22 muneribus curandis. 23 obtinebis. 24 intimorum Caesaris. 25 qui sum. 26 dematur, vt liquor e vase nimis pleno. 27 accessus. 28 industriam. 29 opera. 30 Caesar. 31 te ei operam tuam praestitisse. 32 sc. 33 operam dabimus. 34 dignitas aliqua. 35 in oppido non longe a Tarracina. 36 donec. 37 Caesar. 38 aliquando.

XX CICERO [1] TORANIO S.

[2] Dederam triduo [3] ante [4] pueris [5] Cn. Plancii litteras ad te. [6] eo nunc ero breuior, teque, vt ante [7] consolabar, [8] hoc tempore monebo. Nihil puto tibi esse vtilius, quam [9] ibidem [10] operiri, [11] quoad scire possis, quid tibi agendum sit. Nam praeter nauigationis longae, et hiemalis, et [12] minime portuosae periculum, [13] quod [14] vitaueris, [15] ne illud quidem non quantiuis, [16] subito cum certi aliquid audieris, te [17] istinc posse [18] proficisci. [19] nihil est praeterea, cur [20] aduenientibus te offerre, [21] gestias. Multa praeterea metuo, quae cum [22] Cilone [23] nostro communicaui. [24] Quid multa? Loco [25] opportuniore [26] in his malis nullo esse potuisti, ex [27] quo te, quocunque opus erit, facillime et expeditissime [28] conferas. [29] Quod si recipiet ille se, ad tempus aderis: sin, [30] quoniam multa accidere possunt, aliqua res eum vel impediet, [31] vel morabitur: tu ibi eris, vbi omnia [32] scire possis. [33] hoc mihi prorsus

1 Erat praetorius. 2 epistola est hortatoria. 3 quam, haec scriberem. 4 seruis. 5 pro quo extat oratio. 6 ideo. 7 in dictis epistolis. 8 ita. 9 vbi nunc es. 10 exspectare. 11 donec. 12 vbi paucissimi sunt portus. 13 periculum. 14 manendo in Sicilia. 15 praeter pericula, quae vitaris. 16 cito. 17 vbi es. 18 ad vrbem. 19 nulla est caussa. 20 in iis versari locis, in quibus solent aduenire, qui Caesaris partes sequuntur. 21 nimium cupias. 22 libero vel seruo. 23 amico. 24 scribam tibi. 25 commodiore, quam vbi es. 26 durantibus his malis. 27 loco. 28 traducas. 29 si Caesar ex Hispania redibit. 30 quoniam multa impedimenta contingere possunt. 31 retinebit, ne veniat. 32 ex litteris amicorum. 33 consilium.

prorſus valde placet. De reliquo, vt te ſaepe per litteras hortatus ſum; ita velim tibi perſuadeas, te [34] in hac cauſſa nihil habere, quod tibi timendum ſit, [35] praeter communem caſum [36] ciuitatis: [37] qui etſi eſt grauiſſimus, tamen ita viximus, et [38] id aetatis iam ſumus, vt omnia, quae non noſtra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. [39] Hic tui [40] omnes valent, ſummaque [41] pietate te deſiderant, et diligunt, et colunt. Tu et cura, vt valeas, et te [42] iſtinc ne [43] temere commoueas.

34 in eo, quod ad Pompeianos omnes pertinet. 35 praeter vniuerſae reip. interitum. 36 Romanae. 37 caſus communis. 38 ea etate. 39 Romae. 40 amici. 41 caritate cum obſeruantia. 42 a loco, vbi nunc es. 43 ſine cauſſa.

XXII CICERO TORANIO S

1 Etſi, cum haec ad te ſcriberem, aut appropinquare exitus huius [2] calamitoſiſſimi belli, aut iam aliquid actum et [3] confectum videbatur: tamen quotidie [4] commemorabam, te vnum in [5] tanto exercitu mihi fuiſſe aſſenſorem, [6] et me tibi: ſolosque nos [7] vidiſſe, quantum eſſet in eo bello mali, in quo, [8] ſpe pacis excluſa, [9] ipſa victoria futura eſſet acerbiſſima, quae aut interitum allatura eſſet, ſi victus

1 Conſolatoria eſt epiſtola. 2 ciuilis. 3 abſolutum. 4 cogitatione. 5 Pompeiano. 6 quia ambo ſentiebant, potius pacis iniquae conditiones ſuſcipiendas, quam bellum gerendum. 7 conſideraſſe. 8 quorundam Pompeianorum culpa. 9 vtriusque partis.

victus esses, aut, si vicisses, [10] seruitutem. Itaque ego, quem tum fortes [11] illi viri et sapientes, [12] Domitii et [13] Lentuli, [14] timidum esse dicebant; et eram plane; timebam enim, ne euenirent ea, quae acciderunt: idem nunc nihil timeo, et ad omnem euentum paratus sum. [15] Cum aliquid videbatur caueri posse, tum id negligi [16] dolebam: nunc vero, euersis omnibus rebus, cum consilio profici nihil possit, [17] vna ratio [18] videtur, quidquid euenerit, ferre moderate: praesertim cum omnium rerum mors sit extremum, [19] et mihi sim conscius, me, quoad licuerit, dignitati reip. consuluisse, et, [20] hac amissa, [21] salutem retinere [22] voluisse. Haec scripsi, non vt de me ipse dicerem, sed vt tu, qui coniunctissima fuisti mecum et sententia et voluntate, eadem cogitares. Magna enim consolatio est, cum recordare, etiamsi [23] secus acciderit, te tamen recte [24] vereque sensisse. Atque vtinam liceat aliquando reip. statu nos frui, interque nos conferre sollicitudines nostras, quas pertulimus tum, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quae facta sunt. De tuis rebus nihil esse, quod [25] timeas,

10 ob contumaciam. 11 nobilissimi. 12 L. Domitius pater, et Cn. Domitius filius. 13 L. Lentulus, et P. Lentulus. 14 cum pacem quauis tuta conditione cupiebam. 15 quamdiu. 16 aegre ferebam. 17 sola. 18 amplectenda. 19 cum. 20 rep. 21 ipsius reip. 22 quod non obtinuit. 23 aliter. 24 et iuste.

[25] timeas, [26] praeter vniuerſae reip. interitum, tibi confirmo. De me autem ſic velim iudices, quantum ego poſſim, me tibi, ſaluti tuae, liberisque tuis, ſummo ſtudio [27] praeſto ſemper futurum. Vale.

25 timere debeas. 26 prater communem caſum ciuitatis. 27 paratum.

XXIII CICERO [1] DOMITIO

[2] Non ea res me perterruit, [3] quo minus, poſteaquam in Italiam [4] veniſti, litteras ad te mitterem, quod tu ad me nullas miſeras: ſed quia nec quid tibi pollicerer, ipſe egens rebus omnibus, nec quid ſuaderem, cum mihimet ipſi conſilium deeſſet, nec quid conſolationis afferrem, in tantis malis reperiebam. [5] Haec quanquam [6] nihilo meliora ſunt, nunc [7] etiam atque etiam multo deſperatiora: tamen [8] inanes eſſe meas litteras, quam nullas, malui. Ego, ſi te intelligerem plus conatum eſſe ſuſcipere reip. cauſſa [9] muneris, quam quantum [10] praeſtare potuiſſes: tamen, quibuscunque rebus poſſem, ad eam conditionem te viuendi, quae [11] daretur, quaeque eſſet, hortarer. [12] Sed cum conſilii tui, [13] bene forti-

1 Cn. Domitio Aenobarbo L. F. 2 epiſtola eſt excuſatoria et hortatoria. 3 non ideo miſi ad te poſtea litteras. 4 ex praelio Pharſalico. 5 omnia iam dicta. 6 nulla in re. 7 cumulate. 8 friuolas. 9 obſequii. 10 exhibere. 11 concederetur tibi, licet non optima. 12 ſi manſiſſes in bello, vt manſere multi. 13 decenter.

fortiterque ſuſcepti, eum tibi finem ſtatueris, quem ipſa fortuna [14] terminum noſtrarum contentionum eſſe voluiſſet: oro obteſtorque te pro noſtra vetere coniunctione ac neceſſitudine, proque ſumma mea in te beniuolentia, et [15] tua in me pari, te vt nobis, [16] parenti, coniugi, tuisque omnibus, quibus es, fuiſtique ſemper cariſſimus, ſaluum conſerues. incolumitati tuae tuorumque, [17] qui ex te pendent, [18] conſulas. Quae didiciſti, quaeque ab [19] adoleſcentia, pulcherrime a ſapientiſſimis viris [20] tradita, memoria et ſcientia comprehendiſti, iis hoc tempore vtare: quos [21] coniunctos ſumma beniuolentia plurimisque officiis amiſiſti, eorum [22] deſiderium, ſi non aequo animo, [23] at forti, feras. Ego, quid poſſim, neſcio, vel potius me parum poſſe ſentio: illud tamen tibi polliceor, me, quaecunque ſaluti dignitatique tuae [24] conducere arbitrabor, tanto ſtudio eſſe facturum, quanto ſemper tu et ſtudio et officio in meis rebus fuiſti. Hanc meam voluntatem ad matrem tuam, optimam feminam tuique amantiſſimam, [25] detuli. Si quid ad me ſcripſeris, ita faciam, [26] vt te velle intellexero; ſin tu minus ſcripſeris, ego tamen omnia, quae tibi vtilia eſſe arbitrabor, ſummo ſtudio diligenterque curabo. Vale.

LIBER

14 exitum. 15 beniuolentia. 16 matri. 17 quorum ſalus pendet ex te. 18 proſpicias. 19 tua. 20 tibi. 21 tibi. 22 mortem et abſentiam. 23 ſaltem. 24 vtilia fore. 25 denuntiaui. 26 ſicuti.

LIBER SEPTIMVS
AD M. MARIVM ET CAETEROS
I M. CICERO S. D. [1] M. MARIO

[2] Si te [3] dolor aliquis corporis, aut [4] infirmitas valetudinis tuae tenuit, [5] quo minus ad [6] ludos venires: [7] fortunae magis tribuo, quam [8] ſapientiae tuae. Sin [9] haec, quae [10] caeteri mirantur, contemnenda [11] duxiſti, et, cum per valetudinem poſſes, venire tamen noluiſti: vtrumque laetor, et ſine dolore corporis te fuiſſe, et [12] animo valuiſſe, cum ea, quae [13] ſine cauſſa mirentur alii, neglexeris: [14] modo, vt tibi conſtiterit fructus otii tui: [15] quo quidem tibi [16] perfrui mirifice licuit, cum eſſes in iſta [17] amoenitate [18] paene ſolus relictus. Neque tamen dubito, quin tu [19] ex illo cubiculo tuo, ex quo [20] tibi [21] Stabianum [22] perforaſti, et patefeciſti [23] Seianum, per eos dies

1 Arpinati, quem Marium Gratidium vocant. 2 eſt reſponſoria. 3 ex podagra et alio morbo. 4 debilitas ſanitatis tuae ſine dolore. 5 vt non. 6 Romae a Pompeio exhibitos in ſecundo conſulatu. 7 quae noluit te fruſtra venire Romam. 8 quia per ipſam non ſtetit, quod non veneris. 9 ludicra. 10 vtpote plebeii. 11 exiſtimaſti. 12 quaſi animo aegrotent, qui ludos mirentur. 13 eo quod non ſint admiratione digna. 14 dummodo ita ſit, vt vtilitas otii tui nota fuerit tibi. 15 otio. 16 plane frui. 17 rurali. 18 ab iis, qui ad ludorum ſpectacula in vrbem ſe contulerant. 19 proſpectans ſc. ad ea loca, quae tibi perforaſti. 20 ad votum tuum. 21 partem villae ſic nominatam. 22 proſpectum in Stabianum agrum aperuiſti. 23 alteram partem villae.

dies matutina tempora [24] lectiunculis consumseris: cum illi interea, qui te [25] istic reliquerunt, spectarent [26] communes [27] mimos [28] semisomni. [29] Reliquas vero partes diei tu consumebas iis delectationibus, quas [30] tibi ipse ad arbitrium tuum [31] comparas: nobis autem erant ea perpetienda, quae scilicet [32] Sp. Maecius probauisset. Omnino [33] si quaeris, [34] ludi [35] apparatissimi, [36] sed non [37] tui stomachi. coniecturam enim facio de [38] meo. Nam primum [39] honoris caussa in [40] scenam redierant ii, quos ego [41] honoris caussa de scena decessisse arbitrabar. [42] Deliciae vero tuae, noster [43] Aesopus, [44] eiusmodi fuit, vt ei [45] desinere [46] per omnes homines liceret. is [47] iurare cum coepisset, vox [48] eum [49] defecit [50] in illo loco, [51] *si sciens fallo.* [52] Quid tibi ego alia narrem? nosti enim [53] reliquos ludos. [54] Quid? ne id quidem leporis

24 legendo subinde libros aliquos. 25 ruri. 26 vulgares. 27 histriones. 28 propter lentam actionem. 29 praeter matutina tempora. 30 ad arbitrium tuum. 31 conquisiueras. 32 qui poëmata prius iudicabat. 33 scire, quales fuerint ludi. 34 fuerunt. 35 maximo sumtu instructi. 36 fuerunt. 37 qui tibi saperent. 38 stomacho. 39 vt ludos Pompeii honorarent. 40 locum, in quo agebantur ludi. 41 ne praesentia sua ludos dehonestarent. 42 in quo tantopere oblectaris. 43 tragoedus. 44 talis in agendo. 45 desistere ab agendo. 46 nullo reclamante. 47 vt fit in fabulis. 48 iam senem. 49 destituit. 50 cum diceret illa verba, *si sciens fallo.* 51 verba iurisiurandi per Iouem lapidem. 52 ad quid. 53 quos saepe vidisti. 54 quid dico reliquos.

poris habuerunt, quod [55] solent mediocres ludi. Apparatus enim [56] spectatio tollebat omnem hilaritatem: quo quidem apparatu, non dubito, quin animo aequissimo carueris. Quid enim delectationis habent [57] sexcenti [58] muli in [59] Clytaemnestra? aut in [60] Equo Troiano [61] craterarum tria millia? aut [62] armatura varia peditatus et equitatus in aliqua pugna? [63] quae popularem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attulissent. Quod si tu [64] per eos dies [65] operam dedisti Protogeni tuo, dummodo [66] is tibi [67] quiduis potius, quam Orationes meas, legerit, [68] nae tu [69] haud paullo plus, quam quisquam nostrum, delectationis habuisti. [70] Non enim te puto Graecos, aut [71] Oscos, ludos desiderasse, praesertim cum Oscos ludos [72] vel in senatu [73] nostro spectare possis; [74] Graecos vero [75] ita non ames, [76] vt ne ad villam quidem tuam via

Grae-

55 habere. 56 frequens inspectio. 57 numerus finitus pro infinito. 58 Agamemnonis. 59 per pompam deducenda in tragoedia. 60 tragoedia Liuii Andronici. 61 vasorum potoriorum ex Troica praeda. 62 variis armorum generibus. 63 supra dicta in apparatu superfluo consistentia. 64 quibus tales ludi exhibebantur. 65 legentem Protogenem audisti. 66 Protogenes. 67 quamcunque aliam rem. 68 certe. 69 multo plus. 70 transitus est ad aliam sententiam. 71 tria ludorum genera Pompeius dedit, Latinos, Graecos, Oscos. 72 etiam. 73 Romano, in quo vterque erat. 74 ludos. 75 tanto odio persequaris. 76 tantum, inquit, abest, vt Graecos ames, vt etiam omnia, quae eius gentis nomine appellantur, ferre non possis.

Graeca ire ſoleas. Nam [77] quid ego te [78] athletas putem deſiderare, qui [79] gladiatores contemſeris? in quibus [80] ipſe Pompeius [81] confitetur ſe et [82] operam et oleum perdidiſſe. [83] reliquae ſunt [84] venationes, [85] binae per dies quinque, magnificae. nemo [86] negat: ſed quae poteſt eſſe homini [87] polito delectatio, cum aut homo imbecillus [88] a valentiſſima beſtia laniatur, aut praeclara beſtia [89] venabulo [90] transuerberatur? [91] quae tamen ſi videnda ſunt, ſaepe vidiſti: neque nos, qui haec ſpectauimus, quidquam noui vidimus. [92] Elephantorum [93] extremus [94] dies fuit: in [95] quo [96] admiratio magna vulgi atque turbae, delectatio nulla [97] extitit: quin etiam [98] miſericordia [99] quaedam conſecuta eſt, atque opinio eiusmodi, eſſe quandam illi [100] belluae cum genere humano [1] ſocietatem. His ego tamen diebus, [2] ludis ſcenicis, ne forte videar tibi non modo beatus, ſed [3] liber omnino fuiſſe, [4] dirupi paene

77 ad quid. 78 pugiles. 79 intelligit Cicero Clodium eiusque aſſeclas. 80 dator ludorum. 81 quia pauci eo certamine oblectati. 82 laborem et ſumtum. 83 praeter dictos apparatus. 84 in quibus leones quingenti interfecti ſunt. 85 ſingulis e quinque diebus duae. 86 magnificas fuiſſe. 87 eleganti. 88 a leone. 89 cuſpide venatoria. 90 transiicitur. 91 ſpectacula. 92 quos viginti vel octodecim Pompeius in Circo exhibuit. 93 vltimas. 94 ludorum. 95 die. 96 tantarum belluarum adſpectu. 97 emerſit. 98 elephantis oculos ad caelum tollentibus. 99 quia proprie miſeramur noſtri ſimilium. 100 elephanto. 1 quia ſaeuire in homines victos noluerunt. 2 propter ludos ſcenicos. 3 ab omni cura. 4 prae labore.

paene me in iudicio [5] Galli Caninii, familiaris tui. Quod si tam facilem populum haberem, [6] quam [7] Aesopus habuit; libenter mehercule [8] artem [9] desinerem, tecumque et cum [10] similibus nostri viuerem. Nam me cum antea [11] taedebat, [12] cum et [13] aetas et [14] ambitio [15] me hortabantur, et licebat denique, quem [16] nolebam, non defendere; tum vero hoc tempore [17] vita nulla est. Neque enim fructum vllum laboris exspecto: et cogor [18] nonnunquam [19] homines non optime de me meritos, [20] rogatu [21] eorum, qui bene [22] meriti sunt, defendere. Itaque quaero [23] caussas omnes [24] aliquando viuendi arbitratu meo: teque, et istam rationem otii tui et laudo vehementer, et [25] probo: quodque [26] nos minus [27] intervisis, hoc fero animo aequiore, quod, si Romae esses, tamen neque nos [28] lepore tuo, neque te, [29] si quis est in me, meo frui liceret, propter [30] molestissimas occupationes meas: [31] quibus si me [32] relaxaro; nam vt [33] plane exsoluam, non postulo: te ipsum, qui

5 quem defendi. 6 facilem. 7 qui ob malam actionem statim dimissus est. 8 caussidicorum. 9 vid. Gellius lib. xv. 16. 10 viris studiosis. 11 sollicitudinis in caussis dicendis. 12 quando. 13 valida. 14 cupiditas perueniendi ad magnos honores. 15 tali officio, per quod emergere possem, incumbere. 16 defendere 17 prorsus iniucunda vita est. 18 interdum. 19 vt Gabinium et Vatinium. 20 propter preces. 21 vt Caesaris et Pompeii. 22 de me. 23 vias. 24 tandem. 25 approbo. 26 non. 27 interdum visitas. 28 venusto sermone tuo. 29 si aliquis lepor. 30 quod eos etiam, quos nollet, defendere cogeretur. 31 occupationibus. 32 leuauero. 33 omnino me liberem.

qui multos annos nihil aliud [34] commentaris, docebo profecto, quid sit [35] humaniter viuere. Tu [36] modo istam [37] imbecillitatem valetudinis tuae sustenta et [38] tuere, vt facis, vt nostras [39] villas [40] obire, et mecum nostra simul [41] lecticula concursare, possis. Haec ad te pluribus verbis scripsi, quam soleo, non otii abvndantia, sed amoris erga te, quod me quadam epistola [42] subinuitaras, [43] si memoria tenes, vt ad te aliquid eiusmodi scriberem, [44] quo minus te praetermisisse [45] ludos poeniteret. [46] Quod si [47] assecutus sum, gaudeo: [48] sin minus, [49] hoc me tamen consolor, quod posthac ad ludos venies, nosque vises, neque [50] in epistolis relinques meis spem aliquam delectationis tuae. Vale.

34 animo agitas. 35 humane. 36 solummodo. 37 infirmitatem. 38 protege, ne quid deterius patiatur. 39 domos in agro positas. 40 adire. 41 in qua senes et potentes, portabantur a seruis. 42 occulte inuitaveras. 43 si non es oblitus. 44 vt non. 45 Romae celebratos. 46 scripsisse, quo minus te poeniteret. 47 obtinui. 48 si non sum assecutus. 49 hac re. 50 quam capies ex epistolis.

II M. T. C. M. MARIO S. D

1 Mandatum tuum curabo diligenter: sed [2] homo acutus ei [3] mandasti [4] potissimum,

1 Vt praedium tibi ematur. 2 cum ironia. 3 praedium tibi emi quam minimo. 4 maxime.

mum, cui [5] expediret, [6] illud [7] venire [8] quam plurimo. Sed eo [9] vidisti multum, quod [10] praefinisti, quo ne [11] pluris emerem. Quod si [12] mihi permisisses, [13] qui meus amor in te est, [14] confecissem cum [15] coheredibus. nunc [16] quando [17] tuum pretium noui, [18] licitatorem potius apponam, quam [19] illud [20] minoris [21] veneat. Sed de ioco satis est. [22] Tuum negotium agam, sicuti debeo, diligenter. [23] De Bursa te [24] gaudere, certo scio: sed nimis verecunde mihi gratularis. Putas enim, vt scribis, propter [25] hominis [26] sordes minus me magnam illam laetitiam putare. Credas mihi velim, magis me [27] iudicio hoc, quam [28] morte inimici laetatum. primum enim [29] iudicio malo, quam gladio; deinde [30] gloria potius [31] amici, quam [32] calamitate. In primisque me delectauit, tantum studium [33] bonorum in me extitisse contra incredibilem [34] contentionem clarissimi et potentissimi [35] viri. Postremo,

5 vtile esset. 6 praedium. 7 vendi. 8 maximo pretio. 9 prospexisti. 10 definiuisti. 11 quam scripseras. 12 arbitrio meo. 13 pro meo in te amore. 14 transegisse emtionem. 15 quia ipse non erat solus heres. 16 quandoquidem. 17 quanti tibi sit. 18 in venditione illius praedii subornabo. 19 praedium. 20 quam praefiniuisti. 21 vendatur. 22 non curabo. 23 quod Bursam vicerim. 24 quia de vi damnatus esset. 25 victi. 26 vitia. 27 quod contra Bursam latum est. 28 Clodio, a Milone interfecto. 29 victum esset. 30 cum gloria. 31 pro quo Cicero contra eum egit. 32 quae secuta fuisset, si gladio vindictam sumsisset. 33 iudicum, qui Bursam damnauerant. 34 summum studium pro salute Bursae. 35 Pompeii.

mo, quod vix verisimile fortasse videatur, oderam [36] multo peius [37] hunc, quam illum ipsum [38] Clodium. [39] Illum enim [40] oppugnaram: [41] hunc defenderam. Et [42] ille, cum omnis resp. [43] in meo capite [44] discrimen esset habitura, [45] magnum quiddam [46] spectauit: nec [47] sua quidem sponte, sed [48] eorum auxilio, qui, [49] me stante, [50] stare non poterant: [51] hic [52] simiolus, [53] animi caussa, me, [54] in quem inueheretur, delegerat: persuaseratque nonnullis inuidis meis, se in me [55] emissarium semper fore. Quamobrem valde [56] iubeo gaudere te. [57] magna res gesta est. nunquam vlli fortiores ciues fuerunt, quam qui ausi sunt [58] eum [59] contra tantas opes eius, a quo ipsi lecti iudices erant, condemnare. Quod fecissent nunquam, nisi iis dolori meus fuisset [60] dolor. Nos hic in [61] multitudine et [62] celebritate iudiciorum et [63] nouis legibus, ita [64] distinemur,

vi

36 multo grauius. 37 inimicum. 38 singularem inimicum. 39 Clodium. 40 prius. 41 Bursam reum. 42 Clodius. 43 si ego in periculo essem. 44 periculum. 45 quoddam emolumentum singulare. 46 praetendit. 47 proprio ingenio. 48 improborum omnium. 49 si ego mansissem in statu meo. 50 perditis illorum consiliis aduersabar acerrime. 51 Bursa. 52 plane contemnendus. 53 vt satisfaceret malitiae animi sui. 54 quem iniuriis afficeret. 55 qui inueheretur in me. 56 volo. 57 quia. 58 Bursam. 59 contra contentionem Pompeii. 60 susceptus ex multis Planci iniuriis. 61 ob magnitudinem rerum. 62 frequentia. 63 quas proximo superiore anno Pompeius Magnus tulerat. 64 detinemur.

vt quotidie vota faciamus, [65] ne intercaletur, vt quamptimum te [66] videre possimus. Vale.

65 ne fiat intermissio iudiciorum. 66 quod non liceret, nisi iudiciis absolutis.

III M. CICERO M. MARIO S. D

1 Persaepe mihi cogitanti [2] de communibus miseriis, in quibus [3] tot annos versamur, et, [4] vt video, versabimur, solet [5] in mentem venire illius temporis; quo [6] proxime fuimus [7] vna. quin etiam ipsum diem memoria [8] teneo. Nam [9] a. d. III Idus Maias, Lentulo et Marcello consulibus cum in [10] Pompeianum vesperi venissem, tu mihi [11] sollicito animo praesto fuisti. [12] Sollicitum autem te habebat cogitatio [13] tum officii, tum etiam periculi mei. [14] Si manerem in Italia, verebare, ne [15] officio deessem: si proficiscerer ad [16] bellum, periculum te meum [17] commouebat. Quo tempore vidisti profecto me quoque ita conturbatum, vt non [18] explicarem, [19] quid esset

1 Epistola est declaratoria. 2 afflicta ciuili bello rep. 3 initio sumto ab anno, quo Caesar primum consul fuit. 4 quantum perspicio. 5 in mentionem. 6 postremo inter nos habito sermone. 7 simul. 8 complector. 9 die XIII Maii. 10 agrum. 11 habens animum sollicitum affuisti mihi. 12 sollicitabat autem te. 13 hoc explanatur sequentibus verbis. 14 profecto in Graeciam Pompeio. 15 satisfacerem officio erga remp. et Pompeium. 16 Pharsalicum. 17 anxietate afficiebat. 18 diiudicarem. 19 num eundum in bellum, an manendum in vrbe.

eſſet optimum factu. pudori tamen malui famaeque [20] cedere, quam ſalutis meae [21] rationem ducere. Cuius me mei facti poenituit, non tam propter periculum meum, quam propter vitia multa, quae ibi [22] offendi, quo veneram. [23] Primum [24] neque magnas copias, [25] neque bellicoſas: deinde [26] extra [27] ducem paucosque [28] praeterea, de principibus loquor, [29] reliqui primum in ipſo bello [30] rapaces: deinde in oratione ita crudeles, vt [31] ipſam victoriam horrerem: maximum autem [32] aes alienum [33] ampliſſimorum [34] virorum. Quid [35] quaeris? [36] nihil boni, praeter [37] cauſſam. Quae cum vidiſſem, deſperans victoriam, primum [38] coepi ſuadere pacem, cuius fueram [39] ſemper [40] auctor: deinde, cum ab [41] ea ſententia Pompeius valde [42] abhorreret, ſuadere [43] inſtitui, vt bellum [44] duceret. [45] Hoc interdum [46] probabat, et in ea ſententia videbatur fore, et fuiſſet fortaſſe, niſi [47] quadam ex

20 ſuccumbere. 21 reſpectum habere. 22 praeter ſpem reperi. 23 offendi. 24 cum ſc. Cicero in Graeciam venit. 25 tirone et collectitio exercitu. 26 praeter. 27 Pompeium. 28 praeter eum. 29 fuerunt. 30 maxime P. Scipio, Pompeii ſocer, Syriae proconſul. 31 quia, ſi victores euaſiſſent, multo crudeliores futuri videbantur. 32 debitum. 33 ante bellum. 34 praeſertim L. Lentuli conſulis, et P. Scipionis. 35 plura. 36 fuit illic. 37 quae contra Caeſarem iuſta erat. 38 et quidem cum capitis periculo. 39 etiam ante, quam iretur ad arma. 40 ſuaſor. 41 pacis componendae. 42 alienus eſſet. 43 coepi. 44 moram faceret bello. 45 bellum producendum. 46 Pompeius. 47 proſpere contra Caeſarianos geſta.

ex pugna coepiſſet ſuis militibus confidere. [48] Ex eo tempore [49] vir ille ſummus [50] nullus imperator fuit. [51] Signa [52] tirone et [53] collecticio exercitu cum legionibus [54] robuſtiſſimis [55] contulit. [56] victus, [57] turpiſſime, amiſſis etiam caſtris, ſolus [58] fugit. Hunc ego belli mihi finem feci: nec putaui, cum [59] integri pares non fuiſſemus, [60] fractos ſuperiores [61] fore. Diſceſſi ab eo bello, in quo aut in acie [62] cadendum fuit, aut in aliquas inſidias [63] incidendum, aut [64] deueniendum in victoris manus, aut ad [65] Iubam [66] confugiendum, aut [67] capiendus tanquam exilio [68] locus, aut [69] conſciſcenda mors [70] voluntaria. Certe nihil fuit [71] praeterea, ſi te [72] victori [73] nolles aut [74] non auderes [75] committere. Ex omnibus autem iis, quae dixi, incommodis nihil tolerabilius [76] exilio, praeſertim innocenti, vbi nulla adiuncta eſt [77] turpitudo: addo etiam, cum [78] ea vrbe careas, in qua nihil ſit,

 quod

48 poſt illud tempus. 49 Pompeius. 50 nullius valoris. 51 militaria. 52 nouitio. 53 ex variis collecto. 54 quarum nonnullae per decem annos in Gallia pugnauerant. 55 in Theſſalia ad Pharſalum. 56 in Pharſalia. 57 vtpote qui ſolus fugerit. 58 ad regem Aegypti. 59 nondum aduerſa pugna fracti. 60 nos debilitatos. 61 futuros. 62 cadendo moriendum. 63 vt Pompeio. 64 vt Caſſio. 65 Mauritaniae regem. 66 in Africam. 67 eligendus. 68 aliquis. 69 accelerando. 70 propria manu illata. 71 praeter dictas conditiones belli. 72 Caeſari. 73 quia turpe. 74 metu poteſtatis. 75 quod Cicero fecit ſtatim a pugna Pharſalica. 76 quam exilium. 77 proprii peccati. 78 Romae.

quod videre possis sine dolore. Ego cum [79] meis, [80] si quidquam nunc cuiuspiam est, etiam in [81] meis esse malui. Quae acciderunt, omnia dixi futura. Veni domum, non quod optima viuendi conditio [82] esset: sed tamen, si esset aliqua forma reip., tanquam in patria vt essem: si [83] nulla, tanquam in exilio. Mortem mihi cur [84] consciscerem, [85] caussa nulla [86] visa est: cur [87] optarem, [88] multae caussae. [89] Vetus est enim, [90] *vbi non sis, qui fueris,* [91] *non esse, cur velis viuere.* Sed [92] tamen, [93] vacare culpa, magnum est solatium: praesertim cum habeam duas res, quibus me [94] sustentem, [95] optimarum artium scientiam, et [96] maximarum rerum gloriam: [97] quarum [98] altera [99] mihi viuo nunquam eripietur; [100] altera [1] ne mortuo quidem. [2] Haec ad te scripsi [3] verbosius, et tibi [4] molestus fui, quod te cum mei, tum [5] reip., cognoui [6] amantissimum. Notum tibi omne consilium meum esse volui, vt primum scires, me nunquam voluisse plus [7] quen-

79 propinquis. 80 correctio. 81 rebus. 82 domi. 83 forma reip. esset. 84 accelerarem. 85 iusta. 86 mihi. 87 mortem honestam. 88 visae sunt. 89 dictum. 90 postquam non sis in ea dignitate, in qua fueris. 91 caussam. 92 licet triste sit amisisse dignitatem etc. 93 vacuum esse. 94 suffulciam. 95 vt legalis, auguralis. 96 in consulatu gestarum. 97 duarum rerum. 98 optimarum artium scientia. 99 morbo tantum, perturbata memoria, viuis eripi scientia potest. 100 maximarum rerum gloria. 1 mihi nunquam eripietur. 2 supra dicta. 3 satis multis verbis. 4 multitudine verborum. 5 cuius consulebam saluti. 6 maximum amatorem.

[7]quenquam posse, quam vniuersam remp. Postea autem, quam [8] alicuius [9] culpa tantum valeret [10] vnus, vt [11] ei obsisti non posset, [12] me voluisse pacem: amisso exercitu, et eo [13] duce, in quo [14] spes fuerat [15] vno, [16] me voluisse etiam, [17] reliquis omnibus; postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem, si haec ciuitas est, [18] ciuem esse me; [19] si non, exulem [20] esse, [21] non incommodiore loco, quam si me [22] Rhodum aut [23] Mitylenas contulissem. Haec tecum [24] coram [25] malueram: sed, quia [26] longius fiebat, [27] volui per litteras eadem, vt haberes, quod diceres, si quando in [28] vituperatores meos incidisses. Sunt enim, qui, [29] cum meus interitus nihil fuerit reip. profuturus, [30] criminis loco putent esse, quod viuam. Quibus ego certo scio non videri satis multos periisse: [31] qui si [32] me audissent, [33] quamuis [34] iniqua pace, honeste tamen viuerent, armis enim inferiores, [35] non caussa, fuissent. Habes epistolam [36] verbosiorum fortasse,

7 aut Caesarem, aut quemuis alium. 8 Pompeii. 9 propter culpam. 10 Caesar. 11 habenti robustissimas legiones. 12 scire. 13 Pompeio. 14 victoriae. 15 solo. 16 scires. 17 facerem finem belli. 18 scires. 19 esset ciuitas. 20 me. 21 sed aeque commodo. 22 quo se contulerunt. 23 est oppidum in insula Lesbo. 24 in praesentia tua. 25 agere. 26 coram agere differebatur nimis. 27 agere. 28 quod post Pharsalicum conflictum me Romam contulerim. 29 quamuis. 30 pro crimine habendum. 31 interemti. 32 obediuissent mihi. 33 viuerent. 34 iniquis conditionibus comparata. 35 honeste viuit, qui bene sentit. 36 longiorem.

tasse, quam velles: quod tibi [37] ita videri putabo, nisi mihi longiorem remiseris. Ego si quae [38] volo, [39] expediero, breui tempore te, vt spero, videbo. Vale.

37 quod verbosior sit haec epistola. 38 prius expedire. 39 ea.

IIII M. T. C. M. MARIO S. D

1 A d. VIII. Kal. Iunias in [2] Cumanum veni cum Libone tuo, vel [3] nostro potius: in [4] Pompeianum statim [5] cogito: sed faciam te [6] ante certiorem. Tecum semper valere cupio, tum certe, [7] dum [8] hic sumus. [9] vides enim, [10] quanto [11] post [12] vna futuri simus. Quare, [13] si quid constitutum cum [14] podagra habes, fac in [15] alium diem differas. Cura igitur, vt valeas: et me [16] hoc biduo, aut triduo exspecta. Vale.

1 Hortatur Marium, vt cum podagra paciscatur. 2 agrum. 3 communi amico. 4 vbi et Mario erat villa. 5 ire. 6 quam venero. 7 quamdiu. 8 in vicinis praediis. 9 quia Pompeianum prope Cumanum est. 10 tempore. 11 hoc tempus. 12 pariter in vnis aedibus. 13 si habes aliquod commercium transigendum cum podagra. 14 dolore pedum tuorum. 15 aliud tempus. 16 intra hoc biduum.

V M. T. C. C. CAESARI IMP S. D

1 Vide, [2] quam mihi persuaserim, te me esse [3] alterum, non modo in his rebus, quae ad me

1 Epistola est commendatitia. 2 quantum. 3 vt verum amicum vnum velle et nolle mecum.

me ipſum, ſed etiam in iis, quae ad [4] meos pertinent. C. Trebatium cogitaram, [5] quocunque exirem, mecum ducere, vt eum, meis omnibus ſtudiis et beneficiis quam ornatiſſimum, [6] domum reducerem. Sed poſteaquam et Pompeii [7] commoratio diuturnior erat, quam [8] putaram, et mea quaedam [9] tibi non ignota [10] dubitatio aut impedire profectionem meam videbatur, aut [11] certe tardare: vide, [12] quid mihi [13] ſumſerim. coepi velle, [14] ea Trebatium exſpectare a te, [15] quae ſperaſſet a me. Neque mehercule minus ei [16] prolixe de tua [17] voluntate promiſi, quam eram ſolitus de [18] mea polliceri. Caſus vero [19] mirificus quidam [20] interuenit, [21] quaſi vel teſtis [22] opinionis meae, vel [23] ſponſor humanitatis tuae. Nam cum de hoc ipſo [24] Trebatio cum Balbo [25] noſtro loquerer [26] accuratius [27] domi meae, litterae mihi dantur [28] a te; [29] quibus in [30] extremis ſcriptum erat, [31] *M. Orſium, quem mihi commen-*

4 amicos. 5 legatus Pompeii ad rem frumentariam. 6 ſuam. 7 tardatio Pompeii. 8 futuram. 9 quam bene noſti. 10 qui et morem illi gerere, et in oculis ciuium eſſe vellem. 11 ſaltem differre. 12 quantum. 13 arrogauerim. 14 beneficia. 15 ſi mecum profectus fuiſſet. 16 multa. 17 erga eum. 18 voluntate. 19 admirabilis. 20 inter ſupra dictas cogitationes. 21 quia, quod hominum eſt, ad caſum tranſtulit. 22 qua ego opinabar, te Caeſarem eſſe alterum me. 23 quodammodo obſes. 24 de quo nunc mentio eſt. 25 communi amico. 26 diligentius. 27 cum eſſem domi meae. 28 miſſae. 29 litteris. 30 partibus. 31 verba ſunt Caeſaris.

mendas, *vel* [32] *regem Galliae* [33] *faciam*, *vel hunc Leptae delega*; *si vis tu*, *ad me alium mitte*, *quem* [34] *ornem*. [35] Sustulimus manus et ego et Balbus. tanta fuit [36] opportunitas, vt illud nescio quid non [37] fortuitum, sed [38] diuinum, videretur. Mitto [39] igitur ad te Trebatium, atque ita mitto, vt initio [40] mea sponte, [41] post autem [42] inuitatu tuo, mittendum [43] duxerim. [44] Hunc, mi Caesar, sic velim omni tua [45] comitate complectare, vt omnia, quae [46] per me possis [47] adduci, vt in [48] meos conferre velis, in vnum hunc conferas. De quo tibi [49] homine hoc [50] spondeo, non illo [51] vetere verbo meo, quod, cum ad te [52] de Milone scripsissem, [53] iure lusisti, sed [54] more Romano, [55] quomodo homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem virum, [56] prudentiorem esse neminem. [57] Accedit etiam, [58] quod familiam ducit in iure ciuili,

32 qui Gallos regat nomine imperatoris Romani. 33 quem in Galliam imperatorem mittere constituerat. 34 honoribus et magistratibus. 35 ego et Balbus. 36 munificentiae oblatae. 37 a fortuna cecidisse. 38 diuina prouidentia datum. 39 quia ita polliceris. 40 proprio instinctu. 41 postquam legi litteras tuas. 42 quia ad hoc me inuitasti. 43 iudicauerim. 44 Trebatium. 45 benigna affabilitate. 46 mea opera. 47 persuaderi. 48 propinquus. 49 Trebatio. 50 ita promitto, vt me sponsorem constituam. 51 consueto. 52 hoc anno P. Clodium nondum occiderat Milo. 53 merito ludendo risisti. 54 grauissime. 55 ineptorum hominum est, frigide laudare. 56 quam Trebatium. 57 additur etiam ad eius commendationem. 58 quod primarium est.

ciuili, singularis memoria, summa scientia. Huic ego neque [59] tribunatum, neque [60] praefecturam, neque vllius beneficii [61] certum nomen peto; beniuolentiam tuam et liberalitatem peto: neque [62] impedio; [63] quo minus, si tibi ita placuerit, etiam [64] hisce eum ornes [65] gloriolae insignibus. Totum denique hominem tibi trado de manu, vt aiunt, in manum tuam istam, victoria et fide [66] praestantem. Sumus enim [67] putidiusculi, [68] quam per te vix licet: verum, vt [69] video, [70] licebit. Cura, vt valeas, et me, vt amas, ama.

59 militum. 60 equitum. 61 insigne. 62 obsto. 63 vt non. 64 huiusmodi. 65 vt sunt tribunatus et praefectura. 66 quae manus tua praestat. 67 paullo, quam satis est, diligentiores. 68 non vis me tam diligentem esse in eo commendando. 69 considero. 70 accipies in bonam partem officium meum.

VI M. T. C. TREBATIO S. D

1 In omnibus meis epistolis, quas ad Caesarem aut Balbum mitto, [2] legitima quaedam est [3] accessio commendationis tuae: nec [4] ea vulgaris, sed cum aliquo [5] insigni indicio meae erga te beniuolentiae. Tu [6] modo ineptias istas, et desideria [7] vrbis et [8] vrbanitatis depone: et [9] quo consilio profectus es, id

1 Est epistola hortatoria. 2 iusta. 3 augmentatio. 4 accessio est. 5 singulari significatione. 6 solummodo. 7 Romae. 8 vrbanae ciuilitatis Romanae. 9 profectus erat, vt beniuolentiam Caesaris adipisceretur.

id assiduitate et virtute consequere. [10] Hoc tibi tam ignoscemus nos [11] amici, quam ignoverunt [12] Medeae, [13] quae [14] Corinthum, arcem [15] altam, [16] habebant, matronae [17] opulentae, [18] optimates: [19] quibus [20] illa manibus [21] gypsatissimis [22] persuasit, ne sibi [23] vitio illae [24] verterent, quod abesset a patria.

Nam multi [25] suam rem bene gessere, et publicam, [26] patria procul:
Multi qui domi aetatem agerent, propterea sunt improbati.

Quo in [27] numero tu certe fuisses, nisi te [28] extrusissemus. Sed plura scribemus alias. Tu, qui caeteris [29] cauere [30] didicisti, [31] in Britannia ne ab [32] essedariis decipiaris, [33] caueto: et, [34] quando [35] Medeam agere coepi, illud semper memento: [36] *Qui ipse sibi sapiens prodesse non quit*, [37] *nequidquam sapit.* Cura, vt valeas.

VII

10 quod rem bene geras foris. 11 tui. 12 quod extra patriam ageret. 13 haec ex veteri quapiam tragoedia sumta sunt. 14 vrbem Achaiae in Isthmo, quam cepit euertitque L. Mummius. 15 vnde Acrocorinthus ea arx dicitur. 16 habitabant. 17 diuites. 18 inter optimas habitae. 19 matronis. 20 Medea. 21 vt persona Comica, manibus gypso illitis, gubernans vocem. 22 ad hoc induxit. 23 matronae. 24 darent. 25 propriam. 26 a. 27 improborum. 28 vi quadam exire coëgissemus. 29 dare consilium litigantibus. 30 a legibus. 31 quae nunc dicitur Anglia. 32 militibus Britannicis ex essedis pugnantibus. 33 turpe est iurisconsulto decipi. 34 quoniam. 35 citare. 36 versus Ennii ex Euripidis Medea. 37 nullo modo est sapiens.

VII M. T. C. TREBATIO S. D

1 Ego te [2] commendare non desisto: sed, [3] quid proficiam, ex te scire cupio. [4] Spem maximam habeo in Balbo: ad quem de te diligentissime et saepissime scribo. Illud soleo mirari, non me toties accipere tuas litteras, quoties a Quinto mihi fratre [5] afferantur. In [6] Britannia nihil esse audio [7] neque auri neque argenti. [8] Id si ita est, [9] essedum aliquod suadeo capias, et [10] ad nos [11] quam primum recurras. Sin autem sine Britannia tamen assequi id, [12] quod volumus, possumus; perfice, vt sis [13] in familiaribus Caesaris. multum te [14] in eo [15] frater adiuuabit meus, multum Balbus: sed, mihi crede, tuus [16] pudor et [17] labor plurimum. [18] Imperatorem liberalissimum habes, [19] aetatem [20] opportunissimam, commendationem [21] certe [22] singularem: vt tibi [23] vnum timendum sit, ne ipse [24] tibi defuisse videare. Vale.

VIII

1 Epistola est hortatoria. 2 Caesari. 3 quantum commendatus sim Caesari. 4 de te conceptam. 5 litterae, non tuae, sed illius. 6 Anglia. 7 quasi dicat, te illic nihil lucrari. 8 si in Britannia nihil est, neque auri, neque argenti. 9 vehiculum. 10 iocatur. 11 citissime. 12 te per Caesarem honorem promouere. 13 in numero familiarium. 14 vt sis in familiaribus Caesaris. 15 Quintus. 16 verecundi tui mores. 17 iuuabunt. 18 Caesarem. 19 tuam iuuenilem. 20 rebus gerendis. 21 haud dubie. 22 a me. 23 adsunt enim caetera. 24 vtilitati tuae.

VIII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Scripsit ad me Caesar perhumaniter, nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certe fore: cui quidem ego rescripsi, quam mihi gratum esset futurum, si quam plurimum in te studii, officii, liberalitatis suae [2] contulisset. Sed ex tuis litteris cognoui [3] praeproperam quandam festinationem tuam: et simul sum admiratus, cur [4] tribunatus [5] commoda, demto praesertim labore militiae, contemseris. [6] Querar cum Vacerra et Manilio: nam [7] Cornelio [8] nihil audeo dicere, cuius tu periculo stultus es, [9] quando te ab eo [10] sapere didicisse profiteris. [11] Quin tu vrges istam [12] occasionem et facultatem, qua melior nunquam reperietur? Quod scribis de illo [13] Praeciano iureconsulto; ego te ei non desino commendare. scribit etiam ipse mihi, te sibi [14] gratias agere debere. De eo quid sit, cura, vt sciam. Ego [15] vestras. [16] Britannicas litteras exspecto. Vale.

VIIII

1 Epistola est obiurgatoria. 2 si tibi beneficia tribuisset. 3 nimis properantem. 4 militum, 5 praemia. 6 accusabo te apud amicos tuos. 7 Q. Cornelio. 8 ne magistratum offendam. 9 quandoquidem. 10 et ita si tu erras, ille etiam errat. 11 cur non instanter persequeris? 12 obtinendi tribunatus. 13 qui erat apud Caesarem gratiosior, quam Trebatius. 14 quia suo te iuuerit officio. 15 a te, et a fratre scriptas. 16 e Britannia, et de rebus Britannicis.

VIIII M. T. C. TREBATIO S. D

1 Iam diu ignoro, quid agas, nihil enim scribis: neque ego ad te his duobus mensibus scripseram: quia cum Quinto, fratre meo, non eras. [2] quo mitterem, aut cui darem, nesciebam. Cupio scire quid agas, et vbi sis [3] hiematurus. Equidem [4] velim cum Caesare: sed ad eum propter [5] eius [6] occupationes nihil sum ausus scribere; [7] ad Balbum tamen scripsi. Tu [8] tibi deesse noli: [9] *serius potius ad nos*, [10] *dum plenior*. [11] Quod huc properes, nihil est, praesertim [12] Battara mortuo. sed tibi consilium non deest. Quid [13] constitueris, cupio scire. Cn. Octauius, [14] an Cn. Cornelius, tuus [15] quidem familiaris, [16] summo genere natus, [17] terrae filius, [18] is me, quia scit, tuum familiarem esse, [19] crebro ad coenam inuitat. adhuc non potuit [20] perducere: sed mihi tamen [21] gratum est. Vale.

X

1 Hortatoria est epistola. 2 ad quem locum. 3 hiberna tempora transacturus. 4 vt hiemes. 5 Caesaris. 6 alii libri habent: *luctum*. Locus enim est in Codd. mutilus. 7 vt eius opera hiemares cum Caesare. 8 vtilitati tuae. 9 tardius, quam citius, sc. redi. 10 dummodo redeas ditior. 11 propter quod Romam festines. 12 cum quo suauiter viuere solebas. 13 facere de mansione. 14 incertum est. 15 certe. 16 ironia. 17 homo minime generosus. 18 homo vanus. 19 ineptum hominem carpit. 20 me ad coenam suam. 21 quod eo sit animo.

X M. T. C. TREBATIO S. D.

[1] Legi tuas litteras, ex quibus intellexi, te Caesari [2] nostro valde [3] iurisconsultorum videri. Est, [4] quod gaudeas, te in ista loca venisse, vbi [5] aliquid sapere viderere. Quod si in Britanniam quoque profectus esses; profecto nemo in illa tanta insula [6] peritior te fuisset. Verum tamen; [7] rideamus licet, sum enim a te [8] inuitatus; [9] subinuideo tibi, vltro te etiam [10] arcessitum ab [11] eo, ad quem caeteri, non propter superbiam eius, sed propter occupationem, [12] adspirare non possunt. Sed tu in ista [13] epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus, [14] quae mehercule mihi non minori curae sunt, quam [15] meae. Valde metuo, ne [16] frigeas in [17] hibernis. quamobrem [18] camino luculento vtendum censeo. [19] Idem et [20] Mucio et [21] Manilio placebat, [22] praesertim qui [23] sagis non abundares: quanquam vos nunc [24] istic [25] satis calere audio. quo quidem [26] nuntio valde mehercule de te timueram. Sed

1 Epistola est iocosa. 2 communi amico et patrono. 3 peritum iuris. 4 propter quod gaudere possis. 5 vbi non habeatis de vulgo. 6 laudare videtur et vituperat. 7 vt iocemur. 8 ad ridendum. 9 latenter. 10 receptum in familiaritatem. 11 Caesare. 12 spem perveniendi habere. 13 tua. 14 res tuae. 15 res. 16 nihil agas. 17 locis, vbi hiemas. 18 igni multo vtendum tibi. 19 vt camino luculento vtaris. 20 iurisconsulto. 21 et hic iurisconsultus erat. 22 tibi. 23 vestibus militaribus. 24 in Britannia. 25 plus habere negotii. 26 de metu belli ineundi.

Sed tu in re militari multo es [27] cautior, quam in aduocationibus: qui neque [28] in Oceano natare volueris, [29] studiosissimus homo natandi, neque spectare [30] essedarios: quem antea ne [31] Andabatam quidem defraudare poteramus. Sed iam satis [32] iocati sumus. Ego de te ad Caesarem quam diligenter scripserim, tute scis; [33] quam saepe, ego. Sed mehercule iam [34] intermiseram, ne viderer liberalissimi [35] hominis meique amantissimi voluntati erga me diffidere. Sed tamen his litteris, quas [36] proxime [37] dedi, putaui esse hominem commonendum. [38] id feci. Quid [39] profecerim, facias me velim certiorem; et [40] simul de toto statu tuo consiliisque omnibus. Scire enim cupio, [41] quid agas, [42] quid exspectes, quam longum istum tuum discessum a nobis futurum [43] putes. Sic enim tibi [44] persuadeas velim, [45] vnum mihi esse solatium, quare [46] facilius possim pati, te esse sine nobis, si tibi esse [47] id [48] emolumento

27 quia in re militari non commisit se periculo. 28 iocatur in Trebatii timiditatem. 29 cum sis homo studiosissimus natandi. 30 Britannos ex essedis praeliantes. 31 ipsum Trebatium Andabatam. 32 per iocum locuti. 33 ego scio, quam saepe scripserim. 34 ad tempus omiseram ad Caesarem de te scribere. 35 Caesaris. 36 nuperrime. 37 ad eum. 38 commonui eum. 39 quantum tibi profuerim. 40 facias me certiorem. 41 hoc refertur ad illud, *de statu tuo.* 42 quid boni speres tibi futurum. 43 hoc ad illud pertinet, *consiliisque omnibus.* 44 certe credas. 45 me habere vnum solatium de absentia tua. 46 minus moleste. 47 te esse sine nobis. 48 lucro.

mento sciam [49]: sin autem id non est, nihil duobus nobis est stultius; [50] me, qui te non Romam [51] attraham; [52] te, qui non [53] huc advoles. Vna mehercule nostra vel seuera vel iocosa congressio [54] pluris erit, [55] quam non modo [56] hostes, sed etiam [57] fratres nostri [58] Haedui. Quare omnibus de rebus fac vt quamprimum sciam. [59] Aut consolando, aut consilio, aut [60] re, iuuero.

49 sed si nullum est tibi emolumentum ex absentia. 50 nihil est stultius. 51 plus est, quam vocem. 52 nihil est stultius. 53 Romam quam celerrime venias. 54 maioris pretii. 55 sint. 56 Britanni. 57 fratres populi Romani. 58 populi in Burgundia. 59 e Terentii Heautontimorumeno huc translatum. 60 auxilio.

XI M. T. C. TREBATIO S. D

1 Nisi ante Roma [2] profectus esses, nunc eam certe relinqueres. quis enim tot [3] interregnis iureconsultum [4] desiderat? Ego omnibus, [5] vnde petitur, hoc consilii dederim, vt a singulis interregibus [6] binas [7] aduocationes postu-

1 Iocosa est epistola. 2 discessisses. 3 *interregnum* his temporibus erat, quum nullus magistratus maior esset. 4 *interrex* est magistratus ordinarius, qui tempore interregni creatur, comitiorum habendorum caussa. 5 ii, vnde petitur, sunt rei in caussis priuatis. 6 quia cum toties mutarentur per seditionem, singulae non suffecissent. 7 *zwey Fristen.*

postulent. Satisne tibi videor [8] abs te ius ciuile didicisse? Sed heus tu! quid agis? ecquid [9] fit? video enim te iam iocari per litteras. Haec [10] signa meliora sunt, [11] quam in meo [12] Tusculano. Sed [13] quid sit, scire cupio. [14] Consuli quidem te a Caesare scribis: sed ego tibi ab [15] illo [16] consuli mallem, [17] quod si aut fit, aut futurum putas, [18] perfer istam [19] militiam et [20] permane. Ego enim desiderium [21] tui spe [22] tuorum commodorum [23] consolabor: sin autem [24] ista sunt [25] inaniora: [26] recipe te ad nos. Nam aut erit [27] hic [28] aliquid aliquando: aut [29] si minus, vna mehercule [30] collocutio nostra [31] pluris erit, quam omnes [32] Samarobriuae. Denique, si, te cito [33] retuleris: [34] sermo [35] nullus erit: sin [36] frustra diutius absfueris, non modo [37] Laberium, sed etiam [38] sodalem nostrum [39] Valerium, [40] pertime-

8 dederimne tale consilium. 9 a te. 10 indicia animi hilaris. 11 erant signa. 12 agro cum villa, quam signis ornauerat. 13 quod ita animum mutaueris. 14 consilium a te peti dubia in re. 15 Caesare. 16 prospici. 17 a Caesare tibi consuli. 18 ad finem vsque fer. 19 quasi grauem. 20 apud Caesarem. 21 quod habeo ex absentia tua. 22 quam habuero de commodis tuis. 23 quasi per consolationem medebor. 24 quae sperem. 25 nimis inanis. 26 reduc te quasi in locum meliorem. 27 Romae. 28 commodi. 29 si non erit hic aliud. 30 congressio. 31 maioris emolumenti. 32 ciues eius vrbis in Gallia Belgica. 33 Britannia. 34 de te, ac constantia tua. 35 quia omnes putabunt, te remissum a Caesare. 36 nihil obtinendo a Caesare. 37 equitem Romanum. 38 conuictorem. 39 L. Valerium Satullum. 40 ne in te scribant epigramma.

timeſco. [41] mira enim [42] perſona [43] induci poteſt [44] Britannici iureconſulti. Hic ego non [45] rideo, quamuis tu rideas: ſed de re ſeueriſſima tecum, vt ſoleo, iocor. Remoto ioco, tibi hoc amiciſſimo animo praecipio, vt, ſi [46] iſtic mea commendatione [47] tuam dignitatem obtinebis, [48] perferas noſtri deſiderium: [49] honeſtatem et [50] facultates tuas augeas. ſin autem [51] iſta [52] frigebunt, recipias te ad tuos. Omnia tamen, quae vis, et tua virtute profecto, et noſtro [53] ſummo erga te [54] ſtudio [55] conſequere. Vale.

41 multum ridicula. 42 vt in ſcenam inducuntur ab hiſtrionibus perſonae diuerſorum. 43 a poëtis. 44 tui Trebatii. 45 ridendo contemno. 46 apud Caeſarem. 47 locum honoris te digni conſequeris. 48 ad finem vsque feras. 49 honorem. 50 rem domeſticam. 51 dignitas et facultates. 52 frigide obuenient tibi. 53 maximo. 54 quo fit, vt te Caeſari vehementer commendemus. 55 obtinebis.

XII M. T. C. TREBATIO S. D

1 Mirabar, quid eſſet, quod tu mihi litteras mittere intermiſiſſes. [2] Indicauit mihi [3] Panſa [4] meus, [5] Epicureum te eſſe factum. [6] O caſtra praeclara! quid tu feciſſes, ſi te [7] Tarentum, et non [8] Samarobriuam, miſiſſem? [9] Iam tum mihi non pla-

1 Tota eſt epiſtola iocoſa. 2 litteris e Gallia miſſis. 3 C. Vibius Panſa. 4 amicus vetus. 5 voluptati ſtudentem. 6 ironia eſt. 7 Calabriae vrbem. 8 vrbem Galliae Belgicae. 9 ab, eo ſtatim tempore.

placebas, cum idem [10] intuebare, [11] quod et Seius, familiaris meus. Sed quonam modo [12] ius ciuile defendes, cum omnia [13] tua causſa facias, [14] non ciuium? Vbi porro illa erit [15] formula [16] fiduciae, [17] *vt inter bonos bene agier oportet?* [18] Quis enim eſt, qui facit nihil, niſi ſua cauſſa? Quod ius ſtatues [19] *communi diuidundo*, cum commune nihil poſſit eſſe apud eos, qui [20] omnia [21] voluptate ſua metiuntur? Quomodo autem tibi [22] placebit, *Iouem* [23] *lapidem* iurare, cum [24] ſcias, Iouem iratum eſſe nemini poſſe? Quid fiet porro populo [25] Vlubrano, ſi tu ſtatueris, [26] πολιτεύεσθαι [27] non oportere? Quare ſi plane a [28] nobis [29] deficis, [30] moleſte fero: ſin [31] Pauſæ aſſentari, [32] commodum eſt, ignoſco: [33] modo ſcribe aliquando ad nos, quid agas, et a nobis quid agi, quid [34] fieri, aut curari velis. Vale.

XIII

10 inſpectabas. 11 id eſt, lucrum aut voluptatem, vt ille. 12 quod profiteris. 13 proprii commodi. 14 cum ius ciuile dictum ſit, eo quod ciuium vtilitati conſulat. 15 regula iuris. 16 *fiducia* ſignificat contractum, quo aliquid alicui traditur vel venditur ſub conditione redditionis. 17 ita bene agi oportet. 18 q. d. nullus. 19 rerum communium diuiſioni. 20 bona. 21 id eſt, qui nihil dicunt bonum, niſi, vnde ſingularem captent voluptatem. 22 ex iure Romano. 23 repraeſentatum per lapidem. 24 ex paradoxo Epicuri, dicentis, deum non curare mortalia. 25 colenti Vlubras, oppidum Italiae ſatis deſertum. 26 remp. adminiſtrari. 27 dicebat Epicurus, Remp. capeſſere hominem bene ſanum oportere. 28 Academicis. 29 deſciſcis. 30 indigne. 31 Epicuri ſectam ſequenti. 32 tibi. 33 dummodo. 34 *agere* eſt quaſi genus, *facere* tanquam ſpecies.

XIII M. T. C. S. D. TREBATIO

[1] Adeo ne me iniuſtum eſſe [2] exiſtimaſti, vt tibi iraſcerer, quod parum mihi conſtans et nimium cupidus decedendi viderere, [3] ob eamque cauſſam me arbitrarere litteras ad te iam diu non miſiſſe? Mihi perturbatio animi tui, quam primis litteris perſpiciebam, moleſtiam attulit. Neque alia fuit vlla cauſſa intermiſſionis litterarum, niſi quod, vbi eſſes, plane neſciebam. [4] Hic tu me etiam [5] inſimulas, nec [6] ſatisfactionem meam accipis. Audi, [7] Teſta mi: vtrum ſuperbiorem te pecunia facit, an quod te imperator [8] conſulit? Moriar, ni, [9] quae tua gloria eſt, puto te malle a Caeſare [10] conſuli, quam [11] inaurari. Si vero [12] vtrumque eſt, quis te [13] feret, praeter me, qui [14] omnia ferre poſſum? Sed, vt ad rem redeam, te iſtic invitum non eſſe, vehementer gaudeo? et vt [15] illud erat moleſtum, ſic hoc eſt iucundum. Tantum metuo, ne [16] artificium tuum tibi parum proſit. Nam, vt audio, [17] iſtic

[18] *Non*

1 Iocoſa eſt epiſtola. 2 iudicaſti. 3 quod tibi iraſcerer. 4 in hac purgatione mea. 5 occulte arguis. 6 purgationem, qua tibi conor ſatisfacere. 7 appellatur enim Trebatius Teſta. 8 abs te conſilium petit. 9 quae tua ambitio. 10 conſilium peti. 11 totus aureus fieri. 12 quod et pecunia, et quod Caeſar te conſulit. 13 tolerabit. 14 etiam ſuperbiſſimos mores tuos. 15 te ſuperbum factum eſſe. 10 peritia iuris ciuilis. 18 in Britannia.

[18] *Non ex iure manu consertum, sed* [19] *mage* [20] *ferro*
[21] *Rem repetunt.*

[22] Et tu soles ad vim faciendam adhiberi? Neque [23] est, quod illam [24] exceptionem in [25] interdicto pertimescas: [26] *Quod tu prior vi hominibus armatis non veneris.* Scio enim, te non esse [27] procacem in lacessendo. Sed vt ego quoque te aliquid admoneam de [28] nostris [28] cautionibus, [30] Treuiros vites censeo. audio [31] capitales esse. [32] mallem auro, argento, aere essent. Sed alias iocabimur. Tu ad me de istis rebus omnibus scribas velim quam diligentissime. [33] A. d. IIII Non. Mart.

18 istic non litibus, sed armis res geritur. 19 magis. 20 vi armorum. 21 ablatam. 22 in hoc timiditatis arguitur Trebatius. 23 caussa. 24 adiunctionem. 25 praetoris actionem. 26 iocatur Cicero. 27 petulantem. 28 iocatur. 29 cautelis. 30 Galliae populos, Rheno flumini finitimos. 31 hostes. 32 mallem eos habere aurum. 33 scriptum Romae.

XIIII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Chrysippus Vettius, Cyri [2] architecti libertus, fecit, vt te non immemorem putarem mei. salutem enim mihi verbis tuis nuntiauit. Valde iam [3] lautus es, qui grauere litteras ad me dare, homini praesertim prope [4] domestico. Quodsi [5] scribere oblitus es, [6] mi-

1 Epistola est iocosa. 2 principis aedificatorum. 3 delicatus. 4 Chrysippo. 5 ludit in hoc verbo Cicero.

[6] minus multi iam, te [7] aduocato, [8] caussa cadent: sin nostri oblitus es, dabo operam, vt [9] istuc veniam, antequam plane ex animo tuo [10] effluo. sin [11] aestiuorum timor te [12] debilitat; [13] aliquid excogita, vt fecisti [14] de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chrysippo, te esse Caesari familiarem: sed mehercule mallem, id quod erat [15] aequius, de tuis rebus [16] ex tuis litteris quam saepissime cognoscere. Quod certe ita fieret, si tu maluisses [17] beniuolentiae, quam [18] litium iura perdiscere. Sed haec iocati sumus et [19] tuo more, et nonnihil etiam [20] nostro. Te valde amamus, nosque a te amari cum volumus, [21] tum etiam confidimus. Vale.

6 paucos habebis clientes. 7 per formulas. 8 a caussa sua. 9 vbi tu es. 10 celeriter elabar. 11 bellorum. 12 afficit. 13 aliquam occasionem non proficiscendi ad locum praelii. 14 quo ne ires, nescio quid excogitasti. 15 iustius. 16 quam ex sermonibus aliorum. 17 in amicos. 18 si tam legem amicitiae, quam iurisprudentiam calleres. 19 qui libenter iocaris. 20 more. 21 simul.

XV M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Quam sint [2] morosi, qui amant, [3] vel ex hoc intelligi potest. moleste ferebam antea, te inuitum [4] istic esse: [5] pungit me [6] rursus,

1 Epistola est familiaris. 2 anxii. 3 etiam ex hac re, quam dicturus sum. 4 in Gallis. 5 dolore afficit. 6 contrario.

ſus, quod ſcribis, te iſtic libenter. neque enim, mea [7] commendatione te non delectari, facile patiebar, et nunc angor, quidquam tibi ſine me eſſe iucundum. Sed hoc tamen malo nos [8] ferre [9] deſiderium, quam te non [10] ea, quae [11] ſpero, [12] conſequi. Quum vero in C. [13] Matii, ſuauiſſimi doctiſſimique hominis, familiaritatem veniſti, non dici poteſt, quam valde gaudeam: [14] qui, fac, vt te quam maxime diligat. mihi crede, nihil ex [15] iſta prouincia potes, quod [16] iucundius ſit, [17] deportare. Cura, vt valeas.

7 qua te commendabam Caeſari. 8 pari. 9 tui abſentis. 10 honeſtatem et commoda. 11 te conſecuturum. 12 obtinere a Caeſare. 13 qui apud Caeſarem gratia valuit. 14 Matius. 15 in qua apud Caeſarem militas. 16 quam diligi a tali viro. 17 portare.

XVI M. T. C. TREBATIO S. D

[1] In [2] Equo Troiano ſcis eſſe [3] in extremo, *ſero* [4] *ſapiunt*. Tu tamen, mi [5] vetule, [6] non ſero: [7] primum illas [8] rabioſulas [9] ſat fatuas dediſti: deinde, quod in Britannia [10] non nimis φιλοθέωρον te praebuiſti, plane non reprehendo. nunc vero [11] in hibernis [12] iniectus mihi [13] videris. [14] itaque te commouere non

1 Iocoſa epiſtola eſt. 2 Liuii Andronici tragoedia. 3 in extrema parte fabulae. 4 Phryges. 5 vetus amicule. 6 ſapuiſti. 7 quod. 8 litteras mordaces. 9 ſatis inſulſas. 10 non valde cupidum ſpectandi. 11 in locis tuis. 12 torpens. 13 hibernorum tempus nondum erat, 14 et ita.

non curas. [15] *Vsquequaque sapere oportet: id erit* [16] *telum acerrimum.* [17]Ego si foris coenitarem, Cn. Octauio, familiari tuo, [18] non defuissem: cui tamen [19] dixi, cum me [20] aliquoties [21] inuitaret, Oro te, [22] quis tu es? sed, mehercule, [23] extra iocum, homo [24] bellus est. vellem eum tecum [25] abduxisses. Quid [26] agatis, et ecquid in Italiam [27] venturi sitis hac hieme: fac plane sciam. Balbus mihi confirmauit, te diuitem futurum. [28] id vtrum [29] Romano more [30] locutus sit, [31] bene numatum te futurum, an, quo modo [32] Stoici dicunt, *omnes esse diuites, qui* [33] *caelo et terra frui possint,* postea [34] videro. [35] Qui [36] istinc veniunt, [37] superbiam tuam [38] accusant, [39] quod negent te percunctantibus respondere. sed tamen est, [40] quod gaudeas. [41] constat enim inter omnes, neminem te [42] vno [43] Samarobriuae iuris peritiorem esse. Vale.

XVII

15 vbique. 16 summum est in sapientia praesidium. 17 si ego solerem frequenter extra domum meam coenare. 18 in coena. 19 satis superbe. 20 aliquantulum frequenter. 21 ad coenam. 22 vt apud de coenem. 23 loquor. 24 lepidus. 25 in expeditionem. 26 vos omnes. 27 venerunt. 28 te diuitem futurum. 29 quo Romani aliquem diuitem censent. 30 Balbus. 31 multum numis abundantem. 32 qui sapientis esse omnia confirmant. 33 hac vita. 34 disquiram. 35 homines. 36 e Gallia. 37 non quod superbus esset, sed quod a nemine consuleretur. 38 reprehendunt. 39 quia dicunt te sciendi caussa aliquid interrogantibus de iure non ostendere, qualis eorum caussa sit. 40 propter quod. 41 sine controuersia tenetur. 42 solo. 43 vrbe Galliae.

XVII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Ex [2] tuis litteris [3] et [4] Quinto fratri [5] gratias egi, et te [6] aliquando collaudare possum, quod iam videris [7] certa aliqua in sententia constitisse. Nam [8] primorum mensium litteris tuis vehementer commouebar, quod mihi interdum, [9] pace tua [10] dixerim, [11] leuis in [12] vrbis [13] vrbanitatisque desiderio, interdum [14] piger, interdum timidus in labore militari, saepe autem etiam, [15] quod [16] a te alienissimus et [17] subimpudens videbare. Tanquam enim [18] syngrapham [19] ad Imperatorem, non [20] epistolam, attulisses, sic [21] pecunia ablata, domum redire properabas: nec tibi in mentem veniebat, [22] eos ipsos, qui cum [23] syngraphis venissent [24] Alexandream, [25] nullum adhuc numum auferre potuisse. Ego, si [26] mei commodi rationem ducerem, te me-

1 Nuntiatoria epistola et hortatoria. 2 postquam legi litteras tuas. 3 simul. 4 meo. 5 quod officiis te suis complectatur. 6 tandem. 7 in quodam firmo proposito. 8 quas primis mensibus ad nos dedisti. 9 salva. 10 liceat mihi dixisse. 11 mobilis. 12 Romae. 13 vrbanae vitae. 14 quippe tribunatum contemserat. 15 quia. 16 a consuetis. 17 aliquantulum impudens. 18 schedulam. 19 ad Caesarem. 20 commendatitiam. 21 ex stipendio assignata. 22 C. Rabirium posthumum caeterosque eius amicos. 23 scriptis obligatoriis. 24 Aegypti vrbem. 25 aliquot etiam ex iis in vincula conuicti. 26 meae vtilitatis respectum haberem.

cum eſſe maxime vellem. non enim mediocri afficiebatur vel voluptate ex [27] conſuetudine noſtra, vel vtilitate ex [28] conſilio atque [29] opera tua. Sed cum te [30] ex adoleſcentia tua in amicitiam et fidem meam contuliſſes; ſemper non modo [31] tuendum mihi, ſed etiam [32] augendum atque [33] ornandum putavi. Itaque [34] quoad opinatus ſum, me [35] in prouinciam exiturum, quae ad te [36] vltro [37] attulerim, meminiſſe te credo. poſteaquam mea mutata [38] ratio eſt, cum viderem, me a Caeſare honorificentiſſime tractari et [39] vnice diligi, [40] hominisque liberalitatem incredibilem et ſingularem [41] fidem noſſem; ſic [42] ei te commendaui et [43] tradidi, vt [44] graviſſime [45] diligentiſſimeque potui. [46] Quod [47] ille [48] ita et accepit, et mihi ſaepe [49] litteris [50] ſignificauit, et tibi verbis et re oſtendit, mea commendatione ſeſe valde eſſe [51] commotum. [52] Hunc tu virum [53] nactus, [54] ſi me aut ſapere aliquid, aut velle [55] tua cauſſa putas, [56] ne dimiſeris: et, ſi qua te forte

27 conuerſatione. 28 tuo. 29 labore. 30 ab. 31 protegendum a me. 32 commodis. 33 honoribus. 34 quamdiu. 35 in Hiſpaniam legatum. 36 non rogatus. 37 multis rebus potuit Cicero Trebatio conſulere. 38 conditio. 39 ſummopere, maxime 40 Caeſaris. 41 fidelitatem. 42 Caeſari. 43 fidei commiſit. 44 grauiſſimis verbis. 45 ſic, vt nihil praetermiſerim. 46 quam commendationem meam. 47 Caeſar. 48 grauiſſime. 49 ſuis. 50 indicauit. 51 affectum erga te. 52 talem. 53 adeptus. 54 ſi me nec iudicio tali exiſtimas. 55 pro vtilitate tua. 56 caue dimittas.

te res aliquando [57] offenderit, cum [58] ille aut [59] occupatione aut [60] difficultate [61] tardior tibi erit visus, [62] perferto, et [63] vltima exspectato: quae ego tibi et [64] iucunda et honesta praestabo. [65] Pluribus te hortari non debeo. tantum [66] moneo, neque amicitiae [67] confirmandae clarissimi ac liberalissimi [68] viri, neque [69] vberioris prouinciae, neque [70] aetatis, magis idoneum [71] tempus, [72] hoc si amiseris, [73] te esse [74] vllum vnquam repertu-rum. [75] Hoc, quemadmodum [76] vos scribere soletis in vestris [77] libris, idem [78] Q. Cornelio videbatur. In Britanniam te profectum non esse, [79] gaudeo, quod et tu [80] labore caruisti, et ego te [81] de rebus illis non [82] audiam. Vbi [83] sis hibernaturus, et qua [84] spe aut [85] conditione, perscribas ad me velim.

57 laeserit apud Caesarem. 58 Caesar. 59 sua. 60 eius rei, quam consequi cupias. 61 ad vota tua perficienda. 62 ad finem vsque ferto. 63 exitum rei. 64 vtilia efficiam. 65 verbis. 66 te. 67 stabiliendae. 68 Caesaris. 69 pinguioris. 70 cum sis ea aetate, in qua et labores obire, et gratiam promereri possis. 71 nullum esse. 72 tempus. 73 moneo te. 74 aliud tempus tantae commoditatis. 75 quod te moneo. 76 iurisconsulti. 77 instrumentis. 78 Trebatii magistro. 79 et tamen prius risit. 80 militari. 81 gloriantem de rebus a te gestis. 82 cum fastidio. 83 hiemem in hibernis transacturus. 84 futuri commodi. 85 praesentis commodi.

XVIII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Accepi a te aliquot epiſtolas vno tempore, quas tu [2] diuerſis temporibus [3] dederas: in quibus me [4] caetera delectarunt. Significabant enim, te [5] iſtam militiam iam firmo animo ferre, et eſſe [6] fortem virum et conſtantem. [7] Quae ego [8] paulliſper in te deſideraui, [9] non imbecillitate animi tui ſed magis, vt deſiderio noſtri te [10] aeſtuare putarem. Quare [11] perge, vt coepiſti: forti animo iſtam tolera militiam. [12] Multa, mihi crede, aſſequere. ego enim renouabo [13] commendationem, ſed [14] tempore. [15] Sic habeto, non tibi maiori eſſe curae, vt iſte tuus a me diſceſſus [16] fructuoſiſſimus tibi ſit, quam mihi. Itaque [17] quando veſtrae cautiones infirmae ſunt: [18] Graeculam tibi miſi cautionem chirographi mei. Tu me velim de [19] ratione [20] Gallici belli certiorem facias. ego enim [21] ignauiſſimo cuique maximam fidem habeo. Sed, vt ad epiſtolas tuas redeam, [22] cae-

1 Epiſtola eſt iocoſa et hortatoria. 2 eodem tamen exemplo. 3 tabellariis. 4 praeterquam quod non eſſent ſuo tempore perlatae. 5 ſub Caeſare. 6 non, vt antea videbare, timidum. 7 duo iam dicta. 8 perparum temporis. 9 non puſillanimitate. 10 ardere. 11 procede. 12 commoda. 13 tui apud Caeſarem. 14 tempeſtiue. 15 ſcito, crede. 16 vtiliſſimus. 17 quandoquidem tuum iſtic artificium tibi parum prodeſt. 18 ego tibi cauere volui miſſo, quod mea manu Graece ſcripſi. 19 forma. 20 videtur iam abſolutum eſſe bellum Britannicum. 21 nihil valenti ad rem bellicam.

[22] caetera [23] belle. [24] illud miror: quis solet [25] eodem exemplo [26] plures dare, [27] qui sua manu scribit? Nam, [28] quod [29] in palimpsesto, laudo equidem [30] parsimoniam: sed miror, quid in illa [31] chartula fuerit, quod delere malueris, quam [32] haec scribere, nisi forte tuas [33] formulas. Non enim puto te meas epistolas [34] delere, vt [35] reponas [36] tuas. An hoc significas, [37] nihil fieri? [38] frigere te? ne chartam quidem tibi [39] suppeditare? Iam ista tua culpa est, qui verecundiam tecum [40] extuleris, et non hic nobiscum reliqueris. Ego te Balbo, cum ad vos [41] proficiscetur, [42] more Romano commendabo. Tu, si intervallum longius erit mearum litterarum, ne sis admiratus. eram enim [43] absuturus mense Aprili. Has litteras scripsi in [44] Pomptino, cum ad [45] villam Mertillii Philemonis diuertissem: ex [46] qua iam [47] audieram [48] fremitum clientium meorum, [49] quos quidem tu mihi [50] conciliasti. Nam [51] Vlubris, [52] ho-

22 scripsisti. 23 bene. 24 quod plures ad me dedisti litteras 25 iisdem verbis scriptas. 26 epistolas. 27 et non dictat, quae alii scribant. 28 scripsisti. 29 in membrana iterum abrasa. 30 ita tacite notat Trebatium auaritiae. 31 rasa. 32 nullius momenti res. 33 delere maluisti. 34 radendo membranas. 37 lucri tibi in exercitu. 38 otiosum esse. 39 subministrari tibi ad scribendum. 40 extra vrbem tuleris. 41 istinc discedet. 42 ingenue. 43 domo. 44 agro illo in sinu Cumano. 45 domum in agro sitam. 46 villa. 47 quia non longe aberant. 48 strepitum. 49 clientes. 50 comparasti. 51 oppido inculto.

[52] honoris mei caussa, [53] vim maximam [54] ranunculorum se [55] commosse constabat. Cura, vt valeas. A. d. VI Idus Apr. [56] de Pomptino.

Epistolam tuam, quam accepi ab L. Arruntio, conscidi [57] innocentem. nihil enim [58] habebat, quod non [59] vel in [60] concione [61] recte legi posset. Sed [62] et [63] Arruntius [64] ita te mandasse aiebat, et tu adscripseras. Verum [65] illud esto. nihil te ad me postea scripsisse [66] demiror, praesertim [67] tam nouis rebus. Vale.

52 vt me honorifice acciperent. 53 multitudinem. 54 Vlubranorum, qui in paludibus habitant. 55 commouisse. 56 scriptum. 57 non sic meritam. 58 scriptum continebat. 59 etiam. 60 concilio. 61 sine periculo. 62 etiam. 63 qui eam attulit. 64 vt ita facerem. 65 quod mandaras. 66 valde miror. 67 cum tam multa contigerint.

XVIIII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Vide, quanti apud me sis: etsi [2] iure [3] id quidem: [4] non enim amore te vinco. Verum tamen, quod [5] praesenti tibi prope [6] subnegarem; [7] non tribuerem certe: id absenti [8] debere non potui. Itaque, [9] vt primum [10] Velia [11] nauigare coepi, institui [12] Topica

1 Epistola est nuntiatoria. 2 merito tuo. 3 fit. 4 nam non plus te amo, quam amor a te. 5 in Tusculano. 6 aliquantulum negaueram. 7 non sponte offerrem. 8 id volui persoluere. 9 cum primum. 10 ab oppido. 11 nauigando discedere. 12 libros Aristotelis totis locis argumentationum.

pica [13] Aristotelea conscribere, ab ipsa vrbe commonitus, [14] amantissima tui. Eum [15] librum tibi misi Rhegio, [16] scriptum, quam plenissime res illa scribi potuit. Sin tibi quaedam [17] videbuntur [18] obscuriora: cogitare debebis, nullam artem [19] litteris sine interprete, et sine aliqua exercitatione percipi posse. Non longe [20] abieris. num ius ciuile [21] vestrum ex libris [22] cognosci potest? [23] qui quanquam plurimi sunt: [24] doctorem tamen [25] vnum quem desiderant. Quanquam tu, si attente [26] leges, [27] si saepius, [28] per te omnia [29] consequere, [30] vt certe intelligas. Vt vero etiam ipsi tibi [31] loci, proposita quaestione, [32] occurrant, [33] exercitatione [34] consequere. In [35] qua quidem [36] nos te continebimus, si et salui [37] redierimus, et salua [38] ista offenderimus. V Kal. Sext. [39] Rhegio.

13 quod in eum librum praecepta Aristotelis multa transtulit. 14 quod Trebatius Veliae notus, ibi possessiones, a patre relictas, haberet. 15 Topicorum a me translatorum. 16 in ipsa nauigatione. 17 in eo. 18 ad intelligendum prima lectione. 19 ex ipsis tantum litteris. 20 a professione tua. 21 quod vos iureconsulti profitemini. 22 perfecte disci. 23 libri. 24 qui illustret ea, quae obscuriora. 25 aliquem vnum. 26 librum Topicorum. 27 leges. 28 sine interprete. 29 obtinebis. 30 si non omnia, hoc certe vt intelligas, consequere. 31 ipsae sedes inueniendorum argumentorum. 32 sic vt eis statim vti possis. 33 sola. 34 id. 35 exercitatione. 36 ego tibi praeceptor ero. 37 e Graecia Romam. 38 quae sunt, vbi nunc es. 39 oppido Bruttiorum in Italia.

XX M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Amabilior mihi [2] Velia fuit, quod te [3] ab ea ſenſi amari. Sed quid ego dicam [4] te, [5] quem quis non amat? Rufio, medius fidius, [6] tuus ita deſiderabatur, vt ſi eſſet vnus [7] nobis. Sed ego te non reprehendo, qui [8] illum ad [9] aedificationem tuam traduxeris. Quanquam enim Velia non eſt vilior, quam [10] Lupercal: tamen [11] iſtuc malo, quam [12] haec omnia. Tu, [13] ſi me audies, quem [14] ſoles, has [15] paternas poſſeſſiones [16] tenebis; neſcio quid enim Velienſes [17] verebantur; neque Heletem, [18] nobilem [19] amnem, relinques, nec [20] Papirianam domum deſeres: quanquam [21] illa [22] quidem habet [23] lotum, a quo etiam aduenae [24] teneri ſolent: [25] quem tamen ſi exciderís, [26] multum proſpexeris. Sed [27] in primis opportunum videtur, [28] his praeſertim temporibus, habere, [29] perfugium,

1 Epiſtola eſt ſuaſoria. 2 vrbs Lucaniae. 3 ab eius omnibus incolis. 4 amari ab ea. 5 quid. 6 quod eiusdem eſſet gentis. 7 qui illic poſſeſſiones habemus. 8 Rufionem. 9 aedificabat Trebatius in regione Lupercali proxima. 10 locus Romae ſub Palatino monte. 11 iſtud ipſum Lupercal. 12 quae Veliae ſunt. 13 ſi obedies mihi. 14 audire. 15 a patre acceptas. 16 non vendes. 17 quod audierint, te velle vendere. 18 quia Velia ab eo nomen accipit. 19 iuxta domum tuam. 20 emtam de Papirio quodam a Trebatio. 21 domus. 22 certe. 23 arborem iucundae opacitatis. Alii, vt Manutius, legunt: *lucum*. 24 capi, vt nolint diſcedere. 25 lotum. 26 maius caeli ſpatium adſpicies. 27 praecipue. 28 periculoſis. 29 locum, ad quem confugias.

gium, primum eorum vrbem, quibus carus sis: deinde etiam tuam domum, tuosque agros, [30] eaque remoto, salubri, [31] amoenoque loco: [32] idque etiam [33] mea interesse, mi Trebati, arbitror. Sed valebis, meaque negotia [34] videbis, meque, diis [35] iuuantibus, ante [36] brumam exspectabis. Ego a Sex. Fadio, [37] Niconis discipulo, librum [38] abstuli, [39] Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. O [40] medicum suauem, meque [41] docilem ad hanc [42] disciplinam! sed Bassus, [43] noster me de hoc libro [44] celauit: [45] te [46] quidem non videtur. [47] Ventus increbescit. Cura, vt valeas. [48] XIII Kal. Sex. [49] Velia.

30 habere. 31 a strepitu populari. 32 te tenere eas possessiones. 33 in re mea esse. 34 curabis. 35 me. 36 solstitium hiemale. 37 medici. 38 Veliae. 39 niconis de edacitate 40 Niconem. 41 in illo libro documenta inerant; quo modo, incolumi valetudine, plurimum edi posset. 42 edacitatis. 43 amicus. 44 nullam mihi mentionem fecit. 45 celasse de hoc libro. 46 certe. 47 auster, aut alius. 48 quae nunc mensis Augusti sunt. 49 vrbe Lucaniae.

XXI M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Silii [2] caussam te docui. [3] is postea fuit apud me, cum ei dicerem, [4] tibi videri, [5] sponsionem [6] illam [7] nos [8] sine periculo facere

1 Commendatoria est epistola. 2 quid iuris haberet. 3 Silius. 4 quod tibi videretur. 5 quae fiebat interposita stipulatione certae pecuniae. 6 quam facere volebat. 7 Silium. 8 quod enim is, qui litem infert, probari a se posse putat, id in sponsione pronuntiat.

cere poſſe, [9] *Si bonorum* [10] *Turpiliae poſſeſſionem Q. Caepio praetor ex edicto ſuo mihi dedit*, negare [11] aiebat [12] Seruium, tabulas [13] teſtamenti eſſe eas, quas [14] inſtituiſſet is, qui [15] factionem teſtamenti non habuerit: hoc idem [16] Offilium dicere; tecum ſe [17] locutum negabat, meque rogauit, vt ſe & cauſſam ſuam tibi commendarem. Nec vir melior, mi [18] Teſta, nec mihi amicior P. Silio quisquam eſt, te tamen excepto. Gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi ad eum [19] vltro [20] veneris, eique pollicitus eris. Sed, ſi me amas, [21] quamprimum. hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

9 verba ſponſionibus ſunt. 10 mulieris teſtantis. 11 Silius. 12 Sulpicium. 13 legitimae legationis vim habere. 14 feciſſet. 15 ius faciendi teſtamenti. 16 clarum iurisconſultum. 17 eſſe. 18 cognomen Trebatii. 19 non requiſitus ab eo. 20 conſilium tuum. 21 ſtatim.

XXII M. T. C. TREBATIO S. D

[1] Illuſeras heri inter [2] ſcyphos, quod dixeram, [3] controuerſiam eſſe, poſſetne heres, quod furtum [4] antea factum eſſet, [5] recte furti agere. Itaque etſi domum [6] bene potus, ſeroque redieram; tamen id * caput, vbi haec [7] controuerſia eſt, notaui et deſcriptum

1 Narratoria eſt epiſtola. 2 pocula. 3 rem dubiam. 4 quam heres inſtitutus eſſet. 5 aliquem furti accuſare in iudicio. 6 valde potus. * paragraphum, vt appellant hodie. 7 diſputatio.

ptum tibi misi: vt scires, id quod tu neminem sensisse dicebas, [8] Sex. Aelium, [9] M. Manilium, [10] M. Brutum sensisse. Ego tamen Scaeuolae et [11] Testae [12] assentior. Vale.

8 iurisconsultum. 9 iurisconsultum. 10 iurisconsultum. 11 Trebatio. 12 qui contra sentiunt.

XXIII M. T. S. D. M. FABIO GALLO

[1] Tantum quod ex [2] Arpinati veneram, cum mihi [3] a te litterae redditae sunt: ab eodemque accepi [5] Auiani litteras: in quibus hoc erat liberalissimum, [6] nomina se facturum, cum venisset, [7] qua ego vellem die. [8] Fac, quaeso, qui ego sum, [9] esse te. est ne aut tui pudoris, aut nostri, primum rogare [10] de die: deinde [11] plus [12] annua [13] postulare? Sed essent, mi Galle, omnia facilia, si et [14] ea mercatus esses, quae ego desiderabam, et [15] ad eam summam, quam volueram. [16] Attamen ista ipsa, quae te emisse scribis, non solum [17] rata mihi erunt, sed etiam grata. plane enim intelligo, te non modo [18] studio, sed etiam amore vsum, quae te delecta-

1 Epistola est nuntiatoria. 2 agro. 3 missae. 4 tabellario. 5 statuarii. 6 id quod Cicero pro hoc vel illo signo deberet, in tabulas relaturum. 7 vt soluerem quando vellem. 8 finge. 9 eum. 10 vt credatur nobis vsque ad certum diem. 11 longiorem. 12 die. 13 diem. 14 signa. 15 non pluris. 16 licet alia, quam desiderabam, emeris. 17 approbata. 18 diligendi.

lectarint, hominem, vt ego semper iudicaui in omni iudicio [19] elegantissimum, quaeque [20] me digna putaris, coëmisse. Sed velim maneat [21] Damasippus in [22] sententia. [23] prorsus enim [24] ex istis emtionibus nullam desidero. Tu autem ignarus [25] instituti mei, [26] quanti ego genus omnino signorum omnium non aestimo, [27] tanti ista quatuor aut [28] quinque [29] sumsisti. Sed [30] Bacchas [31] istas cum [32] Musis Metelli comparas. [33] quid simile? primum, ipsas ego [34] Musas nunquam [35] tanti putassem: atque id fecissem [37] Musis omnibus approbantibus. sed tamen [37] erat aptum bibliothecae, studiisque nostris congruens. [38] Bacchis vero [39] vbi est apud me locus? At [40] pulchellae sunt. noui optime: et saepe [41] vidi. nominatim tibi signa mihi nota mandassem, si [42] probassem. Ea enim signa ego emere soleo, quae [43] ad similitudinem

19 curiosissimum. 20 statu meo. 21 quia ea signa emere promisit. 22 proposito emendi signa. 23 omnino. 24 e signis, quae emisti mihi. 25 moris mei. 26 quam magno pretio. 27 tam caro pretio. 28 signa. 29 accepisti mihi persoluenda certa die. 30 imagines Bacchi sacerdotum. 31 quas emisti. 32 cum imaginibus Musarum. 33 est inter ipsas. 34 Musarum imagines. 35 quanti emisti Bacchas longe viliores. 36 ipsae Musae, non aestimari se tanti, quanti a te istae Bacchae aestimatae sunt, non moleste ferrent. 37 habere Musas. 38 sacerdotibus Bacchi. 39 q. d. nusquam. 40 Bacchae sunt aliquantulum pulchrae. 41 Baccharum signa. 42 si placuissent mihi, si me delectassent. 43 quae in palaestra villae meae Tusculanae locum exornent.

nem [44] gymnaſiorum exornent mihi in palaeſtra locum. Martis vero ſignum [45] quo mihi [46] pacis auctori ? Gaudeo, nullum Saturni ſignum [47] fuiſſe. haec enim [48] duo ſigna putarem mihi [49] aes alienum attuliſſe. [50] Mercurii mallem [51] aliquod fuiſſet. [52] felicius, puto, cum Auiano [53] tranſigere [54] poſſemus. [55] Quod tibi [56] deſtinaras [57] trapezophoron: ſi te delectat, habebis: [58] ſin autem ſententiam mutaſti, ego [59] habebo [60] ſcilicet. Iſta quidem [61] ſumma [62] nae ego multo libentius emerim [63] diuerſorium [64] Tarracinae, ne ſemper [65] hoſpiti moleſtus ſim. Omnino liberti mei video eſſe [66] culpam, cui [67] plane res [68] certas mandaram, [69] itemque Iunii, quem puto tibi notum eſſe, Auiani familiarem. [70] Exhedria quaedam mihi noua ſunt [71] inſtituta in [72] porticula [73] Tuſculani, ea [74] volebam [75] tabellis ornare. etenim ſi

44 locorum exercitationis publicae. 45 ad quid. 46 cum Mars ſit deus belli. 47 inter ea, quae emiſti. 48 Martis et Saturni. 49 cum debitum. 50 dei mercaturae. 51 ſignum. 52 cum minore damno. 53 paciſci. 54 in emtione, i. e. liceret nobis ab Auiano minoris emere, quam tu emiſti. 55 ſignum. 56 animo adiudicaueras. 57 ſtatuam, quae menſam, in qua pocula reponuntur, fert ac ſuſtinet. 58 ſed ſi non amplius petis. 59 ipſum. 60 vt ſcire licet. 61 pecuniae. 62 certe. 63 hoſpitium. 64 apud Tarracinam vrbem. 65 meo. 66 aliquam in emendis iſtis ſignis. 67 aperte. 68 quas tu mihi emeres. 69 et conſimiliter video culpam eſſe. 70 loco in porticibus, ſedibus inſtructo. 71 incepta. 72 parua porticu. 73 villae Tuſculanae. 74 noua. 75 picturis.

ſi quid [76] generis iſtiuſmodi me delectat, pictura [77] delectat. Sed tamen, ſi [78] iſta [79] mihi ſunt habenda, certiorem velim me facias, vbi ſint, quando [80] arceſſantur, quo genere vecturae. Si enim Damaſippus [81] in ſententia non manebit, aliquem [82] Pſeudodamaſippum [83] vel cum iactura reperiemus. Quod ad me de [84] damno ſcribis iterum, iam id ego [85] proficiſcens mandabam [86] meae Tulliae. ea enim [87] ipſa hora acceperam tuas litteras: egeram etiam cum [88] tuo [89] Nicia: quod [90] is vtitur, vt ſcis, familiariter Caſſio. [91] Vt redii autem, prius quam tuas legi has proximas litteras, quaeſiui de [92] mea Tullia, quid [93] egiſſet. [94] per Liciniam ſe egiſſe dicebat. ſed opinor [95] Caſſium vti non ita multum [96] ſorore. [97] eam porro negare ſe audere, cum vir abeſſet, eſt enim profectus in Hiſpaniam [98] Dexius [99] illo et abſente, et inſciente, [100] migrare. Eſt mihi gratiſſimum, tanti a te [1] aeſtimatam conſuetudinem vitae, victusque noſtri, primum vt [2] eam domum ſumeres, vt non modo prope me, ſed [3] plane mecum habi-

76 quod ad ornatum pertinet. 77 me. 78 ſignabat, ſe ea velle retinere. 79 ſi debeo ea habere. 80 afferantur. 81 quia dicebat, ſe ea velle retinere. 82 falſum Damaſippum. 83 etiam cum damno noſtro. 84 tibi prope me conducenda. 85 ab vrbe in Arpinatem agrum. 86 filiae. 87 qua proficiſcebar. 88 amico. 89 Grammatico. 90 Nicia. 91 poſtquam. 92 filia. 93 de negotio tuo. 94 Liciniae ſe opera vſum. 95 familiarem Niciae. 96 ſua. 97 ſororem. 98 maritus eius. 99 viro. 100 habitationem murare. 1 eſſe. 2 tam vicinam domui meae, vt ad me percommode itare poſſis. 3 omnino.

habitare posses: deinde vt [4] migrare tantopere festines. Sed [5] ne viuam, si tibi concedo, vt [6] eius rei tu cupidior sis, quam ego sum. Itaque [7] omnia [8] experiar. [9] video enim [10] quid mea intersit, [11] quid vtriusque nostrum. Si quid [12] egero, faciam, vt scias. Tu et ad omnia rescribes, et quando te [13] exspectem, facies me, si tibi [14] videbitur, certiorem.

4 mutare habitationem. 5 nolim, vt viuam. 6 vt mecum habites. 7 quae ad hoc conducere poterant. 8 tentabo. 9 animaduerto. 10 quam vtile mihi sit. 11 quid vtilitatis vtrique afferat. 12 de ea re. 13 exspectare debeam. 14 vtile futurum.

XXIIII M. T. C. S. D. M. FABIO GALLO

[1] Amoris [2] quidem tui, [3] quoquo me verti, vestigia: [4] vel proxime de [5] Tigellio. sensi enim ex litteris tuis, valde te laborasse. amo igitur [6] voluntatem. [7] Sed pauca [8] de re. [9] Capius, [10] opinor, [11] olim, [12] *non omnibus dormio:* sic ego [13] non omnibus, mi Galle, seruio. etsi [14] quae est haec [15] ser-

1 Epistola est nuntiatoria vel conquestoria. 2 certe. 3 quocunque. 4 etiam hoc ipsum, quod proxime de Tigellio fecisti, vestigium est amoris tui. 5 M. Tigellio Hermogene liberto. 6 tuam. 7 loquar. 8 de negotio. 9 olim dicebat. 10 nisi memoria laboro. 11 ante Lucilium poëtam. 12 qui hoc dixit, dormire se simulabat. 13 quibusdam, apud Caesarem gratiosis, temporum caussa seruio. 14 qualis.

[15] seruitus? [16] Olim, cum [17] regnare existimabamur, non tam ab [18] vllis, quam hoc tempore [19] obseruor a familiarissimis Caesaris omnibus, praeter [20] istum: Id ego [21] in lucris pono, [22] non ferre hominem [23] pestilentiorem patria sua: eumque [24] addictum [25] iam tum puto esse [26] Calui Lucinii Hipponacteo [27] praeconio. At [28] vide, quid succenseat. [29] Phameae [30] caussam [31] susceperam, [32] ipsius [33] quidem caussa. erat enim mihi sane [34] familiaris. [35] Is ad me venit, dixitque, iudicem [36] sibi operam dare constituisse eo ipso die, [37] quo de [38] P. Sextio [39] in consilium ire accesse erat. respondi, nullo modo me [40] facere posse, [41] cum vellem: alium diem si sumsisset, me ei non defuturum. Ille autem, [42] qui sciret, se [43] nepotem, [44] bellum [45] tibicinem habere, & sat [46] bonum [47] vnctorem: discessit a me, [48] vt mihi videbatur, [49] iratior. Habes [50] Sardos venales:

15 mea in patrocinio praestando. 16 stante rep. 17 cum ita florerem gratia et auctoritate ob eloquentiam ac virtutem, vt negare viderer. 18 clientibus. 19 color. 20 Tigellium. 21 in lucrum. 22 quod non feram. 23 qui sit pestilentior, quam Sardinia patria sua. 24 traditum duraturae in aeternum infamiae. 25 iam ab eo tempore. 26 poëtae. 27 carmine. 28 animadverte. 29 liberti. 30 contra pueros Octauii. 31 protegendam receperam. 32 propter Phameam. 33 certe. 34 Phamea. 35 Phamea. 36 caussam cognoscere. 37 die. 38 propter negotium P. Sextii. 29 lege Pompeia. 40 agere caussam ipsius. 41 in voluntate obsequendi, facultatem deesse. 42 vtpote qui. 43 Tigellium. 44 aliquantulum bonum. 45 canentem tibiis. 46 peritum. 47 palaestritarum. 48 ex vultu eius. 49 aliquantulum iratus. 50 duos.

les: alium alio nequiorem. Cognoſti meam cauſſam, et iſtius [51] Salaconis iniquitatem. [52] Catonem tuum mihi mitte. cupio enim [53] legere. me adhuc non legiſſe, turpe vtrique noſtrum eſt. Vale.

51 arroganter ſuperbientis. 52 librum, quem de laudibus Catonis Vticenſis ſcripſiſti. 53 eum.

XXV M. T. C. S. D. M. FABIO GALLO

[1] Quod [2] epiſtolam [3] conſciſſam doles, noli [4] laborare. [5] ſalua eſt. [6] domo petes, cum libebit. Quod autem [7] me mones, valde gratum [8] eſt: idque vt ſemper facias, rogo. Videris enim mihi vereri, ne, ſi [9] iſtum habuerimus, [10] rideamus [11] γέλατα Σαρδόνιον. Sed [12] heus tu! [13] manum de [14] tabula. [15] magiſter [16] adeſt citius, quam [17] putaueramus. [18] Vereor, ne [19] in Catonem, Cato in nos. Mi Galle, caue putes, quidquam melius, quam epiſtolae tuae partem [20] ab eo loco,

1 Epiſtola eſt reſponſoria et aenigmatica. 2 quam conſcindendam iuſſeras. 3 laceratam eſſe. 4 propterea dolore affici. 5 illa eſt adhuc integra. 6 ſignificat penes ſe illam eſſe. 7 proſpicere mihi. 8 mihi. 9 ſi Caeſar dominabitur. 10 rideremus. 11 riſum Sardonium. 12 hoc attende. 13 tollamus. 14 in qua quidquam in Caeſarem ſcribas. 15 Caeſar dictator. 16 ex bello Hiſpanienſi. 17 eum adfuturum. 18 ne Caeſar me et te ad inferos demittat. 19 in Catonis laudem. 20 in quo ſcripſerat Fabius.

loco, [21] *caetera labuntur*. Secreto hoc audi: id tecum habeto: ne Apellae quidem, [22] liberto tuo, dixeris. Praeter duos nos loquitur isto modo nemo: bene malene, [23] videro: sed, [24] quidquid est, [25] nostrum est. [26] Vrge igitur, [27] ne transuersum vnguem, quod aiunt, a stilo. [28] is enim est dicendi [29] opifex. atque equidem [30] aliquantum iam etiam noctis assumo. Vale.

21 verba Fabianae epistolae. 22 litterato. 23 nondum statuo. 24 siue rectum, siue prauum genus loquendi. 25 nobis peculiare. 26 perge isto modo. 27 ne discedas a stilo in transuersum ad latitudinem vnguis. 28 stilus. 29 optimus. 30 aut noctu scribo, aut obscure.

XXVI CICERO S. D. GALLO

[1] Cum decimum iam diem grauiter [2] ex intestinis laborarem; neque iis, qui [3] mea opera vti volebant, [4] probarem me [5] non valere, [6] qui febrem non haberem: [7] fugi in [8] Tusculanum, cum quidem biduum ita ieiunus fuissem, vt ne aquam quidem gustarem. Itaque [9] confectus languore et fame magis [10] tuum officium desideraui, quam [11] abs te requiri

1 Epistola est nuntiatoria. 2 profluuio alui. 3 in forensibus caussis. 4 persuaderem. 5 non sanum esse. 6 non enim putabant morbum alui sine febri satis grauem. 7 a frequentia populi. 8 agrum. 9 fera consumtus. 10 vt me viseres. 11 questus erat Gallus, Ciceronem officio defuisse.

requiri putaui meum. Ego cum omnes morbos reformido, tum quod Epicurum [12] tuum Stoici male [13] accipiunt, quia [14] dicat [15] δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη sibi [16] molesta esse: [17] quorum [18] alterum morbum [19] edacitatis esse [20] putant; [21] alterum etiam [22] turpioris intemperantiae. Sane [23] δυσεντερίαν [24] pertimueram. Sed visa est mihi vel loci mutatio, vel animi etiam relaxatio, vel ipsa fortasse iam [25] senescentis morbi remissio profuisse. Attamen ne mirere, vnde [26] hoc acciderit, quomodoue commiserim: [27] lex [28] sumtuaria, [29] quae videtur [30] λιτότητα attulisse, ea mihi [31] fraudi fuit. Nam dum volunt isti [32] lauti [33] terra nata, quae lege [34] excepta sunt, in honorem adducere, fungos, [35] heluellas, herbas omnes ita condiunt, vt nihil possit esse suauius. In [36] eas cum incidissem in coena [37] augurali apud [38] Lentulum: tanta me [39] διάῤῥοια arripuit, vt hodie primum videatur coepisse

12 cuius sectam sequeris. 13 tractant. 14 Epicurus ad Idomeneum scribens. 15 male mingendi. 16 propter vitia, vnde procedunt. 17 dictorum. 18 dysentericum pathos. 19 auidae comestionis. 20 Stoici. 21 dysuricum pathos. 22 Veneris immodicae. 23 malam intestinorum dispositionem. 24 alui enim profluuium saepe exulceratio viscerum cum sanguine consequitur 25 debilitati per diuturnitatem. 26 morbi. 27 Licinia. 28 lata de sumtibus in conuiuiis imminuendis. 29 lex. 30 frugalitatem. 31 detrimento. 32 elegantes conuiuiorum instructores. 33 fruges, herbas. 34 quia de eorum sumtu lex non loquitur. 35 minuta olera. 36 herbas dictas. 37 quae augurum collegio erat apposita. 38 P. Lentulum. 39 alui profluuium.

coepiſſe [40] conſiſtere. Ita ego, qui me [41] oſtreis et [42] muraenis facile abſtinebam, a beta et malua deceptus ſum. Poſthac igitur erimus cautiores. Tu tamen cum [43] audiſſes ab Anicio; [44] vidit enim me [45] nauſeantem; non modo [46] mittendi cauſſam iuſtam habuiſti, ſed etiam [47] viſendi. Ego [48] hic cogito commorari, [49] quoad me reficiam. nam et vires et [50] corpus amiſi. Sed, ſi [51] morbum depulero, facile, vt ſpero, [52] illa [53] reuocabo.

40 fluxus reprimi. 41 lubricis conchyliis. 42 delicatis piſcibus. 43 morbum meum. 44 Anicius. 45 e languore. 46 aliquem ad me. 47 veniendi viſum. 48 in Tuſculano. 49 donec, 50 corpulentiam. 51 fluxum alui. 52 vires et corpus. 53 recuperabo.

XXVII M. T. C. GALLO S. D

[1] Miror, cur me accuſes, cum tibi [2] id facere non liceat. quod ſi liceret, tamen [3] non debebas. [4] *Ego enim te in conſulatu* [5] *obſeruaram.* Et ais, fore, vt te Caeſar [6] reſtituat. Multa tu quidem dicis, ſed tibi nemo credit. Tribunatum plebei dicis te [7] mea cauſſa petiſſe. Vtinam ſemper eſſes tribunus: [8] interceſſorem non quaereres. [9] Negas, me audere, quod ſentiam, dicere. quaſi tibi,

1 Epiſtola eſt reſponſoria. 2 me accuſare. 3 accuſare me. 4 haec verba ex epiſtola Galli ſunt repetita a Cicerone. 5 honoraueram, colueram. 6 ab exilio. 7 vt reſtitueres me. 8 me non rogares. 9 contigit hoc Caeſare dominante.

tibi, cum impudenter [10] me rogares, [11] parum fortiter responderim. [12] Haec tibi scripsi, vt, [13] isto ipso in genere, in quo aliquid posse vis, te [14] nihil esse cognosceres. Quod si humaniter [15] mecum questus esses, libenter tibi me et facile [16] purgassem. Non enim ingrata mihi sunt, quae [17] fecisti: sed quae [18] scripsisti, [19] molesta. Me autem, propter [20] quem caeteri [21] liberi sunt, [22] tibi liberum non visum, demiror. Nam si [23] falsa fuerunt, quae tu ad me, vt ais, [24] detulisti: [25] quid ego tibi debeo? sin [26] vera, tu es optimus testis, quid [27] mihi populus R. debeat.

10 per litteras. 11 ex hoc intelligitur Gallo primum roganti Ciceronem negasse. 12 has acerbas litteras. 13 accusandi. 14 nihil posse. 15 de me. 16 excusationem attulissem. 17 in tribunatu. 18 exprobrasti. 19 sunt. 20 cuius in consulatu vigilantiam. 21 Catilinae coniuratione oppressa. 22 sed more seruili sub Caesare degere. 23 ea praeconia. 24 denuntiasti de Allobrogibus tempore coniurationis Catilinae. 25 q. d. nihil. 26 fuerunt. 27 quia dixisti, quod plurimum mihi dedit.

XXVIII M. T. C. [1] CVRIO S. D

[2] Memini, cum mihi [3] desipere videbare, quod cum [4] istis potius viueres, quam [5] nobiscum. Erat enim multo [6] domicilium [7] huius vrbis, [8] cum quidem haec vrbs, aptius huma-

1 Hic Curius tribunus pl. fuit. 2 epistola est nuntiatoria. 3 male sapere. 4 cum Graecis. 5 Romae. 6 habitatio. 7 Romae. 8 quando certe haec erat vrbs et non spelunca dominorum.

humanitati et suauitati tuae, quam tota [9] Peloponnesus, [10] nedum Patrae. Nunc contra et [11] vidisse mihi multum videris, cum, prope [12] desperatis [13] his rebus, te in Graeciam contulisti, et [14] hoc tempore non solum [15] sapiens, [16] qui [17] hinc absis, sed etiam [18] beatus. quanquam [19] quis, qui aliquid sapiat, nunc esse beatus potest? Sed, quod tu, cui [20] lic[illegible], [21] pedibus es consecutus, vt ibi esses, [illegible] *nec* [22] *Pelopidarum*, [23] nosti caetera: nos idem propemodum consequimur [24] alia ratione. Cum enim [25] salutationi nos [26] dedimus amicorum, quae fit [27] hoc etiam frequentius, quam solebat, quod, quasi [28] auem albam, [29] videntur [30] bene sentientem ciuem videre: [31] abdo me [32] in bibliothecam. Itaque opera efficio tanta, quanta fortasse tu [33] senties. Intellexi enim ex tuo sermone quodam, cum meam moestitiam et [34] desperationem accusares, [35] domi tuae, dicere te, ex libris meis animum meum [36] desiderare. Sed meher-

9 insula a Pelope dicta. 10 non solum quam Patrae. 11 perspexisse. 12 appropinquante iam ciuili bello. 13 vrbanis. 14 quo in potestate vnius sunt omnia. 15 propter consilium. 16 quod. 17 ab his malis. 18 qui multis rebus quiete fruare. 19 q. d. nemo. 20 hinc abire. 21 abeundo. 22 nepotum Pelopis. 23 sic veteres loquuntur, pro quo vulgo dicunt *et caetera*. 24 quam pedibus. 25 salutandis amicis. 26 adhibuimus. 27 propter hoc. 28 auem auspicatissimam. 29 diuites amici. 30 de rep. 31 abscondo. 32 litteris me inuoluo. 33 iudicabis. 34 de salute reip. 35 inter familiares tuos. 36 te

mehercule et [37] tum remp. lugebam, quae non ſolum ſuis [38] erga me, ſed etiam meis [39] ſe beneficiis erat [40] mihi carior: [41] et hoc tempore, quanquam me non [42] ratio ſolum conſolatur, quae plurimum debet valere; ſed etiam [43] dies, quae ſtultis quoque mederi ſolet: tamen doleo, ita [44] rem communem eſſe dilapſam, vt ne ſpes quidem, melius aliquando [45] fore, relinquatur. Nec vero nunc quidem culpa in [46] eo eſt, in cuius poteſtate omnia ſunt; niſi forte [47] id ipſum eſſe non debuit: ſed alia caſu, alia etiam noſtra culpa ſic acciderunt, vt de praeteritis non ſit querendum. [48] Reliquam ſpem nullam video. quare [49] ad prima redeo. Sapienter [50] haec reliquiſti, ſi [51] conſilio: feliciter, [52] ſi caſu.

37 ante bellum ciuile. 38 quia per eam conſulatum obtinuerat. 39 quia in conſulatu eam ab iniuria coniuratorum defenderat. 40 quam reliquis. 41 ſimul lugeo. 42 prudentia. 43 diuturnitas. 44 remp. 45 futurum eſſe aliquid melius. 46 Caeſare. 47 vt in eius poteſtate eſſent omnia. 48 relictum. 49 ad primam epiſtolae partem. 50 vrbana. 51 ea reliquiſti. 52 ſi non ideo diſceſſiſti, quod haec putares euentura.

XXVIIII CVRIVS M. CICERONI SVO S

[1] Si vales, bene eſt. Sum enim [2] χρήσει μὲν tuus, [3] κτήσει δὲ Attici [4] noſtri. ergo [5] fructus eſt tuus, [6] mancipium [7] illius: [8] quod

1 Petitoria eſt epiſtola. 2 vſu quidem tuus. 3 mancipio autem. 4 communis amici. 5 vſus fructus. 6 ius poſſidendi. 7 Attici eſt. 8 ius poſſidendi.

[9] quidem ſi inter ſenes [10] coëmtionales venale proſcripſerit, [11] egerit non multum. At illa noſtra [12] praedicatio [13] quanti eſt? [14] nos, quod [15] ſimus, quod [16] habeamus, quod homines exiſtimemur, id omne abs te habere. Quare, Cicero mi, perſeuera conſtanter nos conſervare et [17] Sulpicii ſucceſſori nos [18] de meliore nota commenda: [19] quo facilius [20] tuis [21] praeceptis obtemperare poſſimus, teque [22] ad ver lubentes videre, et [23] noſtra [24] deſigere deportareque [25] tuto poſſimus. Sed, amice magne, noli hanc epiſtolam Attico oſtendere! [26] ſine eum errare, et putare, me virum bonum eſſe, nec ſolere [27] duos parietes de eadem [28] fidelia dealbare. Ergo, patrone mi, bene vale, [29] Tironemque meum ſaluta noſtris verbis. Dat. a. d. IIII Kal. Nou.

9 certe. 10 ſi me Atticus, mancipium ſuum, venalem proſcripſerit inter ſenes. 11 lucri parum fecerit. 12 confeſſio. 13 quanti aeſtimatur a te? 14 haec praedicatio eſt. 15 in rerum natura. 16 poſſideamus bona. 17 Acilio. 18 qua vinum optimum ſignare ſolemus. 19 vt. 20 aliarum litterarum. 21 de reditu meo. 22 prope. 23 res noſtras. 24 tranſmutare. 25 concedente Sulpicio proconſule. 26 permitte. 27 vna eademque opera duas res conficere. 28 Teſta. 29 libertum tuum.

XXX M. T. C. CVRIO S. D

[1] Ego [2] vero [3] iam te nec hortor, nec rogo, vt [4] domum redeas: [5] quin [6] hinc ipſe [7] euo-

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 pro certo. 3 vt hortabar antea. 4 in vrbem. 5 quin immo. 6 ab ea vrbe, vbi ſum.

[7] euolare cupio, et aliquo peruenire, *vbi nec* [8] *Pelopidarum nomen, nec* [9] *facta audiam.* Incredibile est, quam turpiter mihi facere videar, qui [10] his rebus intersum. Nae tu videris multo ante prouidisse, [11] quid [12] impenderet, tum, cum hinc profugisti. quanquam enim [13] haec etiam auditu acerba sunt: tamen [14] audire tolerabilius est, quam videre. In [15] campo [16] certe non fuisti, cum [17] hora secunda, [18] comitiis [19] institutis, [20] sella [21] Q. Maximi, quem [22] illi consulem esse [23] dicebant, [24] posita esset. [25] quo mortuo nuntiato, [26] sella sublata est. [27] Ille autem, qui [28] comitiis tributis [29] esset auspicatus, [30] centuriata habuit; [31] consulem [32] hora septima [33] renuntiauit, qui vsque ad [34] Kal. Ian. [35] esset, [36] quae erant futurae [37] mane [38] postridie. Ita, Caninio consule, scito neminem prandisse. nihil tamen, eo consule, mali factum est. [39] fuit enim mirifica vigilantia, qui suo [40] toto consulatu somnum non [41] viderit.

7 celeriter discedere. 8 nepotum Pelopis. 9 eo quod turpissimo inter se odio certarunt. 10 paene tragicis. 11 mali. 12 imminrret. 13 quae Romae fiunt. 14 ea. 15 Martio, vbi comitia habebantur. 16 licet forte audiueris, quid actum sit. 17 post solis exortum. 18 conuocationibus populi. 19 a Caesare. 20 sedes. 21 Q Fabii. 22 fautores eius. 23 cum illum putarent viuere. 24 vt interesset comitiis. 25 Q. Maximo. 26 sedes 27 Caesar consul. 28 ad comitia tributa habenda. 29 per auspicia initiatus. 30 comitia. 31 C. Caninium Rebilium. 32 post exortum solem. 33 ex suffragiis declarauit. 34 primum Ianuarii diem. 35 consul. 36 Kal. Ian. 37 prima luce. 38 die sequente diem electionis. 39 Caninius. 40 reliquis quinque diei horis. 41 perceperit.

Haec tibi [42] ridicula videntur. non enim ades. quae si videres, lacrimas non [43] teneres. [44] Quid? si caetera scribam? Sunt enim innumerabilia generis eiusdem; quae quidem ego non [45] ferrem, nisi me in philosophiae [46] portum contulissem, et nisi haberem socium studiorum meorum, Atticum nostrum: cuius [47] cum proprium te esse scribis [48] mancipio et nexu, meum autem [49] vsu et fructu, contentus [50] isto sum. Id enim cuiusque est proprium, quo quisque fruitur atque vtitur. Sed [51] haec alias [52] pluribus. [53] Acilius, qui in [54] Graeciam cum legionibus missus est, [55] maximo meo beneficio est. bis enim est a me [56] iudicio capitis, [57] rebus saluis, defensus: et est homo non ingratus, meque vehementer [58] obseruat. Ad eum de te diligentissime scripsi, eamque epistolam cum hac coniunxi: quam ille quomodo acceperit, et quid tibi pollicitus sit, velim ad me scribas.

42 risu digna. 43 contineres. 44 faceres. 45 tolerarem. 46 studium. 47 quandoquidem. 48 dominio. 49 χρήσει. 50 vsu. 51 scribam. 52 verbis. 53 Sulpicii successor. 54 cui praefuerat Sulpicius. 55 maximum a me beneficium habet. 56 in vitae periculo, 77 aut rep. incolumi. 58 veneratur.

XXXI M. T. C. CVRIO S. D

[1] Facile [2] perspexi ex tuis litteris, quod semper [3] studui, et me a te plurimi fieri, et te

1 Hortatoria et iocosa est epistola. 2 id. 3 assequi.

te intelligere, quam mihi carus esses. Quod [4] quando vterque nostrum consecutus est: [5] reliquum est, vt officiis certemus [6] inter nos: quibus [7] aequo animo vel vincam te, vel vincar abs te. Acilio [8] non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpicii tibi [9] opera intelligo ex tuis litteris non multum opus fuisse, propter res tuas ita [10] contractas, vt, quemadmodum scribis, [11] nec caput, nec pedes. Equidem vellem, vti pedes haberent, vt [12] aliquando redires. Vides enim [13] exaruisse iam veterem [14] vrbanitatem, vt [15] Pomponius noster [16] suo iure possit dicere, *nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam* [17] *Atticam*. Ergo [18] is tibi, nos [19] ei succedimus. Veni igitur, quaeso, ne tandem semen vrbanitatis vna cum rep. intereat. Vale.

4 quoniam. 5 restat. 6 id est, mutuis. 7 inoffenso. 8 quia discessurus esses. 9 labore. 10 attractas 11 nec principium, nec finem habeant. 12 tandem. 13 defecisse. 14 sales veteres. 15 Atticus. 16 auctoritate sibi debita. 17 Atheniensem. 18 Atticus succedit tibi. 19 Attico.

XXXII M. T. C. [1] VOLVMNIO S. D

[2] Quod sine [3] praenomine familiariter, vt debebas, ad me epistolam misisti: primum addubitaui, [4] num a [5] Volumnio senato-

 re

1 Hic est P. Volumnius Eutrapelus. 2 iocosa est epistola. 3 quo eiusdem nominis homines discerni solebant. 4 numquid. 5 cui Lucio cognomen fuit.

re [6] eſſet, quo cum mihi eſt [7] magnus vſus: deinde [8] εὐτραπελία litterarum fecit, vt intelligerem, tuas eſſe. Quibus in litteris omnia mihi periucunda fuerunt, praeter illud, quod parum diligenter [9] poſſeſſio ſalinarum mearum a te [10] procuratore defenditur. Ais enim, [11] vt ego [12] deceſſerim, omnia omnium [13] dicta, in [14] his etiam [15] Seſtiana, [16] in me conferri. [17] Quid? [18] tu id pateris? nonne defendis? non reſiſtis? equidem ſperabam, ita [19] notata me reliquiſſe genera [20] dictorum meorum, vt cognoſci [21] ſua ſponte poſſent. Sed [22] quando tanta [23] faex eſt in [24] vrbe, vt nihil ſit tam [25] ἀκύθηρον, quod non alicui venuſtum eſſe videatur: [26] pugna, ſi me amas, niſi [27] acuta ἀμφιβολία, niſi [28] elegans ὑπερβολή, niſi [29] παράγραμμα [30] bellum, niſi [31] ridiculum, [32] παρὰ προσδοκίαν, niſi caetera, quae ſunt a me in ſecundo libro de Oratore per [33] Antonii perſonam diſputata de [34] ridiculis, [35] ἔντεχνα et [36] arguta apparebunt, vt [37] ſacramento contendas

6 epiſtola. 7 magna viuendi conſuetudo. 8 feſtiuitas. 9 ius poſſidendi. 10 et hic iocatur. 11 poſtquam. 12 in Ciliciam profectus. 13 ſcommata. 14 dictis. 15 P. Sextii dicta. 16 contra me iaculari. 17 modus interrogandi ex indignatione. 18 quod non deberes pati. 19 ſignata. 20 vrbanorum. 21 per ſe ſine defenſore. 22 quoniam. 23 infectio linguae Romanae. 24 Roma. 25 inuenuſtum. 26 acriter iuſta. 27 ſubtilis. 28 apta et culta. 29 agnominatio. 30 venuſtum. 31 riſum excitant. 32 praeter exſpectationem. 33 oratoris clariſſimi. 34 dictis. 35 artificioſa. 36 ſubtilia. 37 iuramento affirmes.

tendas mea non esse. Nam [38] de iudiciis quod quereris, multo laboro [39] minus: [40] trahantur [41] per me pedibus omnes [42] rei: sit [43] vel [44] Selius tam eloquens, vt [45] possit probare, [46] se liberum: non laboro. [47] Vrbanitatis possessionem, [48] amabo, [49] quibusvis interdictis defendamus: in [50] qua [51] te vnum metuo: contemno caeteros. Derideri te putas. nunc demum intelligo, [52] te sapere. Sed, mehercule, [53] extra iocum: valde mihi tuae litterae facetae elegantesque visae sunt. [54] illa, quamuis ridicula essent, sicut erant, mihi tamen risum non mouerunt. Cupio enim nostrum [55] illum amicum in tribunatu quam plurimum habere [56] grauitatis. id cum ipsius caussa; est enim mihi, vt scis, [57] in amoribus: tum mehercule etiam [58] reip., [59] quam quidem, quamuis in me [60] ingrata sit, tamen amare non desinam. Tu, mi Volumni, [61] quando et instituisti, et mihi vides esse gratum, scribe ad me quam saepissime de rebus vrbanis, de rep. Iucun-

 dus

38 questus erat Volumnius, dominari in iudiciis homines infantissimos. 39 quam de tuenda salinarum possessione. 40 etiamsi mala illis omnia eueniant. 41 quantum est de iudiciis per me traditis. 42 accusati. 43 etiam. 44 non bonus orator. 45 sicut iactat. 46 esse. 47 gloriam facetiarum. 48 blandientis vox. 49 omni ratione ciuili retineamus. 50 possessione. 51 ne eripias eam mihi. 52 quia falsas laudes non agnoscis. 53 loquor. 54 alia in epistola tua. 55 C. Curionem. 56 quam non habuit. 57 in deliciis. 58 caussa. 59 rem. 60 propter aliquam aestimationem rerum mearum. 61 quandoquidem simul incepisti.

dus eſt mihi ſermo litterarum tuarum. Praeterea [62] Dolabellam, quem ego perſpicio et iudico cupidiſſimum eſſe atque amantiſſimum mei, cohortare et confirma, et redde plane meum. [63] Non mehercule, quod [64] quidquam deſit; ſed quia valde cupio, [65] non videor nimium laborare.

62 P. Cornelium Dolabellam. 63 id peto. 64 amoris illius erga me. 65 cum tamen valde laborem.

XXXIII M. T. C. VOLVMNIO S. D

[1] Quod [2] declamationibus noſtris cares, damni nihil facis. Quod Hirtio [3] inuideres, niſi eum amares, non erat cauſſa inuidendi: niſi forte ipſius eloquentiae magis, quam, quod me audiret, inuideres. Nos enim plane, mi ſuauiſſime Volumni, aut [4] nihil ſumus, aut nobis quidem ipſis [5] diſplicemus, [6] gregalibus illis, quibus, te [7] plaudente, vigebamus, [8] amiſſis: vt etiam, ſi [9] quando aliquid dignum [10] noſtro nomine [11] emiſimus, ingemiſcamus, [12] quod haec *pinnigero, non armigero in corpore*, tela exerceantur, vt ait

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 orationibus in ſcholis rhetorum habitis. 3 ſic enim ſcribis. 4 nullius artificii in arte oratoria. 5 etiamſi aliquid ſimus. 6 ſodalibus iſtis. 7 applaudente. 8 ciuili bello. 9 aliquando. 10 quod tunc celebre erat, et non celeberrimum eſt. 11 loquitur de libris ſuis. 12 *quod haec tela*, ſc. fatalia, ad euerſionem Troiae deſtinata.

ait Philoctetes apud [13] Accium, [14] abiecta gloria. Sed tamen omnia mihi erunt, si tu veneris, [15] hilariora: quanquam venis, vt ipse intelligis, in maximarum quasi concursum occupationum: quas si, vt volumus, [16] exceperimus, ego vero [17] multam salutem et [18] foro dicam, et [19] curiae: viuamque tecum multum, et cum communibus [20] nostris amatoribus. Nam et [21] Cassius [22] tuus, et [23] Dolabella noster, vel potius vterque noster, studiis [24] iisdem tenentur, et [25] meis aequissimis [26] vtuntur auribus. Opus est huc [27] limatulo et polito tuo iudicio, et illis [28] interioribus litteris [29] meis, [30] quibus saepe [31] verecundiorem me in loquendo facis. Mihi enim [32] iudicatum est, [33] si modo hoc Caesar aut [34] patietur aut [35] volet, deponere illam [36] iam [37] personam, in [38] qua me saepe illi [39] ipsi probaui, ac me totum in [40] litteras [41] abdere, tecumque et cum caeteris [42] earum studiosis honestissimo otio perfrui. Tu,

 vellem,

13 poëtam tragicum. 14 quia auem deiecisse, parum est gloriae. 15 laetiora. 16 superauerimus. 17 relinquam forum, et curiam. 18 iudiciali. 19 senatui. 20 quos possidemus. 21 C. Cassius. 22 Atticus. 23 qui et ipse declamare solitus erat, audiente Cicerone. 24 his ipsis. 25 libenter eos audio declamantes. 26 declamantes. 27 ad haec nostra studia requirimus iudicium tuum. 28 reconditis. 29 quibus ego maxime delector. 30 litteris. 31 quod ea sic imiteris, vt me superes. 32 deliberatum. 33 dummodo. 34 mihi optanti concedat. 35 vel si ipse non optem. 36 deinceps. 37 oratoriam et causidicam. 38 persona. 39 Caesari commendaui. 40 otium litterarium. 41 abscondere. 42 litterarium.

vellem, [43] ne veritus esses, ne perinuitus legerem tuas litteras, si mihi, quemadmodum scribis, longiores forte misisses: ac velim posthac sic [44] statuas, tuas mihi litteras [45] longissimas quasque [46] grauissimas fore. Vale.

43 vt non. 44 persuadeas. 45 vt quaeque erunt longissimae. 46 ita futuras mihi grauissimas.

LIBER OCTAVVS

M. COELII AD M. TVLLIVM CICERONEM

I M. COELIVS RVFVS M CICERONI S. D

[1] Quod tibi [2] decedens pollicitus sum, me omnes res [3] vrbanas diligentissime tibi perscripturum: [4] data opera paraui, qui sic omnia [5] persequeretur; vt verear, [6] ne tibi [7] arguta nimium haec [8] sedulitas videatur. Tametsi tu scio quam sis [9] curiosus, et quam omnibus [10] peregrinantibus gratum sit,

1 Negotialis et nuntiatoria est epistola. 2 discedens. 3 quae in vrbe fierent. 4 ex deliberato proposito. 5 plane perscriberet. 6 ne tu meam sedulitatem nimis etiam diligentem existimes. 7 nimis diligens. 8 diligentia mea. 9 rerum nouarum. 10 in externis regionibus agentibus.

ſit, minimarum quoque rerum, quae [11] domi gerantur, [12] fieri certiores: tamen hoc [13] deprecor, ne meum hoc officium [14] arrogantiae condemnes, quod hunc [15] laborem alteri [16] delegaui: [17] non [18] quin mihi ſuauiſſimum ſit, et occupato, et ad litteras ſcribendas, vt tu [19] noſti, pigerrimo tuae [20] memoriae dare operam. Sed id ipſum [21] volumen, quod tibi miſi, [22] facile, vt ego arbitror, me excuſat. Neſcio [23] quoius otii eſſet, non modo perſcribere [24] haec, ſed omnino [25] animaduertere. Omnia enim ſunt [26] ibi [27] ſenatus conſulra, [28] edicta, [29] fabulae, [30] rumores: [31] quod exemplum ſi forte minus te delectarit, ne [32] moleſtiam tibi cum [33] impenſa mea exhibeam, fac me certiorem. Si quid in rep. [34] maius actum erit, quod iſti [35] operarii [36] minus commode perſequi poſſint: et quemadmodum actum ſit, et quae [37] exiſtimatio [38] conſecuta, quaeque de [39] eo ſpes eſt, diligenter tibi perſcribemus.

[40] Vt

11 in ſua cuiusque patria. 12 eos. 13 precor. 14 vitio. 15 ad te ſcribendi. 16 mihi a te legatum alteri mandaui. 17 delegaui alteri hoc officium. 18 quod non. 19 per experientiam. 20 excitandae. 21 rerum vrbanarum. 22 q. d. talia ſcripta in eo eſſe, vt Cicero non cenſeat, ea Coelio fuiſſe ſcribenda. 23 quis tanto otio redundaret, vt vacet. 24 huiusmodi nugas. 25 animo complecti. 26 in eo volumine. 27 decreta ſenatus. 28 conſulum et praetorum. 29 ſermones de hoc vel illo. 30 incerto auctore perlati. 31 quae forma ſcribendi res vrbanas etiam minimas. 32 taedium. 33 pecunia. 34 maioris momenti. 35 ſcriptores rerum leuium. 36 non ſatis apte. 37 opinio. 38 actionem talem. 39 quod inceptum eſt.

[40] Vt nunc eſt, nulla magnopere [41] exſpectatio eſt. nam et illi [42] rumores de comitiis [43] Tranſpadanorum, [44] Cumarum tenus caluerunt. Romam cum veniſſem, ne [45] tenuiſſimam quidem auditionem de ea re accepi. Praeterea [46] Marcellus quidem adhuc nihil [47] retulit [48] de ſucceſſione prouinciarum Galliarum: [49] et in Kal. Iun., vt mihi ipſe dixit, eam diſtulit relationem; [50] ſane quam eos ſermones [51] expreſſit, qui de eo tum fuerant, cum Romae [52] nos eſſemus. Tu ſi Pompeium, vt volebas, [53] offendiſti, [54] qui tibi viſus ſit, et [55] quam orationem habuerit tecum, [56] quamque [57] oſtenderit [58] voluntatem; ſolet enim [59] aliud ſentire, et loqui: neque tamen [60] tantum valere ingenio, vt non appareat, quid cupiat: fac [61] mihi perſcribas. Quod ad Caeſarem [62] attinet, crebri et [63] non belli de eo rumores, ſed [64] ſuſurrationes duntaxat, [65] veniunt: [66] alius equitem [67] perdidiſſe, quod opinor certe factum; alius ſeptimam legionem

40 quomodo nunc ſe res habent. 41 magnae rei. 42 rumores ab incerto auctore orti. 43 qui trans Padum incolunt. 44 vſque ad Cumas. 45 quantumuis exilem. 46 conſul cum Sulpicio. 47 ad ſenatum. 48 vt Caeſari ante legitimum diem ſuccederetur. 49 vſque ad. 50 multum. 51 explicauit. 52 ſimul ego et tu ante tuum diſceſſum. 53 conueniſti. 54 qualis. 55 quem ſermonem. 56 et qualem. 57 vultu. 58 ſuam. 59 de ſimulatione Pompeii. 60 tam multum. 61 fecit Cicero ep. 8 lib. 2. 62 ſpectat. 63 non boni. 64 quae in aures dicuntur incertis auctoribus, 65 afferuntur. 66 dicit. 67 equitatum.

nem [68] vapulasse: ipsum apud [69] Bellouacos [70] circumsederi, interclusum ab reliquo exercitu: neque adhuc certi quidquam est, neque haec [71] incerta tamen vulgo iactantur: sed inter [72] paucos, [73] quos tu nosti, [74] palam, secreto narrantur: at [75] Domitius, [76] cum manus ad os apposuit, Te a. d. VIII Kal. Iun. [77] subrostrani, [78] quod illorum [79] capiti sit, [80] dissiparant periisse: ita vt vrbe ac foro toto maximus rumor fuerit, te a [81] Q. Pompeio in itinere occisum. Ego, qui scirem Q. Pompeium [82] Baulis [83] embaeneticam facere, et [84] vsque eo, vt ego misererer eius [85] esuriei, non sum [86] commotus: et hoc mendacio, si qua pericula tibi impenderent, [87] vt defungeremur, optaui. [88] Plancus quidem [89] tuus [90] Rauennae est: et magno [91] congiario donatus a Caesare, nec [92] beatus, nec bene instructus est. Tui [93] politici libri [94] omnibus vigent. Vale.

II

68 caesam esse. 69 populus Galliae. 70 a Gallis. 71 quae sunt incerta. 72 male in Caesarem animatos. 73 Caesaris inimicos. 74 inter ipsos quidem, sed palam. 75 L. Domitius Aenobarbus. 76 cum digito compescuit labellum. 77 infimi ordinis homines otiosi, sub rostris. 78 periisse. 79 in caput eorum recidat. 80 in vulgum disseminauerant. 81 Rufo. 82 in eo loco apud Baias. 83 nauicularium exercere. 84 in tantum. 85 famis. 86 ex tali rumore. 87 liberaremur. 88 L. Munatius Plancus. 89 quod Ciceronem, in quem inueheretur, delegerat. 90 vrbe Italiae a Thessalis condita. 91 munere. 92 quod aeris alieni tantum antea contraxisset, vt, accepto magno congiario, minime tamen abundaret. 93 sex libri. 94 eos legentibus.

II M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Certe, inquam, [2] abſolutus eſt: me [3] reâ praeſentante [4] pronuntiatum eſt, [5] et quidem [6] omnibus ordinibus, et ſingulis in vnoquoque [7] ordine ſententiis. [8] Vide modo, inquis. Non mehercule. nihil enim vnquam tam praeter opinionem, tam quod videretur omnibus indignum, accidit. [9] Quin ego, cum pro [10] amicitia validiſſime fauerem ei, et me iam [11] ad dolendum praeparaſſem, poſtquam factum eſt, [12] obſtupui, et mihi viſus ſum [13] captus eſſe. Quid [14] alios putas? Clamoribus ſcilicet maximis iudices [15] corripuerunt: et oſtenderunt, plane [16] eſſe, quod [17] ferri non poſſet. Itaque [18] relictus lege Licinia [19] maiore eſſe periculo videtur. Accesſit [20] huc, quod [21] poſtridie eius abſolutionem in theatrum [22] Curionis [23] Hortenſiu

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 M. Valerius Meſſala 3 exhibente reum. 4 a praetore iudicium de eius abſolutione. 5 abſolutus eſt. 6 ab iudicibus omnis ordinis. 7 iudicum. 8 vide modo, Coeli. 9 quin etiam. 10 noſtra. 11 ſi condemnatus fuiſſet. 12 de eius abſolutione. 13 priuatus ſenſu vel intellectu prae ſtupore. 14 feciſſe. 15 alii reprehenderunt. 16 iudicium. 17 tolerari aequo animo. 18 de ambitu abſolutus. 19 elapſus priore iudicio accuſabitur de corruptis iudiciis. 20 ad hanc rem. 21 die, qui proxime abſolutionem eius ſecutus eſt. 22 quod in funebri patris munere Curio dedit. 23 orator inſignis.

tensius introiit: [24] puto, [25] vt suum gaudium gauderemus. Hic [26] tibi [27] *strepitus*, [28] *fremitus*, *clamor* [29] *tonitruum et* [30] *rudentum* [31] *sibilus*. Hoc magis [32] animaduersum est, quod [33] intactus a sibilo peruenerat Hortensius [34] ad senectutem. [35] Sed tum ita bene, vt in totam vitam cuiuis satis esset, et poeniteret eum iam [36] vicisse. De rep. quod tibi scribam, nihil habeo. [37] Marcelli [38] impetus [39] resederunt, non [40] inertia, sed, vt mihi videbatur, [41] consilio. De [42] comitiis consularibus incertissima est [43] existimatio. Ego incidi in [44] competitorem [45] nobilem, et [46] nobilem agentem. Nam M. Octauius, [47] Cn. F., et C. Hirrus, mecum [48] petit. Hoc ideo scripsi, quod scio, te [49] acriter propter [50] Hirrum nuntium nostrorum [51] comitiorum exspectaturum. Tu tamen simulac me [52] designatum audieris, vt tibi curae sit, quod ad [53] pantheras attinet, rogo. [54] Syngrapham [55] Sittia-

24 eam introiisse. 25 vt sua laetitia laetaremur. 26 tunc. 27 pedum factus est. 28 oris. 29 cum e strepitu in theatro quiddam tonitrui simile fieret. 30 asinorum more obstrepentium. 31 cum et ruderent simul, et exsibilarent Hortensium. 32 annotatum est a populo. 33 nunquam adhuc explosus. 34 senex factus erat. 35 egerat. 36 obtinuisse. 37 consulis. 38 de successore Caesari in Gallias mittendo. 39 quieverunt. 40 Marcelli. 41 quod exitum rei desperaret. 42 habendis. 43 diiudicatio. 44 aedilitatis mecum. 45 C. Hirrum. 46 qui se nobilem fingeret. 47 Cn. filius. 48 aedilitatem. 49 auide. 50 qui tuus in auguratu competitor fuit. 51 aedilitiorum. 52 creatum aedilem. 53 quas e Cilicia mitti a Cicerone cupiebat, vt eas populo ludis daret. 54 *schedulam obligatoriam* vulgus vocat.

[55] Sittianam tibi [56] commendo. Commentarium rerum vrbanarum primum dedi L. Castrinio Paeto: [57] secundum ei, qui has litteras tibi dedit. Vale.

55 ex qua exigeretur a Sittio pecunia. 56 ne solutio differatur. 57 dedi.

III M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Est ne? [2] vici? et tibi saepe, quod negaras discedens curaturum tibi, litteras mitto? [3] est, si quidem [4] perferuntur, quas [5] do. Atque [6] hoc [7] eo diligentius factito, quod, cum otiosus sum, plane, vbi [8] delectem [9] otiolum meum, non habeo. Tu cum Romae eras, hoc mihi certum et iucundissimum [10] vacanti negotium erat, tecum [11] id otii tempus consumere: [12] idque [13] non mediocriter desidero: [14] vt non modo mihi solus [15] esse, sed Romae, [16] te profecto, solitudo videatur facta: et qui, quae mea negligentia est, [17] multos saepe dies ad te, cum [18] hic eras, non accedebam, nunc quotidie

1 Epistola est nuntiatoria et petitoria. 2 quasi contentio fuerit inter eos. 3 euenit. 4 litterae. 5 mitto ad te. 6 curo ad te litteras dandas. 7 propterea. 8 cum delectatione transigam. 9 vt occupationes ostenderet suas. 10 a caeteris negotiis. 11 id temporis. 12 consumere otium tecum. 13 immo vehementer. 14 ita vt. 15 videar. 16 postquam tu profectus es. 17 per spatium multorum dierum. 18 vbi nunc.

quotidie non [19] esse te, ad quem [20] cursitem, [21] discrucior. [22] maxime vero, vt te dies noctesque quaeram, [23] competitor Hirrus [24] curat. Quomodo [25] illum putas, [26] auguratus tuum competitorem, dolere, et dissimulare, me [27] certiorem, quam se, [28] candidatum? De [29] quo, vt, [30] quem optas, quamprimum [31] nuntium accipias, [32] tua, mehercule, magis, quam mea caussa, cupio. Nam [33] mea, si [34] fio, forsitan [35] cum locupletiore referam: sed [36] hoc vsque [37] eo suaue est, quod, si acciderit, [38] tota vita [39] risus nobis deesse non poterit. [40] Sed tanti? sed [41] mehercule. Nec multum [42] M. Octavius eorum odia, qui Hirrum [43] premunt, [44] quae permulta sunt, [45] sublevat. Quod ad Philotimi [46] liberti [47] officium, et [48] bona Milonis attinet, [49] dedimus operam, vt et Philotimus quam [50] honestissime Miloni [51] absenti, eiusque [52] necessariis, [53] satisfaceret,

19 Romae. 20 frequenter curram. 21 variis tormentis animi torqueor. 22 praecipue. 23 aedilitatis mecum. 24 efficit. 25 temerarium. 26 Hirrum. 27 certius designandum ad opinionem omnium. 28 futurum aedilitatis competitorem. 29 Hirro. 30 qualem optas. 31 eum. 32 te magis, quam me ipsum, gauisurum scio. 33 caussa. 34 aedilis. 35 tecum. 36 vicisse Hirrum. 37 valde delectabile. 38 per totam vitam. 39 ridendi occasio. 40 moment,i dices, hoc est. 41 tanti est. 42 qui etiam competitor erat. 43 opprimunt. 44 odia. 45 imminuit. 46 Terentiae. 47 in conseruandis Milonis bonis magna fide. 48 vt Miloni restituerentur. 49 curauimus. 50 decentissime. 51 Massiliae exulanti. 52 familiaribus. 53 ea restitueret, quae emerat.

ret, et ſecundum [54] eius [55] fidem et ſedulitatem [56] aeſtimatio tua conſeruaretur. Illud nunc a te peto, ſi eris, vt ſpero, otioſus, [57] aliquod ad nos, vt intelligamus, nos tibi curae eſſe, σύνταγμα conſcribas. [58] Qui tibi [59] iſtuc, inquis, in mentem venit, [60] homini non inepto? Aliquid ex tam multis tuis [61] monumentis [62] extare, quod noſtrae amicitiae memoriam [63] poſteris quoque [64] prodat. [65] Cuiusmodi velim, puto, quaeris. Tu citius, [66] qui omnem noſti diſciplinam, quod maxime [67] conueniat, [68] excogitabis. [69] genere tamen, quod et ad nos pertineat, et [70] διδασκαλίαν quandam, vt [71] verſetur inter manus, habeat.

54 Philotimi. 55 fidelitatem. 56 aeſtimauerat Cicero, quantum Philotimo Milo daret. 57 aliquam ordinationem rerum. 58 quomodo. 59 iſta res. 60 cum ioco dixit. 61 litterariis. 62 vt extet. 63 poſt nos venturis hominibus. 64 manifeſtet. 65 ſcriptum. 66 qui omnem doctrinam ſcientia comprehendiſti. 67 nobis. 68 id. 69 quod argumentum deligas, monendus non es. 70 doctrinam. 71 ſit nobis tanquam enchiridion.

IIII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Inuideo tibi: tam multa quotidie, quae [2] mirere, [3] iſthoc perferuntur. Primum [4] illud, [5] abſolutum [6] Meſſalam. deinde eundem

1 Epiſtola eſt nuntiatoria. 2 fere enim abſentibus nouae res, domo allatae, admirationi ſunt. 3 iſthuc 4 perfertur. 5 ambitus. 6 de quo ep. 1.

dem condemnatum. C. Marcellum [7] consulem factum: M. Claudium [8] a repulsa [9] postulatum a [10] Gallis duobus: [11] P. Dolabellem [12] quindecimuirum factum. [13] Hoc tibi non inuideo, caruisse te pulcherrimo spectaculo, et Lentuli Cruris [14] repulsi vultum non vidisse. [15] At qua spe, quam certa opinione [16] descenderat? quam ipso diffidente Dolabella? et Hercules, nisi [17] nostri equites acutius vidissent, paene [18] concedente [19] aduersario [20] superasset. Illud te non arbitror miratum, Seruium, [21] designatum trib. pl., [22] condemnatum: [23] cuius locum C. Curio petiit. [24] sane quam incutit multis, qui [25] facilitatemque eius non [26] norunt, [27] magnum metum. Sed, vt spero, et volo, et [28] vt se fert ipse, [29] bonos et senatum malet. totus, vt nunc est, [30] hoc scaturit. [31] Huius autem voluntatis [32] initium et caussa est, quod [33] eum [34] non mediocriter

7 cum L. Paullo. 8 post repulsam consulatus. 9 in ius vocatum. 10 cognomento. 11 qui postea Ciceronis gener fuit. 12 vnum in magistratu quindecimvirorum. 13 in ea re fuisti minus felix. 14 a quindecimuiratu. 15 attamen quali spe. 16 in campum Martium. 17 quarum studia Coelius Dolabellae adiunxit. 18 locum dante. 19 Dolabella. 20 Lentulus. 21 declaratum a populo. 22 de ambitu. 23 Servii condemnati. 24 valde. 25 benignitatem ad veniam dandam. 26 nouerunt. 27 quod inquieto esset ingenio. 28 vt Curio se ostendit. 29 quos primo tribunus pl. defendit. 30 quasi ebullit hanc rem. 31 nouae a Curione acceptae. 32 ideo tribunatum pl. petit. 33 Curionem. 34 vehementer.

ter Caesar, qui solet [35] infirmorum hominum amicitias sibi qualibet impensa adiungere, valde contemsit. Qua in re mihi videtur [36] illud [37] perquam venuste cecidisse; quod a [38] reliquis quoque [39] vsque eo est animaduersum, vt Curio, qui nihil [40] consilio facit, [41] ratione et [42] insidiis vsus videretur in euitandis consiliis, qui se [43] intenderant aduersarios in [44] eius tribunatum: Laelios, et Antonios, et [45] id genus [46] valentes, dico. Has ego tibi litteras [47] eo maiore misi [48] interuallo, quod [49] comitiorum dilationes [50] occupatiorem me habebant, et exspectare [51] in dies [52] exitum cogebant: vt, [53] confectis omnibus, te facerem [54] certiorem. [55] Ad Kalendas Sextiles vsque [56] exspectaui. [57] Praetoriis [58] morae quaedam inciderunt. [59] Mea porro comitia [60] quem euentum sint habitura, nescio. [61] opinionem quidem, [62] quod ad [63] Hirrum attinet,

35 minus potentium propter debita. 36 Curionem se primo Caesaris amicum ostendisse. 37 valde pulchre accidisse. 38 ciuibus. 39 vehementer consideratum est. 40 aliorum. 41 consideratione propria. 42 aliorum. 43 acriter exhibuerant. 44 Ciceronis. 45 eius generis. 46 animo praestantes viros. 47 propterea. 48 dilatione post rem gestam. 49 electionum. 50 in sollicitandis rebus meis. 51 designatis tribunis pl. reliquorum creatio magistratuum duci non poterat. 52 comitiorum. 53 plene factis. 54 de electis. 55 vsque ad primum diem Augusti. 56 exitum rerum. 57 comitiis. 58 dilationes. 59 comitia. 60 qualem exitum fortuitum. 61 optima signa. 62 quantum. 63 quia omnes opinantur, eum cum derisione exsibilandum.

net, incredibilem aedilium pl. [64] comitiis [65] nacta sunt. Nam M. Coelium Vinicianum [66] mentio illa fatua, quam deriseramus olim, et [67] promulgatio de [68] dictatore subito [69] deiecit, et [70] deiectum magno [71] clamore [72] insecuta est. [73] Inde Hirrum cuncti iam, non faciendum, [74] flagitare. Spero te celeriter, et de nobis, [75] quod sperasti, et de [76] illo, [77] quod vix sperare ausus es, auditurum. De rep. iam noui quidquam exspectare desideramus. Sed cum senatus habitus esset ad [78] Apollinis [79] a. d. XI Kal. [80] Sext., et [81] referretur de [82] stipendio Cn. Pompeii, mentio facta est de [83] legione ea, quam [84] expensam tulit C. Caesari Pompeius, [85] quo numero esset, [86] quo appeteretur: cum ex Gallia [87] coactus est dicere Pompeius se legionem abducturum: sed [88] non statim [89] sub mentionem et [90] conuicium obtrectatorum. [91] Inde [92] interroga-

64 in quibus Vinicianus aedilis pl. esse non potuit. 65 comitia mea. 66 commemoratio rei, quam tacuisse melius fuisset. 67 odium ex ea promulgatione natum. 68 creando. 69 a spe. 70 M. Coelium. 71 populi explodentis. 72 prosecuta est. 73 deinde cuncti flagitare Hirrum coeperunt, ne faceret. 74 coeperunt. 75 me aedilem designatum. 76 Hirro. 77 non modo illum non esse designatum, sed etiam turpissime deiectum. 78 aedem. 79 iuxta. 80 Augusti. 81 consultaretur. 82 quod legionibus persolueret. 83 militum. 84 de suis legionibus ei tradidit. 85 suo, an Caesaris. 86 quo numero tribui deberet. 87 nam ipse libenter simulabat. 88 coactus est dicere. 89 post mentionem de ea legione factam. 90 efflagitationem obtrectatorum Caesaris. 91 deinde. 92 Pompeius est.

rogatus [93] de ſucceſſione C. Caeſaris: de [94] qua, hoc eſt, de prouinciis, [95] placitum eſt, vt quam primum ad vrbem reuerteretur Cn. Pompeius, vt coram eo de ſucceſſione prouinciarum ageretur. Nam [96] Ariminum ad [97] exercitum Pompeius erat iturus: et ſtatim iit, puto Idibus [98] Sext. de ea re [99] factum iri. profecto [100] aut tranſigeretur aliquid, aut [1] turpiter intercederetur. Nam in [2] diſputando [3] coniecit [4] illam vocem Cn. Pompeius, [5] omnes oportere [6] ſenatui dicto audientes eſſe. Ego tamen ſic [7] nihil exſpecto, [8] quo modo [9] Paullum conſulem [10] deſignatum [11] primum [12] ſententiam dicentem. Saepius te admoneo de [13] ſyngrapha Sittiana. cupio enim te intelligere, [14] eam rem ad me valde pertinere. [15] Item de [16] pantheris, vt [17] Cibyratas arceſſas, curesque mihi vt [18] vehantur. Praeterea [19] nuntiatum nobis, et pro certo iam [20] habetur, [21] regem Alexandrinum mortuum.

[22] quid

93 an Caeſari ſuccederetur. 94 ſucceſſione. 95 placuit ſenatui. 96 ſitum in extrema Italia. 97 Romanum. 98 Auguſti. 99 faciendum eſſe. 100 fiet de imperio finiendo. 1 inhoneſte. 2 conſultando de rep. 3 cum aliis verbis in medium coniecit. 4 ex qua intellectum eſt, tranſactum iri aliquid. 5 ergo et Caeſarem. 6 ſenatui parere. 7 Caeſarem ſenatui dicto audientem fore nequaquam puto. 8 exſpecto. 9 L. Aemilium Paullum. 10 declaratum. 11 prima vice. 12 ſuam de re, ſuper qua conſultabitur. 13 ſchedula obligatoria. 14 vt pecuniis, ex ea ſyngrapha exactis, Romam deportarentur pantherae. 15 admoneo te ſaepius. 16 pro aedilitatis pompa mittendis. 17 venandi peritam gentem. 18 pantherae. 19 eſt. 20 tenetur. 21 Ptolemaeum, quadriennio ante a Gabinio, Syriae proconſule, reſtitutum. vid. lib. 2 ep. 1

[22] quid mihi suadeas, quomodo regnum illud se [23] habeat, quis [24] procuret, diligenter mihi [25] perscribas. Kalendis Sext.

22 tentandum propter mortem eius. 23 post mortem eius. 24 regnum illud. 25 nec ei de regni statu difficilis cognitio erat.

V M. COELIVS M. CICERONI S. D

[1] Qua tu cura sis, [2] quod ad pacem [3] prouinciae tuae [4] finitimarumque regionum attinet, nescio: ego quidem vehementer [5] animi pendeo. Nam si [6] hoc moderari possemus, vt [7] pro viribus copiarum tuarum belli quoque existeret magnitudo, et, quantum [8] gloriae triumphoque opus esset, [9] assequeremur, periculosamque et [10] grauem illam dimicationem euitaremus: nihil [11] tam esset optandum. [12] Nunc, si [13] Parthus mouet aliquid: scio [14] non mediocrem fore contentionem. tuus [15] porro exercitus [16] vix vnum [17] saltum [18] tueri potest. Hanc autem [19] nemo [20] ducit rationem: sed omnia [21] de-

1 Epistola est narratoria et excusatoria. 2 quantum. 3 Ciliciae. 4 quas nonnunquam Parthi incurrentes vexabant. 5 cura. 6 id quod mihi timorem inicit. 7 secundum vires. 8 ad impetrationem gloriae. 9 tantum. 10 cum omnes vtrinque copiae concurrunt. 11 tantopere. 12 vbi tibi tam exiguae sunt copiae. 13 Parthi. 14 vehementem futuram concertationem. 15 sed. 16 quia tantum duas legiones Cicero habebat. 17 locum siluosum. 18 a transitu Parthorum. 19 senatorum. 20 rationem habet paucitatis exercitus tui.

[21] desiderantur ab eo; tanquam nihil denegatum sit ei, [22] quo minus [23] quam paratissimus esset; [24] qui publico negotio praepositus est. [25] Accedit huc, quod successionem [26] futuram propter [27] Galliarum [28] controuersiam non video. Tametsi hac de re puto te [29] constitutum, [30] quid facturus esses, habere: tamen [31] quo [32] maturius constitueres, cum [33] hunc euentum prouidebam, [34] visum est, vt te facerem certiorem. Nosti enim haec [35] translatitia: [36] de Gallis [37] constituetur: [38] erit, [39] qui intercedat: deinde [40] alius [41] existet, qui, nisi libere liceat de [42] omnibus prouinciis decernere, senatui [43] reliquas impediat: sic multum ac diu [44] ludetur, atque ita diu, vt [45] plus biennium in his [46] tricis [47] moretur. Si quid noui de rep., quod tibi [48] scriberem, haberem, vsus essem [49] mea consuetudine, vt diligenter, quid actum esset, et quid [50] ex eo futurum sperarem, perscriberem. Sane tanquam

21 expetuntur. 22 vt non. 23 valde paratus ad omnem casum. 24 ab imperatore. 25 additur ad hanc difficultatem prouinciae, quam obiisti. 26 tibi. 27 quae Caesar amplius regere volebat. 28 dissensionem. 29 a te decretum esse. 30 quem prouinciae decedens praeficere velles. 31 ideo vt. 32 cuius. 33 hunc rerum Gallicarum exitum futurum prospiciebam. 34 operae pretium. 35 de vna re ad aliam accommodatio. 36 vt successio illic fiat. 37 in senatu. 38 tribunus pl. 39 qui obsistat. 40 tribunus pl. 41 emerget. 42 consularibus. 43 reliquarum prouinciarum successione. 44 certabitur. 45 plus biennio. 46 difficultatibus. 47 mors fiat. 48 scribere possem. 49 id enim promisit epistola. 50 quod actum esset.

quam [51] in quodam incili ea omnia adhaeserunt. Marcellus [52] idem illud de [53] prouinciis [54] vrget: sed [55] neque adhuc [56] frequentem senatum efficere potuit. [57] Quod si praeterito anno Curio tribunus, et eadem actio de prouinciis introibit: quam facile nunc sit omnia impedire, et quam hoc Caesari, qui sua caussa remp. non curent, superet, non te fallit. Vale.

51 omnia pigre tractantur. 52 quod antea vrgebat. 53 successoribus decernendis. 54 vrgenter procurat. 55 ne quidem. 56 vt sc. de ea re senatus consultum fiat. 57 finito hoc anno.

VI M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Non dubito, quin perlatum ad te sit, [2] Appium a Dolabella [3] reum factum: sane quam non [4] ea, quam existimaueram, [5] inuidia. Neque enim stulte [6] Appius, qui simul atque Dolabella accessit ad [7] tribunal, introierat in vrbem, [8] triumphique postulationem abiecerat. Quo facto [9] retudit sermones, [10] paratiorque visus est, quam sperauerat [11] accusator. [12] Is nunc in [13] te maximam spem habet. Scio, tibi [14] eum non esse odio. [15] quam

1 Est nuntiatoria epistola et monitoria. 2 pulcrum. 3 maiestatis et ambitus. 4 tanta. 5 aduersa hominum voluntate. 6 egit. 7 praetoris, accusaturus Appium. 8 triumphare enim volenti vrbem ingredi non licebat. 9 repressit. 10 ad se purgandum. 11 Dolabella. 12 Appius. 13 successore suo. 14 Appium.

[15] quam velis eum [16] obligare, in tua [17] manu eſt: cum [18] quo ſimultates ſi tibi non [19] fuiſſent, [20] liberius tibi de tota re eſſet. Nunc ſi ad illam ſummam [21] veritatem legitimum [22] ius exegeris: cauendum tibi erit, ne parum [23] ſimpliciter et [24] candide [25] poſuiſſe inimicitias videaris. [26] In hanc partem porro tutum tibi erit, ſi quid volueris, [27] gratificari. nemo enim neceſſitudine et [28] amicitia te deterritum ab officio dicet. [29] Illud mihi occurrit, quod inter [30] poſtulationem et [31] nominis delationem [32] vxor a Dolabella [33] diſceſſit. Quid mihi [34] diſcedens [35] mandaris, memini: quid ego tibi [36] ſcripſerim, te non arbitror oblitum. Non eſt iam tempus plura narrandi. Vnum illud monere te poſſum: ſi [37] res tibi non diſplicebit, tamen [38] hoc tempore nihil de tua voluntate oſtendas, et exſpectes, quemadmodum [39] exeat ex [40] hac cauſſa. [41] Denique inuidioſum tibi ſit, ſi [42] emanarit. Porro, [43] ſignificatio vlla ſi [44] interceſſerit, clarius, quam [45] deceat, aut [46] expediat, [47] fiat.

Neque

15 quantum. 16 deuincire tibi. 17 poteſtate. 18 Appio. 19 prius. 20 agere. 21 iuſtitiam. 22 rigorem iuris. 23 ſine dolo. 24 ſine liuore. 25 depoſuiſſe. 26 leniorem. 27 gratum facere. 28 quae tibi cum Dolabella intercedit. 29 quod ſequitur. 30 vocationem in ius. 31 rei. 32 Dolabellae. 33 per diuortium. 34 in prouinciam. 35 de Tullia filia idoneo marito collocanda. 36 magnam eſſe proborum adoleſcentium penuriam. 37 vt Dolabellae nubat filia tua. 38 lite pendente. 39 Dolabella accuſator. 40 accuſatione Appii. 41 id infamiae tibi ſit. 42 diuulgatum fuerit. 43 voluntatis tuae. 44 interuenerit. 45 pro reconciliata cum Appio gratia. 46 vtile ſit. 47 id.

Neque [48] ille tacere [49] eam rem poterit, [50] quae suae [51] spei tam opportuna acciderit, [52] quaeque in [53] negotio [54] conficiendo tanto [55] illustrior erit: cum praesertim [56] is [57] sit, qui si perniciosum sciret esse, loqui de [58] hac re, [59] vix tamen se [60] contineret. [61] Pompeius dicitur valde [62] pro Appio laborare, vt etiam [63] putent, alterutrum de [64] filiis ad te [65] missurum. [66] Hic nos omnes [67] absoluimus, et [68] hercule [69] confecta omnia, [70] foeda et inhonesta sunt. [71] Consules autem habemus [72] summa diligentia: adhuc [73] S. C., nisi de [74] feriis Latinis, [75] nullum facere potuerunt. Curioni nostro tribunatus [76] conglaciat. sed dici non potest, quomodo [77] hic omnia [78] iaceant. Nisi [79] ego cum [80] tabernariis et [81] aquariis pugnarem: [82] veternus ciuitatem occupasset. Si Parthi vos nihil [83] cale-

48 Dolabella. 49 tua voluntate filiam meam sibi desponsatam. 50 rea. 51 de Appii condemnatione. 52 et quae res. 53 quod agit contra Appium. 54 perficiendo. 55 clarior. 56 talis. 57 Dolabella. 58 quam inter nos agimus. 59 summa cum difficultate. 60 a loquendo abstineret. 61 cuius filio nupta erat Appii filia. 62 vt Appius absoluatur. 63 homines. 64 suis, vel Sextum, vel Cn. 65 Pompeium. 66 Romae. 67 quodam praeiudicio Appium. 68 per Herculem. 69 adhuc a Dolabella. 70 vt odium potius, quam veritatem vllam, prae se ferant. 71 L. Paullum et C. Marcellum. 72 praeditos. 73 decretum ex senatus sententia factum. 74 celebrandis. 75 quibus de rebus ad senatum retulerunt, de iis nullum omnino senatus consultum factum est. 76 otio. 77 Romae. 78 neglecta sint. 79 vt aedilis. 80 opificibus. 81 aquarum curatoribus. 82 omnia torperent. 83 vobis non molesti sunt.

calefaciunt, nos hic [84] frigore frigescimus. Tamen, [85] quoquo modo hic omnia iaceant, [86] potuit [87] sine Parthis. [88] Bibulus in [89] Amano [90] nescio quid cohorticularum amisit. Hoc [91] sic [92] nuntiatum est. Quod tibi supra scripsi, Curionem [93] frigere; iam [94] calet. nam [95] feruentissime concerpitur. [96] Leuissime enim, quia [97] de intercalando [98] non obtinuerat, [99] transfugit ad populum, et pro Caesare loqui coepit, legemque [100] Viariam, [1] non dissimilem [2] Agrariae [3] Rulli, et [4] Alimentariam, [5] quae iubet [6] aediles [7] metiri, [8] iactauit. [9] hoc nondum fecerat, cum priorem [10] epistolae partem scripsi. Amabo te, si quid, quod [11] opus fuerit, Appio facies, ponito me in [12] gratia. De Dolabella integrum tibi reserues, suadeo: et [13] huic rei, de qua loquor, et dignitati tuae, [14] aequitatisque opinioni hoc ita facere

84 otio. 85 quomodocunque. 86 veternus esse. 87 nisi Parthi nos sollicitos facerent. 88 qui Syriae praeerat. 89 monte. 90 cohortem primam totam. 91 potest aliter esse. 92 senatui. 93 in otio esse. 94 minime otiosus est. 95 boni vbique male de eo loquuntur. 96 inconstantissime. 97 die producenda. 98 a collegio pontificum. 99 desertor optimatum, quos antea defenderat. 100 de sternendis viis. 1 similem. 2 legi. 3 quam Rullus tulit. 4 de alimentis faciendis. 5 lex. 6 vt harum rerum curatores. 7 metiendo pauperioribus diuidere frumentum. 8 palam dictitauit. 9 nondum iactauerat Curio. 10 huius. 11 vtile. 12 Appii. 13 matrimonio filiae tuae Tulliae ac Dolabellae. 14 iniquior videberis, affinitate cum eo iuncta, qui Appium in iudicium vocet.

cere expedit. [15] Turpe tibi erit, pantheras Graecas [16] me non habere. Vale.

15 quum te mihi amicissimum esse omnes sciant. 16 si non habuero.

VII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Quam cito tu [2] istinc decedere cupias, nescio: ego quidem [3] eo magis, [4] quo adhuc [5] felicius rem gessisti. [6] Dum [7] istic eris, [8] de belli Parthici periculo cruciabor, ne [9] hunc risum meum metus [10] aliqui perturbet. Breuiores has litteras [11] properanti [12] publicanorum [13] tabellario subito dedi: tuo liberto pluribus verbis [14] scriptas [15] pridie dederam. Res autem nouae nullae sane acciderunt: nisi [16] haec vis tibi scribi, [17] quae certe vis. [18] Cornificius adolescens [19] Orestillae filiam sibi despondit. Paulla Valeria, soror [20] Triarii, [21] diuortium sine caussa, [22] quo die [23] vir e prouincia venturus erat, fecit. Nu-

1 Est epistola nuntiatoria. 2 ex prouinciis. 3 tanto. 4 quanto. 5 re bene gesta in Amano monte. 6 donec. 7 in Cilicia. 8 propter periculum. 9 hanc laetitiam meam. 10 aliquis. 11 festinanti. 12 eius societatis, quae Asiana vectigalia conduxerat. 13 ad tabellarium. 14 litteras. 15 die praecedenti hunc. 16 huiusmodi res. 17 quia ridicula putat. 18 Q. Cornificius. 19 Aurelia Orestilla fuit Catilinae amica. 20 P. Valerii Triarii. 21 dissolutionem matrimonii. 22 eo die, quo etc. 23 maritus.

ptura est [24] D. Bruto. nondum [25] retulerat. Multa in hoc [26] genere incredibilia, te absente, acciderunt. Seruius Ocella nemini persuasisset, se moechum esse, nisi [27] triduo bis [28] deprehensus esset. quaeres, [29] vbi? vbi hercule ego [30] minime vellem. relinquo tibi, quod ab aliis quaeras. neque enim displicet mihi, [31] Imperatorem singulos [32] percunctari, cum qua sit aliqui deprehensus. Vale.

24 qui cum M. Bruto et C. Cassio Caesarem occidit. 25 ad quos referendum erat de nouis nuptiis. 26 matrimonialia. 27 intra tres dies. 28 in adulterio. 29 deprehensus sit. 30 in amici igitur domo. 31 te. 32 interrogare.

VIII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Etsi de rep. quae tibi [2] scribam, habeo: tamen nihil, quod magis gauisurum te putem, habeo, quam [3] hoc. Scito, C. Sempronium Rufum, Rufum [4] mel, ac delicias tuas, [5] calumniam maximo plausu [6] tulisse. Quaeris, [7] qua in caussa? [8] M. Tuccium, [9] accusatorem suum, post * ludos Romanos reum lege Plotia de [10] vi fecit, hoc consilio, quod

1 Epistola est nuntiatoria. 2 scribere possim. 3 quod sequitur. 4 dulcedinem. 5 ad accusandum descendisse, omnibus approbantibus. 6 detulisse. 7 ad accusandum descendisse. 8 ea est, quae fecit M. Tuccium etc. 9 vnde prius accusatus fuerat. * celebrabantur prid. Non. Sept. 10 illata.

quod videbat, si [11] extraordinarius nemo reus accessisset, [12] sibi hoc anno caussam esse dicendam. Dubium porro illi non erat, [13] quid futurum esset. nemini hoc deferre [14] munusculum maluit, quam suo [15] accusatori. Itaque sine vllo [16] subscriptore [17] descendit, et Tuccium reum fecit. At ego, simulatque [18] audiui, [19] inuocatus [20] ad subsellia rei occurro: [21] surgo, neque verbum de [22] re facio. [23] totum Sempronium [24] vsque eo perago, vt Vestorium quoque interponam, et illam [25] fabulam narrem, quemadmodum tibi [26] pro beneficio dederit, [27] si quid in iniuriis suis esset, vt Vestorius [28] teneretur. Haec quoque magna nunc contentio [29] forum [30] tenet. [31] M. Seruilius, postquam, vt coeperat, omnibus in rebus [32] turbarat, nec, quod non venderet, quoiquam reliquerat; maximeque [33] nobis traditus erat [34] inuidiae: neque [35] Laterensis praetor, [36] postulante Pausania, nobis

11 cuius caussa non ordine, sed primo loco ageretur. 12 se esse defendendum hoc anno. 13 quin condemnaretur. 14 vt reus extraordinarius fieret. 15 M. Tuccio. 16 accusatore secundario, qui ita dicitur, quia, cum accusator rei nomen defert, suum nomen subscribit. 17 Sempronius in forum caussarum ad litem fovendam. 18 Tuccium a Sempronio reum factum. 19 licet non essem vocatus. 20 vbi reus sedebat. 21 vt more aduocati caussam dicturus. 22 caussa Tuccii. 23 ex omni parte. 24 in tantum conuinco. 25 tanquam fabulam. 26 loco beneficii. 27 si quid esset suo damno. 28 afficeretur. 29 iudiciale. 30 occupat. 31 Sempronius. 32 decoxerat, *banckerott werden.* 33 cum nobis traditus esset 34 in odio maximo. 35 proprium est nomen. 36 cum Pausanias postularet.

bis patronis, *quo ea pecunia peruenisset*, [37] recipere noluit. quod Pilius, [38] necessarius Attici [39] nostri, de [40] repetundis [41] eum postulavit: magna illico fama surrexit, et de [42] damnatione [43] frequenter loqui est coeptum. [44] Quo vento proiicitur Appius [45] minor, vt indicet pecuniam [46] ex bonis paternis peruenisse ad Seruilium, praeuaricationisque caussa diceret [47] depositum HS LXXXI. Admiraris [48] amentiam: [49] quid, si [50] actiones stultissimas; quid si * nefarias [51] patris confessiones audisses? [52] Mittit in consilium eosdem illos, [53] qui lites aestimarant, iudices. Cum [54] aequo numero sententiae fuissent, Laterensis, leges ignorans, pronuntiauit, quid [55] singuli ordines iudicassent: et ad extremum, vt solent, [56] *Non redigam.* Postquam [57] discessit, et pro [58] absoluto Seruilius haberi coeptus [59] legisque vnum et centesimum caput legit, in [60] quo ita [61] erat, *Quod eorum*

37 approbare. 38 propter Piliam, ipsius Attici vxorem. 39 communis amici. 40 pecuniis mala arte a prouincialibus ablatis. 41 Seruilium accusauit. 42 Seruilii. 43 valde. 44 qua fama obruitur. 45 nam fuit et maior eo tempore, qui Milonem accusauit. 46 a patre suo datam Seruilio, eius accusatori, vt praeuaricaretur. 47 ab Appio patre. 48 qui flagitium aperiat patris sui. 49 faceres. 50 in persequenda accusatione. * sceleſtas. 51 Appio. 52 post auditam caussam. 53 qui de repetundis iudicauerant. 54 aequali 55 tres enim ordines iudicabant, senatores, equites, tribuni aerarii. 56 in tabulas absolutorum. 57 Laterensis. 58 de praeuaricatione. 59 de iudiciis. 60 capite. 61 scriptum.

eorum iudicum maior pars iudicarit, id ius [62] *ratumque esto:* in [63] tabulas absolutum non retulit, ordinum iudicia perscripsit: [64] postulante rursus Appio, cum L. Lollio transegit, et se [65] relaturum dixit. Sic nunc neque absolutus, neque damnatas Seruilius, de repetundis [66] saucius Pilio tradetur. Nam de [67] diuinatione Appius, cum [68] calumniam iurasset, [69] contendere ausus non est, Pilioque [70] cessit: et ipse de pecuniis repetundis a [71] Seruiliis est postulatus, et praeterea de vi reus a quodam emissario suo, Titio, factus est. Recte hoc [72] par [73] habet. [74] Quod ad remp. pertinet, omnino multis diebus, exspectatione [75] Galliarum, actum nihil est. [76] Aliquando tamen, re saepe relata et grauiter acta, et plane perspecta Cn. Pompeii voluntate in eam partem, vt [77] eum [78] decedere post Kal. Mart. placeret: S. C., quod tibi misi factum est, [79] auctoritatesque [80] perscriptae.

[81] *S. C.* [82] *auctoritas. Pridie Kal. Octob. in aede Apollinis* [83] *scribendo affuerunt, L. Domitius, Cn. F.,* [84] *Ahenobarbus,* [85] *Q. Caecilius,* [86] *Q.*

62 approbatum. 63 instrumenta publicorum actorum. 64 in ius vocante, sc. de repetundis. 65 in tabulas absolutorum. 66 laesus fama in iudicio praeuaricationis. 67 oratione. 68 iureiurando professus esset se accusatorem. 69 vltra. 70 locum dedit. 71 propinquis M. Seruilii. 72 contendentium. 73 se. 74 quantum. 75 sententiae dandae de Galliis. 76 tandem. 77 Caesarem. 78 in Galliam. 79 nomina senatorum. 80 sunt. 81 senatus consulti. 82 scripta est. 83 senatus consulto. 84 vt distinguatur a Caluinis. 85 hic est Scipio ille Magni Pompeii socer.

[86] Q. F., Metellus Pius Scipio, L. Villius, L. F., [87] Pomt. Annalis, C. Septimius, T. F., Quirina, C. Lucceius, C. F., Pup. [88] Hirrus, C. Scribonius, C. F., Pop. Curio, L. Atteius, L. F., An. Capito, M. Oppius, M. F., Terentina. [89] Quod M. Marcellus consul [90] V. F. [91] de prouinciis consularibus [92] D. E. R. I. C., vti L. Paullus, C. Marcellus, [93] consules, cum magistratum inissent, ex a. d. X Kal. Mart., quae in suo magistratu futurae essent, de consularibus prouinciis ad senatum referrent, neve quid prius ex Kalendis Mart., neue quid [94] coniunctim de ea re referretur a consulibus, [95] vtique eius rei caussa, per dies [96] comitiales, senatum haberent, [97] S. Q. C. facerent: et cum de ea re ad senatum referretur a consulibus, qui [98] eorum in CCC iudicibus essent, sex adducere liceret: si quid de ea re ad populum ad plebemue lato [99] opus esset, vt Ser. Sulpicius, M. Marcellus, consules, praetores, tribunique plebis, quibus eorum videretur, ad populum plebemue ferrent: quod ii non tulissent, vti, quicunque [100] deinceps essent, ad populum

86 adoptione. 87 tribus Pomptina fuit. 88 quem suum in aedilitate competitorem nominauit Coelius ep. 2. 89 S. C. principium. 90 verba fecit. 91 vt succederetur iis, qui consulares prouincias obtinebant. 92 de ea re ita censuerunt. 93 consules designati. 94 cum plura simul ad senatum referebantur, non facile omnia senatus maior pars comprobabat. 95 et vt. 96 sic dicuntur dies, quibus comitia habentur, et per quos senatum haberi leges vetant. 97 senatusque consultum. 98 senatorum. 99 post hoc S. C. pridie Kal. Oct. factum. 100 post eos.

populum plebemue ferrent. I. V. Pridie Kal. Octob. in aede Apollinis, scribendo affuerunt L. Domitius, Cn. F., Abenobarbus, Q. Caecilius, Q. F., Metellus Pius Scipio L. Villius, L. F., Pomt. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Scribonius, C. F., Pop. Curio, L. Atteius, L. F. An. Capito, M. Oppius, M. F., Terentina. Quod M. Marcellus consul V. F. de prouinciis, D. E. R. I. C. senatum existimare, neminem eorum, [1] *qui potestatem habent intercedendi, impediendi, moram afferre oportere, quo minus de rep. quamprimum ad senatum referri, S. Q. C. fieri possit; qui impedierit, eum senatum existimare contra remp. fecisse. Si quis huic S. C. intercesserit, senatui placere, auctoritatem perscribi et* [2] *de ea re ad senatum populumque* [3] *referri.* Huic S. C. intercessit C. Coelius, L. Vicinius, P. Cornelius, C. Vibius Pansa. *Item senatui placere de militibus, qui in exercitu C. Caesaris sunt, qui eorum* [4] *stipendia emerita, aut* [5] *caussas, quibus de caussis missi fieri debeant, habeant, ad* [6] *hunc ordinem referri, vt eorum* [7] *ratio habeatur, caussaeque cognoscantur. Si quis huic S. C. intercesserit, senatui placere, auctoritatem perscribi, et de ea re ad senatum populumque referri.* Huic S. C. intercessit C. Coelius, C. Pansa, tribuni pl. *Itemque senatui placere, in Ciliciam prouinciam,*

1 tribunos pl. maxime designat. 2 de intercessione. 3 consulibus. 4 emeriti stipendia equites dicebantur, qui per annos decem militassent: pedites, qui per viginti. 1 vt morbum, 6 qui haec censuit. 7 cura suscipiatur.

vinciam, inque octo [8] *reliquas prouincias, quas* [9] *praetorii pro praetore obtinerent: eos, qui praetores fuerunt, neque in prouincia cum imperio fuerunt, quos ex S. C. cum imperio in prouincias pro praetore mitti oporteret, eos sortito in prouincias mitti placere. si ex eo numero, quos ex S. C. in prouincias ire oporteret, ad numerum non essent, qui in eas prouincias proficiscerentur: tum vti quodque* [10] *collegium primum praetorum fuisset, neque in prouincias profecti essent, ita sorte in prouincias proficiscerentur. si ii ad numerum non essent, tunc deinceps proximi cuiusque collegii, qui praetores fuissent, neque in prouincias profecti essent in sortem conicerentur, quoad* [11] *is numerus effectus esset, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret. si quis huic S. C. intercessisset, auctoritas perscriberetur.* Huic S. C. intercessit C. Coelius, C. Pansa tribuni pl. Illa praeterea Cn. Pompeii sunt animaduersa, quae maxime [12] confidentiam attulerunt hominibus, vt diceret, se [13] ante Kal. Mart. non posse sine iniuria de prouinciis Caesaris statuere, post Kal. Mart. [14] se non dubitaturum. Cum interrogaretur, si qui tum [15] intercederent: dixit hoc nihil interesse, vtrum Caesar senatui dicto audiens futurus non esset, an [16] para-

8 Macedoniam, Ioniam. 9 cum imperio tamen omnes, 10 significantur, qui proxime praetores fuerunt. 11 novem. 12 vt confiderent homines. 13 quo die primum, vt sequentis anni consules de prouinciis consularibus referre inciperent, senatus decreuerat. 14 quod hominibus confidentiam attulit. 15 intercessum est a Curione, quod iniquum videretur, ei successorem mitti ante tempus. 16 subornaret.

pararet, qui ſenatum decernere non pateretur. Quid ſi, [17] inquit alius, et conſul eſſe, et exercitum habere volet? At ille, quam [18] clementer! Quid? ſi filius meus [19] fuſtem mihi impingere volet? His vocibus, vt exiſtimarent homines, Pompeio cum Caeſare [20] eſſe negotium, effecit. Itaque iam, vt video, alterutram ad conditionem deſcendere vult Caeſar, vt aut [21] maneat, neque [22] hoc anno ſui ratio habeatur: aut, ſi deſignari poterit, [23] decedat. Curio ſe contra [24] eum [25] totum parat. quid aſſequi poſſit, neſcio. Illud video, bene ſentientem, etſi nihil effecerit, [26] cadere non poſſe. Me tractat liberaliter Curio, et mihi [27] ſuo munere [28] negotium impoſuit. Nam ſi mihi non dediſſet eas, quae [29] ad ludos ei aduectae erant [30] Africanae, potuit [31] ſuperſederi. Nunc cum [32] dare neceſſe eſt, velim tibi curae ſit, quod a te ſemper petii, vt aliquid iſtinc [33] beſtiarum habeamus: Sittianamque ſyngrapham tibi commendo. Libertum Philonem iſtuc miſi, et Diogenem Graecum: quibus mandata et litteras ad te dedi. eos tibi, et rem, de qua miſi,

17 tentabant ſenatores Pompeii potentiam his interrogationibus. 18 valde leniter. 19 quod eſſe turpiſſimum nemo negabit. 20 eſſe, quod ageret cum Caeſare. 21 in Gallia. 22 anno decimo. 23 ex prouincia. 24 Caeſarem 25 ſimulans. 26 fortaſſe non aſſequetur, quod vult. 27 ſua benignitate. 28 grauem curam ludorum dandorum. 29 quos iam Curio dederat patre mortuo. 30 donauit ei Curio decem Africanas pantheras, et decem Graecas. 31 a ludis dandis. 32 ludos. 33 pantherarum.

misi, velim curae habeas. nam, quam vehementer ad me [34] pertineat, in iis, quas tibi illi reddent, litteris descripsi. Vale.

34 miserat eos Coelius.

VIIII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Sic tu, inquis, Hirrum tractasti? [2] Immo, si scias, [3] quam facile, quam ne [4] contentionis quidem minimae fuerit, pudeat te, ausum [5] illum vnquam esse [6] incedere tanquam tuum [7] competitorem. Post repulsam vero risus [8] facit: [9] ciuem bonum ludit, [10] et contra Caesarem [11] sententias [12] dicit: [13] exspectationem corripit: [14] Curionem [15] prorsus [16] non mediocriter obiurgat: [17] hac repulsa se [18] mutauit. Praeterea qui nunquam in foro apparuerit, non multum in iudiciis versatus sit, agit [19] caussam [20] liberalis. sed raro qost meridiem. De prouinciis quod tibi [21] scripse-

1 Nuntiatoria et commendatoria est epistola. 2 id dicas. 3 tractauerim sic Hirrum, cum superauerim. 4 difficultatis. 5 Hirrum. 6 pompose. 7 in auguratu. 8 mouet nobis Hirrus. 9 reip. fauentem. 10 quasi ludendo repraesentat. 11 vt bene sentire videatur. 12 vt ei quamprimum succedatur. 13 dilationem exsecutionis sententiarum, contra Caesarem latarum, reprehendit. 14 quia Coelium summe diligebat. 15 in omnem partem. 16 vehementer. 17 in aedilitatis petitione accepta. 18 mores suos mutauit Hirrus. 19 caussas. 20 quia facilis est in recipiendis caussis.

[21] ſcripſeram Idibus [22] Sext. actum iri, [23] interpellat iudicium Marcelli, conſulis deſignati. [24] In Kal. reiecta re, ne [25] frequentiam quidem efficere potuerunt. Has litteras a. d. IIII Non. Sept. [26] dedi, cum [27] ad eam diem ne [28] profligatum quidem quidquam erat. [29] Vt video, cauſſa haec [30] integra in proximum annum transferetur: et, quantum [31] diuino, [32] relinquendus tibi [33] erit, qui prouinciam [34] obtineat. Nam non [35] expedietur ſucceſſio: [36] quando Galliae, quae habent [37] intercesſorem, in eandem conditionem, quam caeterae prouinciae, [38] vocantur. Hoc mihi non eſt dubium. [39] quo tibi magis ſcripſi, vt ad hunc euentum te parares. Fere litteris omnibus tibi de [40] pantheris ſcripſi. turpe tibi erit, [41] Patiſchum [42] Curioni decem miſiſſe, [43] te non [44] multis partibus plures: [45] quas ipſas Curio mihi et alias [46] Africanas decem donauit: ne putes, [47] illum tantum praedia ruſtica dare ſcire. Tu, ſi modo memoria tenueris, et [48] Cibyratas [49] arceſſieris, itemque

21 ep. 4. 22 Auguſti menſis. 23 impedit. 24 Septembris. 25 ſenatus. 26 miſi. 27 vſque a. d. IIII Nonas Sept. 28 profectum in hoc negotio. 29 quantum. 30 intacta. 31 futurum puto. 32 reliquit C. Coelium quaeſtorem. 33 aliquis. 34 regat. 35 mature fiet. 36 quandoquidem. 37 oppoſitorem ſucceſſionis, ſc. Caeſarem. 38 a Pompeianis. 39 quocirca. 40 capiendis. 41 hominem venandi peritum. 42 quas populo oſtenderet funebribus ludis. 43 miſiſſe. 44 multo plures. 45 decem pantheras. 46 nam Graecas miſerat Patiſchus. 47 Curionem. 48 homines ex Cibyra, vrbe Aſiae. 49 aduocaueris.

que in [50] Pamphyliam litteras miferis; nam tibi plures capi [51] aiunt; quod voles, efficies. Hoc vehementius [52] laboro nunc, quod [53] feorfum a collega puto mihi [54] omnia paranda. [55] Amabo te, [56] impera tibi hoc curae. Soles libenter, [57] vt ego, [58] maiorem partem nihil curare. In hoc [59] negotio nulla tua, nifi loquendi, cura eft, hoc eft, imperandi et mandandi. Nam fimul atque erunt captae, qui alant eas et deportent, habes eos, quos [60] ad Sittianam fyngrapham mifi. Puto, etiam fi nullam fpem mihi litteris oftenderis, me iftuc miffurum alios. M. Feridium, [61] equitem Romanum, amici mei filium, bonum et ftrenuum adolefcentem, qui [62] ad fuum negotium [63] iftuc venit, tibi commendo: et te rogo, vt eum in tuorum numero habeas. [64] Agros, quos [65] fructuarios habent [66] ciuitates, vult tuo beneficio quod tibi [67] facile et [68] honeftum [69] factu eft, [70] immunes effe. gratos et bonos [71] viros tibi obligaris. Nolo te putare, [72] Fauonium a [73] columna-

50 quae non procul a Cilicia eft. 51 qui illinc veniunt. 52 curo. 53 feparatim. 54 quae ad ludos pertinent. 55 blandientis vox. 56 iniunge tibi hanc curam. 57 curare foleo nihil. 58 ex maiore parte. 59 mittendi pantheras. 60 vt e fyngrapha Sittiana pecuniam iftic exigant. 61 qui equo publico merebat. 62 curandum. 63 ad te. 64 fuus. 65 fructum pendere obligatos. 66 Ciliciae. 67 cum imperium habeas. 68 quia vectigal magnum non eft. 69 vt fiat. 70 liberos ab ea penfione. 71 patrem et filium. 72 ciuem optimum. 73 ad columnas verfantibus.

lumnariis [74] praeteritum. optimus quisque eum non [75] fecit. Pompeius tuus [76] aperte Caesarem prouinciam tenere cum exercitu, et [77] consulem esse. tamen hanc sententiam [78] dixit, nullum hoc tempore senatus consultum faciendum. [79] Scipio [80] hanc, vt Kal. Martiis de prouinciis Galliis, neu quid [81] coniunctim [82] referretur. Contristauit haec [83] sententia [84] Balbum Cornelium, et scio, eum conquestum esse cum [85] Scipione. [86] Claudius [87] in defensione sua fuit [88] disertissimus, in [89] accusatione [90] frigidus. Vale.

74 neglectum. 75 praetorem. 76 dictitat. 77 velle. 78 in senatu extra vrbem habito. 79 Pompeii socer. 80 sententiam. 81 de aliis prouinciis. 82 ad senatum. 83 Scipionis. 84 Gaditanum. 85 eius sententiae auctore. 86 eloquentia clarus. 87 in se descendendo. 88 facundissimus. 89 aduersarii sui. 90 negligens.

X M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Sane quam litteris [2] C. Cassii et [3] Deiotari sumus commoti. Nam Cassius [4] cis Euphraten [5] copias Parthorum esse scripsit: [6] Deiotarus, [7] profectas per [8] Commagenen in prouinciam [9] nostram. Ego quidem praecipuum metum, [10] quod ad te attinebat, habui, qui scirem, [11] quam [12] paratus ab exercitu esses, ne [13] quod

1 Epistola est nuntiatoria. 2 quaestoris M. Crassi. 3 Armeniae regis. 4 transiisse Euphraten. 5 exercitus copiosus. 6 scripsit. 7 copias Parthorum. 8 Asiae regionem. 9 Romanam. 10 quantum ad periculum tuum spectabat. 11 quam male. 12 paucas haberes copias, quas Parthis opponeres.

[13] quod hic tumultus dignitati tuae [14] periculum afferret. Nam de [15] vita, [16] si paratior ab exercitu esses, timuissem. nunc haec exiguitas copiarum [17] recessum, non dimicationem mihi tuam, [18] praesagiebat. [19] Hoc quomodo [20] acciperent homines, quam probabilis [21] necessitas futura esset, vereor etiam nunc: neque prius desinam formidare, quam tetigisse te Italiam audiero. Sed de Parthorum transitu nuntii [22] varios sermones excitarunt. [23] Alius enim, [24] Pompeium [25] mittendum: [26] alius, ab vrbe non [27] remouendum: [28] alius, [29] Caesarem cum suo exercitu: [30] alius, [31] consules: [32] nemo tamen ex S. C. priuatos. Consules autem, quia verentur, ne illud [33] S. C. fiat, vt [34] paludati exeant, et [35] contumeliose, praeter eos, ad [36] alium res transferatur, omnino [37] senatum haberi nolunt: [38] vsque eo, vt parum diligentes in rep. videantur; sed honeste, siue negligentia siue inertia est, siue ille, quem [39] proposui, metus [40] latet sub hac temperantiae [41] existimatione, [42] nolle

13 aliquid. 14 aut vitae, aut famae. 15 tua. 16 si haberes exercitum satis instructum. 17 pugnae euitationem. 18 quodam praesagio futurum denuntiabat. 19 te ob paucitatem copiarum recessisse. 20 interpretarentur. 21 recedendi ob exiguitatem copiarum. 22 et ita minus constantes. 23 censet. 24 qui erat ad vrbem cum imperio. 25 contra Parthios. 26 censet. 27 Pompeium. 28 censet. 29 mittendum. 30 censet. 31 cupit mitti. 32 nemo tamen censet, priuatos. 33 decretum senatus. 34 paludamento insigniti, paludamentum autem dicebatur vestis imperatoris. 35 in contumeliam eorum. 36 imperatorem. 37 consultationem de ea re fieri. 38 in tantum. 39 modo dixi. 40 occultatur. 41 opinione.

[42] nolle [43] prouinciam. A te litterae [44] non venerunt, et, nisi [45] Deiotari [46] subsecutae essent, [47] in eam opinionem Cassius [48] venerat, quae diripuisset ipse, vt viderentur ab hoste vastata, [49] finxisse bellum, et [50] Arabas in prouinciam immisisse, eosque Parthos esse, senatui [51] renuntiasse. Quare tibi suadeo, quicunque est illic status rerum, diligenter et caute perscribas, ne aut [52] velificatus [53] alicui dicaris, aut aliquid, quod [54] referret scire, [55] reticuisse. Nunc exitus est [56] anni. nam ego has litteras a. d. XIIII Kal. Decemb. scripsi. Plane nihil video ante [57] Kal. Ianuar. agi posse. Nosti Marcellum, quam tardus et parum [58] efficax sit, itemque [59] Seruium, quam cunctator. Cuiusmodi putas hoc esse? aut [60] qui id, quod [61] nolint, [62] conficere [63] posse, qui, quae cupiunt, tamen ita [64] frigide agunt, vt nolle existimentur? Nouis magistratibus autem, si Parthicum bellum erit, [65] haec caussa primos menses occupabit. Sin autem aut non erit istic bellum, aut [66] tantum erit, vt vos, aut [67] successores, paruis additis copiis, sustinere [68] possint: Curionem video se dupli-

42 quod ipsi nollent. 43 obire. 44 non sint missae ad senatum. 45 regis litterae. 46 litteras Cassii. 47 male enim audiebat auaritiae nomine. 48 venisset. 49 quod finxisset. 50 qui cum essent finitimi, nonnunquam in populi Romani prouinciam impetum faciebant. 51 significasse. 52 assentando gratificatus. 53 Cassio. 54 expediret reipublicae. 55 quod si faceres, nec dignitati tuae nec reip. consuleres. 56 tui in prouincia. 57 quo die noui consules de rep. referent. 58 ad procurandum tibi successorem. 59 Sulpicium nosti. 60 quomodo, intell. putas. 61 confici. 62 perficere. 63 eos. 64 languide. 65 deliberatio, quis ad Parthicum bellum eat. 66 tam paruum. 67 vestros. 68 Parthi.

dupliciter [69] iactaturum. primum, vt aliquid Caesari [70] adimat: [71] inde, vt aliquid Pompeio tribuat, [72] quiduis, [73] quamlibet [74] tenue munusculum. [75] Paullus porro non humane de [76] prouincia loquitur. [77] huius cupiditati [78] occursurus est [79] Furnius [80] noster: [81] plures suspicari non possum. Haec noui. alia, quae possunt accidere, non [82] cerno: [83] multa [84] tempus afferre, et [85] praeparata multa scio. sed intra [86] fines hos, quaecunque acciderint, vertentur. Illud addo: ad actiones C. Curionis [87] de agro Campano; de [88] quo [89] negant Caesarem [90] laborare, sed Pompeium valde [91] velle, [92] ne vacuus aduenienti Caesari pateat. Quod ad tuum [93] decessum attinet: illud tibi non possum polliceri, me curaturum, vt tibi succedatur. illud [94] certe [95] praestabo, ne quid amplius [96] prorogetur. [97] Tui consilii est, si [98] tempus, si [99] senatus coget, si honeste a [100] nobis recusari non poterit, velisne [1] perseuerare: [2] mei officii est, meminisse, qua obtestatione [3] decedens mihi, ne paterer [4] fieri, mandaris. Vale.

XI

69 venditaturum operam suam optimatibus gratiae captandae caussa. 70 auferat Caesar, cui tunc aduersabatur. 71 deinde. 72 quidlibet. 73 et quantumlibet. 74 exile. 75 Aemilius. 76 Caesaris. 77 Paulli. 78 obstabit. 79 tribunus pl. 80 communis amicus. 81 occursuros. 82 animo. 83 noua. 84 noui anni 85 vt fiant. 86 quos dixi. 87 ad voluntatem Caesaris diuidendo. 88 agro. 89 plerique. 90 sollicitum esse. 91 vt ager Campanus diuidatur. 92 ne Caesar eum diuidat. 93 ex prouincia. 94 haud dubie. 95 efficiam. 96 extendatur tibi prouincia. 97 ad tuum consilium pertinet. 98 propter bellum Parthicum. 99 facto S. C. 100 qui pro te precamur honeste. 1 in prouincia. 2 ego, quod est officii mei, id praestabo. 3 discedens. 4 prouinciae tempus prorogari.

XI M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Non diu, sed acriter, nos tuae [2] supplicationes [3] torserunt. incideramus enim [4] in difficilem nodum. Nam [5] Curio, tui cupidissimus, cui omnibus rationibus [6] comitiales [7] eripiebantur, [8] negabat se vllo modo pati posse, decerni supplicationes, ne, si quid furore [9] Paulli adeptus esset boni, sua culpa videretur [10] amisisse, et [11] praeuaricator caussae [12] publicae [13] existimaretur. Itaque ad [14] pactionem [15] descendimus: et confirmarunt consules, se [16] his supplicationibus in hunc annum non [17] vsuros. Plane, [18] quod vtrisque consulibus gratias agas, est: Paullo magis certe. nam Marcellus sic respondit [19] ei, [20] spem in istis supplicationibus non [21] habere: [22] Paullus, se omnino in hunc annum non [23] edicturum. Renuntiatum nobis erat, Hirrum [24] diutius dicturum. [25] prendimus eum. non modo non [26] fecit, sed, cum de [27] ho-

1 Nuntiatoria est epistola. 2 quas petiisti tibi decerni. 3 angore. 4 in rem, cuius difficilis erat exitus. 5 tribunus pl. 6 dies. 7 quia differebantur. 8 vt par pari referret. 9 Aemilii. 10 illud. 11 desertor. 12 ad remp. spectantis. 13 iudicaretur. 14 compositionem. 15 deuenimus. 16 quae ab aliis imperatoribus postulabantur. 17 exceptis iis, quae Ciceroni decernerentur. 18 propter quod. 19 qui ad pactionem descenderat. 20 quasi nihil reip. prodessent. 21 se. 22 respondit. 23 supplicationes edicto publicaturum. 24 vt diem dicendo consumeret. 25 rogauimus. 26 quod renuntiatum erat eum facturum.

[27] hoſtibus ageretur, et poſſet [28] rem impedire, ſi, [29] vt numeraretur, poſtularet, [30] tacuit. [31] Tantum [32] Catoni [33] aſſenſus eſt, qui de te locutus honorifice, non decrerat ſupplicationes. [34] Tertius ad [35] hos [36] Fauonius [37] acceſſit. Quare pro cuiusque natura et [38] inſtituto gratiae ſunt [39] agendae: [40] his, quod tantum [41] voluntatem oſtenderunt; pro [42] ſententia cum [43] impedire poſſent, [44] non pugnarunt: [45] Curioni vero, quod de ſuarum [46] actionum curſu [47] tua cauſſa [48] deflexit. Nam [49] Furnius et [50] Lentulus, [51] vt debuerunt, quaſi eorum [52] res eſſet, [53] vna nobiſcum [54] circumierunt et laborarunt. [55] Balbi quoque Cornelii operam et ſedulitatem laudare poſſum. Nam cum Curione vehementer [56] locutus eſt: et eum, ſi [57] aliter feciſſet, iniuriam [58] Caeſari facturum dixit: [59] tum [60] eius fidem [61] in ſuſpicionem adduxit.

27 a te deuictis. 28 quam petis. 29 vt oſtenderetur, quot caeſi hoſtes eſſent. 30 noluit hoc poſtulando impedire. 31 ſolummodo. 32 M. Porcio Catoni. 33 licet iratus eſſet. 34 eiusdem cum eis ſententiae. 35 duos, et Hirrum, et Catonem. 36 Catonis imitator. 37 Cato ſententiam dixerat. 38 moribus. 39 a te. 40 tribus nominatis. 41 ſuam, non decernendae ſupplicationis. 42 ſua ſtabilienda. 43 ſupplicationem. 44 non acriter contenderunt. 45 agendae ſunt gratiae. 46 quae differebantur. 47 propter te. 48 ſe. 49 tribunus pl. 50 Spinther. 51 quia tibi obnoxii erant. 52 negotium. 53 pariter. 54 prenſarunt. 55 Gaditani. 56 quaſi Curio minus bona fide cum Caeſare in gratiam rediiſſet, niſi ei de ſupplicationibus Ciceronis gratificaretur. 57 quam dictum eſt. 58 cui ſe addixerat. 59 inſuper. 60 Curionis. 61 quaſi fictus eſſet reditus in gratiam cum Caeſare.

xit. [62] Decrerant quidem, qui neque [63] transigi volebant, Domitii, Scipiones, quibus haere [64] ad intercessionem auocandam [65] interpellantibus, [66] venustissime Curio respondit, se eo libentius non [67] intercedere, quod quosdam, qui [68] decernerent, videret [69] confici nolle. [70] Quod ad remp. attinet, in vnam [71] caussam omnis [72] contentio [73] coniecta est [74] de prouinciis: in quam adhuc [75] incubuisse [76] cum senatu Pompeius videtur: vt Caesar [77] Id. Nou. [78] decedat. Curio omnia potius subire constituit, quam id pati. [79] caeteras suas abiecit actiones. [80] Nostri porro, quos tu bene nosti, ad extremum [81] certamen rem deducere non audent. [82] Scena rei totius haec: Pompeius, tanquam Caesarem non impugnet, sed, quod [83] illi aequum putet, constituat, ait, Curionem [84] quaerere discordias. Valde autem [85] non vult, et plane timet, Caesarem [86] consulem designari prius, quam exercitum et prouinciam tradiderit. [87] Acci-

62 decreuerant supplicationes. 63 hanc rem confici. 64 ne intercederet. 65 crebro rogantibus. 66 pulcerrime. 67 impedimentum facere. 68 adiudicarent tibi supplicationem. 69 eam executioni mandari. 70 quantum. 71 actionem. 72 Caesaris et Pompeii. 73 redacta. 74 retinendis vel tradendis. 75 operam dedisse. 76 vt sentit senatus. 77 tempore ei decem tribunorum lege concesso. 78 de prouincia. 79 quas supra dixit dilatas. 80 optimates. 81 cum Caesare futurum. 82 totius rei ratio haec est. 83 senatui dicto audientem Caesarem esse. 84 negando Caesarem debere decedere. 85 Pompeius. 86 quod Caesar cogitabat. 87 Pompeius contumeliose tractatur.

cipitur satis male a Curione: et totus [88] eius secundus consulatus [89] exagitatur. Hoc tibi [90] dico; si omnibus rebus [91] prement Curionem, Caesar [92] defendetur: [93] si intercessorem, [94] quod videntur, reformidabunt, Caesar, [95] quoad volet, [96] manebit. Quam quisque [97] sententiam dixerit, in [98] commentario [99] est rerum vrbanarum: ex [100] quo tu, quae [1] digna sunt, [2] selige. multa transi, in primis ludorum [3] explosiones, et [4] funerum, et caeterarum ineptiarum. plura [5] habet vtilia. Denique malo [6] in hanc partem errare, vt, quae non desideras, audias, quam quidquam, quod [7] opus est, praetermittatur. Tibi curae fuisse de [8] Sittiano negotio, gaudeo. Sed, [9] quando suspicaris, [10] minus certa fide [11] eos tibi visos, tanquam [12] procurator, sic agas, rogo. Vale.

88 Pompeii. 89 reprehenditur. 90 praedico tanquam certum. 91 Pompeius et senatus. 92 ab amicis. 93 Curionem. 94 facturi. 95 quamdiu. 96 in provincia. 97 de prouinciis. 98 ad Ciceronem tunc misso. 99 habetur. 100 commentario. 1 lectione. 2 seorsum elige. 3 contumeliosas ludorum exagitationes. 4 narrationes. 5 commentarius. 6 nimis multa scribendo. 7 scitu. 8 de syngrapha Sittiana. 9 quandoquidem. 10 non satis. 11 a quibus exigenda pecunia est. 12 eorum.

XII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Pudet me tibi [2] confiteri, et queri de [3] Appii, hominis ingratissimi, iniuriis, qui me

1 Epistola est conquestoria. 2 rei veritatem. 3 pulcri.

me odiſſe, quia magna mihi debebat[4] beneficia, coepit: et, cum [5] homo auarus, vt [6] ea ſolueret, [7] ſibi imperare non poſſet; [8] occultum bellum mihi indixit: ita occultum tamen, vt multi mihi renuntiarent, et ipſe facile animaduerterem, [9] male eum de me cogitare. Poſtquam vero comperi, [10] eum [11] collegium [12] tentaſſe: deinde aperte cum [13] quibusdam locutum: cum [14] L. Domitio, [15] vt nunc eſt mihi inimiciſſimo homine, deliberare velle, [16] hoc munuſculum deferre [17] Cn. Pompeio, [18] vt ipſum reprehenderem, et ab eo [19] deprecarer [20] iniuriam, quem vitam mihi debere putarem, impetrare a me non potui [21] Quid ergo eſt? [22] Tum quidem aliquot amicis, qui teſtes erant meorum [23] in illum meritorum, [24] locutus ſum. Poſteaquam [25] illum, ne cui [26] ſatisfaceret quidem, me dignum [27] habere ſenſi: malui [28] collegae eius, homini alieniſſimo mihi, et [29] propter amicitiam tuam [30] non aequiſſimo, me [31] obli-

4 a me recepta. 5 Appius. 6 beneficia debita. 7 adducere animum ſuum. 8 ſimultates latentes. 9 vt faciat mihi malum. 10 Appium. 11 augures. 12 ſollicitaſſe. 13 etiam mihi notis. 14 quocum ipſe Appius conſul fuerat. 15 hoc tempore. 16 in gratiam Pompeii hoc velle facere, ſc. me notare. 17 etiam inimico. 18 Appium prenderem. 19 precando amouerem. 20 mihi inferendam. 21 hoc tibi faciendum non putaſti. 22 reſponſio. 23 erga. 24 de Appii iniuria. 25 Appium. 26 ita deſpectus erat ab Appio, vt te purgari quidem apud ſe Appius voluerit. 27 putare. 28 conſenſori, L. Piſoni. 29 quia nouit, me tibi eſſe amicum. 30 non plurimum fauenti.

[31] obligare, quam illius [32] ſimiae [33] vultum ſubire. [34] Id poſtquam [35] reſciit, [36] incanduit, et, me cauſſam inimicitiarum quaerere, [37] clamitauit, vt, ſi mihi in [38] pecunia [39] minus ſatisfeciſſet, per hanc ſpeciem [40] ſimultatis eum [41] conſectarer. [42] Poſtea non [43] deſtitit [44] arceſſere [45] palam Seruium accuſatorem, [46] inire cum [47] Domitio conſilia, quibus cum parum procederet, vt [48] vlla lege mihi ponerent accuſatorem, [49] compellari ea lege me voluerunt, qua [50] dicere non poterant. [51] Inſolentiſſimi homines [52] ſummis Circenſibus ludis meis [53] poſtulandum me lege [54] Scantinia curant. Vix [55] hoc erat Appius elocutus, cum ego Appium cenſorem [56] eadem lege poſtulaui. [57] Quod melius caderet, nihil vidi. Nam ſic eſt a populo, et [58] non infimo quoque [59] approbatum, vt maiorem Appio dolorem [60] fama, quam [61] poſtulatio, attulerit. Praeterea coepi [62] ſacellum, in [63] domo quod eſt, ab

31 deuincire. 32 turpiſſimi hominis. 33 me conſpectui illius offerre. 34 me obligatum collegae ſuo. 35 cognouit Appius. 36 excanduit. 37 frequenter clamauit. 38 quam videtur mutuo accepiſſe a Coelio. 39 non ſatisfeciſſet Appius. 40 latentis odii. 41 perſequerer. 42 quam in apertas inimicitias res deuenit. 43 Appius. 44 incitare. 45 manifeſte. 46 capere. 47 homine inimiciſſimo. 48 vt ſubornarent accuſatorem. 49 in ius vocari. 50 agere contra me. 51 ſuperbiſſimi. 52 extremis diebus ludorum Romanorum. 53 in ius vocandum. 54 quam Scantinius Aricinus in nefandum marium concubitum tulit. 55 vt me lege Scantinia poſtularet. 56 Scantinia. 57 quam cenſorem lege Scantinia in iudicium vocare. 58 ſummo. 59 id factum meum. 60 diffamatio. 61 vocatio in ius. 62 locum ſacris addictum. 63 Appii.

ab eo [64] petere. [65] Conturbat me mora servi [66] huius, qui tibi litteras attulit. Nam [67] acceptis prioribus litteris, amplius [68] quadraginta mansit. Quid tibi [69] scribam, nescio. scis Domitio [70] diem [71] timori esse? Exspecto te valde, et quam primum videre cupio. A te peto, vt [72] meas iniurias perinde [73] doleas, vt me existimas et dolere et vlcisci [74] tuas solere. Vale.

64 vt ostenderet Coelius, Appium censorem officio suo deesse. 65 multum turbat. 66 mei. 67 postquam acceperat priores litteras. 68 diebus. 69 de exitu litis nostrae. 70 comitiorum auguratus. 71 ad timorem. 72 mihi ab Appio illatas. 73 cum dolore feras. 74 iniurias tibi illatas.

XIII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Gratulor tibi [2] affinitate [3] viri [4] medius fidius optimi. nam [5] hoc ego de illo [6] existimo. [7] Caetera porro, quibus ille [8] sibi parum vtilis fuit, et [9] aetate iam sunt [10] decursa, et [11] consuetudine, atque [12] auctoritate tua, et pudore [13] Tulliae, si qua restabunt, confido celeriter sublatum iri. Non est enim [14] pugnax

1 Epistola est nuntiatoria. 2 propter affinitatem. 3 Dolabellae. 4 ita me deus Fidius iuuet. 5 quod sit vir optimus. 6 iudico. 7 instituta eius. 8 temeritatis Dolabellam arguit. 9 quia non est amplius adolescens. 10 transacta. 11 conuersatione cum maturis viris. 12 quia verebitur sub tali socero luxuriose viuere. 13 filiae tuae prudentissimae.

[14] pugnax vitiis neque [15] hebes ad id, quod melius ſit, intelligendum. Deinde, quod maximum eſt, ego illum valde amo. Velles C. Curionem noſtrum [16] lautum [17] interceſſionis de prouinciis [18] exitum habuiſſe. Nam cum de interceſſione [19] referretur; quae relatio fiebat ex S. C.; primaque [20] M. Marcelli ſententia pronuntiata eſſet, qui [21] agendum cum tribunis pl. cenſebat: [22] frequens ſenatus in alia omnia iit. [23] Stomacho eſt ſcilicet Pompeius Magnus nunc ita languenti, vt vix id, quod ſibi placeat, reperiat. [24] Tranſierant illuc, vt ratio eſſet [25] eius habenda, qui neque exercitum, neque prouincias traderet. [26] Quemadmodum hoc Pompeius laturus ſit, cum cognoſcat, quidnam reip. futurum ſit, ſi * aut curet, [28] vos ſenes diuites videritis. Q. Hortenſius, cum has litteras ſcripſi, [29] animam agebat. Vale.

14 pertinaciter addictis vitiis. 15 tardus et obtuſus. 16 pulcrum. 17 obſtaculi. 18 quia valuit interceſſio. 19 conſultaretur. 20 qui conſul fuerat anno proximo. 21 vt interceſſio tolleretur. 22 frequens a Marcello diſſenſit. 23 animo. 24 confugerant eo. 25 Caeſaris. 26 quomodo. * locus mutilus. quidam libri addunt poſt *ſi*: *aut ſi non poſſit*. 27 iuuare eam. 28 quorum intereſt plurimi, remp. in ſuo ſtatu permanere. 29 *er lag in lezten Zügen.*

XIIII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Tanti non fuit [2] Arſacen capere, [3] Seleuciam [4] expugnare, vt earum rerum, quae

1 Epiſtola eſt nuntiatoria. 2 Parthorum regem. 3 regiam Parthorum. 4 pugnando ſuperare.

quae [5] hic geſtae ſunt, ſpectaculo [6] careres. nunquam tibi [7] oculi doluiſſent, ſi in [8] repulſa [9] Domitii vultum vidiſſes. [10] magna illa [11] comitia fuerunt, et plane [12] ſtudia ex [13] partium ſenſu apparuerunt: perpauci [14] neceſſitudinem ſecuti, officium praeſtiterunt. Itaque mihi eſt Domitius inimiciſſimus, vt ne familiarem quidem ſuum quenquam tam oderit, quam me; atque [15] eo magis, quod per iniuriam ſibi putat [16] ereptum, [17] quoius, ego auctor fuerim. Nunc [18] furit, [19] tam gauiſos homines [20] ſuum dolorem, vnumque me [21] ſtudioſiorem Antonii. Nam Cn. Saturninum adoleſcentem ipſe Cn. Domitius [22] reum fecit, ſane quam ſuperiore a vita inuidioſum. [23] quod iudicium nunc in exſpectatione eſt, [24] etiam in bona [25] ſpe, poſt Sex. Peducaei abſolutionem. De ſumma rep. ſaepe tibi ſcripſi, me [26] annuam pacem non videre: et, quo propius ea [27] contentio, quam fieri neceſſe eſt, accedit, eo [28] clarius id periculum apparet. Propoſitum [29] hoc eſt, de quo, qui [30] rerum potiuntur, ſunt dimi-

5 Romae. 6 deberes velle carere. 7 ſed ſemper te ad riſum excitaſſent. 8 cum auguratum peteret. 9 Lucii Domitii. 10 qui multi conuenerant. 11 quibus populus conuenerat ad creandos magiſtratus. 12 fauores. 13 competitorum ſententia. 14 eo quod eſſent neceſſarii. 15 Domitius odit me. 16 magiſtratum. 17 cuius iniuriae. 18 Domitius. 19 tantum. 20 propter dolorem ſuum. 21 magis fauentem Antonio. 22 accuſauit. 23 de Saturnino. 24 Saturninus eſt. 25 abſoluendi. 26 quae duret annum. 27 Caeſaris et Pompeii. 28 euidentius. 29 huiusmodi. 30 auctoritate plurimum poſſunt.

dimicaturi: quod Cn. Pompeius constituit, non pati, C. Caesarem consulem aliter fieri, nisi exercitum et prouincias tradiderit: Caesari autem persuasum est, se saluum esse non posse, si ab exercitu recesserit. [31] Fert illam tamen conditionem, vt [32] ambo exercitus [33] tradant. [34] Sic illi [35] amores, et [36] invidiosa [37] coniunctio, non ad occultam recedit obtrectationem, sed ad bellum se [38] erupit: neque mearum rerum quid consilii capiam, reperio: quod non dubito, quin te [39] quoque haec deliberatio sit perturbatura. nam mihi cum [40] hominibus his, et gratia et necessitudo est. [41] tum [42] caussam illam, [43] non homines, odi. [44] Illud de non arbitror fugere, quin homines in dissensione [45] domestica debeant, quamdiu ciuiliter sine armis [46] cernetur, honestiorem sequi partem: vbi [47] ad bellum et castra ventum sit, [48] firmiorem: et id melius [49] statuere, quod tutius sit. In hac discordia video, Cn. Pompeium, senatum, [50] quique res iudicant, secum habiturum: ad Caesarem omnes, [51] qui cum timore aut [52] mala spe viuant, accessuros:

31 offert. 32 tam ipse, quam Pompeius. 33 senatui. 34 in tantum. 35 qui fuerunt inter Caesarem et Pompeium. 36 cui plurimi inuiderunt. 37 triumuiratus. 38 extendit. 39 vt me. 40 Pompeianis. 41 insuper. 42 certaminis. 43 amabant enim Curionem, Antonium. 44 non dubito te scire. 45 ciuili. 46 dimicabitur. 47 postquam. 48 fortiorem sequi partem. 49 existimare. 50 et iudices. 51 qui iudicia metuant ob delicta. 52 dubia.

ros: [53] exercitum [54] conferendum non esse. omnino [55] sat spatii sit ad considerandas vtriusque copias, et ad eligendas partes. Prope oblitus sum, quod maxime fuit scribendum. Scis, Appium censorem hic [56] ostenta facere? de [57] signis et [58] tabulis, [59] de agri modo, [60] de aere alieno [61] acerrime agere? Persuasum est ei, censuram [62] lomentum aut nitrum esse. errare mihi videtur. nam sordes eluere [63] vult, venas sibi omnes, [64] et viscera, aperit. Curre per deos atque homines, et quam primum haec risum veni: [65] legis Scantiniae iudicium apud [66] Drusum fieri: [67] Appium de [68] tabulis et signis agere. Crede mihi, [69] est properandum. [70] Curio noster sapienter id, quod [71] remisit [72] de stipendio Pompeii, fecisse existimatur. Ad summam, quaeris, quid putem futurum? Si [73] alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat: video magnas [74] impendere discordias: quas ferrum et [75] vis [76] iudicabit. vterque et animo et copiis est paratus. Si sine summo [77] periculo fieri

53 eorum. 54 comparandum. 55 dummodo. 56 mirifica. 57 effigiebus rerum. 58 pictis. 59 de moderanda agrorum possessione. 60 debito. 61 vt auctoritate censoria sumtus moderetur. 62 censuram ita sordes posse obtegere. 63 Appius. 64 et intima animi sui manifestat. 65 de turpi libidine. 66 Liuium Drusum. 67 censorem. 68 non possidendis. 69 tibi. 70 tribunus plebis. 71 detraxit. 72 Pompeii legionibus persoluendo. 73 aut Caesar aut Pompeius. 74 imminere. 75 violentia. 76 quasi armorum iudicio dirimeatur eorum discordiae. 77 reipublicae.

possset, magnum et [78] iucundum tibi fortuna spectaculum parabat. Vale.

78 committendo sc. duos illos viros, qui praecipui tui exilii auctores fuerunt.

XV M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Ecquando tu hominem [2] ineptiorem, quam tuum Cn. Pompeium, vidisti, qui tantas [3] turbas, qui tam [4] nugax esset, [5] commorit? Ecquem autem Caesare nostro acriorem in rebus [6] gerendis, eodem in victoria temperatiorem aut legisti, aut audisti? [7] Quid est? nunc tibi [8] nostri milites, qui [9] durissimis et frigidissimis locis, [10] teterrima hieme, bellum [11] ambulando confecerunt, [12] malis orbiculatis esse pasti videntur? Quid? [13] iam, inquis? gloriose omnia. Si scias, quam sollicitus sim: tum hanc meam gloriam, [14] quae ad me nihil pertinet, derideas. [15] Quae tibi exponere, nisi [16] coram, non possum: [17] idque celeriter fore spero. Nam me, cum [18] expulisset ex Italia Pompeium, constituit ad

1 Epistola est nuntiatoria. 2 qui nihil prudenter agat. 3 turbationes rerum. 4 vanus et futilis 5 commouerit. 6 fortiter. 7 quaeris, cur sic gestiam? 8 Caesariani. 9 circa Corfinium Pelignorum. 10 asperrima. 11 quasi ludendo finiuerunt. 12 delicatis cibis. 13 dicat, iam vobis gloriose omnia successerunt. 14 quae me nihil tangit. 15 quales res. 16 in praesentia. 17 quod possim totam exponere. 18 Caesar.

ad [19] vrbem vocare. id quod iam existimo [20] confectum: nisi si maluit Pompeius Brundisii [21] circumsederi Peream, [22] si minima caussa est properandi [23] isto mihi, quod te videre, et omnia intima [24] conferre [25] discupio. habeo autem quam multa? Hui! vereor, quod solet fieri, ne, cum te videro, omnia obliuiscar. Sed tamen quodnam ob scelus iter mihi necessarium [26] retro ad Alpes versus incidit? [27] Adeo quod [28] Intimelii in armis sunt, neque de magna caussa. Bellienus, [29] verna Demetrii, qui ibi cum praesidio erat, Domitium quendam nobilem illic Caesaris hospitem, a contraria factione [30] numis acceptis comprehendit, et strangulavit. Ciuitas ad arma [31] iit. [32] eo cum quatuor cohortibus mihi [33] per niues eundum est. Vsquequaque, inquis, [34] se Domitii [35] mali dant. Vellem quidem [36] Venere prognatus tantum animi habuisset in vestro [37] Domitio, quantum [38] Psecade natus [39] in hoc habuit. Ciceroni [40] F. S. D. Vale.

19 Romam. 20 peractum. 21 obsideri. 22 nisi maxima est caussa. 23 ad istum locum, vbi tu es. 24 tecum. 25 valde cupio. 26 retrorsum. 27 ob eam caussam. 28 populi Transalpini. 29 seruus ex ancilla natus. 30 eo quod numos acceperat. 31 confluxit. 32 ad eum locum. 33 quia hieme. 34 quoniam Domitius Aenobarbus paullo ante a Caesare Corfinii captus erat. 35 malei 36 Caesar. 37 L. Domitio Corfinii capto. 38 Bellienus, ancilla natus. 39 si Bellienus Domitium strangulare non dubitauit. 40 filio salutem dic.

XVI M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

1 Examinatus sum [2] tuis litteris, quibus te nihil nisi triste cogitare ostendisti: neque id quid esset, perscripsisti: [3] neque non tamen, quale esset, quod cogitares, aperuisti. has ad te illico litteras scripsi. Per [4] fortunas tuas, Cicero, per liberos, te oro et obsecro, [5] ne quid grauius de salute et incolumitate tua consulas. Nam deos hominesque, amicitiamque nostram [6] testificor, me neque temere tibi [7] praedixisse, neque temere monuisse: sed, postquam Caesarem [8] convenerim sententiamque eius, qualis futura esset, [9] parta victoria, cognouerim, [10] te certiorem fecisse. Si existimas, [11] eandem rationem fore Caesari in dimittendis [12] aduersariis, et [13] conditionibus [14] ferendis, erras. Nihil nisi atrox et saeuum cogitat, atque etiam loquitur. [15] Iratus senatui [16] exiit: his [17] intercessionibus plane incitatus est: non mehercule

1 Suasoria est epistola. 2 per tuas litteras. 3 significatione tamen quadam ostendisti. 4 facultates. 5 ne quid statuas, quod saluti tuae non expediat. 6 testes facio. 7 quidquam. 8 allocutus fuerim. 9 si obtinuerit victoriam. 10 me tibi eam significasse. 11 ita lenem fore Caesarem in salute aduersariis tribuenda, vt fuit in conditionibus de pace. 12 iis, qui eum persecuti fuerint. 13 pacis, quas Caesar a[…]ias ferre videbatur. 14 offerendis. 15 quia non obt[…]uisset, vt legati ad Pompeium de pace mitterentur. 16 vrbe Roma. 17 obstaculis a senatu factis.

cule erit [18] deprecationi locus. Quare, si tibi [19] tu, si [20] filius vnicus, si [21] domus, si spes tuae reliquae tibi [22] carae sunt, si aliquid apud te [23] nos; si vir optimus, [24] gener tuus, [25] valet; quorum fortunas non debes velle conturbare, vt eam [26] caussam, in cuius victoria salus [27] nostra est, odisse, aut relinquere cogamur, aut [28] impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. Denique illud cogita, quod [29] offensae fuerit in ista [30] cunctatione, te prius [31] subiisse: nunc te contra [32] victorem facere, quem [33] dubiis rebus laedere noluisti, et ad [34] eos [35] fugatos accedere, quos resistentes sequi nolueris, summae stultitiae est. [36] Vide, ne, dum pudet te [37] parum optimatem esse, parum diligenter, [38] quid optimum sit, eligas. Quod si [39] totum tibi persuadere non possum: salutem, [40] dum, quid [41] de Hispaniis agamus, scitur, exspecta: [42] quas tibi nuntio [43] aduentu Caesaris fore [44] nostras. Quam [45] isti spem habeant, amissis Hispaniis, nescio. [46] Quod porro tuum

18 purgationi culpae. 19 es carus. 20 Marcus Cicero. 21 familia. 22 alii libri: *curae*. 23 valemus. 24 Dolabella. 25 aliquid auctoritatis habet. 26 Caesaris. 27 mea et Dolabellae. 28 adhaerendo Caesari. 29 laesionis. 30 mora tua. 31 offendisse. 32 Caesarem. 33 cum adhuc dubius esset belli exitus. 34 Pompeiano. 35 a Caesare. 36 attende. 37 non satis haberi in numero optimatum ciuitatis. 38 quid tuae saluti plurimum conducat. 39 ne ad Pompeium transeas. 40 donec. 41 eiecto Italia Pompeio, in Hispanias profectus est Caesar. 42 Hispanias. 43 in eas. 44 nostrarum partium. 45 temerarii, Pompeium sequentes. 46 quale.

tuum consilium sit ad [47] desperatos accedere, non medius fidius [48] reperio. [49] Hoc, quod tu non dicendo mihi significasti, Caesar audierat: ac, simulatque [50] haue mihi dixit, statim, quid de te audisset, exposuit. negaui me scire: sed tamen ab eo petii, vt ad te [51] litteras [52] mitteret, [53] quibus maxime ad [54] remanendum commoueri posses. Me secum in Hispaniam ducit. Nam, nisi ita faceret, ego prius, quam ad vrbem accederem, vbicunque esses, ad te percurrissem, et hoc a te praesens [55] contendissem, atque omni vi te retinuissem. [56] Etiam atque etiam, mi Cicero, cogita, ne te tuosque omnes funditus euertas: ne te sciens [57] prudensque [58] eo demittas, vnde exitum vides nullum esse. Quod si te aut voces [59] optimatium commouent, aut [60] nonnullorum hominum [61] insolentiam [62] et iactationem [63] ferre non potes: eligas censeo aliquod oppidum [64] vacuum a bello, [65] dum haec decernuntur, quae iam erunt [66] confecta. Quae tu cum feceris: et ego te sapienter fecisse iudicabo, et [67] Caesarem non [68] offendes. Vale.

XVII

47 de salute tuenda. 48 excogitare possum. 49 velle te ad Pompeium nauigare. 50 matutina salutatio fuit. 51 misit. 52 ex itinere. 53 litteris. 54 in prouincia. 55 diligenter impetrare studuissem. 56 saepe. 57 praeuidens periculum. 58 ad id periculi. 59 Ciceronem reprehendentium. 60 Caesarianorum. 61 superbiam. 62 qui se insolenter iactant. 63 tolerare. 64 immune. 65 quamdiu haec negotia bellica armis diiudicantur, ad exitum perducuntur. 66 expleta. 67 qui permittet te neutrius partes sequi. 68 laedes.

XVII M. COELIVS M. T. CICERONI S. D

[1] Ergo me potius in [2] Hiſpania fuiſſe tum, quam Formiis, cum tu profectus es ad Pompeium? quod vtinam aut [3] Ap. Claudius [4] in iſta parte aut [5] C. Curio: quoius amicitia me paullatim in hanc perditam cauſſam [6] impoſuit. nam mihi ſentio bonam mentem [7] iracundia et [8] amore ablatam. Tu porro, cum ad te proficiſcens noctu Ariminum veniſſem, dum mihi [9] pacis mandata das ad Caeſarem, et mirificum ciuem agis, amici officium neglexiſti, neque mihi [10] conſuluiſti. Neque haec dico, [11] quod diffidam huic cauſſa: ſed, crede mihi, perire [12] ſatius eſt, quam [13] hos videre. Quod ſi timor [14] veſtrae crudelitatis non eſſet: [15] eiecti [16] iampridem [17] hinc [18] eſſemus. Nam hic nunc, praeter [19] foeneratores [20] paucos, nec homo, nec [21] ordo quiſquam eſt, niſi Pompeianus. Equidem iam [22] effeci, vt maxime [23] plebs, et, qui antea noſter

1 Epiſtola eſt accuſatoria et nuntiatoria. 2 quo me ducebat Caeſar. 3 Coelii inimiciſſimus. 4 in qua tu es. 5 Coelii familiaris. 6 collocauit. 7 in Appium, 8 in Curionem. 9 vt te pacificum nuntiarem. 10 conſilio proſpexiſti. 11 quod belli exitum timeam. 12 melius eſt. 13 noſtros fautores tam inſolentes. 14 quam exercetis in victos. 15 a populo, qui iam Caeſarem odiſſet. 16 a pluribus diebus. 17 ex vrbe Roma. 18 Caeſariani omnes. 19 per quos fierent aeſtimationes rerum. 20 victoriam Pompeii timentes. 21 hominum genus. 22 appellatione conceſſa. 23 faex populi.

noſter fuit, populus, veſter eſſet. Cur hoc, inquis? immo reliquias exſpectant. Vos invitos [24] vincere coëgero: irritaui in me Catonem. Vos dormitis, nec haec adhuc mihi videmini intelligere, quam nos [25] pateamus, et quam ſimus [26] imbecilli. Atque [27] hoc nullius praemii ſpe faciam, ſed, quod apud me plurimum ſolet valere, [28] doloris atque [29] indignitatis cauſſa. Quid [30] iſtic facitis? praelium exſpectatis, quod [31] firmiſſimum eſt? Veſtras copias non noui. [32] noſtri valde depugnare, et [33] facile [34] algere, et eſurire conſueuerunt. Vale.

24 nos. 25 ſubiecti ſimus iniuriae. 26 debiles. 27 cogam vos inuitos. 28 quod Caeſar Trebonio praetori vrbanam iuriſdictionem mandaſſet. 29 indignationis. 30 in Graecia. 31 certiſſimum futurum. 32 milites. 33 nullo incommodo. 34 frigus et inediam pati.

LIBER NONVS

AD M. TER. VARRONEM ET CAETEROS

I M. T. C. M. TERENTIO VARRONI S. D

[1] Ex iis litteris, quas Atticus a te miſſas mihi legit, quid ageres, et vbi eſſes, cognoui: quando autem te viſuri eſſemus, nihil ſane ex eisdem litteris potui ſuſpicari. [2] In ſpem

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 incipio tamen ſperare.

ſpem tamen venio, appropinquare tuum aduentum: [3] qui mihi vtinam [4] ſolatio ſit! etſi tot tantisque [5] rebus [6] vrgemur, vt nullam [7] alleuationem quiſquam [8] non ſtultiſſimus ſperare debeat. Sed tamen aut tu potes me, aut [9] ego te fortaſſe, aliqua re iuuare. Scito enim, me, poſteaquam in [10] vrbem venerim, rediiſſe [11] cum veteribus amicis, id eſt, cum libris noſtris, in gratiam: etſi non idcirco eorum vſum dimiſeram, quod [12] iis [13] ſuccenſerem, ſed quod eorum me [14] ſuppudebat. Videbar enim mihi, cum me [15] in res turbulentiſſimas [16] infideliſſimis [17] ſociis demiſiſſem, [18] praeceptis [19] illorum non ſatis paruiſſe. [20] Ignoſcunt mihi, et [21] reuocant [22] in conſuetudinem priſtinam: teque, quod in eo permanſeris, ſapientiorem, quam me, dicunt fuiſſe. Quamobrem, [23] quando [24] placatis [25] his vtor, videor ſperare debere, ſi te viderim, et [26] ea, quae [27] premant, et ea, quae [28] impendeant, me facile tranſiturum. Quamobrem, ſiue in [29] Tuſculano, ſiue in [30] Cumano [31] ad te placebit, ſiue, quod minime

3 aduentus tuus. 4 ad ſolatium. 5 aduerſis. 6 premimur. 7 diminutionem mali. 8 qui non ſit ſtultiſſimus. 9 poſſum. 10 cum Caeſar reuerſus Ciceroni pepercisset. 11 conſuetudinem renouaſſe. 12 libris noſtris. 13 ſubnatus eſſem. 14 aliquantulum pudebat. 15 in bellum ciuile. 16 mihi. 17 Pompeianis. 18 de prudentia praeſertim. 19 librorum noſtrorum. 20 libri. 21 me. 22 libenter mecum conuerſantur. 23 quandoquidem. 24 amicis. 25 libris. 26 mala. 27 nos vrgeant. 28 immineant. 29 agro. 30 vbi alteram villam habuit. 31 apud.

nime velim, Romae: dummodo ſimul ſimus, [32] perficiam profecto, vt id vtrique noſtrum commodiſſimum eſſe diiudicetur. Vale.

32 mutuo ſermone.

II M. T. C. VARRONI S. D

[1] Caninius idem [2] tuus, et idem noſter, cum ad me [3] perueſperi veniſſet, & ſe [4] poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet: dixi ei, me daturum [5] aliquid mane, et, vt [6] peteret, rogaui. Conſcripſi epiſtolam noctu: nec [7] ille ad me rediit. [8] oblitum credidi. Attamen [9] eam ipſam tibi epiſtolam miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane e [10] Tuſculano exiturum. At tibi [11] repente paucis poſt diebus, cum minime exſpectarem, venit ad me Caninius mane: proficiſci ad te ſtatim, dixit. etſi erat [12] ἕωλος [13] illa epiſtola, praeſertim tantis poſtea [14] novis rebus allatis, tamen [15] perire meam [16] lucubrationem nolui, et eam ipſam Caninio dedi: ſed cum [17] eo, et homine docto, et [18] tui amantiſſimo, locutus [19] ea ſum, quae [20] pertuliſſe

1 Epiſtola eſt ſuaſoria. 2 amictus. 3 admodum veſperi. 4 die proxime ſequente. 5 litterarum. 6 eas a me. 7 Caninius. 8 promiſſi, vel ad me redire. 9 eandem. 10 agro. 11 ſubito. 12 obſoleta. 13 quam noctu ſcripſeram. 14 victoria Caeſaris Africana. 15 perditum iri. 16 epiſtolam noctu ſcriptam. 17 Caninio. 18 qui te maxime amat. 19 fortaſſe litteris non committenda. 20 nuntiaſſe tibi.

lisse illum ad te existimo. Tibi autem idem consilii do, quod mihimet ipsi, vt [21] vitemus [22] oculos hominum, si [23] linguas [24] minus facile [25] possimus. Qui enim [26] victoria se [27] efferunt, quasi victos nos [28] intuentur: qui autem, victos esse [29] nostros, moleste ferunt, nos [30] dolent viuere. Quaeres fortasse, cur, cum [31] haec in [32] vrbe sint, non [33] absim, quemadmodum [34] tu. Tu enim ipse, qui et me, et alios prudentia vincis, omnia, credo, vidisti: nihil omnino [35] te fefellit. Quis est tam [36] Lynceus, qui in tantis tenebris [37] nihil [38] offendat, nusquam [39] incurrat? Ac mihi [40] quidem iampridem [41] venit in mentem, [42] bellum esse, [43] aliquo [44] exire, vt ea, quae agebantur hic, quaeque dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed [45] calumniabar ipse. putabam, qui obuiam [46] mihi venisset, vt cuique [47] commodum esset, suspicaturum, aut dicturum, etiamsi non suspicaretur: [48] Hic aut metuit, et [49] ea re fugit: aut [50] aliquid cogitat, et habet [51] nauem paratam. Denique, [52] leuissime

21 fugiamus. 22 qui vitari in vrbe non possunt. 23 hominum. 24 non satis. 25 vitare. 26 propter victoriam Caesaris. 27 extollunt. 28 inspiciunt. 29 Pompeianos. 30 aegre ferunt. 31 mala. 32 Roma. 33 ab vrbe. 34 abes. 35 prudentiam tuam fugit. 36 prudens, qui in tanta rerum perturbatione non peccet interdum. 37 non. 38 peccet. 39 damnum. 40 certe. 41 cogitaui. 42 aliquantulum bonum. 43 in aliquem locum. 44 vrbe. 45 ipse falsa hac suspicione me morabar. 46 vrbem egrediendi. 47 opportunum visum. 48 Cicero. 49 ob eam caussam. 50 mali in Caesarem. 51 qua ad hostes transfugiat. 52 de leuissima culpa.

vissime qui suspicaretur, et qui fortasse me nouisset optime, putaret, me idcirco discedere, quod [53] quosdam homines oculi mei [54] ferre non possent. [55] Haec ego suspicans, adhuc Romae maneo: et tamen [56] λεληθότως [57] consuetudo diuturna callum iam [58] obduxit [59] stomacho meo. Habes rationem mei consilii. [60] Tibi igitur hoc [61] censeo: [62] latendum [63] tantisper [64] ibidem, [65] dum [66] deferuescit haec [67] gratulatio, et simul [68] dum audiamus, quemadmodum negotium [69] confectum sit. confectum enim esse existimo. Magni autem [70] intererit, [71] qui fuerit [72] victoris animus, qui exitus [73] rerum: quanquam, [74] quo me coniectura ducat, habeo: sed [75] exspecto tamen. Te vero nolo, nisi ipse [76] rumor iam [77] raucus erit factus, ad [78] Baias venire. Erit enim nobis honestius etiam, cum [79] hinc discesserimus, videri venisse in illa [80] loca [81] ploratum potius, quam natatum. Sed haec [82] tu melius: modo nobis [83] stet illud, vna viuere in studiis nostris,

53 victores Caesarinos. 54 pari. 55 de me suspicando. 56 sensim. 57 iam longa malorum patientia didici omnia ferre. 58 ferendo imposuit. 59 vt ea minus aliquanto sentiat, quibus augebatur antea. 60 scribo. 61 iudico. 62 esse. 63 tam diu. 64 vbi es. 65 donec. 66 imminuitur. 67 ob res a Caesare in Africa prospere gestas. 68 donec. 69 absolutum. 70 nostra. 71 qualis. 72 Caesaris. 73 bellicarum. 74 quod per coniecturam iudicem. 75 exitum rerum. 76 de victoria Caesaris. 77 coeperit imminui. 78 ad aquas Baianas. 79 ab vrbe. 80 amoena, sc. Baias. 81 deploratum calamitatem reip. 82 considerabis. 83 fixum sit.

ſtris, a [84] quibus [85] antea delectationem modo petebamus, [86] nunc vero etiam ſalutem: non deeſſe, ſi quis [87] adhibere volet non [88] modo [89] vt architectos, verum etiam vt [90] fabros ad [91] aedificandam remp.; [92] potius libenter accurrere: ſi nemo vtetur [93] opera, tamen et ſcribere, et legere [94] πολιτείας: et, ſi [95] minus in [96] curia atque in [97] foro, [98] at in litteris et libris, vt [99] doctiſſimi veteres fecerunt, [100] nauare remp. et de moribus ac legibus [1] quaerere. Mihi haec [2] videntur. Tu quid ſis acturus, et quid tibi placeat, pergratum erit, ſi ad me ſcripſeris.

84 ſtudiis. 85 ſtante rep. 86 afflicta rep. 87 nos litteratos. 88 ſolum. 89 tanquam magiſtros aedificiorum. 90 operarios. 91 quae nunc euerſa iacet. 92 non modo non deeſſe, verum. 93 noſtra. 94 libros de rep. adminiſtranda. 95 non poterimus id facere. 96 coram ſenatu. 97 coram iudicibus. 98 ſaltem poterimus. 99 philoſophi. 100 dare operam. 1 diſquirere. 2 veriſimilia.

III M. T. C. VARRONI S. D

[1] Etſi quid ſcriberem, non habebam: tamen Caninio, ad te eunti, non potui [2] nihil dare. Quid ergo potiſſimum ſcribam? [3] quod velle te puto, cito me ad te eſſe venturum. Etſi [4] vide, quaeſo, ſatiſne [5] rectum ſit, nos, hoc tanto [6] incendio [7] ciuitatis, in iſtis

1 Epiſtola eſt nuntiatoria. 2 litterarum. 3 ſcribam id. 4 conſidera. 5 an fieri oporteat. 6 calamitate. 7 Romanae.

iſtis [8] locis eſſe. Dabimus [9] ſermonem iis, qui neſciunt, nobis, quocunque in loco ſimus, [10] eundem cultum, eundem victum eſſe. [11] Quid refert? tamen in [12] ſermonem incidemus. Valde id, [13] credo, laborandum eſt, ne, cum [14] omnes in omni genere et ſcelerum et flagitiorum [15] volutentur, noſtra nobiſcum, aut [16] inter nos ceſſatio vituperetur. Ego vero, [17] neglecta [18] barbarorum inſcitia, te [19] perſequar. Quamuis enim haec ſint [20] miſera, quae ſunt [21] miſerrima: tamen [22] artes noſtrae neſcio quomodo nunc vberiores [23] fructus ferre videntur, quam olim ferebant: ſiue quia nulla nunc in re alia acquieſcimus, ſiue quod [24] grauitas morbi facit, vt medicinae egeamus, [25] eaque nunc appareat, cuius [26] vim non ſentiebamus, cum [27] valebamus. Sed quid [28] ego haec ad te, [29] cuius domi naſcuntur? [30] γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας. [31] nihil ſcilicet, niſi vt, reſcribens aliquid, me exſpectares. [32] ſic igitur facies. Vale.

IIII

8 tam notis. 9 occaſionem de nobis loquendi. 10 nos philoſophiae vacare. 11 inquies. 12 hominum de nobis. 13 ironia. 14 alii. 15 ſceleratiſſimi ſint. 16 non inter alios. 17 contemta. 18 ineptorum. 19 ſequar. 20 nobis. 21 quia remp. peſſundederunt. 22 litterarum tractatio. 23 vtilitates. 24 ſeruitus reip. 25 medicina. 26 potentiam. 27 ſani eramus. 28 ſcribo. 29 in cuius domo. 30 fero noctuam Athenas, vbi plurimae ſunt noctuae. 31 ad nullum commodum id facio. 32 me exſpectans aliquid reſcribes.

IIII [1] M. T. C. VARRONI S. D

[2] ΠΕρὶ δυνατῶν me ſcito [3] κατὰ Διόδωρον κρίνειν. Quapropter, ſi [4] venturus es, ſcito, neceſſe eſſe te venire: ſin autem [5] non es, [6] τῶν ἀδυνάτων eſt te venire. Nunc [7] vide, vtra te [8] κρίσις magis delectet, [9] Χρυσιππεία ne, an [10] haec, quam [11] noſter [12] Diodorus [13] non concoquebat. Sed [14] de his etiam rebus, otioſi cum erimus, loquemur. [15] hoc etiam eſt [16] κατὰ Χρύσιππον δυνατόν. [17] de Coctio mihi gratum eſt. nam id etiam Attico mandaram. Tu ſi [18] minus ad nos; nos accurremus ad te. ſi [19] hortum in bibliotheca habes, [20] nihil deerit. Vale.

1 Epiſtola tota eſt iocoſa. 2 de poſſibilibus. 3 ſecundum Diodorum iudicare. 4 in vrbem. 5 venturus. 6 impoſſibilium. 7 conſidera. 8 iudicium. 9 Chryſippea. 10 prior. 11 qui nuper eſt domi meae mortuus. 12 Stoicus. 13 non ſatis probabat. 14 de vtraque κρίσει. 15 nos locuturos eſſe de rebus. 16 ſecundum Chryſippum poſſibile. 17 quod ſcripſiſti de Coctio. 18 non accurres. 19 locum amoenum. 20 ad voluptatem.

V M. T. C. VARRONI S. D

[1] Mihi vero ad [2] Nonas [3] bene maturum videtur fore, [4] neque ſolum [5] propter remp.,

1 Epiſtola eſt excuſatoria. 2 menſis per Varronem ſignificati. 3 multum tempeſtiuum. 4 videtur id. 5 exſpectandum ibidem videbatur.

remp., sed etiam [6] propter anni tempus, [7] Quare diem istum [8] probo. itaque [9] eundem ipse sequar. [10] Consilii nostri, ne si eos quidem, qui id secuti non sunt, non poeniteret, nobis poenitendum putarem. Secuti enim sumus [11] non spem, sed [12] officium. reliquimus autem non officium, sed [13] desperationem. Ita [14] verecundiores fuimus, quam qui se [15] domo non commouerunt; [16] saniores, quam qui, amissis [17] opibus, domum non reuerterunt. Sed nihil [18] minus fero, quam [19] seueritatem [20] otiosorum, et, [21] quoquo modo res se habet, magis [22] illos vereor, qui in [23] bello occiderunt, quam hos curo, quibus non satisfacimus, quia viuimus. Mihi si spatium fuerit in Tusculanum [24] ante Nonas veniendi, istic te videbo: [25] sin minus, persequar in Cumanum, et ante te certiorem faciam, vt [26] lauatio parata sit. Vale.

6 vitandi caloris caussa. 7 quamobrem. 8 approbo. 9 Nonas. 10 quod Pompeium in bellum secuti simus. 11 vincendi. 12 debitum reip. 13 qua alii vltima audebant. 14 erga remp. 15 ab vrbe. 16 et fuimus prudentiores. 17 facultatibus belli. 18 patienter. 19 eos, qui vere reprehendunt. 20 qui nihil egerunt. 21 quocunque modo. 22 Pompeianos. 23 Africano. 24 quem diem probasse dixit. 25 si non. 26 in balneo.

VI M. T. C. VARRONI S. D

1 Caninius noster me tuis [2] verbis admonuit, vt scriberem ad te, si quid esset, quod putarem

1 Nuntiatoria et laudatoria est epistola. 2 mandatis.

narem te ſcire oportere. Eſt [3] igitur [4] aduentus Caeſaris, ſcilicet, in [5] exſpectatione: neque tu id ignoras. Sed tamen, cum [6] ille ſcripſiſſet, vt opinor, ſe in [7] Alſienſe venturum: ſcripſerunt ad eum [8] ſui, [9] ne id faceret: [10] multos ei moleſtos fore, [11] ipſumque multis: [12] Oſtiae videri commodius eum [13] exire poſſe. Id ego non intelligebam, quid [14] intereſſet. Sed tamen Hirtius mihi dixit, et ſe ad [15] eum, et [16] Balbum, et Oppium ſcripſiſſe, vt ita faceret, homines, vt cognoui, [17] amantes tui. Hoc ego idcirco noſſe te volui, vt ſcires, hoſpitium tibi [18] vbi parares, vel potius vbi [19] vtrique. quid enim ille facturus ſit, incertum eſt, et ſimul oſtentaui tibi, me [20] iſtis eſſe familiarem, [21] et conſiliis eorum intereſſe. [22] Quod ego cur nolim, nihil video. Non enim eſt idem, [23] ferre, ſi quid [24] ferendum eſt: et [25] probare, ſi quid probandum non eſt. Etſi, quid non probem? quid enim iam ſcio, praeter [26] initia rerum. Nam [27] haec in [28] voluntate fuerunt. Vidi

 enim,

3 vt aliquid eiusmodi ſcribam. 4 Caeſaris ex Africa. 5 multorum. 6 Caeſar. 7 praedium, in Alſienſem agrum ab Alſio vrbe, in littore maris Adriatici, ita dictum. 8 amici. 9 ne veniret in Alſienſem agrum. 10 cum ibi eſſent multorum villae. 11 fore moleſtum. 12 notare voluit, vbi finis nauigationis fieri deberet. 13 de naui eſcendere. 14 in Alſienſem agrum veniret, an Oſtiae exiret. 15 Caeſarem. 16 qui cum Caeſare erant. 17 qui te amant. 18 non in Alſienſi, ſed Oſtiae. 19 noſtrum. 20 Caeſarianis. 21 et conſiliorum participem fieri 22 eſſe familiarem. 23 pari. 24 neceſſe vt feratur. 25 approbare. 26 quod Caeſar conſul leges multas contra auſpicia tulerat. 27 quae poſtea conſecuta ſunt. 28 libera electione.

enim, nam tu [29] aberas [30] nostros amicos cupere bellum: [31] hunc autem non [32] tam [33] cupere, quam [34] non timere. Ergo haec [35] consilii fuerunt: [36] reliqua [37] necessaria. Vincere autem aut [38] hos, aut [39] illos, necesse est. Scio, te semper mecum in luctu fuisse, cum videremus, quam illud [40] ingens malum alterius vtrius exercitus ex [41] ducum interitu: [42] tum vero, [43] extremum malorum omnium esse ciuilis belli victoriam. [44] quam quidem ego etiam [45] illorum timebam, ad quos veneramus. Crudeliter enim [46] otiosis minabantur: eratque [47] iis et tua [48] inuisa voluntas, et mea [49] oratio. [50] nunc vero si essent [51] nostri [52] potiti, valde [53] intemperantes fuissent. Erant enim nobis perirati, quasi quidquam de nostra salute [54] decreuissemus, quod non idem [55] illis [56] censuissemus: aut quasi vtilius reip. fuerit, eos etiam ad [57] bestiarum auxilium confugere: quam [58] vel emori, vel cum [59] spe, si non optima,

29 Pompeii legatus in Hispania. 30 Pompeianos. 31 Caesarem. 32 in tantum. 33 bellum. 34 si necesse esset, gerere. 35 voluntatis. 36 quae secuta sunt. 37 fuerunt. 38 Pompeianos. 39 Caesarianos. 40 foret. 41 siue Caesar, siue Pompeius, obiisset. 42 praecipue vidimus. 43 maximum. 44 victoriam. 45 si contigisset illis, sc. Pompeianis. 46 non gerentibus secum bella aduersus Caesarem. 47 cupientibus bellum. 48 quia propensior ad pacem. 49 cohortantis ad pacem. 50 Africano hoc bello. 51 Pompeiani. 52 victoria. 53 in vltione facienda. 54 dedentes nos Caesari. 55 bella gerentibus. 56 adiudicassemus. 57 elephantorum. 58 mori praestitit, quam ad bestiarum auxilium confugere. 59 restituendae reip.

optima, at aliqua tamen, viuere. At in perturbata rep. [60] viuimus. Quis [61] negat? Sed [62] hoc viderint ii, qui nulla ſibi [63] ſubſidia ad omnes vitae ſtatus parauerunt. [64] huc enim vt venirem, [65] ſuperior longius, quam volui, [66] fluxit oratio. Cum enim te ſemper magnum hominem [67] duxi, [68] tum quod [69] his tempeſtatibus es prope ſolus in portu: fructusque doctrinae percipis eos, qui maximi ſunt, [70] vt ea conſideres, eaque tractes, quorum et vſus et delectatio eſt omnibus iſtorum et [71] actis et voluptatibus anteponenda. Equidem hos [72] tuos Tuſculanenſes dies [73] inſtar eſſe vitae puto: libenterque [74] omnibus omnes [75] opes conceſſerim, vt mihi liceat, [76] vi nulla [77] interpellante, [78] iſto modo viuere. [79] Quod nos quoque imitamur, vt poſſumus, et in noſtris ſtudiis libentiſſime conquieſcimus. Quis enim hoc non [80] dederit nobis, vt, cum [81] opera noſtra patria ſiue non poſſit vti, ſiue nolit, [82] ad eam vitam reuertamur, quam multi [83] docti homines, fortaſſe [84] non recte, ſed

 tamen

60 nunc, vt illi dicunt. 61 illud. 62 mala haec reip. 63 adiumenta. 64 ad hoc dicendum. 65 ad illud reſpicit: *quod ego cur nolim, non video.* 66 deducta eſt. 67 putaui, habui. 68 te magnum hominem duco. 69 quia. 70 hi ſunt fructus doctrinae maximi. 71 littoralibus ſeceſſibus. 72 quos in Tuſculano cum litteris tranſigis. 73 tanti aeſtimandos puto, quanti vitam. 74 etiam inimicis. 75 facultates meas. 76 violentia. 77 impediente. 78 in otio litterario. 79 quam rem. 80 permiſerit. 81 in reip. adminiſtratione. 82 otioſam. 83 vt *Plato*, Theophraſtus. 84 non decenter.

tamen multi etiam reip. [85] praeponendam pu-tauerunt? Quae igitur studia, [86] magnorum ho-minum [87] sententia, [88] vacationem habent [89] et-iam publici muneris: [90] iis, [91] concedente rep. cur non [92] abutamur? Sed plus facio, quam Caninius mandauit. Is enim, si quid ego scirem rogarat, quod tu nescires. ego tibi ea narro quae tu melius scis, quam ipse, qui [93] narro Faciam ergo illud, quod rogatus sum, vt eorum quae temporis huius sint, quaeue audiero, ni-quid ignores. Vale.

85 administrationi reip. 86 doctorum. 87 secu-dum sententiam. 88 cessationem. 89 etiam cum re-non concedere videtur. 90 studiis. 91 vacation- 92 arbitratu nostro vtamur. 93 ea.

VII M. T. C. VARRONI S. D

1 Coenabam apud Seium, cum [2] vtrique no-strum redditae sunt [3] a te litterae. Mi-vero iam maturum [4] videtur. Nam, quod ante ea [5] calumniatus sum, indicabo malitiam meam. Volebam [6] prope alicubi esse, si [7] quid bonae salutis, [8] σύν τε δύ' ἐρχομένω. Nunc, [9] cum [10] confecta sunt omnia, dubitandum non est quin [11] equis, viris. Nam, [12] vt audiui d- [13] Lucio

1 Epistola est nuntiatoria. 2 et Seio, et mihi. 3 tem-pestiuum. 4 te venire in vrbem. 5 falso praetextu vs-sui. 6 te. 7 contingeret. 8 duobus simul euntibus 9 quandoquidem. 10 sopita bella in Africa. 11 omni conatu. 12 postquam.

[13] Lucio Caesare F., mecum [14] ipse: *Quid hic mihi faciet* [15] *patri*? Itaque non desino [16] apud istos, qui nunc dominantur, coenitare. Quid faciam? tempori seruiendum est. Sed ridicula [17] missa, praesertim cum sit nihil, [18] quod rideamus.

[19] *Africa terribili tremit horrida terra tumultu.*

[20] Itaque nullum est ἀποπροηγμένον, quod non verear. Sed quod quaeris, [21] quando, [22] qua, [23] quo, nihil adhuc scimus. [24] Istuc ipsum de Baiis, nonnulli dubitant, an per [25] Sardiniam veniat. Illud enim adhuc [26] praedium suum [27] non inspexit: nec vllum [28] deterius, sed tamen [29] non contemnit. Ego omnino magis [30] arbitror [31] per Siciliam: [32] vel iam sciemus. [33] aduentat enim [34] Dolabella. eum puto [35] magistrum fore. [36] Πολλοὶ μαθηταὶ κρέττονες διδασκάλων. Sed tamen, si sciam, quid tu constitue-

13 quem Caesar occidi iusserat. 14 aiebam. 15 patris loco post reconciliationem habendo. 16 vt eorum gratia tueat me apud Caesarem. 17 faciamus. 18 propter quod recte ridere possimus. 19 Africa afflicta bello est. 20 et ita nihil est tam reiectum, quod non timeam. 21 sit Caesar venturus. 22 via. 23 ad quem locum. 24 quod dicis te audiuisse. 25 per quam eum venisse, scribit Hirtius. 26 quod in Sardinia per victoriam acquisiuit. 27 cum caetera praedia. 28 ob insalubre caelum. 29 cum ioco dictum. 30 venturum. 31 per Sardiniam venit. 32 etiam. 33 appropinquat. 34 P. Cornelius Dolabella. 35 qui nos doceat de Caesaris aduentu. 36 multi discipuli meliores magistris.

stitueris, meum consilium accommodabo potissimum ad tuum. Quare exspecto tuas litteras. Vale.

VIII M. T. C. VARRONI S. D

[1] Etsi, [2] munus [3] flagitare, quamuis qui [4] ostenderit, [5] ne populus quidem sole [6] nisi [7] concitatus: tamen ego exspectation [8] promissi tui moueor, vt admoneam te, no vt flagitem. Misi autem ad te [9] quatu [10] admonitores, [11] non nimis verecundos. N sti enim profecto [12] os eius [13] adolescentio Academiae. Ex ea igitur [14] media [15] excitato misi: qui, metuo, ne te forte [16] flagitent: eg autem [17] mandaui, vt rogarent. [18] Exspecta bam omnino iamdiu, meque [19] sustinebam, a ad te prius ipse quid scriberem, quam aliqui [20] accepissem, vt possem te [21] remunerari qua [22] simillimo munere. Sed, cum tu tardi [23] fac

1 Epistola est nuntiatoria. 2 publicum. 3 exige 4 promiserit, se daturum munus seu ludos. 5 qui t men inuerecundior esse videtur, quam viri graues. 6 7 ad flagitandum. 8 librorum de lingua Latina. nunc extant duo. 10 Academicarum Quaestionum bros. 11 satis audaces promissi exactores. 12 imp dentiam. 13 recentioris, cuius auctor Arcesilas. 1 recentiore Academia. 15 mittentis cupiditas indicatu 16 hi sunt impudentes. 17 sum enim modestior. vt tu promissa faceres. 19 repressi, in magna ad te scri bendi voluntate. 20 a te. 21 redonare. 22 etia litterario.

[23] faceres, id eſt, vt ego interpretor, diligentius: [24] teneri non potui, quin coniunctionem ſtudiorum amorisque noſtri, quo poſſem litterarum genere, declararem. Feci igitur ſermonem inter nos habitum in [25] Cumaño, cum [26] eſſet vna [27] Pomponius. tibi [28] dedi [29] partes Antiochinas, [30] quas a te [31] probari, intellexiſſe mihi videbar: mihi ſumſi [32] Philonis. Puto fore, vt, cum legeris, mirere, id nos [33] locutos eſſe inter nos, quod nunquam locuti ſumus. ſed noſti morem dialogorum. Poſthac autem, mi Varro, [34] quamplurima, ſi [35] videbitur, et [36] de nobis et [37] inter nos: ſero fortaſſe: ſed ſuperiorum [38] temporum fortuna reip. cauſſam [39] ſuſtineat. [40] Haec ipſi [41] praeſtare debemus. Atque vtinam! quietis temporibus, atque aliquo, ſi non bono, at ſaltem certo, ſtatu [42] ciuitatis, haec inter nos ſtudia exercere poſſemus. Quanquam [43] tum quidem [44] vel aliae quaepiam rationes, [45] honeſtas nobis et curas et actiones darent: nunc autem quid eſt, ſine [46] his, cur viuere veli-

23 promiſſum. 24 contineri. 25 villa noſtra Cumani agri. 26 nobiscum. 27 Atticus. 28 aſſignaui in diſputando. 29 munus defendendi ea, quae Antiochus contra Philonem dixerat. 30 partes. 31 quia viſus eſt tibi bene locutus. 32 partes defendendas. 33 inductos eſſe tanquam loquentes. 34 alia. 35 congruunt. 36 de rebus noſtris. 37 colloquemur. 38 triſtiſſimorum. 39 faciat, vt reſp. ſatisfaciat de iactura accepta. 40 tempora. 41 ſuſtinere. 42 Romae. 43 cum certus eſſet reip. ſtatus. 44 etiam. 45 quae nunc honeſta ſunt. 46 litterarum ſtudiis.

velimus? Mihi vero cum his ipsis [47] vix: his autem detractis, ne vix quidem. Sed [48] haec [49] coram, et saepius. [50] Migrationem et [51] emtionem feliciter euenire [52] volo, tuumque in ea re consilium probo. Cura, vt valeas.

47 vix est, cur velim viuere. 48 dicam. 49 te. 50 mutationem habitationis. 51 noua domus. 52 opto.

VIIII DOLABELLA M. T. CICERONI S. D

[1] Si [2] vales, gaudeo: et ipse valeo, et Tullia [3] nostra recte valet. [4] Terentia minus [5] belle [6] habuit: sed [7] certum scio, iam conualuisse eam. [8] praeterea rectissime sunt [9] apud te omnia. Etsi nullo tempore [10] in suspicionem tibi debui venire, [11] partium caussa potius, quam [12] tua, tibi [13] suadere, vt te aut cum Caesare nobiscum coniungeres, aut certe in [14] otium referres: praecipue nunc, iam [15] inclinata victoria, ne possum quidem in vllam aliam incidere opinionem, nisi in eam, in qua scilicet tibi [16] suadere videar, quod [17] pie tacere non possum. Tu autem, mi Cicero, [18] sic haec accipies, vt, siue [19] probabuntur tibi, siue non probabuntur, ab optimo [20] certe animo

1 Suasoria est epistola. 2 bene. 3 quia filia tua, et coniux mea. 4 vxor tua, et socrus mea. 5 bene. 6 se. 7 esse. 8 praeter valetudinem Terentiae. 9 in domo tua. 10 vt suspiceris. 11 Caesaris. 12 caussa. 13 me. 14 litterarum. 15 ad Caesarem. 16 id. 17 salua pietate, vt generi in socerum. 18 in eam partem. 19 placebunt. 20 nihilominus.

animo ac deditiſſimo tibi et cogitata et ſcripta eſſe iudices. [21] Animaduertis, Cn. Pompeium nec [22] nominis ſui, nec rerum geſtarum gloria, nec etiam regum, aut nationum [23] clientelis, quas [24] oſtentare [25] crebro ſolebat, eſſe tutum: et [26] hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi non poſſe contingere, vt honeſte effugere poſſit, [27] pulſo [28] Italia, miſſis [29] Hiſpaniis, [30] capto exercitu veterano, [31] circumuallato nunc denique: [32] quod neſcio, an vlli vnquam noſtro [33] acciderit imperatori. Quamobrem, quid [34] aut ille ſperare poſſit, aut tu, [35] animum aduerte [36] pro tua prudentia. Sic enim facillime, quod tibi vtiliſſimum erit, [37] conſilii capies. Illud autem a te peto, vt, ſi iam [38] ille [39] euitauerit hoc periculum [40] et ſe abdiderit in claſſem, tu tuis rebus [41] conſulas, et [42] aliquando [43] tibi potius, quam [44] cuiuis, ſis amicus. Satisfactum eſt iam a te vel [45] officio, vel [46] familiaritati: [47] ſatisfactum etiam [48] partibus,

 tibus,

21 bene conſideras. 22 Magnus ob res geſtas vocati. 23 obſeruantur. 24 iactantes oſtendere. 25 frequenter. 26 animaduertis. 27 expulſo. 28 patria ſua. 29 quas prius tenuerat. 30 in Hiſpania. 31 obſeſſo ad Dyrrachium. 32 capi cum exercitu veterano. 33 quia veterani milites malebant mori, quam obſideri. 34 Pompeius. 35 conſidera. 36 ſecundum prudentiam tuam. 37 id. 38 Pompeius. 39 ab obſidione liberatus fuerit. 40 et per mare aufugerit meticuloſus. 41 proſpicias. 42 tandem. 43 plus facias pro ſalute tua. 44 alteri. 45 erga hominem bene de te meritum. 46 quae tibi cum Pompeio fuit. 47 eſt a te. 48 Pompeianis.

tibus, et ei reip., [49] quam tu probabas. [50] Reliquum est, [51] vbi [52] nunc est respub., [53] ibi simus potius, quam, dum illam [54] veterem sequimur, simus in [55] nulla. Quare velim, mi iucundissime Cicero, si forte Pompeius, [56] pulsus [57] his quoque locis, rursus alias regiones petere cogatur, vt tu te vel Athenas, vel in [58] quamuis [59] quietam recipias ciuitatem. Quod si eris facturus, velim mihi scribas, vt ego, si vllo modo potero, ad te aduolem. Quaecunque de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda, [60] qua est humanitate Caesar, facillimum erit ab [61] eo tibi ipsi impetrare: et meas tamen preces apud eum [62] non minimum auctoritatis habituras puto. [63] Erit tuae quoque fidei, et humanitatis, curare, vt is [64] tabellarius, quem ad te misi, reuertí possit ad me, et a te mihi litteras referat. Vale.

49 pro qua Pompeius dicit se militare. 50 id restat. 51 in cuius potestate. 52 simus cum Caesare. 53 in illis partibus. 54 rempublicam. 55 republica. 56 expulsus. 57 Dyrrachio, sicuti pulsus est Italia. 58 quamlibet aliam. 59 ab hoc bello. 60 tanta est Caesar humanitate. 61 imperatore Caesare. 62 immo plurimum. 63 pertinebit quoque ad fidem tuam. 64 nuntius.

X M. T. C. DOLABELLAE S. D

1 Non sum ausus [2] Saluio nostro nihil ad te litterarum dare. nec mehercule habebam, quod scriberem, nisi te a me mirabiliter amari:

1 Nunciatoria est epistola festiua. 2 liberto.

amari: de quo, etiam nihil scribente me, te non dubitare, certo scio. Omnino mihi magis litterae sunt exspectandae a te, quam a me tibi. Nihil enim Romae geritur, quod te putem [3] scire curare: nisi forte scire vis, me inter [4] Niciam nostrum, et Vidium, [5] iudicem esse. [6] Profert [7] alter, vt [8] opinor, duobus versiculis, [9] expensum Niciae: [10] alter Aristarchus [11] hos [12] ὀβελίζει. Ego, tanquam [13] Criticus antiquus, iudicaturus sum, vtrum [14] sint [15] τοῦ ποιητοῦ, an [16] παρεμβεβλημένοι. Puto te nunc dicere: oblitusne es igitur [17] fungorum illorum, [18] quos apud Niciam? et ingentium [19] culinarum, cum [20] Sophia [21] Septimiae? [22] Quid ergo? tu [23] adeo mihi [24] excussam [25] seueritatem veterem putas, vt ne in [26] foro quidem reliquiae pristinae frontis appareant? sed tamen [27] suauissimum [28] συμβιώτην nostrum [29] praestabo integellum: nec committam, vt, si ego eum condemnaro, tu [30] restituas, ne [31] ha-

3 vt tu scias. 4 hic est Curtius Nicias. 5 de pecunia. 6 in libello postulatorio. 7 Vidius. 8 quia Vidii codicem accepti et expensi nondum fortasse viderat. 9 pecuniam in rem Niciae expositam. 10 Nicias Grammaticus. 11 duos versiculos. 12 veru notat. 13 iudex litterarum. 14 versiculi illi. 15 poëtae, Homeri. 16 interpositi. 17 boletorum tam delicatorum. 18 comedisti. 19 coquinarum. Manutius lautas coenas putat significari hoc vocabulo. Gronouius coniiciebat: *squillarum*: quod et Graeuius probat. 20 Niciae vxore. 21 filia. 22 o Dolabella putas. 23 tantopere. 24 deiectam. 25 iustitiae studium. 26 in iudicando. 27 iucundissimum. 28 conuictorem. 29 exhibebo. 30 in integrum.

[31] habeat Plancus Bursa, [32] apud quem litteras discat. Sed quid ago? cum mihi sit incertum, tranquillione sis animo, an, vt in [33] bello, in aliqua [34] maiuscula cura negotioue versere. [35] Labor longius. Cum igitur mihi erit exploratum, te libenter esse risurum: scribam ad te pluribus. Te tamen hoc scire volo, vehementer populum sollicitum fuisse de [36] P. Syllae morte, [37] ante quam certum scierit. [38] Nunc quaerere desierunt, [39] quomodo perierit. satis putant, se scire, [40] quod sciunt. Ego ceteroqui animo aequo fero; [41] vnum vereor, ne [42] hasta Caesaris [43] refrixerit. Vale.

31 Niciam. 32 mordet veterem suum inimicum Bursam. 33 Hispaniensi. 34 aliquantulum magna. 35 dicendo progredior. 36 qui Caesaris hastae praefuit. 37 verebatur enim, ne falsum esset, quod esse verum cupiebat. 38 postquam sciunt mortuum esse. 39 alii a latronibus sublatum: alii cruditate mortuum, dicebant. 40 illum esse mortuum. 41 ironia. 42 ad quam proscriptorum Pompeianorum bona vendebantur. 43 Caesar.

XI M. T. C. DOLABELLAE S. D

[1] Vel [2] meo ipsius interitu mallem litteras meas [3] desiderares, quam [4] eo casu, quo sum grauissime afflictus: [5] quem ferrem certe [6] mode-

1 Est narratoria et petitoria epistola. 2 propter interitum proprium. 3 petierat Dolabella a Cicerone, vt sibi de Tulliae obitu aliquid scriberet. 4 propter eum casum. 5 casum de morte filiae meae.

[6] moderatius, [7] si te haberem. Nam et oratio tua prudens, et [8] amor erga me singularis multum [9] leuaret. Sed cum [10] breui tempore, vt opinio nostra est, te sum visurus: ita me [11] affectum [12] offendes, vt multum a te possim iuvari: non quo ita sim fractus, vt aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunae [13] succumbendum putem: sed tamen hilaritas illa nostra, et [14] suauitas, quae te praeter caeteros delectabat, erepta mihi [15] omnis est. Firmitatem tamen et constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eandem cognosces, quam reliquisti. Quod scribis, [16] praelia te mea caussa sustinere, non tam id laboro, vt, si qui mihi [17] obtrectent, a te refutentur, quam [18] intelligi cupio, quod certe intelligitur, me a te amari. [19] Quod vt facias, te etiam atque etiam rogo, ignoscasque breuitati mearum litterarum. nam et [20] celeriter [21] vna futuros nos arbitror, et nondum satis [22] confirmatus sum ad scribendum. Vale.

6 temperatius. 7 si mecum esses. 8 tuus. 9 dolorem meum. 10 iam enim Hispaniensis belli exitus exspectabatur. 11 dolore. 12 inuenies. 13 esse. 14 comitas. 15 tota. 16 certamina pro me sustinere. 17 de laude mea detrahunt. 18 ab omnibus. 19 vt me ames. 20 breuiter. 21 pariter. 22 propter dolorem de morte filiae.

XII M. T. C. DOLABELLAE S. D

[1] Gratulor [2] Baiis [3] nostris: siquidem, vt scribis, [4] salubres [5] repente [6] factae sunt: nisi

1 Epistola est gratulatoria. 2 salubres Baiarum aquae. 3 blanditur loco. 4 salutem afferentes. 5 statim. 6 tibi.

nisi forte te [7] amant, et tibi assentantur, et tamdiu, [8] dum tu ades, sunt oblitae [9] sui. [10] Quod quidem si ita est, minime miror, caelum etiam et terras vim suam, [11] si tibi ita conveniat, dimittere. [12] Oratiunculam pro [13] Deiotaro, quam [14] requirebas, habebam mecum: quod non putaram. Itaque eam tibi misi: [15] quam velim sic legas, vt caussam [16] tenuem et inopem, nec [17] scriptione magno opere dignam. Sed egò hospiti veteri et [18] amico munusculum mittere volui [19] leuidense, [20] crasso filo, [21] cuiusmodi [22] ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti fortique sis, vt tua moderatio, et grauitas, [23] aliorum [24] infamet [25] iniuriam. Vale.

7 Baiae. 8 donec. 9 naturae suae. 10 eas oblitas sui. 11 si tibi vtile sit. 12 paruam orationem. 13 rege Armeniae habitam. 14 petebas a me. 15 oratiunculam. 16 exilem. 17 quae a me conscriberetur. 18 Deiotaro. 19 habens formam leuidensem. 20 orationem leuiter contextam. 21 modici valoris. 22 Deiotari. 23 Caesarianorum. 24 infamia afficiat. 25 quam inferebant viris bonis.

XIII M. T. C. DOLABELLAE S. D

1 C. Suberinus [2] Calenus, et meus est familiaris, et [3] Leptae, nostri familiarissimi, [4] pernecessa-

1 Commendatitia est epistola. 2 qui ex Calibus, vrbe Campaniae, est. 3 Q. Leptae. 4 valde necessarius.

necessarius. [5] Is cum, vitandi [6] belli caussa, profectus esset in Hispaniam cum [7] M. Varrone ante [8] bellum, vt in ea prouincia esset, in qua nemo nostrum, post [9] Afranium superatum, [10] bellum vllum fore putarat: incidit in ea ipsa [11] mala, quae summo studio vitauerat. Oppressus est enim bello repentino: quod bellum, [12] commotum a [13] Scapula, ita postea confirmatum est a [14] Pompeio, vt nulla ratione se ab illa miseria eripere posset. [15] Eadem caussa fere est M. Planii [16] Heredis, qui est [17] item, vt Calenus, Leptae nostri familiarissimus. Hosce igitur ambo sic tibi commendo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi, [18] commendare non possim. [19] Volo [20] ipsorum caussa: meque in eo vehementer et amicitia [21] mouet, et [22] humanitas. Lepta vero cum ita [23] laboret, vt eius [24] fortunae videantur in [25] discrimen venire: non possum ego non aut [26] proxime, [27] atque ille, aut etiam aeque, laborare. Quapropter, etsi saepe expertus sum, quantum me amares: tamen sic velim tibi persuadeas, [28] id me

5 Suberinus. 6 ciuilis. 7 tunc Pompeii legato. 8 quod Caesar cum legatis Pompeii in Hispania gessit. 9 vnum de tribus nominat. 10 quod fuit. 11 belli. 12 excitatum. 13 T. Quinto Scapula. 14 S. Pompeio. 15 quod de Suberino, idem fere de Planio dictum puta. 16 cognomen Planii. 17 similiter. 18 eos. 19 vehementer ipsis faueo. 20 quia ita de me meriti sunt. 21 humanitatis est, misereri afflictorum. 22 vt velim caussa ipsorum, etiam si non essem familiaris Leptae. 23 pro eis. 24 diuitiae. 25 periculum. 26 tantum. 27 etiam sicut. 28 quantum me ames.

me [29] in hac re maxime iudicaturum. Peto igitur a te, vel, si [30] pateris, oro, vt homines miseros et [31] fortuna, quam vitare nemo potest, magis, quam [32] culpa, [33] calamitosos, conserues [34] incolumes: velisque [35] per te, me [36] hoc muneris cum ipsis amicis [37] hominibus, [38] tum municipio Caleno, [39] quo cum mihi magna [40] necessitudo est, [41] tum Leptae, quem [42] omnibus antepono, [43] dare. [44] Quod dicturus sum: puto equidem non valde ad rem pertinere, sed tamen nihil [45] obest dicere. res familiaris alteri eorum valde [46] exigua est, alteri vix [47] equestris. Quapropter [48] quando his Caesar vitam sua liberalitate concessit, nec est, quod iis [49] praeterea [50] magnopere possit [51] adimi: [52] reditum, si me tantum amas, quantum certe amas, hominibus [53] confice. In [54] quo [55] nihil est praeter [56] viam longam, [57] quam idcirco non fugiunt, vt et viuant cum suis, et moriantur domi. Quod vt enitare contendasque, vel potius vt perficias; [58] posse enim te, mihi persuasi: vehementer te etiam atque etiam rogo.

XIIII

29 in susceptione huius commendationis. 30 te a me orari. 31 aduersa. 32 sua. 33 miseros. 34 saluos. 35 per intercessionem tuam. 36 hoc beneficii. 37 Suberino et Planio. 38 multo magis. 39 cum quo. 40 obligatio mutui officii. 41 adhuc magis velis me dare hoc muneris. 42 Calenis praefero. 43 tribuere. 44 id. 45 nocet. 46 modica. 47 quae satis est ad censum equestrem. 48 quandoquidem. 49 praeter vitam. 50 magni aestimandum. 51 auferri. 52 in patriam suam, Cales. 53 impetra. 54 reditu. 55 difficile. 56 ex Hispaniis Cales vsque. 57 viam longam. 58 perficere.

XIIII M. T. C. DOLABELLAE COS S. D

1 Etsi contentus eram, mi Dolabella, [2] tua gloria, satisque ex ea magnam laetitiam voluptatemque capiebam: tamen non possum non [3] confiteri, [4] cumulari me maximo gaudio, quod [5] vulgo hominum opinio [6] socium me adscribat tuis laudibus. Neminem [7] conueni: conuenio autem quotidie plurimos; sunt enim permulti optimi viri, qui [8] valetudinis caussa in [9] haec loca conueniant; praeterea ex [10] municipiis frequentes [11] necessarii mei: quin omnes, cum te [12] summis laudibus ad caelum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant. [13] Negant enim se dubitare, quin tu, meis praeceptis et consiliis obtemperans, praestantissimum te ciuem, et [14] singularem [15] consulem [16] praebeas. Quibus ego quanquam verissime possum respondere, te, quae facias, tuo iudicio, et [17] tua sponte facere, nec cuiusquam egere consilio: tamen neque plane assentior, ne imminuam tuam laudem, si [18] omnis a meis consiliis [19] profecta videatur: neque valde nego. Sum enim auidior etiam, quam satis est, gloriae. Est tamen non

1 Epistola est gratulatoria et hortatoria. 2 quam adeptus es tollenda columna Caesaris. 3 quin confitear. 4 augeri. 5 passim. 6 participem esse debere laudum tuarum. 7 colloquendi gratia adii. 8 malae. 9 Baias. 10 proximis. 11 conueniunt. 12 ob euersam columnam. 13 omnes. 14 egregie excellentem. 15 cum M. Antonio. 16 exhibeas. 17 proprio instinctu. 18 laus tua. 19 orta.

non alienum a dignitate tua, [20] quod ipsi Agamemnoni, [21] regum regi, fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiundis [22] Nestorem: mihi vero gloriosum, te iuuenem consulem florere laudibus, quasi alumnum disciplinae meae. [23] L. [24] quidem Caesar, cum ad eum aegrotum Neapolim venissem, quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen ante, quam me plane salutauit, O! mi Cicero, inquit, gratulor tibi, [25] cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud [26] sororis filium valerem, iam [27] salui esse possemus. Dolabellae vero [28] tuo et gratulor, et gratias ago: [29] quem quidem, post te consulem, [30] solum possumus vere consulem [31] dicere. Deinde [32] multa [33] de facto, ac [34] de re gesta; [35] tum nihil magnificentius, nihil praeclarius, [36] actum vnquam, nihil reip. salutarius. [37] Atque haec vna vox omnivm est. A te autem peto, vt me hanc [38] quasi falsam hereditatem alienae [39] gloriae [40] sinas [41] cernere, meque aliqua ex parte in societatem tuarum

20 habere Nestorem. 21 summo imperatori Graecorum. 22 senem prudentem. 23 Iuliae. 24 certe, vt de aliis taceam. 25 quoniam, 26 meae. intelligit autem M. Antonium, Dolabellae tum in consulatu collegam. 27 quia resp. pristinas vires recepisset. 28 quondam genero et adhuc necessario. 29 Dolabellam. 30 quasi reliqui omnes non fuerint vere consules. 31 appellare. 32 adiecit. 33 tuo. 34 de seruis cruci affixis. 35 adiecit. 36 esse. 37 quod L. Caesar de te praedicauit, omnes praedicant. 38 gloriae a te partae me succedere tanquam heredem. 39 tuae. 40 permittas. 41 adire.

tuarum laudum venire patiare. quanquam, mi Dolabella, [42] haec enim, [43] iocatus ſum, libentius omnes meas, ſi modo ſunt aliquae meae laudes, ad te [44] transfuderim, quam aliquam partem exhauſerim ex [45] tuis. Nam cum te ſemper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuiſti: [46] tum [47] his [48] tuis factis ſic incenſus ſum, vt nihil vnquam in amore fuerit ardentius. Nihil eſt enim, mihi crede, [49] virtute formoſius, nihil pulcrius, nihil amabilius. Semper amaui, vt ſcis, [50] M. Brutum, propter eius ſummum ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem probitatem atque conſtantiam: tamen [51] Idibus Martiis tantum acceſſit ad [52] amorem, vt mirarer, locum fuiſſe [53] augendi [54] in eo, quod mihi iam pridem [55] cumulatum etiam videbatur. Quis erat, qui putaret, ad eum amorem, quem erga te habebam, poſſe aliquid [56] accedere? tantum acceſſit, vt mihi nunc denique [57] amare videar, [58] antea [59] dilexiſſe. Quare [60] quid eſt, [61] quod ego te horter, vt dignitati et gloriae ſeruias? Proponam tibi claros viros, quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quam teipſum. Te imitere oportet,

42 ſuperiora. 43 per iocum locutus. 44 tribuerim. 45 laudibus. 46 multo magis. 47 de quibus loquor. 48 quae feciſti. 49 animi fortitudine. 50 interfectorum Caeſaris. 51 quibus Caeſarem occidit. 52 eius. 53 vt augeatur. 54 in ea re. 55 pleniſſimum. 56 addi. 57 te. 58 ante hoc tempus. 59 te. 60 cauſſae. 61 propter quod.

oportet,[62] tecum ipse certes. Nec licet[63] quidem tibi iam, tantis rebus gestis,[64] non tui similem esse. Quod cum[65] ita sit:[66] hortatio non est necessaria,[67] gratulatione magis vtendum est. Contigit enim tibi, quod[68] haud scio an[69] nemini, vt[70] summa seueritas animaduersionis non modo non[71] inuidiosa, sed etiam[72] popularis, esset, et cum bonis omnibus, tum[73] infimo cuique, gratissima. Hoc si tibi[74] fortuna quadam contigisset; gratularer[75] felicitati tuae; sed contigit magnitudine tum[76] animi, tum etiam[77] ingenii atque consilii. Legi enim[78] concionem tuam:[79] nihil[80] illa sapientius;[81] ita[82] pedetentim et gradatim tum[83] accessus a te ad caussam facti, tum recessus, vt[84] res ipsa[85] maturitatem tibi[86] animaduertendi, omnium[87] concessu, daret. Liberasti igitur et vrbem[88] periculo, et[89] ciuitatem metu: neque solum[90] ad tempus maximam vtilitatem attulisti, sed etiam[91] ad exemplum facti. Intelligere

62 non iam vt alios, sed vt te ipsum vincas. 63 certe. 64 discedere a praeclaris inceptis tuis. 65 vt dictum est. 66 tui. 67 ob praeclara incepta. 68 nescio. 69 alteri contigerit. 70 summus rigor punitionis. 71 odiosa. 72 grata populo. 73 maxime plebeio. 74 felici quodam euentu. 75 non virtuti. 76 tui. 77 hoc ad concionem ipsam. 78 orationem. 79 fuit. 80 concione tua. 81 vsque adeo. 82 quasi tentando ingressum pede. 83 accessisti ad rem narrandam pedetentim. 84 casus. 85 celeritatem. 86 puniendi eos, qui columnam erexerant. 87 consensu. 88 incendii. 89 ciues a caede. 90 pro temporis parte. 91 facti tui.

ligere debes, in te [92] positam esse [93] remp., tibique non modo [94] tuendos, sed etiam [95] ornandos esse [96] illos viros, a quibus initium [97] libertatis [98] profectum est. Sed his de rebus coram [99] plura propediem, vt spero. Tu, quoniam remp., nosque, conseruas, fac vt diligentissime teipsum, mi Dolabella, [100] custodias. Vale.

92 collocatam. 93 reip. salutem. 94 defendendos ab iniuria. 95 honoribus afficiendos. 96 qui Caesarem dominum occiderunt. 97 a tyrannide Caesaris. 98 ortum. 99 loquemur. 100 ab insidiis Antonii et Augusti.

XV M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Duabus tuis epistolis [2] respondeo: [3] vni, quam triduo [4] ante acceperam a [5] Zetho: alteri, quam attulerat Phileros [6] tabellarius. Ex prioribus tuis litteris intellexi, pergratum tibi esse curam meam valetudinis tuae, [7] quam tibi [8] perspectam esse gaudeo. Sed, mihi crede, non [9] perinde, vt est [10] reapse, ex litteris [11] perspicere potuisti. nam cum a satis multis; non enim possum aliter dicere; et coli me videam, et diligi: nemo est [12] illorum omnium mihi [13] te iucundior. Nam quod me amas,

1 Epistola est responsoria. 2 hac vna epistola. 3 epistolae. 4 quam secunda esset allata. 5 seruo. 6 tabellarium. 7 valetudinem. 8 plane cognitam. 9 ita. 10 re ipsa. 11 perfecte videre. 12 qui me colunt. 13 quam tu sis.

amas, [14] quod id et [15] iam pridem et [16] conſtanter facis: eſt id [17] quidem magnum, atque haud ſcio an [18] maximum; ſed tibi commune [19] cum multis. quod tu ipſe tam [20] amandus es, tamque dulcis, tamque in [21] omni genere iucundus, id eſt [22] proprie tuum. [23] Accedunt non [24] Attici, ſed [25] ſalſiores, quam [26] illi Atticorum, Romani veteres atque [27] vrbani [28] ſales. Ego autem; [29] exiſtimes licet, quod lubet; mirifice [30] capior facetiis, maxime [31] noſtratibus praeſertim cum eas videam primum [32] oblitas Latio [33] tum, [34] cum in [35] vrbem noſtram eſt infuſa [36] peregrinitas: [37] nunc vero etiam Braccatis et [38] Transalpinis nationibus, vt nullum veteris leporis veſtigium [39] appareat. Itaque te cum video, omnes mihi [40] Granios, omnes [41] Lucilios, [42] vere vt dicam, [43] Craſſos quoque, et Laelios videor. Moriar, ſi praeter te quem-

14 quod amas me. 15 a pluribus diebus. 16 perſeueranter. 17 certe. 18 ſit. 19 quia multi me colunt. 20 amabilis. 21 caritatum. 22 peculiariter. 23 ad mores tuos iucundiſſimos. 24 Athenienſes. 25 aptius conditi. 26 nobiliſſimi ſales. 27 in vrbe Roma nati. 28 lepores dicendi. 29 vt iudices. 30 delector. 31 Romanis. 32 deſiiſſe Latium noſtrum et ſuauitate praeualere. 33 tunc primum. 34 cum Latinis data ciuitas eſt. 35 Romam. 36 ratio loquendi externa. 37 videam eas oblitas. 38 nam Caeſar quosdam e Gallis in ſenatum receperat. 39 alibi. 40 quicunque Granio ſimiles in dictis fuere. 41 Lucilius poëta ſatiras ſuas multis ſalibus reſperſit. 42 ſincere. 43 omnes priſcos Romanos facundia nobilitatos.

quenquam reliquum habeo, in quo poſſim imaginem [44] antiquae et [45] vernaculae feſtiuitatis agnoſcere. Ad hos [46] lepores cum [47] amor erga me tantus [48] accedat: miraris, me tanta perturbatione valetudinis tuae tam grauiter [49] exanimatum fuiſſe? [50] Quod autem altera epiſtola [51] purgas te, non [52] diſſuaſorem mihi [53] emtionis Neapolitanae fuiſſe, ſed [54] auctorem [55] commorationis vrbanae: [56] neque ego aliter accepi. intellexi tamen idem, quod his intelligo [57] litteris, non exiſtimaſſe te, mihi licere, id quod ego arbitrabar, [58] res has non [59] omnino quidem, ſed magnam [60] partem, relinquere. [61] Catulum mihi narras, et [62] illa tempora. [63] quid ſimile? ne mihi quidem ipſe [64] tunc placebat diutius abeſſe ab reip. cuſtodia. [65] ſedebamus enim in puppi, [66] clauumque tenebamus. nunc autem vix eſt in [67] ſentina [68] locus. [69] An minus multa ſenatus conſulta [70] futura putas, ſi ego ſim Neapoli? Romae cum ſum,

44 priſcae. 45 domeſticae. 46 ſales. 47 tuus. 48 addatur. 49 animo priuatum. 50 tranſit ad alteram epiſtolam. 51 excuſas. 52 dehortatorem. 53 nouae domus Neapoli emendae. 54 approbatorem. 55 alii, vt Manutius, legunt: *moderationis vrbanae*. 56 ne ego quidem aliter, quam tu intelligendum dicis, interpretatus ſum. 57 proxime datis. 58 vrbanas. 59 penitus. 60 earum. 61 Q. Catulum, eius filium. 62 cum viueret Catulus. 63 eſt de Catulo et de me? 64 cum eſſem iniuſto exilio damnatus. 65 tunc. 66 gubernaculum nauis. 67 infimo loco nauis. 68 nobis. 69 abeſſe mihi licet ſine vllo reip. damno. 70 Romae.

ſum, et [71] vrgeo forum, ſenatus conſulta ſcri
buntur apud [72] amatorem tuum, familiarem
meum, et quidem, cum in mentem [73] venit
[74] ponor ad ſcribendum: et ante audio ſena
tus conſultum in Armeniam et Syriam eſſe per
latum, [75] quod [76] in meam ſententiam factum
eſſe dicatur, quam omnino mentionem vllam
de ea re eſſe factam. Atque hoc nolim m
[77] iocari putes. Nam mihi ſcito iam a regib
[78] vltimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gr
tias agant, quod ſe [79] mea ſententia Reges a
pellauerim; quos ego non modo Reges app
latos, ſed omnino natos, neſciebam. [80] Q
ergo eſt? [81] tamen quamdiu [82] hic erit noſ
hic [83] praefectus moribus, [84] parebo auctori
ti tuae. cum vero [85] abierit, ad [86] fungos m
tuos conferam. Domum ſi [87] habeo, [88] in d
nos dies ſingulos [89] ſumtuariae legis dies co
feram: [90] ſin minus inuenero, quod placea
decreui habitare apud te. Scio enim, me n
hil gratius tibi facere poſſe. Domum [91] S
lanam [92] deſperabam iam, vt tibi proxi
ſcrip

71 verſor frequens in foro. 72 Caeſarem. 73 illi, Caeſa
74 nomen meum ſenatus conſultis praeponitur. 75 ſenat
conſultum. 76 ſecundum. 77 per iocum dicere. 78 v
timarum regionum. 79 pronuntiando ſententiam mea
80 ergo quaeris, quid decreuerim facere? 81 quamu
triſte ſit, Romae eſſe. 82 Romae. 83 Caeſar. 84 f
ciam. 85 in Hiſpaniam. 86 boletos optime condit
87 Neapoli. 88 quem ſumtum in ſingulos dies pr
ſcribit ſumtuaria lex, eum in decem dies diſtribuam.
latae de ſumtibus moderandis. 90 domum, quae pl
ceat. 91 in vrbe Neapoli. 92 nullo modo ſperaba

ſcripſi: ſed tamen [93] non abieci. Tu velim [94] vt ſcribis, cum [95] fabris eam perſpicias. Si enim nihil eſt in parietibus aut in tecto [96] vitii: caetera mihi [97] probabuntur. Vale.

93 adhuc ſpero. 94 te facturum. 95 *mit den Gewercken.* 96 corruptionis. 97 placebunt.

XVI M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

1 Delectarunt me litterae tuae: in quibus primum amaui amorem tuum, qui te ad ſcribendum incitauit, [2] verentem, ne [3] Silius ſuo nuntio aliquid mihi [4] ſollicitudinis attuliſſet: de quo et tu mihi antea ſcripſeras, bis quidem [5] eodem exemplo, facile vt intelligerem, te eſſe [6] commotum: et ego tibi [7] accurate reſcripſeram, vt [8] quoquo modo, in tali re atque tempore, aut liberarem te iſta [9] cura, aut [10] certe [11] leuarem. Sed cum proximis quoque [12] litteris oſtendis, quantae tibi curae ſit ea res: ſic, mi Paete, [13] habeto: quidquid arte fieri potuerit; non enim iam ſatis eſt conſilio pugnare: artificium quoddam [14] excogitandum eſt; ſed tamen quidquid elaborari, aut effici, potuerit ad [15] iſtorum beniuolentiam [16] conciliandam et colligendam, ſummo ſtudio me

1 Epiſtola nuntiatoria et iocoſa. 2 timentem. 3 a quo Cicero villam emere volebat. 4 negotii. 5 iisdem verbis. 6 timore. 7 adhibita cura. 8 quocunque. 9 ſollicitudine. 10 ſaltem. 11 minuerem iſtam curam. 12 tuis. 13 ſcito. 14 cogitando inueniendum. 15 Caeſarianorum. 16 de nouo acquirendam.

conſecutum eſſe: [17] nec fruſtra, vt arbitror: ſic enim color, ſic obſeruor ab omnibus iis, qui a Caeſare diliguntur, vt ab eis me [18] amari putem. Nam etſi non facile [19] diiudicatur amor verus, et fictus, niſi aliquod incidat eiusmodi tempus, vt [20] quaſi aurum igni, ſic beniuolentia fidelis periculo aliquo, [21] perſpici poſſit: [22] caetera ſunt ſigna [23] communia: [24] ſed ego vno vtor argumento, quamobrem me ex animo vereque arbitrer diligi, quia et [25] noſtra fortuna ea eſt, et [26] illorum, vt [27] ſimulandi cauſſa non ſit. De [28] illo autem, [29] quem penes eſt omnis poteſtas, nihil video, quod timeam, niſi quod omnia ſunt incerta, [30] cum a iure diſceſſum eſt, nec [31] praeſtari quidquam poteſt, quale futurum ſit, quod poſitum eſt in alterius voluntate, ne dicam libidine. Sed tamen [32] eius ipſius nulla re a me offenſus eſt animus. eſt enim adhibita in ea re ipſa ſumma a nobis moderatio. Vt enim olim arbitrabar eſſe meum, libere loqui, [33] cuius opera eſſet in [34] ciuitate libertas: [35] ſic, [36] ea nunc amiſſa, nihil loqui, quod offendat aut [37] illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, vo-

lunta-

17 conſecutus ſum. 18 coli aliquis poteſt, nec tamen amari. 19 diſcernitur. 20 perinde atque. 21 probari. 22 extra periculum. 23 eorum, qui vere et ficte amant. 24 tamen. 25 humilis. 26 florentiſſima. 27 cur ſimulent me amare, ſi non amarent. 28 Caeſare. 29 in cuius poteſtate. 30 cum quis ad tantam potentiam euectus eſt, vt omnia poſſit agere. 31 certo promitti. 32 Caeſaris. 33 id eſt, mea diligentia. 34 Romana. 35 meum eſt. 36 libertate ciuitatis. 37 Caeſaris.

luntatem. Effugere autem si velim nonnullorum acute aut facete dictorum [38] offensionem: [39] fama ingenii mihi est abiicienda: [40] quod si possem, non recusarem. Sed tamen ipse Caesar habet peracre iudicium: et, vt [41] Seruius frater tuus, quem litteratissimum fuisse iudico, facile diceret, hic versus Plauti non est, hic est, quod [42] tritas [43] haberet aures [44] notandis generibus poëtarum, et [45] consuetudine legendi: sic audio Caesarem, cum [46] volumina iam [47] confecerit [48] ἀποφθεγμάτων, si quid afferatur ad eum pro meo, [49] quod meum non sit, [50] reiicere solere. quod [51] eo nunc magis facit, quia viuunt mecum fere quotidie illius familiares. Incidunt autem [52] in sermone vario multa, quae fortasse [53] illis, cum dixi, nec illiterata, nec insulsa esse videantur. [54] Haec ad [55] illum cum reliquis [56] actis perferuntur. [57] ita enim ipse [58] mandauit. Sic fit, vt, si quid [59] praeterea de me audiat, [60] non audiendum putet. Quamobrem [61] Oenomao tuo

38 nonnulla dicta salsa, quae alios offendunt. 39 quam abiicere non possum. 40 effugere offensionem supra dictam. 41 Seruius Claudius. 42 assuetas. 43 Seruius. 44 diligenter obseruandis. 45 cum assidue quoque poëtas legeret. 46 libellos. 47 ex diuersis collegerit. 48 acute. 49 quod a me non sit dictum. 50 abiicere. 51 tanto magis. 52 dum de variis rebus loquimur. 53 Caesaris familiaribus. 54 dicta mea. 55 Caesarem. 56 publicis et priuatis. 57 facere. 58 suis. 59 praeter ea, quae a suis afferuntur. 60 esse. 61 tragoedia tua scripta ab Accio de Oenomao.

tuo [62] nihil vtor: etsi [63] posuisti [64] loco versus [65] Accianos. Sed quae est inuidia? aut quid nunc mihi inuideri potest? Verum [66] fac esse omnia, sic video [67] philosophis placuisse iis, qui mihi soli videntur [68] vim virtutis [69] tenere, [70] nihil esse sapientis [71] praestare, nisi culpam: [72] qua videor mihi dupliciter carere: et quod [73] ea senserim, quae rectissima fuerunt: et quod, cum viderem [74] praesidii non satis esse ad [75] ea obtinenda, viribus certandum [76] cum valentioribus non putarim. Ergo in [77] officio boni ciuis certe non sum reprehendendus. [78] Reliquum est, ne quid stulte, ne quid temere dicam faciamque contra [79] potentes. [80] Id quoque puto esse sapientis. Caetera vero, quid quisque me dixisse dicat, aut quomodo [81] ille accipiat, aut qua fide mecum viuant ii, qui me assidue colunt et [82] obseruant, [83] praestare non possum. Ita fit, vt et [84] superiorum consiliorum conscientia et praesentis temporis [85] moderatione me consoler: et illam [86] Accii similitudinem [87] non modo iam ad inuidiam, sed ad fortunam

62 versus ex Oenomao tragoedia vitandam inuidiam admonebant. 63 inseruisti. 64 in loco, vbi congruebant. 65 Accii. 66 esto, vt inuideatur mihi. 67 Stoicis. 68 naturam. 69 intelligere. 70 hoc vnum sapientis esse, culpam vitare. 71 persoluere. 72 culpa. 73 de bello ciuili fugiendo. 74 roboris militaris 75 quae rectissima fuere. 76 cum Caesare. 77 facto 78 restat. 79 quales sunt Caesariani. 80 nihil temere dicere aut facere. 81 Caesar. 82 venerantur. 83 exhibere. 84 superioris temporis. 85 temperatione in dictis et factis. 86 versus, quos adduxisti ex tragoedia Accii. 87 non inuidiam, sed fortunam timebo.

fortunam transferam: [88] quam existimo, [89] leuem et imbecillam, ab animo firmo et graui, tanquam [90] fluctum a saxo, frangi oportere. [91] Etenim cum plena sint [92] monumenta [93] Graecorum, quemadmodum [94] sapientissimi viri [95] regna tulerint vel Athenis, vel Syracusis: cum, seruientibus [96] suis ciuitatibus, fuerint [97] ipsi [98] quodammodo liberi: ego me non putem tueri meum statum sic posse, vt neque [99] offendam animum cuiusquam, nec [100] frangam [1] dignitatem meam? Nunc venio ad iocationes tuas, [2] quando tu [3] secundum Oenomaum [4] Accii, non, vt olim [5] solebat, [6] Atellanum, sed, vt nunc fit, [7] Mimum [8] introduxisti. Quem tu mihi [9] Popilium: quem [10] Denarium narras? quam [11] Tyrotarichi [12] patinam? [13] facilitate mea ista ferebantur antea: nunc mutata res est. [14] Hirtium ego et Dolabellam dicendi discipulos habeo, [15] coenan-

88 fortunam. 89 instabilem. 90 qui frangitur a scopulo. 91 nam certe. 92 scripta ad memoriam rerum. 93 auctorum. 94 Athenis Socrates, Syracusis Plato. 95 tyrannidem perpessi sint. 96 reliquis ciuibus. 97 sapientissimi viri. 98 aliquo modo. 99 laedam. 100 non imminuam. 1 quae frangitur demissione animi. 2 quando quidem. 3 post fabulam illam ab Oenomao denominatam. 4 poëtae. 5 introduci. 6 actorem verbis rudibus. 7 gesticulatorem. 8 post Oenomai exemplum. 9 piscem. 10 alii: *Thymarium*. 11 casei salsi. 12 narras mihi. 13 ego modestia mea ista scommata antea patiebar. 14 qui saepe audiit Ciceronem in Rhetoricis. 15 quia, vt splendidi conuiuatores, me frequenter conuiuiis excipiunt.

di magistros. Puto enim te audisse, si forte ad vos [16] omnia perferuntur, illos apud me [17] declamitare, me apud illos [18] coenitare. Tu autem quod mihi bonam [19] copiam [20] eiures, nihil est. Tu enim, cum [21] rem habebas, [22] quaesticulis te faciebam [23] attentiorem: nunc, cum tam [24] aequo animo [25] bona [26] perdas, non eo sis consilio, vt, cum me hospitio recipias, aestimationem te aliquam putes [27] accipere. [28] Etiam haec leuior est [29] plaga ab amico, quam a debitore. Nec tamen eas coenas [30] quaero, vt magnae reliquiae fiant: quod erit, [31] magnificum sit et [32] lautum. Memini te mihi [33] Phameae [34] coenam narrare. [35] temperius fiat: [36] caetera [37] eodem modo. Quod si perseueras me ad [38] matris tuae [39] coenam vocare, [40] feram [41] id quoque. Volo enim videre [42] animum, qui mihi audeat [43] ista, quae

16 quae Romae fiant. 17 frequenter se exercere in dicendo per caussas fictas. 18 frequenter coenare. 19 obsoniorum. 20 iures mihi, te non habere, vnde sumtus facias. 21 diuitias. 22 paruis quaestibus. 23 diligentiorem. 24 in vtramque sortem parato. iocatur. 25 tua. 26 cum te videam nihil curare, quantum in bonis habeas: ne hoc tibi persuadeas, si mihi coenam dederis, te iacturam facturum. 27 pro hospitio. 28 praeter hoc minus damni est. 29 damnum. 30 exigo. 31 genere. 32 arte coci. 33 qui fuit auus Tigelli tibicinis. 34 lautam. 35 maturius. 36 fiant. 37 aeque laute. 38 parcioris feminae. 39 quasi minus sumtuosam. 40 patiar. 41 non illud modo, quod mihi bonam copiam eiuras, verum hoc etiam feram, tenui coena me excipi. 42 eius. 43 vilissima edulia.

quae ſcribis, apponere, aut etiam [44] Polypum [45] Miniani Iouis ſimilem. Mihi crede, [46] non audebis. Ante meum aduentum fama ad te de mea noua lautitia veniet: eam extimeſces. Neque eſt, quod in [47] promulſide ſpei ponas aliquid: [48] quam totam [49] ſuſtuli. [50] Solebam enim antea [51] delibitari oleis, et [52] lucanicis tuis. Sed [53] quid haec loquimur? liceat modo [54] iſto venire. Tu vero, volo enim abſtergere animi tui metum, ad [55] Tyrotarichum antiquum redi. Ego tibi vnum ſumtum afferam, quod balneum calefacias oportebit. [56] caetera more noſtro. ſuperiora illa [57] luſimus. [58] De villa Seliciana et [59] curaſti diligenter, et ſcripſiſti facetiſſime. Itaque puto me [60] praetermiſſurum. [61] ſalis enim ſatis eſt, [62] ſannionum [63] parum. Vale.

44 piſcem multorum pedum. 45 rubentem. 46 talem apponere. 47 quod putes, me promulſide contentum fore. 48 promulſidem. 49 depoſui de coena mea. 50 leuiter paſci. 51 genere ſuilli farciminis. 52 ad quid. 53 ad illum locum. 54 caſeum ſalſum veterem. 55 facias. 56 per iocum diximus. 57 quam Cicero emere volebat. 58 vt eam totam noſſes. 59 dimiſſurum. 60 facetiarum. 61 in illa villa. 62 hominum ridiculorum. 63 eſt.

XVII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Non tu homo [2] ridiculus es, qui, cum [3] Balbus noſter apud te fuerit, ex me quaeras, quid

1 Petitoria eſt epiſtola et nuntiatoria. 2 riſum excitans. 3 L. Cornelius Balbus Gaditanus.

quid de [4] iſtis municipiis et [5] agris [6] futurum putem? quaſi aut ego quidquam ſciam, quod [7] iſte neſciat, aut, ſi quid aliquando ſcio, non ex [8] iſto ſoleam [9] ſcire. [10] Immo vero, ſi me amas, tu fac, vt ſciam, quid [11] de nobis futurum ſit. [12] Habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo vel ex ſobrio, vel certe ex ebrio, ſcire poſſes. Sed ego iſta, mi Paete, [13] non quaero. primum, quia [14] de lucro prope iam quadriennium viuimus; ſi aut hoc lucrum eſt, aut haec vita, ſuperſtitem [15] reip. viuere: [16] deinde, quod ſcire quoque mihi videor, quid futurum ſit. fiet enim, quodcunque volent, qui [17] valebunt: valebunt autem ſemper [18] arma. Nobis igitur ſatis eſſe debet, quidquid conceditur. [19] hoc ſi quis pati non potuit, [20] mori debuit. [21] Veientem [22] quidem agrum et Capenatem [23] metiuntur. [24] hic non longe abeſt a [25] Tuſculano. Nihil tamen [26] timeo: [27] fruor, [28] dum licet: opto, vt ſemper liceat. Si [29] id [30] minus contigerit: tamen, [31] quando ego, vir [32] fortis [33] idem-

4 Neapoli. 5 illis adiacentibus. 6 numquid forte putem, vt municipiorum agri Caeſaris militibus diuidantur. 7 Balbus. 8 qui apud te fuit. 9 illud. 10 e contrario. 11 de nobis ipſis. 12 Balbum. 13 non ſum ſollicitus de iſtis rebus. 14 viuimus. 15 poſt interitum reip. 16 non quaero. 17 plus poterunt. 18 in armis praeſtantiores. 19 vt habeat ſatis ex eo, quod ſibi conceditur. 20 in acie. 21 iuxta Veios et Capenas iacentem. 22 certe. 23 Caeſariani. 24 ager. 25 agro. 26 de agro meo. 27 ex eo fructum capio. 28 quamdiu. 29 vt poſſim agros conſeruare. 30 non datum ſit. 31 quoniam. 32 habitus.

[33] idemque philosophus, viuere pulcerrimum [34] duxi, non possum [35] eum non diligere, cuius beneficio [36] id consecutus sum. qui si cupiat esse remp., qualem fortasse [37] et ille vult, et omnes optare debemus: [38] quid faciat, tamen non habet: [39] ita se cum multis [40] colligauit. Sed [41] longius progredior. scribo enim [42] ad te. Hoc tamen scito, non modo me, qui consiliis non intersum, sed [43] ne ipsum quidem [44] principem, scire, quid futurum sit. Nos enim [45] illi seruimus, [46] ipse [47] temporibus. ita nec [48] ille, quid tempora postulatura sint, nec nos, quid ille cogitet, scire possumus. Haec tibi antea non rescripsi, non quod cessator esse solerem, praesertim in [49] litteris: sed, cum [50] explorati nihil haberem, nec tibi sollicitudinem ex dubitatione mea, nec spem ex [51] affirmatione, afferre volui. Illud tamen [52] adscribam, quod est verissimum, me his temporibus adhuc [53] de isto periculo nihil audisse. Tu tamen pro tua sapientia debebis optare optima, cogitare [54] difficillima, ferre, [55] quaecunque erunt. Vale.

33 qui profiteor me et virum fortem et philosophum. 34 existimaui. 35 Caesarem. 36 vt viuam. 37 etiam. 38 quia non posset, etiamsi vellet, remp. restituere pristinae libertati. 39 vsque adeo. 40 devinxit. 41 quam necesse est. 42 cui haec nota sunt. 43 non etiam. 44 Caesarem. 45 Caesari. 46 servit. 47 rebus se pro tempore habentibus. 48 scire potest. 49 scribendis. 50 certi. 51 de re dubia. 52 scribendo addam. 53 de agris nobis eripiendis. 54 posse euenire. 55 siue difficillima, siue mediocria.

XVIII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Cum essem [2] otiosus in [3] Tusculano, propterea quod [4] discipulos [5] obuiam [6] miseram, vt [7] iidem me quam maxime [8] conciliarent [9] familiari suo: accepi tuas litteras, plenissimas suauitatis: ex quibus intellexi, [10] probari tibi meum consilium, quod, vt [11] Dionysius tyrannus, cum [12] Syracusis pulsus esset, Corinthi dicitur [13] ludum aperuisse, sic ego, sublatis [14] iudiciis, amisso [15] regno forensi, [16] ludum quasi habere coeperim. [17] Quid quaeris? me quoque delectat [18] consilium. multa enim [19] consequor. primum, id quod maxime nunc opus est, [20] munio me ad haec tempora. [21] Id [22] cuiusmodi sit, nescio: tantum video, nullius adhuc consilia me [23] huic [24] anteponere: nisi forte mori melius fuit [25] in lectulo. [26] fateor: sed non accidit. in [27] acie [28] non fui. [29] Caeteri quidem, [30] Pompeius, [31] Lentulus tuus,

1 Laudatoria est epistola et hortatoria iocosa. 2 nam, cum discipuli aderant, et dicebat ipse, et declamantes audiebat. 3 agro cum domo. 4 meos. 5 Caesari. 6 officii gratia. 7 discipuli mei. 8 amicitia coniungerent. 9 Caesari. 10 approbari a te. 11 minor. 12 vrbe Siciliae. 13 litterarium. 14 fori. 15 actione caussarum in foro. 16 locum exercitationis in arte dicendi. 17 noli quaerere. 18 hoc. 19 obtineo. 20 Caesaris familiarium amicitia. 21 munire ad tempora. 22 quale. 23 consilio meo. 24 praeferre. 25 non violenta morte. 26 melius fuit, si accidisset. 27 praelio Pharsalico. 28 vt violenta morte perirem. 29 nobiles viri. 30 Magnus. 31 L. Lentulus.

tuus, [32] Scipio, [33] Afranius, [34] foede perierunt. at [35] Cato [36] praeclare. Iam [37] istuc quidem, cum volemus, [38] licebit. demus [39] modo operam, ne [40] tam necesse nobis sit, quam [41] illi fuit. [42] id quod agimus. Ergo [43] hoc [44] primum. [45] Sequitur illud. ipse melior fio, primum [46] valetudine, [47] quam, intermissis [48] exercitationibus, amiseram: deinde ipsa illa, si qua fuit in me, [49] facultas orationis, nisi me ad has [50] exercitationes retulissem, [51] exaruisset. Extremum [52] illud est, quod tu nescio an [53] primum putes. plures iam pauones [54] confeci, quam [55] tu pullos columbinos. Tu [56] istic te [57] Atheriano [58] iure delectato: [59] ego me hic [60] Hirtiano. Veni igitur, si [61] vir es, et [62] disce iam [63] προλεγομένας, quas quaeris: [64] etsi sus Mineruam. Sed [65] quando, vt [66] video, [67] aestimationes tuas vendere non potes, neque

 [68] ollam

32 Pompeii secer. 33 L. Afranius. 34 ignominiose. 35 qui se ipse Vticae interfecit. 36 periit. 37 sic praeclare perire, vt Cato Vticensis periit. 38 concedetur nobis. 39 solummodo. 40 sic perire. 41 Catoni. 42 quam rem curamus. 43 quod dixi me munire ad haec tempora. 44 est. 45 est secundarium. 46 quia sanior fio. 47 valetudinem. 48 in dicendi arte. 49 potestas. 50 dicendi. 51 extincta fuisset. 52 quod iam dicam. 53 primo eligendum. 54 consumsi. 55 confecisti. 56 vbi tu es. 57 quod Atherius tibi apponit. 58 succo. 59 delectabo. 60 iure. 61 virilis animi. 62 e coenis Hirtianis. 63 declamationes praevias. 64 quanquam hoc ego videor facere, quod sus. 65 quoniam. 66 cognosco. 67 possessiones.

68 ollam 69 denariorum implere, 70 Romam tibi remigrandum est. 71 Satius est 72 hic 73 cruditate, quam 74 istic fame. 75 Video te bona perdidisse: spero 76 idem istuc 77 familiares tuos. 78 Actum igitur de te est, nisi prouides. Potes mulo isto, quem tibi reliquum dicis esse, 79 quando cantherium comedisti, Romam pervehi. 80 Sella tibi erit in 81 ludo, tanquam 82 hypodidascalo, 83 proxima. 84 eam 85 puluinus sequetur. Vale.

68 fideliam. 69 numis. 70 fortasse scripserat Paetus, tunc velle se, cum ollam denariorum, aestimationibus venditis, impleuisset, Romam redire. 71 perire. 72 Romae. 73 cibo indigesto propter voracitatem. 74 vbi es. 75 intelligo. 76 fecisse. 77 apud quos coenare solitus es. 78 tu ergo periisti. 79 quoniam equum castratum pretio in obsoniis absumsisti. 80 sedes. 81 litterario. 82 submagistro. 83 meae. 84 sellam. 85 plumis oppletum sedis fulcimentum.

XVIIII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

1 Tamen a 2 malitia non discedis. 3 tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. hoc videris dicere, cum 4 reges tam sint 5 continentes, multo magis 6 consulares 7 esse oportere. Nescis, me ab 8 illo omnia 9 expiscatum. recta enim a 10 porta domum meam 11 venisse. neque hoc admiror, quod non

1 Iocosa est epistola. 2 fraude tua. 3 aliquantulum tenui. 4 lauti illi conuiuatores tam frugali coena sint contenti. 5 modici sumtus. 6 viros. 7 continentes. 8 Balbo. 9 quasi per inescationem. 10 vrbis. 11 nescis.

non ad [12] tuam [13] potius: sed [14] illud, [15] quod nec ad [16] suam. [17] ego autem tribus primis verbis: Quid noster [18] Paetus? at [19] ille [20] adiutans, [21] nusquam se vnquam libentius. [22] Hoc si [23] verbis assecutus es, aures ad te afferam [24] non minus elegantes: [25] sin autem [26] obsonio, [27] peto a te, ne pluris esse [28] balbos, [29] quam disertos, putes. Me quotidie [30] aliud [31] ex alio impedit. Sed si me [32] expediero, [33] vt in [34] ista loca venire possim: [35] non committam, vt te sero a me [36] certiorem factum [37] putes. Vale.

12 domum. 13 venerit. 14 admiror. 15 venerit prius. 16 domum. 17 allocutus sum. 18 egit te recipiendo? 19 Balbus. 20 dixit. 21 nusquam se hilarius coenasse. 22 tale testimonium Balbi. 23 sermonibus. 24 quam Balbus. 25 sed si assecutus es. 26 genere cibi. 27 exigo. 28 iocatur in ambiguo Balbi nomine. 29 quam me eloquentem. 30 impedimentum. 31 ortum. 32 liberauero his impedimentis. 33 ita vt. 34 vbi tu es. 35 non faciam. 36 de aduentu meo. 37 putare possis.

XX M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Dupliciter delectatus sum tuis litteris, et et quod ipse risi, et quod te intellexi iam posse ridere. Me autem a te, [2] vt scurram velitem, [3] malis [4] oneratum esse, non moleste tuli. Illud doleo, in [5] ista loca venire me, vt [6] constitueram, non potuisse. habuisses enim non

1 iocosa est epistola. 2 tanquam militem velitari solitum. 3 quae miserat Paetus ad Ciceronem. 4 vt velites in itinere sarcinis onerari solent. 5 vbi tu es. 6 venire.

non [7] hoſpitem, ſed [8] contubernalem. At [9] quem virum? non eum, quem tu es ſolitus [10] promulſide conficere. integram famem [11] ad ouum [12] affero. [13] Itaque vsque [14] ad aſſum vitulinum [15] opera [16] perducitur. [17] Illa mea, quae ſolebas antea [18] laudare, O hominem [19] facilem! o hoſpitem [20] non grauem! [21] abie-runt. Nam omnem noſtram de rep. curam, cogitationem de dicenda in ſenatu ſententia, [22] commentationem [23] cauſſarum, [24] abiecimus. In Epicuri nos, [25] aduerſarii noſtri, caſtra [26] con-iecimus: [27] nec tamen [28] ad hanc inſolentiam, ſed ad [29] illam [30] tuam lautitiam, [31] veterem dico, [32] cum in ſumtum habebas. [33] etſi nun-quam [34] plura praedia habuiſti. [35] Proinde te para: cum homine et [36] edaci tibi [37] res eſt, et qui iam aliquid [38] intelligat. [39] ὀψιμαθεῖς autem

7 amicum hoſpitio exceptum. 8 cohabitatorem. 9 qualem virum habuiſſes. 10 exſaturare. 11 ad primum ferculum. 12 attuliſſem. 13 atque ita. 14 aſſam vi-tulinam carnem. 15 edendi. 16 alii: *producitur*. 17 ſobrietatis praeconia. 18 dicendo de me, o hominem facilem! 19 quouis cibo contentum. 20 non mole-ſtum. 21 receſſerunt nunc a me. 22 cogitationem. 23 dicendarum. 24 nunc non ago cauſſas, vt praemedi-tari oporteat. 25 magna Epicuro cum Academicis de ſummo bono controuerſia eſt. 26 intruſimus. 27 con-iecimus nos. 28 ad hunc immodicum ſumtum. 29 no-bilem. 30 qui Epicureus es. 31 non recentem. 32 cum ad ſumtus faciendos copiae ſuppetebant. 33 quanquam nunquam fuiſti ditior. 34 quam nunc habes. 35 ideo-que. 36 multum edente. 37 negotium. 38 de lauti-tiis coenarum. 39 ſero diſcentes.

autem homines, ſcis quam [40] inſolentes ſint. [41] dediſcendae tibi ſunt [42] ſportellae, et [43] artolagani tui Nos iam [44] artis [45] tantum habemus, vt [46] Verrium tuum, et Camillum, [47] qua munditia homines? qua [48] elegantia? [49] vocare ſaepius audeamus. Sed [50] vide [51] audaciam. etiam [52] Hirtio coenam dedi, [53] ſine pauone tamen. In ea coena cocus meus, praeter [54] ius feruens, [55] nihil potuit imitari. [56] Haec [57] igitur eſt nunc vita noſtra. Mane ſalutamus [58] domi et bonos viros multos, ſed triſtes, [59] et hos laetos victores: qui me quidem [60] perofficioſe et peramanter obſeruant. [61] vbi ſalutatio defluxit: litteris me [62] inuoluo, aut ſcribo, aut [63] lego. veniunt etiam, qui me [64] audiant, quaſi doctum hominem, quia paullo ſum, quam ipſi, doctior. [65] inde [66] corpori omne tempus [67] datur. [68] Patriam eluxi iam et grauius et diutius, quam [69] vlla mater vnicum

40 proterui. 41 abolendae. 42 minimae portiones pecuniariae. 43 cibi ex pane et placentis ſunt dediſcendi tibi. 44 coquinariae. 45 tantos progreſſus vſu fecimus, vt nos impenſa non deterreat. 46 Flaccum. 47 quali. 48 eleganti munditia. 49 inuitare ad coenam. 50 animaduerte. 51 meam. 52 homini delicatiſſimo. 53 cum Hirtii coenae ſine pauone eſſe non ſoleant. 54 quod apponebatur in coenis Hirtianis. 55 non dedit ea, quae cocus Hirtii. 56 huiusmodi. 57 quia nos Epicuro addiximus. 58 noſtrae. 59 ſalutamus. 60 valde officioſe. 61 poſtquam ſalutandi officium praeteriit. 62 occupo. 63 aliquid. 64 docentem. 65 deinde. 66 curando. 67 impenditur. 68 reip. interitum. 69 luxit.

vnicum [70] filium. Sed cura, si me amas, [71] vt valeas: ne ego, [72] te iacente, bona tua comedim. [73] statui enim [74] tibi ne aegroto quidem parcere. Vale.

70 suum. 71 vt saluus sis. 72 te aegrotante et decumbente. 73 constitui. 74 bonis tuis.

XXI M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

1 Ain' tandem? insanire tibi videris, quod imitere verborum meorum, vt scribis, [2] fulmina? tum insanires, si [3] consequi non posses: cum vero etiam [4] vincas, me prius irrideas, quam te, oportet. [5] Quare [6] nihil tibi opus est illud a Trabea, sed potius [7] ἀπότευγμα meum. Verum tamen quid tibi ego [8] videor in epistolis? [9] nonne [10] plebeio sermone agere tecum? [11] nec enim semper eodem modo. Quid enim simile habet epistola aut iudicio, aut concioni? quin ipsa iudicia non solemus omnia tractare vno modo. [12] Priuatas caussas, et eas [13] tenues, agimus [14] subtilius: [15] capitis, aut famae, [16] scilicet [17] ornatius: episto-

1 Confutatoria est epistola. 2 vehementem impetum. 3 obtinere meam dicendi vim. 4 superes me. 5 quamobrem cum sis in dicendo acrior, quam ego. 6 vt verba Trabeae in te conuenire dicas. 7 ἀπότευγμα aliquis facit, cum rem, quam agressus est, non consequitur. 8 agere. 9 videor. 10 vulgari. 11 decet loqui. 12 priuata iudicia. 13 modici momenti. 14 puro quodam dicendi genere. 15 caussas. 16 scire licet, cur id faciamus. 17 agimus.

epiſtolas vero quotidianis verbis [18] texere ſolemus. Sed tamen, mi Paete, [19] quid tibi venit in mentem negare, Papirium quenquam vnquam niſi [20] plebeium fuiſſe? [21] fuerunt enim [22] patricii [23] minorum gentium: quorum [24] princeps [25] L. Papirius Mugillanus: qui conſul cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea cenſor cum [26] eodem fuiſſet, annis poſt Romam conditam CCCXII. Sed tum [27] Papiſii [28] dicebamini. Poſt [29] hunc [30] XIII fuerunt [31] ſella curuli, ante L. Papirium Craſſum, qui primus Papiſius eſt vocari [32] deſitus. [33] Is dictator cum L. Papirio Curſore, magiſtro equitum, factus eſt, annis poſt Romam conditam CCCCXV, et [34] quadriennio poſt conſul cum C. Duillio. [35] Hunc [36] ſecutus eſt [37] Curſor, homo valde honoratus: [38] deinde L. [39] Maſſo, [40] aedilicius: inde multi [41] Maſſones: quorum quidem tu omnium patriciorum [42] imagines habeas, volo. Deinde [43] Carbones et Turdi [44] inſequuntur. [45] Hi plebeii

18 componere. 19 quomodo. 20 humilem. 21 Papirii. 22 ſenatus. 23 ita tum vocabantur patriciorum ii, quorum maiores Tarquinius Priſcus in ſenatum legerat. 24 primus. 25 fuit. 26 Sempronio. 27 antiquo more. 28 vos, qui eſtis de genere Papiriorum. 29 Sempronium. 30 magiſtratus de genere Papiriorum. 31 in qua ſedebant nonniſi magiſtratus maiores. 32 deſiit. 33 L. Papirius. 34 ſpatio quatuor annorum. 35 L. Papirium. 36 in magiſtratu. 37 alter de genere Papiriorum. 38 ſecutus eſt. 39 quartum cognomen Papiriae gentis. 40 aediliciae dignitatis. 41 ſecuti ſunt. 42 cereas in ſtemmate tuo. 43 ſic cognominati. 44 in locum Papiriorum. 45 Carbones et Turdi.

plebeii fuerunt: quos [46] contemnas, censeo. Nam praeter hunc [47] Cn. Carbonem, quem [48] Damasippus [49] occidit, ciuis [50] e rep. Carbonum nemo fuit. Cognouimus Cn. Carbonem, et eius fratrem [51] scurram. [52] quid his improbius? De [53] hoc amico meo, et Rubriae filio, nihil dico. Tres [54] illi fratres fuere, C. Cn. M. Carbones. Marcus, P. Flacco accusante, condemnatus, fur magnus ex [55] Sicilia: [56] Caius, accusante [57] L. Crasso, [58] cantharidas sumsisse dicitur. [59] is et tribunus pl. seditiosus, et [60] P. Africano [61] vim attulisse existimatus est. [62] Hoc vero, qui Lilybaei a Pompeio [63] nostro interfectus est, improbior nemo, meo iudicio, fuit. Iam [64] pater eius, accusatus a M. Antonio, [65] sutorio atramento absolutus putatur. Quare [66] ad patres censeo [67] reuertare. [68] plebeii quam fuerint [69] importuni, vides. Vale.

46 vt vilipendas. 47 qui Aruina dictus est. 48 L. Damasippus. 49 in curia Hostilia. 50 vtilis reipublicae. 51 infami vita victum quaeritantem. 52 fuit. 53 Carbone. 54 insigni omnes improbitate. 55 cum in ea praetor, aut quaestor, aut legatus esset. 56 Carbonum omnium eloquentissimus. 57 oratore. 58 vermiculos virides venenatos. 59 cuius erat. 60 qui domi suae inuentus est mortuus. 61 necem. 62 Cn. Carbone. 63 amico. 64 Cn. Carbo. 65 cum notae infamiae. 66 ad primos illos Papirios. 67 malo patricium te esse. 68 Papirii. 69 improbi.

XXII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

1 Amo [2] verecundiam, vel potius [3] libertatem loquendi. atque [4] hoc [5] Zenoni

1 Disputatoria est epistola. 2 Platonis. 3 quam Stoici commendant. 4 suo quamque rem nomine appellare,

[5] Zenoni placuit, homini mehercule [6] acuto, etſi Academiae [7] noſtrae cum [8] eo magna [9] rixa eſt. Sed, vt dico, placet [10] Stoicis, [11] ſuo quamque rem nomine appellare. Sic enim diſſerunt, nihil eſſe obſcenum, nihil turpe dictu. Nam ſi quod ſit in obſcenitate [12] flagitium, id aut in re eſſe, aut in verbo: nihil eſſe [13] tertium. In re [14] non eſt. [15] Itaque non modo in comoediis res ipſa narratur; vt, [16] ille in [17] Demiurgo [18] modo; forte noſti [19] canticum: meminiſti [20] Roſcium; ita me [21] deſtituit nudum. Totus eſt ſermo verbis tectus, re [22] impudentior. ſed etiam [23] in [24] tragoediis. [25] quid eſt enim illud? Quae mulier [26] vna? quid, inquam, eſt? [27] vſurpata duplex cubile. [28] Quid illud? [29] Phaerei hic cubile inire eſt auſus. [30] Quid eſt? Virginem me quondam inuitam per vim [31] violat. Iupiter bone, violat? atqui [32] idem ſignificat: ſed [33] alterum nemo [34] tuliſſet. Vides igitur, cum eadem res ſit, quia verba non [35] ſint,

nihil

5 principi Stoicae ſectae. 6 ſubtili. 7 quam frequentius imitamur. 8 Zenone. 9 lis de fine bonorum et malorum. 10 Zenone. 11 proprio. 12 peccatum magnum. 13 praeter rem aut verbum. 14 obſcenitas. 15 et ita. 16 hiſtrio. 17 quae fuit Turpilii comoedia. 18 paullo ante. 19 carmen. 20 cum Roſcius iſtud recitaret. 21 fugiens dereliquit. 22 eſt. 23 narratur res ipſa. 24 in quibus maior, quam in comoediis, gravitas requiritur. 25 quod dicitur in tragoedia. 26 cum ſit vna. 27 quae vſurpauit. 28 in alia tragoedia. 29 tyranni et zelotypi. 30 illud in tragoedia. 31 vitiat. 32 quod violo. 33 obſcenum verbum. 34 paſſus fuiſſet. 35 turpia.

nihil videri turpe. Ergo in re [36] non eſt, multo minus in verbis. [37] Si enim quod verbo ſignificatur, id turpe non eſt, verbum, quod [38] ſignificat, turpe eſſe non poteſt. [39] Anum appellas [40] alieno nomine: [41] cur non [42] ſuo potius? Si [43] turpe eſt, ne [44] alieno quidem; [45] ſi non eſt, [46] ſuo potius. Caudam [47] antiqui penem vocabant: ex quo eſt propter ſimilitudinem [48] penicillus. at hodie penis [49] eſt in [50] obſcenis. At vero Piſo ille [51] Frugi in Annalibus ſuis queritur, adoleſcentes [52] peni deditos eſſe. quod tu in epiſtola appellas [53] ſuo nomine, [54] ille tectius penem. Sed quia [55] multi, factum eſt tam obſcenum, quam [56] id verbum, quo tu vſus es. [57] Quid? quod vulgo dicitur, [58] cum nos te voluimus conuenire, num obſcenum eſt? Memini, in ſenatu diſertum [59] conſularem [60] ita eloqui: Hanc culpam maiorem, an illam, dicam? potuit [61] obſcenius? Non, inquis, non enim ita ſenſit. Non ergo in verbo [62] eſt: docui autem in re [63] non eſſe: nusquam igitur eſt. [64] Liberis dare operam

36 obſcenitas. 37 nam ſi res ſignificata non eſt turpis. 38 illud. 39 podicem. 40 ſc. circumlocutione. 41 appellas eum. 42 proprio. 43 quod dicitur. 44 nomine appellari debent. 45 turpe. 46 nomine appellari debet. 47 Romani. 48 quo pictores vtuntur. 49 connumeratur. 50 vocabulis. 51 parcus. 52 libidini. 53 proprio. 54 Piſo appellat. 55 penem nominarunt. 56 mentula. 57 dices de illo. 58 qui hoc pronuntiabat, videbatur dicere cunnos. 59 virum. 60 ſc. conuenire te volumus. 61 dicere. 62 obſcenitas. 63 obſcenitatem. 64 operam in eo ponere, vt filii generentur.

operam, [65] quam honeſte dicitur? etiam patres rogant filios. [66] eius operae nomen non audent dicere. Socratem [67] fidibus docuit nobiliſſimus fidicen. [68] is [69] Conus vocitatus eſt. num id obſcenum putas? Cum [70] loquimur [71] terni, nihil [72] flagitii dicimus: [73] at cum [74] bini, obſcenum eſt. [75] Graecis quidem, inquies. [76] nihil eſt ergo in verbo, quando et ego [77] Graece ſcio: et tamen tibi dico, bini: [78] idque tu facis, quaſi ego Graece, non Latine, dixerim. Ruta et menta, [79] recte vtrumque. Volo mentam puſillam ita appellare, [80] vt rutulam: [81] non licet. [82] Bella tectoriola dicis. dic ergo etiam pauimenta [83] iſto modo: [84] non potes. Vides igitur [85] nihil eſſe niſi ineptias: turpitudinem nec in verbo eſſe, nec in re: itaque [86] nusquam eſſe. Ergo in verbis honeſtis obſcena [87] ponimus. Quid enim? non honeſtum [88] verbum eſt diuiſio? at [89] ineſt [90] obſcenum, [91] cui [92] reſpondet [93] intercapedo.

65 honeſte plane dicitur. 66 quam rogant vt filii dent. 67 canere. 68 fidicen. 69 quod nomen vna tantum littera diſtat a cunnus. 70 loquendo proferimus. 71 illud nomen. 72 flagitio dignum. 73 loquimur. 74 dicendo illud vocabulum *bini*. 75 licet non Latinis. 76 obſceni. 77 loqui. 78 βίνει, i. e. concumbe. 79 honeſte dicitur. 80 puſillam appello. 81 quia *mentula* dicerem. 82 bona parua tectoria. 83 per diminutionem. 84 quia diceres, pauimentula. 85 in vitanda tali turpitudine. 86 quod pro Stoicis concludit. 87 dicimus per verba honeſta res obſcenas ſignificari. 88 vocabulum. 89 in eo. 90 nam ſi in *diuiſio* exteratur prima ſyllaba, remanet *viſio*. 91 vocabulo. 92 ſimile eſt. 93 diſtantia.

capedo. num [94] haec ergo obſcena ſunt? Nos autem [95] ridicule. ſi dicimus, ille patrem ſtrangulauit: honorem non [96] praefamur. [97] ſin de [98] Aurelia [99] aliquid, aut Lollia, honos [100] praefandus eſt. Et quidem iam non etiam obſcena verba pro obſcenis [1] ſunt. [2] Batuit, [3] inquit, impudenter: [4] depſit, multo impudentius. atqui [5] neutrum eſt [6] obſcenum. [7] Stultorum plena ſunt omnia. Teſtes [8] verbum honeſtiſſimum in [9] iudicio: [10] alio loco, [11] non nimis. at [12] honeſti, colei [13] Lanuuini: [14] Cliternini, [15] non honeſti. [16] Quid? ipſa res modo honeſta, modo turpis? [17] Suppedit, flagitium eſt. iam erit nudus in balneo, [18] non reprehendes. Habes [19] ſcholam Stoicam, [20] ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ. [21] quam multa ex [22] vno verbo tuo? Te aduerſus me [23] omnia audere, gratum eſt. Ego ſeruo et ſeruabo, ſic enim

94 nimirum poſtremae duae ſyllabae huius vocis in nominandi caſu, non in obliquis. 95 ad excitandum riſum. 96 fando praemittimus. 97 ſed ſi dicimus. 98 ſcortis nobilibus. 99 libidinoſum. 100 praemittendus. 1 habentur. 2 percuſſit. 3 Comicus quidam, aut Tragicus. 4 ſubigit. 5 nec batuere. 6 ex propria ſignificatione. 7 turpitudinem cenſentium, vbi nulla eſt. 8 vocabulum eſt. 9 eſt. 10 extra illam ſignificationem. 11 eſt verbum non nimis honeſtum. 12 honeſte nominantur. 13 ſacci de corio facti. 14 colei ſic a Cliterno oppido dicti. 15 non honeſti. 16 dices 17 qui dicit hoc vocabulum *ſuppedit*. 18 quia valetudinis gratia itur ad balneum. 19 diſputationem Stoicam. 20 ſapiens proprie loqueris. 21 verba attulimus. 22 quo vſus es obſcene. 23 auſum eſſe obſcenis verbis vti

enim aſſueui, Platonis [24] verecundiam. Itaque tectis verbis ea ad te ſcripſi, quae [25] apertiſſimis agunt Stoici. Sed [26] illi etiam [27] crepitus aiunt aeque liberos, ac [28] ructus, eſſe oportere. [29] Honorem igitur [30] Kalendis Martiis. Tu me diliges, et valebis.

24 quam ſuis in ſcriptis ſeruauit. 25 verbis. 26 Stoici. 27 ventris. 28 oris. 29 habere volui. 30 quem diem Iunoni dicatum cum religione coluerunt.

XXIII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

1 Heri veni [2] in Cumanum: [3] cras ad te fortaſſe. Sed, cum [4] certum [5] ſciam, [6] faciam te paullo ante certiorem. Etſi M. Ceparius, cum mihi in ſilua [7] Gallinaria obuiam veniſſet, [8] quaeſiſſemque, quid ageres, dixit, te in lecto eſſe, quod [9] ex pedibus laborares. [10] Tuli [11] ſcilicet moleſte, [12] vt debui: ſed tamen conſtitui ad te venire, vt et [13] viderem te, et [14] viſerem, et [15] coenarem etiam. non enim arbitror, cocum etiam te [16] arthriticum habere. Exſpecta igitur hoſpitem cum minime [17] edacem, tum inimicum coenis [18] ſumtuoſis. Vale.

XXIIII

1 Narratoria et iocoſa eſt epiſtola. 2 in poſſeſſionem meam apud Cumas. 3 veniam. 4 vt rem certam. 5 de die. 6 ſignificabo tibi. 7 a gallinis ruſticis dicta. 8 et quaeſiuiſſem ab eo. 9 dolore pedum. 10 paſſus ſum. 11 certe. 12 ferre morbum amici. 13 tanquam amicum. 14 tanquam aegrotum. 15 tanquam apud bonum conuiuatorem. 16 articulari morbo laborantem. 17 multum comedentem. 18 magnorum ſumtuum.

XXIIII M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Rufum iſtum, amicum tuum, de quo iterum iam ad me ſcribis, [2] adiuuarem, quantum poſſem, etiam ſi ab eo laeſus eſſem, cum te tantopere viderem [3] eius cauſſa laborare. cum vero et ex tuis litteris, et [4] illius ad me miſſis, intelligam et iudicem, [5] magnae curae ei [6] ſalutem meam fuiſſe: non poſſum ei non amicus eſſe, neque ſolum tua commendatione, quae apud me, [7] vt debet, valet plurimum, ſed etiam [8] voluntate ac [9] iudicio meo. Volo enim te ſcire, mi Paete, initium mihi ſuſpicionis, et cautionis, et diligentiae fuiſſe litteras tuas: quibus [10] litteris [11] congruentes fuerunt [12] aliae poſtea multorum. Nam et [13] Aquini et [14] Fabrateriae conſilia ſunt [15] inita [16] de me, [17] quae te [18] video [19] inaudiſſe: et, qui diuinarent, quam his [20] moleſtus eſſem futurus, nihil aliud egerunt, niſi me vt opprimerent. Quod ego non ſuſpicans, incautior fuiſſem, niſi a te admonitus eſſem. Quamobrem iſ-

tu

1 Epiſtola eſt reſponſoria et monitoria. 2 amicitiae noſtrae illius iniurias condonarem 3 vt eum commen- datum haberem. 4 Rufi. 5 quia conſilia de opprimen- do Cicerone inita, Rufus ad Paetum detulit, Paetus ad Ciceronem ſcripſit. 6 cum eſſem in exilio. 7 valet 8 ſponte mea. 9 quo dignum amore iudico. 10 tui 11 conuenientes. 12 litterae. 13 oppidum eſt Volſco- rum. 14 oppido Volſcorum. 15 ab Antonio. 16 oppri- mendo. 17 conſilia. 18 intelligo. 19 inaudimus occulte 20 acerbiſſimis orationibus Antonium inſectatus eſt.

tuus amicus ad me commendatione non eget. Vtinam [21] ea fortuna reip. ſit, vt [22] ille me quam gratiſſimum poſſit cognoſcere. Sed [23] haec hactenus. Te ad coenas [24] itare deſiſſe, moleſte fero. magna enim te delectatione et voluptate priuaſti. [25] deinde etiam vereor, licet enim verum dicere, ne neſcio quid illud, [26] quod ſolebas, dediſcas, et obliuiſcare [27] coenulas facere. Nam ſi tum, cum habebas, quos [28] imitarere, [29] non multum proficiebas: [30] quid nunc te facturum putem? [31] Spurinna [32] quidem, cum ei rem demonſtraſſem, et vitam tuam ſuperiorem [33] expoſuiſſem, [34] magnum periculum [35] ſummae reip. demonſtrabat, niſi ad [36] ſuperiorem [37] conſuetudinem tum, cum Fauonius [38] flaret, reuertiſſes. [39] hoc tempore [40] ferri poſſe, ſi forte tu [41] frigus ferre non poſſes. Sed mehercule, mi Paete, extra [42] iocum, moneo te, quod pertinere ad beate viuendum arbitror, vt cum viris bonis, iucundis, amantibus tui, viuas. Nihil eſt aptius vitae, nihil ad beate viuendum accommodatius. Nec id ad voluptatem [43] refero, ſed

21 talis. 22 Rufus. 23 de Rufi commendatione dicta ſint. 24 propter frigus. 25 inſuper. 26 amicos ad coenam inuitare. 27 modicas. 28 imitari poſſes. 29 quia illorum coenae lautae, tuae pertenues erant. 30 cum non amplius aliorum coenas frequentes. 31 haruſpex fuit. 32 certe. 33 declaraſſem. 34 impendere. 35 vitae tuae. 36 priorem. 37 itandi ad coenas. 38 qui flare incipit ineunte vere. 39 et demonſtrabat, hoc tempore etc. 40 tolerari. 41 nocturnum. 42 luſerat Cicero in *frigus ferre.* 43 reduco.

ad [44] communitatem vitae atque victus, [45] re missionemque animorum: [46] quae [47] maxim sermone efficitur familiari, [48] qui est in con viuiis dulcissimus: vt [49] sapientius [50] nostr quam Graeci: [51] illi συμπόσια aut σύνδειπνα, i est, compotationes, aut concoenationes; [52] no conuiuia, quod [53] tum maxime simul viuitu [54] Vides, [55] vt te [56] philosophando reuocar coner ad [57] coenas? Cura, vt valeas. [58] i foris [59] coenitando, facillime [60] consequer Sed caue, si me amas, existimes, me, qu iocosius scribam, abiecisse curam reip. [61] S tibi, mi Paete, persuade, me dies ac noct nihil aliud agere, nihil [62] curare, nisi vt [63] m ciues salui liberique sint. Nullum locum pr termitto monendi, agendi, [64] prouiden [65] Hoc [66] denique animo sum, vt, si in h cura atque [67] administratione vita mihi [68] p nenda sit, [69] praeclare actum mecum pute Etiam atque etiam vale.

XV

44 vt simul viuatur. 45 relaxationem. 46 remi 47 praecipue. 48 sermo familiaris. 49 vocaueru 50 Romani. 51 vocauerunt. 52 vocamus. 53 du comeditur, aut compotatur. 54 intelligis. 55 qu modo. 56 ab eo loco. 57 solito more frequentand 58 vt valeas. 59 frequenter coenando. 60 obtineb 61 fac, vt sic credas. 62 aliud. 63 quos seruaui coniuratione Catilinaria. 64 vt salus ciuium seruet 65 habeo huiusmodi animum. 66 vt vno verbo co cludam. 67 reipublicae. 68 deponenda. 69 praecl mihi contigisse.

XXV M. T. C. IMP. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Summum me [2] ducem [3] litterae tuae [4] reddidere. plane nesciebam, te tam peritum esse rei militaris. [5] Pyrrhi te [6] libros et [7] Cineae video lectitasse. [8] Itaque [9] obtemperare cogito praeceptis tuis: [10] hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora [11] maritima. contra equitem Parthum [12] negant vllam armaturam [13] meliorem inueniri posse. Sed [14] quid ludimus? nescis, [15] quo cum imperatore tibi negotium sit. [16] Κύρȣ παιδείαν, [17] quam [18] contrieram legendo, totam [19] in hoc imperio [20] explicaui. Sed iocabimur [21] alias [22] coram, vt spero, breui tempore. Nunc [23] ades [24] ad imperandum, vel ad [25] parendum potius. sic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio, quod scire te arbitror, [26] summus mihi est vsus: valdeque eum diligo cum propter summam probitatem eius, ac singularem modestiam, tum quod in iis [27] controuersiis, quas habeo

1 Epistola iocosa est et commendatoria. 2 exercitus. 3 quibus plurima praecepta rei militaris scripsisti. 4 effecere. 5 Epirotarum regis. 6 quos de re militari scripsit. 7 Pyrrhi legati. 8 et ita. 9 obedire. 10 et cogito hoc amplius, quam praecipisti. 11 iuxta littora. 12 eius rei periti. 13 iocus. 14 cur ioco tecum agimus? 15 cum quali. 16 Cyri, Persarum regis, institutionem. 17 παιδείαν. 18 saepissime legeram. 19 in Ciliciae administratione. 20 sum executus. 21 alio tempore. 22 in mutua praesentia. 23 adsis. 24 vt tibi imperetur. 25 obediendum. 26 summa vitae consuetudo. 27 contentionibus de summo bono.

cum [28] tuis [29] combibonibus [30] Epicureis [31] optima opera eius vti soleo. Is cum ad me [32] Laodiceam venisset, mecumque eum ego esse vellem; repente [33] percussus est [34] atrocissimis litteris, in quibus scriptum erat, fundum Herculanensem a Q. Fabio fratre [35] proscriptum esse: qui fundus cum [36] eo [37] communis esset. Id M. Fabius pergrauiter tulit, existimauitque fratrem suum, hominem [38] non sapientem impulsu [39] inimicorum suorum, [40] eo progressum esse. Nunc, si me amas, mi Paete, [41] negotium totum [42] suscipe; [43] molestia [44] Fabium libera. Auctoritate tua nobis opus est, et consilio, et etiam gratia. Noli pati litigare fratres, et iudiciis turpibus conflictari. [45] Mathonem et Pollionem inimicos habet [46] Fabius. [47] Quid multa? Non mehercule [48] tam perscribere possum, quam mihi gratum feceris, si [49] otiosum Fabium [50] reddideris. [51] ille [52] in te positum esse putat, mihique persuadet. Vale.

XXV

28 Epicureus igitur Paetus. 29 compotatoribus. 30 hominibus gulae deditis. 31 valebat Fabius ingenio et doctrina. 32 vrbem in Cilicia. 33 perculsus. 34 inimicissimis. 35 venalem inscriptum. 36 Q. Fabio. 37 M. Fabio. 38 stultum. 39 Mathonis et Pollionis. 40 ad eam impudentiam. 41 M. Fabii. 42 ad te cape. 43 ... tis. 44 Marcum. 45 aduocatos. 46 Marcus habet. 47 scribam de eo ad te? 48 tam plene. 49 absolutum omni negotio. 50 effeceris. 51 Fabius. 52 in tua potestate.

XXVI M. T. C. PAPIRIO PAETO S. D

[1] Accubueram [2] hora nona, cum ad te [3] harum exemplum in [4] codicillis [5] exaraui. Dices, vbi? [6] Apud Volumnium [7] Eutrapelum, et quidem [8] supra me [9] Atticus, [10] infra Verrius, [11] familiares tui. Miraris, tam exhilaratam esse [12] seruitutem nostram? Quid [13] ergo faciam? [14] te consulo, qui [15] philosophum [16] audis. Angar? excruciemne me? [17] quid assequar? Deinde, [18] quem ad finem? Viuas, [19] inquis, [20] in litteris. An quidquam me aliud agere censes? aut possem viuere, nisi in litteris viuerem? Sed est [21] earum etiam non satietas, sed [22] quidam modus. A [23] quibus cum discessi, etsi [24] minimum mihi est in coena, [25] quod tu vnum ζήτημα Dioni philosopho [26] posuisti: [27] tamen [28] quid potius faciam prius, quam me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua.

1 Epistola tota est iocosa. 2 qua veteres fere coenare consueuere tempore hiberno. 3 litterarum ad te mittendarum. 4 ceratis tabulis. 5 raptim scripsi. 6 accubueram. 7 ita vocatum a festiuitate. 8 in parte superiore. 9 accubabat. 10 me. 11 qui duo sunt familiares tui. 12 quia nunc quodammodo seruiebant Romani. 13 si non licet laete viuere. 14 a te consilium peto. 15 Dionem. 16 in ea re. 17 quid lucrer? 18 faciam id. 19 respondere potes. 20 in studio litterario. 21 litterarum. 22 certa mensura. 23 litteris. 24 minima pars. 25 quam tu quaestionem solam. 26 proposuisti. 27 licet minimum sit. 28 quam vt cum amicis coenem.

Infra [29] Eutrapelum [30] Cytheris [31] accubuit. In eo igitur, inquis, conuiuio [32] Cicero [33] ille? [34] *Quem adſpectabant? cuius* [35] *ob os* [36] *Graii* [37] *ora obuertebant ſua?* Non mehercule ſuſpicatus ſum, illam affore: ſed tamen ne Ariſtippus quidem [38] ille [39] Socraticus erubuit, cum eſſet obiectum, habere eum [40] Laida. Habeo, inquit, [41] non habeor a Laide. Graece [42] hoc [43] melius. tu, ſi voles, [44] interpretabere. Me vero nihil iſtorum ne [45] iuuenem quidem [46] mouit vnquam; [47] ne nunc ſenem. [48] conviuio delector: ibi loquor aliquid, [49] quod in ſolum, vt dicitur, et [50] gemitum et in riſus maximos transfero. An [51] tu id melius, qui etiam philoſophum irriſeris? cum ille, ſi quis quidquam [52] quaereret, dixiſſet, coenam te quaerere [53] a mane dixeris. Ille [54] baro te putabat quaeſiturum, vnum caelum eſſet, [55] an innumerabilia. Quid ad te? at hercule [56] coena [57] numquid ad te? [58] tibi praeſertim? Sic igitur viuitur: quotidie aliquid legitur, aut ſcribitur: deinde, ne amicis nihil tribuamus, epula

29 Volumnium. 30 Volumnii liberta. 31 quia meretrix. 32 accubuit. 33 nobiliſſimus orator. 34 carmen Ennianum in Telamone. 35 ad os. 36 Graeci. 37 facies ſuas. 38 notiſſimus. 39 Socraticae diſciplinae ſectator. 40 meretricem Corinthiam. 41 quia non cepit me. 42 dicitur. 43 elegantius. 44 Latine. 45 cum eſſem iuuenis. 46 affecit. 47 nedum. 48 non meretrice. 49 quod in ſolum. 50 omnia tam triſtia, quam laeta. 51 feciſti. 52 poſceret. 53 ad quam a mane inuitaretur. 54 fatuus. 55 ex Democriti et Epicuri ſententia. 56 quam dixiſti te a mane quaerere. 57 iocus. 58 coena ad te valde pertinet.

epulamur vna non modo contra [59] legem, si vlla nunc lex est, sed etiam [60] intra legem, et quidem [61] aliquanto. quare nihil est, quòd aduentum nostrum extimescas. [62] Non multi cibi hospitem accipies, sed multi ioci. Vale.

59 sumtuariam Caesaris. 60 intra fines lege praescriptos. 61 non parum. 62 minime edacem.

1 * * * * * * * * * * * * * * *

LIBER DECIMVS
AD CN. PLANCVM ET CAETEROS

I M. T. C. L. MVNATIO PLANCO [1] IMP. [2] COS. DES S. D

Et [3] abfui, proficiscens [4] in Graeciam: et posteaquam de meo [5] cursu reip. sum [6] voce reuocatus: nunquam [7] per M. Antonium quietus fui: [8] cuius tanta est non insolentia; nam id quidem [9] vulgare [10] vitium est; sed [11] immanitas, non modo vt [12] vocem, sed ne vultum quidem [13] liberum possit [14] ferre cuiusquam. Itaque mihi maximae curae est, non de mea

 quidem

1 Imperatores dicti sunt ab exercitu, re bene gesta. 2 epistola est hortatoria et commendatoria. 3 Roma. 4 desperata libertate. 5 incepto itinere. 6 accepta M. Antonii concione. 7 propter molestiam M. Antonii. 8 Antonii. 9 multis cum eo commune. 10 insolentiae. 11 ferocitas. 12 libertatem loquendi. 13 libertatis animi indicem. 14 pati.

quidem vita, [15] cui satisfeci vel [16] aetate, vel [17] factis, vel, si [18] quid etiam [19] hoc ad rem pertinet, gloria: sed me patria sollicitat, [20] in primisque, mi Plance, exspectatio consulatus tui: quae [21] ita longa est, vt optandum sit, vt possimus [22] ad id tempus reip. [23] spiritum [24] ducere. [25] Quae potest enim [26] spes esse in ea rep., in qua [27] hominis [28] impotentissimi atque intemperatissimi armis oppressa sunt omnia? et in [29] qua nec senatus, nec populus [30] vim habet vllam? [31] nec [32] leges vllae sunt, nec [33] iudicia, nec omnino [34] simulacrum aliquod, aut [35] vestigium [36] ciuitatis? Sed [37] cum [38] acta omnia [39] mitti ad te arbitrabar: nihil erat, quod [40] singulis de rebus scriberem. [41] Illud autem erat [42] amoris mei, [43] quem, [44] a tua pueritia [45] susceptum, non seruaui solum, sed etiam auxi, monere te, atque hortari, vt in remp. omni cogitatione curaque [46] incumberes. [47] qu...

15 quam consummaui. 16 annos iam natus erat LXI. 17 maxime quidem oppressa coniuratione Catilinae. 18 aliquid. 19 gloriam assecutum esse. 20 et praecipue. 21 anno integro interposito. 22 quo consul eris. 23 vitam. 24 protrahere. 25 docet, cur eius consulatum tantopere desideret. 26 libertatis. 27 M. Antonii. 28 valde potentis, sed in malam partem. 29 republica. 30 potestatem. 31 et in qua nec leges etc. 32 quae seruentur. 33 iusta. 34 imago. 35 signum. 36 communitatis ciuium. 37 quoniam. 38 singulorum dierum. 39 per amicos tuos. 40 seorsum de vnaquaque re. 41 quod sequitur. 42 in te. 43 amorem. 44 nam Plancus longe iunior erat. 45 beniuole receptum. 46 innitaris. 47 respublica.

[47] quae ſi [48] ad tuum tempus [49] perducitur: [50] facilis gubernatio eſt: vt [51] perducatur autem, magnae [52] tum diligentiae eſt, tum etiam [53] fortunae. Sed et te [54] aliquanto ante, vt ſpero, habebimus: et, praeterquam quod reip. [55] conſulere debemus, tamen tuae dignitati ita fauemus, vt omne noſtrum conſilium, ſtudium, officium, operam, laborem, diligentiam, ad [56] amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime et reip., quae mihi cariſſima eſt, et amicitiae noſtrae, quam [57] ſanctiſſime nobis colendam puto, me intelligo ſatisfacturum. [58] Furnium noſtrum tanti a te fieri, quantum ipſius humanitas et dignitas poſtulat, nec miror, et gaudeo: teque hoc exiſtimare volo, quidquid in eum iudicii [59] officiique contuleris, id ita me accipere, vt in meipſum te putem [60] contuliſſe. Vale.

48 ad annum conſulatus tui. 49 producitur. 50 deinceps futura. 51 reſp. ad tempus tuum. 52 pariter. 53 proſperi euentus. 54 quam conſul fias. 55 prodeſſe. 56 fouendam. 57 inuiolatiſſime. 58 Planci legatum. 59 beneficii. 60 beneficium mihi impendiſſe.

II M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES S. D

[1] Meum ſtudium [2] honori tuo pro neceſſitudine noſtra non defuiſſet, ſi aut [3] tuto in ſenatum, aut [4] honeſte, venire potuiſſem. Sed nec ſine [5] periculo quiſquam, [6] libere

1 Epiſtola eſt purgatoria. 2 protegendo. 3 ſine periculo. 4 ita vt non laederetur dignitas mea. 5 vitae.

6 libere de rep. ſentiens, 7 verſari poteſt 8 in ſumma impunitate gladiorum: nec 9 noſtrae dignitatis videtur eſſe, ibi ſententiam de rep. dicere, vbi me et melius, et propius audiant 10 armati, quam ſenatores. Quapropter in 11 priuatis rebus nullum neque officium, neque ſtudium, meum 12 deſiderabis: ne in publicis quidem, ſi quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, nunquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuae. In iis autem rebus, quae nihilominus, 13 vt ego abſim, 14 confici poſſunt: peto a te, vt mei 15 rationem habere velis, et ſalutis, et dignitatis meae. Vale.

6 vt liberum hominem decet. 7 in ſenatu. 8 violentiae armis Antonii militum illatae. 9 pertinere ad noſtram dignitatem. 10 ab Antonio. 11 non pertinentibus ad rempublicam. 12 quia praeſens ibi eris. 13 licet. 14 complete fieri. 15 reſpectum.

III M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES. S. D

1 Cum ipſum Furnium 2 per ſe vidi libentiſſime, 3 tum hoc libentius, quod illum audiens, te 4 videbar audire. Nam et in re militari 5 virtutem, et in adminiſtranda prouincia iuſtitiam, et in omni genere prudentiam mihi tuam, 6 expoſuit, et 7 praeterea mihi 8 non ignotam in conſuetudine et familiaritate ſuauitatem

1 Monitoria eſt epiſtola. 2 ſua ipſius cauſſa. 3 multo magis vidi eum libentius propter hoc. 4 mihi. 5 fortitudinem tuam. 6 narrauit. 7 praeter dictas virtutes tuas. 8 notiſſimam.

tatem tuam [9] adiunxit: [10] praeterea, summam erga se [11] liberalitatem. [12] Quae omnia mihi [13] iucunda, [14] hoc extremum etiam [15] gratum fuit. Ego, Plance, [16] necessitudinem [17] constitutam habui [18] cum domo vestra ante aliquanto, quam tu natus es: [19] amorem autem erga te [20] ab ineunte pueritia tua: [21] confirmata iam [22] aetate, [23] familiaritatem, cum studio meo, tum [24] iudicio tuo constitutam. [25] His de caussis mirabiliter faueo dignitati tuae: [26] quam mihi tecum [27] statuo esse communem. Omnia summa consecutus es, virtute duce, [28] comite fortuna: [29] eaque es adeptus [30] adolescens, multis inuidentibus, quos ingenio industriaque [31] fregisti. Nunc me, amantissimum tui, nemini concedentem, qui tibi vetustate necessitudinis [32] potior possit esse, si audies, omnem tibi reliquae vitae dignitatem ex optimo reip. statu acquires. [33] Scis profecto, nihil enim te [34] fugere potuit, fuisse [35] quoddam tempus,

 cum

9 narrando addit. 10 praeter haec omnia adiunxit. 11 humanitatem. 12 fuerunt. 13 voluptatem attulerunt. 14 quod liberalis in amicum meum Furnium fueris. 15 quia vtilitatem attulit. 16 maximam amicitiae coniunctionem. 17 communi consensu statutam. 18 cum familia vestra. 19 habui constitutum. 20 transacta infantia. 21 stabilita. 22 tua. 23 habui. 24 quod iudicaret Plancus, in familiaritate Ciceronis ornamenti sibi esse plurimum. 25 ob has caussas. 26 dignitatem. 27 constituo. 28 comitante. 29 summa. 30 adhuc in adolescentia. 31 superasti. 32 prior. 33 indicat, Plancum Caesarianum fuisse. 34 latere. 35 sub Caesare.

cum homines existimarent, te nimis [36] seruire temporibus: quod ego quoque existimarem, si te ea, quae [37] patiebare, [38] probasse etiam arbitrarer. Sed cum intelligerem, quid [39] sentires: te arbitrabar [40] videre, [41] quid posses. Nunc alia ratio est. omnium rerum tuum iudicium est, idque [42] liberum. Consul es [43] designatus, [44] optima aetate, [45] summa eloquentia, maxima [46] orbitate [47] reip. virorum [48] talium. [49] Incumbe, [50] per deos immortales, in eam curam et cogitationem, quae tibi summam dignitatem et gloriam afferat. Vnus autem est, hoc praesertim tempore, per [51] tot annos rep. [52] deuexata, reip. bene gerendae [53] cursus ad gloriam. Haec [54] amore magis impulsus [55] scribenda ad te putaui, quam quod arbitrarer, te monitis et [56] praeceptis meis egere. Sciebam enim, [57] ex iisdem te haec haurire fontibus, [58] ex quibus ipse hauseram. [59] Quare modum faciam. [60] Nunc tantum significandum putaui, vt potius amorem tibi ostenderem meum, quam [61] osten-

36 obsequi rationi temporum. 37 coactus faciebas. 38 approbasse. 39 faciendum. 40 cognoscere. 41 Plancum excusat. 42 tu potes ex sententia tua omnia facere. 43 declaratus. 44 quia adhuc fere adolescens. 45 fuit Plancus in oratorum numero. 46 paucitate. 47 quam passa est resp. 48 fortium. 49 toto pectore intende. 50 rogamus. 51 septem. 52 alii: *deiecta*. 53 per solam reip. rectam administrationem potest nunc quispiam celeriter ad gloriam peruenire. 54 tui. 55 esse. 56 cuiuspiam. 57 libris, quibus ad laudem praecepta traduntur. 58 ex libris philosophorum. 59 quamobrem ego finem faciam scribendi. 60 quid sentirem.

[61] ostentarem [62] prudentiam. Interea, quae ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, [63] studiose diligenterque curabo. Vale.

61 iactarem. 62 meam. 63 *studium* est animi et voluntatis: *diligentia* vero actionem significat.

IIII M. T. C. PLANCVS CICERONI S. D

1 Gratissimae mihi tuae litterae fuerunt, [2] quas ex Furnii sermone te [3] scripsisse animadverti. Ego autem [4] praeteriti temporis excusationem affero, quod te [5] profectum audieram; nec multo ante rediisse sciui, quam ex [6] epistola tua cognoui. Nullum enim in te officium, ne minimum quidem, sine maxima culpa videor posse praeterire; in [7] quo [8] tuendo habeo caussas plurimas, vel [9] paternae necessitudinis, vel meae a pueritia [10] obseruantiae, vel tui erga me mutui amoris. Quare, mi Cicero, quod mea tuaque patitur aetas, persuade tibi, te vnum esse, in quo ego colendo [11] patriam mihi [12] constituerim sanctitatem. Omnia igitur tua consilia mihi non magis prudentiae plena, quae summa est, videntur, quam fidelita-

1 Epistola est responsoria. 2 litteras. 3 tua manu. 4 quod praetermiserim adhuc respondere. 5 discessisse in Graeciam. 6 post reditum ad me scripta. 7 officio. 8 conseruando. 9 quam cum patre meo contraxisti. 10 qua te obseruaui. 11 patri debitam. 12 constituisse velim.

litatis, [13] quam ego ex mea conſcientia metior, [14] quare, ſi aut [15] aliter ſentirem; certe admonitio tua me [16] reprimere, aut, ſi [17] dubitarem, [18] hortatio impellere poſſet, vt id ſequerer, quod tu [19] optimum putares. [20] Nunc vero quid eſt, quod me in aliam partem trahere poſſit? [21] Quaecunqne in me [22] bona ſunt, aut [23] fortunae beneficio [24] tributa, aut meo labore parta, etſi a te propter [25] amorem [26] carius ſunt aeſtimata: tamen [27] vel inimiciſſimi iudicio tanta ſunt, vt, praeter bonam famam, nihil [28] deſiderare videantur. Quare hoc vnum tibi perſuade, quantum viribus eniti, conſilio providere, [29] auctoritate mouere potuero, hoc omne [30] reip. ſemper [31] futurum. [32] Non eſt ignotus mihi ſenſus tuus: neque, ſi facultas optabilis mihi quidem, tui praeſentis eſſet, vnquam a tuis conſiliis diſcreparem: nec [33] nunquam [34] committam, vt vllum meum factum reprehendere iure poſſis. Sum in exſpectatione omnium rerum, quid in Gallia [35] citeriore, quid in [36] vrbe [37] Ia-

13 de qua iudico ex animo meo. 14 quamobrem. 15 quam tu iudicas ſentiendum. 16 cohibere. 17 vtram partem ſequi debeam. 18 adhortatio tua. 19 ex omnibus. 20 cum neque aliter ſentiam, neque dubitem. 21 reſpondet ad illud Ciceronis: *Omnia ſumma conſecutus, virtute duce, comite fortuna.* 22 magiſtratus, honores. 23 cui Romani ſemper plurimum tribuebant. 24 mihi. 25 tuum in me. 26 pluris quam ſint. 27 etiam infenſiſſimi cuiusque. 28 putare ſibi deeſſe. 29 mea. 30 ad vtilitatem reip. 31 eſſe. 32 perſpectus eſt mihi. 33 cum abero. 34 non patiar. 35 cis Alpes Italiam verſus. 36 Roma.

[37] Ianuario menſe [38] geratur, vt ſciam. Interim maximam [39] hic ſollicitudinem curamque ſuſtineo, ne inter [40] aliena vitia haegentes [41] noſtra mala ſuam putent [42] occaſionem. Quod ſi, [43] proinde vt ipſe mereor, mihi ſucceſſerit: certe et tibi, cui maxime [44] cupio, et omnibus [45] viris bonis, ſatisfaciam. Fac valeas, meque [46] mutuo diligas.

37 proxime futuro. 38 a nouis conſulibus. 39 in Gallia vlteriore. 40 noſtra. 41 quae ob diſcordiam patimur. 42 eſſe petendi conſulatus nobis debiti. 43 ita. 44 me ſatisfacere. 45 aliis. 46 vt te diligo.

V M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES S. D

[1] Binas a te accepi litteras [2] eodem exemplo: quod ipſum [3] argumento mihi fuit diligentiae tuae. Intellexi enim, te laborare, vt ad me mihi exſpectatiſſimae litterae perferrentur. Ex [4] quibus cepi fructum duplicem, mihique in comparatione difficilem [5] ad iudicandum, amoremne erga me tuum, an animum in remp., pluris aeſtimandum putarem. Eſt omnino patriae caritas, meo quidem iudicio, maxima: ſed amor, voluntatisque coniunctio plus certe habet [6] ſuauitatis. Itaque commemoratio tui [7] paternae neceſſitudinis, beniuolentiaeque eius, quam erga me a [8] pueritia contuliſſes, caetera-

1 Hortatoria eſt epiſtola. 2 eadem forma ſcriptas. 3 teſtimonio. 4 litteris. 5 ad diſcernendum, vter fuerit maior. 6 honeſtae delectationis. 7 quae fuit cum patre tuo. 8 tua.

terarumque rerum, quae ad eam sententiam pertinebant, incredibilem mihi laetitiam attulerunt. [9] Rursus declaratio animi tui, quem haberes de rep., quemque [10] habiturus esses, mihi erat iucundissima: eoque maior erat haec laetitia, quod ad illa [11] superiora accedebat. Itaque te non hortor solum, mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci iis litteris, quibus tu humanissime respondisti, vt tota mente, omnique animi impetu [12] in remp. incumbas. Nihil est, quod tibi maiori [13] fructui gloriaeque esse possit. Nec quidquam ex omnibus rebus humanis est praeclarius, aut praestantius, quam de rep. bene mereri. [14] Adhuc enim patitur tua summa humanitas et sapientia, me, quod sentiam, libere dicere. Fortuna [15] suffragante videris res maximas consecutus: [16] quod quanquam sine virtute non potuisses: tamen ex maxima parte ea, quae es adeptus, [17] fortunae temporibusque tribuuntur. His temporibus [18] difficillimis, [19] reip. quidquid subueneris, id erit totum proprium et tuum. Incredibile est omnium ciuium, latronibus exceptis, odium in Antonium. Magna spes in te et in tuo exercitu, magna exspectatio: cuius, [20] per deos,

9 ex altera parte. 10 si pro meritis tibi successerit. 11 de necessitudine patris tui. 12 procliuis sis ad remp. seruandam. 13 vtilitati. 14 licet omnia summa sis consecutus. 15 fauente tibi. 16 maximas res consequi. 17 quia possunt homines existimare, ob amicitiam Caesaris ea te esse consecutum. 18 periculosissimis. 19 quia alii eam defendere, alii inuadere moliuntur. 20 rogatus.

deos,[21] gratiae gloriaeque caue [22] tempus amittas. Sic [23] moneo, vt filium: sic [24] faueo, vt mihi: sic [25] hortor, vt et pro patria, et amicissimum. Vale.

21 quam inibis apud omnes bonos. 22 ne. 23 te. 24 tibi. 25 te.

VI M. T. C. PANCO IMP. COS. DES S. D

1 Quae locutus est [2] Furnius noster de animo tuo in remp., ea gratissima fuerunt [3] senatui populoque Romano probatissima, quae autem recitatae sunt [4] litterae in senatu, nequaquam consentire cum Furnii oratione visae sunt. [5] Pacis enim [6] auctor [7] eras, cum [8] collega tuus, vir clarissimus, a foedissimis [9] latronibus [10] obsideretur: [11] qui aut, [12] positis armis, pacem petere debent: aut, si pugnantes [13] eam postulant, [14] victoria pax, [15] non pactione, [16] parienda est. Sed de pace litterae vel [17] Lepidi, vel tuae, quam in partem acceptae sint, ex viro optimo, [18] fratre tuo, et C. Furnio poteris cognoscere. Me autem impulit [19] tui caritas, vt, quanquam nec tibi ipsi consilium [20] deesset, et

1 Epistola est dissuasoria. 2 Planci legatus. 3 mihi. 4 tuae. 5 cum Antonio. 6 approbator. 7 in illis litteris. 8 D. Brutus. 9 M. Antonio, eiusque militibus. 10 Mutinae. 11 latrones. 12 depositis prius. 13 pacem. 14 per victoriam. 15 non ex conditionibus pacis ante victoriam oblatis. 16 acquirenda est eis. 17 M. Aemilii Lepidi. 18 Planco Plotio. 19 quae est mihi in te. 20 qui tibi ipsi consulere potes.

et fratris Furniique beniuolentia, fidelisque prudentia tibi [21] praesto esset futura, vellem tamen meae quoque auctoritatis, pro plurimis nostris necessitudinibus, praeceptum ad te aliquod peruenire. Crede igitur mihi, Plance omnes, quos [22] adhuc gradus dignitatis consecutus sis; es autem adeptus [23] amplissimos: eos honorum vocabula habituros, [24] non dignitatis insignia: nisi te cum libertate populi Romani et cum senatus auctoritate coniunxeris. [25] Seiunge te, quaeso, [26] aliquando [27] ab iis, cum quibus te non tuum [28] iudicium, sed temporum [29] vincula, coniunxerunt. Complures in perturbatione reip. consules [30] dicti: quorum nemo [31] consularis habitus, nisi qui [32] animo extitit [33] in remp. consularis. Talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum ciuium, tui [34] dissimillimorum, societate [35] seiungas: deinde et senatui bonisque omnibus auctorem, principem, ducem [36] praebeas: postremo vt pacem esse iudices, non in armis [37] positis, sed [38] in abiecto armorum et seruitutis metu. [39] Haec si ages et [40] senties: tum eris non modo consul et consularis, sed magnus etiam et consul et consularis. sin [41] aliter, tua in istis

21 parata auxilio. 22 ad hunc vsque diem. 23 gradus. 24 magistratus quidem vocabuntur, sed nihil ex eis tibi dignitatis accedet. 25 separa. 26 tandem. 27 fautoribus Antonii et Caesaris. 28 coniunxit te. 29 necessitates. 30 sunt. 31 consulari dignitate defunctus. 32 beniuolentia. 33 erga. 34 in moribus. 35 separes. 36 qui exhibeas. 37 depositis. 38 in abiectione metus. 39 agenda. 40 iudicabis. 41 senties.

istis [42] amplissimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, sed erit summa deformitas. Haec, [43] impulsus beniuolentia, scripsi [44] paullo seuerius: quae tu in experiendo [45] in ea ratione, quae te digna est, vera esse cognosces. A. d. XIII Calend. April.

42 vt sunt nomina imperatoris et consulis. 43 instigatus. 44 nimis seuere. 45 eo modo.

VII PLANCVS IMP. COS. DES CICERONI S. D

1 Plura tibi [2] de meis consiliis scriberem, rationem omnium rerum redderem [3] verbosius, [4] quo magis iudicares, omnia me reip. [5] praestitisse, quae et tua exhortatione [6] excepi, et mea affirmatione tibi [7] recepi: non minus enim a te [8] probari, quam diligi, semper volui: nec te magis [9] in culpa defensorem mihi paraui, quam [10] praedicatorem meritorum meorum esse volui: sed [11] breuiorem me duae res faciunt: [12] vna, quod [13] publicis litteris omnia sum persecutus: altera, quod M. Varisidium,

1 Responsoria est epistola. 2 cur non statim post obitum Caesaris arma pro rep. sumserim. 3 pluribus verbis. 4 vt. 5 exhibuisse. 6 ex multis intellexi. 7 facienda promisi. 8 approbari in hoc facto. 9 si admisissem culpam. 10 buccinatorem. 11 in scribendo. 12 res facit me breuiorem. 13 publice ad senatum missis.

dium, equitem Romanum, familiarem meum, ad te ipſum tranſire iuſſi, ex quo omnia cognoſcere poſſes. Non, medius fidius, mediocri dolore afficiebar, cum [14] alii [15] occupare poſſeſſionem laudis viderentur: ſed [16] vsque [17] mihi temperaui, dum perducerem [18] eo rem, vt dignum aliquid et [19] conſulatu meo et veſtra exſpectatione efficerem. Quod ſpero, ſi me fortuna non fefellerit, me conſecuturum: vt maximo [20] praeſidio reip. nos fuiſſe, et nunc ſentiant homines, et in [21] poſterum memoria teneant. A te peto, vt dignitati meae [22] ſuffrageris: et, [23] quarum rerum ſpe ad laudem me vocaſti, [24] harum fructu in [25] reliquum faciaſ alacriorem. Non minus poſſe te, quam velle, [26] exploratum mihi eſt. Fac valeas, meque mutuo diligas.

14 qui ſe libertatis defenſores ante me profitebantur. 15 tanquam vacuam ſibi vindicare. 16 epiſtola ſequenti. 17 impetum meum compeſcui.. 18 ad id. 19 quem geſturus erat poſt Hirtium et Panſam. 20 defenſioni. 21 tempus aduenîens. 22 auxilium praebeas. 23 honoribus propoſitis. 24 rerum. 25 tempus. 26 certo ſcio.

VIII PLANCVS IMP. COS. DES. COSS PRAETT. TRIBB. PL. S. P. PL. Q. R S. D

1 Si [2] qui forte videor diutius et hominum exſpectationem, et ſpem reip. de mea [3] voluntate,

1 Epiſtola eſt narratoria et ſollicitatoria. 2 alicui. 3 erga ſe.

luntate, [4] tenuiſſe ſuſpenſam: huic prius excuſandum me eſſe arbitror, quam de [5] inſequenti officio quidquam vlli pollicendum. [6] Non enim praeteritam culpam videri volo [7] redemiſſe, [8] ſed [9] optimae mentis cogitata [10] iam pridem, [11] maturo tempore enuntiare. [12] Non me praeteribat, in tanta ſollicitudine hominum, et tam perturbato ſtatu ciuitatis, [13] fructuoſiſſimam eſſe profeſſionem bonae voluntatis: magnosque honores ex [14] ea re compluꝛes [15] conſecutos videbam. Sed [16] cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet, vt aut celeriter pollicendo, [17] magna in ſpe ad proficiendum impedimenta opponerem, aut, ſi in [18] eo [19] mihi temperauiſſem, maiores occaſiones ad [20] opitulandum haberem: [21] expeditius iter communis ſalutis, [22] quam meae laudis, eſſe volui. Nam quis in [23] ea fortuna, quae mea eſt, et ab ea vita, quam in me cognitam hominibus

4 non praeſtitit re ipſa Plancus, quod litteris pollicetur. 5 quod deinceps impendere decreui. 6 nunc remp. non ideo tuendam aperte ſuſcipio, vt emendem praeteritam culpam. 7 emendaſſe. 8 volo. 9 beniuolae in remp. 10 a multo tempore. 11 opportuno. 12 ſciebam bene. 13 vtiliſſimam. 14 quam profeſſi fuerant. 15 eſſe. 16 cum de Lepidi voluntate dubitare poſſem. 17 ſperabam enim, ſi aliquandiu meam tegerem voluntatem, poſſe me reip. prodeſſe. 18 ea re. 19 opportunitatem temporis ſeruaſſem. 20 opem ferendam. 21 faciliorem ingreſſum. 22 malui tardando reip. prodeſſe, quam cito pollicendo mihi laudem conſequi. 23 id eſt, qui imperium populi Romani adeptus ſit.

nibus arbitror, et cum ea ſpe, [24] quam in manibus habeo, aut [25] ſordidum quidquam pati, aut [26] perniciofum concupiſcere poteſt? Sed aliquantum nobis temporis, et [27] magni laboris, et multae impenſae opus fuerunt, vt, quae reip. [28] bonisque omnibus polliceremur, [29] exitu praeſtaremus: neque ad auxilium patriae nudi cum bona voluntate, ſed cum [30] facultatibus, accederemus. [31] Confirmandus erat exercitus nobis, magnis ſaepe praemiis [32] ſollicitatus, vt ab rep. potius [33] moderata, quam ab [34] vno infinita, ſperaret. [35] Confirmandae complures ciuitates, quae [36] ſuperiore anno [37] largitionibus conceſſionibusque praemiorum erant [38] obligatae, vt et [39] illa vana putarent, et eadem a [40] melioribus auctoribus petenda exiſtimarent. [41] Eliciendae etiam voluntates reliquorum, qui finitimis prouinciis exercitibusque praefuerunt: vt potius cum pluribus ſocietatem [42] defendendae libertatis [43] iniremus, quam cum [44] paucioribus [45] funeſtam orbi terrarum victoriam [46] partiremur. [47] Muniendi

24 quia videor poſſe conſtituere aut euertere rempublicam. 25 vt ſeruitutem. 26 quae contra libertatem fiunt. 27 refertur ad *opus fuit*. 28 ciuibus. 29 in fine. 30 auxiliandi. 31 quia dubiae fidei. 32 a M. Antonio, aliisque. 33 munera. 34 tyranno Antonio. 35 erant. 36 Antonio conſule. 37 ep. 1 lib. 12 38 Antonio. 39 promiſſa. 40 reip. fautoribus 41 ex hominibus iam Antonio addictis. 42 ad defendendam libertatem populi Romani. 43 contraheremus 44 Antonio, Lepido, Auguſto, eorumque fautoribus 45 pernicioſam. 46 diuideremus. 47 ab inimicorum incurſione.

niendi vero nosmetipsi fuimus, aucto exercitu, auxiliisque multiplicatis, vt, cum [48] praeferremus sensus aperte, tum etiam, [49] inuitis quibusdam, sciri, quid defensuri essemus, non esset periculosum. [50] Itaque nunquam [51] diffitebor, multa me, vt ad effectum [52] horum consiliorum peruenirem, et [53] simulasse [54] inuitum, et [55] dissimulasse [56] cum dolore: quod, [57] praematura [58] denuntiatio [59] boni ciuis [60] imparati quam periculosa esset, ex casu [61] collegae videbam. [62] Quo nomine etiam C. Furnio legato, viro forti atque strenuo, plura etiam verbo, quam [63] scriptura, mandata dedimus, vt et [64] tectius ad vos [65] perferrentur, et nos essemus [66] tutiores: quibusque rebus et communem salutem muniri, et nos [67] armari, [68] conveniret, [69] praecepimus. Ex quo [70] intelligi potest, curam [71] reip. summae defendendae [72] iam pridem apud nos [73] excubare. Nunc, cum

48 publicaremus sententias nostras. 49 a quibusdam inuite audientibus, nos a rep. stare. 50 quia hoc consilio mentem celaui. 51 negabo. 52 proxime dictorum. 53 multa sc., quae non essent. 54 contra voluntatem meam. 55 finxisse, non esse, quae erant. 56 quia doluit, non audere aperte suum in remp. fauorem ostendere. 57 accelerata. 58 declaratio. 59 quia reip. studiosi. 60 ad resistendum inimicis. 61 D. Bruti. 62 sub quo praetextu. 63 scripta publica da. 64 quia tutius. 65 ea mandata. 66 quia nimis suspecti, si litterae fuissent deprehensae. 67 protegi. 68 vtile esset. 69 Furnio, vt diceret. 70 ab omnibus. 71 defendendi summam rem publicam. 72 iam a pluribus diebus. 73 vigilare animo pro rep. tuenda.

cum [74] deum benignitate [75] ab omni re ſumus
[76] paratiores: non ſolum bene ſperare [77] de
nobis homines, ſed [78] explorate iudicare, volu-
mus. Legiones habeo [79] quinque ſub [80] ſignis,
et ſua fide virtuteque reip. coniunctiſſimas, et
noſtra liberalitate nobis [81] obſequentes. Pro-
vinciam omnium ciuitatum conſenſu paratiſſi-
mam, et ſumma contentione ad [82] officia cer-
tantem, equitatus [83] auxiliorumque tantas co-
pias, [84] quantas [85] hae gentes ad defendendam
ſuam ſalutem libertatemque [86] conficere po-
ſunt. Ipſe ita ſum animo paratus, vt vel pro-
vinciam [87] tueri, vel [88] ire, quo resp. voce-
vel [89] tradere exercitum, auxilia, prouinciam
que, vt [90] vel omnem impetum belli in m
conuertere non recuſem, [91] ſi modo [92] me
caſu aut confirmare patriae ſalutem, aut [93] p
riculum [94] morari poſſim. Haec ſi iam [95] e
peditis omnibus rebus tranquilloque ſtatu ci
tatis polliceor, in damno meae laudis, re
commodo, laetabor. Sin ad ſocietatem [96] i
tegerrimorum et maximorum periculorum a
cedam: conſilia mea aequis iudicibus ab o
trectationibus inuidorum defendenda com
mend

74 deorum. 75 ex omni parte. 76 inſtructiores
bellum. 77 de victoria noſtra. 78 certe. 79 quatu
nominat ep. 15 et 24. 80 militaribus. 81 obedient
82 praeſtanda. 83 auxiliariorum militum. 84 copia
85 Galliae Tranſalpinae. 86 ſimul facere. 87 con
Antonianos. 88 eo. 89 ſucceſſori. 90 etiam. 9
dummodo. 92 meo interitu. 93 patriae. 94 in mo
tenere. 95 profligato ad Mutinam Antonio. 96 null
parte imminutorum.

mendo. Mihi [97] quidem ipſi fructus meritorum meorum in reip. [98] incolumitate ſatis magnus eſt paratus. [99] eos vero, [100] qui meam auctoritatem, et multo magis veſtram fidem, ſecuti, nec vlla [1] ſpe decipi, nec vllo [2] metu terreri potuerunt, vt commendatos vobis habeatis, petendum videtur.

97 certe. 98 proſpero ſtatu. 99 milites. 100 auctor enim illis fui, vt et illa, quae ab Antonio promittebantur, vana exiſtimarent. 1 remunerationis. 2 ab iisdem illato.

VIIII PLANCVS IMP. COS. DES CICERONI S. D

[1] Nihil me tibi [2] temere, aut te caeteris de me fruſtra, [3] recepiſſe laetor. Certe [4] hoc maius habes teſtimonium amoris mei, [5] quo [6] maturius tibi, quam caeteris, conſilia mea volui eſſe nota. In [7] dies vero [8] meritorum meorum fieri [9] acceſſiones, praeuidere te ſpero: cogniturum magis [10] recipio. [11] Quod ad me attinet, mi Cicero; [12] ita ab imminentibus malis reſpub. me adiuuante liberetur; ſic [13] honores praemiaque veſtra [14] ſuſpicio, conferenda certe cum immortalitate, vt ſine [15] his nihil

1 Epiſtola eſt pollicitatoria et narratoria. 2 inconſiderate. 3 promiſiſſe. 4 tanto. 5 quanto. 6 citius. 7 ſingulos. 8 in remp. 9 incrementa. 10 polliceor. 11 quantum. 12 eſt iurandi genus. 13 quos tu mihi decreuiſti. 14 magni facio. 15 praemiis.

de meo [16] ſtudio [17] perſeuerantiaque ſim re-
miſſurus. Niſi in multitudine optimorum ciuium
impetus animi mei fuerit ſingularis, et opera
praecipua; nihil ad meam dignitatem [18] accede-
re volo [19] ſuffragatione veſtra. Concupiſco
autem [20] nihil mihi, [21] contra quod ipſe pugno
ſed et [22] temporis et rei te moderatorem facil
patior eſſe. Nihil aut [23] ſero, aut [24] exigue
patria ciui tributum poteſt videri. [25] Exercitum
[26] a. d. VI Kal. Mai. [27] Rhodanum traieci, magni
itineribus. [28] Vienna [29] equites mille [30] vi
breuiore praemiſi. Ipſi, ſi ab [31] Lepido non im
pediar, [32] celeritate ſatisfaciam: ſi autem i
neri meo ſe [33] oppoſuerit, [34] ad tempus con
lium capiam. Copias adduco, et [35] genere,
[36] numero, et [37] fidelitate firmiſſimas. Te, vt di
gas me, ſi [38] mutuo me facturum ſcis, rogo. Va

16 iuuandae reip. 17 in fide. 18 addi. 19 veſtro fau
re. 20 eorum. 21 nolo per vim quidquam praemii ext
quere. 22 volo te iudicare. 23 nimis tarde. 24 nimis m
dice. 25 meum. 26 a. d. XXV diem Aprilis. 27 ad alter
partem Rhodani traduxi. 28 vrbe ſuper Rhodanum ſi
Alii: *Viennam*. 29 ep. XI tria millia nominantur. 30
viam breuiorem. 31 de cuius in remp. animo nondum co
ſtabat. 32 longiorem viam celeritate ſuperabo. 33 Le
dus. 34 pro ratione temporis. 35 fortitudine. 36 copioſ
37 liberalitate deuinctas. 38 viciſſim me te diligere cre

X M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES S. D

[1] Etſi ſatis ex Furnio [2] noſtro cognoram, qu
tua voluntas, quod [3] conſilium de re
eſſet

1 Epiſtola eſt hortatoria. 2 communi amico. 3 tuum

esset: tamen, lectis tuis litteris, [4] liquidius de [5] toto sensu tuo iudicaui. Quamobrem, quanquam in vno [6] praelio omnis fortuna reip. [7] disceptat; [8] quod quidem, cum [9] haec legeres, iam [10] decretum [11] arbitrabar fore: tamen [12] ipsa fama, quae de tua [13] voluntate [14] percrebuit, magnam es laudem consecutus. Itaque si [15] consulem Romae habuissemus: declaratum esset a senatu cum tuis magnis honoribus, quam gratus esset conatus et [16] apparatus tuus. Cuius [17] rei non modo non praeteriit tempus, sed ne [18] maturum quidem etiam nunc, meo quidem iudicio, fuit. is enim [19] denique honos mihi videri solet, qui non propter spem [20] futuri beneficii, sed propter [21] magna merita, claris viris defertur et datur. Quare, si modo aliqua resp., in qua honos [22] elucere possit: omnibus, mihi crede, [23] amplissimis honoribus abundabis. [24] Is autem, qui vere appellari potest honos, non [25] inuitamentum [26] ad tempus, [27] sed perpetuae virtutis est praemium. Quamobrem, mi Plance,

4 facilius. 5 tota sententia tua de rep. 6 Mutinensi. 7 in ambiguo versatur. 8 praelium. 9 has litteras. 10 depugnatum. 11 cum haec scriberem. 12 per ipsam famam. 13 procliui in remp. 14 multum diuulgata est. 15 alterum e consulibus. 16 pro iuuanda rep. 17 faciendae. 18 tempestiuum. 19 vt vno verbo dicam. 20 cum nihil adhuc praeclari fecerint. 21 q. d. exspectandum esse, donec fecerit. 22 resplendere. 23 summis. 24 honos. 25 prouocamentum. 26 duraturum. 27 hoc dicit, quia voluntatem quidem Plancus ostenderat, nihil tamen adhuc praestiterat.

Plance, incumbe toto pectore ad laudem: subveni patriae: [28] opitulare [29] collegae: [30] omnivm gentium consensum et incredibilem conspirationem adiuua. Me tuorum consiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum fidelissimumque, cognosces. Ad eas enim caussas, quibus inter nos [31] amore sumus, [32] officiis, [33] vetustate, coniuncti, [34] patriae caritas [35] accessit, [36] eaque effecit, vt tuam vitam [37] anteferrem [38] meae. A. d. III Kal. April.

28 opem fer. 29 tuo. 30 bene de rep. sentientium. 31 mutuo. 32 beneficiis ex debito mutuo. 33 amoris et necessitudinis. 34 quam simul habemus in patriam. 35 addita est. 36 patriae caritas. 37 praeferrem. 38 vitae.

XI PLANCVS CICERONI S. D

[1] Immortales [2] ago tibi gratias, agamque, [3] dum viuam. nam, [4] relaturum me, affirmare non possum. Tantis enim tuis officiis non videor mihi [5] respondere posse: nisi forte, vt tu grauissime disertissimeque [6] scripsisti, ita [7] sensurus es, vt me [8] referre gratiam putes, cum memoria [9] tenebo. Si de filii tui [10] dignitate esset

1 Epistola est responsoria, adhortatoria et nuntiatoria. 2 verbis. 3 donec. 4 re ipsa paria beneficia redditurum. 5 satisfacere. 6 haec epistola desideratur. 7 iudicaturus. 8 re ipsa satisfacere. 9 beneficia in me collata. 10 sacerdotio pontificum minorum.

esset [11] actum; [12] amabilius certe nihil facere potuisses. Primae tuae [13] sententiae infinitis cum [14] muneribus, [15] posteriores [16] ad tempus arbitriumque amicorum meorum compositae, [17] oratio [18] assidua et [19] perpetua [20] de me [21] iurgia cum [22] obtrectatoribus propter me, notissima mihi sunt. non mediocris adhibenda mihi est cura, vt reip. me ciuem dignum tuis laudibus [23] praestem; in amicitia tua memorem atque gratum. Quod reliquum est, [24] tuum munus [25] tuere, et me, si, quem esse voluisti, eum [26] exitu rebusque cognoscis, defende ac suscipe. Cum [27] Rhodanum copias traiecissem, fratremque cum tribus millibus equitum praemisissem, ipse iter ad [28] Mutinam dirigerem; in itinere, de praelio [29] facto, Brutoque, et Mutina obsidione liberatis, audiui. Animaduerti, nullum alium [30] receptum Antonium, [31] reliquiasque, quae cum eo essent, habere, nisi in [32] his partibus: duasque [33] ei spes esse propositas, vnam [34] Lepidi ipsius, alteram [35] exercitus. Quod quaedam pars exercitus non minus [36] furiosa

 est,

13 in senatu dictae de me. 14 officiis. 15 sententiae tuae. 16 pro ratione temporis. 17 tua. 18 sermo quotidianus. 19 continua. 20 habita. 21 tua. 22 meis. 23 exhibeam. 24 quas in me tuendo partes suscepisti. 25 defende. 26 ipsis factis me talem praestem, qualem tu me esse omnibus testatus es. 27 qui fluuius est Galliae Lugdunensis. 28 vbi D. Brutus obsidebatur. 29 ab Hirtio et Pansa et Octauio Caesare. 30 refugii locum. 31 copiarum. 32 in quibus essem. 33 Antonio. 34 ad se trahendi. 35 Lepidi. 36 mala de rep. sentiens.

eſt, quam qui cum Antonio fuerunt, [37] equitatum reuocaui. Ipſe in [38] Allobrogibus [39] conſtiti, vt proinde ad omnia paratus eſſem, [40] ac [41] res moneret. Si [42] nudus [43] huc ſe Antonius conferet: facile mihi videor [44] per me [45] ſuſtinere poſſe, remque publicam ex veſtra [46] ſententia adminiſtrare, quamuis ab exercitu Lepidi [47] recipiatur. ſi vero copiarum aliquid ſecum adducet, et, ſi [48] decima legio [49] veterana, quae noſtra [50] opera reuocata cum [51] reliquis eſt, ad eundem [52] furorem redierit: tamen, ne quid [53] detrimenti [54] fiat, dabitur opera a me: idque me [55] praeſtiturum ſpero, [56] dum [57] iſtinc [58] copiae traiiciantur, coniunctaeque nobiſcum facilius [59] perditos opprimant. Hoc tibi ſpondeo, mi Cicero, neque animum, nec diligentiam mihi defuturam. Cupio mehercule nullam [60] reſiduam ſollicitudinem eſſe. ſed, ſi [61] fuerit: nec animo, nec beniuolentiae, nec [62] patientiae cuiusquam [63] pro vobis, cedam. Do quidem ego operam, vt etiam Lepidum ad [64] huius rei ſocietatem incitem: omniaque ei

37 equitum exercitum. 38 Gallis circa Viennam et Lugdunum. 39 manſi. 40 vt. 41 vtilitas rei. 42 inermis. 43 ad hunc locum. 44 ſine auxilio. 45 Antonium. 46 voluntate. 47 Antonius. 48 quae cum Caeſare in Gallia militauerat. 49 veteranorum militum. 50 quae volebat ad Antonium tranſire. 51 legionibus. 52 tranſeundi ad Antonium. 53 detrimenti. 54 fiat. 55 effecturum. 56 dummodo. 57 ex Gallia Ciſalpina. 58 nouae. 59 milites, qui remp. perdant. 60 reliquam. 61 aliqua ſollicitudo reſidua. 62 perſeuerantiae. 63 derelictis vobis. 64 opprimendi Antonii.

ei obsequia polliceor, si modo remp. respicere volet. Vtor in hac re adiutoribus [65] interpretibusque, fratre meo, et [66] Laterense, et Furnio nostro. Non me impedient [67] priuatae offensiones, quo minus pro reip. salute etiam [68] inimicissimo consentiam. Quod [69] si nihil profecero: nihilo minus maximo sum animo, et [70] maiore fortasse cum mea gloria [71] vobis satisfaciam. Fac valeas, meque mutuo diligas.

65 interpretes frequenter sunt internuntii. 66 M. Iuventio Laterense. 67 mihi. 68 Lepido. 69 si consequi non potero, vt Lepidus remp. respiciat. 70 quia socium eiusdem gloriae Lepidum non habebo. 71 vestrae cupiditati.

XII M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES S. D

[1] Etsi reip. caussa maxime gaudere debeo, tantum ei te [2] praesidii, tantum [3] opis, attulisse [4] extremis paene temporibus: tamen ita te victorem [5] complectar, rep. recuperata, vt magnam partem mihi laetitiae tua [6] dignitas afferat, [7] quam et esse iam, et futuram amplissimam intelligo. Caue enim putes, vllas litteras vnquam [8] grauiores, [9] quam tuas, in senatu esse reci-

1 Epistola est nuntiatoria et hortatoria. 2 protectionis. 3 auxilii. 4 cum in summo periculo versetur. 5 precor, vt detur mihi ita te victorem complecti. 6 quam ex victoria consequeris. 7 dignitatem tuam. 8 maioris ponderis et auctoritatis. 9 ep. 8 huius libri.

recitatis. [10] Idque contigit [11] tum [12] meritorum tuorum in remp. eximia quadam magnitudine, tum verborum ſententiarumque grauitate. Quod mihi [13] quidem minime [14] nouum, qui et te noſſem, et tuarum litterarum, ad me miſſarum, [15] promiſſa meminiſſem, et haberem a Furnio [16] noſtro tua penitus conſilia cognita. Sed ſenatui maiora viſa ſunt, quam erant exſpectata: ſed nec, quantum facere poſſes, nec [17] quo progredi velles, [18] exploratum ſatis habebam. Itaque cum [19] a. d. VII Id. April. mane mihi tuas litteras M. Variſidius reddidiſſet, easque legiſſem: incredibili gaudio ſum [20] elatus; cumque magna multitudo optimorum virorum et ciuium me [21] domo [22] deduceret: [23] feci continuo omnes participes meae voluptatis. Interim ad me venit [24] Munatius noſter, vt conſuerat: et ego ei litteras tuas oſtendi. nihil [25] dum enim ſciebat. nam ad me primum [26] Variſidius: [27] idque ſibi a te mandatum eſſe dicebat. Paullo poſt idem mihi Munatius eas litteras legendas dedit, quas ipſi miſeras, et eas [28] quas [29] publice. Placuit nobis, vt ſtatim ad

[30] Corn

10 quod grauiſſimae exiſtimatae ſint. 11 ſimul. 12 de quibus litterae tuae loquebantur. 13 certe. 14 fuit 15 promiſerat Plancus, reip. ſe non defuturum. 16 communi amico. 17 quo exercitum ducturus eſſes. 18 cognitum. 19 a. d. VI diem Aprilis. 20 ſupra me raptus 21 priuata. 22 in ſenatum. 23 indicaui. 24 T. Munatius. 25 tunc adhuc. 26 venerat. 27 vt primum ad me veniret. 28 miſeras. 29 recitandas in ſenatu.

[30] Cornutum praetorem [31] vrbanum litteras deferremus: [32] qui, quod consules aberant, [33] consulare munus sustinebat [34] more maiorum. Senatus est continuo [35] conuocatus, frequensque conuenit propter famam atque exspectationem tuarum litterarum. Recitatis [36] litteris, [37] oblata religio Cornuto est, [38] pullariorum [39] admonitu, [40] non satis diligenter eum auspiciis operam dedisse; [41] idque a nostro [42] collegio comprobatum est. Itaque res dilata est [43] in posterum. [44] Eo autem die magna mihi fuit pro [45] tua dignitate contentio cum [46] Seruilio, [47] qui cum [48] gratia effecisset, vt sua sententia prima pronuntiaretur, [49] frequens eum senatus reliquit, [50] et in alia omnia discessit: meaeque sententiae, quae secunda pronuntiata erat, cum frequens assentiretur senatus, [51] rogatu Seruilii, [52] P. Titius [53] intercessit. res [54] in posterum dilata. Venit [55] paratus Serui-

30 M. Cornutum. 31 Romae. 32 Cornutus. 33 officio consulari fungebatur. 34 apud priscos Romanos praetor vrbanus fungebatur officio consulum absentium. 35 a Cornuto. 36 tuis. 37 religione. 38 eorum, qui pullos ad auguria nutritos obseruabant. 39 admonitus est a pullariis, nihil in senatu eo die, salua religione, decerni posse. 40 eum non satis auspicató venisse ad consultandum eo die de republica. 41 non satis diligenter eum auspiciis operam dedisse. 42 augurum. 43 in diem sequentem. 44 postero. 45 tuenda. 46 Seruilio. 47 Seruilius. 48 fauore. 49 plurima pars senatus sententiam eius non est secuta. 50 et sententiam eius improbauit. 51 ob preces Seruilii. 52 tribunus plebis. 53 se opposuit. 54 in diem rursus sequentem. 55 ad resistendum sententiae meae.

Seruilius, [56] Ioui ipſi iniquus, cuius in [57] tem plo res agebatur. [58] Hunc quemadmodum fre gerim, quantaque contentione Titium [59] in tercesſorem abiecerim, ex [60] aliorum te litte teris malo cognoſcere. [61] Vnum hoc e [62] meis: ſenatus grauior, conſtantior, [63] ami cior tuis laudibus eſſe non potuit, quam tu fuit. nec vero tibi [64] ſenatus amicior, qua cuncta ciuitas. Mirabiliter enim populus R vniuerſus, et omnium generum ordinumq consenſus ad liberandam remp. [65] conſpirau Perge igitur, vt agis, nomenque tuum com menda [66] immortalitati: atque haec omn quae habent [67] ſpeciem gloriae, collecta in niſſimis [68] ſplendoris inſignibus, contemn [69] breuia, [70] fugacia, [71] caduca exiſtima. [72] Ve rum decus in virtute [73] poſitum eſt, [74] qu maxime illuſtratur magnis in remp. meri [75] Eam facultatem habes maximam: [76] qua [77] quando complexus es, [78] tene, et pe fice, [79] vt ne minus reſp. tibi, quam [80] re

56 auctori reip. Romanae. 57 Capitolino. 58 petum huius Seruilii. 59 aduerſarium ſententiae me 60 quam ex meis. 61 cognoſce. 62 litteris. 63 ventior. 64 eſt. 65 conſenſit. 66 quia conſtitue Plancus, remp. aut liberare, aut pro ea mori. 67 ſimi tudinem. 68 magiſtratus clari. 69 quia diu dura non poſſunt, cum breuis ſit hominum vita. 70 imbecill 71 quia per naturam ſuam ſunt inſtabilia. 72 perpetuu 73 ſitum. 74 virtus. 75 eam occaſionem acquiren verum decus. 76 facultatem. 77 quoniam aggreſſu es. 78 alii: *et tenes.* 79 vt non.

[80] reip. debeas. Me tuae dignitatis non modo fautorem, sed etiam amplificatorem, cognosces. [81] Id tum reip., quae mihi est mea vita carior, tum [82] nostrae necessitudini, debere me iudico. Atque in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, cepi magnam voluptatem, quod bene cognitam mihi T. Munatii prudentiam et fidem, magis etiam perspexi in eius incredibili erga te beniuolentia et diligentia. III Id. April.

80 cui debes omnia. 81 vt sim amplificator dignitatis tuae. 82 a patre tuo primum contractae.

XIII M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES S. D

[1] Vt primum potestas [2] data est augendae dignitatis tuae, nihil praetermisi in te ornando, quod positum esset aut [3] in praemio virtutis, aut in honore verborum. [4] Id ex ipso [5] S. C. poteris cognoscere. ita enim [6] est perscriptum, vt a me [7] de scripto dicta sententia est: [8] quam [9] senatus frequens secutus est summo studio, magnoque consensu. Ego quanquam ex [10] tuis litteris, quas mihi misisti, perspexeram, te magis iudicio [11] bonorum, quam

1 Epistola est familiaris et hortatoria. 2 concessa. 3 in honoribus tibi decernendis. 4 quod ita fecerim. 5 quod missum erat ad Plancum, et de Planco augendo. 6 senatus consultum. 7 de eo scribendo. 8 sententiam. 9 maxima senatorum pars. 10 ep. 8 huius libri. 11 vt sunt reip. fautores.

quam [12] inſignibus gloriae delectari: tamen conſiderandum nobis exiſtimaui, etiamſi tu nihil poſtulares, quantum tibi a rep. deberetur. [13] T. contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum [14] confecerit. Itaque Homerus [15] non Aiacem, nec Achillem, ſed [16] Vlyſſem appellauit [17] πτολίπορθον. Vale.

12 honoribus a ſenatu decretis. 13 bellum conficie. 14 finiuerit. 15 vtrumque Vlyſſe fortiorem. 16 qui bello Troiano finem fecit. 17 vrbis vaſtatorem.

XIIII M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES. S. D

1 O! gratam famam biduo ante [2] victoriam, de ſubſidio tuo, de [3] ſtudio, de celeritate, de copiis! [4] Atqui, etiam hoſtibus [5] fuſis, ſpes omnis in te eſt. fugiſſe enim ex praelio [6] Mutinenſi dicuntur [7] notiſſimi latronum duces. Eſt autem non minus [8] gratum [9] extrema delere, quam prima depellere. Equidem exſpectabam iam tuas litteras, [10] idque cum [11] multis: ſperabamque, etiam Lepidum, reip. [12] temporibus admonitum, [13] tecum et reip. ſatis eſſe facturum. In illam igitur curam incumbe, mi

1 Hortatoria eſt epiſtola et nuntiatoria. 2 apud Mutinam. 3 in remp. 4 alii: *atque*. 5 a te in Gallia. 6 apud Mutinam commiſſo. 7 Antonii fratres duo, Caius et Lucius. 8 vtile et acceptum. 9 belli. 10 feci. 11 quia etiam alii multi eas exſpectabant. 12 quia remp. in ſummum diſcrimen adductam videbat. 13 ſc. conſentientem in tuenda republica.

mi Plance, vt ne qua [14] scintilla [15] teterrimi belli relinquatur. Quod si erit [16] factum, et remp. [17] diuino beneficio [18] affeceris, et ipse aeternam gloriam [19] consequere. A. d. III [20] Id. Maii. Vale.

14 minima pars. 15 execrandi. 16 per te. 17 summo. 18 afficies. 19 obtinebis. 20 alii: III *Non. Maiis.*

XV PLANCVS CICERONI S. D

[1] His litteris scriptis, quae postea accidissent, scire te, ad remp. putaui pertinere. Sedulitas mea, vt spero, et mihi et reip. [2] tulit fructum. Namque assiduis internuntiis cum Lepido egi, vt, omissa omni contentione, reconciliataque [3] voluntate nostra, communi consilio reip. succurreret: [4] se, [5] liberos, [6] vrbemque pluris, quam vnum perditum, [7] abiectumque [8] latronem putaret, obsequioque meo, si ita faceret, ad omnes res [9] abuteretur. Profeci itaque per [10] Laterensem internuntium. [11] fidem mihi dedit, se Antonium, si [12] prohibere [13] sua prouincia non potuisset, bello persecuturum: me, vt venirem, [14] copiasque coniungerem, rogauit, [15] eoque magis, quod et Antonius ab equita-

1 Epistola est nuntiatoria. 2 attulit vtilitatem. 3 beniuolentia inter nos. 4 ipsum. 5 suos. 6 totam. 7 quoniam iam ad Mutinam praelio victus erat. 8 M. Antonium. 9 ad voluntatem suam non parcendo vteretur. 10 lepidi legatum. 11 nam sancte mihi promisit. 12 arcere. 13 Hispania. 14 meas cum suis. 15 rogauit.

equitatu [16] firmus esse dicebatur, et Lepidus n mediocrem quidem equitatum habebat. Nam etiam ex paucitate [17] eius, non multis [18] ant diebus, [19] decem, qui optimi fuerant, ad m transierunt. Quibus rebus ego cognitis, [20] cun ctatus non sum: [21] in cursu bonorum consilio rum [22] Lepidum adiuuandum putaui. Aduen tus meus quid [23] profecturus esset, [24] vidi: v quod equitatu meo persequi atque opprimer equitatum [25] eius possem: vel quod exercit Lepidi [26] eam partem, quae [27] corrupta e et ab rep. alienata, et corrigere et coërcer praesentia mei exercitus, possem. Itaque Isara, flumine maximo, quod in finibus est A lobrogum, ponte vno die facto, exercitum d. IIII Id. Maii traduxi. Cum vero mihi nu tiatum esset, [28] L. Antonium, [29] praemissu cum equitibus et cohortibus, ad [30] Foru Iulii venisse: [31] fratrem cum equitum quatu millibus, vt [32] occurreret [33] ei, misi a. d prid. Id. Maii. ipse maximis itineribus, cu [34] quatuor legionibus expeditis, et reliquo eq tatu, subsequar. Si nos mediocris modo fort na reip. adiuuerit: et audaciae [35] perditoru

16 firmiter munitus. 17 quam ipse habebat. 18 qu me rogaret. 19 equites. 20 immoratus. 21 tantisp dum Lepidus esset in cursu bonorum consiliorum. 22 officio. 23 vtilitatis facturus. 24 animaduerti. 25 A tonii. 26 vt veteranam decimam legionem. 27 donis A tonianis. 28 M. Antonii fratrem. 29 ep. 34. 30 op dum Galliae Narbonensis. 31 meum. 32 resisteret. Antonio. 34 quinque nominat ep. 8. 35 hominum

et nostrae sollicitudinis [36] hic finem reperiemus. Quod si [37] latro, praecognito nostro aduentu, rursus in Italiam [38] se recipere coeperit, [39] Bruti erit officium, occurrere ei: [40] cui scio nec consilium, nec animum defuturum. Ego tamen, [41] si id acciderit, [42] fratrem cum equitatu mittam, qui [43] sequatur, Italiam a [44] vastatione defendat. Fac valeas, meque mutuo diligas.

36 in hoc conflictu. 37 Antonius. 38 redire tanquam in locum tutiorem. 39 qui praeerat Galliae Cisalpinae. 40 Bruto. 41 si redierit in Italiam. 42 meum. 43 eum. 44 quam Antonius esset facturus.

XVI M. T. C. PLANCO S. D

1 Nihil [2] post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidem ipso opportunius, accidere vidi, quam tuas, Plance, litteras. Redditae sunt enim, frequenti senatu, [3] Cornuto, cum [4] is [5] frigidas sane et [6] inconstantes recitasset litteras Lepidi. [7] sub eas statim recitatae sunt [8] tuae, non sine magnis [9] quidem [10] clamoribus. [11] Cum rebus enim ipsis essent, et studiis, beneficiisque in remp. gratissimae: [12] tum erant grauissimis verbis [13] et

1 Nuntiatoria et hortatoria est epistola. 2 post tantum temporis, quantum homines memoria complecti possunt. 3 a Cornuto. 4 Cornutus. 5 frigide operam suam pollicentis. 6 quia ambigue scriptas. 7 post. 8 litterae. 9 certe. 10 acclamationibus. 11 vide eandem sententiam ep. 12 et 19. 12 multo magis.

[13] et ſententiis. Flagitare ſenatus [14] inſti- Cornutum, vt [15] referret ſtatim de tuis litteri- ille ſe conſiderare [16] ait velle. Cum ei magnu- conuicium fieret [17] cuncto a ſenatu, quinque tri- buni pl. [18] retulerunt. [19] Seruilius [20] rogat- [21] rem diſtulit. Ego eam ſententiam dixi, c- [22] ſunt aſſenſi [23] ad vnum. [24] ea quae fuerit, [25] S. C. cognoſces. Tu quanquam conſilio n- eges, vel abundas potius: tamen hoc animo e- debes, vt nihil [26] huc reiicias; neue in rebus t- [27] ſubitis, tamque [28] anguſtis a ſenatu conſili- petendum putes. ipſe tibi ſis ſenatus. quocunq- te ratio reip. ducet, ſequare. Cures, vt a- factum aliquod a te egregium audiamus, qu- futurum putarimus. Illud tibi promitto, qu- quid erit a te factum, id ſenatum, non modo fideliter, ſed etiam vt ſapienter, factum co- probaturum. Vale.

13 alii: *et ſententiis plenae.* 14 coepit. 15 conſul- tationem faceret. 16 reſpondit. 17 ſimul toto. 18 conſultationem attulerunt. 19 quia aduerſarius. 20 ſ- tentiam. 21 noluit tunc dicere. 22 ſenatores. 23 duntaxat Seruilio excepto. 24 ſententia mea. 25 ad- miſſo. 26 ad nos ex humeris tuis excuſſum transferas. ſubito faciendis. 28 modicum ſpatium ad deliberation- habentibus.

XVII PLANCVS IMP. CICERONI S. D

1 Antonius Idibus Maiis ad [2] Forum Iu- cum [3] primis copiis venit. [4] Ventidi- [5] bidi-

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 vrbem Galliae Ciſalpin- 3 expeditiſſimis. 4 P. Ventidius.

[5] bidui ſpatio [6] abeſt ab eo. Lepidus ad [7] Forum Voconii caſtra habet: qui locus a Foro Iulii quatuor et viginti millia paſſuum abeſt: ibique me exſpectare conſtituit, quemadmodum [8] ipſe mihi ſcripſit. [9] Quod ſi omnia mihi integra et [10] ipſe, et fortuna ſeruauerit: [11] recipio vobis, celeriter me [12] negotium [13] ex ſententia confecturum. Fratrem meum, aſſiduis laboribus [14] concurſationibusque [15] confectum, [16] grauiter ſe habuiſſe, [17] antea tibi ſcripſi. Sed tamen, cum primum poſſe ingredi coepit, non magis [18] ſibi, quam [19] reip., conualuiſſe ſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. Sed ego eum non ſolum hortatus ſum, verum etiam coëgi [20] iſto proficiſci: quod et [21] illa [22] valetudine magis [23] conficere ſe, quam me iuuare, poſſet in caſtris: et quod acerbiſſimo interitu [24] conſulum remp. [25] nudatam [26] tali ciue praetore in vrbanis officiis indigere exiſtimabam. [27] Quod ſi quis veſtrum [28] non probabit, mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non

[29] illi

5 itineris duorum dierum. 6 coniunxit ſe cum Antonio. 7 oppidum trans Alpes. 8 Lepidus. 9 quod ſi nihil ab ipſo peccatum ſit. 10 Lepidus. 11 polliceor. 12 totum bellum. 13 arbitrio noſtro. 14 vt qui turmis equitum praeeſſet. 15 debilitatum. 16 multum aegrotaſſe. 17 eae litterae non extant. 18 ad vtilitatem ſuam. 19 ad vtilitatem reipublicae. 20 iſtuc. 21 alii: *quod ex illa*. 22 tam aduerſa. 23 interimere. 24 Hirtii et Panſae. 25 orbatam. 26 tam fideli et prudenti. 27 conſilium meum et factum fratris. 28 non approbabit.

[29] illi erga patriam fidelitatem. Lepidus t dem, quod ego defiderabam, fecit, vt pellam ad me mitteret, quo obfide [30] f illius et focietatis in rep. adminiftranda vte [31] ftudium [32] in ea re fuum mihi L. Gell [33] de tribus fratribus Sex. Geuiano [34] probau [35] quo [36] interprete [37] nouiffime ad Lepid fum vfus. Amicum [38] eum reip. cognofc videor: libenterque ei fum [39] teftimonio, omnibus ero, qui bene merentur. Fac vale meque mutuo diligas, dignitatemque mean mereor, tuearis, ficut [40] adhuc fingulari c beniuolentia fecifti. Vale.

29 fratri meo. 30 fidei. 31 in remp. 32 vt fc pidus Appellam ad me mitteret. 33 in trium fratrum gotio. 34 oftendit. 35 L. Gellio. 36 internuntio. 37 timo. 38 L. Gellium. 39 fidelitatis. 40 in hunc vs diem.

XVIII PLANCVS CICERONI S. D

[1] Quid in animo habuerim, cum [2] Laeu Neruaque difcefferunt a me, et ex litte quas eis [3] dedi, et [4] ex ipfis, cognofcere po ifti, qui omnibus rebus confiliisque meis inte fuerunt. [5] Accidit mihi, quod homini [6] pude ti, et cupido fatisfaciendi reip., bonisq omn

1 Nuntiatoria eft epiftola. 2 hunc ep. 21 nomin Laeuum Cifpium. 3 ad te. 4 ex eorum fermonibu 5 deinde id. 6 verecundo.

omnibus accidere solet, vt consilium sequerer periculosum magis, [7] dum me probarem, quam [8] tutum, quod habere posset obtrectationem. Itaque post discessum [9] legatorum, cum binis [10] continuis litteris et Lepidus me, vt [11] venirem, rogaret, et [12] Laterensis multo etiam magis, prope implorans, [13] obtestaretur; non vllam rem aliam extimescens, quam eandem, quae mihi quoque facit timorem, varietatem atque infidelitatem exercitus [14] eius: non dubitandum putaui, [15] quin [16] succurrerem, meque [17] communi periculo offerrem. Sciebam enim et [18] cautius illud erat consilium, exspectare me [19] ad [20] Isaram, [21] dum [22] Brutus [23] traiiceret exercitum, et cum [24] collega consentiente, sicut [25] milites [26] faciunt, hostibus obuiam ire. Tamen, si quid Lepidus bene [27] sentiens detrimenti cepisset, hoc omne assignatum iri aut pertinaciae meae, aut [28] timori videbam, si aut hominem [29] offensum mihi, [30] coniunctum cum rep., non [31] subleuassem, aut ipse a certamine belli tam necessarii me remo-

7 dummodo probum ostenderem me. 8 consilium sine periculo. 9 Laeui Cispii et Neruae. 10 alteris super alteras missis. 11 ad Lepidum. 12 Lepidi legatus. 13 deos et fidem meam in testes adducens. 14 Lepidi. 15 quo minus. 16 Lepido. 17 mihi et Lepido. 18 hominis magis caute agentis. 19 iuxta. 20 flumen. 21 donec. 22 Decius. 23 Alpes, vel Isaram. 24 Bruto. 25 Bruti et mei. 26 consentiunt. 27 de rep., vt putabatur. 28 meo. 29 inimicum. 30 licet esset coniunctus cum rep. 31 adiuuissem in onere belli portando.

remouissem. Itaque potius [32] periclitari vo-lui, [33] si posset mea praesentia et Lepidu[m] [34] tueri, et [35] exercitum facere meliore[m] qnam [36] nimis cautus videri. Sollicitiore[m] certe hominem [37] non suis contractis, nemine[m] puto fuisse. Nam quae res nullam habeb[at] dubitationem, si exercitus Lepidi [38] absit; e[a] nunc magnam affert sollicitudinem, magnu[m]-que habet [39] casum. Mihi enim si contigiss[et], vt [40] prior occurrerem Antonio, non mehe[r]-cules [41] horam [42] constitisset. tantum ego [43] mihi confido, et sic [44] perculsas [45] ill[ius] copias Ventidiique [46] Mulionis [47] castra [48] [de]-spicio. Sed [49] non possum non exhorresce[re], [50] si quid intra cutem subest vulneris, qu[od] prius nocere potest, quam sciri, [51] curari[que] possit. Sed certe, [52] nisi vno loco me te[ne]-rem, [53] magnum periculum ipse Lepid[us], [54] magnum ea pars [55] exercitus adiret, [56] qu[ae] bene de rep. sentit. Magnam etiam [57] p[...]

32 experiri. 33 an. 34 protegere. 35 eius. 3[6] nollem me cum Lepido coniungere. 37 aliena culpa. [38] reip. praesidiis. 39 discrimen. 40 antequam Anto[nius] cum Lepido coniungeretur. 41 per spatium vnius ho[rae]. 42 Antonius. 43 viribus meis. 44 ex clade apud M[u]-tinam accepta. 45 Antonii. 46 qui victum compa[ra]-dis mulis adolescens sibi comparauerat. 47 exerci[tum]. 48 contemno. 49 non possum, quin exhorrescam. [50] si quid latet in Lepidi voluntate. 51 quia non potest [sci]-ri, nisi cum summo periculo. 52 nisi consisterem [in] eodemque in loco, in quo exercitum Lepidus habe[t]. 53 ab Antonio. 54 periculum. 55 Lepidi. 56 pars e[x]-corrupta erat. 57 in quibus nihil est boni.

diti hoſtes [58] acceſſionem ſibi feciſſent, ſi quas copias a Lepido abſtraxiſſent. [59] Quae ſi adventus meus repreſſerit; agam gratias fortunae conſtantiaeque meae, quae me ad hanc [60] experientiam excitauit. Itaque a. d. XII Kal. Iun. ab Iſara caſtra moui: pontem tamen, quem in Iſara feceram caſtellis duobus ad [61] capita poſitis, praeſidiaque ibi firma poſui, vt venienti Bruto, exercituique eius, ſine mora tranſitus eſſet paratus. Ipſe, vt ſpero, [62] diebus octo, quibus has litteras dabam, cum Lepidi copiis me coniungam. Vale.

58 magnum incrementum. 59 dicta. 60 faciendum. 61 extremas pontis partes. 62 poſt illos.

XVIIII M. T. C. PLANCO IMP S. D

[1] Quanquam [2] gratiarum actionem a te non deſiderabam, cum te re ipſa atque animo ſcirem eſſe gratiſſimum: tamen, fatendum eſt enim, fuit [3] ea mihi periucunda. Sic enim vidi, quaſi ea, quae [4] oculis [5] cernuntur, me a te amari. Dices, [6] quid antea? [7] Semper quidem, ſed nunquam [8] illuſtrius. Litterae tuae mirabiliter gratae ſunt ſenatui cum [9] rebus ipſis, quae erant grauiſſimae, et maximae, fortiſſimi animi, ſummique conſilii; tum etiam graui-

1 Epiſtola eſt nuntiatoria et hortatoria. 2 ep. 11. 3 gratiarum actio. 4 externis. 5 tranſtulit ad animum. 6 tibi viſum eſt. 7 idem viſum eſt. 8 clarius. 9 propter res ipſas.

grauitate ſententiarum atque verborum. Se mi Plance, [10] incumbe, vt belli extrema pe ficias. [11] in hoc erit ſumma et gratia, et glori Cupio [12] omnia reip. cauſſa; ſed mehercule [13] ea conſeruanda iam defatigatus, non mul plus faueo patriae, quam tuae gloriae: [14] c ius maximam facultatem tibi dii immortale vt ſpero, dedere: quam complectere, obſecr Qui enim Antonium [15] oppreſſerit, is hoc [16] t terrimum bellum periculoſiſſimumque [17] co fecerit. Vale.

10 enitere. 11 in hac re. 12 proſpera. 13 re blica. 14 gloriae. 15 ep. 13. 16 execrandum maxi 17 finierit.

XX M. T. C. PLANCO S. D

1 Ita erant omnia, quae [2] iſtinc afferebant incerta, vt, quid ad te [3] ſcriberem, n occurreret. [4] Modo enim, [5] quae vellem de Lepido, modo [6] contra, nuntiabantur. D te tamen conſtans fama, nec [7] decipi poſſe, n [8] vinci: [9] quorum [10] alterius fortuna part habet quandam; [11] alterum proprium prudentiae tuae. Sed accepi litteras a [12] c lega tuo, datas Idibus Maiis, in quib er

1 Petitoria eſt epiſtola et hortatoria. 2 a te. 3 ſ bere deberem. 4 interdum. 5 ab eo non recipi A tonium. 6 contraria. 7 per inſidias capi. 8 per apertam. 9 duorum. 10 eius ſc., quod eſt, vinci poſſe. 11 decipi non poſſe. 12 D. Bruto.

erat, te [13] ad se scripsisse, a Lepido non recipi Antonium. quod erit certius, si tu ad nos idem scripseris. sed [14] minus audes fortasse propter inanem laetitiam [15] litterarum superiorum. Verum vt [16] errare id, Plance, voluisti: quis enim [17] id effugerit? sic [18] decipi te non potuisse, quis non videt? Nunc vero etiam erroris [19] caussa sublata est. Culpa enim illa, [20] *bis ad eundem*, vulgari reprehensa [21] prouerbio est. Sin, vt scripsisti ad [22] collegam, [23] ita se res habet, omni cura liberati sumus: nec tamen [24] erimus prius, quam ita esse tu nos feceris certiores. Mea quidem, vt ad te [25] saepius scripsi, haec sententia est: qui reliquias huius [26] belli oppresserit, eum totius belli [27] confectorem fore: [28] quem te et [29] opto esse, et [30] confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla esse maiora potuerunt, tibi tam grata esse, quam ego putaui fore, minime miror, vehementerque laetor. [31] Quae quidem tu, si recte istic [32] erit, maiora et grauiora cognosces. IIII Kal. Iunias.

XXI

13 alii: *adscripsisse*. 14 non. 15 ep. 17 et 18, quibus scripsisti, Lepidum bene sentire. 16 in eo, quod ea sperasti de Lepido. 17 aliquando errare. 18 quod incauti est. 19 cognito Lepidi consilio. 20 scopulum nauem impingere. 21 dicenti, non dandam veniam excusantibus eundem errorem. 22 D. Brutum. 23 a Lepido non recipi Antonium. 24 securi. 25 tribus, quae extant ep. 13, 14 et 19. 26 cum Antonio. 27 finiturum. 28 amore adductus. 29 virtute cognita. 30 futura esse. 31 studia mea erga te. 32 tecum et cum exercitu tuo.

XXI PLANCVS CICERONI S. D

1 Puderet me [2] inconstantiae mearum litterarum, si non haec ex [3] aliena [4] leuitate penderent. Omnia feci, [5] qua re Lepido [6] coniuncto ad remp. defendendam, [7] minore sollicitudine vestra, [8] perditis resisterem. Omnia [9] ei et petenti [10] recepi, et vltro pollicitus sum: [11] scripsique tibi biduo ante, confidere me [12] bono Lepido esse vsurum, [13] communique consilio bellum administraturum. [14] Credidi chirographis eius: affirmationi praesentis Laterensis, qui tum apud me erat, [15] reconciliaremque me Lepido, [16] fidemque haberem, orabat. [17] Non licuit diutius bene de [18] eo sperare. Illud certe [19] caui, et cauebo, ne mea [20] credulitate resp. [21] summa fallatur. Cum, in Isara flumine vno die ponte effecto, exercitum traduxissem, pro magnitudine [22] rei celeritatem adhibens, quod petierat per litteras [23] ipse, vt maturarem venire: [24] praesto mihi fuit [25] stator eius cum litteris, quibus

1 Nuntiatoria est epistola et cohortatoria. 2 qui de Lepido varie scripserim. 3 Lepidi. 4 inconstantia. 5 quamobrem. 6 mihi. 7 cum. 8 ciuibus. 9 Lepido. 10 promisi. 11 ep. 18. 12 amico. 13 communicato cum Lepido. 14 fidem adhibui scriptis manu Lepidi litteris. 15 amicitia coniungerem. 16 et confiderem. 17 non est datum. 18 Lepido. 19 cauendo insidias effugi. 20 credendi facilitate. 21 salu... 22 quae id exigebat. 23 Lepido. 24 praesens. 25 minister publicus.

quibus, ne [26] venirem, [27] denuntiabat: [28] se posse [29] conficere per se [30] negotium: [31] interea ad Isaram [32] exspectarem. Indicabo temerarium meum consilium tibi: [33] nihilo minus [34] ire decreram, existimans, eum socium gloriae [35] vitare. [36] Putabam, posse me nec de laude [37] ieiuni hominis [38] delibare quidquam, et [39] subesse tamen propinquis locis, vt, si durius aliquid [40] esset, succurrere celeriter possem. Ego [41] non malus homo hoc suspicabar. At Laterensis, vir [42] sanctissimus, [43] suo chirographo mittit mihi litteras, in [44] eisque desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide, querensque se [45] destitutum: in quibus aperte denuntiat, [46] videam, ne fallar: [47] suam fidem solutam esse: reip. [48] ne desim. Exemplar eius [49] chirographi Titio [50] dedi. Ipsa [51] chirographa omnia, et quibus credidi, et ea, quibus [52] fidem non habendam putaui, Laeuo Cispio dabo [53] perferenda, [54] qui omnibus his interfuit rebus. [55] Accessit eo, vt milites eius, cum Lepidus [56] concio-

26 ad ipsum. 27 contrariae sententiae factus significabat. 28 et denuntiabat, se etc. 29 absoluere. 30 expugnationem Antonii et liberationem reip.. 31 sc. *et vt.* 32 eum. 33 quamuis mihi denuntiasset, ne irem. 34 ad Lepidum. 35 fugere. 36 secundo loco. 37 maligne. 38 detrahere. 39 clam inesse. 40 accideret. 41 minime astutus. 42 integerrimae fidei. 43 manu sua. 44 litteris. 45 derelictum a Lepido. 46 sc. vt prospiciam. 47 se iam promissis non teneri. 48 vt consulam reip. 49 manuscripti. 50 alii: *nisi.* 51 scripta manibus Lepidi et aliorum. 52 non credendum esse. 53 ad senatum. 54 Laeuus Cispius. 55 additum est ad eam Lepidi infidelitatem. 56 orationem haberet ad milites suos.

cionaretur, improbi [57] per ſe, corrupti etiam per eos, qui praeſunt, [58] Canidios, Rufrenoſque, et caeteros, quos, cum opus erit, ſcietis, conclamarint viri boni, pacem ſe velle, neque eſſe cum [59] vllis pugnaturos, duobus iam [60] conſulibus ſingularibus occiſis, tot ciuibus pro patria amiſſis, hoſtibus denique [61] omnibus [62] iudicatis, [63] boniſque publicatis, neque hoc aut [64] vindicarat Lepidus, aut [65] ſanarat. [66] Huc me venire, et [67] duobus exercitibus coniunctis [68] obiicere exercitum fideliſſimum, maxima auxilia, principes [69] Galliae, prouinciam cunctam, ſummae dementiae et temeritatis eſſe vidi, mihique, ſi ita oppreſſus eſſem, remque publicam mecum perdidiſſem, [70] mortuo non modo honorem, ſed miſericordiam quoque, defuturum. Itaque [71] rediturus ſum, nec [72] tanta munera perditis hominibus [73] dari poſſe [74] ſinam. Vt exercitum locis habeam opportunis, prouinciam [75] tuear, etiamſi ille [76] exercitus [77] deſciuerit, omniaque [78] integra ſeruem, dabo operam, [79] quoad exercitus huc ſummittatis, [80] pariique

57 propria natura. 58 legatos. 59 Antonii militibus. 60 Hirtio et Panſa. 61 M. Antonio, Ventidio, et eorum militibus. 62 a ſenatu. 63 eorum. 64 punierat. 65 ad ſanum conſilium conuerterat. 66 in hunc locum. 67 Lepidi et Antonii. 68 trucidandum. 69 vlterioris. 70 mihi. 71 in prouinciam. 72 tam fidelem exercitum. 73 obiici. 74 patiar. 75 protegam. 76 Lepidi. 77 defecerit a rep. ad Antonium. 78 neque fracta, neque imminuta. 79 donec. 80 vtat Mutinam.

rique felicitate remp. hic [81] vindicetis. nec depugnare, si occasio [82] tulerit: nec obsideri, si necesse fuerit: nec mori, si casus inciderit, pro vobis [83] paratior fuerit quisquam. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum [84] huc [85] traiiciendum quam primum cures, et [86] matures prius, quam hostes magis corroborentur, et [87] nostri perturbentur. [88] In quo si celeritas erit adhibita, resp. in possessione [89] victoriae, deletis [90] sceleratis, permanebit. Fac valeas, meque diligas. Fratrem meum tibi, fortissimum ciuem, et ad [91] omnia paratissimum, excusem [92] litteris? [93] qui ex [94] labore in febriculam incidit assiduam, et satis molestam. Cum primum potetit [95] istuc recurrere, non dubitabit, ne quo loco reip. desit. Meam dignitatem [96] commendatam habeas, rogo. Concupiscere me nihil oportet. habeo te et [97] amantissimum mei, et, quod optaui, [98] summae auctoritatis. [99] Tu videris, quantum, et quando [100] tuum munus apud me velis esse. [1] Tantum te rogo, in Hirtii locum me [2] subdas, et ad tuum [3] amorem, et ad meam [4] obseruantiam. Vale.

 XXII

81 libertati restituatis. 82 dederit. 83 quam ego. 84 ad nos. 85 trans Alpes mittendum. 86 acceleres. 87 qui pauciores et debiliores sunt. 88 in qua re. 89 apud Mutinam initae. 90 reliquis. 91 mandata obeunda. 92 mittendis ad senatum. 93 frater. 94 fatigatione. 95 ad vos. 96 tibi. 97 qui velis me defendere. 98 qui possis me defendere. 99 tuum fuerit videre. 100 me obire munus. 1 duntaxat. 2 sufficias. 3 augendum in me. 4 augendam in te obseruando.

XXII M. T. C. PLANCO S. D

[1] In te et in [2] collega omnis [3] spes est, diis [4] approbantibus. Concordia vestra, quae senatui [5] declarata litteris vestris est, mirifice et senatus, et cuncta [6] ciuitas delectata est. Quod ad me scripseras [7] de re agraria: si [8] consultus senatus esset, vt quisque de te [9] honorificentissimam sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certe ego fuissem: sed propter tarditatem sententiarum, moramque rerum, cum ea, [10] quae consulebantur, [11] ad exitum non peruenirent, commodissimum mihi Plancoque [12] fratri visum est, vti [13] eo, [14] quod ne [15] nostro arbitratu [16] componeretur, [17] quis [18] fuerit impedimento, arbitror te ex [19] Planci litteris cognouisse. Sed siue in S. C. siue in caeteris rebus, desideras aliquid, sic tibi persuade, tantam esse apud omnes [20] bonos [21] tui caritatem, vt nullum genus amplissimae dignitatis [22] excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Litteras tuas vehementer exspecto, et quidem tales, [23] quales maxime opto. Vale.

XXI

1 Epistola nuntiatoria. 2 tuo, sc. D. Bruto. 3 lutis. 4 vota nostra. 5 clare significata. 6 Roma 7 de agris militibus tuis diuidendis. 8 rogatus se tias. 9 tibi. 10 de quibus fiebat consultatio. 11 decretionem. 12 tuo. 13 senatus consulto. 14 cretum. 15 secundum voluntatem nostram. 16 se 17 fortasse Seruilius. 18 impediuerit. 19 fratris t 20 reip. amantes. 21 in te. 22 a te. 23 qui significes, te hostes deleuisse.

XXIII PLANCVS CICERONI S. D

[1] Nunquam mehercule, mi Cicero, me poenitebit maxima pericula pro patria subire, [2] dum, si [3] quid acciderit mihi, a reprehensione temeritatis [4] absim. Confiterer imprudentia me lapsum, si vnquam Lepido [5] ex animo credidissem, [6] credulitas enim error est magis, quam culpa; et [7] quidem in optimi cuiusque mentem facillime [8] irrepit. Sed ego non [9] hoc vitio paene sum deceptus. Lepidum enim [10] pulcre noram. [11] Quid ergo est? [12] Pudor me, qui in bello maxime est [13] periculosus, hunc casum coëgit subire. Nam, [14] si vno loco essem, verebar, ne cui [15] obtrectatorum viderer et nimium pertinaciter Lepido [16], offensus, et mea [17] patientia etiam alere bellum. Itaque [18] copias prope in conspectum Lepidi Antoniique adduxi, quadragintaque millium passuum spatio [19] relicto, [20] consedi, eo consilio, vt vel celeriter [21] accedere, vel [22] salutariter recipere me, possem. [23] Adiun-

1 Nuntiatoria est epistola et hortatoria. 2 dummodo. 3 aduersi. 4 immunis absim. 5 sincere. 6 facilitas in credendo. 7 certe. 8 tacite illabitur. 9 credulitatis. 10 bene. 11 dices ergo, quid est, quod errasti? 12 responsio. 13 quia audacem fortuna iuuat. 14 si manerem in prouincia mea. 15 inuidorum. 16 infensus. 17 quod paterer, hostem tam diu viuere. 18 meas. 19 a castris Lepidi. 20 castra metatus sum. 21 ad Lepidum. 22 cum salute mea et exercitus. 23 adiunxi.

iunxi [24] haec in [25] loco eligendo, flumen [26] oppositum vt haberem, in [27] quo [28] mora transitus esset: [29] Vocontii [30] sub manu vt essent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter. Lepidus, desperato aduentu meo, quem [31] non mediocriter [32] captabat, se cum Antonio coniunxit a. d. IIII Kal. Iun., eodemque die [33] ad me [34] castra [35] mouerunt. viginti millia passuum cum abessent, res mihi nuntiata est. Dedi operam, [36] deum benignitate, vt et celeriter me [37] reciperem, et hic discessus nihil fugae simile haberet: non miles vllus, non eques, non quidquam [38] impedimentorum amitteretur, aut ab illis [39] feruentibus latronibus [40] interciperetur. Itaque [41] pridie Non. Iun. omnes copias [42] Isaram traieci, pontesque, quos feceram, interrupi, vt et spatium [43] ad se colligendum [44] homines haberent, et ego me [45] interea cum [46] collega coniungerem, quem [47] triduo, cum has [48] dabam litteras, exspectabam. [49] Laterensis [50] nostri et fidem et animum singularem [51] in remp. semper fate- bon

24 quae dicam. 25 confidendi. 26 exercitui Lepidi. 27 flumine. 28 in quo trauseundo moram traheret Lepidi exercitus. 29 populi Galliae. 30 propinqui. 31 immo ardenter. 32 quamuis ante denuntiasset ne venirem 33 procedendo. 34 sua. 35 ipsi coniuncti. 36 deorum. 37 in loca tuta retraherem. 38 itineris. 39 ardentibus ad praedam. 40 medio itineris per insidias caperetur. 41 quarto die Iunii. 42 Galliae flumen. 43 ad animum recipiendum. 44 milites mei. 45 dum hostes pontes reficerent. 46 D. Bruto. 47 intra triduum affuturum. 48 ad te. 49 Lepidi legati 50 communis amici. 51 erga.

bor. Sed certe nimia eius [52] indulgentia in Lepidum ad haec pericula perſpicienda fecit eum minus [53] ſagacem. [54] Qui [55] quidem cum in [56] fraudem ſe deductum videret, [57] manus, quas iuſtius in Lepidi [58] perniciem armaſſet, ſibi afferre conatus eſt. In quo caſu tamen [59] interpellatus adhuc viuit, et [60] dicitur victurus. Sed tamen [61] de hoc mihi parum certum eſt. Magno cum dolore [62] parricidarum elapſus ſum [63] his. veniebant enim [64] eodem furore in me, quo in patriam, incitati. Iracundias autem [65] harum rerum recentes habebant, quod Lepidum [66] caſtigare non [67] deſtiteram, vt extingueret bellum: quod colloquia [68] facta [69] improbabam: quod [70] legatos, [71] fide Lepidi miſſos ad me, in [72] conſpectum venire vetueram: quod C. [73] Catinium [74] Veſtinum, tribunum militum, miſſum ab Antonio ad [75] eum cum litteris, [76] exceperam. [77] In quo hanc capio voluptatem, quod certe, quo magis [78] me petiuerunt, tanto maiorem iis [79] fruſtratio

 dolo-

52 immoderatus amor. 53 prouidentem. 54 Laterenſis. 55 certe. 56 deceptum ſe a Lepido. 57 ſe ipſum interficere inferendo ſibi manus. 58 caedem. 59 impeditam. 60 non vixit tamen. 61 an victurus ſit. 62 Antonii et Lepidi. 63 malis. 64 vt me penitus opprimerent. 65 ob has res. 66 obiurgando monere. 67 deſieram. 68 a Lepido cum Antonio. 69 alii: *improbaram.* 70 ab Antonio miſſos ad me. 71 data eis fide a Lepido, nihil moleſtiae a me paſſuris. 72 meum. 73 alii: *Catium.* 74 ex Veſtinis, populis Italiae vltra Picenum. 75 Lepidum. 76 alii: *interceperam.* 77 facto. 78 capere. 79 irritus conatus.

dolorem attulit. Tu, mi Cicero, quod adhu fecisti, idem [80] praesta, vt vigilanter [81] ne voseque nos, qui stamus [82] in acie, [83] subor nes. Veniat [84] Caesar cum copiis, quas ha bet [85] firmissimas: aut, si ipsum aliquas re [86] impedit, exercitus eius mittatur: [87] cu ius ipsius magnum periculum [88] agitur. Qui quid [89] aliquando futurum fuit in castris pe ditorum contra patriam, hoc omne iam [90] conuenit. Pro vrbis vero salute cur no omnibus [91] facultatibus, quas habemus, vt mur? Quod si vos [92] istic non [93] defueriti profecto, [94] quod ad me attinet, omnib rebus abunde reip. satisfaciam. Te quidem mi Cicero, in dies mehercule habeo cari rem: [95] sollicitudinesque meas quotidie m gis tua [96] merita [97] exacuunt, ne quid aut [98] amore, aut ex [99] iudicio, tuo perdam. Opto, vt mihi liceat iam praesenti pieta meorum officiorum tua beneficia tibi facer [100] iucundiora. Vale. VIII Idus Iun., Cu rone, ex finibus Allobrogum.

XXIII

80 mihi. 81 firmiter. 82 pro patria contra hoste 83 per subsidia adiuues. 84 C. Octauius. 85 veter nos, et praeterea duas legiones. 86 eum, quo min venire possit. 87 Caesaris. 88 impendet. 89 quo tempore. 90 congregatum est. 91 opibus. 92 Ro mae. 93 reipublicae. 94 quantum. 95 curas. 96 i me. 97 excitant. 98 tuo in me. 99 de me. 10 tibi et mihi.

XXIIII PLANCVS IMP. COS. DES CICERONI S. D

[1] Facere non possum, quin [2] in singulas res meritaque tua tibi gratias agam. Sed mehercule [3] facio cum pudore. neque enim tanta [4] necessitudo, quantam tu mihi tecum esse voluisti, [5] desiderare videtur gratiarum actionem. Neque ego lubenter [6] pro maximis tuis beneficiis tam vili munere defungor [7] orationis, et malo praesens [8] obseruantia, [9] indulgentia, [10] assiduitate, [11] memorem me tibi [12] probare. Quod si mihi vita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam [13] pias [14] propinquitates in [15] tua obseruantia, indulgentia, [16] assiduitate, vincam. [17] Amor enim tuus, ac [18] iudicium de me, vtrum mihi plus dignitatis [19] in perpetuum, an voluptatis [20] quotidie, sit allaturum, non facile [21] dixerim. De [22] militum [23] commodis [24] fuit tibi curae; [25] quos ego non [26] potentiae meae caussa, nihil enim me [27] non salutariter co-

1 Epistola est nuntiatoria. 2 ob. 3 illud. 4 necessaria conciliatio amicitiae. 5 poscere. 6 agendo pro beneficiis tuis gratias. 7 verborum. 8 veneratione. 9 concessione. 10 beneficiorum. 11 beneficiorum. 12 ostendere. 13 pietate obsequiosus in maiores suos. 14 consanguinitates. 15 quam possidebis. 16 quibus se memorem probare iam dixit. 17 qui voluptatem affert. 18 tuum. 19 quae sit in perpetuum duratura. 20 quae quotidie renouabitur. 21 diiudicauerim. 22 Planci. 23 commoda dicuntur in re militari dona, quae militibus praeter stipendium tribuuntur. 24 habuisti curam. 25 milites. 26 vt potentior euadam. 27 quod non sit cum reip. salute coniunctum.

gitare ſcio , ornari volui a ſenatu : [28] ſe
primum, quod ita meritos iudicabam: de
inde, quod ad omnes caſus coniunctiores rei
eſſe volebam : [29] nouiſſime, vt ab om
omnium [30] ſollicitatione [31] auerſos eos, tal
vobis [32] praeſtare poſſem, [33] quales adhuc fu
runt. Nos adhuc [34] hic omnia integra ſuſ
nuimus. [35] quod conſilium noſtrum, et
quanta ſit [36] auiditas hominum, [37] non ſi
cauſſa, [38] talis victoriae, ſcio: tamen [39] v
bis probari ſpero. [40] Non enim ſiquid
[41] his exercitibus ſit [42] offenſum, [43] mag
ſubſidia reſp. habet [44] expedita, quibus ſu
to [45] impetu ac latrocinio [46] parricidar
[47] reſiſtat. Copias vero noſtras notas tibi e
ſe arbitror. in caſtris meis legiones ſunt v
teranae tres: [48] tironum [49] vel [50] lucule
tiſſima ex omnibus [51] vna: [52] in caſtris Br
vna [53] veterana legio: [54] altera [55] bim
[56] octo [57] tironum. Ita vniuerſus exerci
numero ampliſſimus eſt, [58] firmitate exig
Quant

28 volui eos ornari. 29 poſtremo loco. 30 Ant
et Lepidi. 31 abhorrentes. 32 exhibere. 33 rei
deles. 34 in prouincia. 35 ſalua. 36 ſuſtine
omnia integra. 37 quia ex ea tota reip. ſalus pende
38 habendae. 39 a vobis approbari. 40 affert ra
nem, quare probabile putet conſilium ſuum. 41 q
habemus. 42 peccatum. 43 non magnas copias ſu
dio venturas. 44 parata. 45 pro *impetui*. 46 An
nii, Lepidi, aliorumque. 47 reſiſtere poſſit. 48 no
tiorum militum. 49 etiam. 50 clariſſima. 51 le
52 eſt. 53 veteranorum militum. 54 adhuc vna
duorum annorum. 56 legiones. 57 ſunt. 58 tir
plures, quam veterani.

Quantum autem in acie [59] tironi ſit committendum, nimium ſaepe [60] expertum habemus. Ad hoc robur noſtrorum exercituum, ſiue [61] Africanus exercitus, qui eſt veteranus, ſiue [62] Caeſaris [63] acceſſiſſet, [64] aequo animo [65] ſummam remp. in [66] diſcrimen deduceremus. Aliquanto autem [67] propius eſſe, quod ad Caeſarem [68] attinet, [69] videbamus. [70] Nihil deſtiti eum litteris hortari: neque [71] ille [72] intermiſit affirmare, [73] ſe ſine mora venire: cum interim [74] auerſum [75] illum ab hac [76] cogitatione, [77] ad alia cunſilia video ſe contuliſſe. Ego tamen ad eum Furnium [78] noſtrum cum mandatis [79] litteriſque miſi, [80] ſi quid forte proficere poſſet. Scis tu, mi Cicero, [81] quod ad [82] Caeſaris amorem attinet, [83] ſocietatem mihi eſſe tecum: vel quod in familiaritate [84] Caeſaris, [85] viuo illo, iam tueri eum et [86] diligere [87] mihi fuit neceſſe, vel quod [88] ipſe, [89] quoad ego [90] noſſe potui, [91] mo-

59 nouo militi. 60 experti ſumus cum malo noſtro. 61 quem C. Caeſar in Africa reliquerat 62 Octauii. 63 additus fuiſſet. 64 libenter congreſſi eſſemus cum hoſtibus. 65 ſalutem. 66 periculum. 67 propiorem dicit eſſe exercitum Caeſaris, quam Africanum. 68 ſpectat. 69 conſiderabamus. 70 in nulla re praetermiſi. 71 Caeſar ſc. Octauius. 72 interdum omiſit. 73 id eſt, ad ſingulas litteras meas reſpondit, ſe venire. 74 alienatum. 75 Caeſarem 76 tuendae reipublicae. 77 ad cogitationem triumphi et conſulatus petitionem. 78 amicum. 79 noſtris. 80 ſi in aliquo. 81 quae res. 82 Octauii. 83 me habere in ea re te ſocium. 84 Iulii fuerim. 85 dum illic viueret, 86 poſt caedem eius. 87 ſi vir bonus haberi velim. 88 C. Caeſar, 89 quatenus. 90 nouiſſe. 91 quia clementer dominatus eſt.

deratiſſimi atque humaniſſimi fuit ſenſus, vel quod [92] ex tam inſigni amicitia mea, atque [93] Caeſaris, [94] hunc filii loco, et [95] illius et veſtro [96] iudicio [97] ſubſtitutum, non [98] proinde [99] habere, mihi turpe videtur. Sed, quidquid tibi ſcribo, [100] dolenter mehercule magis, quam [1] inimice, facio. [2] Quod viuit Antonius hodie, quod Lepidus [3] vna eſt, quod exercitus habent non contemnendos, quod [4] ſperant, quod [5] audent: id omne [6] Caeſari acceptum referre poſſunt. Neque ego [7] ſuperiora repetam: ſed ex eo tempore, quo [8] ipſe mihi profeſſus eſt ſe venire, ſi venire voluiſſet, aut [9] oppreſſum iam bellum eſſet, aut in [10] aduerſiſſimam [11] illi [12] Hiſpaniam cum detrimento [13] eorum maximo [14] extruſum. Quae mens eum, aut quorum conſilia [15] a tanta gloria, ſibi vero etiam [16] neceſſaria ac ſalutari, auocarint, et ad cogitationem [17] conſulatus [18] bimeſtris, ſummo cum [19] terrore hominum,

92 poſt eam inſignem amicitiam meam. 93 Iulii. 94 Octauium. 95 Iulii Caeſaris caeſi. 96 Caeſaris adoptionem comprobaſtis. 97 teſtamento Iulii Caeſaris. 98 ita vt ſubſtitutus eſt. 99 perinde diligere. 100 quia dolet mihi, Caeſarem non recte ſentire de republica. 1 quaſi ſim inimicus Caeſaris. 2 vid. lib. VII ep. 29. 3 ſimul cum Antonio. 4 victoriam. 5 non laceſſere. 6 fateri ſe accepiſſe ab Octauio. 7 quae multum praeceſſerunt. 8 Caeſar. 9 ſopitum. 10 propter Aſinium Pollionem. 11 bello gerendo. 12 Lepido ante decretam. 13 Antonii et Lepidi. 14 vi eiectum ex Italia et Galliis in Hiſpanias. 15 a libertate patriae. 16 quia cum Antonio gerebat inimicitias. 17 vt in Panſae aut Hirtii locum ſurrogaretur. 18 duos tantum menſes duraturi. 19 petebat enim contra leges, quae conſulatum ante XXXXIII aetatis annum petere vetabant.

num, et [20] inſulſa cum efflagitatione tranſtulerint, [21] exputare non poſſum. Multum [22] in hac re mihi videntur [23] neceſſarii eius et reip. et [24] ipſius cauſſa, proficere poſſe: plurimum, vt puto, tu quoque, cuius [25] ille [26] tanta merita habet, quanta [27] nemo praeter me. nunquam enim obliuiſcar, [28] maxima ac plurima me tibi debere. [29] De his rebus, vt [30] exigeret cum [31] eo, [32] Furnio mandaui. Quod ſi, quantam [33] debeo, habuero apud eum auctoritatem, plurimum ipſum iuuero. Nos [34] interea duriori conditione bellum ſuſtinemus, quod neque [35] expeditiſſimam [36] dimicationem putamus, neque tamen [37] refugiendo [38] commiſſuri ſumus, vt maius detrimentum reſp. accipere poſſit. Quod ſi aut [39] Caeſar ſe reſpexerit, aut [40] Africanae legiones celeriter venerint: ſecuros vos [41] ab hac parte reddemus. Tu, vt [42] inſtituiſti, me diligas, rogo [43] proprieque tuum [44] eſſe, tibi perſuadeas. V Kal. Sext., ex caſtris.

XXV

20 inſipienti. 21 excogitare. 22 vt a conſulatu deſiſtat. 23 coniunctiſſimi amici. 24 Octauii. 25 Octauius. 26 vid. Phil. 5 et 14. 27 habet. 28 a te ſuſcepta beneficia. 29 vt ad ſaniorem mentem redeat. 30 ageret. 31 Octauio. 32 legato meo. 33 habere. 34 dum Furnius cum eo aget. 35 vtiliſſimam fore. 36 pugna contra duos Antonii et Lepidi exercitus. 37 dimicationem. 38 paſſuri ſumus. 39 Octauius ſibi conſuluerit. 40 quae in Africa nunc ſunt. 41 quam tuendam recepimus. 42 coepiſti. 43 peculiariter. 44 me.

XXV M. T. C. FVRNIO S. D

[1] Si [2] interest, id quod homines arbitrantu reip., te, vt [3] instituisti atque [4] fecist [5] nauare operam, rebusque maximis, quae a extinguendas reliquias [6] belli pertinent, in teresse; nihil videris melius, neque laud bilius, neque [7] honestius, facere posse: istam que operam tuam, [8] nauitatem, [9] animum in remp. [10] celeritati praeturae anteponenda censeo. Nolo enim te ignorare, quanta laudem consecutus sis: mihi crede, [11] pro mam [12] Planco, idque ipsius testimonio, pra terea, fama, [13] scientiaque omnium. Qua obrem, si quid operis tibi etiam [14] nunc re stat, id maximopere censeo [15] persequendu Quid enim honestius? aut quid honesto a teponendum? Sin autem satisfactum re putas, celeriter ad [16] comitia, [17] quando mature futura sunt, veniendum [19] cense dummodo ne haec [20] ambitiosa festinatio al quid imminuat eius gloriae, quam [21] consec ti sumus. Multi clarissimi viri, cum rei [22] darent operam, [23] annum petitionis su no

1 Epistola est dissuasoria. 2 erat Planci legatus. coepisti. 4 adhuc. 5 abunde dare. 6 contra A tonium suscepti. 7 quam hoc. 8 diligentiam. 9 st dium. 10 Furnius Romam ire cupiebat ad petenda praeturam, cum aedilis nondum fuisset. 11 consecut es laudem. 12 Planci laudi. 13 alii: *sententiaque.* 1 adhuc. 15 perficiendum tibi. 16 conuentum popu ad praetores eligendos. 17 quoniam. 18 cito. 19 i dico. 20 plena ambitionis. 21 consecutus es. 22 s ris. 23 quo poterant legitime petere magistratum.

non [24] obierunt. [25] Quod eo facilius [26] nobis est, quod non est annus [27] hic tibi [28] destinatus, [29] vt, [30] si aedilis fuisses, [31] post biennium tuus annus esset. [32] Nunc [33] nihil praetermittere videbere vsitati et quasi legitimi temporis ad petendum. Video autem, [34] Planco consule, etsi etiam sine [35] eo [36] rationes expeditas haberes: tamen [37] splendidiorem [38] petitionem tuam fore, [39] si modo [40] ista ex sententia [41] confecta essent. Omnino plura me scribere, [42] cum tuum tantum consilium iudiciumque sit, arbitrabar non ita necesse: sed tamen [43] sententiam meam tibi ignotam esse malebam; [44] cuius est haec [45] summa, vt omnia te [46] metiri dignitate malim, quam [47] ambitione maioremque fructum ponere [48] in perpetuitate laudis, quam in celeritate praeturae. [49] Haec eadem locutus sum domi meae, [50] adhibito Quinto fratre meo, et Caecina et Caluisio, [51] studiosissimis tui,

24 iniuerunt. 25 non obire annum petitionis nostrae. 26 qui in castris agimus. 27 praesens. 28 addictus. 29 quemadmodum. 30 atqui non fuisti. 31 vt praetura aedilitatem, sic praeturam consulatus post biennium sequebatur. 32 quoniam non est annus tuus. 33 si maneas in prouincia. 34 si differres eam. 35 eius auxilio. 36 vias impetrandae praeturae. 37 legatum ab imperatore suo commendari. 38 praeturae. 39 dummodo. 40 quae nunc pro rep. geritis. 41 perfecta. 42 cum tu consilio tantum valeas. 43 iudicium meum de petitione tua. 44 sententiae. 45 caput consilii. 46 aedilitate secundum dignitatem. 47 secundum ambitionem. 48 perpetuam laudem consequeris. 49 quae scribo. 50 adiuncto consilio meo. 51 tibi summe fauentibus.

tui, cum [52] Dardanus, libertus tuus, inter esset. [53] Omnibus videbatur probari [54] oratio mea: sed tu [55] optime iudicabis. Vale.

52 in Dardania captus. 53 ab omnibus. 54 sententia. 55 quia potuisti rem optime nosse.

XXVI. M. T. C. FVRNIO S. D.

1 Lectis tuis litteris, quibus declarabas aut omittendos [2] Narbonenses, aut cum periculo dimicandum; [3] illud magis timui, quod vitatum non moleste fero. Quod [4] de Planci et Bruti concordia scribis, in eo [5] vel maximam spem pono victoriae. De [6] Gallorum [7] studio nos aliquando [8] cognoscemus, vt scribis, cuius [9] id opera maxime excitatum sit. Sed iam, mihi crede, [10] cognouimus. Itaque iucundissimis tuis litteris [11] stomachatus sum [12] in extremo. Scribis enim, si in [13] Sextilem [14] comitia, [15] cito te: [16] si iam confecta, [17] citius, ne diutius cum [18] periculo fatuus sis. O! mi Furni, quam tu caussam tuam non nosti, qui [19] alienas tam facile

1 Epistola est dissuasoria. 2 Gallos. 3 dimicare cum periculo. 4 ep. 22. 5 etiam. 6 eam Galliae partem dicit, cui Plancus praeerat, Transalpinam. 7 in nostram remp. 8 disquiremus. 9 studium Gallorum. 10 tua opera excitatum. 11 indignatus. 12 in fine litterarum tuarum. 13 Augustum. 14 indicta sint. 15 venturum Romam. 16 comitia sint. 17 te rediturum. 18 tuo. 19 caussas.

facile difcas. Tu nunc [20] candidatum te putas, et [21] id cogitas, vt aut ad comitia curras, aut, [22] fi iam confecta, domi tuae fis, fcilicet ne [23] cum maximo periculo, vt fcribis, ftultiffimus fis. Non arbitror, te ita fentire. omnes enim tuos ad laudem impetus noui. Quod fi, vt fcribis, ita fentis: non magis te, quam de te [24] iudicium reprehendo meum. Te adipifcendi magiftratus leuiffimi et diuulgatiffimi, fi [25] ita [26] adipifcare, vt plerique [27] praepropera feftinatio abducet a tantis laudibus, quibus te omnes in caelum iure et vere ferunt? [28] Scilicet [29] id agitur, vtrum [30] hac petitione, an [31] proxima, praetor fias, [32] non vt ita de rep. mereare, [33] omni honore vt digniffimus iudicere. Vtrum nefcis, quam [34] alte afcenderis? an pro nihilo id putas? [35] Si nefcis, [36] tibi ignofco: [37] nos in culpa fumus; fin intelligis: vlla tibi eft praetura vel [38] officio, quod pauci, vel gloria, quam omnes fequuntur, dulcior? [39] Hac de re et ego, et Caluifius, homo magni iudicii,

20 candida toga ad petitionem praeturae indutum. 21 folum in animo habes. 22 comitia fint. 23 quia in bello periculofiffimo. 24 qui te aliter, quam fcribis, arbitrer fentire. 25 ambitiofe. 26 obtineas eum. 27 ante tempus properata. 28 fcio cum ita properes. ironia. 29 in eo laboras. 30 quae nunc fiet. 31 in proximis comitiis. 32 id agitur. 33 non praetura tantum. 34 quantam fis laudem affecutus. 35 quam alte afcenderis. 36 quia peccas inopia iudicii. 37 peccamus nos, qui te, tuam cauffam ignorantem, rationibus conemur in prouincia retinere. 38 quod patriae debes. 39 ob hanc rem.

dicii, tuique amantiſſimus, te accuſamus quo-tidie. [40] Comitia tamen, quando ex his pen-des, quantum facere poſſumus, quod multis de cauſſis reip. arbitramur [41] conducere, in Ia-nuarium menſem [42] protrudimus. [43] Vince igitur, et vale.

40 quandoquidem haec comitia ſpectas. 41 vtile eſſe. 42 producimus. 43 ambitionem tuam.

XXVII M. T. C. M. LEPIDO S. D.

1 Quod mihi pro mea ſumma erga de beni-volentia magnae curae eſt, vt [2] quam ampliſſima dignitate ſis: [3] moleſte tuli, te ſenatui gratias non egiſſe, cum eſſes ab [4] eo ordine ornatus [5] ſummis honoribus. Pacis inter ciues [6] conciliandae te cupidum eſſe, laetor. Eam ſi a ſeruitute [7] ſeiungis, [8] con-ſules et reip. et dignitati tuae: ſin [9] iſta pax [10] perditum hominem in [11] poſſeſſionem [12] impotentiſſimi dominatus reſtitutura eſt, hoc animo ſcito eſſe omnes ſanos, [13] vt mor-tem ſeruituti anteponant. Itaque ſapientius meo quidem iudicio, facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones: quae neque ſenatui, neque populo, neque cuiquam bono [14] pro-

1 Epiſtola eſt ſuaſoria. 2 habeas quam ampliſſimam dignitatem. 3 ideo. 4 ſenatoria. 5 ſupplicatione ei decreta. 6 componendae. 7 ſeparas. 8 proderis. 9 quam conciliare vis. 10 M. Antonium. 11 vnde praelio Mutinenſi deiectus erat. 12 ſuperbiſſimae tyrannidis. 13 vt mori malint, quam illi ſeruire.

[14] probatur. Sed haec audies ex aliis aut certior fies litteris. Tu [15] pro tua prudentia, quod optimum [16] factu sit, [17] videbis.

14 bona videtur. 15 secundum prudentiam tuam. 16 vt fiat. 17 considerabis.

XXVIII M. T. C. C. [1] TREBONIO S. D

[2] Quam vellem [3] ad illas pulcerrimas [4] epulas me [5] Idibus Martiis [6] inuitasses! [7] reliquiarum nihil haberemus. At nunc cum [8] his [9] tantum negotii est, vt [10] vestrum illud diuinum in remp. beneficium [11] nonnullam habeat [12] querelam. Quod vero a te, viro [13] optimo, [14] seductus est, tuoque beneficio adhuc viuit haec pestis: interdum, quod mihi vix [15] fas est, tibi subirascor. Mihi enim [16] negotii plus reliquisti vni, quam, praeter me, omnibus. [17] Vt enim primum post [18] Antonii foedissimum [19] discessum senatus haberi libere potuit: ad [20] illum animum meum reuerti pristinum, [21] quem tu cum ciue [22] acerrimo,

1 Viro consulari. 2 nuntiatoria est epistola. 3 ad facinus illud egregium. 4 quibus Caesarem absumserunt coniurati. 5 quibus Caesar a coniuratis discerptus est. 6 vocasses. 7 quia Antonium quoque interfecissemus. 8 reliquiis. 9 tam multum laboris. 10 particeps coniurationis in Caesarem Trebonius fuerat. 11 aliquam. 12 queruntur grauiter, non vna interfectum a vobis esse Antonium. 13 de rep. optime sentiente. 14 ab oculis coniuratorum abductus est Antonius. 15 licitum. 16 curae. 17 postquam. 18 M. Antonii. 19 ex vrbe in Galliam Cisalpinam. 20 senatum. 21 senatum. 22 maxime strenuo.

rimo, patre tuo, in ore et amore semper habuisti. Nam cum senatum a. d. XIII Kal. Ian. [23] tribuni pl. vocauissent, deque alia re [24] referrent: totam remp. sum complexus, [25] egique acerrime, senatumque iam languentem et fessum, ad pristinam virtutem consuetudinemque reuocaui, magis animi, quam ingenii, viribus. Hic dies meaque [26] contentio atque [27] actio spem primum populo Romano attulit libertatis recuperandae. Nec vero ipse postea tempus vllum intermisi [28] de rep. non cogitandi solum, sed etiam [29] agendi. Quod, nisi res vrbanas [30] actaque omnia ad te [31] perferri arbitrarer: ipse perscriberem: quanquam eram maximis occupationibus [32] impeditus. Sed illa cognosces ex aliis, a me [33] pauca, et [34] ea [35] summatim. Habemus fortem senatum, [36] consulares partim timidos, partim [37] male sentientes. Magnum damnum factum est in [38] Seruio. L. Caesar optime sentit: sed, quod [39] auunculus est, non acerrimas dicit sententias. [40] Consules egregii: praeclarus [41] D. Brutus: puer [42] egregius [43] Caesar, de [43] quo spero equidem [44] reliqua. Hoc vero

23 noui, qui magistratum de more inierant. 24 senatum consulerent de consulum senatusque praesidio. 25 pro republica. 26 pro republica. 27 in Antonium. 28 de reip. libertate tuenda. 29 in senatu. 30 in senatu. 31 scripto. 32 cum haec scriberem. 33 cognosces. 34 cognosces. 35 per summas particulas. 36 qui consules fuerunt. 37 quia contra bonum publicum. 38 Seruii Sulpicii morte. 39 M. Antonii. 40 Hirtius et Pansa, sc. sunt. 41 est. 42 adolescens. 43 Octauio. 44 Caesare. 45 fore.

vero certum habeto, nisi [46] ille [47] veteranos celeriter [48] conscripsisset, [49] legionesque duae de exercitu Antonii ad eius se auctoritatem [50] contulissent, atque [51] is oppositus esset terror Antonio: nihil [52] Antonium sceleris, nihil crudelitatis, [53] praeteriturum fuisse. Haec tibi etsi audita esse arbitrabar, volui tamen notiora esse. Plura scribam, si plus otii habuero, Vale.

46 Caesar. 47 milites. 48 in Campania priuato consilio. 49 Martia et Quarta. 50 relicto M. Antonio. 51 Caesar. 52 Brundisio cum legionibus Macedonicis redeuntem. 53 praetermissurum.

XXVIIII M. T. C. APPIO S. D

[1] De meo studio erga [2] salutem et incolumitatem tuam credo te cognosse ex litteris tuorum: quibus me [3] cumulatissime satisfecisse, certo scio: [4] nec iis concedo, quanquam sunt singulari in te beniuolentia, vt [5] te saluum malint, quam ego. Illi mihi necesse est concedant, vt tibi plus, quam ipsi, hoc tempore [6] prodesse possim: [7] quod [8] quidem nec destiti facere nec desistam: et iam [9] in maxima re feci, et fundamenta ieci salutis tuae, Tu fac bono animo magnoque sis, me-

1 Epistola est nuntiatoria. 2 exulauit hic Appius. 3 abundantissime. 4 et non fateor me ab iis vinci. 5 esse. 6 erat enim Caesaris familiarium amicissimus. 7 tibi prodesse. 8 certe. 8 pro maxima parte. 10 posui initia.

meque tibi nulla re defuturum esse confida Pridie Non. [11] Quint. Vale.

11 quae postea Iuliae dictae sunt.

XXX [1] GALBA CICERONI S. D

Decimo septimo Kal. Maii, quo die [2] Pan sa in castris Hirtii erat futurus, cum [3] quo ego eram; nam ei [4] obuiam proce seram millia passuum centum, [5] quo [6] ma turius veniret; Antonius legiones [7] edux duas, secundam, et quintam trigesimam et [8] cohortes praetorias duas, [9] vnam suam alteram [10] Silani, et [11] euocatorum partem Ita obuiam venit nobis, quod nos [12] quatuo legiones [13] tironum habere solum arbitraba tur. Sed [14] noctu, [15] quo tutius venire i castra possemus, [16] legionem Martiam, cui eg [17] praeesse solebam, et [18] duas [19] cohortes prae torias, miserat Hirtius nobis. Cum equites A tonii apparuissent, [20] contineri neque legio Ma tia, neque [21] cohortes praetoriae potuerun

[22] qu

1 Epistola est nuntiatoria. 2 consul. 3 Pansa. 4 o ficii gratia. 5 vt. 6 citius. 7 e suis castris. 8 coho praetoria erat electa manus militum, qui circa duc pugnabant. 9 cohortem. 10 cui praeerat M. Silan 11 veteranorum. 12 duas eduxit aduersus Antoniu duas praesidio castris reliquit. 13 nouitiorum militu 14 tempore nocturno. 15 ideo vt. 16 quae, reli Antonio, Octauio se adiunxerat. 17 viuo Caesare, vnam ipsius Hirtii, alteram Caesaris Octauii. 19 qu veteranorum erant. 20 inhiberi. 21 ab Hi missae.

[22] quas ſequi coepimus [23] coacti, [24] quando eas [25] retinere non poteramus. Antonius ad [26] Forum Gallorum ſuas copias continebat: neque [27] ſciri volebat, ſe [28] legiones habere; tantum [29] equitatum, et [30] leuem armaturam, [31] oſtendebat. Poſteaquam vidit, ſe inuito, [32] legionem [33] ire Panſa; ſequi ſe duas legiones iuſſit tironum. poſteaquam anguſtias paludis et ſiluarum tranſiuimus, acies eſt inſtructa a nobis [34] duodecim cohortium. nondum venerant [35] legiones duae. repente Antonius in aciem ſuas copias de [36] vico produxit, et ſine [37] mora [38] concurrit. [39] Primo ita pugnatum eſt, vt acrius non poſſet ex vtraque parte pugnari: ſed [40] dexterius cornu, in quo ego eram cum Martiae legionis cohortibus octo, impetu primo fugauerat legionem trigeſimam quintam Antonii, [41] vt amplius paſſus *[42] vltra aciem, quo loco [43] ſteterat, [44] proceſſerit. Itaque cum equites [45] noſtrum cornu circuire vellent, [46] recipere me coepi, et [47] leuem armaturam opponere Maurorum equiti-

22 legiones. 23 ne eas turpiter deſeramus. 24 quandoquidem. 25 ſub ſignis. 26 quod Galli in ea regione condiderant. 27 vt ſciretur. 28 exercitum pedeſtrem. 29 exercitum equeſtrem. 30 velites, qui equitatum comitabantur. 31 nobis. 32 Martiam. 33 proficiſci in Antonium. 34 decem legionis Martiae, et duarum praetoriarum. 35 tironum. 36 Foro Gallorum. 37 dilatione. 38 nobiſcum. 39 primo concurſu. 40 dextrum. 41 ita vt. 42 deficit numerus paſſuum. 43 prius. 44 odio Antonii. 45 quod perſequendo hoſtem proceſſerat longius. 46 retrocedere. 47 velites.

equitibus, ne auerfos noftros aggrederentur. Interim [48] video me effe inter Antonianos Antoniumque poft me effe aliquanto. repen te [49] equum immifi ad eam legionem tiro num, quae veniebat ex [50] caftris, fcuto [51] re iecto. Antoniani me [52] infequi : [53] noft [54] pila coniicere velle. Ita nefcio [55] quo fa to fum feruatus, quod cito fum a noftris co gnitus. In ipfa [56] Aemilia, vbi cohors [57] Cae faris praetoria erat, diu pugnatum eft. [58] Co nu finifterius, [59] quod [60] erat infirmius, v Martiae legionis duae cohortes erant, [61] cohors praetoria, [62] pedem referre coep runt : quod ab equitatu [63] circuibantur, q [64] vel plurimum valet Antonius. Cum omn fe [65] recepiffent noftri [66] ordines, recip me [67] nouiffimus coepi ad [68] caftra. An nius, tanquam [69] victor, caftra putauit fe p fe capere. [70] Quo cum venit, complu ibi amifit, [71] nec egit quidquam. Audita Hirtius cum [72] cohortibus viginti vetera redeunti Antonio in fua caftra occurrit, piafque eius omnes deleuit fugauitque eod loco, vbi erat pugnatum, [73] ad Forum Gal

48 agnofco. 49 meum. 50 Panfae. 51 poft gum iacto. 52 coeperunt. 53 milites. 54 tela. quia petitus tam a meis, quam ab hoftibus, 56 57 Octauii. 58 qui erant in cornu finiftro. 59 co 60 id eft, qui erant infirmiores. 61 Hirtii. 62 re cedere. 63 concludebantur. 64 etiam. 65 in ca 66 milites in ordine difpofiti. 67 vltimus. 68 Panfa exierat. 69 effet. 70 ad quae. 71 et nihil pit. 72 duabus legionibus. 73 vfque ad.

rum. Antonius [74] cum equitibus hora noctis quarta se in castra sua [75] ad Mutinam recepit. Hirtius in ea castra rediit, [76] vnde Pansa exierat, vbi [77] duas legiones [78] reliquerat, quae ab Antonio erant oppugnatae. Sic partem maiorem suarum copiarum Antonius amisit veteranarum. Nec id tamen sine [79] aliqua iactura cohortium praetoriarum nostrarum, et legionis Martiae, fieri potuit. [80] Aquilae duae, [81] signa sexaginta sunt [82] relata Antonii. Res [83] bene gesta est. [84] A. d. XII Kal. Maias, ex castris. Vale.

74 omnis Antonii equitatus ex praelio integer discessit. 75 apud. 76 e quibus. 77 tironum. 78 Pansa. 79 aliquo detrimento. 80 duo vexilla magna. 81 minora signa. 82 ex conflictu. 83 feliciter. 84 dedimus has.

XXXI [1] C. ASININS POLLIO CICERONI S. D

[2] Minime mirum debet tibi videri, nihil me scripsisse de rep, posteaquam [3] itum est ad arma. Nam [4] saltus Castulonensis, qui semper tenuit nostros [5] tabellarios, etsi nunc frequentioribus latrociniis [6] infestior factus est, tamen nequaquam tanta in [7] mora est, [8] quanta qui locis omnibus dispositi ab [9] vtra-

1 Hispaniae a Iulio Caesare, adhuc viuo, praefectus. 2 epistola est conquestoria et nuntiatoria. 3 post Caesaris mortem. 4 locus siluosus in Hispania iuxta Castulonem. 5 qui ferunt tabellas. 6 maiorem vim inferens. 7 impedimento nostros remoranti. 8 sunt ii 9 factione.

que parte ſcrutantur tabellarios, et retine
Itaque niſi [10] naue perlatae litterae eſſe
omnino neſcirem, quid [11] iſtic fieret. Nu
vero, nactus occaſionem, poſteaquam na
gari coeptum eſt, cupidiſſime, et quam c
berrime potero, ſcribam ad te. [12] Ne m
vear [13] eius ſermonibus, quem tametſi ne
eſt, qui videre velit, tamen nequaquam
perinde, ac dignus eſt, oderunt homin
35 periculum non eſt. Adeo eſt enim [16]
viſus mihi, vt nihil non acerbum putem, q
commune cum illo ſit. Natura autem m
et ſtudia trahunt me ad pacis et libertatis
piditatem. Itaque illud initium [17] ciuilis b
li ſaepe defleui. Cum vero non liceret n
38 nullius partis eſſe, quia vtrobique mag
inimicos habebam: ea [19] caſtra fugi, in q
bus plane tutum me ab inſidiis [20] inimici ſ
bam non futurum. compulſus [21] eo, quo
nime volebam, [22] ne in extremis eſſem,
ne pericula non dubitanter adii. [23] Caeſar
vero, quod me in tanta fortuna, [24] m
cognitum, vetuſtiſſimorum [25] familiarium
co habuit, dilexi ſumma cum pietate et f
Quae [26] mea ſententia gerere mihi licuit,
feci, vt optimus quiſque maxime [27] proba
Quod [28] iuſſus ſum, eo tempore, atque
ſ

10 nauigio. 11 Romae. 12 alii: *ne moueare.* 13
ſimi delatoris. 14 tantum, quantum. 15 ſi eum
rint. 16 odio habitus. 17 inter Caeſarem et Pom
ium. 18 neutrius. 19 Pompeii. 20 fortaſſe C
nis. 21 in Caeſaris caſtra. 22 ne deputarer cum a
ctiſſimis militibus. 23 Iulium. 24 paullo ante. 25
rum. 26 ex arbitrio meo. 27 laudauerit. 28 facer

feci, vt appareret, [29] inuito imperatum esse. Cuius facti iniustissima [30] inuidia [31] erudire me potuit, quam iucunda libertas, et quam misera sub [32] dominatione vita, esset. [33] Ita si id agitur, vt rursus in potestate omnia vnius sint, quicunque is est, ei me [34] profiteor inimicum. Nec periculum est vllum, quod pro [35] libertate aut refugiam, aut [36] deprecer. Sed [37] consules neque [38] S. C. neque litteris suis praeceperant mihi, quid facerem. Vnas enim [39] post Idus Martias demum a [40] Pansa litteras accepi, in quibus hortatur me, vt senatui scribam, me et [41] exercitum [42] in potestate eius futurum. [43] Quod, cum Lepidus [44] concionaretur, atque omnibus scriberet, se consentire cum Antonio, maxime [45] contrarium fuit. Nam quibus commeatibus, inuito illo, per [46] illius [47] prouinciam legiones [48] ducerem? aut, si [49] caetera [50] transiissem, num etiam Alpes poteram transuolare, quae praesidio [51] illius tenentur? Adde [52] huc, quod perferri litterae nulla conditione potuerunt. [53] Sexcentis enim locis

29 q. d. si quid hostile gessi, id coactus feci. 30 odium iniustissimum. 31 docere. 32 tyrannide. 33 itaque. 34 mox tamen se cum Antonio coniunxit. 35 publica. 36 precer. 37 Hirtius et Pansa. 38 mittendo ad me senatus consultum. 39 post Caesaris mortem. 40 consule. 41 meum. 42 facturum, quaecunque mihi imperassent. 43 significasse. 44 verba ad milites suos faceret. 45 nociuum. 46 Lepidi. 47 Narbonensem Galliam. 48 possem ducere. 49 loca. 50 Lepidum vitans. 51 Lepidi. 52 ad hanc rationem. 53 plurimis.

cis [54] excutiuntur: [55] deinde etiam [56] re nentur a Lepido tabellarii. Illud me [57] Co dubae [58] pro concione dixiſſe, nemo voca in dubium, prouinciam me nulli, niſi qui [59] ſenatu miſſus veniſſet, traditurum. N de legione [60] trigeſima [61] tradenda [62] quan habuerim [63] conciones, [64] quid ego ſcriba [65] Qua [66] tradita, quanto pro rep. infirmi futurus fuerim, quis ignorat? Hac en [67] legione noli [68] acrius, aut pugnacius, qu quam putare. Quare me eum [69] exiſti eſſe, qui primum pacis cupidiſſimus ſi omnes enim ciues plane [70] ſtudeo eſſe ſalu [71] deinde, qui et me et remp. [72] vindicare libertatem paratus ſim. Quod [73] familiar meum tuorum numero habes, [74] opinione mihi gratius eſt. Inuideo illi tamen, [75] qu ambulat, et iocatur tecum. Quaeres, qua [76] aeſtimem? ſi vnquam [77] licuerit viuere otio, experieris. Nullum enim veſtigium a te diſceſſurus ſum. Illud vehementer adm xor, non ſcripſiſſe te mihi, manendo in [78] p

vi

54 inueſtigantur. 55 inſuper. 56 ep. 33. 57 q vrbs eſt Hiſpaniae Baeticae. 58 ante omnes ad c cionem concitatos. 59 Romano. 60 ſequenti epi la. 61 quod nolim cuiquam tradere. 62 quam ve menter Lepidus et Antonius litteris a me contenderi 63 vehementer litteras. 64 ad quid. 65 legione. ſi fuiſſet alteri, vt Antonio, vel Lepido, tradita. trigeſima. 68 efficacius ad pugnam. 69 iudica. ſtudioſe cupio. 71 intell. *eum*. 72 aſſerere. 73 quo ſcripſerat Cicero. 74 quam tu opinaris. 75 vel id mihi contingeret. 76 tecum ambulare. 77 nob 78 Hiſpania.

vincia, an ducendo exercitum in Italiam, reip. magis satisfacere possim. Ego quidem, etsi mihi tutius, ac minus laboriosum, est [79] manere: tamen, quia video, [80] tali tempore multo magis [81] legionibus [82] opus esse, quam prouinciis, quae praesertim recuperari nullo negotio possunt: constitui, [83] vt nunc est, cum exercitu [84] proficisci. [85] Deinde ex litteris, quas [86] Pansae misi, cognosces [87] omnia. nam earum tibi exemplar misi. XVII Kal. April. [88] Cordubae. Vale.

79 in prouincia. 80 quo disceptatur pro libertate. 81 quibus defendatur respublica. 82 reipublicae. 83 vt res se nunc habent. 84 discedere hinc in Italiam. 85 insuper. 86 consul. 87 quae facere decreuerim. 88 datum.

XXXII C. ASINIVS POLLIO CICERONI S. D

[1] Balbus [2] quaestor, magna [3] numerata pecunia, magno pondere auri, maiore argenti, [4] coacto de [5] publicis exactionibus, ne [6] stipendio quidem militibus reddito, [7] duxit se a [8] Gadibus, et [9] triduum tempestate retentus ad [10] Calpen; Kal. Iuniis traiecit sese [11] in regnum [12] Bogudis, plane bene [13] pecu-

1 Nuntiatoria est epistola. 2 cuius munus in prouincia erat in primis, vt curaret pecuniam publicam. 3 moneta. 4 coaceruato. 5 quas publico nomine fecerat. 6 mercede militari reddita. 7 proripuit se. 8 vltima Hispaniarum parte. 9 per tres dies. 10 montem praealtum. 11 in Mauritaniam. 12 regis. 13 multum numatus.

culiatus. His rumoribus vtrum [14] Gades re- feratur, an Romam; ad ſingulos enim nun- tios turpiſſime conſilia mutat; nondum ſcio: ſed praeter furta, et rapinas, et virgis cae- ſos ſocios, haec quoque [15] fecit, vt ipſe [16] glo- riari ſolet, eadem, quae [17] Caeſar. [18] Ludis, quos Gadibus fecit, [19] Herennium Gallum hi- ſtrionem, [20] ſummo ludorum die [21] anulo au- reo donatum, in [22] quatuordecim [23] ſeſſum de- duxit. [24] tot enim fecerat [25] ordines equeſtris loci. [26] Quatuoruiratum [27] ſibi [28] prorogauit: [29] comitia [30] biennii [31] biduo habuit, hoc eſt [32] renuntiauit, [33] quos ei viſum eſt: [34] exu- les [35] reduxit, non [36] horum temporum, ſed [37] illorum, quibus a ſeditioſis, [38] ſenatus tru- cidatus, aut expulſus eſt, Sex. Varo [39] pro- conſule. [40] Illa vero iam ne Caeſaris quidem [41] exemplo, quod [42] ludis [43] praetextam [44] de ſuo itinere ad L. Lentulum proconſulem ſolli- citan-

14 inſulam Hiſpaniae. 15 Balbus Gadibus. 16 in- ſtanter dicere. 17 Romae fecerat. 18 die ludorum 19 ſicut Caeſar D. Laberium. 20 vltimo. 21 equit. inſigni. 22 equeſtria ſubſellia theatri. 23 vt ſederet 24 quatuordecim. 25 gradus. 26 magiſtratum ſum- mum, quem quatuor viri ſimul gerunt. in vrbe diceba- tur *conſulatus*. 27 propria auctoritate. 28 prolongauit 29 Gaditanorum magiſtratuum. 30 duorum annorum 31 ſpatio duorum annorum. 32 magiſtratus Gaditanos 33 quos placitum eſt ei declarare. 34 vt Caeſar, qui omnes fere reſtituit. 35 reſtituit. 36 in quibus etiam boni viri exulant. 37 temporum. 38 Gaditanus. 39 conſulari poteſtate fungente. 40 quae ſequuntur, ſc. f- cit. 41 ad exemplum. 42 factis. 43 comoediam, qua induceretur Lentulus praetextatus. 44 ne profect- iter ſuum, donec ludi eſſent peracti.

citandum [45] posuit. Et [46] quidem cum [47] ageretur, fleuit, memoria rerum [48] gestarum commotus. [49] Gladiatoribus autem [50] Fadium quendam, [51] militem Pompeianum, quia, cum [52] depressus in ludum, bis [53] gratis [54] depugnasset, [55] auctore sese nolebat, et [56] ad populum [57] confugerat: primum [58] Gallos equites [59] immisit in populum; [60] coniecti enim sunt lapides in [61] eum, cum [62] arriperetur Fadius; deinde [63] abstractum [64] defodit [65] in ludo, et viuum combussit: cum [66] quidem [67] pransus, [68] nudis pedibus, [69] tunica soluta, [70] manibus ad tergum reiectis, [71] inambularet, et illi [72] misero [73] quiritanti, [74] *Ciuis Romanus natus sum*, responderet, Abi nunc, [75] populi fidem implora. [76] Bestiis vero ciues Romanos, [77] in his [78] circulatorem quendam auctionum, notissimum hominem, [79] Hispali, quia defor-

45 proposuit. 46 certe. 47 illa fabula. 48 ab ipso Caesare. 49 quo die gladiatores sunt commissi. 50 nomine. 51 pugnauerat igitur contra Caesarem. 52 vi intrusus in arenam. 53 sine mercede. 54 ad finem vsque. 55 inter gladiatorum paria nomen suum profiteri. 56 vt ab ea defenderetur. 57 Fadius. 58 ad recipiendum Fadium. 59 Balbus. 60 a populo. 61 Balbum. 62 ab eo. 63 Fadium per Gallos e populo. 64 Balbus in terra fodit, vt pars obrueretur humo, pars supra terram emineret. 65 in publico spectaculo. 66 certe. 67 Balbus. 68 contra morem Romanum. 69 habens tunicam solutam. 70 vt nullam vim inferre putaretur. 71 circa togum. 72 Fadio. 73 inuocanti Quiritium nomen. 74 vsitata vox opem implorantium ciuium Romanorum. 75 vt te a dimicando defendat. 76 obiicit. 77 inter hos ciues Romanos. 78 circulator est circumforaneus. 79 oppido in Hispania Vlteriore.

mis erat, obiecit. Cum huiusmodi [80] porten- to [81] res mihi fuit. [82] Sed de illo plura [83] co- ram. Nunc, [84] quod praestat, quid me veli- tis facere, constituite. Tres legiones firma habeo: quarum vnam XXVIII cum ad se ini- tio belli [85] arcessisset Antonius, hac pollicita- tione, [86] quo die in castra [87] venisset, [88] de- narios quingenos singulis militibus daturum in victoria vero [89] eadem praemia, quae su legionibus: [90] quorum quis vllum finem, a [91] modum futurum putauit? [92] incitatis mam retinui, aegre mehercule: nec ret nuissem, si vno loco [93] habuissem, vtpot cum [94] singulae quaedam cohortes seditione fecerint. Reliquas quoque legiones non destitit litteris atque infinitis pollicitationib incitare. Nec vero [96] minus Lepidus [97] v sit me et suis et Antonii litteris, vt [98] le gionem trigesimam mitterem sibi. Itaqu quem exercitum neque vendere vllis pra miis volui, nec eorum periculorum me quae, [99] victoribus illis, portendebantur, d minuere, debetis existimare [100] retentum conseruatum reip. esse, [1] atque ita creden quod

80 monstro hominis. 81 commercium. 82 dica 83 cum adero. 84 de quo vtilius est loqui. 85 allex set. 86 eo die, quo etc. 87 legio illa. 88 qu Octauius dedit veteranis. 89 pollicitus est se daturu 90 militum sic sollicitatorum. 91 moderamen. 92 le gionem maxime incitatam ad praemia illa. 93 omn legiones. 94 seiunctae ab aliis cohortibus. 95 Anto nius. 96 et aeque. 97 vrgenter sollicitauit. 98 qu firmissima erat. 99 si forte fuerint victores. 100 am 1 deberis.

quodcunque imperaſſetis, facturum [2] fuiſſe, ſi, quod iuſſiſtis, feci. Nam et prouinciam in [3] otio, et exercitum in mea poteſtate, tenui: finibus meae prouinciae nuſquam exceſſi: militem non modo [4] legionarium, ſed ne [5] auxiliarium quidem vllum, [6] quoquam miſi, et, ſi quos equites [7] decedentes [8] nactus ſum, ſupplicio [9] affeci. [10] Quarum rerum [11] fructum ſatis magnum, [12] rep. ſalua, [13] tuliſſe me putabo. ſed reſp., ſi [14] me ſatis nouiſſet, et maior pars ſenatus; maiores ex me fructus tuliſſet. Epiſtolam, quam Balbo, cum [15] etiam nunc in prouincia eſſet, ſcripſi, legendam tibi miſi: etiam [16] praetextam, ſi voles legere, [17] Gallum Cornelium, familiarem meum, [18] poſcito. VI Id. Iunias, [19] Cordubae. Vale.

2 me. 3 pacis. 4 ad legionem pertinentem. 5 auxilio miſſum. 6 ad quemuis locum. 7 de prouincia. 8 deprehendi. 9 eos. 10 quorum in remp. ſtudiorum. 11 vtilitatem ſatis magnam. 12 ſi reſp. fuerit ſalua. 13 reportaſſe. 14 animum meum. 15 adhuc. 16 comoediam agendam in praetexta. 17 poëtam inſignem. 18 eam. 19 ſcriptum.

XXXIII POLLIO CICERONI S. D

S. V. B. E. E. Q. V. [1] Quo tardius [2] certior fierem de praeliis apud [3] Mutinam factis, Lepidus effecit, [4] qui [5] meos tabellarios nouem dies [6] retinuit: tametſi tantam cala-

1 Nunciatoria eſt epiſtola. 2 cognoſcerem. 3 hodie Modena. 4 Lepidus. 5 a me miſſos. 6 ep. 31.

calamitatem reip. quam tardissime audir[e] optandum est; [7] sed illis, qui prodesse nihi[l] possunt neque mederi. Atque vtinam eode[m] S. C., quo Plancum, et Lepidum [8] in Italiam [9] arcessistis, me quoque iussissetis venire! pro[-] fecto non accepisset resp. hoc [10] vulnus. [11] quo[d] [12] si qui laetantur [13] in praesentia, quia viden[-] tur et [14] duces et [15] veterani Caesaris partium interiisse: tamen [16] postmodum necesse es[t] doleant, cum [17] vastitatem Italiae respexerint. Nam et robur et soboles militum interiit, [18] si quidem, quae nuntiantur, vlla ex part[e] vera sunt. [19] Neque ego non videbam, quan[-] to vsui reip. essem futurus, si ad Lepidum venissem. omnem enim [20] cunctationem eius [21] discussissem, praesertim adiutore Planco. Sed [22] scribenti ad me eiusmodi litteras, qua[s] leges, et [23] concionibus videlicet, quas [24] Nar[-] bone habuisse dicitur, similes: [25] palpare plane necesse erat, si vellem [26] commeatum per prouinciam eius iter faciens, habere. Praeterea verebar, ne, si ante, quam eg[o] [27] incepta perficerem, praelium confectum es[-] set,

7 non mihi. 8 ex Gallia. 9 aduocastis. 10 detri[-] mentum. 11 vulnere. 12 reip. studiosi. 13 praesenti tempore. 14 Hirtius, Pansa, Aquila. 15 nam dua[e] Hirtii legiones diu cum C. Caesare meruerant. 16 postea. 17 solitudinem. 18 certe si. 19 et ego bene cognoscebam. 20 moram. 21 amouissem. 22 cum Lepidus scriberet. 23 propter conciones. 24 Narbo Martius est caput prouinciae Galliae Transalpinae. 25 vt adularer. 26 viaticum. 27 pertraherem Lepidum in partes nostras.

ſet, [28] pium meum conſilium raperent [29] in contrariam partem obtrectatores mei, propter amicitiam, quae mihi cum Antonio, non maior tamen, quam Planco, fuit. Itaque a [30] Gadibus menſe Aprili binos tabellarios [31] in duas naues impoſui, et tibi et conſulibus, et [32] Octauiano ſcripſi; vt me faceretis certiorem, quonam modo plurimum poſſem prodeſſe reip. Sed, [33] vt rationem ineo, quo die praelium [34] Panſa commiſit, eodem a Gadibus naues profectae ſunt. Nulla enim poſt hiemem fuit ante [35] eam diem [36] nauigatio. Et hercule, longe remotus ab omni ſuſpicione futuri ciuilis tumultus, [37] penitus in Luſitania legiones in [38] hibernis collocaram. Ita porro feſtinauit [39] vterque [40] confligere, tanquam nihil [41] peius timerent, quam ne ſine maximo reip. detrimento bellum [42] componeretur. ſed, ſi properandum fuit, nihil non ſummi ducis [43] conſilio geſſiſſe Hirtium video. Nam haec mihi ſcribuntur [44] ex Gallia Lepidi; et nuntiantur, Panſae exercitum [45] conciſum eſſe: Panſam ex vulneribus [46] mortuum: eodem praelio Martiam legionem interiiſſe, et L. [47] Fabatum, et C.

28 in patriam. 29 ad impietatem contra remp. 30 vltima parte Hiſpaniarum. 31 in ſingulas naues duos. 32 Caeſari. 33 vt coniectura conſequor. 34 ep. 30. 35 id tempus. 36 nauigandi facultas. 37 omnino intus. 38 locis tutis. 39 et Panſa, et Antonius. 40 pugnare. 41 grauius. 42 finiretur. 43 quod non geſſerit conſilio ſummi ducis. 44 ex Galliae Ciſalpinae parte. 45 ſimul caeſum. 46 mortuus eſt Bononiae. 47 Fabatus Roſciae gentis cognomen.

Peducaeum, et [48] D. [49] Carfulenum. [50] Hir
tiano autem praelio, et quartam [51] legionem
et [52] omnes [53] peraeque Antonii caesas: iten
Hirtii. [54] Quartam vero, cum castra quo
que Antonii cepisset, a quinta [55] legione [56]
concisam esse: [57] ibi Hirtium quoque [58] peri
se, et [59] Pontium Aquilam: [60] dici etiam
Octauianum cecidisse. Quae si, quod d
prohibeant, vera sunt, non mediocriter do
leo: [61] Antonium turpiter Mutinae obsessi
nem reliquisse, sed habere equitum *, [62] le
giones [63] sub signis armatas tres, et [64] P. B
gienni [65] vnam, [66] inermes [67] bene mu
tos. Ventidium quoque se cum legione s
ptima, octaua, nona [68] coniunxisse: si
hil in [69] Lepido spei sit, [70] descensurum
extrema, et non modo nationes, sed eti
seruitia, concitaturum: Parmam [71] direpta
[72] L. Antonium [73] Alpes occupasse. Qu
si vera sunt, nemini [74] nostrum cessand
est, neque exspectandum, quid decernat s
nat

48 interiisse. 49 quem Hirtius et Octauius cum
gione Martia Pansae obuiam miserant. 50 quod Hir
commisit. 51 Hirtii. 52 legiones. 53 consimili
54 legionem. 55 Antonii. 56 simul caesam. 57
scribitur mihi, ibi etc. 58 incertum, ab hoste, an
Octauiano interemtus. 59 vnum ex percussoribus C
saris. 60 quod tamen verum non fuit. 61 et scribi
62 deest equitum numerus. 63 non passim, sed ordi
tim. 64 quam P. Bagiennus duxerat. 65 legion
66 et milites. 67 valde. 68 Antonio. 69 attrahen
70 vltimam fortunam tentaturum. 71 esse a L. An
nio. 72 M. Antonii fratrem. 73 ita vt Antonius
eas liberum habeat transitum. 74 qui reip. fauemus

natus. Res enim cogit huic tanto [75] incendio [76] succurrere omnes, qui aut imperium, [77] aut nomen denique, populi Romani saluum esse volunt. Brutum enim XVII cohortes, et duas [78] non frequentes [79] tironum legiones, quas [80] conscripserat Antonius, habere audio. Neque tamen dubito, quin omnes, qui supersint de Hirtii exercitu, [81] confluant ad [82] eum. Nam in [83] delectu non multum spei puto esse, praesertim cum nihil sit periculosius, quam spatium [84] confirmandi sese Antonio dari. Anni autem tempus libertatem maiorem mihi dat: propterea quia [85] frumenta aut [86] in agris, aut in [87] villis sunt. Itaque proximis litteris consilium meum [88] expedietur. Nam neque deesse, neque [89] superesse, reip. volo. Maxime tamen doleo, adeo et longo et [90] infesto itinere ad me [91] veniri, vt die quadragesimo post, aut [92] vltra etiam, quam facta sunt, omnia nuntientur. Vale.

XXXIIII

75 tumultui bellico. 76 ad extinguendum. 77 ne cum imperio nomen etiam ipsum extinguatur. 78 non plenas. 79 nouitiorum militum. 80 sibi. 81 translatio a coniunctis fluminibus. 82 Brutum. 83 conscriptione nouorum militum. 84 corroborandi. 85 varia. 86 matura. 87 domibus in agro positis. 88 explicabitur. 89 superesse. 90 vim inferente. 91 quod venitur. 92 supra quadragesimum diem.

XXXIIII M. LEPIDVS [1] IMP. ITERVM PONT. MAX. M. T. C. S. P. D

[2] Si vales, bene est: ego valeo. Cum au-
dissem, [3] Antonium cum [4] suis copiis
[5] praemisso [6] L. Antonio cum parte equitatu
[7] in prouinciam meam venire: cum exercit
meo [8] ab confluente Rhodano castra moui, a
contra [9] eos venire [10] institui. Itaque conti-
nuis itineribus ad [11] Forum Vocontium veni
et [12] vltra [13] castra ad [14] flumen Argenteu
contra Antonianos feci. P. Ventidius su
[15] legiones tres coniunxit cum [16] eo, et [17] v
tra me castra posuit. [18] Habebat [19] antea [20] le-
gionem secundam, et ex [21] reliquis legioni-
bus [22] magnam multitudinem, sed [23] inermi-
um. Equitatum habet magnum. nam [24] omn
ex [25] praelio [26] integer discessit, ita vt si
[27] amplius equitum *. Itaque ad me compl
res [28] milites et equites ab eo transierunt:
in dies singulos eius copiae minuuntur. [29] S
lan

1 A militibus ita appellatus. 2 epistola est nuntia-
ria, et gratiarum actionem continet. 3 Marcum. 4 ex-
citu suo armato. 5 vt iter exploraret. 6 fratre. 7
Galliam Narbonensem. 8 ab eo loco, vbi confluere
cipiunt Araris et Rhodanus. 9 Antonios et Antonian
10 proposui. 11 quod circa Alpes est. 12 paullo vl
rius. 13 castra metatus sum. 14 quod in prouin
Narbonensi Plinius constituit. 15 ep. 33. 16 Anton
17 vlterius, quam ego. 18 M. Antonius. 19 ante a
ventum Ventidii. 20 numero enim signabantur legi
nes. 21 duabus veteranis. 22 Antonius habeb
23 non armatorum multitudinem habebat. 24 equitat
Antonii. 25 ad Mutinam commisso. 26 non dimin
tus. 27 sc. quam. 28 pedestres. 29 M. Silanus.

lanus et [30] Culeo ab eo discesserunt. Nos etsi grauiter ab [31] his [32] laesi eramus, quod [33] contra nostram voluntatem ad Antonium ierant: tamen, nostrae humanitatis et [34] necessitudinis caussa, eorum salutis [35] rationem habuimus. Nec tamen [36] eorum opera vtimur, neque in castris [37] habemus, neque vlli negotio praefecimus. Quod ad bellum hoc attinet, nec senatui nec reip. [38] deerimus. quae postea egerimus, faciam te [39] certiorem. Etsi omni tempore [40] summa studia officii mutuo inter nos certatim [41] constiterunt, pro nostra inter nos familiaritate, et [42] proinde diligenter ab [43] vtroque conseruata sunt: tamen non dubito, in tanto et tam repentino motu reip. quin nonnulla de me falsis rumoribus a meis obtrectatoribus, [44] me indigna, ad te delata sint, quae tuum animum magnopere [45] mouerent, pro tuo amore in remp. Ea te [46] moderate accepisse, neque [47] temere [48] credendum iudicasse, a meis procuratoribus [49] certior sum factus: [50] quae mihi, vt debent, gratissima sunt. Memini autem et illa

30 quia me ad Alpes custodiendas missus, ad Antonium transfugerat. 31 Silano et Culeone. 32 offensi. 33 immo ex ipsius voluntate. 34 quae imperatori solet esse cum suis militibus. 35 respectum. 36 qui transierunt ad nos. 37 eos. 38 vtrique semper auxilio erimus. 39 eorum. 40 officiis inter nos pari studio certauimus. 41 apparuerunt. 42 perinde. 43 nostrum. 44 mea fide. 45 perturbare possent. 46 temperate. 47 inconsiderate. 48 esse. 49 intellexi. 50 facta tua.

illa [51] ſuperiora, quae abs tua voluntate profecta ſunt ad meam dignitatem augendam, et ornandam: quae perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te, mi Cicero, magnopere peto, ſi meam vitam et ſtudium, diligentiſſime ſuperioribus temporibus in rep. adminiſtranda, quae Lepido digna ſunt, [52] perſpecta habes, vt paria, aut eo ampliora reliquo tempore exſpectes: et [53] proinde tua auctoritate me [54] tuendum exiſtimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. A. d. XII Kal. Iun. ex caſtris, ex Ponte [55] Argenteo.

51 cum mihi ſtatuam equeſtrem inauratam in Roſtris ponenda cenſuiſti. 52 cognita. 53 propterea. 54 protegendum. 55 qui eſt ſuper Argenteum fluuium exſtructus.

XXXV LEPIDVS IMP. ITER. PONT MAX. S. P. PL. Q. R. S. D

[1] Si vos, liberique veſtri valetis, bene eſt: ego quidem valeo. Deos hominesque [2] teſtor, P. C., qua mente, et quo animo ſemper in remp. fuerim, et [3] quam nihil [4] antiquius communi ſalute ac libertate iudicarim: quod vobis breui [5] probaſſem, niſi mihi fortuna [6] proprium conſilium [7] extorſiſſet. Nam exercitus cunctus conſuetudinem ſuam in ciuibus [8] obſeruandis, [9] communique pace, [10] ſedi-

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 teſtes inuoco. 3 quanto opere. 4 carius. 5 re ipſa demonſtraſſem. 6 quod meapte natura ſecutus fuiſſem. 7 vi eripuiſſet. 8 ne ciuium caedes fieret. 9 ſeruanda.

[10] seditione facta, [11] retinuit: meque [12] tantae multitudinis ciuium Romanorum salutis atque incolumitatis caussam suscipere, [13] vt vere dicam, [14] coëgit. In qua re ego vos, P. C., oro atque obsecro, vt, priuatis [15] offensionibus omissis, [16] summae reip. [17] consulatis: ne misericordiam nostram, exercitusque nostri, [18] ciuili in dissensione [19] sceleris loco ponatis. Quod si salutis omnium ac dignitatis [20] rationem habueritis: melius et vobis et reip. consuletis. Data III Kal. Iun. a Ponte Argenteo. Valete.

10 inter ciues. 11 Laelio quodam, et Clodio, meretricio habitu emissis. 12 quae esset tantae multitudinis. 13 vt fatear, quod verum est. 14 non enim exercitui repugnare potui. 15 quibus aliqui vestrum ab Antonio forte offensi. 16 maximae saluti. 17 prospiciatis. 18 qua vsi sumus in conciues. 19 reputetis vt scelus. 20 respectum.

LIBER VNDECIMVS

AD D. BRVTVM ET ALIOS

I [1] D. BRVTVS BRVTO SVO ET C. CASSIO S. D.

[2] Quo in statu [3] simus, cognoscite. Heri vesperi apud me Hirtius fuit: qua mente [4] esset Antonius, demonstrauit; pessima

1 Decius. 2 epistola est nuntiatoria et suasoria. 3 nos percussores Caesaris. 4 in nos.

ma scilicet et infidelissima. Nam se neque mihi [5] prouinciam dare posse [6] aiebat, neque arbitrari, [7] tuto in [8] vrbe esse quenquam [9] nostrum: adeo esse [10] militum [11] concitatos animos, et plebis. [12] Quorum vtrumque esse falsum, puto vos animaduertere, atque illud esse verum, quod Hirtius demonstrabat, timere [13] eum, ne, si mediocre auxilium [14] dignitatis nostrae [15] habuissemus, [16] nullae partes [17] iis in rep. relinquerentur. Cum in [18] his angustiis versarer, placitum est mihi, vt postularem legationem [19] liberam mihi [20] reliquisque nostris, vt aliqua caussa [21] proficiscendi honesta [22] quaereretur. [23] Hoc se imperaturum [24] pollicitus est: nec tamen [25] impetraturum confido. tanta [26] hominum [27] insolentia, et nostri [28] insectatio. Ac si [29] dederint, [30] quod petimus, tamen paullo post futurum puto, vt [31] hostes iudicemur, aut [32] aqua et igni interdicamur. Quid ergo est, inquis, [33] tui consilii? [34] dandus est locus for-

5 Galliam Cisalpinam. 6 Antonius. 7 sine periculo. 8 Roma. 9 qui in Caesarem coniurauimus. 10 veteranorum. 11 commotos. 12 quarum narrationum. 13 Antonium. 14 protegendae. 15 in senatu. 16 nulla officia. 17 Caesarianis. 18 huiusmodi. 19 vt cum aliqua dignitate exire quolibet possem. 20 Caesaris interfectoribus. 21 discedendi ab vrbe. 22 acquireretur nobis. 23 postulatum meum. 24 Hirtius. 25 eum esse. 26 Antonii et aliorum. 27 superbia. 28 persecutio. 29 Antonius et fautores eius. 30 liberam sc. legationem. 31 populi Romani. 32 ne quis nobiscum communicet. 33 quod est consilium tuum? 34 cedendum est.

fortunae: cedendum ex Italia: migrandum [35] Rhodum, aut [36] aliquo terrarum, arbitror. Si melior casus fuerit, reuertemur Romam: si mediocris, in exilio viuemus: si pessimus, ad nouissima [37] auxilia descendemus. [38] Succurret fortasse [39] hoc loco alicui vestrum, cur [40] nouissimum tempus exspectemus potius, quam nunc aliquid [41] moliamur? Quia vbi consistamus, non habemus, praeter [42] Sex. Pompeium et [43] Bassum Caecilium: qui mihi videntur, hoc nuntio [44] de Caesare allato, [45] firmiores futuri. Satis [46] tempore ad eos accedemus, vbi, quid valeant, scierimus. Pro Cassio et te, si quid velitis me [47] recipere, [48] recipiam. Postulat enim [49] hoc Hirtius, vt faciam. Rogo vos, quam primum mihi rescribatis. nam non dubito, quin de his rebus ante [50] horam quartam Hirtius me certiorem sit facturus: quem in locum convenire possimus. Quo me velitis venire rescribite. [51] Post nouissimum Hirtii sermonem, placitum est mihi [52] postulare, vt liceret nobis esse Romae [53] publico praesidio: quod illos nobis concessuros non puto. magnam enim [54] in-

35 liberam ciuitatem. 36 alio. 37 contra saeuitiam inimicorum. 38 in mentem veniet. 39 cum haec leget. 40 quo nihil amplius possimus. 41 ad nos liberandos. 42 Magni filium. 43 qui erat in Syria. 44 de caede Caesaris. 45 fortiores in seruanda republica. 46 ellipsis, pro *in tempore*. 47 polliceri. 48 pollicebor. 49 vt recipiam aliquid pro vobis. 50 diei sequentis. 51 cum Hirtius a me discederet. 52 ab Hirtio. 53 sub custodia et protectione publica.

[54] inuidiam [55] iis faceremus. Nihil tamen no poſtulandum putaui, quid [56] aequum eſſe ſta tuerem. Valete.

54 moleſtiam. 55 Caeſarianis. 56 iuſtum.

II M. BRVTVS ET CASSIV PRAETT. M. ANTONIO COS S. DD

1 De tua [2] fide et [3] beniuolentia in nos ni perſuaſum eſſet nobis; non [4] ſcripſi ſemus haec tibi: [5] quae profecto, [6] quand [7] iſtum animum habes, in optimam partem a cipies. Scribitur nobis, magnam [8] veteran rum multitudinem Romam conueniſſe iam et [9] ad [10] Kal. Iun. futuram multo maiore De te ſi dubitemus, aut vereamur, ſimu [11] noſtri diſſimiles. Sed certe, cum ipſi [12] tua poteſtate fuerimus, tuoque adducti co ſilio dimiſerimus ex [13] municipiis [14] noſtr neceſſarios, neque ſolum [15] edicto, ſed eti [16] litteris, id fecerimus: digni ſumus, qu habeas [17] tui conſilii participes, in ea praeſe tim re, quae ad nos pertinet. Quare pe mus a te, facias nos certiores tuae voluntat

18

1 Nuntiatoria et petitoria eſt epiſtola. 2 vt promi ſerues. 3 vt velis. 4 ſimul ſcripſiſſemus. 5 ſcrip noſtra. 6 quoniam. 7 tam beniuolum. 8 militu 9 circiter. 10 in quem diem ſenatum Antonius edix rat. 11 facientes contra naturam noſtram. 12 fecer mus, quae ſuadebas. 13 oppidis Italiae municipalibu 14 familiares. 15 publico mandato 16 tuis priuat 17 quid ſentiret de veteranis, noſſe cupiebant.

[18] in nos, putesne, nos tutos fore in tanta frequentia [19] veteranorum, quos etiam de [20] reponenda ara cogitare audimus: [21] quod velle te, [22] probare vix quisquam posse videtur, qui [23] nos saluos et honestos velit. Nos [24] ab initio [25] spectasse otium, nec quidquam aliud [26] libertate communi quaesisse, exitus declarat. Fallere nemo nos potest, nisi tu: [27] quod certe abest virtute tua et fide: sed alius nemo facultatem habet decipiendi nos. tibi enim vni credidimus, et credituri sumus. Maximo de [28] nobis timore afficiuntur amici nostri: quibus etsi tua [29] fides explorata est, tamen illud in mentem venit, multitudinem veteranorum facilius [30] impelli ab aliis quo libet, quam a te retineri, posse. Rescribas nobis ad omnia, rogamus. Nam illud valde leve est ac nugatorium, [31] ea de re [32] denuntiatum esse veteranis, quod de commodis eorum [33] mense Iunio [34] laturus esses. Quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum sit, nos quieturos? Non debemus [35] cuiquam videri nimium vitae cupidi, cum accidere nobis [36] nihil possit sine pernicie et confusione omnium rerum. Vale.

III

18 erga. 19 militum. 20 Caesari mortuo tanquam deo. 21 reponere aram Caesari. 22 approbare. 23 vivere. 24 coniurationis. 25 praetendisse. 26 quam libertatem communem. 27 fallere. 28 amicis nostris. 29 fidelitas. 30 in nos. 31 propterea. 32 vt in vrbem frequentes conuenirent. 33 proximo. 34 legem aliquam. 35 vt fortasse tibi videmur. 36 perniciem.

III BRVTVS ET CASSIVS PRAETT. ANTONIO COS S. DD

1 S. V. B. E. Litteras tuas legimus, simillimas [2] edicti tui, contumeliosas, minaces, minime dignas, quae à te nobis mitterentur. Nos, Antoni, te nulla [3] lacessiuimus iniuria, neque [4] miraturum credidimus, si praetores, et [6] ea dignitate homines, aliquid [7] edicto [8] postulassemus a consule. Quod si indignaris, ausos esse id facere; concede nobis, vt doleamus, ne [9] hoc quidem abs te [10] Bruto et Cassio tribui. Nam de delectibus [11] habitis et pecuniis imperatis, exercitibus sollicitatis, et nuntiis [12] trans mare [13] missis, quod te [14] questum esse negas: nos quidem tibi credimus, optimo animo [15] te fecisse; sed tamen neque [16] agnoscimus quidquam eorum, et te miramur, [17] cum haec reticueris, non potuisse continere iracundiam tuam, quin nobis [18] de morte Caesaris [19] obiiceres. Illud vero quemadmodum ferendum sit, tute cogita: [20] non licere praetoribus [21] con

1 Expostulatio de contumeliosis Antonii litteris. [2] quo idem supplicium minabatur optimis ciuibus. 3 iniuriose prouocauimus. 4 te. 5 nos. 6 quo nos [...] mus. 7 publica postulatione a nobis proposita. 8 n[...] in exilio libenter victuros. 9 edicto aliquid postulan[...] 10 amicis tuis. 11 a nobis. 12 praesertim in Asiam ad Trebonium. 13 a nobis. 14 querelam fecisse. 1[5] quod questus non sis. 16 fatemur fecisse. 17 cum [...] his. 18 de caede. 19 in litteris. 20 quod dixisti n[...] licere.

[21] concordiae ac libertatis cauſſa [22] per edictum [23] de ſuo iure decidere, quin conſul [24] arma minetur. [25] Quorum fiducia, nihil eſt, quod nos terreas. Neque enim decet, aut conuenit [26] nobis periculo vlli [27] ſubmittere animum noſtrum: neque [28] eſt Antonio poſtulandum, vt iis imperet. quorum opera liber eſt. Nos ſi alia hortarentur, vt bellum ciuile [29] ſuſcitare vellemus, [30] litterae tuae nihil proficerent. [31] Nulla enim minantis auctoritas apud liberos eſt. Sed [32] pulcre intelligis, non poſſe nos [33] quoquam impelli: et fortaſſis [34] ea re minaciter agis, vt [35] iudicium noſtrum [36] metus videatur. Nos in hac ſententia ſumus, vt te cupiamus etiam in libera rep. magnum atque [37] honeſtum eſſe: [38] vocemus te ad nullas inimicitias: ſed tamen pluris noſtram libertatem, quam tuam amicitiam, aeſtimemus. Tu [39] etiam atque etiam vide, quid [40] ſuſcipias, quid [41] ſuſtinere poſſis: neque quam diu vixerit Caeſar, ſed [42] quam non diu regnarit, fac cogites.

Deos

21 ideo enim abeſſe cupiebat, ne qua in vrbe ſeditio propter Caeſaris mortem concitaretur. 22 edicto propoſito ſignificauerant, velle ſe abeſſe concordiae ac libertatis cauſſa. 23 quod nos a te petebamus. 24 vt minatus erat litteris. 25 armorum. 26 qui tyrannum occidimus, vt patriam ſeruitute liberaremus. 27 ſubiicere. 28 Antonius non debet poſtulare. 29 excitare. 30 tam minaces. 31 nullius momenti. 32 euidenter. 33 ad vllam rerum nouitatem. 34 propter eam rem. 35 fugiendi belli. 36 vt quod certo iudicio facimus, metu facere videamur. 37 honoratum. 38 et ne prouocemus. 39 iterum atque iterum conſidera. 40 faciendum. 41 pati. 42 quam parum.

Deos quaesumus, consilia tua reip. salutari
sint, ac tibi. 43 si minus, vt, salua atque honest
rep., tibi quam minimum noceant, optamus.
Pridie Non. 44 Sext.

43 si non sint salutaria. 44 Augusti.

IIII D. BRVTVS 1 IMP. 2 COS DES. CICERONI S. D

3 Si de tua 4 in me 5 voluntate dubitarem, mu
tis a te verbis peterem, vt dignitatem mea
6 tuerere: sed profecto est ita, vt mihi persua
me tibi esse curae. Progressus sum ad 7 Inalpi
nos cum exercitu, non tam nomen 8 capta
9 imperatorium, quam cupiens militibus satisf
cere, firmosque eos ad tuendas nostras res ef
cere: 10 quod mihi videor 11 consecutus. N
et 12 liberalitatem nostram, et 13 animum 14 su
experti. Cum omnium bellicosissimis bell
gessi, multa castella cepi, multa vastaui. N
sine caussa ad senatum litteras misi. 15 Adiu
nos tua sententia: quod cum facies, 16 ex m
gna parte communi commodo inseruieris. Va

V I

1 Appellatus a militibus. 2 cum L. Planco. 3 epist
est petitoria et nuntiatoria. 4 erga. 5 beniuolentia.
defenderes. 7 populos. 8 affectans. 9 vt ex re b
gesta imperator appellarer. 10 quam rem. 11 ob
nuisse. 12 qua milites multum deuinciuntur imperat
13 aduersus hostes. 14 milites re ipsa cognouerunt
vt supplicationem impetrem. 16 pro.

V M. T. C. BRVTO IMP. COS. DES S. D

[1] Lupus, familiaris noſter, cum a te veniſſet, cumque Romae quosdam dies commoraretur, ego eram in iis locis, in quibus [2] maxime me [3] tuto eſſe arbitrabar. [4] Eo factum eſt, vt ad te Lupus ſine meis litteris rediret, cum tamen curaſſet [5] tuas ad me perferendas. [6] Romam autem veni a. d. v Id. Decembres, nec habui quidquam [7] antiquius, quam vt [8] Panſam ſtatim [9] conuenirem: ex quo ea de te cognoui, [10] quae maxime optabam. Quare hortatione tu quidem non eges, ſi ne illa quidem [11] in re, quae a te geſta eſt, poſt hominum memoriam maxima, hortatorem deſideraſti. Illud tamen breuiter ſignificandum videtur, populum Romanum omnia a te exſpectare, atque in te [12] aliquando recuperandae libertatis omnem ſpem [13] ponere. Tu, ſi dies noctesque memineris, quod te facere certo ſcio, quantam rem geſſeris: non obliuiſcere profecto, [14] quantae tibi etiam nunc gerendae ſint. Si enim [15] iſte [16] prouinciam nactus erit, cui quidem ego ſemper amicus fui ante, quam illum intellexi non modo [17] aperte, ſed etiam libenter, [18] cum rep. bellum gere-

1 Nuntiatoria eſt epiſtola et hortatoria. 2 praecipue. 3 ſine periculo. 4 per id factum eſt. 5 litteras. 6 ex Leucopetra rediens. 7 carius. 8 conſulem deſignatum. 9 colloquendi gratia adirem. 10 te Antonio prouinciam nolle tradere. 11 in Caeſare occidendo. 12 tandem. 13 collocare. 14 res. 15 M. Antonius. 16 Galliam Ciſalpinam. 17 manifeſte. 18 contra remp.

gerere, ſpem [19] reliquam nullam video ſalu
Quamobrem te obſecro iisdem precibus, quib
ſenatus populusque Romanus, vt in perpetuu
remp. [20] dominatu regio liberes, vt [21] princip
[22] conſentiant [23] exitus. Tuum eſt hoc mun
[24] tuae partes: a te hoc [25] ciuitas, vel omn
potius [26] gentes, non exſpectant ſolum, ſ
etiam [27] poſtulant. quanquam cum hortatio
non egeas, vt [28] ſupra ſcripſi, non vtar [29]
pluribus verbis: faciam illud, quod [30] meu
eſt, vt tibi omnia mea officia, ſtudia, curas, c
gitationes, pollicear, quae ad tuam laudem
gloriam pertinebunt. Quamobrem velim t
ita perſuadeas, me [31] tum reip. cauſſa, qu
mihi vita mea carior eſt; tum quod tibi f
faueam, tuamque dignitatem amplificari veli
[32] tuis optimis conſiliis, amplitudini, glori
[33] nullo loco defuturum. Vale.

r 19 relictum. 20 tyrannide. 21 quibus regem ſu
liſti. 22 concordent. 23 finis. 24 haec ſunt offici
a rep. aſſignata. 25 Romana. 26 nationes. 27 q
debitum exigunt. 28 paullo ante in hac epiſtola.
hortatione. 30 officii mei. 31 pariter. 32 quae ſpe
ad communem libertatem. 33 omni loco auxilio futu

VI. M. T. C. BRVTO IMP. COS. D
S. D

1 Lupus noſter cum Romam [2] ſexto die [3] N
tina veniſſet, poſtridie me mane conue

1 Epiſtola eſt reſponſoria ac commendatoria. 2 ſp
ſex dierum. 3 Italiae vrbe.

suaque mihi mandata diligentissime exposuit, et litteras reddidit. Quod mihi tuam dignitatem commendas, [4] eodem tempore existimo te mihi meam dignitatem commendare: [5] quam mehercule non habeo [6] tua cariorem. Quare mihi gratissimum facies, si [7] exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec consilium nec studium meum defuturum. Cum [8] tribuni pl. [9] edixissent, senatus adesset a. d. XIII Kal. Ian., haberentque in animo [10] de praesidio [11] consulum designatorum [12] referre: quanquam statueram in senatum [13] ante Kal. Ian. non venire: tamen, cum eo die ipso [14] edictum tuum propositum esset, nefas esse [15] duxi, aut ita haberi senatum, vt de tuis diuinis in remp. meritis sileretur, [16] quod factum esset, nisi ego venissem: aut, etiam si quid honorifice de te diceretur, me non adesse. Itaque in senatum veni mane. Quod cum esset animaduersum, frequentissimi senatores conuenerunt. Quae de te [17] in senatu egerim, quae in concione maxima dixerim, [18] aliorum te litteris malo cognoscere: Illud tibi persuadeas velim, me omnia, quae ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quae

4 eadem opera. 5 dignitatem meam. 6 quam tuam. 7 certum. 8 qui potestatem habebant vocandi senatus. 9 publice denuntiassent. 10 quod praesidium illis addiceretur. 11 Hirtii et Pansae. 12 consulere senatum. 13 antequam consulatum iniissent Hirtius et Pansa. 14 quo pollicebaris, te prouinciam Galliam retenturum in S. P. Q. R. potestate. 15 existimaui. 16 tacitum fuisset de te. 17 vid. Phil. 3. 18 quam meis.

est 19 per se amplissima, summo semper studi suscepturum et defensurum : quod quanquam intelligo me cum multis esse facturum, tamen 20 appetam huius rei principatum. Vale.

19 sine alicuius suffragio. 20 conabor habere in ha re primum locum.

VII M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DE S. D

1 Cum 2 adhibuisset domi meae Lupus me, Libonem et Seruium, consobrinum tuum quae mea fuerit sententia, cognosse te ex 3 M Seio arbitror, qui nostro sermoni interfu Reliqua, quanquam statim 4 Seium Graecei est subsecutus, tamen ex Graeceio pote cognoscere. 5 Caput autem est hoc, quod diligentissime percipere et meminisse 6 vola vt ne in libertate et salute populi Romani co seruanda auctoritatem senatus exspectes 7 no dum liberi : ne 8 et 9 tuum factum con mnes; nullo enim publico consilio remp. li rasti: 10 quo est etiam 11 res illa maior 12 clarior; et adolescentem, vel 13 pueru potius, 14 Caesarem iudices 15 temere feci

1 Nuntiatoria est epistola. 2 in consilium vocasset. qui ad Brutum iuerat. 4 nondum profecto a nobis Se 5 praecipuum. 6 antique pro *velim*. 7 propter co sulares. 8 simul. 9 cum tyrannum liberasti. 10 p quod. 11 quam egisti. 12 illustrior. 13 ann agentem vndeuicesimum. 14 Octauium. 15 incon derate.

qui tantam caussam publicam [16] priuato consilio susceperit: [17] denique homines rusticos, sed fortissimos viros, ciuesque optimos, dementes fuisse iudices, primum milites veteranos, [18] commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem Quartam, quae [19] suum consulem [20] hostem [21] iudicauerunt, seque ad salutem reip. defendendam contulerunt. [22] Voluntas senatus pro auctoritate haberi debet, [23] cum auctoritas impeditur metu. Postremo suscepta [24] tibi caussa iam bis est, vt non [25] sit [26] integrum: [27] primum [28] Idibus Martiis: deinde proxime, [29] exercitu nouo, et copiis comparatis. Quamobrem ad omnia ita paratus atque animatus esse debes, non, vt nihil facias, nisi iussus, sed vt ea geras, quae ab omnibus summa cum admiratione laudentur. Vale.

16 veteranis contra M. Antonium conscriptis. 17 iudices. 18 simul enim sub Caesare in Gallia meruerant. 19 M. Antonium. 20 populi Romani. 21 illum relinquentes. 22 sed non est ita iudicandum. 23 publica approbatio. 24 a te. 25 tibi. 26 mere liberum. 27 suscepta est tibi. 28 quibus Caesarem occidisti. 29 vt Antonium Cisalpina Gallia excluderet.

VIII M. T. C. BRVTO IMP S. D

[1] Eo tempore [2] Polla tua [3] misit, vt ad te, si quid [4] vellem, darem litterarum, [5] cum, quid scriberem, non haberem. omnia enim erant suspen-

1 Epistola est nuntiatoria. 2 Valeria Polla, tua vxor. 3 notum fecit. 4 dare ad te. 5 quo.

suspensa propter exspectationem [6] legatorum [7] qui quid [8] egissent, [9] nihil dum nuntiabatur. Haec tamen scribenda existimaui: primum senatum populumque Romanum de te laborare, non solum salutis suae caussa, sed etiam dignitatis tuae. admirabilis est enim quaedam tui nominis caritas, amorque in te singularis omnium ciuium. Ita enim sperant, atque confidunt, [10] vt antea [11] rege, sic hoc tempore [12] regno te remp. liberaturum. Romae [13] delectus [14] habetur, totaque Italia, si [15] hic delectus appellandus est, cum vltro se offerunt omnes. tantus ardor animos hominum [16] occupauit desiderio libertatis, odioque diutinae seruitutis. De reliquis rebus a te iam exspectare litteras debemus, quid ipse agas, quid noster [17] Hirtius, quid Caesar [18] meus: quos spero breui tempore societate victoriae tecum copulatos fore. Reliquum est, vt de me id scribam, quod te ex tuorum litteris et spero et malo cognoscere, me neque deesse vlla in re, neque vnquam defuturum dignitati tuae. Fac valeas.

6 qui ad Antonium missi erant. 7 legati. 8 apud Antonium. 9 nihil adhuc. 10 liberasti rempublicam. 11 tyranno. 12 vt nullus deinde se regem profiteri audeat. 13 conscriptio militum. 14 a Pansa consule. 15 huiusmodi conscriptio. 16 inuasit. 17 agat. 18 singularis amicus. intell. *agat*.

VIIII. BRVTVS CICERONI S. D.

1 Pansa [2] amisso, quantum detrimenti res acceperit, [3] non te praeterit. Nu- au-

1 Hortatoria est epistola et petitoria. 2 occiso. 3 bene-

auctoritate et prudentia tua prospicias oportet, ne [4] inimici nostri, [5] consulibus [6] sublatis, sperent se [7] conualescere posse. Ego, ne [8] consistere possit in Italia Antonius, dabo operam. sequar [9] eum [10] confestim. Vtrumque me [11] praestaturum spero, ne aut Ventidius [12] elabatur, aut [13] Antonius in Italia moretur. In primis rogo te, ad hominem [14] ventosissimum Lepidum mittas, ne nobis bellum redintegrare possit, Antonio sibi coniuncto. Nam de [15] Pollione Asinio puto te perspicere, [16] quid sit facturus. [17] Multae, et bonae et firmae sunt legiones Lepidi et Asinii. Neque haec idcirco tibi scribo, quod te non eadem animaduertere sciam, sed quod mihi [18] persuasissimum est, Lepidum [19] recte facturum nunquam, si forte vobis id de [20] hoc dubium est. [21] Plancum quoque confirmetis, oro: quem spero, pulso Antonio, reip. non defuturum. Si se Alpes Antonius traiecerit: [22] constitui [23] praesidium in Alpibus collocare, et te de omni re facere certiorem. III Kal. Maias, ex castris, [24] Regii.

4 Antoniani. 5 Pansa et Hirtio. 6 e vita. 7 fieri validiores. 8 sedem figere. 9 Antonium. 10 cum festinatione. 11 effecturum. 12 ex Piceno. 13 qui iam elapsus erat. 14 leuissimum. 15 qui longius aberat, quam Lepidus. 16 propter amicitiam. 17 quatuor Lepidi, Asinii duae. 18 omnino creditum. 19 pro republica. 20 Lepido. 21 consulem designatum. 22 proposui. 23 militum custodiam. 24 intell. *Regium Lepidi*, vrbs Galliae Cispadanae, in via Aemilia, ita dicta ab Aemilio Lepido.

X BRVTVS CICERONI

S. D

1 Non mihi [2] remp. plus debere arbitror, quam me tibi. [3] gratiorem me esse in te [4] posse, quam isti [5] peruersi sint [6] in me, [7] exploratum habes: [8] si tamen hoc [9] temporis videatur dici caussa, [10] malle me tuum [11] iudicium, quam [12] ex altera parte [13] omnium istorum. tu enim a [14] certo sensu et [15] vero iudicas de nobis: quod [16] isti ne faciant, summa maliuolentia et [17] liuore impediuntur. [18] Interpellent me, [19] quo minus honoratus sim, [20] dum ne interpellent, [21] quo minus resp. a me commode administrari possit. [22] quae quanto sit in periculo, quam potero breuissime [23] exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum [24] vrbanarum afferat [25] obitus [26] consulum, quantamque [27] cupiditatem hominibus iniiciat [28] vacuitas, non [29] te

1 Epistola est nuntiatoria. 2 quae tamen mihi plurimum debet. 3 magis memorem beneficii. 4 aliquando posse. 5 qui liberatorem reip., vt hostem patriae, persequuntur. 6 erga. 7 perspectum. 8 quod si. 9 adhuc dubio de exitu belli. 10 pluris aestimare. 11 solius de me. 12 ego pluris faciam tuum solius iudicium, quam omnium aliorum. 13 peruersorum. 14 qui non erat. 15 non facto. 16 peruersi. 17 inuidia. 18 impediant. 19 vt non. 20 dum non impediant. 21 et non. 22 respublica. 23 declarabo. 24 vrbis Romae. 25 interitus. 26 Hirtii et Pansae. 27 rerum nouarum. 28 vacua consulibus respublica.

[29] te fugit. Satis me multa ſcripſiſſe, quae litteris [30] commendari poſſint, arbitror. ſcio enim, [31] cui ſcribam. Reuertor nunc ad Antonium: qui [32] ex fuga cum paruulam manum militum haberet inermium, [33] ergaſtula ſoluendo, [34] omneque genus hominum arripiendo, ſatis magnum [35] numerum videtur effeciſſe. [36] Huc acceſſit manus Ventidii: [37] quae, trans [38] Apenninum itinere facto difficillimo, ad [39] Vada peruenit, atque ſe ibi cum Antonio coniunxit. Eſt numerus veteranorum, et [40] armatorum ſatis [41] frequens cum Ventidio. Conſilia Antonii haec ſint, neceſſe eſt: aut ad Lepidum vt ſe [42] conferat, ſi [43] recipitur: aut [44] Apennino, [45] Alpibusque ſe teneat, et decurſionibus per equites, quos habet multos, vaſtet ea loca, in quae incurrerit: aut [46] rurſus ſe in Etruriam referat, quod ea pars Italiae ſine exercitu eſt. Quod ſi me [47] Caeſar audiſſet, atque [48] Apenninum tranſiſſet, in tantas anguſtias Antonium compuliſſem, vt [49] inopia potius, quam ferro, [50] conficeretur. Sed neque Caeſari [51] imperari poteſt, nec [52] Caeſar exercitui ſuo. quod vtrumque peſſimum eſt. Cum haec [53] talia ſint, [54] quo

29 ſcientiam tuam. 30 tuto credi. 31 amatori reip. 32 peditum. 33 carceres ſeruorum aperiendo. 34 vt ſunt latrones, ſicarii. 35 militum. 36 ad hoc malum. 37 manus. 38 montem. 39 ſcilicet *Sabata*: quae erat vrbs maritima in ora Genuenſi. conf. ep. 13. 40 militum. 41 in exercitu Antonii. 42 Antonius. 43 a Lepido. 44 monte. 45 in Liguria inter Apenninum et Alpes. 46 in Italia. 47 Octauius. 48 praecluſurus iter Ventidio. 49 commeatus. 50 periret. 51 a me. 52 poteſt imperare. 53 tam periculoſa.

[54] quo minus, quod [55] ad me pertinebit, homi-nes [56] interpellent, vt [57] supra scripsi, [58] non impedio. [59] Haec quemadmodum [60] explicari possint, aut, a te cum explicabuntur, ne impe-diantur, [61] timeo. Alere iam milites non pos-sum. Cum ad remp. liberandam accessi, HS mihi fuit pecuniae CCCC [62] amplius. tantum abest, vt meae rei familiaris [63] liberum sit quidquam, vt meos iam omnes amicos [64] aere alieno obstrinxerim. [65] Septenum numerum nunc legionum alo: [66] qua difficultate, tu [67] ar-bitrare. Non, si [68] Varronis thesauros habe-rem, sustinere [69] sumtum possem. Cum pri-mum de Antonio exploratum [70] habuero, faciam te certiorem. Tu me amabis ita, si hoc idem me in te facere senseris. III Non. Maias, ex castris, [71] Dertona. Vale.

54 vt non. 55 ad honorem meum. 56 disturbent. 57 in eadem epistola. 58 non obsto. 59 quae impendent mala. 60 extricari. 61 dubito. 62 sestertium qua-dringenties. 63 non obligatum aere alieno. 64 debitis. 65 est, qui legendum putet: *Septem nunc numeros legio-num.* 66 sc. maxima. 67 existima. 68 nequam homi-nis. 69 par esse sumtui. In aliis libris est: *subsiste-re sumtui*; quae haud dubie vera lectio. 70 aliquid. 71 vrbe inter Genuam et Placentiam.

XI D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. CICERONI S. D

1 Eodem exemplo litterae a [2] te mihi redditae sunt, quo [3] pueri mei [4] attulerunt. Tam tu...

1 Nuntiatoria est epistola. 2 missae. 3 serui. 4 an-nuntiauerunt mihi verbis.

tum me tibi debere [5] existimo, quantum [6] persoluere difficile est. Scripsi tibi, quae hic gererentur. in itinere est [7] Antonius: [8] ad Lepidum proficiscitur: ne [9] de Planco quidem [10] spem adhuc abiecit, vt ex [11] libellis suis animaduerti, qui [12] in me inciderunt. In [13] quibus, [14] quos ad [15] Asinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum, mitteret, scribebat. Ego tamen non habui [16] ambiguum, et statim ad Plancum misi, et [17] biduo ab [18] Allobrogibus, et [19] totius Galliae legatos exspecto, [20] quos [21] confirmatos [22] domum [23] remittam. Tu, quae [24] istic opus erunt administrari, [25] prospicies, vt ex tua voluntate, reique publicae commodo, fiant. Maliuolentiae hominum in me, si poteris, [26] occurres: si non poteris, [27] hoc te consolabere, quod me de statu meo nullis contumeliis deterrere possunt. Pridie Non. Maiis, ex castris, [28] finibus Statiellensium.

5 iudicio. 6 parem gratiam referre. 7 praelio victus ad Mutinam. 8 cuius exercitus sperant bellum se posse renouare. 9 in partes suas vocando. 10 ob amicitiam. 11 epistolis eius. 12 in manus meas. 13 libellis. 14 nuntios. 15 Pollionem in Hispaniam. 16 dubium. 17 intra biduum. 18 Galliae populis. 19 Cisalpinae. 20 Legatos. 21 in fide reip. Romanae. 22 suam. 23 vbi venerint. 24 Romae. 25 videbis. 26 resistes. 27 hac re. 28 in agro Statiellensium. Statiellenses autem sunt ciues Aquarum Statiellarum, vrbis Liguriae, inter Vada Sabata et Dertonam.

XII M. T. C. BRVTO IMP. COS. DES. S. D.

1 Tres vno die a te accepi epiſtolas: vnam breuem, quam Flacco Volumnio [2] dederas: duas [3] pleniores, [4] quarum alteram tabellarius T. Vibii attulit, alteram ad me miſit Lupus. [5] Ex tuis litteris, et ex Graeceii oratione, non modo non reſtinctum bellum, ſed etiam inflammatum videtur. Non dubito autem, pro tua ſingulari prudentia, quin perſpicias, ſi aliquid firmitatis [6] nactus ſit Antonius, [7] omnia illa tua praeclara in remp. merita [8] ad nihilum eſſe ventura. Ita enim Romam erat nuntiatum, ita perſuaſum omnibus, cum [9] paucis inermis, perterritis metu, [10] fracto animo, fugiſſe Antonium. [11] Qui ſi ita ſe habet, vt, quemadmodum audiebam [12] de Graeceio, [13] confligi cum eo ſine periculo non poſſit: non [14] ille mihi fugiſſe a Mutina videtur, ſed locum belli gerendi mutaſſe. [15] Itaque [16] homines [17] alii facti ſunt: nonnulli etiam queruntur, quod [18] perſecuti non ſitis. [19] opprimi potuiſſe, ſi [20] celeritas adhibita eſſet, exiſtimant. Omnino [21] eſt

1 Nuntiatoria epiſtola. 2 perferendam. 3 plenius rem declarantes. 4 duarum. 5 vt ſonant litterae tuae. 6 acquiſiuerit. 7 tria potiſſimum, necem Caeſaris, copias reip. cauſſa comparatas, Mutinenſem victoriam. 8 partam antea gloriam amittes. 9 habens fractum animum. 10 militibus. 11 Antonius. 12 ex. 13 conflictus fieri. 14 Antonius. 15 et ita. 16 ciues Romani. 17 mutati ſunt. 18 eos fugientes. 19 occidi. 20 perſequendi eos,

[1] est [22] hoc populi, maximeque [23] nostri, [24] in eo [25] potissimum [26] abuti libertate, [27] per quem [28] eam consecutus sit. Sed [29] tamen prouidendum est, ne qua iusta querela esse possit. [30] Res sic se habet: is bellum [31] confecerit, qui Antonium oppresserit. [32] Hoc quam habeat [33] vim, te [34] existimare malo, quam me [35] apertius scribere. Vale.

21 proprium. 22 quod dicet. 23 nobis fauentis. 24 in te. 25 praecipue. 26 nimis libere loqui. 27 per Brutum libertatem ciuitas recuperauerat. 28 libertatem. 29 tametsi forte populus id inique fecerit. 30 negotium hoc. 31 finierit. 32 consilium. 33 efficaciam. 34 iudicare. 35 ne, si scribam apertius, laedam alios.

XIII D. BRVTVS IMP. COS. DES CICERONI S. D

[1] Iam non ago tibi gratias. Cui enim re vix [2] referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. [3] Attendere te volo, quae [4] in manibus sunt. [5] qua enim prudentia es, nihil te [6] fugiet, si meas litteras diligenter legeris. Sequi [7] confestim Antonium [8] his de caussis, Cicero, non potui. Eram sine equitibus, sine

1 Epistola est nuntiatoria. 2 tantundem referre, atque acceperim. 3 animaduertere. 4 parata sunt. 5 secundum eam prudentiam, qua polles. 6 praeteribit. 7 cum festinatione. 8 propter has caussas.

sine [9] iumentis: [10] Hirtium periisse nesciebam [11] Caesari non credebam prius, quam [12] conuenissem, et [13] collocutus essem. [14] Hic dies hoc modo [15] abiit. [16] Postridie [17] mane a [18] Pansa sum [19] arcessitus [20] Bononiam. Cum in itinere essem, nuntiatum mihi est, [21] eum [22] mortuum esse. Recurri ad meas [23] copiolas: sic enim vere eas appellare possum. sunt [24] extenuatissimae, et inopia omnium rerum [25] pessime acceptae. [26] Biduo me Antonius antecessit, itinera [27] fecit multo maiora fugiens, quam ego sequens. [28] Ille enim [29] iit passim, [30] ego [31] ordinatim. [32] Quacunque iuit, [33] ergastula sol-vit, [34] homines arripuit, [35] constitit nusquam prius, quam ad Vada venit. quem locum volo tibi esse notum. iacet inter Apenninum, et Alpes, impeditissimus ad iter faciendum. Cum abessem ab [36] eo millia passuum triginta, et iam Ventidio [37] coniunxisset: [38] concio eius ad me est [39] allata, in qua petere [40] coepit a mili-

9 deerant equi, qui impedimenta nostra ferrent. 10 consulem. 11 Octauio non confidebam. 12 eum 13 cum eo. 14 quod fugit Antonius. 15 transacta est. 16 eius diei. 17 cum prima luce. 18 consule 19 vocatus. 20 in eam vrbem, quo fugerat. 21 Pansam. 22 ex vulnere accepto. 23 modicas copias. 24 maxime extenuatae. 25 incommodissime affectae. 26 spatio duorum dierum. 27 multo longiores vias confecit. 28 Antonius. 29 iter fecit. 30 iui. 31 agmine in ordinem instructo. 32 per quemcunque locum 33 carceres seruorum. 34 prius vinctos. 35 mansit 36 Antonio. 37 Antonius. 38 oratio. 39 per exploratores. 40 Antonius coeperat.

a militibus, vt se trans Alpes sequerentur: sibi cum M. Lepido [41] conuenire. [42] Succlamatum est, et [43] frequenter a militibus [44] Ventidianis; nam [45] suos [46] valde quam paucos habet; [47] sibi aut in Italia pereundum esse, aut [48] vincendum: et orare [49] coeperunt, vt [50] Pollentiam iter facerent. Cum sustinere [51] eos non [52] posset: in [53] posterum diem iter suum contulit. Hac re mihi nuntiata, statim quinque cohortes Pollentiam praemisi, meumque iter eo contuli. [54] hora ante [55] praesidium meum Pollentiam venit, [56] quam [57] Trebellius cum [58] equitibus. [59] Sane quam sum gauisus. [60] in hoc enim victoriam puto consistere. In [61] spem [62] venerant, quod neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum traiici posse credebant. [63] quos ipsi adhuc satis [64] arroganter [65] Allobroges, equitatusque omnis, qui eo praemissus erat a nobis, sustinebant; nostro-

---

41 concordiam esse sibi. 42 statim post concionem clamatum est. 43 etiam. 44 quos Ventidius adduxerat. 45 quos ipse ex fuga eduxerat. 46 per quam. 47 militibus. 48 in Italia. 49 milites. 50 vrbem Liguriae supra Albam. 51 imperum eorum. 52 Antonius. 53 proxime secuturum. 54 spatio vnius horae. 55 praemissum ad custodiam vrbis illius. 56 antequam. 57 venit. 58 Antonianis. 59 vehementer sum gauisus. 60 in occupatione Pollentiae. 61 traiiciendi in Galliam vlteriorem. 62 postquam Pollentiam capere non potuerant. 63 Antonianos. 64 iactanter. 65 Galliae populi.

nostroque aduentu sustineri facilius [66] posse confidimus. Tamen, si [67] quo etiam casu [68] Isaram se [69] traiecerint, ne quid detrimenti reip. [70] iniungant, summa a nobis dabitur opera. [71] Vos magnum animum optimamque spem de [72] summa rep. habere volumus, cum et [73] nos et exercitus nostros singulari concordia coniunctos, [74] ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, [75] dateque operam, vt quam paratissimi ab exercitu reliquisque rebus pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium confligamus. [76] qui [77] quidem eas copias, quas diu simulatione [78] reip. comparabant, subito ad patriae periculum conuerterunt.

66 eos. 67 aliquo. 68 fluuium. 69 hostes. 70 inferant. 71 qui in vrbe estis. 72 praecipua salute. 73 me, et Plancum. 74 subeunda. 75 et debetis. 76 hostes. 77 certe. 78 iuuandae.

IIII M. T. C. BRVTO IMP. COS. DES. S. D.

[1] Mirabiliter, mi Brute, laetor, mea consilia measque sententias a te [2] probari [3] de decemuiris, de ornando [4] adolescente. Sed quid refert? mihi crede, homini [5] non glorioso [6] plane iam, Brute, [7] frigeo. [8] ὄργανον enim erat meum

1 Nuntiatoria epistola. 2 tibi placere. 3 aut creandis aut creandis. 4 Caesare Octauio. 5 non affectanti gloriam. 6 omnino. 7 in otio sum. 8 instrumentum quo vtebar.

meum senatus. id iam est 8 dissolutum. Tantam spem [10] attulerat [11] exploratae victoriae tuae praeclara [12] Mutina eruptio, fuga Antonii, [13] conciso exercitu, vt omnium animi relaxati sint, meaeque illae vehementes [14] contentiones tanquam [15] σκιαμαχίαι [16] esse videantur. Sed, vt ad [17] rem redeam, legionem Martiam, et Quartam negant, qui illas norunt, vlla conditione [18] ad te posse perduci. Pecuniae, quam desideras, [19] ratio potest haberi, eaque habebitur. De [20] Bruto [21] arcessendo, Caesareque ad Italiae [22] praesidium tenendo, valde tibi assentior. Sed, vt scribis, habes obtrectatores: quos equidem facillime [23] sustineo; sed impediunt tamen. Ex Africa legiones exspectantur. sed bellum [24] istic renatum, homines mirantur, [25] nihil tam praeter spem vnquam. nam, [26] die tuo natali victoria nuntiata, in multa saecula videbamus remp. liberatam. noui timores [27] retexunt [28] superiora. Scripsisti autem ad me [29] iis, quas Idibus Maiis dedisti, [30] modo te accepisse a Planco litteras, non recipi a Lepido Antonium. Id si ita est, [31] omnia faciliora: sin [32] aliter,

9 non amplius tensum. 10 nobis. 11 manifestae. 12 vbi obsessus obsidentes in fugam vertisti. 13 caeso. 14 actiones. 15 vmbratiles pugnae. 16 illo priori animi mei impetu remisso. 17 principale institutum. 18 illae legiones interfectores Caesaris oderant. 19 inuentio. 20 Marco. 21 in Italiam. 22 custodiam. 23 perfero. 24 cum Antonio. 25 accidit. 26 quid celebrabatur ab iis, qui bene meriti erant de patria. 27 irrita faciunt. 28 gaudia. 29 litteris. 30 paullo ante. 31 erunt.

[32] aliter, magnum [33] negotium: cuius [34] exitum ne extimescam, [35] tuae partes sunt. Ego plus, quam feci, [36] facere non possum. Te tamen, id quod spero, [37] omnium maximum et clarissimum videre cupio. Vale.

32 sit. 33 erit. 34 finem. 35 ad tuum officium pertinet. 36 nihil omisit, vt Antonium perderet. 37 mortalium.

XV M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES. S. D

1 Etsi mihi tuae litterae iucundissimae fuerunt, tamen iucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco [2] collegae mandasti, vt te mihi per litteras excusaret: quod fecit [3] ille diligenter. Mihi autem [4] nihil amabilius officio tuo et [5] diligentia. Coniunctio tua [6] cum collega, concordiaque vestra, quae litteris omnibus declarata est, senatui, populoque Romano gratissima accidit. Quod [7] superest, perge, mi Brute, et iam non cum [8] aliis, sed tecum ipso certa. Plura scribere non debeo, praesertim ad te, quo magistro breuitatis vti [9] cogito. Litteras tuas vehementer exspecto, et [10] quidem [11] tales, quales maxime opto.

1 Narratoria est epistola. 2 tuo. 3 Plancus. 4 est. 5 in vindicanda reip. libertate. 6 cum imperatore Planco. 7 restat. 8 quos superasti. 9 propono. 10 certe. 11 victoriae tuae indices.

XVI M. T. C. BRVTO IMP S. D

[1] Permagni [2] intereſt, quo tibi haec tempore epiſtola reddita ſit: vtrum, cum ſollicitudinis aliquid haberes, an cum ab omni moleſtia vacuus eſſes. Itaque ei praecepi, quem ad te miſi, vt [3] tempus obſeruaret epiſtolae tibi reddendae. Nam quemadmodum [4] coram, qui ad nos [5] intempeſtiue adeunt, moleſti ſaepe ſunt: ſic epiſtolae offendunt, non [6] loco redditae. Si autem, vt ſpero, nihil te perturbat, nihil impedit, et ille, cui mandaui, ſatis ſcite et commode tempus ad te cepit adeundi: confido, me, [7] quod velim, a te facile impetraturum. L. Lamia praeturam petit. hoc ego vtor [8] vno omnium [9] plurimum. Magna [10] vetuſtas, magna [11] conſuetudo [12] intercedit: quodque plurimum [13] valet, nihil mihi eius eſt familiaritate iucundius. Magno praeterea beneficio eius magnoque merito ſum obligatus. Nam [14] Clodianis temporibus, cum equeſtris ordinis princeps [15] eſſet, [16] proque mea ſalute acerrime propugnaret, a [17] Gabinio conſule relegatus eſt: quod ante id tempus ciui Romano con-

1 Epiſtola eſt commendatoria. 2 refert. 3 opportunitatem. 4 cum ſint in praeſentia. 5 non ſuo tempore. 6 ſuo. 7 poſſe impetrare. 8 viro. 9 familiariſſime. 10 amicitiae. 11 conuerſatio. 12 inter nos communis eſt. 13 ad amorem. 14 cum perſequeretur me Clodius. 15 Lamia. 16 ne ego in exilium mitterer. 17 cum L. Piſone.

contigit nemini. [18] Hoc cum populus Romanus meminerit, me ipſum non meminiſſe turpiſſimum eſt. Quapropter perſuade tibi, mi Brute, [19] me petere praeturam. Quanquam enim Lamia ſummo ſplendore, [20] ſumma gratia eſt, [21] vſus magnificentiſſimo munere aedilitio: tamen, quaſi [22] ea ita non eſſent, ego [23] ſuſcepi totum negotium. Nunc, ſi me tanti [24] facis, quanti certe facis, [25] quando equitum centurias [26] tenes, [27] in quibus regnas: [28] mitte ad Lupum noſtrum, vt is nobis eas centurias [29] conficiat. Non tenebo te [30] pluribus. ponam [31] in extremo, quod ſentio. Nihil eſt, Brute, cum omnia a te [32] exſpectem, quod mihi gratius facere poſſis. Vale.

18 ipſum feciſſe. 19 ac ſi peterem pro me. 20 apud populum. 21 functus eſt. 22 iam dicta. 23 ad me cepi. 24 aeſtimas. 25 quoniam. 26 in poteſtate habes. 27 quia imperator es. 28 ſignifica Lupo noſtro. 29 impetret. 30 precibus occupatum. 31 in fine epiſtolae. 32 ſperem.

XVII M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D

[1] Lamia [2] vno omnium familiariſſime vtor. Magna eius in me, non dico [3] officia, ſed [4] merita, eaque ſunt populo Romano notiſſima. Is, magnificentiſſimo munere aedilitatis [5] perfunctus, petit praeturam: omnesque intelligunt nec

1 Epiſtola, vt ſuperior, eſt commendatoria. 2 ſolo. 3 quae ſunt quaſi debita. 4 beneficia gratis impenſa. ſub Caeſaris victoriam.

nec dignitatem ei deeſſe, nec gratiam. Sed [6] is ambitus [7] extare videtur, vt ego omnia [8] pertimeſcam, totamque petitionem Lamiae [9] mihi ſuſtinendam putem. In ea re quantum me poſſis adiuuare, facile perſpicio: nec vero, quantum mea cauſſa velis, dubito. Velim igitur, mi Brute, tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio a te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quam ſi omnibus tuis [10] opibus, omni [11] ſtudio, Lamiam in [12] petitione iuueris. Quod vt facias, vehementer te rogo. Vale.

6 ea corruptio ſuffragiorum per munera aut preces. 7 eminere. 8 pro amico. 9 tanquam meam iuuandam. 10 facultatibus. 11 tuo. 12 praeturae.

XVIII M. T. C. BRVTO IMP S. D

[1] Et ſi ex mandatis, quae [2] Galbae [3] Volumnioque [4] ad ſenatum dediſti, quid timendum [5] ſuſpicandumque putares, ſuſpicabamur: tamen [6] timidiora mandata videbantur, quam erat dignum tua, populique Romani [7] victoria. Senatus autem, mi Brute, fortis eſt, et habet [8] fortes duces. [9] Itaque moleſte ferebat, ſe a te, quem omnium, quicunque fuiſſent, fortiſſimum iudicaret, timidum atque ignauum iudicari. Etenim cum, te [10] incluſo, ſpem maximam

1 Epiſtola eſt obiurgatoria. 2 Sergio Galbae. 3 Flacco. 4 recitanda ſenatui. 5 pro ſuſpicioſo habendum. 6 magis timida. 7 Mutinenſi. 8 quorum auctoritate regitur. 9 et ita. 10 Mutinae.

mam omnes habuissent in tua virtute, floren Antonio: quis erat, qui quidquam timeret, [11] pr fligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum t mebamus. Quis enim esset, qui [12] illum ta furiosum arbitraretur, vt, qui [13] in [14] maxim bello pacem velle se [15] dixisset, is in optatissim pace bellum reip. [16] indiceret? Nec dubit [17] quin tu plus prouideas. Sed tamen, [18] tam r centi [19] gratulatione, quam [20] tuo nomine omnia deorum templa [21] fecimus, renouat timoris magnam molestiam afferebat. Qua velim equidem, id quod spero, vt plane abiect et fractus sit Antonius. sin aliquid virium fo collegerit: sentiet, nec senatui consilium, n populo Romano [22] virtutem, deesse, nec reip [23] te viuo, imperatorem. XIIII Kal. Iun.

11 pulso Antonio. 12 Lepidum. 13 durante. florente Antonio. 15 ep. 27 lib. 10. 16 denuntia 17 plus, quam nos perspicias. 18 tam paullo ante hab 19 supplicatione. 20 quod esses obsidione libera 21 per supplicationem indictam. 22 bellicam. 23 t tisper dum tu viues.

VIIII BRVTVS CICERONI S. D

1 Ad senatum quas litteras [2] misi, velim pr perlegas: et, si qua tibi [3] videbunt commutes. necessario me scripsisse, ipse anim vertes. nam cum putarem, Quartam et Marti legion

1 Epistola est petitoria. 2 vt reddantur senatui. commutanda.

legiones [4] mecum futuras, vt [5] Druſo [6] Paulloque placuerat, [7] vobis aſſentientibus: minus de [8] reliquis rebus [9] laborandum exiſtimaui. [10] Nunc vero cum ſim cum [11] tironibus [12] egentiſſimis: valde et meam et veſtram [13] vicem timeam neceſſe eſt. [14] Vicetini me et [15] M. Brutum praecipue [16] obſeruant. His ne quam patiare iniuriam fieri in ſenatu [17] vernarum cauſſa, a te peto. Cauſſam [18] habent optimam, officium [19] in remp. ſummum, genus hominum aduerſariorum [20] ſeditioſum, et incertiſſimum. XII Kal. Iun., [21] Vercellis.

4 poſt mortem conſulum. 5 ſenatori. 6 Aemilio Paullo. 7 reliquo ſenatu. 8 quas cum peterem, non impetrabam. 9 anxie agendum. 10 quando legiones illae ad me perduci noluerunt. 11 nouitiis in re militari. 12 armorum, commeatus et ſtipendii. 13 ſortem. 14 incolae vrbis Vincentiae. 15 fratrem. 16 colunt. 17 quia laeſerunt vernas, homines nequam et abiectos. 18 iudicio Bruti. 19 erga. 20 factioſum. 21 Vercellae erat municipium Galliae Transpadanae.

XX D. BRVTVS IMP. COS. DES CICERONI S. D

[1] Quod pro me non facio, id pro te facere meus in te amor, tuaque [2] officia cogunt, vt timeam. Saepe enim mihi cum eſſet dictum, neque a me [3] contemtum, [4] nouiſſime Labeo Segulius, [5] homo ſui ſimillimus, narrauit mihi, apud

1 Nuntiatoria et ſuaſoria eſt epiſtola. 2 in me. 3 pro nihilo habitum. 4 vltimo tempore. 5 idem.

apud [6] Caesarem se fuisse, multumque sermo-nem de te habitum esse: ipsum Caesarem nihil [7] sane de te questum, nisi [8] dictum, quod dice-ret te dixisse, laudandum [9] adolescentem, or-nandum, [10] tollendum; [11] se non esse [12] com-missurum, vt [13] tolli possit. [14] Hoc ego Labeo-nem credo [15] illi [16] retulisse, aut finxisse [17] di-ctum, non ab [18] adolescente prolatum. [19] Ve-teranos vero pessime [20] loqui, volebat Labeo [21] me credere, et tibi ab iis [22] instare periculum [23] maximeque indignari, quod [24] in decemuiris neque Caesar neque ego habiti essemus: atque omnia ad [25] vestrum arbitrium essent [26] colla-ta. Haec cum audissem, et iam [27] in itinere essem: [28] committendum non putaui, prius Alpes transgrederer, quam quid [29] istic agere-tur, scirem. Nam [30] de tuo periculo, cre-mihi, iactatione verborum, et denuntiatio-[31] periculi, sperare [32] eos, [33] te pertimefa-[34] adolescente impulso, posse magna [35] con-qui praemia: et [36] totam istam cantilenam hoc [37] pendere, vt quamplurimum [38] lucri faci-

Ne

6 Octauium. 7 omnino. 8 ob dicterium. 9 C rem. 10 ambiguum verbum. 11 Caesarem. 12 p rum. 13 occidi. 14 a te dictum esse. 15 Caesari narrasse. 17 esse a Caesare. 18 Caesare. 19 milites de te. 21 vt crederem. 22 imminere. 23 et eos p cipue aegre ferre. 24 inter. 25 qui estis in vrbe. redacta. 27 proficiscerer. 28 quod deberem pati. Romae. 30 quibus innuant, te versari in magno peri 31 in quo verseris. 32 veteranos. 33 si fueris pert factus. 34 Caesare. 35 per eos decemuiros. 36 t hoc, quod isti iactant. 37 ortam esse. 38 lucrent

Neque tamen non te cautum esse volo, et insidias vitantem. nihil enim tua mihi vita potest esse iucundius, neque carius. Illud [39] vide, ne timendo magis timere cogare: et, quibus rebus potest [40] occurri veteranis, [41] occurras. primum, [42] quod desiderant de Decemuiris, [43] facias: deinde, [44] de praemiis, si tibi [45] videtur, agros militum eorum, qui cum Atonio veterani fuerunt, [46] his dandos censeas [47] ab vtrisque nobis. [48] de numis, [49] lente, [50] ac ratione habita [51] pecuniae, senatum de ea re [52] constituturum. [53] Quatuor legionibus iis, quibus agros dandos censuistis, video facultatem fore ex agris [54] Sullanis, et [55] agro Campano. Aequaliter, aut sorte, agros legionibus assignari puto oportere. Haec me tibi scribere non prudentia mea hortatur, sed amor in te, et cupiditas [56] otii, [57] quod sine te [58] consistere non potest. Ego, nisi valde necesse fuerit, ex Italia non excedam. legiones armo, paro: spero, me [59] non pessimum exercitum habiturum ad omnes casus, et impetus hominum. De exercitu,

39 considera. 40 resisti. 41 resistas omnibus rebus, quibus etc. 42 vt ego et Caesar in decemuiris simus. 43 et vt facias. 44 quod attinet ad praemia. 45 vtile. 46 veteranis nostris. 47 a me et Caesare. 48 quos veterani appetunt. 49 tarde, sc. agas. 50 consideratione. 51 publicae. 52 censeas. 53 Martiae. Quartae, Septimae, et vni praeterea Bruti. 54 quos Sulla dictator, municipiis Marii studiosis ademtos publicauerat. 55 ea forte, quam C. Caesar non diuiserat. 56 cessationis a bello. 57 otium. 58 firmum esse. 59 satis vtilem.

citu, quem Pansa habuit, [60] legionem mihi Caesar [61] non remittit. Ad has litteras statim mihi rescribe, tuorumque aliquem mitte, si quid [62] reconditum magis erit, [63] meque scire opus esse putaris. Vale. VIII Kal. Iun., [64] E-poraedia.

60 tironem. 61 quia iam tum Caesar sperare coeperat defectionem militum. 62 occultum. 63 vt ea sciam 64 oppido in Gallia Cisalpina.

XXI M. T. C. D. BRVTO IMP S. D

[1] Dii [2] isti [3] Segulio male faciant! homi nequissimo omnium, [4] qui sunt, q fuerunt, qui futuri sunt. Quid? tu [5] illu tecum solum, aut cum [6] Caesare, qui nemine praetermiserit, quicum loqui potuerit, cui n eadem ista dixerit? Te [7] tamen, mi Brute, amo, vt debeo, quod istud, quidquid esset, n garum me scire voluisti. Signum enim magn amoris [8] dedisti. Nam quod idem Segul ait, veteranos queri, quod tu, et Caesar [9] decemuiris non essetis, vtinam ne ego quid essem! Quid enim molestius? Sed tamen, c ego sensissem, [10] de iis, qui exercitus habere sententiam [11] ferri oportere: iidem illi,

sole

1 Respondet superiori epistolae. 2 contemtibili. Labeoni. 4 hyperbole. 5 locutum. 6 Octauio. licet ille futilis sit. 8 hoc faciendo. 9 numero de virorum. 10 quales erant Brutus et Caesar. 11 de viri crearentur.

solent, reclamarunt. Itaque [12] excepti etiam estis, me vehementer repugnante. Quocirca Segulium [13] negligamus, qui [14] res nouas quaerit: non quo [15] veterem [16] comederit; [17] nullam enim habuit: sed [18] hanc ipsam [19] recentem nouam deuorauit. Quod autem [20] scribis, [21] te, quod pro te ipso non facias, id pro me, vt de me timeas aliquid: omni te, vir optime, mihique carissime Brute, [22] de me metu libero. Ego enim, quae prouideri potuerunt, non fallar in iis: [23] quae cautionem non habebunt, [24] de iis non ita valde laboro. Sim etenim [25] impudens, si plus postulem, quam homini a rerum [26] natura tribui potest. Quod mihi praecipis, vt caueam, ne timendo magis timere cogar: et sapienter, et amicissime [27] praecipis. Sed velim tibi persuadeas, cum te constet excellere hoc genere virtutis, vt nunquam extimescas, nunquam perturbere, [28] me huic tuae virtuti proxime accedere. Quamobrem neque metuam quidquam, et cauebo [29] omnia. Sed vide, ne tua iam, mi Brute, [30] culpa futura sit, si ego quidquam timeam. tuis enim [31] opi-

12 e decemuiratu. 13 contemnamus. 14 immutationem reip. 15 rem. 16 absumserit. 17 rem veterem. 18 rem. 19 recenter a patre acceptam. 20 in principio epistolae. 21 qui de te nihil timeas. 22 solo quidquam de me metuas. 23 quae nullo humano consilio caueri poterunt. 24 si decipiar in iis. 25 inuerecundus in petendo. 26 quae vnicuique limites constituit. 27 mones. 28 me non multo minus imperteritum esse, quam te. 29 metuenda. 30 quia peremtus Antonium non eras.

[31] opibus, et [32] consulatu tuo, etiam si [33] timidi essemus, tamen omnem timorem abiiceremus; praesertim cum persuasum omnibus esset, mihique maxime, nos a te [34] vnice diligi. Consiliis tuis, quae scribis, de quatuor legionibus deque agris assignandis ab [35] vtrisque vestrum vehementer assentior. Itaque cum quidam [36] de collegis nostris [37] agrariam curationem [38] ligurrirent: disturbaui rem, totamque vobis integram [39] reseruaui. Si quid erit occultius et, vt scribis, reconditum, meorum aliquem mittam, [40] quo fidelius ad te litterae perferantur. Vale. Pridie Nonas Iunias.

31 potentia freti. 32 sequentis anni. 33 a natura. 34 maxime. 35 te et Caesare. 36 de decemuiris. 37 agrorum distribuendorum curam. 38 ambirent. 39 seruaram. 40 vt.

XXII M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D.

[1] Cum Ap. Claudio, [2] C. F., summa mihi [3] necessitudo est, multis eius officiis, et meis mutuis, [4] constituta. Peto a te [5] maiorem in modum, vel humanitatis tuae, vel mea caussa, vt eum auctoritate tua, quae plurimum valet, [6] conseruatum velis. Volo te, cum [7] fortissimus vir cognitus sis, etiam clementissimum [8] existimari. Magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem benefi-

1 Epistola est commendatoria. 2 Caii Claudii filio. 3 coniunctio amicitiae. 4 inita. 5 obnixe. 6 saluum esse. 7 in Caesaris nece. 8 iudicari.

tuo esse [9] saluum. [10] Cuius quidem caussa [11] hoc melior debet esse, quod, [12] pietate adductus, propter [13] patris [14] restitutionem [15] se cum Antonio coniunxit. Quare etsi [16] minus veram caussam habebis: tamen [17] vel probabilem aliquam [18] poteris inducere. [19] Nutus tuus potest hominem, [20] summo loco natum, summo ingenio, summa virtute, [21] officiosissimum [22] praeterea, et [23] gratissimum, incolumem in ciuitate retinere. [24] Quod vt facias, ita a te peto, vt maiore studio magisue ex [25] animo petere non possim. Vale.

9 conseruatum. 10 adolescentia. 11 propter hoc. 12 in patrem. 13 sui. 14 videtur pater eius ab Antonio consule in patriam restitutus. 15 alii: *me*. 16 non satis aequam. 17 saltem. 18 vt per litteras commendes. 19 solum iudicium voluntatis. 20 summo genere. 21 in conferendis beneficiis. 22 praeter eas dotes. 23 in reddendis beneficiis. 24 vt incolumem retineas. 25 sententia mea.

XXIII BRVTVS CICERONI S. D

[1] Nos hic valemus recte; et, [2] quo melius valeamus, operam dabimus. Lepidus [3] commode [4] de nobis sentire videtur. Omni timore deposito, debemus libere reip. consulere. Quod si omnia essent [5] aliena, tamen [6] tribus tantis

1 Hortatoria est epistola. 2 vt. 3 bene. 4 de republica. 5 apud Lepidum. 6 Caesaris Octauii, Planci et meo.

tantis exercitibus propriis reip. valentibus, magnum animum habere debebas, [7] quem [8] e semper habuisti, et nunc, fortuna [9] adiuuante augere potes. Quae tibi [10] superioribus litteris mea manu scripsi, [11] terrendi tui caussa [12] homines loquuntur. [13] Si frenum momorderi, peream, si te omnes, quotquot sunt, [14] conantem loqui ferre poterunt. Ego, tibi vt ante scripsi, [15] dum mihi a te litterae veniant, in Italia morabor. Vale. VIII Kal. Iun., Eporaedia.

7 animum. 8 simul. 9 fauente. 10 eodem scriptis. 11 vt te terreant. 12 maxime Labeo Segul. 13 si eos contemseris. 14 nedum loquentem. 15 do

XXIIII M. T. C. BRVTO S. D

[1] Narro tibi: antea [2] subirascebar breuit tuarum litterarum. nunc mihi loqu esse videor. te igitur [3] imitabor. [4] Quam m ta quam paucis? [5] Te recte valere, operam dare, vt quotidie melius: Lepidum [6] comm de sentire: [7] tribus exercitibus [8] quiduis oportere confidere. Si timidus essem: tam ista epistola mihi omnem metum absterst Sed, vt mones, [9] frenum momordi. eten

1 Epistola est responsoria ad superiorem. 2 succens parum. 3 breuiter respondendo ad ea, quae breuiter psisti. 4 quam multas res. 5 scripsisti enim, te etc. vtiliter. 7 Bruti, Planci et Lepidi. 8 quodlibet bo 9 contra impetum vires assumsi.

qui, te incluso, omnem spem habuerim in te, quid nunc [10] putas? Cupio iam [11] vigiliam meam, Brute, tibi tradere: [12] sed ita, vt ne desim [13] constantiae meae. Quod scribis, in Italia te moraturum, [14] dum tibi litterae meae [15] veniant: [16] si per hostem licet, non erraris. [17] multa enim Romae. sin [18] aduentu tuo bellum [19] confici potest, nihil sit [20] antiquius. Pecunia, [21] expeditissima quae erat, tibi decreta est. Habes [22] amantissimum [23] Seruium: nos non [24] desumus. Vale. VIII Idus Iunias.

10 facere. 11 curam reip. 12 cupio tradere. 13 est enim inconstantis, deserere suum munus. 14 donec. 15 afferantur tibi. 16 si hostis quoque in ira permanserit. 17 multa enim dicuntur. 18 statim cum ad hostem peruenires. 19 finiri. 20 carius. 21 paratissima. 22 tui. 23 de Seruio vid. ep. 7 huius libri. 24 tibi.

XXV M. T. C. BRVTO IMP S. D

[1] Exspectanti mihi tuas quotidie litteras, Lupus noster subito denuntiauit, vt ad te scriberem, si quid vellem. Ego autem etsi, quid scriberem, non habebam; [2] acta enim ad te mitti sciebam; [3] inanem autem sermonem litterarum tibi iniucundum esse audiebam: breuitatem secutus sum, [4] te magistro. Scito igitur in te et in [5] collega spem omnem esse.

 De

1 Nuntiatoria est epistola. 2 publica. 3 minime necessarium. 4 qui id re ipsa docuisti. 5 L. Planco.

De [6] Bruto autem [7] nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum praecipis, [8] priuatis [9] literis ad bellum commune vocare non desino: qui vtinam iam adesset! [10] intestinum [11] vrbis malum, quod est non mediocre, [12] minus timeremus. Sed quid ago? [13] non imitor [14] λακωνισμὸν tuum. altera iam [15] pagella [16] procedit. [17] Vince et vale. XIIII Kal. Quintiles.

6 M. Bruto. 7 audiui. 8 mea auctoritate scriptis. 9 meis. 10 internum. 11 senatorum dissensionem. 12 quam nunc timemus. 13 vt constitueram. 14 formam scribendi breuitate Laconica. 15 codicillorum. 16 occupatur scriptura. 17 hostes.

XXVI BRVTVS IMP. CICERONI S. D

1 In maximo meo dolore hoc solatio vtor, quod intelligunt homines, non sine caussa me timuisse [2] ista, quae acciderunt. [3] Deliberent, vtrum [4] traiiciant legiones ex Africa, [5] nec ne; et ex Sardinia Brutum [6] arcessant nec ne: et mihi stipendium dent, an non [7] decernant. Ad senatum litteras misi. Credite mihi, [8] nisi ista omnia ita fiunt, quemadmodum scribo, [9] magnum nos omnes adituros periculum. Rogo te, [10] videte, quibus hominibus

1 Monitoria est epistola ac petitoria. 2 coniunctionem Lepidi cum M. Antonio. 3 ironia cum stomacho. 4 transmittant in Italiam. 5 an non. 6 vocent ad se. 7 dandum. 8 nisi legiones arcessantur. 9 verissimum augurium. 10 attendite.

nibus negotium detis, qui ad me legiones adducant. et [11] fide opus est, et celeritate. Vale. III Non. Iun., ex castris.

11 fidelitate.

XXVII M. T. C. [1] MATIO S. D

[2] Nondum satis [3] constitui, [4] molestiaene plus, an voluptatis, attulerit mihi Trebatius noster, homo cum [5] plenus officii, tum [6] vtriusque nostrum amantissimus. Nam cum [7] in Tusculanum vesperi venissem: postridie ille ad me [8] nondum satis firmo corpore cum esset, mane venit. Quem tum obiurgarem, quod [9] parum valetudini parceret: tum [10] ille, [11] nihil sibi fuisse longius, quam vt me videret. Num quidnam, inquam, noui? [12] Detulit ad me querelam tuam: de qua prius, quam respondeo, pauca praeponam. Qantum memoria repetere praeterita possum: [13] nemo est mihi te amicus antiquior. sed [14] vetustas habet aliquid

1 Doctissimo viro. vid. ep. 15 lib. 7. 2 epistola est excusatoria. 3 scio. 4 doloris. 5 humanissimus. 6 tui et mei. 7 in villam meam Tusculanam. 8 adhuc aliquantulum infirmo. 9 non satis curare dubiam valetudinem. 10 intell. *respondebat.* 11 nihil se magis desiderasse. 12 narrauit. 13 neminem habeo antiquiorem inter amicos te. 14 intercedit quidem inter quosdam notitia non nupera, non tamen tantus amor, quantus inter nos.

aliquid commune cum multis, amor non habet. Dilexi te, quo die cognoui, meque a te dilig [15] iudicaui. Tuus deinde [16] discessus, isque diuturnus, [17] ambitio nostra, et [18] vitae dissi militudo [19] non est passa [20] voluntates nostra [21] consuetudine [22] conglutinari. Tuum tamen erga me animum agnoui multis annis ante [23] bel lum ciuile, cum Caesar [24] esset in Gallia Quod enim [25] vehementer mihi vtile esse pu tabas, nec inutile ipsi Caesari, perfecisti, v ille me diligeret, coleret, haberet in [26] su Multa praetereo, quae [27] temporibus illis inte nos familiarissime dicta, scripta, [28] commu nicata sunt. [29] grauiora enim sunt consecut Et initio belli ciuilis, cum [30] Brundisium ve sus ires ad Caesarem, venisti ad me in [31] Fo mianum. Primum [32] hoc ipsum [33] quan praesertim temporibus [34] illis? Deinde obl tum me putas consilii, sermonis, humanita tuae? quibus rebus interesse memini [35] Tr batium. Nec vero sum oblitus litterarum tu rum, quas ad me misisti, cum Caesari obui venisses in agro, [36] vt arbitror, [37] Trebula Sec

15 existimaui. 16 in Galliam. 17 aemulatio. Matius militarem vitam agebat, Cicero ciuilem. non permisit. 20 animos. 21 familiari conuersatio 22 arcte coniungi. 23 inter Pompeium et Caesar 24 proconsulari potestate. 25 valde. 26 amicis. inter bellum ciuile. 28 hinc inde. 29 turbidiora. cum Caesar ad hanc vrbem castra metaretur. 31 vill Formianam. 32 aduentus tuus in Formianum. 33 qu aestimari debent. 34 tam turbulentis. 35 iurisconsult 36 si recte recordor. 37 Trebula est oppidum Campania

Secutum illud tempus eſt, cum me ad Pompeium [38] proficiſci ſiue [39] pudor meus coëgit, ſiue [40] officium, ſiue [41] fortuna. Quod officium tuum, quod ſtudium vel in abſentem me, vel in [42] praeſentes meos, defuit? quem [43] porro omnes [44] mei et mihi et ſibi te amiciorem iudicauerunt? Veni [45] Brundiſium. oblitumne me putas, qua celeritate, [46] vt primum audieris, ad me [47] Tarento [48] aduolaris? quae tua fuerit aſſeſſio, [49] oratio, [50] confirmatio animi mei, [51] fracti [52] communium miſeriarum metu? Tandem aliquando Romae [53] eſſe coepimus. quid defuit noſtrae familiaritati? in maximis rebus, quonam modo me gererem adverſus Caeſarem, [54] vſus tuo conſilio ſum. In reliquis officiis cui tu tribuiſti, excepto Caeſare, praeter me, vt domum [55] ventitares, horasque multas ſaepe [56] ſuauiſſimo ſermone conſumeres? tum, cum etiam, ſi meminiſti, vt haec [57] φιλοσοφούμενα ſcriberem, tu me [58] impuliſti. Poſt [59] Caeſaris reditum [60] quid tibi [61] maiori curae fuit, quam vt eſſem ego [62] illi

38 in Graeciam. 39 ne partes optimatium deſererem. 40 quo ſemper proſequebar Pompeium. 41 mala. 42 amicos meos. 43 praeterea. 44 familiares mei. 45 oppidum in Calabria. 46 me adeſſe. 47 eſt oppidum in Calabria. 48 citiſſime ad me veneris. 49 ſermo. 50 erectio. 51 deſperantis. 52 bellorum ciuilium. 53 viuere. 54 te adhibui in conſilium. 55 ſaepe venires. 56 gratiſſimis colloquiis. 57 libros philoſophicos. 58 ſuaſiſti. 59 confectis bellis ciuilibus. 60 quae res. 61 maiore diligentia curabatur. 62 Caeſari.

quam [63] familiarissimus? quod effeceras. Quorsum igitur haec oratio longior, quam putaram? Quia sum admiratus, te, qui [64] haec [65] nosse deberes, quidquam a me commissum, quod [66] esset alienum nostra amicitia, credidisse. Nam praeter [67] haec, quae [68] commemoraui, quae testata sunt et [69] illustria, habeo multa occultiora, [70] quae vix [71] verbis exsequi possum. Omnia me tua delectant, sed maxime maxima cum [72] fides in amicitia, [73] consilium, grauitas, constantia, tum [74] lepos, humanitas, [75] litterae. Quapropter [76] redeo nunc ad [77] querelam. Ego te [78] suffragium tulisse in illa lege, primum non credidi: deinde, si credidissem, nunquam id sine alia iusta caussa existimarem te fecisse. [79] Dignitas tua facit, vt [80] animaduertatur, quidquid facias: [81] maliuolentia autem hominum, vt [82] nonnulla, [83] durius, quam a te facta sint, proferantur. [84] ea tu si non audis; quid dicam, nescio. Equidem, si quando audio, tam [85] defendo, quam me scio a te contra [86] iniquos meos solere

63 amicissimus. 64 amicitiam nostram; et tua in me beneficia. 65 scire. 66 repugnaret nostrae necessitudini. 67 testimonia nostrae familiaritatis. 68 narraui. 69 in oculis hominum gesta. 70 secreta. 71 narrare. 72 fidelitas. 73 prudentia in consiliis. 74 suauitas morum. 75 excellens eruditio. 76 venio. 77 qua conquerebaris te accusari quasi inimicum libertatis. 78 assensisse. 79 in qua fuisti constitutus apud Caesarem. 80 diligenter consideretur. 81 inuidia. 82 aliqua. 83 in peiorem partem. 84 malos rumores. 85 te. 86 obtrectatores.

ſolere defendi. Defenſio autem eſt duplex. [87] alia ſunt, quae [88] liquido negare ſoleam, vt de iſto ipſo [89] ſuffragio: alia, quae defendam a te pie fieri et humane, vt de curatione [90] ludorum. Sed te hominem doctiſſimum non [91] fugit, ſi Caeſar [92] rex fuerit, quod mihi quidem videtur, in vtramque partem de tuo [93] officio diſputari poſſe; vel in eam, [94] qua ego vti ſoleo, laudandam eſſe fidem et humanitatem tuam, qua [95] amicum etiam mortuum diligas; vel in eam, qua [96] nonnulli vtuntur, libertatem patriae vitae amici [97] anteponendam. Ex his [98] ſermonibus vtinam eſſent delatae ad te [99] diſputationes meae! Illa vero duo, [100] quae maxima ſunt laudum tuarum, quis aut libentius, quam ego, commemorat; aut ſaepius; te, et non [1] ſuſcipiendi belli ciuilis, grauiſſimum [2] auctorem fuiſſe, et moderandae victoriae? In quo qui mihi non aſſentiretur, inueni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio, [3] familiari noſtro, qui mihi dedit [4] cauſſam harum litterarum. [5] Quibus niſi credideris, me omnis [6] officii et humanitatis [7] expertem iudicaris.

[8] Quo

87 quae de te dicuntur. 88 ſine vllo metu. 89 legis ferendae. 90 funebrium in honorem Caeſaris. 91 later. 92 tyrannus. 93 in illum exhibito. 94 in defenſione tui. 95 Caeſarem. 96 inimici tui. 97 praeferendum eſſe. 98 qui in vtramque partem diſputantur de te. 99 quas ego de te habeo. 100 praecipua capita tuarum laudum. 1 inchoanti. 2 ſuaſorem. 3 amico vtriusque noſtrum. 4 occaſionem. 5 litteris. 6 grati animi. 7 neſcium.

[8] Quo nec mihi [9] grauius quidquam poteſ eſſe, nec a te [10] alienius. Vale.

8 iudicio. 9 ingratius. 10 magis abhorrens.

XXVIII MATIVS CICERONI S. D

[1] Magnam voluptatem ex tuis litteris [2] cepi, quod, quam ſperaram atque optaram, habere te de me opinionem [3] cognoui. De qua etſi non dubitabam; tamen, quia [4] maxi- mi aeſtimabam, vt [5] incorrupta maneret, [6] laborabam. Conſcius autem mihi eram nihil a me [7] commiſſum eſſe, quod boni cu- iusquam [8] offenderet animum. Eo minu credebam, [9] plurimis atque optimis artibu ornato tibi [10] temere quidquam perſuader potuiſſe, praeſertim [11] in quem mea propenſ et perpetua [12] fuiſſet atque eſſet beniuolenti Quod [13] quando, vt [14] volui, ſcio eſſe: re ſpondebo criminibus, quibus tu pro me [15] vt par erat, tua ſingulari [16] bonitate amicitia noſtra, ſaepe reſtitiſti. [17] Nota eni mih

1 Purgatoria eſt epiſtola. 2 accepi. 3 intellexi. 4 multum putabam in eo ſitum eſſe. 5 integra. 6 ſolli- citus eram. 7 factum. 8 laederet. 9 praeditus era Cicero ſapientia et eloquentia. 10 ſine cauſſa. 11 erga. 12 erat enim inter primos amicorum Ciceroni 13 quoniam. 14 optaui. 15 vti aequum erat. 16 beniuolentia. 17 manifeſta.

ſunt, [18] quae [19] in me poſt [20] Caeſaris mortem [21] contulerint. [22] Vitio mihi dant, quod mortem [23] hominis neceſſarii [24] grauiter fero, atque [25] eum, quem dilexi, [26] periiſſe indignor. [27] Aiunt enim, [28] patriae amicitiam praeponendam eſſe: perinde [29] ac ſi iam vicerint, obitum [30] eius reip. fuiſſe vtilem. Sed non agam [31] aſtute. Fateor, me ad iſtum gradum ſapientiae non perueniſſe. Neque enim Caeſarem in diſſenſione ciuili ſum ſecutus: ſed amicum, quanquam [32] re offendebar, tamen non deſerui: neque bellum vnquam ciuile aut etiam cauſſam diſſenſionis [33] probaui, quam etiam [34] naſcentem [35] extingui [36] ſumme ſtudui. Itaque in victoria hominis neceſſarii, neque [37] honoris neque pecuniae dulcedine ſum [38] captus: quibus [39] praemiis reliqui, [40] minus apud eum, quam ego, cum poſſent, [41] immoderate ſunt abuſi. Atque etiam [42] res familiaris mea, [43] lege Caeſaris, diminuta eſt: cuius beneficio plerique, qui Caeſaris morte laetantur, remanſerunt

18 quae crimina. 19 contra me. 20 C. Iulii Caeſaris. 21 fabricauerint. 22 crimini mihi vertunt. 23 amici valde familiaris. 24 triſtis ſum. 25 Caeſarem. 26 interfectum eſſe. 27 inimici mei. 28 amorem patriae praeferendum eſſe amicitiae defuncti Caeſaris. 29 quaſi iam probauerint. 30 Caeſaris. 31 ſine dolo malo. 32 diſcordia. 33 approbaui. 34 in principio. 35 vt extingueretur. 36 maximopere laboraui. 37 ciuilium dignitatum. 38 delectatus. 39 honorum. 40 cum non tantum valerent apud eum, quantum ego. 41 intemperanter. 42 bona mea. 43 per Caeſarem lata.

ferunt in [44] ciuitate. [45] Ciuibus victis ve parceretur, aeque, ac pro mea [46] salute, [47] laboraui. [48] Possum igitur, qui omnes [49] vo luerim incolumes, [50] eum, a quo [51] id impe tratum est, periisse non [52] indignari? cum praesertim iidem homines [53] illi et [54] inuidiae exitio fuerint. [55] Plecteris ergo, inquiunt, [56] quando factum nostrum [57] improbare audes O superbiam inauditam! alios in [58] faci nore gloriari, aliis ne dolere quidem [59] im pune licere! At haec etiam seruis semper [60] libera fuerunt, timerent, gauderent, do lerent, suo potius, quam alterius, [61] arbitrio Quae nunc, vt quidem, [62] isti dictitan [63] libertatis auctores metu nobis [64] extorque re conantur. Sed [65] nihil agunt. nullius ve quam periculi terroribus ab [66] officio, aut a humanitate [67] desciscam. Nullam enim hone stam mortem fugiendam, saepe etiam [68] ap petendam, putaui. Sed quid mihi [69] succen sent, si id opto, vt poeniteat eos sui facti [70] Cupio enim, Caesaris mortem omnibus es

acer

44 Romae. 45 auctor erat moderandae victoriae. 4 vita. 47 operam dedi. 48 nonne mihi igitur licet? 4 laborauerim pro salute omnium. 50 Caesarem. 51 in columitas ciuium. 52 aegre ferre. 53 Caesari. 5 caussa inuidiae. 55 poenas dabis. 56 quandoquidem 57 vituperare. 58 scelerato facto. 59 sine metu poenae 60 licita. 61 iudicio. 62 maliuoli frequenter dicunt 63 libertatis amissae recuperatores. 64 violentia eripe re. 65 incassum laborant. 66 quod Caesari debeo. 6 deficiam. 68 desiderandam. 69 offensi sunt. 70 v dicant, Caesarem immature obiisse.

acerbam. At debeo [71] pro ciuili parte [72] remp. velle saluam. [73] Id quidem me cupere, nisi et ante acta vita et reliqua mea spes, [74] tacente me, [75] probat, [76] dicendo vincere non postulo. Quare [77] maiorem in modum te rogo, vt [78] rem [79] potiorem oratione ducas: mihique, si [80] sentis, expedire recte fieri, credas nullam communionem cum [81] improbis esse posse. An, quod adolescens praestiti, cum etiam [82] errare cum [83] excusatione possem, id nunc, aetate [84] praecipitata, commutem, ac [85] me ipse retexam? Non faciam: neque, quod displiceat, committam, praeterquam quod hominis mihi [86] coniunctissimi ac viri [87] amplissimi doleo [88] grauem casum. Quod si aliter essem [89] animatus, nunquam, quod facerem, negarem; ne et in peccando improbus et in dissimulando timidus ac vanus, existimarer. [90] At [91] ludos, quos Caesaris victoriae [92] Caesar adolescens [93] fecit, curaui. At [94] id ad [95] priuatum officium, non ad statum reip., pertinebat. Quod tamen munus et

71 quia ciuis sum. 72 optare reip. salutem. 73 me quidem velle remp. saluam. 74 etiam si ego taceam. 75 comprobat. 76 verbis. 77 obnixe a te peto. 78 vitam ante actam. 79 existimes plus valere verbis. 80 existimes vtile esse, vt omnia recte fiant. 81 intelligit occisores Caesaris. 82 peccata. 83 aetatis. 84 vergente ad senium. 85 poenitentiam agam priorum meorum factorum. 86 necessarii. 87 in amplissima dignitate constituti. 88 indignam caedem. 89 affectus. 90 obiectio. 91 funebres. 92 Caesar Octauianus. 93 edidit. 94 curatio ludorum. 95 quod amicis debetur.

et [96] hominis amicissimi memoriae ac [97] honoribus praestare, etiam mortui, debui, et optimae spei adolescenti, ac [98] dignissimo Caesare, petenti negare non potui. Veni etiam consulis [99] Antonii saepe domum [100] salutandi caussa: ad quem, qui me [1] parum patriae amantem esse existimant, rogandi quidem aliquid aut auferendi caussa, [2] frequentes ventitasse [3] reperies. Sed quae haec est arrogantia, quod Caesar nunquam [4] interpellauit, quin, quibus vellem, atque etiam quos ipse non diligebat, tamen [5] iis vterer: eos, qui mihi amicum eripuerunt, [6] carpendo me, efficere conari, ne, quos velim, diligam? Sed non vereor, ne aut meae vitae [7] modestia parum valitura sit in posterum contra falsos rumores, aut ne etiam ii, qui me non amant, propter meam in Caesarem constantiam, non malint [8] mei, quam [9] sui, similes amicos habere. Mihi quidem si [10] optata contingent, quod reliquum est vitae, in otio [11] Rhodi [12] degam: sin casus aliquis [13] interpellarit, ita [14] ero Romae, vt [15] recte fieri semper cupiam. Trebatio nostro magnas gratias ago, quod

96 Caesaris. 97 in honorem mortuorum munera populo dabantur. 98 vt in hereditatem Caesaris succedat. 99 M. Antonii. 100 solebant clientes mane patronos salutare. 1 inimicum esse libertati patriae. 2 crebro venisse. 3 cognosces. 4 prohibuit. 5 conuersarer cum iis. 6 increpando. 7 incorrupta vitae ratio. 8 constantes. 9 inconstantes. 10 si e voto succedant omnia. 11 Rhodus insula est. 12 transigam. 13 impediuerit. 14 viuam. 15 bene agi omnia.

quod tuum erga me animum [16] simplicem atque amicum aperuit: et quod [17] eum, quem semper dilexi lubenter, quo magis iure [18] colere atque obseruare deberem, fecit. Bene vale, et me dilige.

16 sincerum. 17 Ciceronem intelligit. 18 venerari.

XXVIIII [1] M. T. C. OPPIO S. D

[2] Dubitanti mihi, quod scit [3] Atticus noster, de hoc toto consilio profectionis, [4] quod [5] in vtramque partem in mentem multa veniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem, [6] iudicium et consilium tuum. nam [7] et scripsisti aperte, quid tibi videretur, et Atticus ad me [8] sermonem tuum pertulit. Semper iudicaui, [9] in te et in capiendo consilio prudentiam summam esse, et in dando fidem: maximeque sum expertus, cum initio [10] ciuilis belli per litteras [11] te consuluissem, quid mihi faciendum esse [12] censeres; eundumne ad [13] Pompeium, an manendum in Italia? Suasisti, vt [14] consulerem dignitati meae. ex quo, quid sentires, intellexi: et sum admiratus fidem tuam

1 Epistola est narratoria. 2 dum dubito. 3 T. Pomponius Atticus. 4 quia. 5 ne abirem et vt proficiscerer. 6 arbitrium. 7 ad me. 8 quem habuisti cum ipso. 9 te esse prudentissimum et fidelissimum. 10 inter Pompeium et Caesarem. 11 consilium tuum quaesiuissem. 12 existimares. 13 postquam Brundisio profugerat. 14 curam gererem dignitatis meae.

tuam et in conſilio dando [15] religionem, quod, cum aliud malle [16] amiciſſimum tuum putares, [17] antiquius tibi [18] officium meum, quam illius voluntas, fuit. Equidem et [19] ante hoc tempus te dilexi, et ſemper, me a te diligi, ſenſi. Et cum [20] abeſſem atque [21] in magnis periculis eſſem, et me abſentem et [22] meos praeſentes a te [23] cultos et defenſos eſſe memini. Et poſt meum [24] reditum quam familiariter mecum vixeris, quaeque ego de te et ſenſerim et praedicarim, omnes, [25] qui ſolent haec animadvertere, teſtes habemus. [26] Grauiſſimum vero iudicium de mea fide et de conſtantia feciſti, cum, poſt mortem Caeſaris, totum te ad amicitiam meam contuliſti. Quod tuum iudicium niſi mea ſumma [27] beniuolentia erga te omnibusque [28] meritis comprobaro, ipſe me hominem non putabo. Tu, mi Oppi [29] conſeruabis amorem tuum; etſi [30] more magis hoc quidem ſcribo, quam [31] quo te admonendum putem: [32] meaque omnia tuebere: quae [33] tibi ne ignota eſſent, Attico mandaui. A me autem, cum paullum otii nacti erimus, [34] vberiores

15 pietatem. 16 Caeſarem. 17 potius. 18 qu[illegible] Pompeium ſequi debebam. 19 ante tempus belli ciuilis. 20 in exilio. 21 erat enim Ciceroni aqua et igni interdictum. 22 propinquos meos. 23 in tutelam tuam ſuſceptos. 24 in vrbem. 25 qui talia notant. 26 grauiſſime iudicaſti de fide et conſtantia in amore tui. 27 amore. 28 beneficiis. 29 conſtans eris in amore tuo. 30 more ſolito. 31 vt. 32 rerum mearum curam geres. 33 vt ſcires. 34 copioſiores.

riores litteras exſpectato. [35] Da operam, vt valeas. [36] Hoc mihi gratius facere nihil potes.

35 cura. 36 hac re.

LIBER DVODECIMVS

AD C. CASSIVM ET CAETEROS

I [1] M. T. C. C. CASSIO S. D

[2] Finem nullam facio, mihi crede, Caſſi, de te, et de Bruto [3] noſtro, id eſt, de tota rep., cogitandi, [4] cuius omnis ſpes in [5] vobis eſt, et in D. Bruto: [6] quam quidem iam habeo ipſe meliorem, rep. a Dolabella [7] meo praeclariſſime [8] geſta. [9] Manabat enim illud [10] malum vrbanum, et ita [11] corroborabatur quotidie, vt ego quidem et [12] vrbi et [13] otio diffiderem vrbano. Sed ita [14] compreſſa eſt, vt mihi videamur omne iam ad tempus ab illo duntaxat [15] ſordidiſſimo periculo tuti futuri. [16] Reliqua magna ſunt et multa, ſed [17] poſita omnia in vobis:

1 Narratoria, lamentatoria et adhortatoria eſt epiſtola. 2 nunquam deſiſto. 3 M. Bruto. 4 reipublicae. 5 te et M. Bruto. 6 ſpem. 7 genero meo. 8 adminiſtrata. 9 extendebatur. 10 ſeditio. 11 vires acquirebat. 12 ſaluti vrbis. 13 tranquillitati. 14 ſeditio. 15 a ſeruis imminente. 16 quae reſtant. 17 in poteſtate veſtra ſunt.

vobis: quanquam [18] primum quidque [19] expli-cemus. Nam, vt adhuc quidem actum est, non [20] regno, sed [21] rege liberati videmur. inter-fecto enim [22] rege, [23] regios omnes nutus tue-mur. Neque vero id solum, sed etiam, quae [24] ipse ille, si viueret, non faceret, ea nos quasi cogitata ab illo, [25] probamus. Nec eius quidem rei finem video. [26] Tabulae fi-guntur: [27] immunitates dantur: pecuniae maximae [28] describuntur: [29] exules [30] redu-cuntur: senatus consulta falsa [31] referuntur: vt tantummodo odium illud hominis [32] impu-ri, et seruitutis dolor depulsus esse videatur: resp. iaceat in his perturbationibus, in quas eam ille coniecit. Haec omnia vobis sunt [33] expedienda. nec hoc [34] cogitandum, [35] satis iam habere remp. a vobis. Habet illa quidem tantum, [36] quantum nunquam mihi in men-tem venit optare: sed contenta non est, et pro magnitudine et animi et beneficii vestri a vobis magna [37] desiderat. Adhuc vlta su-iniurias est per vos [38] interitu tyranni: nihil amplius. [39] Ornamenta vero sua quae rec-perau

18 quodcunque se tempore primum opportunum o-tulerit. 19 declaremus. 20 tyrannide. 21 Caesa- 22 Caesare. 23 quae Antonius ex commentariis refe- 24 C. Iulius Caesar. 25 comprobamus. 26 leg- nouarum tabulae affiguntur. 27 militibus Caes- mortem vlturis. 28 assignantur. 29 vt Sex. Clodi- 30 in vrbem. 31 in aerarium. 32 Caesaris. 33 - tricanda. 34 est. 35 officiorum. 36 quantum - nunquam fui ausus optare. 37 expetit. 38 caede, quaenam ornamentorum suorum.

perauit? [40] an, quod ei mortuo paret, quem viuum [41] ferre non poterat? Cuius [42] aera refigere debebamus, eius etiam [43] chirographa defendimus? [44] At enim ita decreuimus. Fecimus id quidem [45] temporibus cedentes, quae valent in rep. plurimum: ſed immoderate [46] quidam et ingrate noſtra facilitate abutuntur. Verum haec propediem, et multa alia [47] coram. Interim velim ſic tibi perſuadeas, mihi cum reip., [48] quam ſemper habui cariſſimam, tum amoris noſtri cauſſa, maximae curae eſſe tuam dignitatem. [49] Da operam, vt valeas.

40 hoc ornamentum. 41 tolerare. 42 leges, aeri incisas, tollere. 43 litteras, eius manu ſcriptas. 44 occupatio. 45 iniquitati temporum. 46 Antonius et eius ſequaces. 47 cum vna erimus. 48 quae mihi ſemper fuit cariſſima. 49 cura.

II M. T. C. CASSIO S. D

[1] Vehementer laetor, [2] tibi [3] probari ſententiam et [4] orationem meam; [5] qua ſi ſaepius vti liceret, [6] nihil eſſet negotii, libertatem et remp. recuperare. Sed homo [7] amens et perditus, multoque [8] nequior, quam [9] ille ipſe, quem tu [10] nequiſſimum occiſum eſſe dixiſti,

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 a te. 3 laudari. 4 Philippicam ſecundam. 5 oratione. 6 facillimum eſſet. 7 Antonius. 8 peior. 9 Caeſar. 10 eo quod nequiſſimus eſſet.

dixisti, [11] caedis initium quaerit; [12] nullamque aliam ob caussam me auctorem fuisse Caesaris interficiendi criminatur, nisi vt in me [13] veterani incitentur. Quod ego periculum non extimesco, [14] modo [15] facti vestri gloriam cum mea laude communicet. Ita nec Pisoni qui in [16] eum primus inuectus est, nullo assentiente; nec mihi, [17] qui idem tricesimo post die feci; nec P. Seruilio, qui [18] me est consequutus, [19] tuto in senatum venire licet. Caedem enim [20] gladiator [21] quaerit, [22] eiusque initium a. d. XIIII Kal. Octobres a me se facturum putauit. At quam paratus venerat, cum in [23] villa Metelli [24] complures dies [25] commentatus esset. Quae autem in [26] lustris et vino [27] commentatio potuit esse? Itaque omnibus est visus, vt ad te antea scripsi, [28] suo more vomere, non dicere. Quare quod scribis, te confidere, auctoritate et eloquentia nostra aliquid profici posse: [29] nonnihil, [30] vt in tantis malis, est [31] profectum. Intelligit enim populus Romanus, [32] tres esse [33] consulares, qui quia, quae de rep. bene senserint, libere loqui

su

11 vitae meae insidiatur. 12 non ob vllam aliam caussam. 13 milites. 14 dummodo. 15 tyrannicidii. Antonium. 17 qui etiam in Antonium sum inuectus. idem dicendo sententiam meam sequutus est. 19 periculo. 20 Antonius. 21 facere. 22 caedis. 23 burtino. 24 multos. 25 excogitauisset modum mei interficiendi. 26 lupanaribus. 27 meditatio. 28 olim Narbone etiam in hospitum mensas vomuit. aliquid. 30 vt fieri potuit in tantis malis. 31 vtiliter factum. 32 Pisonem nempe, Seruilium et me. 33 consulatum gesserunt.

ſunt, [34] tuto in ſenatum venire non poſſint. Nec eſt praeterea quod quidquam [35] exſpectes. Tuus enim [36] neceſſarius [37] affinitate noua delectatur. itaque [38] iam non eſt ſtudioſus ludorum, [39] infinitoque fratris tui plauſu [40] dirumpitur. Alter item affinis nouis [41] commentariis Caeſaris [42] delinitus eſt. Sed haec [43] tolerabilia. illud non ferendum, quod eſt, qui [44] veſtro anno conſulem filium ſuum futurum putet, ob eamque cauſſam ſe huic [45] latroni deſeruire [46] prae ſe ferat. Nam L. Cotta, familiaris meus, fatali quadam [47] deſperatione, vt ait, [48] minus in ſenatum venit. L. Caeſar, [49] optimus et fortiſſimus ciuis, [50] valetudine impeditur. Ser. Sulpicius, [51] et ſumma auctoritate, et optime [52] ſentiens, non [53] adeſt. Reliquos, exceptis [54] deſignatis, ignoſce mihi, [55] ſi non numero conſulares. Habes [56] auctores conſilii publici: qui numerus etiam [57] bonis rebus exiguus eſſet: quid cenſes [58] perditis? Quare ſpes eſt omnis in vobis: qui ſi idcirco

34 ſine periculo. 35 a conſularibus caeteris. 36 M. Lepidus. 37 M. Antonii. 38 iam non amant amplius ludos. 39 propter infinitum plauſum, fratri tuo L. Caſſio datum. 40 inuidia et dolore. 41 tabulis teſtamenti ab Antonio prolatis. 42 obiectatus. 43 ſc. ſunt. 44 anno vobis deſtinato. 45 Antonio. 46 indiciis apertis oſtendat. 47 qua putat, in fatis eſſe, vt reſpublica Romana a tyrannis occupetur. 48 non frequenter. 49 amantiſſimus reip. 50 aegritudine. 51 in ſenatum venire. 52 de republica. 53 non eſt in vrbe. 54 conſulibus 55 ſi non exiſtimo dignos, qui inter conſulares referantur. 56 quorum auctoritate et conſilio reſp. nititur. 57 florente republica. 58 republica.

abestis, vt sitis [59] in tuto, [60] ne in vobis quidem. [61] sin aliquid dignum vestra gloria cogitatis; velim, [62] saluis nobis: [63] sin id minus, res tamen publica per vos breui tempore ius suum recuperabit. Ego [64] tuis neque [65] desum neque deero; qui siue ad me referent, siue non: mea tibi [66] tamen beniuolentia fidesque praestabitur. Vale.

59 extra pericula. 60 non etiam in vobis spes est. 61 sed si. 62 antequam opprimamur ab inimicis. 63 si vero id non fiet nobis saluis. 64 necessariis tuis. 65 auxilio et officio. 66 nihilominus.

III M. T. C. C. CASSIO S. D

1 Auget tuus [2] amicus furorem in dies. Primum in statua, quam [3] posuit in Rostris inscripsit [4] PARENTI OPTIME [5] MERITO: vt non modo [6] sicarii, sed iam etiam [7] parricidae, iudicemini. Quid dico iudicemini? iudicemur potius. vestri enim [8] pulcerrimi facti ille [9] furiosus me [10] principem dicit fuisse. Vtinam quidem fuissem! molestus nobis non esset. [11] Sed hoc [12] vestrum est: quod [13] cum [14] praeteriit, vtinam haberem, quid [15] vobis darem.

1 Epistola est nuntiatoria. 2 Antonius. 3 Caesari. 4 patriae. 5 de patria. 6 dolosi homicidae. 7 percussores parentis patriae. 8 caedes Iulii Caesaris. 9 Antonius. 10 praecipuum auctorem. 11 correctio. 12 interficere Antonium. 13 quandoquidem. 14 negligentia vestra. 15 dare possem.

darem conſilii! Sed [16] ne mihi quidem ipſe reperio, quid faciendum ſit. Quid enim eſt, quod contra vim ſine vi fieri poſſit? Conſilium autem omne hoc eſt [17] illorum, vt [18] mortem Caeſaris perſequantur. Itaque [19] a. d. vi Non. Octobres [20] productus in [21] concionem a [22] Canutio, [23] turpiſſime [24] ille quidem diſceſſit, ſed tamen ea dixit de conſeruatoribus patriae, quae dici deberent de [25] proditoribus. De me quidem [26] non dubitant, quin omnia [27] de meo conſilio et vos feciſſetis, et Canutius faceret. Caetera cuiusmodi ſint, [28] ex hoc iudica, quod [29] legato tuo [30] viaticum eripuerunt. Quid [31] eos [32] interpretari putas, cum [33] hoc faciunt? ad hoſtem [34] ſcilicet portari. O rem miſeram! [35] dominum ferre non potuimus: [36] conſeruo ſeruimus. Et tamen, me quidem [37] fauente magis, quam [38] ſperante, etiam nunc [39] reſidet ſpes in [40] virtute tua. Sed vbi ſunt copiae? [41] De reliquo malo [42] te ipſum loqui tecum, quam dicta noſtra cognoſcere. Vale.

16 nec reperio, quid mihi ſit faciendum. 17 Antonii et amicorum. 18 vlciſcantur interfectores Caeſaris. 19 ſecundo die Octobris. 20 Antonius. 21 conuentum. 22 tribuno plebis. 23 vexatus a Tiberio Canutio. 24 Antonius. 25 patriae. 26 audacter. 27 ex. 28 quod dicturus ſum. 29 erat Caſſius Syriae proconſul. 30 ad viam faciendam. 31 Antonius cum ſociis. 32 innuerem. 33 viaticum eripiunt. 34 interpretantur ſcilicet viaticum portari ad hoſtem. 35 Caeſarem. 36 Antonio. 37 optante. 38 quia non vero ſimile, malum hoc poſſe expugnari. 39 poſita eſt. 40 fortitudine. 41 quod ad reliquum attinet. 42 te conſilium capere a te ipſo.

IIII M. T. C. CASSIO S. D

1 Vellem [2] Idibus Martiis me ad [3] coenam i
vitasses : [4] reliquiarum nihil fuisse
Nunc me [5] reliquiae vestrae [6] exercent, e
quidem [7] praeter caeteros me : quanquam egre
gios [8] consules habemus, sed turpissimos [9] con
sulares: senatum fortem, sed [10] infimo quen
que honore fortissimum. Populo vero [11] nil
fortius, nihil melius, Italiaque vniuersa. Ni
autem [12] foedius [13] Philippo et [14] Pisone, [15]
gatis, nihil [16] flagitiosius: qui cum essent mi
vt Antonio ex senatus [17] sententia [18] cert
res renuntiarent, cum ille earum [19] rerum nu
[20] paruisset, [21] vltro ab illo ad nos intolerabil
postulata retulerunt. Itaque ad nos [22] co
curritur, factique iam in re [23] salutari [24] p
pulares sumus. Sed tu quid ageres, quid [25] act
rus, vbi denique esses, nesciebam. Fama nu
tiab

1 Epistola est nuntiatoria. 2 decimo quinto die M
tii. 3 caedem Caesaris. 4 simul enim Antonium o
cidissemus. 5 Antonius. 6 afficiunt me cura. 7 pl
quam omnes alios. 8 Hirtium et Pansam. 9 vi
consulatu functos. 10 infimos quosque honore.
habemus. 12 turpius. 13 L. Marco Philippo.
L. Calpurnio Pisone. 15 ad Antonium missis. 16
lestius. 17 voluntate. 18 quas in mandatis habeba
19 quas ex senatus sententia denuntiabant. 20 ob
diens fuisset. 21 insuper et sponte sua. 22 ab omnibu
23 quae ad salutem publicam spectat. 24 fautores p
puli. 25 esses.

tiabat, te esse in [26] Syria: [27] auctor erat nemo. De [28] Bruto, [29] quo propius est: [30] eo [31] firmiora videntur esse, quae nuntiantur. Dolabella valde vituperabatur ab hominibus non [32] insulsis, quod tibi tam cito succederet, cum tu [33] vix dum triginta dies in Syria fuisses. Ita [34] constabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus et tua et Bruti est, quod exercitum praeter [35] spem existimamini [36] comparasse. Scriberem plura, si rem caussamque [37] nossem. Nunc quae scribo, scribo ex opinione hominum atque [38] fama. Tuas litteras auide exspecto. Vale.

26 Asiae prouincia. 27 certus assertor. 28 M. Bruto. 29 quanto. 30 tanto. 31 certiora. 32 imprudentibus. 33 vix adhuc. 34 constans opinio. 35 omnium. 36 acquisiuisse. 37 cognoscerem. 38 rumore.

V M. T. C. CASSIO S. D

[1] Hiemem credo adhuc prohibuisse, [2] quo minus de te certum haberemus, quid ageres, [3] maximeque vbi esses. Loquebantur omnes [4] tamen, credo, quod [5] volebant; in Syria te esse, habere [6] copias. Id autem eo facilius credebatur, quia simile vero videbatur. [7] Brutus [8] quidem noster egregiam laudem est consequutus. [9] Res enim tantas gessit, tamque

 inopi-

1 Est epistola nuntiatoria. 2 vt non. 3 praecipue. 4 tametsi nihil certi haberemus. 5 optabant. 6 militares. 7 M. Brutus. 8 certe. 9 Macedoniam, Illyricum potestate retinuit.

inopinatas, vt [10] eae cum per se [11] gratae essent, tum [12] ornatiores propter celeritatem. Quod si tu ea tenes, quae putamus: magnis [13] subsidiis [14] fulta resp. est. A prima enim [15] ora Graeciae vsque ad Aegyptum optimorum ciuium [16] imperiis muniti erimus et [17] copiis. Quanquam, nisi me [18] fallebat, res sic habebat, vt totius belli omne [19] discrimen in D. Bruto positum videretur: qui si, vt sperabamus, [20] erupisset [21] Mutina, nihil belli reliquum fore videbatur. Paruis omnino iam copiis obsidebatur, [22] quod magno [23] praesidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem [24] Claternae noster [25] Hirtius: ad [26] Forum Cornelium [27] Caesar, vterque cum firmo exercitu: magnasque Romae [28] Pansa copias ex delectu Italiae comparat. hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi considerate, vt mihi [29] crebris litteris significat, acturus videbatur. Praeter Bononiam, [30] Regium Lepidi, Parmam, totam [31] Galliam tenebamus [32] studiosissimam reip. Tuos etiam [33] clientes Transpadanos mirifice coniunctos cum [34] caussa habebamus. Erat [35] firmissimus sena-

tus

10 res. 11 vtiles. 12 pulcriores. 13 auxiliis. 14 sustentata. 15 extremitate. 16 magistratibus. 17 militaribus. 18 opinio. 19 periculum. 20 vi imperii in hostes fecisset. 21 ex ea vrbe. 22 quia. 23 multitudine militum. 24 est oppidum in Gallia Cispadana. 25 consul. 26 oppidum in Lingonibus. 27 Octauius. 28 alter consul. 29 frequentibus. 30 oppidum in Gallia Cispadana. 31 Cisalpinam. 32 fauentissimam. 33 tuo patrocinio. 34 quam fouemus. 35 fortissimus.

tus, exceptis [36] consularibus: ex quibus vnus L. Caesar firmus est, et [37] rectus. Ser. Sulpicii [38] morte magnum [39] praesidium amisimus. Reliqui partim [40] inertes, partim [41] improbi: [42] nonnulli inuident eorum laudi, quos in rep. probari vident. Populi vero Romani totiusque Italiae mira consensio est. Haec erant fere, quae tibi nota esse vellem. Nunc autem opto, vt ab istis Orientis partibus virtutis tuae lumen eluceat. Vale.

36 iis, qui consulatum gesserant. 37 probus. 38 per mortem. 39 protectorem salutis nostrae. 40 sunt. 41 pessimi. 42 aliqui.

VI M. T. C. CASSIO S. D

[1] Qui status rerum fuerit [2] tum, [3] cum has litteras [4] dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono et optime de rep. sentiente. Nam [5] quid dicam, cupidissimo tui, qui, domo et [6] fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi [7] ne commendo quidem. aduentus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibique persuadeas, omne [8] perfugium bonorum in te et [9] Bruto esse positum, si, quod [10] nolim, aduersi

1 Epistola est nuntiatoria et commendatitia. 2 tunc. 3 quando. 4 ad te. 5 propter quid. 6 diuitiis omnibus. 7 non. 8 spem se per fugam seruandi. 9 Marco. 10 euenire.

aduersi [11] quid [12] euenerit. [13] Res, cum haec scribebam, erat in [14] extremum deducta [15] discrimen. Brutus enim Mutinae vix iam [16] sustinebat. [17] Qui si conseruatus erit, vicimus; [18] sin, quod dii omen auertant, omnis [19] omnium cursus est ad vos. [20]. Proinde fac animum tantum habeas, tantumque apparatum, quanto opus [21] est ad vniuersam remp. recuperandam. Vale.

11 aliquid. 12 bonis reip. fautoribus. 13 bellica. 14 summum. 15 periculum. 16 vim obsidentium. 17 Brutus. 18 si non. 19 bonorum. 20 ideo. 21 si habere.

VII M. T. C. CASSIO S. D

1 Quanto studio [2] dignitatem tuam et in senatu et [3] ad populum defenderim, ex [4] tuis te malo, quam ex me, cognoscere. Quae mea sententia in senatu facile [5] valuisset, nisi Pansa vehementer obstitisset. [6] Ea sententia dicta, productus sum in [7] concionem a tribuno pl., M. Seruilio. Dixi de te, quae potui, [8] tanta contentione, quantum [9] forum est; tanto clamore consensuque populi, vt nihil vnquam simile viderim. [10] Id velim mihi [11] ignoscas, [12] quod

1 Est epistola narratoria et hortatoria. 2 honorem. 3 in oratione ad populum. 4 domesticis. 5 fuisset approbata. 6 postquam esset dicta ea sententia. 7 conventum populi. 8 tanta animi vocisque intentione. 9 in quod populus conuenit. 10 quod tanta contentione caussam tuam egerim. 11 condones.

[12] quod inuita [13] ſocru tua fecerim. [14] Mulier timida verebatur, ne Panſae animus offenderetur. [15] In concione quidem Panſa dixit, matrem quoque tuam, et fratrem, illam a me ſententiam noluiſſe dici. Sed me [16] haec non mouebant: alia malebam. fauebam [17] et reip., cui ſemper faui, et dignitati ac gloriae tuae. Quod autem et in ſenatu pluribus verbis diſſerui, et dixi in concione: in eo velim [18] fidem meam liberes. promiſi enim et prope [19] confirmaui, te non exſpectaſſe, nec exſpectaturum decreta noſtra, ſed [20] teipſum [21] tuo more remp. defenſurum, et quanquam nihil [22] dum audieramus, nec vbi eſſes, nec quas copias haberes: tamen ſic [23] ſtatuebam, omnes, quae in iſtis [24] partibus eſſent opes copiasque, [25] tuas eſſe: per teque Aſiam prouinciam confidebam iam reip. recuperatam. [26] Tu fac in augenda [27] gloria teipſum vincas. Vale.

12 propterea quod. 13 vxoris tuae matre. 14 ſocrus tua Seruilia. 15 coram populo. 16 quae ſocrus tua et Panſa obiecerunt. 17 pariter. 18 facias, vt ego pollicitus ſum, te eſſe facturum. 19 aſſerui. 20 proprio iudicio. 21 vt ſoles. 22 tunc. 23 in animum inducebam. 24 regionibus. 25 a tuis partibus ſtare. 26 plus facias, quam adhuc feciſti. 27 tua.

VIII M. T. C. CASSIO S. D

[1] Scelus affinis tui, Lepidi, ſummamque [2] leuitatem et inconſtantiam, [3] ex actis, quae ad te

1 Epiſtola eſt narratoria, et adhortatoria. 2 mutabilitatem in fide, 3 ſcriptis publicis.

te mitti certo ſcio, cognoſſe te arbitror. Itaque nos, [4] confecto bello, vt [5] arbitrabamur, renouatum bellum gerimus, ſpemque omnem in D. Bruto et Planco habebamus: [6] ſi verum quaeris, in te et in meo Bruto non ſolum [7] praeſens perfugium, ſi, quod nolim, aduerſi quid [8] acciderit, ſed etiam ad [9] confirmationem perpetuae libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, [10] quae vellemus: ſed [11] certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem et [12] praeſenti iudicio et [13] reliqui temporis exſpectatione ſcito eſſe. [14] Hoc tibi propoſito, fac vt ad [15] ſumma [16] contendas. Nihil eſt [17] tantum, quod non populus Romanus a te perfici atque obtineri poſſe iudicet. Vale.

4 poſtquam bellum eſſet finitum. 5 exiſtimabamus. 6 vt, quod verum eſt, dicam. 7 hoc tempore. 8 nobis et reipublicae. 9 ſtabilitionem. 10 videlicet, quod a republica ſtares. 11 veraces. 12 quod iam fertur de te ob res peractas. 13 ob ea, quae homines ſperant te geſturum eſſe. 14 praemio. 15 conſummationem re. 16 toto conatu eas. 17 tam magnum.

VIIII M. T. C. CASSIO S. D

1 Breuitas tuarum litterarum me [2] quoque breuiorem in ſcribendo facit: et, vere vt dicam, non ſatis occurrit, quid ſcribam. Noſtras enim res in [3] actis perferri ad te, certo ſcio; [4] tuas autem ignoramus. Tanquam [5] enim clauſa ſit Aſia

1 Epiſtola eſt narratoria et hortatoria. 2 etiam. 3 inſtrumentis de actis publicis. 4 res. 5 quia nihil perfertur ad nos.

Asia, sic nihil perfertur ad nos, praeter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem [6] constantes, sed adhuc sine [7] auctore. Nos [8] confectum bellum cum putaremus: repente a Lepido [9] tuo in [10] summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam reip. spem in te et in tuis copiis esse. Firmos omnino [11] exercitus habemus; sed tamen, vt omnia, vt spero, prospere procedant, [12] multum interest te [13] venire. Exigua est enim spes reip. Nam [14] nullam non libet dicere: sed, quaecunque est, ea [15] despondetur anno [16] consulatus [17] tui. Vale.

6 continuatos. 7 certo assertore. 8 finitum. 9 affine. 10 maximam. 11 Bruti et Planci. 12 multae vtilitatis est. 13 in Italiam. 14 spem reipublicae esse. 15 promittitur. 16 qui sequi solet praeturam. 17 et M. Bruti.

X M. T. C. CASSIO S. D

[1] Lepidus, tuus affinis, meus familiaris, pridie Kal. [2] Quintiles sententiis omnibus hostis a senatu iudicatus est, caeterique, qui [3] vna cum illo a rep. defecerunt, quibus tamen ad [4] sanitatem redeundi ante Kal. Septembres potestas [5] facta est. Fortis sane [6] senatus, sed maxime spe subsidii tui. Bellum quidem, cum haec scribebam, [7] sane magnum erat, [8] scelere, et

 [9] leui-

1 Epistola est narratoria et hortatoria. 2 Iulii mensis. 3 pariter. 4 meliorem mentem. 5 remissa a senatu. 6 est. 7 valde. 8 perfidia.

[9] leuitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie [10] quae volumus, audimus, sed adhuc sine [11] capite, sine auctore, rumore [12] nuntio. Quod [13] cum ita esset, tamen [14] litteris tuis, Nonis Maiis ex castris datas acceperamus, ita persuasum erat ciuitati, vt illum iam oppressum omnes arbitrarentur, te autem in Italiam venire cum exercitu: vt, si haec ex [15] sententia [16] confecta essent, consilio, atque auctoritate tua; [17] sin quid forte [18] titubatum esset, vt [19] fit in bello, exercitu tuo [20] niteremur. Quem quidem ego [21] exercitum, quibuscunque potero rebus, ornabo: [22] cuius rei tum tempus erit, cum, quid [23] opis reip. laturus exercitus sit, aut quid iam tulerit, [24] notum esse coeperit. Nam adhuc tantum [25] conatus audiuntur, optimi illi quidem et praeclarissimi, sed [26] gestae res exspectatur: [27] quam [28] quidem aut iam esse aliquam, aut [29] appropinquare confido. Tua virtute et magnitudine animi nihil est [30] nobilius. Itaque optamus, vt quamprimum te in Italia videamus. remp. nos habere arbitrabimur, si [31] vos habebimus. Praeclare viceramus, nisi spoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepisset Antonium. Itaque nunquam tanto odio ciuitati Antonius fuit, quanto est Lepidus.

9 inconstantia. 10 eum oppressum esse. 11 certo assertore. 12 nuntiante. 13 quamuis. 14 duodecimi huius libri. 15 voluntate. 16 absoluta. 17 sed si. 18 vacillatum. 19 fieri solet. 20 fulciremur. 21 tuum. 22 exercitus ornandi. 23 auxilii. 24 constare. 25 non effectus. 26 Dolabella oppressus. 27 rem gestam. 28 certe. 29 proxime futuram. 30 illustrius. 31 te et Brutum.

dus. [32] Ille enim ex turbulenta rep., [33] hic [34] ex pace et victoria bellum excitauit. [35] Huic oppositos [36] consules designatos habemus: in [37] quibus est magna illa quidem spes, sed anceps cura propter incertos exitus praeliorum. Persuade tibi igitur, in te et in [38] Bruto tuo esse omnia: vos exspectari; Brutum quidem [39] iam iamque. Quod si, vt spero, victis hostibus nostris, veneritis: tamen auctoritate vestra resp. [40] exsurget et in aliquo statu tolerabili [41] consistet. Sunt enim permulta, [42] quibus erit medendum, etiamsi resp. satis esse videbitur sceleribus hostium liberata. Vale.

32 Antonius. 33 Lepidus. 34 vbi pacem habuisset respublica propter victoriam. 35 Lepido cum Antonio. 36 D. Brutum et L. Plancum. 37 consulibus desig natis. 38 Marco. 39 in singula momenta. 40 extolletur. 41 durabit. 42 quibus remedia erunt adhibenda.

XI CASSIVS [1] PROCOS. CICERONI S. D

[2] Si vales, bene est: ego quidem valeo. In Syriam me profectum esse scito ad [3] L. Murcum, et [4] Q. Crispum, imperatores. [5] Viri fortes optimique ciues, posteaquam audierunt, quae Romae gererentur, [6] exercitus mihi tradiderunt; ipsique mecum vna fortissimo animo remp. administrant.

1 Syriae nempe. 2 est nuntiatoria et hortatoria epistola. 3 L. Statium Murcum. 4 Q. Martium Crispum. 5 L. Murcus et Q. Crispus. 6 quas secum habebant.

nistrant. Item legionem, quam [7] Q. Caecili Bassus habuit, ad me venisse scito: quatuorq legiones, quas [8] A. Allienus ex Aegypto ed xit, traditas ab eo mihi esse scito. [9] Nunc cohortatione non puto indigere, vt nos absen tes, remque publicam, quantum opus est, d fendas. Scire te volo, firma praesidia vob senatuique non deesse, vt optima [10] spe [11] maximo animo remp. defendas. [12] Reliq tecum [13] aget L. Carteius, familiaris meus. Val Data [14] Nonis Martiis, ex [15] castris Taricheis.

7 qui praeerat ei legioni. 8 legatus Dolabellae. postquam reip. studemus. 10 victoriae. 11 ad r stendum inimicis. 12 caetera. 13 anno fere reuolu 14 post caedem Caesaris. 15 positis ad Taricheam.

XII CASSIVS PROCOS. CICERON S. D

1 Si vales, bene est: ego quidem valeo. Le tuas litteras, in quibus mirificum tuum e ga me amorem recognoui. Videbaris enim no solum fauere nobis; [2] id quod et [3] nostra reip. caussa semper fecisti: sed etiam graue curam suscepisse, [4] vehementerque esse de no bis sollicitus. Itaque [5] quod te primum existi mare putabam, nos [6] oppressa rep. quiescen non posse: deinde, cum [7] suspicarere, n [8] molir

1 Epistola est nuntiatoria et petitoria. 2 quia semp fauisti nobis. 3 tam ob priuatum bonum, quam ob pu blicum. 4 valde. 5 quia. 6 si respublica sit oppre 7 suspicareris.

[8] moliri, [9] quod te ſollicitum eſſe et de ſalute noſtra et de rerum euentu putabam: [10] ſimul ac [11] legiones accepi, quas A. Allienus eduxerat ex Aegypto, [12] ſcripſi ad te, [13] tabellariosque [14] complures Romam miſi. Scripſi etiam ad ſenatum litteris, [15] quas reddi vetui prius, quam tibi [16] recitatae eſſent: ſi forte [17] mei [18] obtemperare mihi voluerint. Quod ſi litterae perlatae non ſunt, non dubito, quin Dolabella, qui, [19] nefarie [20] Trebonio [21] occiſo, Aſiam occupauit, tabellarios meos [22] deprehenderit, litterasque interceperit. Exercitus omnes, qui in Syria fuere, teneo. Habui paullulum [23] morae, dum [24] promiſſa militibus perſoluo. nunc iam ſum expeditus. A te peto, vt dignitatem meam tibi commendatam habeas, ſi me intelligis nullum neque periculum neque laborem patriae denegaſſe: ſi contra [25] importuniſſimos latrones arma cepi, te hortante et [26] auctore: ſi non ſolum exercitum ad remp. libertatemque defendendam [27] comparaui, ſed etiam [28] crudeliſſimis tyrannis eripui. [29] Quem ſi [30] occupaſſet

8 aliquid magnum conari. 9 quia. 10 eodem tempore, quatuor. 11 quo. 12 ſuperiores litteras ſignificat. 13 nuntios, qui tabellas perferrent. 14 ideo complures, vt ſaltem vnus ex illis litteras perferret. 15 litteras. 16 lectae. 17 tabellarii. 18 obedire. 19 per nefas. 20 qui Aſiae praeerat. 21 Smyrnae. 22 in itinere comprehenderit. 23 difficultatis. 24 quae promiſeram. 25 Antonium et Dolabellam. 26 ſuaſore. 27 conquiſiui. 28 Antonio et Dolabellae. 29 exercitum. 30 priusquam Caſſius ſibi aſſumſiſſet.

passet Dolabella, non solum [31] aduentu, se etiam opinione et exspectatione exercitus su Antonium [32] confirmasset. quas ob res milit [33] tuere, si eos [34] mirifice de rep. meritos es animaduertis: et effice, ne [35] quem poenitea remp., quam spem praedae et rapinarum sequi maluisse. Item Murci, et Crispi, [36] im peratorum, dignitatem, [37] quantum est in te [38] tuere. Nam Bassus [39] misere noluit mihi le gionem tradere. Quod nisi milites inuito e legatos [40] ad me misissent, clausam [41] Apame am tenuisset, [42] quoad [43] vi esset expugna Haec a te peto, non solum reip., quae ti semper fuit carissima, sed etiam amicitiae no strae, nomine: [44] quam confido apud te plu mum [45] posse. Crede mihi, hunc exercitum quem habeo, [46] senatus atque [47] optimi cuiu que esse, maximeque tuum. de cuius [48] vo luntate assidue [49] audiendo, mirifice te dilig carumque habet. [50] Qui si intellexerit, com moda sua curae tibi esse: debere etiam se ti omnia putabit. [51] Litteris scriptis, audiui Do labellam in Ciliciam venisse cum suis copi proficiscar in Ciliciam. Quid egerim, celerit

31 suo. 32 quia animosiores sumus, dum auxilia pro pediem affutura speramus. 33 defende. 34 mira fi ciendo. 35 aliquem. 36 qui Cassio statim exercitu tradiderat. 37 quantum fieri potest per te. 38 protege 39 affectanter resistendo. 40 de reconciliatione ipsorum 41 vrbem in Syria. 42 donec. 43 quia nunquam se tradidisset. 44 amicitiam. 45 valere. 46 militaturum pro senatu. 47 omnis boni. 48 beniuolentia tua. 49 a te 50 exercitus. 51 postquam has litteras scripsissem.

vt ſcias, dabo operam. Ac velim, vt [52] meremur de rep., ſic felices ſimus. Fac valeas, meque ames. Nonis Maii, ex caſtris.

52 bene.

XIII CASSIVS Q. M. CICERONI S. D

[1] Si vales, bene eſt: ego quidem valeo. Cum reip. vel ſalute, vel [2] victoria gaudemus, tum [3] inſtauratione tuarum laudum, quod maximus [4] conſularis maximum conſulem te ipſe [5] viciſti, et laetamur, et mirari ſatis non poſſumus. [6] Fatale neſcio quid tuae [7] virtuti [8] datum: idque iam ſaepe experti ſumus. Eſt enim tua [9] toga omnium [10] armis felicior: quae nunc quoque nobis paene victam remp. ex manibus [11] hoſtium eripuit, ac [12] reddidit. Nunc ergo viuemus liberi: nunc te, omnium maxime ciuis, et mihi cariſſime, id quod maxime reip. [13] tenebris [14] comperiſti; nunc te habemus teſtem noſtri et in te et in coniunctiſſimam tibi remp. amoris: et, quae ſaepe pollicitus es, te et [15] taciturum, dum [16] ſeruiremus, et dicturum de me

1 Epiſtola eſt gratulatoria et narratoria. 2 apud Mutinam. 3 renouatione. 4 qui conſulatum geſſit. 5 maiora ſunt, quae conſularis, quam quae conſul effeciſti. 6 à fatis dependens. 7 fortitudini. 8 conceſſum eſt. 9 togatus Cicero reipublicae ſaepe profuit. 10 rebus in bello geſtis. 11 Antonii et aliorum. 12 reſtituit. 13 luce libertatis extincta. 14 ob mea in te officia. 15 de meo in Caeſarem odio. 16 ſub Caeſare.

me tum, cum [17] profutura essent; nunc illa non ego quidem dici tantopere desiderabo, quam sentiri a te ipso. Neque enim [18] omnium iudicio malim me a te commendari, quam [19] ipse tuo iudicio digne, [20] ac mereor, commendatum esse: vt haec [21] nouissima nostra facta non [22] subita, nec [23] inconuenientia, sed simili [24] illis cogitationibus, quarum tu testis es, fuisse iudices, meque ad optimam spem patriae non [25] minimum tibi ipsi [26] producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi propinquique digni quidem te, et merito tibi carissimi. esse etiam debent in rep. proxime hos cari, qui [27] studiorum tuorum sunt [28] aemuli, [29] quorum esse cupio tibi [30] copiam. Sed tamen non [31] maxima me turba puto excludi, [32] quo minus tibi [33] vacet me [34] excipere, et ad omnia, quae velis et probes, [35] producere. Animum tibi nostrum fortasse [36] probauimus, ingenium certe diutina [37] seruitus, [38] qualecunque est, minus tamen, quam erat, passa est videri. Nos e [39] ora [40] maritima Asiae prouinciae, et ex insulis, quas potuimus, naues [41] deduximus: [42] delectum remigum, [43] magna contumacia ciui-

tatum

17 mihi. 18 et non tuo. 19 egomet. 20 sicut. 21 cum Caesarem occidimus. 22 ex inopinato concepta. 23 dissona. 24 de republica liberanda. 25 minime. 26 euehendum. 27 erga rempublicam. 28 sectatores. 29 aemulorum. 30 abundantiam. 31 ob copiam. 32 vt 33 liceat. 34 amplecti. 35 euehere. 36 demonstrauimus. 37 in qua videbatur sub Caesare. 38 licet fortasse tenue sit. 39 regione. 40 ad mare iacente. 41 ex portubus in altum proueximus. 42 electionem. 43 in contumaci recusatione.

tatum, [44] tamen ſatis celeriter habuimus. Secuti ſumus claſſem Dolabellae, [45] cui Lucilius praeerat: qui ſpem ſaepe [46] tranſitionis praebendo, [47] neque vnquam non decedendo, [48] nouiſſime [49] Corycum ſe contulit, et [50] clauſo portu ſe tenere coepit. Nos [51] illa relicta, [52] quod et in caſtra peruenire [53] ſatius eſſe putabamus, et ſequebatur claſſis altera, quam anno [54] priore [55] in Bithynia [56] Tillius Cimber [57] compararat, [58] cui Turulius quaeſtor praeerat, [59] Cyprum petiuimus. Ibi, quae cognouimus, ſcribere ad vos quam celerrime voluimus. Dolabellam, vt [60] Tarſenſes, peſſimi [61] ſocii, ita [62] Laodiceni, multo [63] amentiores, [64] vltro [65] arceſſierunt: ex quibus vtriſque ciuitatibus, Graecorum militum [66] numero, [67] ſpeciem exercitus effecit. Caſtra habet ante oppidum Laodiceam poſita, et partem muri [68] demolitus eſt, et caſtra oppido coniunxit. [69] Caſſius noſter cum decem legionibus, et cohortibus viginti [70] auxiliaribus et quatuor milium equitatu, [71] a millibus paſſuum viginti, caſtra habet

44 licet acriter reſiſterent. 45 claſſi. 46 ad nos. 47 et ſemper. 48 vltimo loco. 49 oppidum Ciliciae. 50 ne quisquam ingredi poſſet. 51 claſſe Dolabellae. 52 quia etiam. 53 vtilius. 54 ſuperiore. 55 prouincia Aſiae. 56 vnus ex percuſſoribus Caeſaris. 57 conſtruxerat. 58 claſſi. 59 inſulam ex aduerſo Ciliciae. 60 Tarſus vrbs primaria Ciliciae. 61 populi Romani. 62 Laodicea eſt vrbs Coeles Syriae. 63 ſtolidiores. 64 non rogati. 65 ad ſe vocauerunt. 66 iuſto. 67 imaginem. 68 deſtruxit. 69 C. Caſſius. 70 eorum, qui auxilio venerant. 71 viginti millibus paſſuum a caſtris Dolabellae.

habet posita [72] Πάλτῳ: et existimat, se si praelio posse [73] vincere. Nam iam [74] ternis te- tradrachmis triticum penes Dolabellam [75] e Nisi quid nauibus Laodicenorum [76] supporta cito fame pereat, necesse est. Ne supporta possit, et Cassii classis [77] bene magna, cui prae est Sextilius Rufus, et [78] tres, quas nos addu- mus, ego, Tutulius, et [79] Patiscus, fac [80] praestabunt. Et volo vos bene sperare, remp. vt et vos istic [81] expediistis, ita pro n stra parte celeriter [82] nobis [83] expediri po confidere. Vale. Data Idibus Iuniis, Cypri [84] Crommyacride.

72 ad Palton, Syriae oppidum. 73 expugnare. duodecim drachmis. 75 venditus. 76 occulte impo rit. 77 satis. 78 classes. 79 Cilix. 80 efficient. liberastis. 82 a nobis. 83 opprimendo Dolabellam. promontorio Cypri.

XIIII LENTVLVS CICERONI SV S. D

1 Cum [2] Brutum nostrum [3] conuenissem, eu que tardiusin Asiam venturum [4] anim verterem: in Asiam redii, vt reliquias mei [5] l boris colligerem, et pecuniam [6] quam prim Romam mitterem. Interim cognoui, in Ly esse classem Dolabellae, ampliusque cent nau

1 Epistola est nuntiatoria. 2 Marcum. 3 adiisse colloquendi gratia. 4 ex verbis eius cognoscerem. quaestuae. 6 valde cito.

naues [7] onerarias, in [8] quas exercitus eius imponi posset, [9] idque Dolabellam ea mente comparasse, vt, si [10] Syriae spes eum [11] frustrata esset, conscenderet in naues, et [12] Italiam peteret, seque cum [13] Antoniis et reliquis latronibus coniungeret. Cuius rei tanto in timore fui, vt, omnibus rebus relictis, cum paucioribus et minoribus nauibus ad [14] illas ire conatus sim. Quae res, si a Rhodiis non essem [15] interpellatus, fortasse tota sublata esset: [16] tamen magna ex parte [17] profligata est. Cum quidem classis [18] dissipata est: aduentus nostri timore milites ducesque [19] effugerunt: [20] onerariae omnes ad vnam a nobis sunt [21] exceptae. Certe, quod maxime timui, videor esse consequutus, vt non possit Dolabella in Italiam peruenire, nec, [22] sociis suis [23] firmatis, [24] durius vobis efficere [25] negotium. Rhodii nos, et [26] remp. [27] quam valde desperauerint, ex litteris, quas [28] publice misi, cognosces: et quidem multo [29] parcius scripsi. Mirari noli: mira est [30] eorum amentia. Nec me meae vllae [31] priuatim iniuriae mouerunt vnquam. [32] malus animus eorum

7 onera negotiatorum ferre solitas. 8 naues. 9 eam classem. 10 potiundae. 11 fefellisset. 12 in Italiam nauigaret. 13 duobus fratribus. 14 centum naues onerarias. 15 impeditus. 16 nihilo minus. 17 absoluta. 18 dispersa. 19 ex nauibus fugerunt. 20 naues. 21 captae. 22 Antonio et Lepido. 23 firmioribus factis. 24 difficilius. 25 bellicum. 26 salutem reipublicae. 27 quantum. 28 ad senatum. 29 quam res se habet. 30 Rhodiorum. 31 mihi illatae nomine priuato. 32 peruersus.

eorum in noſtra ſalute, [33] cupiditas [34] parti aliarum, perſeuerantia in contemtione opti [35] cuiusque, [36] ferenda mihi non fuit. N tamen [37] omnes [38] perditos eſſe puto. Sed iid illi, qui [39] tum [40] fugientem [41] patrem meu qui [42] L. Lentulum, qui [43] Pompeium, caeteros viros [44] clariſſimos, non recepeun iidem, tanquam aliquo [45] fato, et nunc magiſtratum [46] gerunt, aut eos, qui ſunt magiſtratu, in ſua habent poteſtate. Ita eadem ſuperbia in prauitate vtuntur. Quor improbitatem aliquando [47] retundi, et non [48] impunitate augeri, non ſolum vtile eſt r noſtrae, ſed etiam neceſſarium. De no dignitate velim tibi vt ſemper curae ſit, quocunque tempore occaſionem habueris, in ſenatu, et in caeteris rebus laudi noſt [49] ſuffragere. Cum [50] conſulibus [51] decr eſt [52] Aſia, et permiſſum eſt iis, vt, [53] dum venirent, [54] darent negotium, qui Aſiam obti ant: rogo te, petas ab iis, vt hanc dignitatem tiſſimum nobis tribuant, et mihi dent negoti vt Aſiam obtineam, [55] dum ipſorum alteruter

33 nimium ſtudium. 34 erga partes aduerſas. 3
noſtris. 36 toleranda. 37 Rhodios. 38 impro
39 tempore belli ciuilis. 40 ex praelio Pharſalico.
P. Lentulum Spintherem. 42 praeterito anno conſu
43 Magnum. 44 ſenatorii ordinis. 45 reipublicae
ſtrae inimico. 46 Rhodii. 47 frangi. 48 libert
poena. 49 ſuffragia praebeas. 50 Hirtio et Pa
51 decreto addicta. 52 minor. 53 donec. 54 com
terent negotium. 55 donec.

nit. Nam, quod huc properent in [56] magistratu venire, aut exercitum mittere, caussam non habent. Dolabella enim in Syria est, et, vt tu diuina tua mente perspexisti et [57] praedicasti, [58] dum [59] isti veniunt, Cassius eum opprimet. Exclusus enim ab [60] Antiochia Dolabella, et in [61] oppugnando [62] male acceptus [63] nulla alia confisus [64] vrbe, Laodiceam, quae est in Syria ad mare, se contulit. ibi spero celeriter eum [65] poenas daturum. Nam neque, quo refugiat, [66] habet: neque diutius ibi poterit tantum exercitum Cassii [67] sustinere. spero etiam confectum esse iam et oppressum Dolabellam. Quare non puto Pansam et Hirtium [68] in consulatu properaturos in prouincias [69] exire, sed Romae acturos consulatum. Itaque, si ab his petieris, vt interea nobis procurationem Asiae dent: spero, te posse [70] impetrare. Praeterea mihi promiserunt Pansa et Hirtius [71] coram, et absenti mihi scripserunt, Verrioque [72] nostro Pansa affirmauit, se daturum operam, [73] ne in suo consulatu mihi succedatur. Ego [74] porro non, medius fidius, cupiditate [75] prouinciae

56 consulatu. 57 laudasti. 58 donec. 59 consules. 60 Syriae vrbe. 61 Antiochiam. 62 ab oppidanis. 63 non vlla alia. 64 quae eum reciperet. 65 perfidiae suae in patriam. 66 locum. 67 tolerare resistendo impetui eius. 68 cum erunt consules. 69 sc. ex Italia. 70 ab eis. 71 cum essem praesens. 72 communi amico. 73 vt permaneam in magistratu meo. 74 praeterea. 75 regendae.

ciae [76] produci longius [77] ſpatium mihi vol nam mihi fuit iſta prouincia plena laboris, p riculi, [78] detrimenti. [79] Quae ego ne [80] fr ſtra [81] ſubierim, neue prius, quam reliqui meae diligentiae [82] conſequar, decedere c gar, valde [83] laboro. Nam, ſi potuiſſe quam [84] exegeram, pecuniam vniuerſam mi tere, poſtularem, vt mihi ſuccederet Nunc, quod Caſſio dedi, quod Trebonii m te [85] amiſimus, quod [86] etiam [87] crudelit Dolabellae, aut perfidia eorum, qui mihi dem reique publicae non [88] praeſtiterunt, conſequi et [89] reficere [90] volo. Quod ter non poteſt fieri, niſi [91] ſpatium habue [92] id vt per te [93] conſequar, velim, vt [94] let, tibi curae ſit. Ego me de rep. puto meritum, vt non [95] prouinciae iſtius [96] be ficium exſpectare debeam, ſed tantum, q tum Caſſius et [97] Bruti, non ſolum [98] il facti periculique ſocietate, ſed etiam [99] ius temporis ſtudio et virtute. Primus e ego [100] leges Antonias [1] fregi: primus e tatum [2] Dolabellae ad remp. traduxi, C

76 extendi. 77 tuendae prouinciae. 78 damni. laborem. 80 ſine aliquo fructu. 81 paſſus ſim. adipiſcar. 83 contendo. 84 a prouincialibus. 85 remp. tuentur. 86 amiſimus. 87 propter credu tem. 88 exhibuerunt. 89 reparare. 90 operam 91 temporis. 92 ſpatium. 93 impetrem. 94 me bi curae eſſe. 95 prorogandae. 96 ſolum. 97 cus et Decius. 98 caedis Caeſaris. 99 ſtudio, vtor hoc tempore. 100 quas tulit Antonius c 1 quia primus contra eas facere auſus eſt. 2 qui conſul erat.

que tradidi: primus delectus habui pro salute [3] omnium contra coniurationem sceleratissimam: solus Cassio et reip. Syriam, exercitusque, qui [4] ibi erant, coniunxi. Nam, nisi ego tantam pecuniam tantaque praesidia, et tam celeriter Cassio dedissem, ne ausus quidem esset ire in Syriam, et nunc non minora pericula reip. a Dolabella instarent, quam [5] ab Antonio. Atque haec omnia feci, qui et [6] sodalis et familiarissimus Dolabellae eram: [7] coniunctissimus sanguine Antoniis: [8] prouinciam quoque [9] illorum beneficio habebam: sed [10] πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, omnibus [11] meis bellum primus indixi. [12] Haec [13] etsi adhuc non [14] magnopere mihi tulisse [15] fructum animaduerto: tamen non despero; nec [16] defatigabor permanere non solum in studio libertatis, sed etiam in labore et [17] periculis. Attamen, si etiam aliqua gloria iusta et [18] merita prouocabimur, senatus et optimi cuiusque officiis, maiore cum auctoritate apud caeteros erimus, et eo plus prodesse reip. poterimus. Filium tuum, ad [19] Brutum [20] cum veni, videre non potui, ideo quod iam in [21] hiberna cum equitibus erat profectus. Sed medius fidius, ea esse eum

 opi-

3 bonorum. 4 in Syria. 5 instant. 6 conuictor. 7 arcta consanguinitate deuinctus. 8 Ciliciam. 9 Dolabellae et Antonii. 10 patriam meam magis amans. 11 necessariis. 12 mea studia in rempublicam. 13 quanquam. 14 abundanter. 15 vtilitatem. 16 desistam prae fatigatione. 17 pro ea obeundis. 18 a nobis. 19 Marcum. 20 quando. 21 castra.

opinione, et [22] tua, et [23] ipsius, et [24] in p mis mea caussa gaudeo. Fratris enim lo mihi est, qui ex te natus [25] teque dignus Vale. D. IIII Kal. Iun., [26] Pergae.

22 qui pater eius es. 23 filii tui. 24 praecipue, patre. 26 oppido Pamphyliae.

XV LENTVLVS [1] P. F. PR QVAEST. PROPR. COSS. PRAET TRIBB. PL. SENATVI POPVLO PLEBIQVE ROMANAE S. D

2 Si valetis, liberique vestri valent, b est: ego quoque valeo. [3] Scelere D labellae [4] oppressa Asia in proximam pro ciam Macedoniam, praesidiaque reip., q M. Brutus, [5] V. C., tenebat, me con et id [6] egi, vt per quos celerrime [7] po Asia prouincia, vectigaliaque in vestram testatem redigerentur. Quod cum [8] p nuisset Dolabella, vastata prouincia, co ptis [9] vectigalibus, praecipue ciuibus Ro nis omnibus crudelissime denudatis ac di ditis, celeriusque Asia excessisset, quam praesidium [10] adduci potuisset: diutius mo

1 Publii Lentuli Sphinteris filius. 2 epistola est tiatoria et perpetua narratio. 3 perfidia. 4 cum oppressa. 5 vir clarissimus. 6 effeci. 7 redigi. de timuisset me facturum. 9 pensionibus publicis captis. 10 a me.

aut exſpectare praeſidium [11] non neceſſe habui, et [12] quam primum [13] ad meum officium reuertendum mihi eſſe exiſtimaui: vt [14] reliqua [15] vectigalia exigerem, et, quam depoſui, pecuniam colligerem; quidquid ex [16] ea correptum eſſet, aut quorum id culpa accidiſſet, cognoſcerem [17] quamprimum et vos de omni re facerem certiores. Interim, cum per inſulas in Aſiam nauiganti mihi nuntiatum eſſet, claſſem Dolabellae in Lycia eſſe, Rhodioſque naues complures inſtructas et paratas [18] in aqua habere: cum in nauibus, quas aut mecum adduxeram aut [19] comparauerat Patiſcus [20] proquaeſtor, homo mihi cum familiaritate, tum etiam [21] ſenſibus in rep. coniunctiſſimus, Rhodum reuerti, confiſus auctoritate veſtra, ſenatuſque conſulto, quo hoſtem Dolabellam [22] iudicaratis: foedere quoque, quod cum [23] iis M. Marcello, Ser. Sulpicio coſſ. renouatum erat, quo [24] iurauerant Rhodii, eoſdem hoſtes ſe habituros, quos ſenatus populuſque Romanus. Quae res nos vehementer fefellit. Tantum enim abfuit, vt [25] illorum praeſidio noſtram firmaremus claſſem; vt etiam a Rhodiis [26] vrbe, portu, [27] ſtatione, quae extra vrbem eſt, [28] com-

11 non opus fuit. 12 quam citiſſime. 13 quod ſequentibus verbis explanatur. 14 ſimul. 15 pecuniae cura ad quaeſtorem pertinebat. 16 pecunia depoſita. 17 valde cito. 18 ſuper aquam. 19 acquiſiuerat. 20 ipſius Lentuli. 21 conſenſu. 22 poſt C. Trebonii caedem. 23 Rhodiis. 24 hoc in omnibus foederibus eſt obſeruatum. 25 Rhodiorum. 26 ingreſſu in vrbem. 27 loco, vbi naues poſſent ſtare in anchoris.

[28] commeatu, [29] aqua denique prohiberentu nostri milites : [30] hos vix ipsi singulis cu [31] nauigiolis [32] reciperemur. Quam indign tatem diminutionemque maiestatis non solu iuris nostri, sed etiam imperii, populique Ro mani idcirco [33] tulimus, [34] quod, [35] interce ptis litteris, [36] cognoramus, Dolabellam, desperasset de Syria, [37] Aegyptoque, quo necesse erat fieri, in naues cum omnibus su latronibus atque omni [38] pecunia conscende esse paratum, Italiamque petere: idcir etiam naues [39] onerarias, quarum minor nu la erat [40] duum millium amphorum, contr ctas, in Lycia a classe eius obsideri. [41] Hu rei timore, patres conscripti, [42] percitus, i iurias perpeti, et cum contumelia etiam n stra omnia prius [43] experiri, malui. Ita ad [44] illorum voluntatem introductus in [45] v bem, et in senatum eorum, quam dilig tissime potui, caussam reip. egi, periculu que omne, quod instaret, si ille [46] latro c omnibus suis naues conscendisset, expo Rhodios autem tanta in [47] prauitate anim verti, vt [48] omnes [49] firmiores putare quam [50] bonos, vt hanc concordiam et [51] c

spi

28 victu. 29 aquatione. 30 duces. 31 paruis n giis. 32 admitteremus in vrbem. 33 tolerauimus. quia. 35 a Dolabella missis. 36 cognoueramus. 3 tinendis. 38 surrepta. 39 quae onera vehunt. 40 q quae cupiebat bis mille amphoras. 41 ne in Ita traiiceret. 42 percussus. 43 tentare. 44 Rhodio 45 Rhodum. 46 Dolabella. 47 peruersitate. 48 a 49 in caussa sua defendenda. 50 reipublicae faut 51 coniunctionem.

ſpirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem, [52] propenſe non crederent eſſe factam, vt [53] patientiam ſenatus et [54] optimi cuiuſque manere [55] etiam nunc confiderent, nec potuiſſe audere quenquam Dolabellam hoſtem iudicare: vt denique omnia, quae improbi fingebant, magis [56] vera exiſtimarent, quam quae vere facta erant, et a nobis [57] docebantur. Qua [58] mente etiam ante noſtrum aduentum, poſt [59] Trebonii indigniſſimam caedem, caeteraque tot tamque nefaria facinora, binae profectae erant ad Dolabellam legationes eorum, et [60] quidem [61] nouo exemplo, contra leges ipſorum, prohibentibus iis, qui tum [62] magiſtratus gerebant. Haec ſiue timore, vt dictitant, [63] de agris, quos in [64] continenti habent, ſiue [65] furore, ſiue potentia paucorum, qui et antea pari [66] contumelia [67] viros clariſſimos affecerant, et nunc maximos magiſtratus [68] gerentes, nullo exemplo, neque [69] noſtra ex parte, neque noſtro [70] praeſentium, neque imminenti Italiae [71] vrbique noſtrae periculo, ſi ille [72] parricida cum ſuis latronibus, nauibus, ex Aſia, Syriaque expulſus, Italiam petiſſet, [73] mederi cum fa-

52 propenſis animis. 53 tolerantiam. 54 omnium, qui reipublicae ſtudent. 55 etiam in hunc diem. 56 eſſe. 57 explanabantur. 58 affectu. 59 a Dolabella occiſi. 60 certe. 61 inſolito. 62 Rhodios. 63 propter. 64 in Aſia. 65 quo correpti neſciunt, quid faciant. 66 qua nos nunc afficiunt. 67 patrem Lentuli, L. Lentulum. 68 vt nos, proconſules Romanos. 69 e re noſtra. 70 qui praeſentes ſumus. 71 Romae. 72 Dolabella. 73 occurrere.

cile possent, noluerunt. Nonnullis eti
ipsi [74] magistratus veniebant in suspicione
detinuisse nos, et demorati esse, [75] dum c
sis Dolabellae certior fieret de aduentu n
stro. Quam suspicionem [76] consecutae
aliquot auxerunt, maximeque quod subito
Lycia Sex. Marius et C. Titius, legati Do
bellae, a classe discesserunt, nauique [77] l
ga profugerunt, [78] onerariis relictis, in [79] q
bus colligendis [80] non minimum temporis
borisque consumserunt. Itaque cum Rh
cum iis, quas habueramus, nauibus in L
ciam venissemus: naues onerarias recepim
[81] dominisque restituimus: idemque, q
maxime verebamur, ne posset Dolabella c
suis latronibus in Italiam venire, timere
simus. [82] classem fugientem persecuti sum
vsque [83] Sidam, quae [84] extrema regio e
prouinciae meae. Ibi cognoui, partem
uium Dolabellae diffugisse: reliquas Syri
Cyprumque [86] petiisse. Quibus disiectis, c
scirem C. Cassii, [87] singularis ciuis et d
classem maximam fore [88] praesto in Syri
ad meum [89] officium reuerti: [90] daboque o
ram, vt meum studium, diligentiam vo
patres conscripti, et reip. praestem, pe
nii

74 Rhodii. 75 donec. 76 quae secutae sunt. 77
bellica. 78 nauibus. 79 onerariis nauibus. 80
rimum. 81 a quibus illas abstulerant. 82 Dolab
83 Pamphyliae vrbem. 84 vltra non licuit. 85 A
86 consilio. 87 excellentis. 88 paratam. 89 tue
prouinciae. 90 et omni ope annitar.

tiamque quam maximam potero, et quam [91] celerrime, [92] cogam, omnibuſque cum [93] rationibus ad vos mittam. Si [94] percurrero prouinciam et cognouero, qui nobis et reip. fidem praeſtiterunt in conſeruanda pecunia a me depoſita, [95] quique [96] ſcelere [97] vltro [98] deferentes pecuniam [99] publicam, hoc [100] munere ſocietatem facinorum cum Dolabella [1] inierunt: faciam vos certiores. De quibus, ſi vobis [2] videbitur, ſi, vt meriti ſunt, [3] grauiter [4] conſtitueritis, noſque veſtra auctoritate [5] firmaueritis: facilius [6] et [7] reliqua exigere vectigalia, et exacta [8] ſeruare, poterimus. Interea, [9] quo commodius [10] vectigalia [11] tueri, prouinciamque ab iniuria defendere poſſim, praeſidium neceſſarium [12] voluntariumque [13] comparaui. [14] His litteris ſcriptis, milites circiter XXX, quos Dolabella ex Aſia conſcripſerat, e Syria fugientes, in Pamphyliam venerunt. Hi nunciauerunt, Dolabellam [15] Antiochiam, quae [16] in Syria eſt, veniſſe: non [17] receptum, conatum eſſe aliquoties [18] vi introire: repulſum

91 potero. 92 exigam. 93 acceptae et expenſae pecuniae. 94 propere peragrauero. 95 et qui. 96 per ſcelus. 97 ſponte. 98 ad Dolabellam. 99 reipublicae. 100 dono pecuniae publicae. 1 contraxerunt. 2 vtile. 3 animaduertendum. 4 iudicaueritis. 5 corroboraueritis: 6 ſimul. 7 nondum recepta. 8 ne alteri dentur, quam a republica miſſo. 9 vt. 10 publica. 11 conſeruare. 12 quia ſponte ſe obtulerunt. 13 acquiſiui. 14 et nondum ſignatis. 15 vrbem. 16 plures fuerunt huius nominis vrbes. 17 in eam vrbem. 18 per vim.

ſum ſemper eſſe cum magno ſuo [19] detrime-
to. itaque [20] centum circiter amiſſis, aegri-
que compluribus relictis, noctu Antioch
profugiſſe Laodiceam verſus: [21] ea no
omnes fere Aſiaticos milites ab eo diſceſſiſ
ex [22] his ad octingentos Antiochiam redii
et ſe iis tradidiſſe, qui a Caſſio relicti, [23]
bi illi praeerant: caeteros per [24] Amanum
Ciliciam deſcendiſſe: quo ex [25] numero
quoque eſſe dicebant: Caſſium [26] autem c
ſuis omnibus copiis [27] nuntiatum eſſe [28] q
tridui iter a Laodicea abfuiſſe tum, cum D
bella [29] eo tenderet. Quamobrem [30] opinio
celerius confido [31] ſceleratiſſimum latron
poenas [32] daturum. IIII Non. Iunias, P
gae.

19 damno. 20 militibus. 21 qua aufugit. 22 A-
ticis. 23 Antiochiae. 24 montem. 25 caeteror
26 dicebant. 27 ab aliis. 28 quod quatuor di
fieri ſolet. 29 ad eam vrbem. 30 quam opinari
poteſt. 31 Dolabellam. 32 ſcelerum ſuorum.

XVI C. TREBONIVS CICERONI S. D

1 Si vales, bene eſt. [2] Athenas veni a. d.
Kal. Iunias, atque ibi, quod maxi
optabam, vidi [3] filium tuum, deditum op-
mis ſtudiis, [4] ſummaque modeſtiae fam
Qua ex re quantam voluptatem ceperim,

1 Epiſtola eſt nuntiatoria. 2 poſt Caeſaris mort
3 Marcum Ciceronem. 4 florentem maxima laude
tutis.

re potes, etiam me tacente. [5] Non enim nescis, quanti te [6] faciam, et [7] quam, [8] pro nostro [9] veterrimo verissimoque amore, omnibus tuis, etiam minimis, commodis, [10] non modo tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, [11] me hoc auribus tuis dare: nihil adolescente tuo, atque [12] adeo [13] nostro, nihil enim mihi a te potest esse [14] seiunctum, aut amabilius omnibus iis, qui Athenis sunt, aut studiosius earum artium, quas tu maxime amas, hoc est, optimarum. Itaque, tibi, quod vere facere possum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam [15] nobis, quod [16] eum, quem necesse erat diligere, [17] qualiscunque esset, talem habemus, vt libenter quoque diligamus. Qui cum mihi [18] in sermone iniecisset, se velle Asiam visere: non modo inuitatus, sed etiam rogatus est a me, vt id potissimum, [19] nobis obtinentibus [20] prouinciam, faceret. Cui nos et caritate, et amore [21] tuum officium praestaturos, non debes dubitare. Illud quoque erit nobis curae, vt [22] Cratippus [23] vna cum eo sit, ne putes, in Asia [24] feriatum illum ab iis studiis, [25] in quae tua cohortatione incitatur, futurum. Nam illum paratum, vt video, et [26] ingressum

5 quia bene scis. 6 aestimem. 7 quantum. 8 propter. 9 vetustissimo. 10 nedum tanto bono. 11 tibi blandiri. 12 omnino. 13 nobis communi. 14 diuisum. 15 ambobus gratulor. 16 filium tuum. 17 siue bonus, siue malus. 18 inter loquendum. 19 me. 20 Asiam. 21 paternum. 22 illius praeceptor. 23 simul. 24 otiosum. 25 ad. 26 ad dicta studia.

[27] pleno gradu, cohortari non intermittemu[s],
[28] quo in dies longius, discendo, exercendo-
que se, procedat. Vos quid ageretis in rep.,
cum has litteras dabam, non sciebam. Au-
diebam quaedam turbulenta: quae scilicet
cupio esse falsa, vt [29] aliquando [30] otiosa li-
bertate fruamur: quod [31] vel minime adhu[c]
mihi contigit. Ego tamen nactus [32] in naui-
gatione nostra [33] pusillum [34] laxamenti, [35] co[n-]
cinnaui [36] tibi [37] munusculum ex [38] institu[to]
meo: et [39] dictum, cum magno nostro ho-
nore a te [40] dictum, [41] conclusi, et tibi [42] i[n-]
fra [43] subscripsi. In quibus versiculis si ti[bi]
quibusdam verbis [44] εὐθυῤῥημονέστερος videbo[r],
turpitudo personae eius, in quam [45] liberi[us]
inuehimur, [46] vindicabit. Ignosces etia[m]
iracundiae nostrae, quae iusta est in eiusm[o-]
di et homines, et ciues. Deinde, [47] qui ma-
gis hoc [48] Lucilio licuerit assumere [49] liber-
tatis, quam nobis? cum [50] etiam si odio p[a-]
fuerit in eos, quos laesit, tamen certe no[n]
magis dignos habuerit, in quos tanta liber[ta-]
te verborum incurreret. Tu, sicut mihi p[ol-]
licitus es, adiunges me [51] quamprimum [52] [ad]
tu[a]

27 qui tamen multum processit. 28 vt. 29 tande[m]
30 sine negotio belli. 31 etiam. 32 dum essem in na[ui]
33 modicum. 34 recreationis. 35 composui. 3[6]
honorem tuum. 37 paruum munus litterarium. [38]
more meo. 39 elegans verbum. 40 pronuntiatu[m]
41 in fine posui. 42 ab inferiori parte. 43 assens[um]
praebui. 44 aliquantulum in verbis liberior. 45 nim[is]
libere. 46 a reprehensione. 47 quomodo. 48 Sati[ri-]
co. 49 vt aperte vitiosos taxet. 50 quamuis. 51 v[al-]
de cito. 52 ad tua scripta.

tuos sermones. Namque illud non dubito, quin, si quid de interitu Caesaris scribas, non patiaris me minimam partem et [53] rei, et amoris tui, ferre. Vale, et matrem, [54] meosque tibi commendatos habe. D. VIII Kal. Iunias, Athenis.

53 caedis Caesaris. 54 domesticos.

XVII M. T. C. Q. [1] CORNIFICIO [2] COLLEGAE S. D

[3] Grata mihi vehementer est memoria [4] nostri tua, quam significasti litteris: quam vt conserues, non [5] quod de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis [6] tumultuosiora quaedam nuntiata sunt: quae, quia tibi sunt propiora, quam nobis, tua me caussa magis [7] movent, quam mea. Romae summum otium est, sed ita, vt [8] malis [9] salubre aliquod, et honestum negotium: quod spero [10] fore, quia [11] video id curae esse [12] Caesari. Me scito, [13] dum tu [14] absis, quasi occasionem quandam et licentiam nactum, scribere [15] audacius: et [16] caetera quidem fortasse, quae etiam tu concederes: sed [17] proxime scripsi de [18] optimo

1 Africae praetori. 2 in auguratu. 3 epistola est nuntiatoria. 4 quam habes de nobis. 5 quia. 6 quam velimus. 7 timore afficiunt. 8 magis velis. 9 patriae. 10 futurum breui. 11 animaduerto. 12 Iulio. 13 interea dum. 14 ab vrbe. 15 quam si adesses. 16 philosophica. 17 nouissime. 18 optimo genere oratorum.

mo genere dicendi: [19] in quo saepe suspicatus sum, te a iudicio nostro, sic scilicet, vt doctum hominem a non indocto, paullulum [20] diffidere. Huic tu libro [21] maxime velim [22] ex animo, [23] si minus, [24] gratiae caussa [25] suffragere. Dicam [26] tuis, vt [27] eum, si velint, describant, [28] ad teque mittant. Puto enim, [29] etiam si [30] rem [31] minus probabis: tamen, in ista solitudine, quidquid a me [32] profectum sit, [33] iucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam dignitatemque commendas: facis tu quidem [34] omnium more: sed velim sic [35] existimes, me, cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuam, tum de summo [36] ingenio, et de optimis tuis studiis, et de spe amplissimae [37] dignitatis ita iudicare, vt neminem tibi anteponam, [38] comparem paucos. Vale.

19 opere. 20 dissentire. 21 praecipue. 22 vero iudicio. 23 si non. 24 beniuolentiae tuae in me. 25 vt faueas. 26 ministris. 27 librum. 28 et mittant ad te. 29 quanquam. 30 opus ipsum. 31 non satis. 32 ortum. 33 gratum. 34 qui absunt a patria. 35 iudices. 36 tuo. 37 quam consecuturum speramus. 38 comparandos putem.

XVIII M. T. C. CORNIFICIO COLLEGAE S. D

[1] Quod extremum fuit in epistola, quam a te proxime accepi, ad id primum respon-

1 Est epistola argumenti varii.

ſpondebo. Animaduerti enim, hoc vos magnos oratores [2] facere [3] nonnunquam. [4] Epiſtolas [5] requiris meas: ego autem [6] nunquam, cum mihi denuntiatum eſſet [7] a tuis [8] ire aliquem, non dedi. Quod mihi videor ex tuis litteris intelligere, te nihil [9] commiſſurum eſſe [10] temere, nec ante, quam [11] ſciſſes, [12] quo iſte neſcio qui Caecilius Baſſus [13] erumperat, quidquam [14] certi conſtituturum: id ego [15] et [16] ſperaram, prudentia tua [17] fretus, et [18] vt conſiderem, fecerunt tuae grauiſſimae litterae. Idque vt facias quam [19] ſaepiſſime, vt [20] et quid tu agas, et quid [21] agatur, ſcire poſſim, etiam quid acturus ſis, valde te rogo. [22] Etſi periniquo patiebar animo, te a me digredi: tamen eo tempore me conſolabar, quod et in ſummum otium te ire arbitrabar. et ab [23] impendentibus magnis negotiis diſcedere. Vtrumque contra accidit. [24] Iſtic enim bellum eſt exortum, hic pax conſequuta: ſed eiuſmodi pax, in qua, ſi adeſſes, multa te non delectarent: ea tamen, quae ne ipſum Caeſarem quidem delectent. Bellorum [25] enim ciuilium [26] hi ſemper

2 reſpondere primum extremo loco dictis. 3 interdum. 4 meas. 5 accuſas. 6 ſemper dedi. 7 tuorum. 8 proficiſci. 9 facturum. 10 inconſiderate. 11 ſciuiſſes. 12 in quam partem. 13 diu celatum conſilium reuelaret. 14 firmi propoſiti. 15 ſimul. 16 te eſſe facturum. 17 adiutus prudentia tua. 18 te id facturum. 19 frequentiſſime. 20 ſimul. 21 ab aliis. 22 quanquam. 23 imminentibus. 24 vbi tu es. 25 quia. 26 huiuſmodi.

per exitus ſunt, vt non ea ſolum fiant, quae velit victor, ſed etiam vt iis [27] mos gerendu ſit, quibus adiutoribus [28] parta ſit victoria [29] Equidem ſic iam [30] obdurui, vt ludis [31] Caeſaris noſtri aequiſſimo animo [32] viderim T. [33] Plancum, audirem Laberii, et [34] Publi poëmata. Nihil tam deeſſe ſcito, quam [35] qui cum haec familiariter, docteque rideam. I tu eris, ſi [36] quam primum veneris. Quod ve facias, [37] non mea ſolum, ſed etiam tua, intereſſe arbitror. Vale.

27 obſequendum ſit. 28 acquiſita. 29 ego quidem 30 patiens ſum factus. 31 quos Caeſar victor agendo curat. 32 agentem. 33 hiſtrionem. 34 qui ſunt mimographi. 35 cum quo. 36 valde cito. 37 e re eſt non ſolum mea, ſed etiam tua.

XVIIII M. T. C. CORNIFICIO S. D

[1] Libentiſſime legi tuas litteras: in quibu iucundiſſimum mihi fuit, quod cognovi, [2] meas tibi redditas eſſe. Non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus eſſes: [3] verebar, vt redderentur. Bellum, quod eſt in Syria, Syriamque prouinciam tibi tributam eſſe a Caeſare, ex tuis litteris cognoui. [4] Eandem rem tibi [5] volo bene et feliciter euenire. Quod ita [6] fore confido, [7] fretus et induſtria et

1 Epiſtola eſt gratulatoria et petitoria. 2 litteras. 3 timebam. 4 belli et prouinciae adminiſtrationem 5 opto. 6 eſſe futurum. 7 confiſus.

et prudentia tua. Sed de Parthici [8] belli suspicione quod scribis, [9] sane me commouit. Quantum copiarum haberes, cum [10] ipse [11] coniectura consequi poteram, [12] tum ex tuis litteris cognoui. Itaque opto, [13] ne se [14] illa gens moueat hoc tempore, [15] dum ad te legiones eae perducantur, quas audio duci. Quod si [16] pares copias ad confligendum non habebis, [17] non te fugiet vti consilio M. Bibuli: qui se [18] oppido munitissimo et copiosissimo tam diu [19] tenuit, quam diu in prouincia Parthi fuerunt. Sed [20] haec melius ex re et ex tempore constitues. Mihi [21] quidem vsque curae erit, quid agas, dum, quid egeris, sciero. Litteras ad te nunquam [22] habui, cui darem, quin dederim. A te, vt [23] idem facias, peto: in primisque, vt ita ad tuos scribas, vt me tuum sciant esse. Vale.

8 a Caecilio Basso commoti. 9 multum. 10 ego per me ipsum. 11 conuincere. 12 multo apertius. 13 vt nos. 14 Parthi. 15 donec. 16 satis magnas. 17 memineris. 18 Antiochia. 19 quo tempore ego Ciliciae praeeram. 20 quid de hoc sit statuendum. 21 certe. 22 tabellarium. 23 simile.

XX M. T. C. CORNIFICIO COLLEGAE S. D

[1] Gratae mihi tuae litterae, nisi quod [2] Sinuessanum deuersoriolum contemsisti. Quam quidem

1 Iocosa et hortatoria est epistola. 2 quod habeo Sinuessae.

quidem contumeliam [3] villa [4] puſilla iniqu animo feret, niſi in Cumano, et Pomp iano reddiderit [5] πάντα περὶ πάντων. Sic igitu facies meque amabis, et ſcripto aliquo [6] la ceſſes. Ego enim reſpondere facilius poſſum quam prouocare. Quod ſi, [7] vt es, ceſſabi laceſſam: nec [8] tua ignauia etiam inertiam afferet. [9] Plura otioſus. Haec, cum eſſe in ſenatu, [10] exaraui. Vale.

3 domus mea ruſtica. 4 exigua. 5 omnia de omni bus. 6 prouocabis. 7 tardus ad ſcribendum. 8 t negligentia agendi inſcientiam afferet. 9 ſcribam. raptim ſcripſi.

XXI M. T. C. CORNIFICIO S. D.

1 C. Anicius, familiaris meus, vir omnib rebus ornatus, negotiorum [2] ſuoru cauſſa legatus eſt in Africam legatione [3] libe Eum velim rebus omnibus adiuues, operam que des, vt quam commodiſſime ſua negoti [4] conficiat. In primiſque, quod ei cariſſi mum eſt, dignitatem eius tibi commendo: i que a te peto, quod [5] ipſe in prouincia face ſum ſolitus, non rogatus, vt omnibus ſenato ribus [6] lictores darem: quod [7] idem [8] accepe ram, et cognoueram, a ſummis viris [9] facti tatum.

1 Epiſtola eſt commendatoria. 2 non publicorum. 3 quae ſenatoribus, ad ſua negotia proficiſcentibus, a natu concedi ſolebat. 4 perficiat. 5 ego. 6 miniſt publicos cum faſcibus. 7 beneficium. 8 ab aliis. frequenter factum.

tatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies: caeterisque rebus omnibus eius dignitati reique, si me amas, [10] consules. id erit mihi gratissimum. Da operam, vt valeas.

10 prouidebis.

XXII M. T. C. CORNIFICIO S. D

[1] Nos hic cum [2] homine gladiatore omnium nequissimo, collega vestro, Antonio, bellum gerimus, sed [3] non pari conditione, contra arma verbis. At etiam de te [4] concionatur: [5] nec impune. [6] nam sentiet, quos lacessierit. Ego autem acta ad te omnia [7] arbitror perscribi ab aliis: a me futura debes cognoscere: [8] quorum quidem non est difficilis coniectura. Oppressa omnia sunt: nec habent ducem [9] boni: nostrique [10] τυραννοκτόνοι [11] longe gentium absunt. Pansa et sentit bene, et loquitur fortiter. Hirtius noster tardius [12] conualescit. Quid futurum sit, plane nescio. Spes tamen vna est, [13] aliquando populum Romanum [14] maiorum similem fore. Ego certe reip. non deero: et, quidquid acciderit, a quo mea culpa absit, animo

1 Epistola est nuntiatoria et petitoria. 2 sanguinario. 3 impari. 4 verba ad populum facit. 5 non sine punitione futura. 6 hoc dicat, vt Cornificium ad vltionem stimulet. 7 existimo. 8 futurorum. 9 optimates. 10 tyrannicidae. 11 in longinquis regionibus. 12 ex aegritudine. 13 tandem. 14 suorum.

animo forti [15] feram. Illud profecto, quo[d] potero, tuam famam, et dignitatem tueb[or]. A. d. XIII Kal. Ianuarias ſenatus [16] freque[ns] mihi eſt aſſenſus, cum de caeteris rebus m[a]gnis, et neceſſariis, tum de prouinciis ab i[is] qui obtinerent, retinendis, neque cuiqu[am] tradendis, niſi qui ex ſenatus conſulto ſu[c]ceſſiſſet. Hoc ego cum reip. cauſſa [17] ce[n]ſui, tum mehercule in primis [18] retinend[ae] dignitatis tuae. Quamobrem te amoris no[ſ]tri cauſſa rogo, [19] reip. cauſſa hortor, [vt] omnia in tua prouincia eſſe patiare, vt [ne] [20] cui quidquam iuris referas ad [21] dignit[a]tem, [22] qua nihil poteſt eſſe praeſtantiu[s]. [23] Vere tecum agam, vt neceſſitudo no[ſtra] poſtulat. In [24] Sempronio, ſi meis litt[e]ris obtemperaſſes, maximam ab omnibus la[u]dem adeptus eſſes. Sed illud et praeteri[it] et [25] leuius. Haec magna res eſt. F[ac] vt prouinciam retineas in poteſtate rei[p.] Plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarent. Itaq[ue] Cherippo [26] noſtro me velim excuſes.

XXI

15 patiar. 16 magno numero ſenatorum. 17 [...] cendo ſententiam iudicaui. 18 contra C. Caluiſiu[m] 19 et. 20 alicui. 21 non ad vtilitatem. 22 dig[ni]tate. 23 eo, quod mandaui de Sempronio. 24 nulli[us] momenti. 25 fuerat enim cum Q. Cicerone in A[fr.] 26 quod ei non reſcripſi.

XXIII M. T. C. CORNIFICIO S. D

[1] Omnem conditionem imperii tui, statumque [2] prouinciae mihi demonstrauit Stratorius. O! multa intolerabilia locis omnibus! Sed quo tua maior dignitas, eo, [3] quae tibi acciderunt, minus ferenda. Neque enim, quae tu propter magnitudinem et animi, et ingenii moderate fers, a te non vlciscenda sunt, etiamsi non sint dolenda. Sed haec [4] posterius. Rerum vrbanarum acta tibi mitti [5] certo scio. quod [6] ni ita putarem, [7] ipse perscriberem, in primisque Caesaris [8] Octaviani [9] conatum: de quo multitudini fictum ab Antonio [10] crimen videtur, vt in [11] pecuniam adolescentis impetum faceret. Prudentes autem, et boni viri et credunt [12] factum, et [13] probant. Quid quaeris? magna spes est in [14] eo. Nihil est, quod non existimetur laudis, et gloriae caussa facturus. Antonius autem, [15] noster familiaris, tanto se odio esse intelligit, vt, quum [16] interfectores suos [17] domi comprehenderit, rem [18] proferre non audeat. A. d. VII Id. Octobres Brundisium erat [19] profectus obuiam legionibus

1 Epistola est narrtatoria. 2 tuae. 3 a T. Sextio, Africae praetore. 4 scribam. 5 vt certum. 6 nisi. 7 egomet. 8 Octauii filii. 9 vid. ep. 28 lib. 10. 10 insidias a Caesare Antonio ipsi factas. 11 derelictam ei testamento a Caesare. 12 a Caesare ex animo. 13 commendant. 14 Caesare. 15 ironia est. 16 ad se interficiendum a Caesare immissos. 17 suae. 18 diuulgare. 19 egressus.

nibus Macedonicis quatuor: quas sibi conciliare pecunia cogitabat easque ad [20] vrbem adducere, et in ceruicibus nostris [21] collocare. [22] Habes formam reip., si in castris potest esse resp., in [23] qua tuam [24] vicem saepe doleo, quod [25] nullam partem, [26] per aetatem, sanae et saluae reip. gustare potuisti. Atque [27] antehac quidem [28] sperare [29] saltem licebat. nunc etiam [30] illud ereptum est. Quae enim spes est, cum in [31] concione dicere ausus sit Antonius, [32] Canutium apud [33] eos locum sibi quaerere, quibus, [34] se saluo, locus in ciuitate esse non posset? [35] Equidem et haec, et omnia, quae homini accidere possunt, sic fero, vt magnam habeam philosophiae gratiam, quae me non [36] modo a solitudine abducit, sed etiam contra omnes fortunae impetus armat: tibique idem censeo faciundum, nec, a quo culpa absit, quidquam in [37] malis numerandum. Sed haec tu [38] melius. Stratorium nostrum cum semper probassem, tum maxime in tuis rebus summam eius fidem, diligentiam, prudentiamque cognoui. Da operam, vt valeas. Hoc mihi gratius facere nihil potes.

XXIII

20 Romam. 21 vt nobis sint molestae. 22 intelligis. 23 re. 24 fortem. 25 non vllam. 26 quia, cum respublica vigeret, nimis iuuenis eras. 27 ante hoc tempus. 28 gustare aliquando partem reipublicae saluae et sanae. 29 ad minimum. 30 sperare talia. 31 sermone ad populum conuocatum. 32 vid. ep. 3 huius libri. 33 perditos homines. 34 donec fuerit saluus. 35 ego quidem. 36 solum. 37 quae vera censentur sunt mala. 38 nosti.

XXIIII M. T. C. CORNIFICIO S. D

[1] Ego nullum locum praetermitto, nec enim debeo, non modo laudandi tui, ſed ne ornandi quidem. Sed mea ſtudia erga te et officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis, eſſe nota. Te tamen hortor, vt omni cura [2] in remp. [3] incumbas. [4] Hoc eſt [5] animi, hoc eſt ingenii tui, [6] hoc eius ſpei, quam habere debes amplificandae dignitatis tuae. [7] Sed hac de re [8] alias ad te [9] pluribus. Cum enim haec ſcribebam, in exſpectatione erant omnia. nondum [10] legati redierant, quos ſenatus non ad pacem [11] deprecandam, ſed ad bellum denuntiandum, miſerat, [12] niſi legatorum [13] nuntio paruiſſet. Ego tamen, vt primum [14] occaſio data eſt, meo [15] priſtino more remp. defendi: me principem ſenatui, populoque Romano profeſſus ſum: nec, poſteaquam ſuſcepi cauſſam [16] libertatis, minimum tempus amiſi tuendae ſalutis, libertatiſque communis. Sed haec [17] quoque [18] te ex aliis malo. T. Pinarium, familiariſſimum meum, tanto tibi ſtudio commendo, vt maiore non [19] poſſim. Cui cum propter omnes virtu-

1 Epiſtola eſt hortatoria. 2 iuuandam. 3 propenſus ſis. 4 incumbere in rempublicam. 5 officium. 6 pertinet ad eam ſpem. 7 ſcribemus. 8 alio tempore. 9 verbis. 10 ad Antonium miſi. 11 precibus impetrandum. 12 Antonius. 13 mandato. 14 libere loquendi. 15 in priore ſtatu conſueto. 16 tuendae. 17 etiam. 18 cognoſcere. 19 eum commendare.

virtutes, tum etiam propter [20] studia communia, sum amicissimus. Is procurat rationes, negotiaque Dionysii nostri, quem [21] tu multum amas, et ego omnino [22] plurimum. Ea tibi ego non debeo commendare, sed commendo tamen. Facies igitur, vt Pinarii, grauissimi hominis, litteris tuum [23] erga [24] illum et [25] erga [26] Dionysium [27] studium [28] perspiciamus. Vale.

20 in rempublicam. 21 simul. 22 abundantissime. 23 simul. 24 Pinarium. 25 simul. 26 communem amicum. 27 fauorem. 28 euidenter cognoscamus.

XXV [1] M. T. C. CORNIFICIO S. D

[2] Liberalibus litteras accepi tuas, quas mihi [3] Cornificius [4] altero vicesimo [6] vt dicebat, reddidit. [5] Eo die non [6] senatus, neque [7] postero. [8] Quinquatribus, [9] frequenti senatu, caussam tuam [10] non inuita Minerua. Etenim eo ipso senatus decreuit, vt [11] Minerua nostra,

1 Epistola est nuntiatoria et petitoria. 2 festo Liberalium die. 3 tuus filius. 4 vicesimo secundo. 5 die Liberalium. 6 habitus. 7 proxime sequenti. 8 diebus festis Mineruae, quae quinto quoque anno celebrabantur. 9 cum multi adessent senatores. 10 feliciter. 11 simulacrum Mineruae.

stos vrbis, quam [12] turbo [13] deiecerat, [14] re-stitueretur. Pansa tuas litteras recitauit. Magna senatus approbatio consecuta est cum summo gaudio, et [15] offensione Minotauri, id st, Caluisii et Tauri. Factum de te senatus onsultum honorificum. Postulabatur, vt tiam [16] illi [17] notarentur: sed [18] Pansa [19] cle-entior. Ego, mi Cornifici, quo die primum n spem [20] libertatis ingressus sum, et, [21] cun-antibus caeteris, a. d. XIII Kal. Iunias [22] fun-amenta reip. ieci, eo ipso die [23] prouidi multum, atque habui rationem dignitatis tuae. Mihi enim est assensus senatus de [24] obtinen-dis prouinciis. Nec vero postea destiti [25] la-befactare [26] eum, qui summa cum tua iniuria, ontumeliaque reip., [27] prouinciam [28] absens btinebat. Itaque crebras, vel potius quoti-ianas, [29] compellationes meas non [30] tulit, se-ue in vrbem recepit [31] inuitus, neque solum pe, sed certa re iam, et [32] possessione [33] de-urbatus est. Meo iustissimo, [34] honestissimo-ue [35] conuicio te tuam dignitatem summa tua virtute tenuisse, prouinciaeque honoribus amplissi-

12 ventorum vis. 13 non multo post Caesaris cae-dem. 14 pristino loco. 15 quod valde doluit Caluisio. 16 Caluisius et Taurus. 17 infamia. 18 a me. 19 nimis clemens. 20 publicae. 21 haesitantibus. 22 in-cipi facere. 23 prospexi. 24 ab iisdem, qui obtinerent. 25 debilitare. 26 Caluisium. 27 Africam. 28 per le-gatos duos. 29 appellationes vehementioribus verbis. 30 potuit perferre. 31 deposito tandem imperio. 32 prouinciae. 33 deiectus. 34 mihi facienti. 35 quoti-diana compellatione. 36 per virtutem.

amplissimis [37] affectum, vehementer gau
Quod te mihi de Sempronio purgas, [38]
pio [39] excusationem. fuit enim illud
dam [40] coecum tempus seruitutis. Ego,
rum consiliorum [41] auctor, dignitatisque
tor, iratus temporibus, in Graeciam, d
rata libertate, rapiebar, cum me [42] Et
[43] quasi boni ciues, relinquentem rem
prosequi noluerunt: [45] austerque [46] a
sus maximo flatu me ad [47] tribules tuo
gium retulit: atque inde ventis rem
in patriam omni festinatione prope
[48] postridieque in summa [49] reliquorum
tute liber [50] vnus fui. [51] Sic sum in
nium inuectus, vt ille non ferret, om
que suum [52] vinolentum furorem in
vnum [54] effunderet, meque cum elicere
let [55] ad caedis caussam, tum [56] tentaret
sidiis, quem ego ructantem, et nause
conieci in Caesaris [58] Octauiani [59]
[60] Puer enim egregius [61] praesidium si
mum, et nobis, deinde [62] summae reip

37 esse. 38 approbo. 39 tuam. 40 omn
obscura. 41 approbator. 42 venti. 43 tanq
sent boni ciues. 44 a tergo stare noluerunt.
tus. 46 contrarius. 47 eos, qui tecum eiusd
tribus. 48 die post ingressum meum. 49 p
consularium. 50 solus. 51 tam vehementer A
criminatus sum. 52 contractum ex ebrietate.
54 oratione. 55 vt me interficeret. 56 circum
57 si in senatum non irem. 58 Octauii filii.
tanquam ferae tensa. 60 nondum vndeuiginti
61 custodiam militarem. 62 vltimae saluti reipu

rauit: [63] qui nisi fuisset, Antonii redi- s a Brundisio [64] pestis patriae fuisset. Quae inceps acta sint, scire te arbitror. Sed re- amus ad illud, vnde [65] diuertimus. Acci- excusationem tuam de Sempronio. ne- e enim [66] statuti [67] quid in tanta perturba- ne habere potuisti. Nunc hic dies aliam ssam affert, alios mores postulat, vt ait Terentius. Quamobrem, mi Quinte, scende nobiscum, et quidem ad [69] pup- . Vna nauis est iam bonorum omnium: uam quidem, nos damus operam, vt re- m teneamus, vtinam prospero cursu! Sed quicunque venti erunt, ars nostra certe aberit. Quid enim praestare [72] aliud vir- potest? Tu fac, vt animo magno sis et elso, cogitesque, omnem dignitatem tuam n rep. coniunctam esse debere. P. Luc- um mihi [73] meum commendas, quem, buscunque rebus potero, diligenter [74] tue- . Hirtium quidem, et Pansam, [75] colle- nostros, homines in [76] consulatu reip. sa- res, [77] alieno sane tempore amisimus, rep. toniano quidem latrocinio [78] liberata, sed ndum omnino [79] explicata: [80] quam nos, si licebit, more nostro tuebimur: quan-

 quam

3 Caesar. 64 exitium. 65 digressi sumus. 66 fir- propositi. 67 aliquid. 68 Simo Terentianus in An- 69 summa gubernacula. 70 nauem. 71 siue peri, siue aduersi. 72 quam obniti aduersis. 73 mum amicum. 74 protegam. 75 in auguratu. suo. 77 importuno multum. 78 victo Antonio. xpedita curis. 80 rempublicam. 81 si aberit vis.

quam admodum sumus iam defatigati. nulla lassitudo impedire officium, et [82] f debet. Verum haec hactenus. Ab ali de me, quam a me ipso, malo cognos [83] de te audiebamus ea, [84] quae maxime lemus. De Cn. [85] Minucio, quem tu busdam litteris ad caelum [86] laudibus e sti, rumores [87] duriores erant. Id qual omninoque quid istic agatur, facias me certiorem. Vale.

82 in rempublicam. 83 cum has scriberem. 8 ma. 85 Cornificii legato. 86 laudando eum. satis boni.

XXVI M. T. C. CORNIFICI S. D

1 Q. Turius, qui in Africa negotiat vir bonus et honestus, hered cit, [2] similes sui, Cn. Saturninum, Se sidium, Cn. Anneium, Q. Considium lum, L. Seruilium Postumum, C. Rube Ex eorum [3] oratione intellexi, gratiarum ne eos magis egere, quam commend Tanta enim [4] liberalitate se tua vsos p cabant, vt iis plus a te tributum intelli quam ego auderem te rogare. [5] aude men. scio enim, quantum ponderis me mendatio sit habitura. Quare a te pe

1 Epistola est commendatoria. 2 viros bo bis. 4 humanitate potius. 5 te rogare.

eam libertatem, qua sine meis litteris vsus, [6] quam maximus [7] his litteris cumulus accdat. [8] Caput autem est meae commendanis, ne patiare [9] Erotem Turium, Q. Tulibertum, vt [10] adhuc fecit, hereditatem Turianam [12] auertere: [13] caeterisque omnis rebus habeas eos a me commendatissimos. gnam ex eorum [14] splendore, et [15] obserntia, capies voluptatem. Quod vt velis, vehementer [16] etiam atque etiam rogo. le.

6 summum incrementum. 7 per has litteras. 8 praenum. 9 Eros Graecum nomen serui. 10 ad hoc que tempus. 11 quam Q. Turius reliquit. 12 a veheredibus ad se trahere. 13 in. 14 dignitate. Erat tem *splendor* proprius equitibus, vt senatui *auctoritas*. cultu. 16 iterum atque iterum.

XXVII M. T. C. CORNIFICIO S. D

Sex. Aufidius [2] et [3] obseruantia, qua me colit, accedit ad [4] proximos: et splenore equiti Romano nemini [5] cedit. Est aum ita temperatis, moderatisque moribus, summa [6] seueritas summa cum [7] humanitaiungatur. Cuius tibi [8] negotia, quae sunt Africa, ita commendo, vt maiore studio magisue

1 Est epistola commendatoria. 2 pariter. 3 veneraone. 4 sanguine coniunctissimos. 5 partem dat. 6 gor. 7 clementia. 8 praesertim Turianam hereditam.

magiſue ex animo commendare non po Pergratum mihi feceris, ſi dederis operam is intelligat, meas apud te litteras [9] maxim pondus habuiſſe. Hoc te vehementer, Cornifici, rogo. Vale.

9 plurimum valuiſſe.

XXVIII [1] M. T. C. CORNIFICIO S. D

[2] Aſſentior tibi, eos, quos ſcribis,[3] Lily minari, [4] iſtic poenas dare debu ſed metuiſti, vt ais, ne nimis [5] liber i ciſcendo viderere. Metuiſti igitur, ne vis ciuis, ne nimis fortis, ne nimis [6] t gnus, viderere. Quod ſocietatem reip. ſeruandae, tibi mecum a [7] patre [8] acce renouas, gratum eſt: quae ſocietas nos ſemper, mi Cornifici, manebit. cum etiam illud, quod mihi [9] tuo n gratias agendas non putas. [10] nec en inter nos facere debemus. Senatus [11] pro dignitate tua [12] appellaretur, ſi ſentibus conſulibus [14] vnquam, niſi ad nouam, [15] cogeretur. Itaque nec de XX, nec de H S DCC, quidquam agi

1 Epiſtola eſt familiaris. 2 ſentio tecum. 3 Siciliae. 4 vbi tu es. 5 aſpera. 6 facere, q digna ſunt. 7 tuo. 8 relictum tibi. 9 pro be abs te acceptis. 10 officioſi debemus eſſe alter i rum. 11 tuenda. 12 conueniretur a me. 13 ſper dum conſules abſunt. 14 aliquo tempore. gregaretur.

per ſenatum poteſt. [16] Tibi autem ex ſenatus conſulto [17] imperandum, mutuumque [18] ſumendum, cenſeo. In rep. quid agatur, credo te ex eorum litteris cognoſcere, qui ad te [19] acta debent perſcribere. Ego ſum [20] ſpe bona: conſilio, cura, labore non [21] deſum: omnibus inimicis reip. eſſe me acerrimum hoſtem, [22] prae me fero. [23] Res neque nunc [24] difficili loco mihi videtur eſſe, et fuiſſet facillimo, ſi culpa a [25] quibuſdam abfuiſſet. Vale.

16 a te. 17 prouincialibus tuis. 18 publico nomine. 19 publica. 20 de republica. 21 reipublicae. 22 palam oſtendo. 23 negotium. 24 videtur facile poſſe tranſigi. 25 vt a Lepido et Ventidio.

XXVIIII [1] M. T. C. CORNIFICIO S. D

Non modo te, cui omnia noſtra notiſſima ſunt, ſed neminem in populo Romano arbitror eſſe, cui ſit ignota ea familiaritas, quae mihi cum L. Lamia eſt. Etenim [2] magno theatro ſpectata eſt [3] tum, [4] cum eſt ab A. Gabinio conſule [5] relegatus, quod libere et fortiter ſalutem meam defendiſſet. Nec ex [6] eo amor inter nos natus eſt: ſed quod [7] erat vetus et magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitauit. Ad haec [8] officia, vel merita potius, iucundiſſima conſuetudo [9] accedit, vt nullo prorſus [10] plus ho-

1 Epiſtola eſt commendatoria. 2 in conſpectu totius populi. 3 tunc. 4 quando. 5 in exilium miſſus. 6 facto eius. 7 amor. 8 officia ex debito fiunt; merita ex liberalitate. 9 additur. 10 quam Lamia.

mine delecter. Non puto, te [11] iam exſpectar quibus eum tibi verbis commendem. cau ſas enim tanti amoris intelligis. Quae ver deſideret, iis me omnibus vſum putab Tantum velim exiſtimes, ſi negotia Lami procuratores, libertos, [12] familiam, quibu cunque rebus opus erit, defenderis, grati mihi futurum, quam ſi ea tua liberalitas per nuiſſet ad rem familiarem meam. Nec dub to, quin ſine mea commendatione, [13] qu tuum eſt iudicium de hominibus, ipſius L miae cauſſa [14] ſtudioſe omnia facturus ſis: qu quam erat nobis dictum, te exiſtimare, ali ſenatus conſulto, quod contra dignitat tuam fieret, [15] ſcribendo Lamiam affuiſ qui [16] omnino [17] conſulibus illis nunquam fuit ſcribendo. Deinde omnia [18] tum [19] fi ſenatus conſulta [20] deferebantur. Niſi for etiam illi [21] Semproniano ſenatus conſulto m cenſes affuiſſe, qui ne Romae quidem tum deque eo ad te ſcripſi, [22] re recenti. Sed h [23] hactenus. Te, mi Cornifici, etiam at etiam rogo, vt omnia Lamiae negotia, mea tes eſſe: cureſque, vt intelligat, [24] hanc co mendationem [25] maximo ſibi vſui fuiſſe. H mihi gratius facere nihil potes. Cura, vt vale

XI

11 poſtquam docui, quam carus mihi ſit. 12 ſerv 13 quale. 14 diligenter. 15 dum ſcriberetur. 16 ne. 17 dum illi eſſent conſules. 18 tunc. 19 aut ſo. 20 ad aerarium: quod alio verbo *referri* dicebat 21 quod ſub Sempronio factum eſt. 22 cum ſena conſultum recentius eſſet factum. 23 dicta ſint. 24 me 25 ſummae vtilitati.

XXX [1] M. T. C. Q. CORNIFICIO S. D

Itane praeter [2] litigatores nemo [3] ad te meas litteras? Multae [4] iſtae [5] quidem. Tu enim [6] perfeciſti, vt nemo ſine litteris meis tibi ſe commendatum putaret. Sed quis vnquam tuorum mihi dixit, [7] eſſe, cui darem, quin [8] dederim? Aut quid mihi [9] iucundius, quam, cum coram tecum loqui non poſſim, aut ſcribere ad te, aut tuas legere litteras? Illud magis mihi ſolet eſſe moleſtum, tantis me impediri occupationibus, vt ad te ſcribendi meo arbitratu facultas nulla detur. Non [10] enim te epiſtolis, ſed [11] voluminibus [12] laceſſerem, quibus [13] quidem me a te prouocari oporteret. Quamuis enim occupatus ſis, otii tamen [14] plus habes: aut, ſi ne tu quidem [15] vacas, noli [16] impudens eſſe, nec mihi moleſtiam exhibere, et a me litteras crebriores, cum tu mihi raras mittas, flagitare. Nam cum antea diſtinebar maximis occupationibus, propterea quod omnibus curis remp.

1 Epiſtola eſt excuſatoria et reſponſoria. 2 qui pro lite ſua commendari volunt. 3 affert. 4 litterae commendatitiae. 5 ſunt. 6 te facilem praebendo effeciſti. 7 aliquem. 8 dare poſſem. 9 contingere poteſt. 10 ſi facultas daretur. 11 litteris ita longis, vt non tam epiſtolae, quam volumina, eſſe viderentur. 12 prouocarem. 13 certe. 14 quam ego. 15 liber es a negotiis. 16 exigendo, quod praedicare ipſe nequeas.

mihi tuendam putabam, tum hoc tempo[re] multo distineor [17] vehementius. Vt eni[m] grauius aegrotant ii, qui cum leuati mor[bo] videntur, in eum de [18] integro inciderur[t]: sic vehementius nos laboramus, qui [19] pr[o]fligato bello, ac paene sublato, [20] renou[a]tum bellum gerere conamur. Sed haec [ha]ctenus. Tu tibi, mi Cornifici, fac, vt p[er]suadeas, non esse me tam [21] imbecillo ani[mo], ne dicam [22] inhumano, vt a te vinci po[s]sim aut officiis, aut amore. Non [23] dubitab[am] [24] equidem: veruntamen multo mihi [25] [no]tiorem amorem tuum effecit [26] Cherip[pus.] [27] O! hominem semper illum quidem [28] [mihi] aptum, nunc vero etiam suauem! Vu[ltus] mehercule tuos mihi [29] expressit omnes, [30] [non] solum animum, ac verba pertulit. Itaque [no]li vereri, ne tibi [31] succensuerim, [32] q[uod] [33] eodem exemplo me, quo ad caeteros. [Re]quisiui quidem proprias ad me vnum litt[eras:] sed neque vahementer, et amanter. [De] sumtu, quem te in rem militarem facer[e et] fecisse dicis, nihil sane possum tibi opitu[lari:] propterea quod et orbus senatus, [34] con[suli]bus [35] amissis, et incredibiles angustiae p[ecu]-

17 quam antea. 18 nouo. 19 bonam partem a[d] ... tum perducto. 20 a Lepido. 21 debili. 22 duro ... de amore tuo. 24 ego certe. 25 quam prius ... 26 cui a te venit. 27 exclamat laetitiae caussa. ... turae meae accommodatum. 29 effinxit. 30 ne... 31 subiratus fueram. 32 amisisti litteras. 33 eaden... ma scriptas. 34 Hirtio et Pansa. 35 per caedem.

niae [36] publicae: quae conquiritur vndique, vt optime [37] meritis militibus promissa soluantur; quod quidem fieri sine tributo posse non arbitror. De Attio Dionysio [38] nihil puto esse: quoniam mihi nihil [39] dixit Stratorius. De P. Lucceio nihil tibi concedo, [40] quo studiosior [41] eius sis, quam ego sim. est enim nobis [42] necessarius. Sed a [43] magistris cum [44] contenderem de [45] proferendo die: [46] probauerunt mihi, sese, [47] quo minus id facerent, et compromisso et iureiurando impediri. quare veniendum arbitror Lucceio. quanquam, si meis litteris obtemperauit, cum tu haec leges, illum Romae esse oportebit. Caeteris de rebus, maximeque de [48] pecunia, cum [49] Pansae mortem ignorares, scripsisti, quae [50] per nos ab eo consequi te posse arbitrarere. Quae te non fefellissent, si viueret. nam te diligebat. Post mortem autem [51] eius [52] quid fieri posset, non videbamus. [53] De Venuleio, Latino, Horatio, valde laudo. illud non nimium [54] probo, quod scribis, [55] quo illi animo aequiore ferrent, te tuis etiam ¦legatis [56] licto-

36 ad rempublicam pertinentis. 37 in bello Mutinensi. 38 eorum, quae agebamus. 39 non taciturus, si aliquid fuisset. 40 vt. 41 commodo illius. 42 familiaritate aliqua coniunctus. 43 auctionum. 44 obnixe peterem. 45 prolongando auctionum die. 46 ostenderunt. 47 vt non. 48 tibi mittenda. 49 consulis. 50 per nostram intercessionem. 51 Pansae. 52 de pecunia, quam postulasti. 53 quae scripsisti. 54 laudo. 55 vt.

56 lictores ademiſſe. Honore enim digni cum ignominia 57 dignis non erant comparandi: 58 eoſque ex ſenatus conſulto, ſi non 59 decedunt, cogendos, vt decedant, exiſtimo. Haec 60 fere ad eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, velim tibi perſuadeas, non eſſe mihi meam dignitatem tua cariorem. Vale.

56 miniſtros publicos cum inſignibus. 57 Venuleio, Latino, Horatio. 58 iam dictos. 59 obtemperantes ſenatus conſulto. 60 habui, quae reſcriberem.

LIBER TERTIVS DECIMVS

AD C. MEMMIVM ET CAETEROS

I M. T. C. 1 C. MEMMIO S. D.

2 Etſi non ſatis mihi 3 conſtiterat, cum aliquane animi mei moleſtia, an potius libenter, te 4 Athenis viſurus eſſem, 5 quod 6 iniuria, quam accepiſti, dolore me afficeret, ſapientia tua, qua fers iniuriam, 7 laetitia: tamen vidiſſe te mallem. Nam 8 quod

mol-

1 Epiſtola eſt commendatoria. 2 quanquam. 3 certum fuerat. 4 quo poſtridie veni. 5 quia. 6 damnatio iniuſta. 7 afficeret. 8 id.

molestiae, non sane multo leuius est, [9] cum te non video: [10] quod esse potuit voluptatis, certe, si vidissem te, plus fuisset. Itaque non dubitabo dare operam, vt te [11] videam, cum id satis commode facere potero. Interea quod per litteras et agi tecum, et, vt arbitror [12] confici potest, agam nunc. A te illud primum rogabo, ne quid [13] inuitus mea caussa facias, sed id, quod [14] mea intelliges, tua nullam in partem multum interesse, ita mihi des, si tibi, vt id libenter facias, ante [15] persuaseris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia [16] sunt, nisi quod in philosophia vehementer ab eo [17] dissentio. Sed et [18] initio Romae, cum te quoque et tuos omnes obseruabat, me coluit [19] in primis; et [20] nuper cum ea, quae voluit, de suis commodis et praemiis consecutus est, me habuit suorum defensorum et amicorum fere [21] principem: et [22] iam a [23] Phaedro, qui nobis, cum pueri essemus, ante, quam [24] Philonem [25] cognouimus, valde, vt philosophus, postea tamen, vt vir bonus et suauis et officiosus, probabatur, [26] traditus mihi commendatusque est. Is igitur Patro cum ad me Romam litteras misisset,

9 illatam tibi iniuriam. 10 id. 11 in Ciliciam proficiscens. 12 absolui. 13 contra placitum tuum. 14 mihi vtile esse. 15 te ad hoc adduxeris. 16 communia. 17 vt Academicus ab Epicureo. 18 coniunctionis nostrae. 19 praecipue. 20 nunc paululum est temporis. 21 praecipuum. 22 his diebus. 23 Epicureo. 24 Academicum. 25 Romae. 26 in fine.

fiſſet, [27] vti te ſibi [28] placarem, [29] peterem
que, vt [30] neſcio quid [31] illud Epicuri [32] parie
tinarum ſibi concederes, nihil ſcripſi ad t
ob eam rem, quod aedificationis tuae conſi
lium mea commendatione nolebam impedir
[33] Idem, [34] vt veni Athenas, cum [35] idem
vt ad te ſcriberem, rogaſſet: ob eam cauſſa
[36] impetrauit, quod te [37] abieciſſe illam [38] ae
dificationem [39] conſtabat inter omnes amic
tuos. Quod ſi ita eſt, et [40] ſi iam plane t
nihil intereſt; velim, [41] ſi qua offenſiun
la facta eſt animi tui, [42] peruerſitate aliq
rum; noui enim gentem [43] illam; [44] de
ad [45] lenitatem, vel propter tuam ſumm
humanitatem, vel etiam [46] honoris mei ca
ſa. Equidem, ſi, quid [47] ipſe ſentiam, qu
ris, nec, cur ille tantopere [48] contendat,
deo, nec cur tu repugnes: [49] niſi tam
multo minus [50] tibi concedi poteſt, qu
[51] illi, laborare ſine cauſſa. Quanquam
tronis et orationem et [52] cauſſam tibi co
tam eſſe certo ſcio. [53] honorem, [54] offic

27 vt. 28 reconciliarem. 29 a te. 30 mi
rem a ſe peti oſtendit. 31 quod ad Epicurum per
rat. 32 parietum vetuſtorum. 33 patre. 3
quam. 35 eandem rem. 36 petitum ſuum a m
reieciſſe. 38 aedificandi conſilium. 39
erat. 40 ſi quidem aedificandi conſilium ab
41 ſi aliqua re leuiter offenſus eſt animus tuus.
vis actionibus. 43 Epicureorum. 44 compon
placabilitatem. 46 ne videar fruſtra a te petiiſſe.
48 inſtet. 49 ſed tamen. 50 qui vir prudens
51 homini Epicureo. 52 qua adducitur, vt ta
contendat. 53 quod ibi habitauerit Epicurus, 54 ſu

[55] teſtamentorum ius, Epicuri [56] auctoritatem, Phaedri [57] obteſtationem, [58] ſedem, [59] domicilium, [60] veſtigia ſummorum hominum ſibi [61] tuenda eſſe dicit. Totam hominis [62] vitam, [63] rationemque, quam ſequitur in philoſophia, derideamus licet, ſi hanc eius [64] contentionem volumus reprehendere. Sed, mehercule, [65] quando illi caeteriſque, quos [66] illa delectant, [67] non valde inimici ſumus, neſcio an ignoſcendum ſit huic, ſi tempore laborat: in [68] quo etiam ſi peccat, magis [69] ineptiis, quam [70] improbitate, peccat. Sed, ne [71] plura; [72] dicendum enim aliquando eſt; Pomponium Atticum ſic amo, vt alterum fratrem. nihil eſt illo mihi nec carius nec iucundius. Is, non [73] quo ſit ex iſtis; eſt enim omni [74] liberali doctrina [75] politiſſimus: ſed valde diligit [76] Patronem, valde [77] Phaedrum amauit; ſic a me hoc [78] contendit, homo minime ambitioſus, minime in [79] rogitando moleſtus, vt nihil vnquam [80] magis.

55 Epicurus hortos ſuos Metrodoto teſtamento reliquerat, vt poſt eius obitum ad alios Epicureae ſectae principes perueniret. 56 quae minuitur, ſi ea deſerantur. 57 obteſtatus erat Phaedrus, ne hortos Epicuri negligerent. 58 poſſeſſionem antiquam. 59 habitationem. 60 ſolum ipſum. 61 protegendo. 62 ex Epicuri inſtituto traductam. 63 ſententiam. 64 petitionem. 65 quoniam. 66 Epicurus. 67 aliquantulum fauemus. 68 ſtudio. 69 nugas agendo. 70 malitia. 71 dicam. 72 tandem finiendum eſt. 73 iocans tamen Cicero ſaepe illum Epciureum vocat 74 qua decet hominem liberaliter educatum. 75 perquam politus 76 qui Epicuri aedes deſiderat. 77 qui pro eo rogauit. 78 inſtanter petit. 79 ſaepius rogando.

[80] magis. Nec dubitat, quin ego a te [81] im
tu hoc [82] consequi possim, etiam si aedifica
turus esses. Nunc vero, si audierit, te [83] ae
dificationem deposuisse, neque tamen me
te [84] impetrasse, non te in me [85] liberalem
sed me in se negligentem, putabit. Quam
obrem peto a te, vt scribas ad tuos, pos
tua [86] voluntate decretum illud [87] Areopagi
tarum, quem [88] ὑπομνηματισμὸν [89] illi vocan
tolli. Sed redeo ad [90] prima. [91] Prius velim
[92] tibi persuadeas, vt hoc mea caussa libente
facias, quam vt [93] facias. [94] Sic tamen hab
to, si feceris, quod [95] rogo, [96] fore mihi gra
tissimum. Vale.

80 instantius contenderit. 81 scio. 82 impetra
83 consilium aedificandi. 84 quod Patro petit. 85 d
tum. 86 inuito Memmio impetrari non poterat
Areopagitis, vt decretum illud tollerent. 87 senatorum
88 decretum. 89 Areopagitae. 90 quae in princip
epistolae scripta. 91 potius. 92 in animum tuum
ducas. 93 non libenter. 94 iudicat suam cupiditat
95 plus quam peto. 96 futurum.

II M. T. C. [1] MEMMIO S. D

[2] C. Auiano Euandro, qui habitat in
[3] sacrario, et ipso [4] multum vtor,
[5] patrono eius M. Aemilio familiarissim
Peto igitur a te [6] maiorem in modum, qu

1 Est epistola petitoria. 2 liberto Aemilii Auiani.
vbi conseruantur sacra tua. 4 familiarissimus sum. 5
eum manumiserat. 6 obnixius.

ſine tua moleſtia fiat, vt [7] ei de habitatione accommodes. Nam propter opera [8] inſtituta multa multorum, [9] ſubitum eſt ei [10] remigrare [11] Kal. Quint. [12] Impedior [13] verecundia, ne te pluribus verbis rogem. Neque tamen dubito, quin, [14] ſi tua nihil, aut non multum, interſit, eo ſis animo, quo ego eſſem, ſi [15] quid tu me rogares. Mihi certe gratiſſimum [16] feceris. Vale.

7 eum in aedibus habitare concedas. 8 ab eo incepta. 9 incommodum. 10 e Memmii ſacrario. 11 primo Iulii die. 12 inhibeor. 13 pudore. 14 ſi parum detrimenti ex ea re habiturus ſis. 15 aliquid. 16 hoc faciendo.

III M. T. C. MEMMIO S. D

[1] A. Fuſium, vnum ex meis [2] intimis, [3] obſeruantiſſimum [4] ſtudioſiſſimumque noſtri, eruditum hominem, et ſumma humanitate, tuaque amicitia digniſſimum, velim ita [5] tractes, vt mihi [6] coram [7] recepiſti. Tam gratum mihi id erit, [8] quam quod gratiſſimum. Ipſum praeterea, [9] ſummo officio et ſumma obſeruantia, tibi in perpetuum [10] deuinxeris. Vale.

IIII

1 Eſt epiſtola commendatoria. 2 amicis. 3 maximum cultorem. 4 maxime deditum nobis. 5 excipias. 6 in praeſentia tecum agenti. 7 promiſiſti. 8 eſt. 9 ad proſequendum te ſummo officio. 10 obligaueris.

IIII M. T. C. [1] Q. VALERIO Q. F. ORCAE [2] LEGATO [3] PRO PRAET. S. D

Cum [4] municipibus Volaterranis mihi sum ma necessitudo est. [5] Magno enim me beneficio affecti, [6] cumulatissime mihi gratiam retulerunt. nam nec in [7] honoribus meis nec in [8] laboribus vnquam defuerunt. Cum quibus [9] si mihi nulla caussa [10] intercederent tamen [11] quod te vehementissime diligo, quod que me a te plurimi [12] fieri sentio, et mone rem te et hortarer, vt eorum fortunis [13] con suleres, praesertim cum [14] prope [15] praeci puam caussam haberent [16] ad ius obtinendum Primum, quod Sullani [17] temporis acerbita tem, [18] deorum immortalium benignitat subterfugerunt: deinde, quod summo [19] st dio populi Romani a me in consultu meo d fensi sunt. Cum enim [20] tribuni pl. lege iniquissimum de eorum [21] agris promulgasse facile senatui populoque Romano persuasi, eos ciues, quibus [22] fortuna [23] pepercisset,

1 Est epistola commendatoria. 2 proposito. 3 Caesar auctoritatem auxerat. 4 incolis municipii V laterrani. 5 quod legem a tribunis pl. promulga perferri consul non sum passus. 6 valde abundante augendis. 8 ferendis. 9 tametsi. 10 media esset conciliationem amoris. 11 quia. 12 aestimari. consilio prodesses. 14 quasi. 15 potissimum. 16 agri eorum diuidantur. 17 quo Sylla tyrannidem e euit. 18 quia, cum illic proscriptos obsideret, nocuit vrbi. 19 fouere. 20 et collegae. 21 d dendis. 22 ex benignitate deorum. 23 tempore S lano.

vos esse vellent. Hanc actionem meam C. Caesar primo suo [24] consulatu [25] lege in Agraria comprobauit, agrumque Volaterranum et [26] oppidum omni periculo in perpetuum liberauit: vt mihi dubium non sit, quin is, qui nouas necessitudines adiungat, vetera sua beneficia conseruari velit. Quamobrem [27] est tuae prudentiae, aut sequi [28] eius auctoritatem, cuius [29] sectam atque imperium summa cum tua dignitate secutus es, aut certe illi [30] integram [31] omnem caussam reseruare. Illud [32] vero dubitare non debes, quin tam [33] graue, tam firmum, tam honestum, [34] municipium tibi tuo summo beneficio in perpetuum obligari [35] velis. Sed haec, quae scripta sunt [36] supra, eo [37] spectant, vt te horter et [38] suadeam. [39] Reliqua sunt, quae pertinent ad rogandum: vt non solum [40] tua caussa tibi consilium me dare putes, sed etiam, quod mihi opus sit, me a te petere et rogare. Gratissimum igitur mihi feceris, si Volaterranos [41] omnibus rebus [42] integros incolumesque esse volueris. Eorum ego [43] domicilia, [44] sedes, [45] rem, fortunas, quae et [46] a diis immor-

24 cum Bibulo. 25 cum ferret legem Agrariam. 26 ne municipes vectigal vnquam penderent. 27 refertur ad tuam prudentiam. 28 Caesaris. 29 partes in bello ciuili. 30 ideo quod de ea nihil adhuc est per te actum. 31 totam. 32 sed. 33 constans moribus. 34 oppidum munerum Romanorum capax. 35 Caesar. 36 in priori parte huius epistolae. 37 tendunt. 38 tibi. 39 quae deinceps dicturus sum. 40 pro vtilitate tua. 41 in. 42 indemnes. 43 habitationes. 44 possessiones antiquas. 45 opes. 46 temporibus Sullanis.

mortalibus, et a [47] praestantissimis in [48] nostra rep. ciuibus summo senatus populique Romani [49] studio conseruatae sunt, tuae fidei iustitiae, bonitatique commendo. Si [50] pro meis pristinis opibus facultatem mihi [51] res hoc tempore [52] daret, vt ita defendere possem Volaterranos, quemadmodum consueui tueri [53] meos: nullum officium, nullum [54] denique certamen, in quo illis prodesse possem praetermitterem. Sed [55] quando apud te [56] nihilo minus hoc tempore valere me confido, quam valuerim semper apud omnes: pro nostra summa [57] necessitudine [58] parique inter nos et mutua beniuolentia abs te peto, vt ita de Volaterranis mereare, vt existiment, [59] eum qui diuino consilio [60] isti negotio praepositum esse, apud quem vnum nos, eorum perpetui defensores, plurimum valere possumus. Vale.

47 Caesare. 48 Romana. 49 fauore. 50 ami... bello ciuili. 51 copia rerum. 52 permitteres. 53 c...entes. 54 vt vno verbo dicam. 55 quandoquidem. 5... in nullo. 57 necessaria coniunctione in amore. 58 a...quali. 59 te. 60 agrorum diuisioni.

V M. T. C. Q. VALERIO Q. F. ORCA LEGATO PROPRAET. S. D.

1 Non moleste fero, eam [2] necessitudinem, qu... mihi tecum est, notam esse quam plu...mis. Neque tamen [3] ob eam caussam, qu...

1 Est epistola petitoria et suasoria. 2 familiarem am...icitiam. 3 necessitudinem.

tu [4] optime existimare potes, te impedio, quo minus susceptum negotium pro tua fide, et diligentia, ex voluntate Caesaris, qui tibi rem magnam, difficilemque commisit, gerere possis. Nam cum multi a me petant multa, [5] quod de tua erga me [6] voluntate non dubitent: [7] non committo, vt [8] ambitione mea conturbem officium tuum. C. Curtio ab ineunte aetate familiarissime sum vsus. [9] Eius [10] et [11] Sullani temporis iniustissima calamitate dolui: et [12] cum iis, qui similem iniuriam acceperant, [13] amissis omnibus fortunis, reditus tamen in patriam, voluntate omnium, concedi videretur, adiutor [14] incolumitatis fui. [15] is habet in [16] Volaterrano possessionem, cum in [17] eam, tanquam [18] e naufragio, [19] reliquias contulisset. Hoc [20] autem tempore eum Caesar in senatum legit: [21] quem ordinem ille, ista possessione amissa, [22] tueri vix potest. [23] Grauissimum autem est, cum superior factus sit [24] ordine, inferiorem esse [25] fortuna: minimeque conuenit, ex eo agro, qui Caesaris iussu [26] diuidatur, eum [27] moueri, qui Caesaris beneficio senator sit. Sed mihi minus libet multa de aequitate [28] rei scribere,

4 iudicare. 5 quia. 6 beniuolentia. 7 captat beniuolentiam a modestia sua. 8 precibus ambitiosis. 9 Curtii. 10 simul. 11 quae fuit Sullano tempore. 12 quando. 13 licet omnes fortunas amiserint. 14 salutis. 15 Curtius. 16 agro. 17 possessionem. 18 superstites. 19 rerum suarum. 20 sed. 21 senatorum. 22 pro dignitate seruare. 23 molestissimum. 24 dignitate senatoria. 25 rerum possessione. 26 militibus. 27 pelli. 28 quam postulo.

ſcribere, ne [29] cauſſa potius apud te valu… videar, quam gratia. Quamobrem te [30] … iorem in modum rogo, vt C. Curtii [31] … meam putes eſſe: quidquid [32] mea cauſſa … ceres, vt id [33] C. Curtii cauſſa cum fece… exiſtimes, quod ille per me habuerit, id … habere abs te. Hoc te vehementer etiam … que etiam rogo. Vale.

29 propter aequitatem ipſius rei. 30 vehement… 31 negotium. 32 ſi res mea eſſet. 33 propter C. C… tium.

VI M. T. C. Q. VALERIO Q. F. ORC… LEGATO [1] PROCOS. S. P. D

[2] Si vales, bene eſt: ego quidem vale… Credo, te [3] memoria tenere, me [4] … coram P. Cuſpio tecum locutum eſſe, cum … [5] proſequerer [6] paludatum, et [7] idem poſt… plurimis verbis tecum egiſſe, vt, quoſcunq… tibi [8] eius [9] neceſſarios commendarem, h… beres eos in numero meorum neceſſarioru… Id tu pro tua ſumma erga me beniuolent… perpetuaque obſeruantia, mihi liberaliſſi… atque humaniſſime [10] recepiſti. Cuſpius, h… mo in omnes [11] ſuos officioſiſſimus, mirifi… quoſdam homines ex iſta [12] prouincia [13] tue…

1 Proconſulari. 2 commendat Valerio P. Cuſpii a… cos. 3 in memoria habere. 4 praeſente etiam P. Cuſp… 5 comitarer honoris cauſſa. 6 veſte imperatoria indutu… 7 negotium. 8 P. Cuſpii. 9 amicos. 10 facturum … eſſe promiſiſti. 11 amicos. 12 Africana tua. 13 … fendit.

et diligit, propterea quod fuit in Africa bis, cum maximis [14] ſocietatis negotiis praeeſſet. Itaque hoc eius officium, quod adhibet erga [15] illos, ego mea facultate et [16] gratia ſoleo, quantum poſſum, adiuuare. Quare [17] Cuſpianorum omnium commendationis cauſſam hac tibi epiſtola [18] exponendam putaui: reliquis epiſtolis [19] tantum faciam, vt [20] notam apponam eam, [21] quae mihi tecum conuenit, et ſimul ſignificem, de numero eſſe Cuſpii amicorum. Sed hanc commendationem, quam his litteris [22] conſignare volui, ſcito eſſe omnium [23] grauiſſimam. Nam P. Cuſpius ſingulari ſtudio [24] contendit a me, vt tibi quam diligentiſſime L. Iulium commendarem. [25] Eius ego [26] ſtudio vix videor mihi ſatisfacere poſſe, ſi vtar verbis iis, quibus, cum [27] diligentiſſime quid agimus, vti ſolemus. [28] Noua quaedam poſtulat: et putat, me eius [29] generis artificium quoddam tenere. Ei ego pollicitus ſum, me ex intima noſtra [30] arte [31] depromturum mirificum genus commendationis. [32] Id [33] quando [34] aſſequi non poſſum, vt [35] re velim efficias, vt ille genere mearum litterarum

14 publicanorum. 15 homines ex prouincia Africana. 16 fauore. 17 neceſſariorum Cuſpii. 18 declarandam. 19 ſolummodo. 20 ſignum, quo graues commendationes a leuibus diſtinguerentur. 21 quod ex compacto apponendum duximus. 22 tradere. 23 diligentiſſimam. 24 petiit. 25 Cuſpii. 26 fauori. 27 omni contentione. 28 verba. 29 nouorum verborum 30 Rhetorica. 31 hauſtorum. 32 commendationis genus. 33 quoniam. 34 attingere. 35 ipſa.

rum incredibili [36] quiddam perfectum arbit tur. Id facies, si omne genus liberalita quod et ab humanitate, et potestate tua p ficisci poterit, non [37] modo [38] re, sed eti [39] verbis, [40] vultu denique, [41] expromse quae quantum in [42] prouincia [43] valeant, v lem [44] expertus esses. Sed tamen suspic [45] ipsum hominem, quem tibi commen [46] perdignum esse tua amicitia. Non solu quia mihi Cuspius dicit, credo; tameti satis esse debebat: sed quia noui [47] eius iu cium in hominibus, et amicis, [48] deligen Harum litterarum [49] vis quanta fuerit, [50] pediem iudicabo, tibique, vt confido, tias agam. Ego quae te velle, quaeque ad pertinere, arbitrabor, omnia studiose dili terque curabo. Cura, vt valeas P. Corneli qui tibi has litteras reddidit, est mihi a P. spio commendatus. [51] Cuius caussa quan pere cuperem, deberemque; profecto [52] me facile cognosti. Vehementer te rogo, [53] cures, vt [54] ex hac commendatione Cuspius [55] quam maximas, [56] quam prim [57] quam saepissime, gratias agat.

36 quid magni. 37 solum. 38 effectu ipso. 39 mone. 40 frontis hilaritate. 41 foras produ 42 quam administrauimus. 43 cum animaduert ab aliis. 44 ipsa experientia didicisses. 45 Iul 46 valde dignum. 47 Cuspii. 48 eligendis ex tis. 49 potentia. 50 statim. 51 Cuspii. 52 verba et litteras. 53 operam des. 54 propter. 55 de magnas. 56 valde cito. 57 valde frequenter.

VII M. T. C. [1] CLVVIO S. P. D

Cum in [3] Galliam [4] proficiſcens pro noſtra [5] neceſſitudine, tuaque ſumma in me obſeruantia, ad me domum veniſſes: locutus ſum tecum de [6] agro vectigali municipii [7] Atellani, [8] qui eſſet [9] in Gallia, quantoque opere eius municipii cauſſa [10] laborarem, tibi oſtendi. Poſt tuam autem profectionem, cum [11] et maxima res municipii [13] honeſtiſſimi [14] mihique coniunctiſſimi, et ſummum [15] meum officium [16] ageretur, pro [17] animo in me [18] ſingulari exiſtimaui me oportere ad te [19] accuratius ſcribere. [20] Etſi [21] non ſum neſcius, et quae temporum [22] ratio, et quae tua poteſtas ſit: tibique [23] negotium datum eſſe a C. Caeſare, non [24] iudicium, [25] praeclare intelligo. Quare a te tantum peto, quantum et te facere poſſe, et libenter mea cauſſa facturum eſſe, arbitror. Et primum velim [26] exiſtimes, quod res eſt, [27] municipii [28] fortunas omnes in iſto vecti-

1 Puteolano. 2 eſt epiſtola petitoria. 3 Ciſalpinam. 4 profecturus. 5 familiari amicitia. 6 ex cuius vectigali- us fructum capiebat municipium Atellanum. 7 Atella fuit vrbs Campaniae. 8 ager. 9 quamuis Atella ſit in Campania. 10 ſollicitus eſſem. 11 ſimul. 12 in qua maximum diſcrimen erat poſitum. 13 ſplendore municipii. 14 quod eſſet in mea fide. 15 Atellanis debi- tum. 16 in ambiguo verſaretur. 17 ſtudio. 18 non vulgari. 19 multum accurate. 20 quanquam. 21 bene no- to. 22 conſtitutio. 23 de agris diuidendis. 24 po- teſtatem libere iudicandi. 25 optime. 26 vt. 27 Atel- li. 28 facultates.

vectigali conſiſtere: his autem [29] temporib hoc municipium, [30] maximis oneribus pr ſum, ſummis affectum eſſe difficultatib Hoc etſi [31] commune videtur eſſe cum [32] m tis: tamen mihi crede [33] ſingulares huic m nicipio calamitates acccidiſſe: quas idci non commemoro, ne, de miſeriis meoru [34] neceſſariorum conquerens, [35] homines, q nolo, videar offendere. Itaque niſi mag ſpem haberem, C. Caeſari nos [36] cauſſam nicipii [37] probaturos: non erat cauſſa, c te [38] hoc tempore aliquid [39] contende Sed quia confido, [40] mihique perſuaſi, lum et dignitatis [42] municipii, et [43] aeq tis, et [44] voluntatis etiam erga ſe, habitu eſſe [45] rationem: ideo a te non dubita contendere, vt hanc cauſſam [47] illi [48] gram conſeruares. Quod etſi nihilominus peterem, ſi nihil audiuiſſem te tale fe tamen maiorem ſpem impetrandi nactus poſteaquam mihi dictum eſt, [49] hoc id te [50] Regienſes [51] impetrauiſſe. qui etſi te qua [52] neceſſitudine attingunt: tamen

29 bellorum ciuilium. 30 a Caeſare domina poſitis. 31 Atellanus. 32 aliis municipiis. 33 gares. 34 amicorum. 35 Caeſarianos. 36 iuſt 37 quod ſimus probaturi. 38 turbulento. 39 menter peterem. 40 in animum induxi, vt 41 Caeſarem. 42 quod olim floruit. 43 cauſſa beniuolentiae, ſtudii. 45 reſpectum. 46 anim rere. 47 Caeſari. 48 intactam. 49 reſeruation gnitionis cauſſae ad Caeſarem. 50 a Regio Lepi obtinuiſſe. 52 amicitia.

amor in me sperare me cogit, te, quod tuis [53] necessariis [54] tribueris, idem esse tributurum [55] meis: praesertim cum ego pro his [56] vnis petam; habeam autem, qui simili caussa [57] laborent, [58] complures necessarios. Hoc me non sine caussa facere, neque aliqua [59] levi [60] ambitione commotum a te [61] contendere, etsi te [62] existimare arbitror: tamen mihi affirmanti [63] credas velim, me huic municipio debere plurimum, nullum vnquam fuisse tempus neque [64] honorum neque [65] laborum meorum, in [66] quo non huius [67] municipii studium in me [68] extiterit [69] singulare. Quapropter a te [70] etiam atque etiam pro nostra summa [71] coniunctione, proque tua in me perpetua, et maxima [72] beniuolentia, maiorem in modum peto, atque [73] contendo, vt, cum fortunas [74] agi eius municipii intelligas, quod sit mihi necessitudine, officiis, beniuolentia coniunctissimum, id mihi [75] des. Quod erit huiusmodi, vt, si a Caesare, quod speramus, impetrauerimus, tuo beneficio nos id consecutos esse iudicemus: [76] sin [77] minus, pro eo tamen id [78] habeamus, [79] quando a te data

53 amicis. 54 concesseris. 55 necessariis. 56 solis. 57 in periculo versentur. 58 quam plurimos alios. 59 modica. 60 cupiditate gloriae. 61 instanter petere. 62 iudicare. 63 vt. 64 cum adirem honores. 65 cum fungerer laboribus. 66 tempore. 67 Atellani. 68 apparuerit. 69 egregium. 70 iterum atque iterum. 71 amicitia. 72 obseruantia. 73 instanter exigo. 74 in periculo versari. 75 concedas. 76 sed si. 77 non impetrauerimus. 78 reputemus. 79 quandoquidem.

data ſit opera, vt impetraremus. Hoc cu[...] mihi gratiſſimum feceris: tum viros optimo[s] homines honeſtiſſimos, eoſdemque gratiſſimo[s] et [80] tua neceſſitudine digniſſimos, ſumm[o] beneficio in perpetuum tibi tuiſque deuinx[e]ris. Vale.

80 ciues Atellanos.

VIII M. T. C. M. RVTILIO S. P. D

[1] Cum et mihi conſcius eſſem, quanti te [2] [fa]cerem, et tuam erga me beniuolenti[am] expertus eſſem: non [3] dubitaui a te pete[re] [4] quod mihi petendum eſſet. [5] P. Seſti[um] quanti [6] faciam: [7] ipſe [8] optime ſcio: qu[an]ti autem [9] facere debeam, et tu, et omn[es] homines [10] ſciunt. [11] Is cum ex aliis te m[ei] ſtudioſiſſimum eſſe cognoſſet, petiuit a [me] vt ad te quam [12] accuratiſſime ſcriberem de C. [13] Albinii ſenatoris: cuius ex [14] filia n[atus] eſt L. Seſtius, optimus adoleſcens, filius Seſtii. Hoc idcirco ſcripſi, vt intellige[res] non ſolum me pro P. Seſtio [15] laborare de[...]

1 Eſt petitoria epiſtola. 2 aeſtimarem. 3 ſum [...] tus. 4 quod per me peti decuit. 5 tribunum pl[...] 6 aeſtimationem. 7 egomet. 7 inter homines, qu[i] [se]creta cordium ſcrutari nequeant. 9 eum. 10 nam [...] Ciceronem defenderet, a Clodianis in Caſtoris te[mplo] pro occiſo relictus eſt. 11 Seſtius. 12 diligenti[...] 13 ſoceri ſui prioris. 14 Seſtii vxore iam defuncta. [...] ſollicitum eſſe.

re, ſed Seſtium etiam pro Albinio. [16] Res autem [17] haec eſt. A M. Laberio C. Albinius [18] praedia in aeſtimationem accepit: quae praedia Laberius emerat a Caeſare de [19] bonis Plotianis. ea ſi dicam non eſſe [20] e rep. [21] diuidi, docere te videar, non rogare. Sed tamen cum Caeſar [22] Sullanas venditiones et aſſignationes [23] ratas eſſe velit, [24] quo firmiores exiſtimentur ſuae: ſi ea praedia diuidentur, quae ipſe Caeſar vendidit, quae tandem in eius venditionibus eſſe poterit auctoritas? Sed [25] hoc [26] quale ſit, tu [27] pro tua prudentia conſiderabis. Ego te [28] plane rogo, atque ita, vt maiore [29] ſtudio, [30] iuſtiore de cauſſa, magis ex [31] animo, rogare nihil poſſim, vt Albinio parcas, praedia [32] Laberiana ne [33] attingas. Magna me affeceris non modo laetitia, ſed etiam quodammodo gloria, ſi P. Seſtius [34] homini maxime neceſſario per me ſatisfecerit, cum ego illi [35] vni plurimum debeam. Quod vt facias, te [36] vehementer etiam atque etiam rogo. Maius mihi dare beneficium nullum potes. id mihi [37] intelliges eſſe gratiſſimum. Vale.

16 de qua laborandum eſt. 17 huiusmodi. 18 praedia pro debito accepit. 19 bonis, quae fuerant Plotii. 20 vtile reipublicae. 21 militibus Caeſaris. 22 quas Sulla fecerat. 23 firmas. 24 vt. 25 argumentum. 26 quantae efficaciae. 27 ſecundum tuam prudentiam. 28 omnino. 29 contentione. 30 ob iuſtiorem cauſſam. 31 animi beniuolentia. 32 a Laberio emta. 33 in diuidendo. 34 Albinio ſocero. 35 ſoli. 36 iterum atque iterum. 37 aliquando ex officiis in te meis.

VIIII M. T. C. CRASSIPEDI S. D

1 Quanquam tibi [2] praesens commenda [3] vt potui, diligentissime [4] socios Bith niae, teque cum [5] mea commendatione, tu etiam tua [6] sponte intellexi cupere ei socie ti, quibuscunque rebus posses, [7] commoda tamen, cum ii, quorum res agitur, [8] ma [9] sua interesse arbitrarentur, me etiam per teras declarare tibi, qua essem erga ipsos luntate; non [10] dubitaui haec ad te scribe Volo enim te existimare, me, cum [11] vni so [12] ordini publicanorum multum semper bentissime [13] tribuerim, idque pro magnis e [14] ordinis erga me meritis facere debuer tum [15] in primis amicum esse huic Bithyni [16] societati, quae societas, [17] ordine ipso, [18] hominum genere, pars est maxima ciuita Constat enim ex [19] caeteris [20] societatibus: casu permulti sunt in [21] ea societate valde hi familiares, in primisque is, cuius pr puum officium agitur hoc tempore, P. R lius P. F. [22] Menenia, qui est [23] magister i societate. Quae cum ita sint, maiorem mod

1 Est commendatoria epistola. 2 cum essem pra 3 quam diligentissime potui. 4 publicanos. 5 pro meam commendationem. 6 propria natura. 7 c modis inseruire. 8 magnopere. 9 e sua re esse. tergiuersatus sum. 11 toti. 12 collegio. 13 ind rim. 14 collegii. 15 praecipue. 16 publicano 17 equestri. 18 amplissimorum. 19 omnibus. 20 blicanorum. 21 Bithynica. 22 Menenia tribu. 23 gister societatis est, *der Directeur.*

modum a te peto, Cn. Pupium, qui est [24] in operis eius societatis, omnibus tuis officiis, atque omni liberalitate, [25] tueare, curesque, vt eius [26] operae, quod [27] tibi facile factu est, [28] quam gratissimae sint sociis, remque, et vtilitatem sociorum; cuius rei quantam potestatem [29] quaestor habeat, [30] non sum ignarus; per te quam maxime [31] defensam, et [32] auctam velis. Id cum mihi gratissimum feceris, tum illud tibi expertus promitto et spondeo, te [33] socios Bithyniae, [34] si iis commodaris, memores esse et gratos cogniturum. Vale.

24 inter ministros eius societatis. 25 protegas. 27 vt facile fieri potest. 28 valde acceptae. 29 in provincia. 30 probe scio. 31 esse. 32 amplificatam. 33 publicanos. 34 si commodis eorum inseruieris.

X M. T. C. M. BRVTO S. D

[1] Cum ad te [2] tuus [3] quaestor, [4] M. Varro, proficisceretur: commendatione egere eum non putabam. Satis enim commendatum tibi eum arbitrabar ab ipso [5] more [6] maiorum: [7] qui, [8] vt te non fugit, [9] hanc quaesturae coniunctionem [10] liberorum [11] necessitudini proximam voluit esse. Sed cum sibi

1 Est epistola commendatoria. 2 publico nomine tibi assignatus. 3 conquisitor pecuniae. 4 Romanorum doctissimus. 5 instituto. 6 priscorum Romanorum. 7 nos antiquorum. 8 vt tibi non est incognitum. 9 contractam ex eo, quod quispiam alterius esset quaestor. 10 legitimae prolis. 11 necessariae coniunctioni.

sibi ita persuasisset [12] ipse, meas de se accura
scriptas litteras [13] maximum apud te pondus ha
bituras, a meque [14] contenderet, vt quam di
ligentissime scriberem: malui [15] facere, qu
meus [16] familiaris [17] tanti [18] sua interesse a
bitraretur. Vt igitur debere me facere [19] h
intelligas, cum primum [20] M. Terentius
[21] forum [22] venit, ad amicitiam se meam co
tulit. [23] Deinde, [24] vt se corroborauit, du
caussae [25] accesserunt, quae meam in illum b
niuolentiam auxerunt: vna, quod versab
tur in [26] hoc studio nostro, quo [27] etiam n
maxime [28] delectamur, et [29] cum ingenio
nosti, nec sine industria: deinde, quod
mature se contulit in societates [31] publica
rum; quod quidem [32] nollem. maximis e
damnis affectus est. Sed tamen [33] caussa co
munis [34] ordinis mihi commendatissimi fe
amicitiam nostram firmiorem. Deinde [35] v
satus [36] in vtrisque subselliis [37] optima et f
et fama, iam ante hanc commutationem re
[38] petitioni sese [39] dedit, honoremque [40] ho

12 Varro. 13 plurimum valituras. 14 obnixe r
get. 15 id. 16 necessarius. 17 tantopere. 18
e re sua. 19 quod ille contendit. 20 Varro. 21
dicare. 22 tirocinii die, ineunte aetatis anno
23 postquam. 24 adultior est factus. 25 additae
26 eloquentiae. 27 licet afflicta republica. 28 pr
exercitationibus. 29 et industria. 30 cito. 31
vectigalia publica conducunt. 32 vellem non fe
33 cum esset socius communis ordinis. 34 public
rum. 35 agens. 36 tanquam patronus et iudex.
optimam habens fidem de fide. 38 honorum. 39
dixit. 40 esse.

ſiſſimum exiſtimauit fructum [41] laboris ſui. His [42] autem [43] temporibus [44] a me [45] Brundiſio cum [46] litteris, et [47] mandatis profectus eſt ad [48] Caeſarem. Qua in re et amorem [49] eius in ſuſcipiendo [50] negotio [51] perſpexi, et [52] fidem in [53] conficiendo, ac [54] renuntiando. Videor mihi, cum ſeparatim de probitate [55] eius, et moribus dicturus fuiſſem, ſi prius cauſſam, cur eum tantopere diligerem, tibi expoſuiſſem, in ipſa cauſſa exponenda ſatis etiam de [56] probitate dixiſſe. Sed tamen ſeparatim promitto, in meque [57] recipio, [58] fore eum tibi et voluptati, et [59] vſui. Nam et modeſtum hominem [60] cognoſces, et prudentem, et a cupiditate omni remotiſſimum: praeterea magni laboris ſummaeque [61] induſtriae. Neque ego haec [62] polliceri debeo, quae tibi ipſi, [63] cum bene cognoris, iudicanda ſunt: ſed tamen in omnibus nouis coniunctionibus [64] intereſt, qualis primus aditus ſit, et qua commendatione quaſi amicitiae fores aperiantur. [65] quod ego his litteris efficere volui: [66] etſi id ipſa per ſe neceſſitudo quaeſturae [67] efficere debet. ſed tamen [68] nihilo

41 quem ex labore ſuo acquireret. 42 ſed. 43 commutata republica. 44 Brundiſii commorante. 45 oppido Calabriae. 46 meis, 47 vt ageret cum Caeſare, 48 bellum in Aegypto gerentem. 49 in me. 50 perferendi litteras. 51 euidenter cognoui. 52 fidelitatem. 53 expediendo. 54 nuntium mihi reportando. 55 Varronis. 56 eius. 57 tanquam ſponſor. 58 futurum eſſe. 59 vtilitati. 60 eum. 61 ſollertiae. 62 tibi. 63 quod bene noueris. 64 refert. 65 aperire fores amicitiae. 66 tametſi. 67 ex more maiorum. 68 nullo.

hilo infirmius [69] illud, [70] hoc addito. Cu igitur, si me tanti facies, quanti Varro exi mat, et ipse sentio, vt [71] quamprimum inte ligam, hanc meam commendationem tantu [72] illi vtilitatis attulisse, quantum et ipse sp rarit, nec ego [73] dubitarim. Vale.

69 erit. 70 commendationis nostrae. 71 valde ci 72 Varroni. 73 illi allaturam fuisse.

XI M. T. C. BRVTO S. D

[1] Quia semper animaduerti, studiose te o ram dare, vt ne quid [2] meorum tibi set ignotum: propterea non dubito, q scias, non solum [3] cuius municipii sim, etiam, quam diligenter soleam meos [4] mu cipes [5] Arpinates [6] tueri. [7] Quorum [8] q dem omnia commoda, omnesque facultat quibus [9] et [10] sacra [11] conficere, et sarta [12] cta [13] aedium sacrarum, [14] locorumque [15] co munium [16] tueri possint, consistunt in his ctigalibus, quae habent in prouincia Ga Ad [17] ea visenda, pecuniasque, quae a co nis debentur, [18] exigendas, [19] totamque et cognoscendam, et administrandam, le

1 Commendatoria est epistola. 2 eorum, quae sem. 3 ex quo municipio ortus. 4 ciues. 5 inc Arpini. 6 defendere. 7 Arpinatum. 8 certe. mul. 10 publica. 11 perficere. 12 integra. 13 plorum. 14 vt sunt fora et moenia. 15 ad ciuita communiter pertinentium. 16 conseruare. 17 vec lia Arpinatum. 18 flagitandas. 19 totum negotiu

tos equites Romanos misimus, Q. Fusidium, Q. F., M. Faucium, M. F., Q. Mamercum, Q. F. Peto a te [20] maiorem in modum [21] pro nostra necessitudine, vt ea res tibi curae sit, operamque des, vt [22] per te quam commodissime negotium municipii administretur, [23] quam primumque [24] conficiatur, ipsosque, quorum nomina scripsi, vt quam honorificentissime, pro tua natura, et quam liberalissime tractes. Bonos viros ad tuam [25] necessitudinem [26] adiunxeris, municipiumque gratissimum beneficio tuo [27] deuinxeris: mihi [28] vero etiam eo gratius feceris, quod [29] cum semper [30] tueri municipes meos consueui, [31] tum [32] hic annus praecipue ad meam curam, [33] officiumque pertinet. Nam constituendi municipii caussa hoc anno aedilem filium meum fieri volui, et [34] fratris filium et M. Caesium, hominem mihi maxime [35] necessarium; [36] is enim magistratus in nostro municipio, nec [37] alius vllus, creari solet: quos [38] cohonestaris, [39] in primisque me, si resp. [40] municipii tuo studio, et diligentia bene administrata erit. Quod vt facias, te vehementer [41] etiam atque etiam rogo.

20 obnixe. 21 propter nostram necessitudinem. 22 praesidio tuo. 23 valde cito. 24 absoluatur. 25 tuos necessarios. 26 hoc faciendo. 27 obligaueris. 28 sed. 29 partim. 30 protegere. 31 partim. 32 praesens. 33 meum. 34 mei. 35 amicum. 36 aedilitius. 37 dictator, vel consul. 38 simul honestaueris. 39 praecipue. 40 Arpini. 41 iterum atque iterum.

XII M. T. C. BRVTO S. D.

1 Alia epistola [2] communiter commendaui tibi legatos Arpinatum, vt potui, diligentissime. [3] hac separatim Q. Fufidium, quocum mihi [4] omnes necessitudines sunt, diligentius commendo, non vt aliquid de illa [5] commendatione [6] deminuam, sed vt hanc addam. Nam et [7] priuignus est M. Caelii [8] mei maxime et familiaris et necessarii: et fuit [9] in Cilicia mecum [10] tribunus militum, quo in [11] munere ita se [12] tractauit, vt accepisse ab eo beneficium viderer, non [13] dedisse. Est praeterea, quod apud te valet plurimum, a nostris [14] studiis non [15] abhorrens. Quare velim eum quam liberalissime [16] complectare operamque des, vt in ea legatione, quam suscepit contra suum commodum, secutus [17] auctoritatem meam, quam maxime eius [18] excellat industria. Vult enim, id quod optimo cuique [19] natura [20] tributum est, quam maximam laudem cum a nobis, qui [21] eum impulimus, tum a [22] municipio, consequi. quod continget, si hac mea commendatione tuum erga se [23] studium erit consecutus. Vale.

1 Est commendatoria epistola. 2 simul omnes. 3 ... epistola. 4 omnia iura summae necessitudinis. 5 ... muni. 6 detraham. 7 ex vxore ab alio marito gen... 8 coniunctissimi. 9 cum prouinciae illi praeessem. ... post legatum in legione primum locum obtinens. ... functione militari. 12 rexit. 13 ei. 14 eloquen... 15 alienus. 16 vt. 17 consilium. 18 praeemin... 19 a. 20 concessum. 21 ei auctores fuimus. 22 ... pino. 23 fauorem.

XIII M. T. C. BRVTO S. D

[1] L. Castronius Paetus, [2] longe [3] princeps municipii [4] Lucensis, est [5] honestus, grauis, [7] plenus officii, bonus plane vir, et cum virtutibus, tum etiam [9] fortuna, si quid hoc ad [10] rem pertinet, ornatus: meus autem est [11] familiarissimus, sic prorsus, vt [12] nostri ordinis [13] obseruet neminem [14] diligentius. Quare et vt meum amicum, et tua dignum amicitia, tibi commendo: cui quibuscunque rebus [15] commodaueris, tibi profecto iucundum, mihi [16] certe erit gratum. Vale.

1 Est epistola commendatoria. 2 facile. 3 primarius. 4 Luca erat Galliae Cisalpinae oppidum. 5 genere. 6 moribus. 7 ad bene de aliis merendum. 8 pariter. 9 diuitiis. 10 eius commendationem. 11 coniunctissimus. 12 senatorii. 13 colat. 14 quam me. 15 commoda feceris. 16 haud dubie.

XIIII M. T. C. BRVTO S. D

[1] L. Titio Strabone, equite Romano [2] in primis honesto, et ornato, familiarissime vtor. [3] Omnia mihi cum eo intercedunt iura summae necessitudinis. Huic in tua [4] prouincia pecuniam debet P. Cornelius. [5] Ea res a Volcatio, qui Romae [6] ius dicit, [7] re-

1 Est epistola petitoria. 2 praecipue. 3 est mihi familiaris. 4 Galba. 5 cognitio exactionis eius pecuniae. 6 iudex est.

[7] reiecta in Galliam est. Peto a te hoc d
gentius, quam si mea res esset, [8] quo est
nestius de amicorum pecunia [9] laborare, q
de [10] sua, vt negotium [11] conficiendum
res. [12] ipse suscipias, [13] transigas, oper
que des, [14] quoad tibi aequum et rectum
debitur, vt quam [15] commodissima condi
ne [16] libertus Strabonis, qui eius rei caus
missus est, negotium [18] conficiat, ad num
que perueniat. Id [19] et mihi gratissimum
et tu ipse L. Titium cognosces amicitia tua
gnissimum. Quod vt tibi curae sit, vt om
solent esse, quae me velle scis, te vehemen
[20] etiam atque etiam rogo. Vale.

7 remissa. 8 quanto. 9 anxium esse. 10 pro
11 absoluendum. 12 timet. 13 perficias. 14 q
nus. 15 facillima. 16 seruus manumissus. 1
te in Galliam. 18 ad finem perducat. 19 simul.
iterum atque iterum.

XV M. T. C. C. CAESARI IMP. S. D

1 Praecilium tibi commendo [2] vnice,
necessarii, mei familiarissimi, viri o
mi, filium: quem [4] cum adolescentem ip
propter eius modestiam, humanitatem, [5]
mum, et amorem erga me singularem [6] mi
fice diligo; tum patrem eius, [7] re doc
intellexi, et didici mihi fuisse semper amici
mu

1 Est commendatoria epistola. 2 singulariter. 3
cessitudine tibi coniuncti. 4 pariter. 5 beniuolent
6 miris modis. 7 expertus.

mum. Hem! hic ille eſt, de illis [8] maxime, qui [9] irridere atque obiurgare me ſolitus eſt, quod me non tecum, praeſertim cum abs te [10] honorificentiſſime [11] inuitarer, coniungerem.

[12] Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν.

Audiebam enim [13] noſtros proceres [14] clamitantes:

[15] Ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.
Ὣς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα.

Sed tamen [16] idem me [17] conſolatur: et iam hominem [18] peruſtum, etiamnum gloria volunt incendere: atque ita loquuntur:

[19] Μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

Sed me minus iam [20] mouent, [21] vt vides. Itaque ab Homeri [22] magniloquentia confero me ad [23] vera praecepta [24] Εὐριπίδου:

[25] Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Quem verſum [26] ſenex Praecilius laudat [27] egregie.

8 praecipue. 9 initio belli ciuilis. 10 cum maxima honoris teſtificatione. 11 ad coniunctionem. 12 ſed meo nunquam animo in pectoribus perſuaſit. 13 Pompeianos. 14 ſaepe clamantes. 15 *fortis eſto, vt aliquis te et ſero naſcentium laudet. Sic nebula occultatur atra.* 16 Praecilius. 17 dicens, me tibi eſſe cariſſimum. 18 deſiccatum. 19 *ne negligenter et ſine gloria peream, ſed magnum faciens aliquid, et futuris audiendum.* 20 Pompeiani. 21 quia non ſequor partes eorum. 22 magnificis verſibus. 23 vtilia. 24 Euripidis. 25 *odi ſapientem, qui ſibi ipſi non ſapiens eſt.* 26 pater. 27 ſingulariter.

gie, et ait posse [28] eundem et [29] ἅμα πρόσ-
καὶ ὀπίσσω videre, et tamen nihilominus
[30] Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.
Sed vt redeam ad id, vnde [31] coepi: vehe-
menter mihi gratum feceris, si [32] adolescen-
tem humanitate tua, quae est [33] singulari,
[34] comprehenderis, et ad id, quod [35] ipsorum
Praeciliorum caussa te velle arbitror, addide-
ris [36] cumulum commendationis meae. [37] G-
nere nouo sum litterarum ad te vsus, vt in-
telligeres, non vulgarem esse commendatio-
nem. Vale.

28 sapientem. 29 *simul, quae ante faciem et post ter-
gum sunt.* 30 *semper optime se gerere et meli-
esse aliis.* 31 scribere. 32 Praecilium. 33 egregia.
complexus fueris. 35 propter amorem ipsorum Prae-
liorum. 36 magnam accessionem. 37 ob interpos-
Graecos versus.

XVI [1] M. T. C. CAESARI IMP. S. D

[2] P. Crassum [3] ex omni nobilitate adolescen-
tem dilexi plurimum: et ex eo c-
ab ineunte eius aetate bene sperauissem, [4]
per [5] me [6] existimare coepi ex iis iudic-
quae de eo feceram, [7] cognitis. [8] Eius [9]
bertum Apollonium iam tum equidem, c-
[10] ille viueret, et magni [11] faciebam et [12] p-
bab-

1 Est commendatoria epistola. 2 M. Crassi fili-
3 inter omnes nobiles. 4 multo magis. 5 ip-
6 iudicare. 7 exploratis. 8 P. Crassi. 9 tum lib-
tate donatum. 10 Crassus. 11 aestimabam. 12 laudab-

bam. [13] erat enim et [14] ſtudioſus Craſſi, et
[15] eius [16] optima ſtudia vehementer aptus.
que ab [17] eo admodum diligebatur. Poſt
ortem autem [18] Craſſi [19] eo mihi etiam di-
nior viſus eſt, quem in [20] fidem atque ami-
itiam meam reciperem, quod eos a ſe [21] ob-
ruandos, et [22] colendos putabat, quos [23] il-
dilexiſſet, et quibus carus fuiſſet. Itaque
[24] ad me in Ciliciam venit, multiſque in
ebus mihi [25] magno vſui fuit et fides eius, et
rudentia: et, vt opinor, tibi in [26] Alexan-
drino bello, quantum ſtudio et fidelitate [27]
onſequi potuit, [28] non defuit. Quod cum
ſperaret, te quoque ita [29] exiſtimare: in Hiſpa-
niam ad te, [30] maxime ille quidem ſuo conſi-
lio, ſed etiam me [31] auctore, eſt profectus.
Cui ego commendationem non ſum pollici-
tus: non [32] quin eam valituram apud te arbi-
trarer, [33] ſed neque mihi egere commendatio-
ne videbatur, qui et in bello tecum fuiſſet, et
[34] propter memoriam Craſſi de [35] tuis vnus
eſſet: et, ſi vti commendationibus vellet,
etiam per alios eum videbam [36] id conſequi
poſſe. Teſtimonium meum de eo [37] iudicii,
[38] quod

13 Apollonius. 14 ſtudioſe inſeruiens Craſſo. 15 Craſſi. 16 eloquentiae. 17 Craſſo. 18 in Parthia cum patre pereuntis. 19 propterea. 20 fidelem tutelam. 21 venerandos. 22 eſſe a ſe. 23 Craſſus. 24 proconſulem Ciliciae. 25 magnae vtilitati. 26 quod cum Ptolemaeo, Aegypti rege, geſſiſti. 27 efficere. 28 auxilio fuit. 29 iudicare. 30 praecipue. 31 ſuaſore. 32 quod non. 33 Apollonius. 34 quia P. Craſſus Caeſaris in Gallia legatus fuerat. 35 familiaribus. 36 vti commendationibus. 37 mei.

[38] quod et ipſe magni aeſtimabat, et ego apu te valere eram expertus, ei libenter dedi. D ctum igitur hominem [39] cognoui, et ſtudi optimis deditum, idque a [40] puero. Nam d mi meae cum Diodoto [41] Stoico, homin meo iudicio, eruditiſſimo, [42] multum a pue fuit. Nunc autem [43] incenſus ſtudio [44] reru tuarum, eas [45] litteris Graecis mandare cupi bat. [46] poſſe arbitror: valet ingenio: hab [47] vſum: [48] iam pridem in [49] eo genere ſtu litterarumque verſatur: [50] ſatisfacere [51] immo talitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Hab [52] opinionis meae teſtimonium: ſed tu [53] h facilius multo, [54] pro tua ſingulari pruden iudicabis. Et tamen, quod [55] negaueram, co mendo tibi eum. Quidquid ei [56] commo veris, erit mihi [57] maiorem in modum g tum. Vale.

38 teſtimonium. 39 eum. 40 puerili aetate. 41 p loſopho. 42 frequenter. 43 excitatus. 44 bello g rum. 45 lingua Graeca conſcribere. 46 iudico eum poſſe facere. 47 peritiam exercitatione partam. 4 pluſculo tempore. 49 hiſtoria. 50 ſufficientia alim praebere. 51 aeternitati. 52 iudicii. 53 an doc valeat. 54 ſecundum egregiam tuam prudentiam. 55 me ctuṙum. 56 commodi feceris. 57 maxime.

XVII M. T. C. SER. SVLPICIO S. D

M'. Curius, qui [2] Patris [3] negotiatur, [4] m tis et magnis de cauſſis a me diligit N

1 Eſt epiſtola commendatoria. 2 vrbs eſt Ach 3 mercaturam exercet. 4 ob multas.

Nam et amicitia [5] peruetus mihi cum eo eſt, [6] vt primum in forum venit, [7] inſtituta: et [8] Patris, cum aliquoties antea, tum proxime [9] hoc miſerrimo bello, domus eius tota mihi patuit: [10] qua, ſi [11] opus fuiſſet, [12] tam eſſem vſus, quam mea. Maximum autem mihi vinculum cum eo eſt, quaſi [13] ſanctioris cuiuſdam [14] neceſſitudinis, [15] quod eſt [16] Attici noſtri familiariſſimus, eumque [17] vnum [18] praeter caeteros [19] obſeruat ac diligit. [20] Quem ſi tu [21] iam forte cognoſti: puto me [22] hoc, quod facio, facere [23] ſerius. [24] Ea enim eſt humanitate, et [25] obſeruantia, vt eum tibi [26] iam ipſum [27] per ſe commendatum putem. Quod tamen [28] ſi ita eſt, magnopere a te [29] quaeſo, vt ad eam [30] voluntatem, ſi [31] quam in illum ante has meas litteras contuliſti, [32] quam maximus poſt ea [33] mea commendatione cumulus [34] accedat. Sin autem propter [35] verecundiam ſuam minus ſe [36] tibi obtulit, aut eum nondum ſatis habes cognitum, aut [37] quae cauſſa eſt, [38] cur [39] maioris commendationis indigeat: ſic tibi

5 valde vetuſta. 6 quando primum virilem togam induit. 7 incepta cum eo. 8 vrbe Achaiae. 9 ciuili inter Pompeium et Caeſarem. 10 domo. 11 neceſſe. 12 tam libere. 13 minus violabilis. 14 amicitiae. 15 propterea quod. 16 Titi Pomponii. 17 ſolum. 18 prae ceteris. 19 veneratur. 20 Curium. 21 ante has meas litteras. 22 commendare eum. 23 nimis ſero. 24 tanta. 25 ſtudio ſuos obſeruandi. 26 ſi ipſum cognouiſti. 27 ſine litteris meis. 28 ſi eum commendatum habes. 29 peto. 30 beniuolentiam. 31 aliquam. 32 longe maximum incrementum. 33 per meam commendationem. 34 addatur. 35 pudorem. 36 tibi praeſentem ſtitit. 37 aliqua. 38 propter quam. 39 diligentioris.

tibi eum commendo, vt neque maiore [40] ſtu-dio quenquam, neque [41] iuſtioribus de cauſſ commendare poſſim. Faciamque id, quod de-bent facere ii, qui [42] religioſe et [43] ſine am-bitione commendant. Spondebo enim tibi, ve potius [44] ſpondeo, [45] in meque recipio, [46] e eſſe M'. Curii mores, eamque tum probitate tum etiam humanitatem, vt eum et amici tua, et tam accurata [47] commendatione, ſi tib ſit cognitus, dignum ſis [48] exiſtimaturus. Mi-hi [49] certe gratiſſimum feceris, ſi intellexer has litteras tantum, quantum ſcribens [50] co fidebam, apud te pondus habuiſſe. Vale.

40 affectu. 41 ob iuſtiores cauſſas. 42 ſancte. nihil gratiae dantes. 44 iam. 45 polliceor, me pr ſtiturum. 46 tales. 47 mea. 48 iudicaturus. 49 ha dubie. 50 eas eſſe habituras.

XVIII M. T. C. SVLPICIO S. D

1 Non concedam, vt [2] Attico [3] noſtro, que [4] elatum laetitia vidi, [5] iucundior tuae, [6] ſuauiſſime ad eum et humaniſſime ſc ptae, litterae fuerint, quam mihi. Nam [7] e [8] vtrique noſtrum [9] prope aeque gratae erant tamen ego admirabar magis, te, quaſi [10] rog tus, aut certe admonitus, liberaliter [11] Attic reſpondiſſes: quod tamen dubium nob [12] qu

1 Agit gratias et commendat. 2 Pomponio. 3 vtri que noſtrum familiariſſimo. 4 exultantem. 5 ſuaui res. 6 ſuauiſſimis verbis. 7 quanquam. 8 Attico mihi. 9 fere 10 correctio, quia rogari ab amico n vult. 11 votis Attici.

[12] quin ita futurum fuerit, non erat; [13] vltro ad eum ſcripſiſſe, eique [14] nec opinanti [15] voluntatem tuam tantam per litteras [16] detuliſſe. De quo non [17] modo rogare te, vt [18] eo [19] ſtudioſius [20] mea quoque cauſſa facias, non debeo; nihil enim [21] cumulatius fieri poteſt, quam [22] polliceris: [23] ſed ne gratias quidem agere, quod tu et [24] ipſius cauſſa, et [25] tua ſponte feceris. Illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe [26] gratiſſimum. Tale enim tuum iudicium de homine eo, quem ego [27] vnice diligo, non poteſt mihi non [28] ſumme eſſe iucundum. Quod cum ita ſit, eſſe [29] gratum neceſſe eſt. Sed tamen [30] quando mihi [31] pro coniunctione noſtra [32] vel peccare apud te in ſcribendo licet: vtrumque eorum, quae [33] negaui mihi facienda eſſe, faciam. Nam et ad id, quod [34] Attici cauſſa te oſtendiſti eſſe facturum, tantum velim [35] addas, quantum ex [36] noſtro amore [37] acceſſionis fieri poteſt. Et quod [38] modo [39] verebar, tibi gratias agere, nunc [40] plane [41] ago: teque ita exiſti-

12 te reſponſurum fuiſſe liberaliter. 13 ſponte tua. 14 nihil huius opinanti. 15 beniuolentiam 16 obtinuiſſe. 17 ſolum. 18 tanto. 19 diligentius. 20 etiam mea cauſſa. 21 auctius. 22 te ſponte facturum. 23 ſed etiam ipſas gratias agere non debeo. 24 Pomponii Attici. 25 propria voluntate. 26 quia, quod iucundum, idem gratum eſt. 27 ſingulariter prae aliis. 28 longe ſuauiſſimum eſſe. 29 acceptum. 30 quandoquidem. 31 pro familiari noſtra amicitia. 32 etiam. 33 dixi, non eſſe a me facienda. 34 propter Atticum. 35 vt. 36 propter amicitiam noſtram. 37 incrementi. 38 paullo ante. 39 haud audebam. 40 manifeſte. 41 gratias

existimare volo, quibuscunque [42] officiis [43] Epiroticis, reliquisque rebus, Attic [44] obstrinxeris, [45] iisdem me tibi obliga fore. Vale.

42 beneficiis. 43 possessiones in Epiro Atticus ha bat. 44 deuinxeris. 45 officiis.

XVIIII M. T. C. SVLPICIO S. D

[1] Cum Lysone [2] Patrensi est mihi quide [3] hospitium vetus; quam ego [4] nec situdinem [5] sancte colendam puto: sed [6] caussa etiam cum aliis [7] compluribus: fa liaritas [8] tanta nullo cum hospite, et [9] ea officiis eius multis, tum etiam [10] consuetu ne quotidiana, sic [11] est aucta, vt nihil sit miliaritate nostra [12] coniunctius. [13] Is cu Romae annum [14] prope ita fuisset, vt mec viueret, etsi eramus in magna spe, te [15] m litteris commendationeque diligentissime cturum id, quod fecisti, vt eius [16] rem et f tunas [17] absentis [18] tuerere: tamen, [19] qu in [20] vnius potestate erant omnia, et q Lyso fuerat in [21] nostra caussa, nostris [22] praesidiis, quotidie [23] aliquid timeban Eff

1 Est petitoria epistola. 2 Patris, Achaiae vrbe, ori do. 3 ius hospitalitatis. 4 hospitalitatis. 5 inui biliter. 6 necessitudinis. 7 plurimis. 8 quanta c ipso est. 9 familiaritas. 10 conuersatione. 11 a vit. 12 arctius. 13 Lyso. 14 fere. 15 propter co mendationem. 16 bona. 17 quia Romae erat. 18 p tegeres. 19 quia. 20 Caesaris. 21 Pompeiana. 22 xiliis militaribus. 23 aduersi illi posse contingere.

Effectum tamen est et [24] ipsius [25] splendore et nostro, reliquorumque hospitum [26] studio, vt omnia, quae vellemus, a Caesare impetrarentur: quod [27] intelliges ex iis litteris, quas Caesar ad te [28] dedit. [29] Nunc non [30] modo non [31] remittimus tibi aliquid ex nostra commendatione, quasi adepti iam omnia, sed [32] eo vehementius a te [33] contendimus, vt Lysonem in [34] fidem necessitudinemque tuam recipias, [35] cuius dubia fortuna [36] timidius tecum agebamus, [37] verentes, ne [38] quid accideret eiusmodi, vt [39] ne tu quidem [40] mederi posses. [41] Explorata vero eius [42] incolumitate, omnia a te studia [43] summa cura peto. [44] Quae ne singula enumerem, totam tibi [45] domum commendo: in his adolescentem filium eius, quem C. Memmius Gemellus, [46] cliens meus, cum in [47] calamitate exilii sui [48] Patrensis ciuis factus esset, [49] Patrensium legibus [50] adoptauit: vt [51] eius ipsius [52] hereditatis ius caussamque [53] tueare. [54] Caput illud

24 Lysonis. 25 honestate vitae. 26 fauore. 27 verissimum esse. 28 scripsit. 29 post omnia, quae voluimus, impetrata. 30 solum. 31 relaxamus. 32 propterea tanto. 33 petimus. 34 fidelem tutelam. 35 ob cuius incertam fortunam. 36 aliquantulum timide. 37 formidantes. 38 tale aliquod malum. 39 qui maxime posse videris. 40 remedium malo inuenire. 41 comperta. 42 salute. 43 maxima sollicitudine. 44 quae studia. 45 familiam. 46 qui me patrono vtitur. 47 miseria. 48 amissa Romana ciuitate. 49 secundum leges Patrenses. 50 in filii locum assumsit. 51 filii Lysonis. 52 ipsi a Memmio obuenturae. 53 defendas. 54 praecipua pars petitionis meae.

illud est, vt Lysonem, quem ego virum opt-
imum grauissimumque [55] cognoui, recipi-
[56] in necessitudinem tuam. Quod si fecer-
non dubito, quin in eo diligendo caeterisqu-
postea commendando, idem, quod [57] ego, [58]
iudicii et voluntatis habiturus. Quod cu-
[59] fieri vehementer [60] studeo, tum etiam illu-
[61] vereor, ne, si minus [62] cumulate videbe-
fecisse aliquid [63] eius caussa, me ille [64] negl-
genter scripsisse de se putet, [65] non te obl-
tum mei. [66] Quanti enim me [67] facere-
[68] cum ex sermonibus [69] quotidianis meis, [70]
tum ex [71] epistolis etiam tuis, potuit cogn-
scere. Vale.

55 esse. 56 inter necessarios tuos. 57 habeo. 58 ab eo. 59 vt fiat. 60 operam do. 61 metuo. 62 ab-danter. 63 propter eum. 64 non accurate. 65 pu- 66 quam magni. 67 aestimares. 68 partim. 69 q- bus quotidie beneficiorum tuorum mentionem fac- 70 partim. 71 quibus mihi omnia defers.

XX M. T. C. SVLPICIO S. D.

1 Asclapone [2] Patrensi, medico, v-
valde familiariter, eiusque c-
[3] consuetudo mihi [4] iucunda fuit, t-
etiam [5] ars, quam sum expertus in [6] val-
tudine [7] meorum. in qua mihi cum ipsa [8] scie-

1 Est commendatoria epistola. 2 ex Patris, Achaiae ur-be, oriundo. 3 conuersatio. 4 dulcis. 5 medica, qu- profitetur. 6 aduersa. 7 domesticorum. 8 artis.

entia tum etiam [9] fidelitate, [10] beniuolentiaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo: et a te peto, vt [11] des operam, vt intelligat, [12] diligenter me scripsisse de se, meamque commendationem [13] vsui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

9 in exercenda arte. 10 studiosa animi voluntate. 11 cures. 12 cum cura. 13 vtilitati magnae.

XXI M. T. C. SVLPICIO S. D

1 M. Aemilius Auianus ab [2] ineunte adolescentia me [3] obseruauit, semperque dilexit, vir [4] cum bonus, [5] tum [6] perhumanus, et [7] in omni genere officii diligendus. Quem si arbitrarer esse [8] Sicyone, et nisi audirem, ibi eum [9] etiam nunc, vbi ego [10] reliqui, [11] Cibyrae commorari: nihil esset necesse, plura me ad te de eo scribere. Perficeret enim ipse [12] profecto [13] suis moribus, suaque humanitate, vt sine [14] cuiusquam commendatione, diligeretur abs te non minus, quam a me et caeteris suis familiaribus. Sed, cum illum [15] abesse putem: commendo tibi [16] maiorem in modum [17] domum eius, quae est Sicyone, [18] remque

1 Est epistola commendatitia. 2 incipiente sua adolescentia. 3 colit. 4 non solum. 5 sed etiam 6 valde humanus. 7 quia ita se gerit, vt diligi debeat. 8 vrbe Achaiae. 9 adhuc. 10 cum essem Ciliciae proconsul. 11 vrbe Phrygiae maioris. 12 certe. 13 bonis. 14 alicuius. 15 Sicyone. 16 non vulgariter. 17 familiam.

[18] remque familiarem, maxime C. Auian Hammonium, [19] libertum eius: quem quid tibi etiam [20] suo nomine commendo. Na [21] cum propterea mihi est [22] probatus, [23] qu est [24] in patronum suum officio, et fide [25] si gulari [26] tum etiam, [27] quod in me ipsum m gna officia contulit, mihique [28] molestissi temporibus ita fideliter, beniuoleque [29] pr sto fuit, [30] vt si a me [31] manumissus esset. I que peto a te, vt eum Hammonium et [32] patroni eius negotio sic [33] tueare, [34] vt e procuratorem, quem tibi commendo, [35] ipsum [36] suo nomine diligas, habeasque numero [37] tuorum. Hominem [38] pudent et [39] officiosum cognosces, et dignum, q te diligatur. Vale.

18 et bona eius. 19 seruum manumissum. 20 prio. 21 ex parte. 22 probus habitus. 23 quia erga. 25 egregia. 26 ex parte. 27 quia. 28 gr simis. 29 auxilio. 30 quasi. 31 libertate do 32 Marci Aemilii Auiani. 33 protegas. 34 tanq 35 Hammonium. 36 propriorum officiorum resp 37 amicorum. 38 verecundum. 39 in omni g officii diligentem.

XXII [1] M. T. C. SVLPICIO S. D

T. Manlium, qui [2] negotiatur [3] Thesp vehementer diligo. Nam et sem me coluit, diligentissimeque [4] obseruauit, et stu

1 Est commendatitia epistola. 2 pecunias mu dando foenus exercet. 3 vrbe Boeotiae. 4 veneratu

ſtudiis [5] noſtris non [6] abhorret. [7] Accedit eo, quod [8] Varro Murena magnopere [9] eius cauſſa vult [10] omnia. [11] Qui ita exiſtimauit, [12] etſi ſuis litteris, quibus tibi Manlium commendabat, valde conſideret, tamen [13] mea commendatione aliquid [14] acceſſionis [15] fore. Me [16] quidem cum Manlii familiaritas, tum Varronis [17] ſtudium, commouit, vt ad te quam accuratiſſime ſcriberem. [18] Gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi huic commendationi meae tantum tribueris, quantum cui tribuiſti plurimum: id eſt, ſi T. Manlium quam maxime, quibuscunque rebus honeſte ac [19] pro tua dignitate poteris, iuueris atque ornaueris. Ex ipſius praeterea [20] grauiſſimis et humaniſſimis moribus, confirmo tibi, [21] eum te, quem ſoles fructum a bonorum virorum officiis exſpectare, eſſe [22] capturum. Vale.

5 eloquentiae. 6 eſt alienus. 7 additur ad eam commendationem. 8 hic e Licinia gente in Terentiam gentem eſt adoptatus. 9 propter eum. 10 facere. 11 Varro Murena. 12 quanquam. 13 per meam commendationem. 14 augmenti. 15 ſuis litteris. 16 certe. 17 deſiderium. 18 rem gratiſſimam. 19 ſeruata tua dignitate. 20 acceptiſſimis. 21 eam vtilitatem. 22 percepturum.

XXIII [1] M. T. C. SVLPICIO S. D

L. Coſſinio, amico et [2] tribuli tuo, valde familiariter vtor. Nam et inter nosmet ipſos

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 qui tecum ex eadem tribu eſt.

ipsos [3] vetus vsus [4] intercedit, et [5] Atticus [6] no-
ster maiorem etiam mihi cum Cossinio [7] con-
suetudinem fecit. Itaque tota Cossinii dom-
me diligit, [8] in primisque [9] libertus eius, l
Cossinius Anchialus, homo et [10] patrono, et pa-
troni [11] necessariis, [12] quo in numero ego su
[13] probatissimus. [14] Hunc tibi ita commend
vt, si meus libertus esset, [15] eodemque ap
me loco esset, quo et est apud patronum suu
maiore [16] studio commendare non posse
Quare [17] pergratum mihi feceris, si eum
amicitiam tuam receperis, atque eum, q
sine molestia tua [18] fiat, si [19] qua in re [20] o
ei fuerit, iuueris. Id et mihi vehementer g
tum erit, et tibi postea [21] iucundum. Ho
nem enim summa probitate, humanitate,
seruantiaque [22] cognosces. Vale.

3 antiqua familiaritas. 4 est. 5 T. Pompo 6 vtriusque nostrum familiaris. 7 conuersationem. praecipue. 9 quem libertate donauit. 10 suo. amicis. 12 quorum. 13 maxime probatus. 14 li bertum Cossinium. 15 eadem gratia. 16 fauore. rem gratissimam. 18 fieri possit. 19 aliqua. 20 cesse habuerit. 21 suaue. 22 eum esse.

XXIIII M. T. C. SVLPICIO S. D

1 Cum antea capiebam ex [2] officio meo
luptatem, quod memineram, quam
[3] diligenter Lysonem, [4] hospitem et fam

1 Agit gratias et rogat. 2 commendationis. 3 curate. 4 Patrensem.

rem meum, commendassem: tum vero postea, quam ex litteris eius cognoui, tibi eum [5] falso suspectum fuisse, vehementissime laetatus sum, me [6] tam diligentem in eo commendando fuisse. Ita enim scripsit ad me, sibi meam commendationem maximo [7] adiumento fuisse, quod ad te [8] delatum diceret, sese contra dignitatem tuam Romae de te loqui solitum esse. De quo [9] etsi [10] pro tua [11] facilitate et humanitate purgatum se tibi scribit esse: tamen primum, [12] vt debeo, tibi maximas gratias ago, cum [13] tantum litterae meae [14] potuerint, vt, [15] his lectis, omnem offensionem [16] suspicionis, quam habueras de Lysone, deponeres: deinde [17] credas mihi affirmanti velim, me hoc non pro [18] Lysone magis, quam pro [19] omnibus scribere, hominem esse [20] neminem, qui vnquam mentionem tui sine tua summa laude fecerit. Lyso [21] vero, cum mecum [22] prope quotidie esset, [23] atque viueret, non solum, quia me libenter [24] audire arbitrabatur, sed quia libentius ipse [25] loquebatur, omnia mihi tua et facta et dicta laudabat. Quapropter [26] etsi a te ita tractatur, vt iam non desideret commendationem meam, [27] vnisque se litteris meis omnia consecutum putet: tamen a te

 peto

5 ex falsa delatione. 6 tantam diligentiam adhibuisse. 7 auxilio. 8 per rumores. 9 quanquam. 10 secundum. 11 placabilitate. 12 sicuti. 13 tam multum. 14 efficere. 15 postquam has legeras. 16 ex suspicione ortam. 17 vt. 18 purgando. 19 Romae agentibus. 20 nullum. 21 sed. 22 fere singulis diebus. 23 pariter. 24 tua facta et dicta. 25 de tuis factis et dictis. 26 quanquam. 27 vna epistola.

peto [28] maiorem in modum, vt eum [29] etia atque etiam tuis officiis, [30] liberalitate compl ctare. Scriberem ad te, qualis vir esset, vt sup rioribus litteris feceram, nisi eum iam pe ipsum tibi satis esse notum arbitrarer. Vale.

28 non vulgari forma. 29 frequenter. 30 et.

XXV [1] M. T. C. SVLPICIO S. D

Hagesaretus [2] Larissaeus magnis meis bene ciis ornatus [3] in consulatu meo, memor gratus fuit, meque postea diligentissime [4] c luit. Eum tibi magnopere commendo, vt hospitem, et familiarem meum, et [5] grat hominem, et virum bonum, et [6] princip [7] ciuitatis suae, et tua [8] necessitudine digni mum. Pergratum mihi feceris, si dederis op ram, vt is [9] intelligat, hanc meam commend tionem [10] magnum apud te pondus habuis Vale.

1 Est epistola commendatitia. 2 oriundus ex Lari Thessaliae vrbe. 3 tempore consulatus mei. 4 ve ratus fuit. 5 vt. 6 inter primarios ciues praec vm. 7 Larissae. 8 arcta coniunctione. 9 re exp tur. 10 multum valuisse.

XXVI [1] M. T. C. SVLPICIO S. D

L. Mescinius [2] ea mecum necessitudine co iunctus est, quod mihi [3] quaestor fu

1 Est commendatitia et petitoria epistola. 2 ar amicitiae vinculo. 3 in Cilicia.

Sed hanc [4] caussam, quam ego, vt a [5] maioribus accepi, semper [6] grauem [7] duxi, fecit virtute et humanitate sua [8] iustiorem. Itaque [9] eo sic vtor, [10] vt nec familiarius vllo, nec libentius. [11] Is quanquam confidere videbatur, te [12] sua caussa, quae [13] honeste [14] posses, libenter esse facturum: [15] magnum tamen esse sperauit apud te meas quoque litteras. Id cum ipse ita iudicabat, [16] tum [17] pro familiari consuetudine saepe ex me audierat, quam [18] suauis esset inter [19] nos, et [20] quanta coniunctio. Peto igitur a te, tanto scilicet [21] studio, quanto [22] intelligis debere me petere pro homine tam mihi [23] necessario et tam familiari, vt eius negotia, quae [24] sunt in Achaia, ex eo, quod heres est M. Mindio, fratri suo, qui [25] Eli [26] negotiatus est, [27] explices et expedias, cum iure et potestate, [28] quam habes, tum etiam [29] auctoritate et consilio tuo. Sic enim [30] praescripsimus iis, quibus ea negotia mandauimus, vt omnibus in rebus, [31] quae in aliquam controversiam vocarentur, te arbitro, et, [32] quod com-

4 necessitudinis. 5 priscis Romanis. 6 magni momenti. 7 existimaui. 8 maiorem. 9 cum eo sic viuo. 10 vtar. 11 L. Mescinius. 12 amore sui. 13 salua dignitate. 14 facere. 15 magnae fore auctoritatis. 16 etiam. 17 vt familiari consuetudine fieri solet. 18 dulcis. 19 te et me. 20 quam magna. 21 animi ardore. 22 scis. 23 coniuncto. 24 ei. 25 alii: *Elide*. 26 pecunias mutuas dando foenus exercuit. 27 plana reddas. 28 tanquam Achaiae proconsul. 29 suasu. 30 praecepimus. 31 de quibus lite foret contendendum. 32 quod sine molestia tua fieri posset.

commodo tuo fieri posset, te [33] disceptato vterentur. [34] Id vt [35] honoris mei caussa sus pias, vehementer te etiam atque etiam rog Illud praeterea, si [36] non alienum tua [37] dig tate putabis esse, feceris mihi pergratum, si [38] difficiliores erunt, vt [39] rem sine [40] cont versia [41] confici [42] nolint, si [43] eos, [44] quan cum [45] senatore [46] res est, [47] Romam reie ris. [48] Quod [49] quo minore [50] dubitatio facere possis, litteras ad te a M. Lepido [51] co sule, non quae te aliquid [52] iuberent; neq enim [53] id [54] tuae dignitatis esse arbitrabamu sed quodam modo quasi [55] commendati sumsimus. Scriberem, quam id benefici bene apud Mescinium [56] positurus esses, nis te scire considerem, et [57] mihi peterem. enim velim existimes, non minus me de illi re [58] laborare, quam ipsum de sua. Sed cu illum [59] studeo [60] quam facillime [61] ad suu peruenire, tum [62] illud laboro, vt [63] non m nimu

33 iudice. 34 vnus. 35 propter honorem meu 36 non abhorrens. 37 proconsulari. 38 minus flexi les. 39 negotium de hereditate. 40 lite. 41 transi 42 non patiantur. 43 litigatores. 44 quandoqu dem. 45 Mescinio. 46 negotium. 47 ad forum R manum remiseris. 48 reiicere litigatores Romam. vt. 50 num tibi liceat. 51 cum Caesare. 52 age 53 vt iubearis. 54 conuenire cum dignitate procons lari. 55 quae commendarent negotium. 56 locatu rus. 57 mihi putarem impensum. 58 sollicitum es 59 operam do. 60 sine magno labore. 61 suum co sequi. 62 de illo omnibus viribus contendo. 63 mu sum.

nimum [64] hac mea commendatione se consecutum arbitretur.

64 per hanc meam commendationem.

XXVII M. T. C. SVLPICIO S. D

[1] Licet [2] eodem exemplo saepius tibi [3] huius generis litteras [4] mittam, cum gratias [5] agam, quod meas commendationes tam diligenter [6] obserues: [7] quod feci in [8] aliis, et faciam, vt video, saepius: [9] sed tamen non parcam [10] operae, et, vt [11] vos soletis in [12] formulis, sic [13] ego in epistolis [14] de eadem re alio modo. C. Auianus [15] igitur [16] Hammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit et suo et Aemilii Auiani, [17] patroni sui, nomine, nec liberalius nec honorificentius potuisse tractari, nec [18] se praesentem, nec rem familiarem absentis [19] patroni sui. Id mihi cum iucundum est [20] eorum caussa, quos ego tibi, summa necessitudine et summa coniunctione [21] adductus, commendaueram, quod M. Aemilius vnus est ex meis familiarissimis atque [22] intimis, maxime [23] necessarius homo, et magnis meis beneficiis

1 Gratias agit, commendat et laudat. 2 eadem forma. 3 cuius hae sunt. 4 missurus sum. 5 sum acturus. 6 perficias. 7 quam rem. 8 litteris meis. 9 attamen. 10 labori. 11 iurisconsulti. 12 actionibus. 13 scribam. 14 *de eadem re alio modo* est formula. 15 vt rem exsequar. 16 Aemilii Auiani libertus. 17 qui eum manumisit. 18 Hammonium. 19 Aemilii Auiani. 20 propter eos. 21 incitatus. 22 carissimi. 23 amicus.

ficiis [24] deuinctus, et [25] prope omnium, q mihi aliquid debere videntur, gratissimus: tum multo iucundius, te esse [27] in me tali v luntate, vt plus prosis amicis meis, quam e [28] praesens fortasse [29] prodessem: cre [30] quod magis ego dubitarem, quid [31] illor caussa facerem, quam tu, quid [32] mea. S [33] hoc, non dubito, quin existimes mihi e gratum. Illud te [34] rogo, vt illos quoque g tos homines esse [35] putes. quod ita esse t promitto, atque confirmo. Quare velim, qu quid habent negotii, [36] des operam, [37] q commodo tuo fiat, ~~vt~~, [38] te obtinente Ac iam, [39] conficiant. Ego cum [40] tuo Ser [41] iucundissimo [42] coniunctissime viuo: n gnamque cum ex ingenio eius singulari [43] studio, tum ex [44] virtute et probitate, v luptatem capio. Vale.

24 obligatus. 25 fere. 26 est mihi. 27 erga. si essem. 29 eis. 30 propterea quod. 31 meor amicorum. 32 caussa. 33 quod prosis amicis m 34 peto a te. 35 existimes. 36 vt des. 37 q sine molestia tua fiat. 38 proconsulari imperio. ad finem perducant. 40 filio. 41 suauissimo. 4 miliarissime. 43 diligentia. 44 animi praestantia.

XXVIII [1] M. T. C. SVLPICIO S. D

[2] Etsi libenter petere a te soleo, [3] si qu opus est meorum [4] cuipiam: tam mul

1 Gratias agit, rogat, et commendat. 2 quanqu 3 si aliquid negotii est. 4 alieni.

multo libentius gratias tibi ago, cum fecisti aliquid [5] commendatione mea, quod semper facis. [6] Incredibile est enim, [7] quas mihi gratias omnes agant, [8] etiam mediocriter a me tibi commendati: quae mihi omnia [9] grata, sed de L. Mescinio [10] gratissimum. Sic enim est mecum locutus, te, [11] vt meas litteras legeris, statim procuratoribus suis pollicitum esse [12] omnia, multo vero [13] plura et maiora fecisse. Id igitur, puto enim [14] etiam atque etiam mihi dicendum esse, velim existimes mihi te fecisse gratissimum. [15] Quod quidem [16] hoc vehementius laetor, [17] quod ex ipso Mescinio te video magnam capturum voluptatem. Est enim in eo [18] cum [19] virtus et probitas et [20] summum officium [21] summaque obseruantia, [22] tum studia [23] illa nostra, quibus [24] antea delectabamur, [25] nunc etiam [26] viuimus. [27] Quod reliquum est, velim [28] augeas tua in [29] eum beneficia omnibus rebus, [30] quae te erunt dignae. Sed [31] duo quidem te nominatim rogo. primum,

5 propter commendationem meam. 6 credi non potest. 7 quam magnas. 8 etiam illi, quos ego mediocri solummodo studio tibi commendaui. 9 sunt. 10 est. 11 quam primum. 12 quae polliceri poteras. 13 quam pollicitus es. 14 iterum atque iterum. 15 ob quam rem. 16 eo maiori laetitia perfundor. 17 quia. 18 simul. 19 animi praestantia. 20 summus ardor alios demerendi. 21 summum studium alios colendi. 22 simul. 23 philosophiae et eloquentiae. 24 republica adhuc libera. 25 postquam est occupata respublica. 26 quia sine iis viuere nolumus. 27 quantum ad reliquum. 28 vt. 29 Mescinium. 30 quas tua fides postulat. 31 duas res.

vt, si quid satisdandum erit, [32] amplius eo nomine non peti, cures, vt [33] satisdetur fide mea. Deinde, cum fere consistat hereditas in iis rebus, quas [34] auertit Oppia, quae vxor [35] Mescinii fuit: [36] adiuues, [37] ineasque rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur. [38] quod si putarit illa fore, vt [39] opinio nostra est, negotium [40] conficiemus. [41] Hoc vt assequamur, te vehementer etiam atque etiam rogo. Illud quod supra scripsi, [42] id tibi confirmo, [43] in meque recipio, te ea, quae fecisti [44] Mescinii caussa, quaeque feceris, ita bene collocaturum, vt [45] ipse iudices homini te gratissimo, [46] iucundissimo, [47] benigne fecisse. Volo enim ad id, quod mea caussa fecisti, [48] hoc etiam [49] accedere. Nec [50] Lacedaemonios dubitare arbitror, quin ipsi sua, [51] maiorumque suorum [52] auctoritate satis commendati sint [53] fidei et iustitiae tuae: et ego, qui te optime nouissem, non dubitaui, quin tibi notissima essent [54] iura, et [55] merita [56] populorum essent. Itaque, cum a me peteret Philippus Lacedaemo-

nius

32 cauendum. 33 neminem in posterum esse petiturum hereditatis nomine. 34 clam abstulit. 35 fratris Mescinii. 36 procuratores. 37 inuenias viam. 38 se perductum iri Romam. 39 iudicium nostrum. 40 absoluemus. 41 vt Oppia perducatur Romam. 42 illud idem. 43 polliceor me praestiturum. 44 propter Mescinium. 45 tute. 46 suauissimo. 47 beniuolum fuisse. 48 vt etiam Mescinius tibi gratias agat. 49 addi. 50 incolas Lacedaemonios. 51 virorum grauissimorum. 52 existimatione. 53 fideli protectioni. 54 quae illis tueri debemus. 55 erga populum Romanum. 56 Graeciae.

nius, vt tibi [57] ciuitatem commendarem, etsi memineram, me ei ciuitati [58] omnia debere: tamen respondi, commendatione Lacedaemonios apud te non egere. Itaque sic velim [59] existimes, me omnes [60] Achaiae ciuitates arbitrari, [61] pro horum temporum perturbatione, [62] felices, [63] quod tu [64] iis praesis: eundemque me ita iudicare, te, [65] quod [66] vnus optime nosses, non [67] nostra solum, sed etiam Graeciae [68] monumenta omnia, [69] tua sponte amicum Lacedaemoniis et esse et fore. Quare [70] tantum a te peto, vt, [71] cum ea facies Lacedaemoniorum caussa, quae tua fides, [72] amplitudo, iustitia postulat, his, si tibi videbitur, significes, [73] te non moleste ferre, quod intelligas, ea, quae [74] facias, mihi [75] quoque grata esse. Pertinent enim ad officium [76] meum, eos existimare, curae mihi suas res esse. Hoc te vehementer [77] etiam atque etiam rogo. Vale.

57 ciues Lacedaemonios. 58 officia. 59 vt. 60 omnis Graeciae. 61 quantum licet per haec perturbata tempora. 62 esse. 63 propterea quod. 64 ciuitatibus. 65 ideo quod. 66 prae aliis praecipuus. 67 populi Romani. 68 veteres historias. 69 propria tua inclinatione. 70 duntaxat. 71 quando. 72 dignitas proconsularis. 73 tibi non esse ingratum. 74 Lacedaemoniis. 75 etiam. 76 quod Lacedaemoniis debeo. 77 iterum atque iterum.

XXVIIII [1] M. T. C. [2] L. PLANCO S. D

Non dubito, quin scias, [3] in iis necessariis, qui [4] tibi a patre relicti sunt, me tibi esse [5] vel

1 Est commendatitia epistola. 2 est ille Plancus, ad quem ep. 1 et 1⸗ sunt scriptae. 3 inter eos necessarios. 4 et a te pro necessariis habendi.

[5] vel coniunctissimum, non [6] his modo cau
quae speciem habent magnae [7] coniunctio
sed [8] iis etiam, quae familiaritate et [9] co
suetudine tenentur: quam scis mihi [10] iuc
dissimam cum patre tuo et summam fui
Ab [11] his initiis noster in te amor [12] profect
auxit [13] paternam necessitudinem, et eo m
gis, quod intellexi, [14] vt primum per aetat
[15] iudicium facere potueris, quanti quisq
[16] tibi faciendus esset, me a te [17] in pri
coeptum esse [18] obseruari, coli, diligi. Ac
debat [19] non mediocre vinculum cum [20] s
diorum, quod ipsum est per se [21] graue, t
[22] eorum studiorum, earumque [23] artium, q
per se ipsae eos, qui [24] voluntate eadem
etiam [25] familiaritate [26] deuinciunt. Exspe
re [27] te arbitror, haec tam longe repe
[28] principia [29] quo spectent. Id primum [30]
go [31] habeto, non sine magna iustaque ca
hanc a me [32] commemorationem esse fact
C. Ateio Capitone vtor familiarissime. No
tibi sunt [33] varietates meorum [34] tempor

5 etiam. 6 ob has caussas. 7 amicitiae. 8 ob
las. 9 quotidiano vsu. 10 suauissimam. 11 hu
modi. 12 ortus. 13 a patre relictam. 14 statim
15 iudicare. 16 a te esset aestimandus. 17 praec
18 obseruantia honestari. 19 firmissimum. 20 e
tionis. 21 magni ponderis. 22 eius doctrinae.
eloquentiae. 24 mente. 25 quotidiana consuetu
26 obligant. 27 cum haec legis. 28 exordia or
nis. 29 in quem finem. 30 ne diutius haesites.
pro certo teneto. 32 necessitudinis nostrae. 33 v
tudines. 34 quibus coactus fui exulare.

in omni genere et [35] honorum, et [36] laborum meorum et [37] animus et [38] opera, et [39] auctoritas, et [40] gratia, etiam [41] res familiaris C. Capitonis [42] praesto fuit, et patuit, et [43] temporibus, et fortunae [44] meae. [45] Huius [46] propinquus fuit T. Antistius, qui cum [47] forte quaestor Macedoniam obtineret, neque ei [48] successum esset, [49] Pompeius in eam provinciam cum exercitu venit. [50] facere Antistius nihil potuit. Nam si potuisset, nihil ei fuisset [51] antiquius, quam ad Capitonem, quem, vt [52] parentem, diligebat, reuerti; praesertim cum sciret, quanti is Caesarem [53] faceret, semperque fecisset. Sed [54] oppressus, tantum attigit [55] negotii, quantum [56] recusare non potuit. Cum [57] signaretur argentum [58] Apolloniae, non possum dicere eum [59] praefuisse, neque possum negare eum [60] affuisse, sed non plus duobus, aut tribus mensibus. Deinde abfuit a [61] castris: fugit omne [62] negotium. hoc mihi,

35 quos gessi. 36 calamitatum. 37 quo me complectebatur. 38 qua iuuabat. 39 qua valebat. 40 in qua erat. 41 bona. 42 parata. 43 nunc prosperis, nunc aduersis. 44 pro temporibus meis variabili. 45 Capitonis. 46 consanguinitate coniunctus. 47 quaestores enim prouincias etiam sortiebantur. 48 per alium. 49 ex Italia a Caesare pulsus. 50 quia Pompeius potentior erat. 51 carius. 52 patrem. 53 aestimaret. 54 subito Pompeii aduentu quasi captus. 55 administrationis publicae. 56 coactus est suscipere. 57 iussu Pompeii moneta argentea fieret. 58 Apollonia est vrbs Macedoniae. 59 fuisse praefectum monetae. 60 in quo Caesaris animum offendit. 61 Pompeii. 62 administrationem.

mihi, vt [63] testi, velim credas. meam en ille moestitiam in illo [64] bello videbat: mec omnia communicabat. Itaque [65] abdidit se intimam Macedoniam, [66] quo potuit long me a castris, non [67] modo vt non praeesset [68] negotio, sed etiam vt ne [69] interesset q dem. Is post [70] praelium se ad hominem [71] cessarium [72] A. Plancum in [73] Bithyniam c tulit. Ibi eum Caesar cum vidisset, nihil as re, nihil acerbe dixit. Romam [74] iussit ven [75] Ille in morbum [76] continuo incidit: ex non conualuit. aeger [77] Corcyram venit: est mortuus. [78] testamento, quod Rom Paullo et Marcello consulibus, fecerat, [79] res [80] ex parte dimidia, et tertia est Cap in [81] sextante sunt ii, [82] quorum pars sine cuiusquam querela publica potest esse: ea ad [83] H S XXX. Sed de [84] hoc Caesar [85] derit. Te, mi Plance, pro [86] paterna ne situdine, pro nostro amore, pro studiis, omni cursu nostro totius vitae simillim rogo, et a te ita peto, vt maiore cura, iore studio [87] nullo possim, vt hanc

63 quasi iurato. 64 ciuili. 65 proripuit. 66 q tum. 67 solum. 68 bellico. 69 praesens esset. Pharsalicum. 71 sanguine coniunctum. 72 qui Bit niae praeerat. 73 prouinciam in Asia. 74 dunta 75 Antistius. 76 statim post. 77 vrbem in Cor 78 per testamentum. 79 eius. 80 assis. 81 s parte assis. 82 quorum bona sine vllius querela po publicari. 83 scutatorum septuaginta quinque mi 84 hac parte. 85 ad quem id pertinet. 86 quae cum patre tuo intercessit. 87 non.

[88] ſuſcipias, meam putes eſſe: enitare, conten-
das, efficias, vt mea commendatione, tuo
[89] ſtudio, Caeſaris beneficio hereditatem [90] pro-
pinqui ſui C. Capito obtineat. Omnia, quae
potui in hac ſumma [91] tua gratia, ac potentia,
te impetrare, ſi petiiſſem, vltro te ad me
detuliſſe putabo, ſi hanc rem impetrauero.
Illud fore tibi [92] adiumento ſpero, [93] cuius
ipſe Caeſar eſſe [94] optimus iudex poteſt: ſem-
per Caeſarem Capito et dilexit, et coluit. Sed
[95] ipſe huius rei teſtis eſt. noui [96] hominis
memoriam. Itaque te nihil doceo: tantum
tibi ſumito pro [97] Capitone apud Caeſarem,
quantum [98] ipſum meminiſſe ſenties. Ego,
quod in me ipſo experiri potui, [99] ad te de-
feram. in eo quantum ſit ponderis, tu [100] vi-
debis. Quam partem in rep. cauſſamque de-
fenderim, per quos homines, ordinesque [1] ſte-
terim, quibusque [2] munitus fuerim, non igno-
ras. Hoc mihi velim credas: ſi quid fecerim
hoc ipſo in bello, [3] minus ex Caeſaris voluntate,
quod intellexerim ſcire ipſum Caeſarem, me
inuitiſſimum feciſſe: id feci [4] aliorum conſilio,
hortatu, auctoritate. Quod fuerim modera-
tor [5] imperatiorque, quam in [6] ea parte
quisquam, id me feciſſe maxime [7] auctoritate
Capi-

88 defendendam. 89 diligentia. 90 Antiſtii. 91
apud Caeſarem. 92 ad impetrandum a Caeſare. 93
toto genere. 94 quia neſcit, an verum ſit. 95 Cae-
ſar. 96 Caeſaris. 97 defenſione Capitonis. 98 Caeſa-
rem. 99 tibi committam. 100 iudicabis. 1 in ho-
re. 2 protectus. 3 non ſatis. 4 Lentuli, Catonis,
Pompeii. 5 in oppugnando Caeſare. 6 Pompeianorum.
conſilio.

Capitonis. [8] cuius ſimiles ſi reliquos neceſſa habuiſſem, reip. fortaſſe [9] nonnihil, mihi ce plurimum, profuiſſem. Hanc rem, mi Pla ſi effeceris, meam de tua erga me beniuole ſpem [10] confirmaueris, ipſumque Capiton gratiſſimum, officioſiſſimum, optimum vir ad tuam [11] neceſſitudinem tuo ſummo benef adiunxeris. Vale.

8 Capitonis. 9 aliquantum. 10 corrobora 11 deuinctionem amicitiae.

XXX [1] M. T. C. ACILIO [2] PRO S. D

L. Manlius eſt [3] Soſis. is fuit [4] Catine ſed eſt vna cum reliquis [5] Neapoli ciuis Romanus factus, [6] decurioque Nea [7] Erat enim [8] adſcriptus in [9] id municip [10] ante [11] ciuitatem [12] ſociis et Latinis da Eius frater Catinae nuper mortuus eſt. lam omnino arbitramur de ea hereditate [13] c trouerſiam eum habiturum: et eſt hodie bonis. ſed, [15] cum habet [16] praeterea ne vetera in Sicilia [17] ſua, et hanc heredita fra

1 Eſt epiſtola commendatitia. 2 proconſulari im Siciliam regenti. 3 Alii: *Suſis.* 4 ciuis Catinae, o in Sicilia. 5 incolis Neapolis. 6 ſenator. 7 ratio affert, quo modo, Catinenſis cum fuerit, ciuis Ro factus ſit. 8 ſcripto receptus. 9 Neapolitanum. 10 te, quam beneficio legis Iuliae ciuitas daretur. 11 R nam. 12 foederatis. 13 litem. 14 in poſſeſſion norum. 15 quoniam. 16 praeter hanc heredita 17 patria.

fraternam, et omnia [18] eius tibi commendo, in primiſque ipſum virum [19] optimum, mihique [20] familiariſſimum, his [21] ſtudiis litterarum, doctrinaeque praeditum, quibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, vt eum, ſiue [22] aderit, ſiue non venerit in Siciliam, [23] in meis intimis, maximeque neceſſariis ſcias eſſe: itaque tractes, vt intelligat, meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe. Vale.

18 negotia. 19 dignum igitur amore. 20 quo intelligas, quantum eius cauſſa cupiam. 21 eloquentiae, vel philoſophiae. 22 praeſens erit. 23 inter meos intimos.

XXXI [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

C. Flauio, [2] honeſto, et [3] ornato equite Romano, vtor valde familiariter. Fuit enim [4] generi mei, [5] C. Piſonis, [6] perneceſſarius, meque [7] diligentiſſime [8] obſeruat [9] et ipſe, et L. Flauius, frater eius. Quapropter velim honoris mei cauſſa, [10] quibus rebus honeſte, et [11] pro tua dignitate [12] poteris, quam honorificentiſſime, et quam liberaliſſime C. Flauium [13] tractes. Id mihi ſic erit gratum, vt gratius eſſe nihil poſſit. Sed [14] praeterea tibi affirmo, neque id

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 genere. 3 laudat ipſum a virtutibus. 4 mariti filiae meae Tulliae. 5 Calpurniae gentis. 6 valde neceſſarius. 7 accuratiſſime. 8 cauet oſtendere. 9 ſimul. 10 quibuscunque. 11 ſecundum dignitatem tuam. 12 tractare honeſte. 13 vt. 14 praeter hoc.

id [15] ambitione adductus facio, sed [16] tum [17] miliaritate et [18] necessitudine, [19] tum etiam ritate, te ex C. Flauii [20] officio, et [21] obser tia, et praeterea splendore, atque [22] inter gratia, magnam voluptatem esse capturum. V

15 nimia cupiditate impetrandi, quae vellem. 16 tim. 17 adductus. 18 amicitia. 19 partim. 20 tibi reponet. 21 qua te venerabitur. 22 quem hab

XXVII [1] M. T. C. ACILIO PRO S. D.

In [2] Halesina ciuitate, tam [3] lauta tam [4] nobili, [5] coniunctissimos habeo et h tio, et familiaritate [6] M. et C. Clodios, chagathum, et Philonem. Sed vereor, quia complures tibi [7] praecipue comme [8] exaequare videar [9] ambitione quadam c mendationes meas. quanquam a te [10] qui [11] cumulate satisfit et mihi et meis omni Sed velim sic existimes, hanc [12] familiam [13] hos mihi maxime esse coniunctos [14] vet te, officiis, beniuolentia. Quamobrem p te [15] maiorem inmodum, vt [16] his omnib rebus, quantum tua [17] dignitas, fidesque p

1 Est epistola commendatitia. 2 Halesa est Siciliae. 3 eleganti. 4 celebri. 5 mihi. 6 ci Romana donatos. 7 prae aliis. 8 aequales facer gloriae cupiditate. 10 certe. 11 copiose. 12 A gathi et Philonis. 13 Clodios supra nominatos. 1 tusta amicitia. 15 non vulgarem. 16 M. et C. Cl 17 proconsulis.

…r, [18] commodes, id ſi feceris, erit mihi vehementiſſime gratum. Vale.

18 commodum facias.

XXXIII [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

M. Otacilio Naſone vtor familiariſſime, ita [2] prorſus, vt illius [3] ordinis nullo [4] familiarius. Nam et humanitate eius, et probitate, [5] conſuetudine quotidiana magnopere delector. [6] Nihil iam opus eſt [7] exſpectare te, quibus eum verbis tibi commendem, [8] quo ſic vtor, vt ſcripſi. Habet [9] is in prouincia [10] tua negotia, quae procurant [11] liberti, Hilarus, Antigonus, Demonſtratus. quos tibi, negotiaque omnia Naſonis, non [12] ſecus commendo, [13] ac ſi mea eſſent. [14] Gratiſſimum mihi feceris, ſi intellexero, hanc commendationem [15] magnum apud te pondus habuiſſe. Vale.

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 omnino. 3 conditionis. 4 vtar. 5 conuerſatione. 6 non eſt iam neceſſe. 7 vt tu exſpectes. 8 cum quo eam familiaritatem colam. 9 Naſo. 10 Siculo. 11 eius. 12 alter. 13 quam. 14 maxime gratum. 15 multum apud te valuiſſe.

XXXIIII [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

Auitum mihi hoſpitium eſt cum Lyſone, Lyſonis filio, [3] Lilybaetano, valdeque ab eo [4] obſer-

1 Lyſonem commendat. 2 ab eo inceptum ius hoſpitalitatis. 3 Lilybaeum oppidum Siciliae.

[4] obseruor, cognouique [5] dignum et patre, auo. est enim [6] nobilissima [7] familia. [8] Q propter commendo tibi [9] maiorem in mod [10] rem, [11] domumque eius : magnoque op abs te peto, [12] cures, vt [13] is intelligat, me commendationem maximo sibi apud te et ad mento, et [14] ornamento fuisse. Vale.

4 color. 5 dignum, vt a patre et auo originem hab 6 in Sicilia. 7 Lysonum. 8 quamobrem. 9 non garem. 10 bona et diuitias. 11 domesticos. 12 13 Lyso. 14 honori.

XXXV [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

C. Auianus Philoxenus [2] antiquus est hos meus, et [3] praeter hospitium, valde eti familiaris : quem [4] Caesar, [5] meo beneficio [6] Nouocomenses retulit. Nomen autem Aui [7] consecutus est, [8] quod [9] homine nullo p est vsus, quam [9] Flacco Auiano, meo, quem modum te scire [10] arbitror, familiarissim [11] Quae ego omnia collegi, vt intelliger [12] non vulgarem esse commendationem h meam. Peto igitur abs te, vt [13] omnibus bus, quod sine molestia tua facere possis, [14] co

1 Est commendatitia epistola. 2 a multis annis. praeterquam quod est meus hospes. 4 C. Iulius Cae 5 mea intercessione. 6 in eos, quos Nouumcomum ductos ciuitate donauit. 7 accepit. 8 quia. 9 c nullo homine familiarius vixerit. 10 iudico. 11 cula amicitiae. 12 singularem. 13 in.

[14] commodes, [15] habeasque in numero [16] tuorum, perficiasque, vt intelligat, has litteras meas [17] magno sibi vsui fuisse. Erit id mihi [18] maiorem in modum gratum. Vale.

14 commodum facias. 15 eum. 16 amicorum. 17 magnae vtilitati. 18 maxime.

XXXVI [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

Cum Demetrio Megamihi [2] vetustum [3] hospitium est: familiaritas autem [4] tanta, quanta cum Siculo [5] nullo. Et [6] Dolabella, [7] rogatu meo, [8] ciuitatem a Caesare impetrauit: [9] qua in re ego interfui. Itaque [10] nunc P. Cornelius vocatur. [11] Cumque propter quosdam [12] sordidos homines, qui [13] Caesaris beneficia vendebant, [14] tabulam, in qua nomina [15] donatorum incisa essent, [16] reuelli [17] iussisset, eidem Dolabellae, me audiente, Caesar dixit, [18] nihil esse, quod de [19] Mega vereretur: [20] beneficium suum in eo [21] manere. Hoc te scire volui, vt eum in ciuium Romanorum numero [22] haberes; caeterisqne in rebus tibi eum ita com-

1 Est epistola commendatitia. 2 antiquum. 3 ius hospitalitatis. 4 est mihi cum illo. 5 alio. 6 P. Cornelius Dolabella. 7 propter preces meas. 8 Romanam. 9 in donatione ciuitatis. 10 ciuis Romanus factus. 11 et quando. 12 turpiter auaros. 13 ius ciuitatis. 14 aeneam. 15 eorum, qui ciuitate donati essent. 16 e loco suo euelli. 17 Caesar. 18 nullam caussam. 19 Demetrio. 20 donatae ciuitatis. 21 non esse reuocandum. 22 reputares.

commendo, vt maiore [23] ſtudio neminem commendarim. Gratiſſimum mihi feceris, ſi eum ita tractaris, vt intelligat, meam commendationem magno ſibi ornamento fuiſſe. Vale.

23 affectu et conatu.

XXXVII [1] M. T. C. ACILIO PROC. S. D

Hippiam, Philoxeni filium, [2] Calactinum hoſpitem et [3] neceſſarium meum, tibi commendo [4] maiorem in modum. Eius bona, [5] quemadmodum ad me delata res eſt, [6] publice [7] poſſidentur [8] alieno nomine, contra leges Calactinorum. Id ſi ita eſt, etiam ſine mea commendatione ab aequitate tua res ipſa impetrare debet, vt ei [9] ſubuenias. [10] Quoquo modo autem ſe res habet, peto a te, vt honoris mei cauſſa eum [11] expedias, tantumque ei [12] commodes, et in hac re, et in caeteris, quantum tua fides, [13] dignitasque patietur. id mihi [14] vehementer gratum erit. Vale.

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 oriundum Calacta. 3 amicum. 4 non vulgari modo. 5 vt ego audiui. 6 manifeſte. 7 ab iniuſtis poſſeſſoribus. 8 puta, abſ- cuiuspiam aut pupilli. 9 auxilium feras. 10 quocun- 11 lite liberes. 12 commodum facias. 13 proconſula-ris. 14 maxime.

XXXVIII [1] M. T. C. ACILIO PROC. S. D

L. Bruttius, eques Romanus, adoleſcens omnibus rebus [2] ornatus, [3] in meis familiariſſimis e-

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 decoratus. 3 in meos familiariſſimos.

eſt; meque [4] obſeruat diligentiſſime : cuius cum patre magna mihi fuit amicitia iam [5] inde a quaeſtura mea Sicilienſi. [6] Omnino nunc ipſe Bruttius Romae mecum eſt: ſed tamen [7] domum eius, et [8] rem familiarem, et procuratores, tibi ſic commendo, vt maiore [9] ſtudio commendare non poſſim. Gratiſſimum mihi feceris, ſi [10] curaris, vt intelligat, id quod ei [11] recepi, hanc meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe.

4 colit. 5 ab eo tempore, quo quaeſtor fui in Sicilia. 6 plane. 7 domeſticos. 8 bona. 9 affectu. 10 curam habueris. 11 promiſi.

XXXVIIII [1] M. T. C. ACILIO PROC S. D

Cum familia Titurnia [2] neceſſitudo mihi [3] intercedit vetus : ex [4] qua [5] reliquus eſt M. Titurnius Rufus, qui mihi omni diligentia atque officio eſt [6] tuendus. Eſt igitur in tua poteſtate, vt [7] ille in me ſatis ſibi [8] praeſidii putet eſſe. Quapropter eum tibi commendo [9] maiorem in modum: et abs te peto, [10] efficias, vt is commendationem [11] hanc intelligat ſibi magno [12] adiumento fuiſſe. erit id mihi vehementer gratum.

XXXX

1 Titurnium Rufum commendat. 2 arcta amicitia. 3 communis eſt. 4 familia. 5 ſolus ſuperſtes. 6 protegendus. 7 M. Titurnius. 8 tutelae honeſtae. 9 quam diligenter. 10 vt. 11 meam. 12 auxilio.

XXXX [1] M. T. C. S. D. Q. ANCHARI Q. F. PROC

L. et C. Aurelios, [2] L. filios, [3] quibus et ip et patre eorum, viro optimo, [4] familiari me vtor, commendo tibi maiorem in modu adolescentes [5] omnibus optimis artibus orna meos [6] pernecessarios, tua amicitia dignissim Si vlla mea apud te commendatio valuit, [7] qu scio [8] multas plurimum valuisse: haec vt vale rogo. [9] Quod si eos honorifice liberaliterq tractaris: [10] et tibi gratissimos, optimosque a lescentes [11] adiunxeris, et mihi gratissimum ceris. Vale.

1 Est commendatitia epistola. 2 Lucii filios. 3 quibus ipsis. 4 conuersor familiarissime. 5 quibuscu 6 maxime amicos. 7 vti. 8 commendationes. 9 si dem. 10 simul. 11 deuinxeris arctissime.

XXXXI [1] M. T. C. L. [2] CVLLEOLO S.

Quae fecisti L. Lucceii caussa, scire te [3] pl volo, te homini gratissimo [4] commod et [5] cum ipsi, quae fecisti, pergrata sunt: [6] t [7] Pompeius, quotiescunque me videt, v autem saepissime, gratias tibi [8] agit singul Addo etiam illud, quod tibi [9] iucundissim esse certo scio; me ipsum [10] ex tua erga Lu ium benignitate maxima voluptate affici. Q [11] superest, quanquam mihi non est dubi

q

1 Gratias agit et commendat. 2 videtur is Macedo proconsul fuisse. 3 omnino. 4 ad commodum im disse. 5 pariter ea. 6 simul etiam. 7 Cn. Pompeiu 8 iubet agi. 9 suauissimum. 10 propter. 11 reliquum

uin, cum antea nostra caussa, [12] nunc iam tiam [13] tuae constantiae gratia, [14] mansurus sis eadem illa liberalitate: tamen abs te [15] vehementer etiam atque etiam peto, vt ea, quae itio [16] ostendisti, deincepsque fecisti, etiam ad exitum augeri et cumulari per te velis. Id Lucceio et Pompeio valde gratum fore, teque ud eos praeclare [19] positurum, confirmo et ondeo. De rep. deque his negotiis, cogitaonibusque nostris, perscripseram ad te diligenr paucis [20] ante diebus, easque litteras dedeam [21] pueris tuis. Vale.

12 deinceps. 13 propter tuam constantiam. 14 perseraturus. 15 quam vehementissime. 16 te facturum. 17 augendo ad finem perduci. 18 simul. 19 collocarum. 20 quam has scriberem. 21 seruis.

XXXII [1] M. T. C. L. CVLLEOLO PROC S. D

L Lucceius [2] meus, homo omnium gratissimus, mirificas tibi [3] apud me gratias egit, m diceret, [4] omnia te cumulatissime et libelissime procuratoribus suis pollicitum esse. um [5] oratio tua tam ei grata fuerit, [6] quam atam rem ipsam existimas [7] fore, [8] cum, vt ero, quae pollicitus es, feceris? Omnino tenderunt [9] Bulliones, sese Lucceio, Pompeii bitratu, [10] satisfacturos. Sed vehementer opus

1 Est petitoria epistola. 2 familiaris. 3 in aedibus is. 4 quae petebant. 5 pollicitatio. 6 quantum. uturum esse. 8 quando. 9 populi Illyridis. 10 vtte debitores.

opus est nobis, et voluntatem, et auctoritat et imperium tuum, [11] accedere. [12] Quod facias, te etiam atque etiam rogo. Illud mihi gratissimum est, [13] quod ita sciunt Luc procuratores, et ita Lucceius ipse ex litteris quas ad eum misisti, intellexit, hominis nul apud te auctoritatem, aut gratiam, valere quam meam. Id vt [14] re experiatur, ite et saepius te rogo. Vale.

11 addi. 12 imperium tuum addas. 13 prop quod. 14 experimento cognoscat.

XXXXIII [1] M. T. C. Q. GALLO S. D

Etsi plurimis rebus spero [2] fore, vt pe ciam, quod tamen iam [3] pridem [4] pe cio, me a te amari: tamen nunc ea [5] c tibi datur, in qua facile [6] declarare possis erga me beniuolentiam. L. Oppius [7] Philomeli [8] negotiatur, homo mihi famil eum tibi [9] vnice commendo, eoque m quod [10] cum ipsum diligo, [11] tum quod n tia procurat L. Egnatii Rufi, quo ego [12] equite Romano familiarissime vtor, et qui [13] consuetudine quotidiana, tum officiis p mis, maximisque, mihi coniunctus est. Op

1 Est commendatitia epistola. 2 futurum esse. longo tempore. 4 clare video. 5 occasio. 6 li ostendere. 7 vrbe magnae Phrygiae. 8 dando pe mutuas foenus exercet. 9 singulariter. 10 pariter pariterque. 12 vnico. 13 conuersatione.

gitur [14] praesentem vt diligas, Egnatii absentis rem vt [16] tueare, [17] aeque a te peto, ac si mea negotia essent. Velim, [18] memoriae tuae iussa, [19] des litterarum aliquid, quae tibi in prouincia [20] reddantur: sed ita [21] conscribas, rum, cum eas leges, facile recordari possis ius meae commendationis diligentiam. Hoc vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

14 tibi in prouincia tua. 15 familiarem. 16 prote. 17 aequaliter. 18 conseruandae aut adiuuandae. mihi et Egnatio. 20 cum in eam veneris. 21 litas istas.

XXXXIIII [1] M. T. C. GALLO S. D.

rsi ex tuis, et M. Oppii, familiarissimi mei, litteris [2] cognoui, te memorem commendationis meae fuisse, idque [3] pro tua summa me beniuolentia, proque nostra [4] necessidine, minime sum admiratus: tamen [5] etiam que etiam tibi L. Oppium [6] praesentem, et Egnatii, mei familiarissimi, [7] absentis negoa, commendo. Tanta mihi cum [8] eo [9] necesudo est, familiaritasque, vt, si mea res esset, n [10] magis laborem. Quapropter mihi gratissimum feceris, si [11] curaris, vt [12] is intelligat, e a te tantum amari, quantum ipse existimo. [13] Hoc

1 Est epistola commendatitia. 2 intellexi. 3 secunm. 4 familiari amicitia. 5 iterum atque iterum. 6 prouincia. 7 a tua prouincia. 8 Egnatio. 9 amicitia. contenderem validius. 11 operam dederis. 12 Egnatius.

[13] Hoc mihi gratius facere nihil potes: idque vt facias, vehementer te rogo.

13 quam hoc.

XXXXV [1] M. T. C. APPVLEIO [2] PRO QVAESTORI S. D

L. Egnatio [3] vno equite Romano [4] vel familiarissime vtor. Eius Anchialum seruum, negotiaque, quae habet in Asia, tibi commendo non minore [5] studio, quam si rem meam [6] commendarem. Sic enim [7] existimes velim, mihi cum eo non modo quotidianam [8] consuetudinem summam [9] intercedere, sed etiam officia magna, et [10] mutua nostra inter nos [11] esse. Quamobrem etiam atque etiam a te peto, vt cures, vt [12] is intelligat, me ad te [13] satis diligenter scripsisse, nam de tu erga me [14] voluntate non dubitabat. Id vt facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

1 Epistola commendatitia est. 2 Q. Philippi proconsulis. 3 solo. 4 etiam. 5 diligentia. 6 tibi. 7 [...] 8 conuersationem. 9 communem esse. 10 vicissim praestita. 11 exerceri. 12 Egnatius. 13 satis magna 14 beniuolentia.

XXXXVI [1] M. T. C. APPVLEIO PRO QVAESTORI S. D

L. Nostius Zoilus est [2] coheres meus, heres autem [3] patroni sui. [4] ea re [5] vtrumque scripsi

1 Nostium Appuleio commendat. 2 heres mecum. 3 Lucii Nostii. 4 propterea. 5 et coheredem meum et et patroni sui.

ſcripſi, vt mihi cum illo [6] cauſſam amicitiae
res eſſe, et hominem probum exiſtimares,
qui patroni [7] iudicio [8] ornatus eſſet. Eum tibi
igitur ſic commendo, [9] vt [10] vnum ex noſtra
domo. valde mihi gratum erit, ſi [12] curaris,
intelligat, hanc commendationem ſibi apud
te magno [13] adiumento fuiſſe. Vale.

6 cur amicitiam colam. 7 in tabulis teſtamentariis. 8 decoratus. 9 tanquam. 10 aliquem. 11 familia. 12 operam dederis. 13 auxilio.

XXXXVII [1] M. T. C. SILIO S. D

Quid ego tibi commendem eum, quem tu ipſe diligis? Sed tamen, vt ſcires, eum non a me [4] diligi ſolum, verum etiam amari, ob eam rem tibi haec ſcribo. Omnium tuorum officiorum, quae [6] et multa, et magna ſunt, mihi gratiſſimum fuerit, ſi ita tractaris Egnatium, vt [7] ſentiat, et ſe a me, et me a te, amari. hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. [8] Illa noſtra ſcilicet ceciderunt. [9] Vtamur igitur vulgari conſolatione. quid [11] ſi hoc melius? Sed haec [12] coram. Tu fac, quod facis, vt me ames, teque amari a me ſcias. Vale.

1 Egnatium Silio commendat. 2 ad quid. 3 de Egnatio loquitur. 4 quod minus eſt. 5 quod plus eſt. 6 pariter. 7 intelligat. 8 abierunt illa tempora. 9 conſolemur nos, quomodo vulgus ſolet. 10 haec eſt conſolatio vulgi in aduerſis. 11 eſt apoſiopeſis. 12 cum videmus nos inuicem.

XXXXVIII [1] M. T. C. C. SEXTILIO RV
QVAESTORI S. D

Omnes tibi commendo [2] Cyprios, sed
gis [3] Paphios: quibus tu quaecun
[4] commodaris, erunt mihi gratissima. [5]
que facio libentius, vt eos tibi commend
quod [6] et tuae laudi, cuius ego fautor
[7] conducere arbitror, cum primus in [8]
insulam quaestor [9] veneris, ea te [10] institu
quae [11] sequantur alii. Quae, vt spero,
lius [12] consequere, si et [13] P. Lentuli, [14]
cessarii tui, legem, et ea, quae a [15] me co
tuta sunt, sequi volueris. [16] quam rem tibi
fido magnae laudi [17] fore. Vale.

1 Est epistola commendatitia. 2 incolas Cyp
ciues Paphi. 4 commoda feceris. 5 propterea.
iam. 7 prodesse. 8 Cyprum. 9 missus cum imp
10 a principio ordinare. 11 sequi debeant. 12
nebis. 13 Ciliciae quondam proconsulis. 14 famil
15 tunc proconsule Ciliciae. 16 si sequaris L
legem. 17 futurum esse.

XXXXVIIII [1] M. T. C. CVRIO PRO
S. D

Q Pompeius, Sexti F., multis et veter
caussis [2] necessitudinis mihi coniun
est. [3] Is cum antea meis commendationibu
[4] rem, et [5] gratiam, et [6] auctoritatem
7 tu

1 Pompeium commendat. 2 amicitiae. 3 Q. P
peius. 4 opes. 5 qua valet apud alios. 6 digni
supra alios.

[7] tueri consueuerit: nunc profecto, [8] te prouinciam obtinente, [9] meis litteris [10] assequi debet, vt [11] nemini se [12] intelligat commendatiorem vnquam fuisse. Quamobrem a te [13] maiorem in modum peto, vt, cum omnes [14] meos [15] aeque, [16] ac tuos, [17] obseruare, [18] pro nostra necessitudine, debeas, [19] hunc [20] in primis ita in tuam [21] fidem recipias, vt ipse intelligat, nullam rem sibi maiori [22] vsui, aut [23] ornamento, quam meam commendationem esse potuisse. Vale.

7 protegere. 8 dum tu obtines prouinciam. 9 per meas litteras. 10 adipisci. 11 quam tibi. 12 rescifcat. 13 singularem. 14 familiares. 15 aequaliter. 16 sicut. 17 colere. 18 vt nostra necessitudo exigit. 19 Q. Pompeium. 20 praecipue. 21 fidelem protectionem. 22 vtilitati. 23 decori.

L [1] M. T. C. [2] AVCTO PROC S. D

[3] Sumsi hoc mihi pro tua [4] in me [5] obseruantia, quam penitus [6] perspexi, quamdiu [7] Brundisii fuimus, vt ad te [8] familiariter, et quasi pro meo iure scriberem, si [9] qua res esset, de qua valde [10] laborarem. M'. Curius, qui [11] Patris negotiatur, ita mihi familiaris est, vt [12] nihil possit esse coniunctius. multa illius in me [13] officia, multa in illum mea quoque: quod-

1 Curium commendat. 2 videtur hic esse Acilius Auctus. 3 arrogaui. 4 erga. 5 veneratione. 6 percepi. 7 post victum Pompeium. 8 vt inter familiares fieri solet. 9 aliqua. 10 sollicitus essem. 11 Patrae oppidum est Achaiae. 12 nemo. 13 ex debito benefacta.

quodque [14] maximum eſt, ſummus inter n amor, et mutuus. quae cum ita ſint, ſi vllam amicitia mea ſpem [15] habes; ſi ea, quae in officia et ſtudia Brundiſii contuliſti, vis mi etiam [16] gratiora efficere: quanquam ſunt gr tiſſima; ſi me a [17] tuis omnibus amari vide hoc mihi [18] da atque largire, vt M'. Curiu [19] ſartum et tectum, vt [20] aiunt, ab omni incommodo, [21] detrimento, moleſtia [22] ſin rum integrumque conſerues. [23] Et ipſe ſpo deo, et omnes hoc tibi [24] tui pro me [25] re pient, ex mea amicitia, et ex tuo in me offi maximum te fructum, ſummamque voluptat eſſe capturum. Vale.

14 vinculum coniunctionis. 15 repoſitum. 16 q nunc ſunt. 17 familiaribus. 18 concede. 19 quod eſt inanimatae, ad hominem tranſtulit. 20 in vul prouerbio. 21 damno. 22 liberum. 23 egomet pc ceor. 24 familiares. 25 promittent.

LI [1] M. T. C. P. CAESIO S. D

P. Meſſienum, equitem Romanum, omni rebus [2] ornatum, [3] meumque perfamil rem, tibi commendo, ea commendatione, q poteſt eſſe [4] diligentiſſima. Peto a te et [5] nostra, et pro paterna, amicitia, vt eum in tu [6] fidem recipias, eiusque [7] rem, famamq [8] tueare. Virum bonum, tuaque amicitia dign tibi [9] adiunxeris, mihique gratiſſimum feceri

1 P. Meſſienum commendat. 2 decoratum. 3 valde familiarem. 4 maximo ſtudio facta. 5 et pat amicitia. 6 fidelem protectionem. 7 familiarem proteges. 9 arcte deuinxeris.

LII [1]M. T. C. [2]REGI S. D

A. Licinius Ariſtoteles, [3]Melitenſis, [4]antiquiſſimus eſt hoſpes meus, et [5]praeterea coniunctus [6]magno vſu familiaritatis. Haec cum ita ſint, non dubito, quin tibi ſatis commendatus ſit. etenim ex [7]multis cognoſco, meam commendationem plurimum apud te valere. Hunc ego a Caeſare [8]liberaui. [9]Frequens enim fuerat [10]nobiscum: atque etiam diutius in [11]cauſſa eſt, quam [12]nos, commoratus. [13]quo melius [14]te de eo exiſtimaturum arbitror. Fac igitur, mi Rex, vt intelligat, has ſibi litteras plurimum profuiſſe. Vale.

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 Marco. 3 oriundus ex Melita. 4 a plurimis annis. 5 praeter ius hoſpitalitatis. 6 magna conſuetudine. 7 nuntiis. 8 impetrata venia. 9 dii. 10 cum Pompeianis. 11 Pompeii. 12 qui, victo Pompeio, a bello diſceſſimus. 13 propter quod. 14 vt Pompeium.

LIII [1]M. T. C. Q. THERMO PROPRAET S. D

L. Genucilio Curuo iam [2]pridem familiariſſime vtor, optimo viro, et homine gratiſſimo. eum tibi [3]penitus commendo, atque [4]trado. primum, vt omnibus in rebus ei te [5]commodes, quoad [6]fides tua, [7]dignitasque patietur: patietur autem in omnibus. nihil enim abs te vnquam, quod ſit [8]alienum tuis, aut etiam ſuis

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 a pluſculo tempore. 3 plane. 4 fidei tuae. 5 commodum exhibeas. 6 in ſeruanda aequitate. 7 propraetoria. 8 abhorrens a tuis moribus.

suis moribus, postulabit. Praecipue autem bi commendo [9] negotia eius, quae sunt [10] Hellesponto: primum, vt obtineat id iu in agris, quod ei [11] Pariana ciuitas decreuit, dedit, et quod semper obtinuit sine vlla [12] co trouersia: deinde, si quid habebit cum aliq [13] Hellespontio [14] controuersiae, vt in [15] illu [16] διοίκησιν reiicias. Sed non mihi videor, cu tibi [17] totum hominem [18] diligentissime com mendarem, [19] singulas ad te eius caussas perscr bere debere. [20] Summa illa sit: quidquid o ficii, beneficii, honoris in Genucilium [21] cont leris, id te existimabo in me ipsum, atque [22] rem meam, contulisse. Vale.

9 forensia. 10 est fretum ab Aegaeo mari in P pontidem vergens. 11 Parion ciuitas est ad Hellesp tum. 12 lite. 13 accola Hellesponti. 14 discep tionis. 15 Hellespontiacam. 16 iurisdictionem. Genucilium Curuum. 18 maximo studio. 19 sing negotia forensia. 20 generalis clausula. 21 impen ris. 22 vtilitatem.

LIIII [1] M. T. C. THERMO PROPRAE S. D

Cum mihi multa grata sunt, quae tu [2] add ctus [3] mea commendatione fecisti, t [4] in primis, quod M. Marcilium, amici at [5] interpretis mei filium, [6] liberalissime tra visti. Venit enim [7] Laodiceam, et tibi [8] ap

1 Gratias agit et commendat. 2 persuasus. 3 me facta. 4 praecipue. 5 internuntii. 6 vt in nuum hominem maxime decet. 7 quae est in imp Ciliciae. 8 in colloquio.

me, mihique [9] propter te, gratias maximas egit. Quare, quod [10] reliquum eſt, a te peto, [11] quando apud gratos homines beneficium [12] ponis, vt [13] eo libentius his [14] commodes, operamque des, quoad fides tua patietur, vt [15] ſocrus [16] adoleſcentis [17] rea ne fiat. Ego cum antea [18] ſtudioſe commendabam Marcilium, tum multo nunc ſtudioſius, quod in [19] longa apparitione ſingularem, et prope incredibilem, patris Marcilii [20] fidem, abſtinentiam, modeſtiamque cognoui. Vale.

9 ob benficium in ſe tuum. 10 adhuc reſtat. 11 quandoquidem. 12 collocas. 13 tanto. 14 adiumento ſis. 15 maior vxoris. 16 iuuenis mariti. 17 non vocetur in iudicium. 18 magno ſtudio. 19 ſuo munere multorum menſium, cum interpres meus fuit. 20 fidelitatem.

LV [1] M. T. C. THERMO PROPRAET. S. D.

Etſi mihi videor intellexiſſe, cum tecum [2] Epheſi de re M. Anneii, [3] legati mei, locutus ſum, [4] te ipſius cauſſa vehementer omnia velle: tamen et [5] M. Anneium tanti [6] facio, vt mihi nihil putem praetermittendum, quod [7] illius interſit: et me a te tanti [8] fieri puto, vt non dubitem, quin ad tuam [9] voluntatem magnus cumulus [10] accedat commendationis meae. Nam

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 vrbe Ioniae. 3 vnius ex quatuor, quos habui in prouincia. 4 te ipſi maxime ſtudere. 5 etiam ego. 6 exiſtimo. 7 e re illius ſit. 8 exiſtimari. 9 beniuolentiam erga Anneium. 10 addatur.

cum [11] iam diu diligerem M. Anneium, d
eo sic [12] existimarem, vt res declarat,
[13] vltro ei [14] detulerim [15] legationem,
multis [16] petentibus denegassem: [17] tum
posteaquam mecum in bello, atque in re
tari fuit, tantam in eo [18] virtutem, pru
tiam, fidem, tantamque erga me beniuolen
cognoui, vt hominem [19] neminem pluris
ciam. Eum cum [21] Sardianis habere [22] con
versiam scis. caussam tibi exposuimus [23] Eph
quam tu tamen [24] coram facilius meliu
[25] cognosces. [26] De reliquo mihi [27] meher
diu [28] dubium fuit, quid ad te potissimum
berem. Ius enim [29] quemadmodum d
[30] clarum, et magna cum tua laude [31] not
est. Nobis autem in hac [32] caussa nihil a
opus est, nisi [33] te ius [34] instituto tuo dic
Sed tamen, cum [35] me non fugiat, quant
in [36] praetore auctoritas, praesertim ista in
gritate, grauitate, clementia, qua te esse
ter omnes constat: peto abs te pro nostra [37] c
iunctissima [38] necessitudine, plurimisque

11 iam per multos annos. 12 iudicarem. 13
rogatus. 14 obtulerim. 15 vt esset mihi legatus in
licia. 16 eam. 17 praecipue. 18 fortitudinem.
nullum. 20 quam eum. 21 ciuibus Sardium. 22 li
23 cum essemus Ephesi. 24 cum apud te caussa h
agetur. 25 ab ipso Anneio. 26 de eo, quod re
27 profecto. 28 dubitaui. 29 quomodo. 30 euide
31 publice cognitum. 32 Anneii cum Sardianis. 33
dicas ius. 34 more. 35 non ignorem. 36 rectore p
vinciae. 37 arctissima. 38 amicitia.

officiis paribus, ac [39] mutuis, vt [40] voluntate, [41] auctoritate, [42] studio tuo perficias, vt M. Anneius intelligat, te et sibi amicum esse, quod non dubitat; saepe enim mecum [43] locutus est; et [44] multo amiciorem his meis litteris esse factum. In tuo [45] toto imperio, atque prouincia, nihil est, quod mihi gratius facere possis. [46] Iam apud ipsum, gratissimum hominem, atque optimum virum, quam bene [47] positurus sis studium tuum atque officium, dubitare te non existimo. Vale.

39 vicissim praestitis. 40 beniuolentia. 41 dignitate. 42 affectu. 43 hoc afferendo. 44 quam fueras. 45 toto imperii tui tempore. 46 vbi cognoscis, rem mihi tantopere cordi esse. 47 locaturus.

LVI [1] M. T. C. THERMO PROPRAET S. D

Cluuius [2] Puteolanus valde me [3] obseruat, valdeque est mihi familiaris. Is ita sibi [4] persuadet, quod in tua prouincia negotii habet, nisi, [5] te prouinciam obtinente, meis commendationibus [6] confecerit, id se [7] in perditis et desperatis habiturum. Nunc, [8] quando mihi ab amico [9] officiosissimo tantum oneris imponitur, ego quoque tibi [10] imponam pro tuis in me summis officiis; [11] ita tamen, vt tibi nolim

1 Est commendatitia epistola. 2 oriundus Puteolis. 3 colit. 4 firmiter credit. 5 dum tu prouinciam obtinebis. 6 ad finem perduxerit. 7 inter desperata negotia. 8 quandoquidem 9 officiorum in me plenissimo. 10 tantum oneris. 11 imponam.

nolim molestus esse. [12] Mylaseis, et Alaba deis pecuniam Cluuio debent. Dixerat mi Euthydemus, cum Ephesi essem, se [13] curaturu vt [14] ecdici Mylasii Romam mitterentur. factum non est. [15] legatos audio missos es sed malo [16] ecdicos, vt aliquid [17] confici pos quare peto a te, vt [18] eos, et Alabandeis, beas [19] ecdicos Romam mittere. Praete Philotes Alabadensis [20] ὑποθήκας Cluuio ded hae [21] commissae sunt. Velim cures, vt a [22] de hypothecis decedat, easque procurato bus Cluuii tradat, aut pecuniam soluat. Pr terea [23] Heracleotae, et Bargiletae, qui it debent, aut pecuniam soluant, aut [24] fru bus suis satisfaciant. [25] Caunii praeterea bent, sed aiunt, se [26] depositam pecuniam buisse. [27] id velim cognoscas: et, si intelle ris, eos neque ex [28] edicto, neque ex [29] d creto, depositam habuisse, des operam, vsurae Cluuio, [30] instituto tuo, conseruen His de rebus eo magis [31] laboro, [32] quod a tur res Cn. Pompeii etiam, nostri [33] necessa

12 sunt nominatiui plurales Graeci. 13 effectum 14 defensores ciuitatis Mylasae. 15 oratores. 16 quor in primis erat publicas pecunias curare. 17 transigi. Mylaseis. 19 syndicos. 20 res immobiles Cluuii p testati subiecit possessione penes Philoten remanente. venerunt in potestatem creditoris Cluuii, vt illas p vendere. 22 possessione oppignoratas cedat creditori v dendas. 23 ciues Heracleae et Bargili, vrbium Car 24 prouentibus agrorum suorum. 25 incolae Cau vrbis Catiae. 26 vt nihil debeant de vsura. 27 qu stionem de ea re instituas. 28 praetoris. 29 senat 30 more. 31 sollicitus sum. 32 quia. 33 amici.

et quod is magis etiam mihi laborare videtur, quam ipse Cluuius: [34] cui satisfactum esse a nobis valde [35] volo. [36] His de rebus te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

34 Cn. Pompeio. 35 cupio. 36 ob has res.

LVII [1] M. T. C. THERMO PROPRAET S. D

[2] Quo magis quotidie ex litteris nuntiisque bellum [3] magnum esse in Syria cognosco, [4] eo vehementius a te, pro nostra necessitadine, [5] contendo, vt mihi M. Anneium legatum [6] primo quoque tempore remittas. nam eius [7] opera, consilio, scientia rei militaris, [8] vel maxime intelligo me, et remp., adiuuari posse. [9] Quod nisi tanta res eius [10] ageretur: nec ipse [11] adduci potuisset, vt a me discederet, [12] neque ego, vt eum a me dimitterem. Ego in Ciliciam [13] proficisci cogito [14] circiter Kal. Maias. ante eam diem Anneius ad me [15] redeat, oportet. Illud, quod tecum et [16] coram et [17] per litteras diligentissime egi, id et nunc etiam atque etiam rogo, curae tibi sit, vt suum negotium, quod habet cum [18] populo Sardiano, pro caussae [19] veritate, et pro sua dignitate, [20] conficiat. Intellexi ex tua [21] oratione, cum tecum Ephesi locutus

1 Petit et commendat. 2 quanto. 3 Parthicum. 4 tanto. 5 instanter peto. 6 quam primum possis. 7 auxilio. 8 etiam. 9 propter quod. 10 in prouincia tua. 11 persuaderi. 12 potuissem adduci. 13 finitis iurisdictionibus Asiaticis. 14 prope finem anni. 15 vt. 16 praesens. 17 absens. 18 ciuibus Sardium. 19 aequitate. 20 absoluat. 21 sermone.

locutus ſum, [22] te ipſius Anneii cauſſa omni velle. Sed tamen ſic velim [23] exiſtimes, t mihi nihil gratius facere poſſe, quam ſi intellexero, per te illum ipſum negotium ex [24]ſententia [25] confeciſſe. idque [26] quamprimum v efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

22 te Anneio maxime ſtudere. 23 vt. 24 volunta 25 finiuiſſe. 26 citiſſime.

LVIII [1] M. T. C. TITIO L. F. RVF PRAET. VRB. S. D

L. Cuſtidius eſt [2] tribulis, et [3] municeps, familiaris meus. is [4] cauſſam habet: qu cauſſam ad te [5] deferet. Commendo tibi homnem, ſicuti tua fides, et meus pudor, poſtula tantum, vt faciles ad te aditus habeat: quae [6] aeq poſtulabit, vt, [7] lubente te, impetret, [8] ſenti que, meam ſibi amicitiam, etiam cum [9] longiſ me abſim, prodeſſe [10] in primis apud te. Val

1 Eſt commendatitia. 2 ex eadem tribu mecum. ex eodem municipio Arpino. 4 litem. 5 iudicand 6 iuſta. 7 voluntate tua. 8 intelligat. 9 in Cilic 10 praecipue.

LVIIII [1] M. T. C. C. CVRTIO PED CAEANO PRAET. S. D

M. Fabium [2] vnice diligo: ſummaque mi cum eo [3] conſuetudo, et familiaritas e

4 pe

1 Eſt epiſtola commendatitia. 2 ſingulariter. 3 conuerſatio.

perуetus. In eius [5] controuersiis quid [6] decernas, a te non peto; seruabis, vt tua fides et dignitas postulat, [7] edictum et [8] institutum tuum; sed vt quam facillimos ad te aditus habeat: quae erunt [9] aequa, [10] libente te [11] impetret: vt meam amicitiam sibi, etiam cum [12] procul absim, prodesse [13] sentiat, [14] praesertim apud te. Hoc vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

4 valde vetus. 5 litibus. 6 indices. 7 mandatum. 8 morem. 9 iusta. 10 voluntate tua. 11 obtineat. 12 ab vrbe. 13 intelligat. 14 praecipue.

LX [1] M. T. C. C. MVNATIO C. F. S. D

L. Liuinaius Trypho est omnino [2] L. Reguli, familiarissimi mei, libertus, cuius [3] calamitas etiam [4] officiosiorem me facit in illum. nam [5] beniuolentior, quam semper fui, esse non possum. Sed ego libertum eius [6] per se ipsum diligo. summa enim [7] eius erga me officia extiterunt [8] iis nostris temporibus, quibus facillime [9] bonam beniuolentiam hominum, et fidem, perspicere potui. Eum tibi ita commendo, vt homines grati, et [10] memores, bene meritos de se commendare debent. Pergratum mihi feceris,

1 Est commendatitia epistola. 2 Liuineii. 3 miseranda aduersitas. 4 promtiorem in officiis. 5 erga illum. 6 sine respectu patroni. 7 liberti. 8 tam miseris. 9 veram, non fictam. 10 beneficiorum acceptorum.

feceris, si ille intellexerit, se, quod pro [11]
lute mea [12] multa pericula adierit, saepe
me [13] summa nauigarit, pro tua erga me be-
volentia gratum etiam tibi fecisse. Vale.

11 incolumitate. 12 multis periculis se exposu
13 asperrima.

LXI [1] M. T. C. C. P. SILIO [2] PROPRAE S. D

[3] T. Pinnio familiarissime me vsum esse, s
te arbitror. [4] quod quidem ille te
mento declarauit, qui me cum [5] tutorem, t
etiam [6] secundum heredem, instituerit. E
filio, mire [7] studioso et erudito et mode
pecuniam [8] Nicaeenses grandem debent,
[9] H S octogies: et, vt audio, [10] in primis
lunt ei [11] soluere. Pergratum igitur mihi
ceris, [12] quando non modo [13] reliqui tutor
qui sciunt, quanti me [14] facias, sed etiam p
ipse sibi persuasit, te omnia mea caussa fa
rum esse, si [15] dederis operam, [16] quoad
fides, [17] dignitasque patietur, vt [18] quam p
mum pecunia Pinnio soluatur [19] Nicaeensi
nomine. Vale.

1 Est commendatitia epistola. 2 Bithyniae. 3
familiarissimam cum T. Pinnio amicitiam coluisse. 4 q
familiaritatem. 5 filio suo. 6 secundarium. 7
genti. 8 ciues vrbis Nicaeae. 9 sexcenta millia fl
norum Belgicorum. 10 maxime. 11 filii T. Pi
12 quandoquidem. 13 caeteri. 14 existimes. 15
raueris. 16 quatenus. 17 propraetoria. 18 vald
to. 19 a Nicaeensibus.

LXII [1] M. T. C. P. SILIO PROPRAET S. D

Et [3] in Atilii negotio te amaui: cum enim [4] sero venissem, tamen honestum equitem Romanum [5] beneficio tuo conseruaui: et [6] mehercule semper sic [7] in animo habui, te [8] in meo aere esse propter Lamiae nostri [9] coniunctionem, et singularem [10] necessitudinem. Itaque primum tibi ago gratias, quod me omni molestia liberas: deinde [11] impudentia prosequor. sed idem [12] sarciam. te enim semper colam, et tuebor, [13] vt quem diligentissime. Quintum fratrem meum, si me diligis, [14] eo numero cura vt habeas, [15] quo me. Ita magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris. Vale.

1 Gratias agit et commendat. 2 etiam. 3 propter Atilii negotium. 4 tarde. 5 per beneficium tuum. 6 profecto. 7 iudicaui. 8 mihi debitorem esse. 9 familiaritatem. 10 amicitiam. 11 in commendandis aliis. 12 reficiam. 13 vt quem colere debeam diligentissime. 14 ea aestimatione. 15 qua.

LXIII M. T. C. SILIO PROPRAET S. D

[1] Non putaui fieri posse, vt mihi verba [2] deessent, sed tamen in C. Laenio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis, sed [3] tamen vt plane perspicere possis voluntatem meam. [4] Incredibile est, quanti faciamus et ego, et frater meus, qui mihi

1 Est commendatitia epistola. 2 deficerent in commendando aliquo. 3 sic. 4 difficile dictu.

mihi cariſſimus eſt, M. Laenium. Id fit cum p
rimis eius [5] officiis, tum ſumma probitate,
ſingulari modeſtia. Eum ego a me inuitiſſi
dimiſi, cum propter familiaritatem, et [6] c
ſuetudinis [7] ſuauitatem, tum quod conſi
eius fideli, ac bono libenter vtebar. Sed vere
ne iam mihi [8] ſupereſſe verba putes, quae di
ram defutura. Commendo tibi hominem, ſi
intelligis, me, de quo [9] ea ſupra ſcripſeri
debere commendare. A teque vehemen
etiam atque etiam peto, vt quod habet in
[10] prouincia negotii, [11] expedias, quod tibi
debitur rectum eſſe, ipſe [12] dicas. Homin
[13] facillimum liberaliſſimumque cognoſces. I
que te rogo, vt eum ſolutum, liberum, [14] c
fectis eius negotiis per te, [15] quamprimum [16]
me remittas. id mihi fratrique meo gratiſſim
feceris. Vale.

5 erga nos. 6 conuerſationis. 7 iucunditatem.
redundare. 9 quae praemiſi. 10 Bithynia. 11 ex
ces. 12 vt. 13 humaniſſimum. 14 expeditis.
citiſſime. 16 in prouinciam.

LXIIII [1] M. T. C. SILIO PROPRAE S. D

Nero [2] meus mirificas apud me tibi gra
egit, [3] prorſus incredibiles, vt nullum
norem ſibi [4] haberi potuiſſe diceret, qui a
praetermiſſus eſſet. Magnum fructum ex i
capies. nihil eſt enim ille adoleſcente grat

1 Gratias agit et commendat. 2 amicus. 3 plane.
impendi.

Sed [5] mehercule mihi [6] quoque gratissimum fecisti. Pluris enim ex [7] omni nobilitate neminem [8] facio. Itaque si ea feceris, quae [9] ille per me tecum [10] agi voluit, gratissimum mihi feceris. Primum de Pausania Alabandensi, [11] sustentes rem, [12] dum Nero veniat. Vehementer enim eius caussa cupere eum intellexi. itaque hoc valde te rogo. Deinde [13] Nysaeos, quos Nero [14] in primis habet [15] necessarios, diligentissimeque tuetur, ac defendit, habeas tibi commendatissimos: vt intelligat illa ciuitas, sibi in Neronis [16] patrocinio summum esse [17] praesidium. Strabonem Seruilium tibi saepe commendaui: nunc [18] eo facio id [19] impensius, quod eius [20] caussam Nero suscepit. [21] Tantum a te petimus, vt agas eam rem, nec relinquas [22] hominem innocentem ad alicuius tui [23] difficilis [24] quaestum. id cum gratum mihi erit, tum etiam [25] existimabo, te humanitate tua esse vsum. Summa huius epistolae haec est, vt ornes omnibus rebus Neronem, sicut [26] instituisti, atque fecisti. [27] Magnum theatrum habet ista prouincia, non vt haec nostra, [28] adolescentis nobilis, ingeniosi, [29] abstinentis commendationem atque gloriam. Quare si te fautore vsus erit,

5 profecto. 6 etiam. 7 omnibus nobilibus. 8 aestimo. 9 Nero. 10 transigi. 11 suspendas. 12 donec. 13 ciues Nysae. 14 praecipue. 15 amicos. 16 tutela. 17 propugnaculum. 18 ideo. 19 vehementius. 20 tuendam. 21 duntaxat. 22 Seruilium. 23 iniqui. 24 lucrum. 25 iudicabo. 26 incepisti. 27 in omnium oculis geruntur, quae in hac prouincia geruntur. 28 Neronis. 29 modesti.

erit, ſicuti profecto et vtetur et vſus eſt, am ſimas clientelas, acceptas a maioribus, [30] firmare poterit, et beneficiis ſuis obli Hoc in genere ſi eum adiuueris [31] eo ſtu quo oſtendiſti, apud ipſum praeclariſſime [32] fueris: ſed mihi etiam gratiſſimum feceris. V

30 ſibi. 31 ea diligentia. 32 locaueris beneficiu

LXV [1] M. T. C. SILIO PROPRAE S. D.

Cum P. Terentio Hiſpone, qui [2] oper ſcriptura pro magiſtro dat, mihi [3] ſu familiaritas, conſuetudoque eſt: multaque magna inter nos officia [4] paria, et [5] m [6] intercedunt. Eius ſumma exiſtimatio [7] a in eo, vt [8] pactiones cum ciuitatibus rel conficiat. [9] Non me praeterit, nos eam Epheſi [10] expertos eſſe, neque ab Epheſiis modo [11] impetrare potuiſſe. Sed [12] cum, qu admodum omnes exiſtimant, et ego intell tua cum ſumma [13] integritate, tum ſingu humanitate et manſuetudine [14] conſecutu vt [15] libentiſſimis Graecis, [16] nutu, quod v [17]

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 *ſcriptura* eſt ve e paſcuis. qui res publicanorum, qui ea condux curabat, dicebatur *magiſter*: cuius qui ſuſtinebat, erat *pro magiſtro*. 3 maxima. aequalia. 5 viciſſim praeſtita. 6 coniuncti faciunt. 7 verſatur. 8 de pecunia publicanis d 9 memor ſum. 10 tentauiſſe. 11 obtinere. 12 niam. 13 ſinceritate. 14 obtinuiſti. 15 maxim lentibus. 16 ſolo capitis indicio.

[17] consequare: peto a te maiorem in modum, vt honoris mei caussa hac [18] laude Hisponem affici velis. Praeterea cum sociis [19] scripturae mihi [20] summa necessitudo est, non solum ob eam caussam, quod ea [21] societas vniuersa in mea [22] fide est, sed etiam, quod plerisque [23] sociis vtor familiarissime. Ita et Hisponem [24] meum [25] per me [26] ornaris, et [27] societatem mihi coniunctiorem feceris: tuque ipse et ex eius [28] obseruantia, gratissimi hominis, et ex [29] sociorum [30] gratia, [31] hominum amplissimorum, maximum fructum capies, et me summo beneficio affeceris. Sic enim velim [32] existimes, ex tota tua [33] prouincia, omnique isto imperio, nihil esse, quod mihi gratius facere possis. Vale.

17 obtineas. 18 vt pactiones conficiat. 19 vectigalium. 20 arcta amicitia. 21 publicanorum. 22 clientela. 23 publicanis. 24 familiarem. 25 mea caussa. 26 honore affeceris. 27 publicanorum. 28 cultu. 29 publicanorum. 30 animi grati obsequio. 31 equitum Romanorum. 32 vt. 33 Bithynia.

LXVI [1] M. T. C. [2] SERVILIO PROPRAET S. D

A. [3] Caecinam, maxime proprium clientem [4] familiae vestrae, non commendarem tibi, cum scirem, qua [5] fide [6] in tuos, qua [7] clementia in [8] calamitosos, soleres esse, nisi me et patris eius,

1 Est commendatitia epistola. 2 Asiae. 3 Licinium. 4 Seruiliae. 5 fideli protectione. 6 erga. 7 benignitate. 8 miseros, h. e. exules.

eius, [9] quo ſum familiariſſime vſus, [10] memo
et huius [11] fortuna ita [12] moueret, vt hom
omnibus mecum ſtudiis, officiisque coniunct
ſimi, mouere debeat. A te hoc omni [13] c
tentione peto, ſic, vt maiore cura, maiore
mi [14] labore, petere non poſſim, vt ad ea, q
tua ſponte ſine cuiusquam commendatione
ceres in hominem tantum, et talem, [15] cala
toſum, [16] aliquem afferant cumulum meae
terae, [17] quo [18] ſtudioſius eum, quibuscun
rebus poſſis, iuues. Quod ſi [19] Romae fui
etiam [20] ſalutem A. Caecinae [21] eſſemus,
opinio mea fert, per te conſecuti. De [22]
tamen magnam ſpem habemus, [24] freti [25]
mentia [26] collegae tui. Nunc, [27] cum [28]
tiam tuam ſecutus, tutiſſimum ſibi [29] po
[30] prouinciam iſtam eſſe duxit: etiam a
etiam te rogo, atque oro, vt eum et in [31] rel
veteris negotiationis colligendis iuues, et c
ris rebus [32] tegas atque [33] tueare. Hoc
gratius facere nihil potes. Vale.

LX

9 qui mihi familiariſſimus fuit. 10 recor
11 aduerſa. 12 afficeret. 13 vi. 14 ſollicitu
15 miſerum. 16 magnum aliquod augmentum. 1
18 maiore ſtudio. 19 erat enim in Aſia. 20 redi
vrbem. 21 impetraſſemus. 22 vt ego opinor.
lute. 24 confiſi. 25 manſuetudine. 26 Caeſari
quandoquidem. 28 famam iuſtitiae tuae. 29 hab
nis locum. 30 Aſiam. 31 debitis ad diem non ſ
32 protegas. 33 defendas.

LXVII [1] M. T. C. SERVILIO PRAET S. D

Ex prouincia mea [2] Ciliciensi, cuius scis [3] τρεῖς διοικήσεις Asiaticas [4] attributas fuisse, nullo sum familiarius vsus, quam Androne, Artemonis filio, [5] Laodicensi: eumque habui in [6] ea ciuitate cum [7] hospitem, tum [8] vehementer ad meae vitae rationem, et consuetudinem, [9] accommodatum. Quem quidem multo etiam pluris postea, quam [10] decessi, [11] facere coepi, [12] quod multis rebus expertus sum gratum hominem, meique memorem. Itaque eum Romae libentissime vidi. [13] non te enim fugit, qui plurimis in ista prouincia [14] benigne fecisti, quam [15] multi grati reperiantur. Haec propterea scripsi, vt me non sine caussa [16] laborare intelligeres, et vt tu ipse eum dignum hospitio tuo iudicares. Feceris igitur mihi gratissimum, si ei declararis, [17] quanti me facias, id est, si receperis eum in [18] fidem tuam, et, quibuscunque rebus honeste ac sine molestia tua poteris, adiuueris. Hoc mihi vehementer erit gratum. idque vt facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

1 Est commendatitia epistola. 2 quia non Cilicia tantum, sed Asiae quoque pars, ad eius imperium pertinebat. 3 tres iurisdictiones. 4 additas. 5 ciue urbis Laodiceae. 6 Laodicea. 7 apud quem diuerti. 8 admodum. 9 idoneum. 10 ex prouincia. 11 aestimare. 12 propterea quod. 13 probe meministi. 14 bene. 15 pauci. 16 pro eo sollicitum esse. 17 quam magni. 18 protectionem.

LXVIII [1] M. T. C. P. SERVILIO [2] ISA CO PROCOS. [3] COLLEGAE S. D

Gratae mihi vehementer tuae litterae f runt, ex quibus cognoui [4] curſus nauiga num tuarum. [5] Significabas enim memor tuam noſtrae [6] neceſſitudinis, qua mihi poterat eſſe [7] iucundius. Quod [8] reliquum multo etiam erit gratius, ſi ad me de rep., i de ſtatu prouinciae, de [9] inſtitutis tuis, f liariter ſcribes. Quae quanquam ex m [10] pro tua claritate audiam: tamen libenti ex tuis litteris cognoſcam. Ego ad te, de [11] ſumma quid [12] ſentiam, non ſaepe bam, propter periculum eiusmodi litter quid agatur autem, ſcribam ſaepius. Sp tamen videor, Caeſari, [13] collegae noſtro, [14] curae, et eſſe, vt habeamus aliquam remp., c conſiliis [15] magni referebat te intereſſe. ſi tibi vtilius eſt, id eſt, glorioſius, Aſiae [16] eſſe, et iſtam partem reip. [17] male affectam ri: mihi quoque idem, quod tibi et laudi [19] profuturum eſt, optatius debet eſſe. quae ad tuam dignitatem pertinere [20] ar bor, ſummo ſtudio, diligentiaque curabo: primisque [22] tuebor omni [23] obſeruantia riſſi

1 Epiſtola eſt reſponſoria, petitoria, et officioſa patre ita dicitur. 3 in auguratu. 4 proceſſus. litteris. 6 arctae amicitiae. 7 ſuauius. 8 adhuc 9 legibus. 10 propter celebritatem tui nominis maxima ſalute. 12 cenſeam. 13 in auguratu. turum eſſe. 15 perquam vtile erat. 16 cum imperio aegram. 18 protegere. 19 vtile futurum. 20 iud 21 praecipue. 22 defendam. 23 veneratione.

clarissimum virum, patrem tuum: quod et pro [24] vetustate necessitudinis, et pro beneficiis [25] vestris, et pro dignitate [26] ipsius, facere debeo. Vale.

24 antiqua nostra amicitia. 25 tuis et patris. 26 patris tui.

LXVIIII [1] M. T. C. SERVILIO COLLEGAE S. D

C. Curtius Mithres est ille quidem, vt scis, libertus Postumi, familiarissimi mei: sed me colit, et [3] obseruat [4] aeque, [5] atque illum ipsum [6] patronum suum. Apud [7] eum ego sic [8] Ephesi fui, quotiescunque fui, tanquam [9] domi meae. Multaque acciderunt, in quibus et beniuolentiam eius erga me experirer, et [10] fidem. Itaque, si quid aut mihi, aut [11] meorum cuipiam, in [12] Asia opus est, ad [13] hunc scribere consueui; huius cum [14] opera et [15] fide, tum domo, et [16] re vti, tanquam mea. Haec ad te [17] eo [18] pluribus scripsi, vt intelligeres, me non [19] vulgariter, nec [20] ambitiose, sed vt pro homine intimo, ac mihi [21] pernecessario, scribere. Peto igitur a te, vt in ea [22] controuersia, quam habet de [23] fundo cum quodam [24] Colophonio,

1 Epistola est petitoria. 2 veneratur. 3 in oculis gerit. 4 non minus. 5 quam. 6 Postumum. 7 Curtium. 8 Ephesus vrbs Ioniae. 9 fuissem. 10 fidelitatem. 11 domesticorum. 12 minore. 13 Curtium. 14 industria. 15 fidelitate. 16 familiari. 17 propterea. 18 verbis. 19 more vulgari. 20 more ambientium. 21 valde amico. 22 lite. 23 agraria possessione. 24 ciue vrbis Colophonis.

phonio, et in caeteris rebus, quantum [25] fi
tua patietur, quantumque tuo [26] commo
poteris, tantum ei, honoris mei caussa, [27] co
modes. etsi, vt eius modestiam cognoui, [28] g
vis tibi nulla in re erit. Si et mea comme
datione, et sua probitate assecutus erit vti, [29]
se bene existimes: omnia se [30] adeptum arbi
bitur. Vt igitur eum recipias in [31] fidem,
beasque in numero [32] tuorum, te [33] vehemen
[34] etiam atque etiam rogo. Ego, quae te ve
[35] quaeque ad te pertinere [36] arbitrabor, om
[37] studiose diligenterque curabo. Vale.

25 aequitas. 26 saluo. 27 prosis. 28 molestu
tendo. 29 eum bonum esse iudices. 30 nactum. 3
delem protectionem. 32 amicorum. 33 magna co
tione. 34 iterum atque iterum. 35 et quae. 36
stimabo. 37 ardenti studio.

LXX [1] M. T. C. SERVILIO COLLEG S. D

Quia non est [2] obscura tua [3] in me beni
lentia, sic [4] fit, vt multi per me tibi
lint commendari. Ego autem [5] tribuo [6] n
nunquam in [7] vulgus, sed [8] plerumque [9]
cessariis, vt hoc tempore. nam cum T. Am
Balbo mihi summa familiaritas, [10] necessitu
que est. Eius libertum T. Ampium Men
drum, hominem [11] frugi et modestum, et
trono, et nobis vehementer probatum,
c

1 Ampium Menandrum commendat. 2 ignota. 3
ga. 4 ex eo. 5 beneficium. 6 aliquando. 7 h
nes vulgares. 8 vt plurimum. 9 amicis. 10
sitiae coniunctio. 11 bonae frugis.

commendo [12] maiorem in modum. Vehementer mihi gratum feceris, si, quibuscunque rebus sine tua [13] molestia poteris, ei [14] commodaris. quod vt facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

12 non vulgarem. 13 incommodo. 14 profueris.

LXXI [1] M. T. C. SERVILIO COLLEGAE S. D

Multos tibi [1] [2] commendem, necesse est, [3] quando omnibus nota nostra [4] necessitudo est, tuaque [5] in me beniuolentia. Sed tametsi omnium caussa, quos commendo, [6] velle debeo: tamen cum omnibus [7] non eadem mihi caussa est. T. Augustus et comes meus fuit illo miserrimo [8] tempore, et omnium itinerum, nauigationum, laborum, periculorum meorum [9] socius: neque hoc tempore discessisset a me, nisi ego ei permisissem. Quare [10] sic tibi eum commendo, vt vnum de meis domesticis, et maxime necessariis. [11] Pergratum mihi feceris, si eum ita [12] tractaris, vt intelligat hanc commendationem sibi magno [13] vsui atque [14] adiumento fuisse. Vale.

1 T. Augustum commendat. 2 vt. 3 quandoquidem. 4 amicitia. 5 erga. 6 ea, quae peto. 7 quia aliis plus, aliis minus debeo. 8 exilii mei. 9 particeps. 10 tam vehementer. 11 valde gratum. 12 exceperis. 13 vtilitati. 14 auxilio.

LXXII [1] M. T. C. SERVILIO COLLEG

S. D

[2] Caerelliae, [3] necessariae meae, [4] rem, [5] mina, possessiones [6] Asiaticas, comm daui tibi praesens in hortis tuis [7] quam p diligentissime: tuque mihi, [8] pro tua con tudine, proque tuis in me perpetuis maxi que officiis, [9] omnia te facturum [10] liberal me [11] recepisti. [12] meminisse te id spero: [13] enim solere. Sed tamen Caerelliae [14] curatores scripserunt, te, propter magnit nem [15] prouinciae, multitudinemque [16] ne tiorum, [17] etiam atque etiam esse common ciendum. Peto igitur, vt [18] memineris omnia, quae tua [19] fides pateretur, mihi [20] mulate [21] recepisse. [22] Equidem existimo bere te magnam [23] facultatem; sed hoc [24] est consilii et iudicii; [25] ex eo S. C., quod heredes C. Vennonii factum est, Caere [27] commodandi. [28] Id S. C. tu interpreta pro tua sapientia. scio enim, eius [29] or

1 Caerelliae negotia commendat. 2 feminae p phiae deditae. 3 amicae. 4 litem. 5 pecuniam bitam. 6 quas habet in Asia. 7 quantum. 8 pro re tibi consueto. 9 Caerelliae caussa. 10 maxime ralibus verbis. 11 promisisti. 12 memoria tene te. 14 qui negotia curant. 15 quam administras quae te obruunt. 17 iterum atque iterum. 18 deris. 19 quam iustitiae debes. 20 abundante promisisse. 22 ego certe. 23 potestatem. 24 ad consilium pertinet. 25 vi eius senatus consult contra. 27 gratificandi. 28 iudicabis, an ex eo eam, quam ego arbitror, facultatem habeas, Cae commodandi. 29 senatorii.

[30] auctoritatem semper apud te [31] magni fuisse. [32] Quod reliquum est, sic velim [33] existimes, quibuscunque rebus Caerelliae [34] benigne feceris, mihi te gratissimum esse facturum. Vale.

30 maiestatem et amplitudinem. 31 in magna existimatione. 32 quantum ad id, quod restat scribendum. 33 vt. 34 faueris.

LXXIII [1] M. T. C. [2] PHILIPPO [3] PROC S. D

Gratulor tibi, quod ex [4] prouincia saluum te ad [5] tuos recepisti, [6] incolumi fama et rep. Quod si Romae [8] fuissem: te vidissem, [9] coramque gratias egissem, quod tibi L. Egnatius, familiarissimus meus, [10] absens, L. Oppius, praesens, curae fuisset. Cum Antipatro Derbete mihi non solum [12] hospitium, verum etiam summa familiaritas, intercedit. Ei te vehementer [14] succensuisse audiui, et [15] moleste tulisse. De [16] re nihil possum iudicare: [17] nisi illud mihi certe persuadeo, te, [18] talem virum, nihil [19] temere fecisse. A te autem pro [20] vetere nostra necessitudine [21] etiam atque etiam peto, vt eius filios, [22] qui in tua potestate sunt, [23] mihi

1 Epistola est gratulatoria, commendatitia et petitoria. … Martio. 3 Asiae. 4 Asia. 5 domesticos. 6 integra. … 8 erat enim in prouincia Cicero. 9 praesens. 10 … esset absens. 11 cum esset praesens. 12 vsus iuris … pitalis. 13 arctum necessitudinis vinculum. 14 iratum fuisse. 15 aegre. 16 caussa iratum. 17 sed. 18 iniustum. 19 sine legitima caussa. 20 a multis annis … ta. 21 diligenter. 22 in quos ius habet animaduertendi.

[23] mihi potissimum [24] condones: nisi [25] qu
[26] existimas [27] in ea re [28] violari [29] existim
tionem tuam. [30] Quod ego si [31] arbitrare
nunquam te [32] rogarem, mihique tua fama m
to [33] antiquior esset, quam illa [34] necessitu
est. Sed mihi ita persuadeo; potest fieri,
fallar; eam rem [35] laudi tibi potius, qu
[36] vituperationi, [37] fore. Quid fieri possit,
[38] quid mea caussa facere possit, et quid n
caussa facere possis; nam, [39] quin velis, n
dubito: velim, si tibi [40] graue non erit, c
tiorem me [41] facias. Vale.

23 propter me. 24 parcas. 25 aliquantum. 26 dicas. 27 per. 28 laedi. 29 famam. 30 futur vt violetur existimatio tua. 31 iudicarem. 32 id. carior. 34 cum Antipatro Derbete. 35 ad laudem. ad vituperationem. 37 futuram esse. 38 per exi mationem tuam. 39 de voluntate tua. 40 molest 41 vt.

LXXIIII [1] M. T. C. PHILIPPO PROC S. D

Etsi non dubito, pro tua in me [2] obseruan proque nostra [3] necessitudine, quin [4] co mendationem meam [5] memoria teneas: tam [6] etiam atque etiam eundem tibi L. Oppium, miliarem meum, [7] praesentem, et L. Egnat [8] familiarissimi mei, [9] absentis, negotia, com mendo. [10] Tanta mihi cum eo necessitudo e famil

1 Est commendatitia epistola. 2 cultu. 3 arcta a citia. 4 quam nuper feci. 5 recorderis. 6 iterum que iterum. 7 qui apud te est. 8 amicissimi. 9 e tuam prouinciam agentis. 10 tam arcta.

familiaritasque, vt, si mea res esset, non magis [11] laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si curaris, vt [12] intelligat, me a te tantum amari, quantum ipse existimo. [13] Hoc mihi gratius facere nihil potes, idque vt facias, te vehementer rogo. Vale.

11 essem sollicitus. 12 Egnatius. 13 quam hoc sit.

LXXV [1] M. T. C. TITIO T. F. [2] LEGATO S. D

Etsi non dubito, quin apud te mea commendatio prima satis valeat: tamen [3] obsequor homini familiarissimo, C. Auiano Flacco, cuius caussa, [4] omnia [5] cum cupio, [6] tum [7] mehercule etiam debeo. De quo et [8] praesens tecum [9] egi diligenter, cum tu mihi humanissime respondisti; et scripsi ad te [10] accurate antea. sed putat [11] interesse sua, me ad te quam saepissime scribere. Quare velim mihi [12] ignoscas, si illius voluntati [13] obtemperans, minus videbor meminisse [14] constantiae tuae. A te idem illud peto, vt de loco, quo [15] deportet frumentum, et de tempore, Auiano [16] commodes. [17] quorum vtrumque [18] per eundem me obti-

1 Est commendatitia epistola. 2 rei frumentariae praeposito. 3 inseruio. 4 velle et facere. 5 partim. 6 partim. 7 profecto. 8 coram. 9 locutus sum. 10 cum cura. 11 e re sua esse. 12 vt. 13 obsequens. 14 in promissis seruandis. 15 transportet. 16 inseruias. 17 et locum et tempus deportandi frumentum. 18 per eundem commendationem meam.

obtinuit [19] triennium, dum [20] Pompeius [21] i negotio praefuit. [22] Summa est, in quo mi gratissimum facere possis, si curaris, vt Auianu [23] quando se a me amari putat, me a te ama sciat. erit id mihi pergratum. Vale.

19 per tres annos. 20 Cn. Pompeius Magnus. 21 frumentariae. 22 votorum. 23 quandoquidem.

LXXVI [1] M. T. C. [2] QVATVOR VIRIS ET DECVRIONIBVS S. D

[3] Tantae mihi cum Q. Hippio caussae [4] n cessitudinis sunt, vt [5] nihil possit e coniunctius, quam nos inter nos sumus. Quo [6] nisi ita esset, vterer [7] mea consuetudine, v vobis nulla in re [8] molestus essem. [9] Eteni vos mihi optimi testes estis, cum mihi persu sum esset, mihi esse, quod a vobis impetrar non possem, nunquam me tamen [10] grauem vo bis esse voluisse. [11] Vehementer igitur vo etiam atque etiam rogo, vt [12] honoris mei caus liberalissime [13] C. Valgium Hippianum tracte tis, [14] remque cum eo [15] conficiatis, vt, qua possessionem habet in agro [16] Fregellano, a vob emtam

1 C. Valgium Hippianum commendat. 2 consulibu et senatoribus Fregellanis. 3 tam graues. 4 arctae ami citiae. 5 nulli homines possint esse coniunctiores. 6 non. 7 solito meo more. 8 grauis. 9 nam certe. 10 molestum. 11 igitur vos quam vehementissime. 1 dignitatis meae. 13 Q. Hippii filium naturalem. 1 controuersiam. 15 absoluatis. 16 vrbis Fregellarum.

emtam, eam liberam et [17] immunem habere poſſit. id ſi a vobis impetraro, ſummo me beneficio veſtro affectum arbitrabor. Valete.

17 nullis oneribus obnoxiam.

LXXVII [1] M. T. C. P. SVLPICIO IMP S. D

Cum [2] his temporibus [3] non ſane in ſenatum ventitarem: tamen, [4] vt tuas litteras legi, non [5] exiſtimaui me, ſaluo iure noſtrae veteris amicitiae multorumque inter nos officiorum, facere poſſe, vt [6] honori tuo deeſſem. Itaque [7] affui, [8] ſupplicationemque tibi lubenter decreui: nec reliquo tempore vllo aut [9] rei, aut [10] exiſtimationis, aut [11] dignitati tuae, deero. Atque vt hoc tui [12] neceſſarii ſciant, hoc me animo erga te eſſe, velim [13] facias eos per litteras certiores: vt, [14] ſi quid tibi opus ſit, ne [15] dubitent [16] mihi iure ſuo denuntiare. M. Bolanum, virum bonum, et fortem, et omnibus rebus [17] ornatum, meumque veterem amicum, tibi [18] magnopere commendo. Pergratum mihi feceris, ſi curaris, vt is intelligat, hanc commendationem ſibi magno [19] adiumento fuiſſe. Ipſumque virum optimum gratiſſimumque

1 Epiſtola eſt commendatitia et petitoria. 2 amiſſa libertate. 3 non frequenter venirem in ſenatum. 4 poſtquam. 5 iudicaui. 6 rei, in qua de honore tuo agitur. 7 praeſens fui. 8 generalem deorum immortalium rogationem. 9 vtilitati. 10 famae. 11 honori. 12 familiares amici. 13 vt. 14 ſi aliqua re. 15 vereantur. 16 me aduocare. 17 decoratum. 18 valde. 19 auxilio.

cognoſces. [20] Promitto tibi, te ex [21] eius a
citia magnam voluptatem eſſe capturum. Pr
terea a te peto [22] maiorem in modum [23] p
noſtra amicitia, et pro tuo perpetuo [24] in
[25] ſtudio, vt in hac re etiam [26] elabores. D
nyſius [27] ſeruus meus, qui meam bibliothec
[28] multorum numorum tractauit, cum mul
libros [29] ſurripuiſſet, nec ſe [30] impune latur
putaret, aufugit. Is eſt in [31] prouincia t
eum et M. Bolanus, familiaris meus, et multi
[32] Naronae viderunt. ſed cum ſe a me [33] ma
miſſum eſſe diceret, [34] crediderunt. [35] Hu
tu ſi mihi [36] reſtituendum curaris: non poſ
dicere, quam mihi gratum futurum ſit.
ipſa [37] parua, ſed animi mei dolor magnus.
Vbi ſit, et quid fieri poſſit, Bolanus te doce
Ego ſi [38] hominem per te [39] recuperaro: ſu
mo me a te beneficio affectum [40] arbitrab
Vale.

20 in me recipio. 21 Bolani. 22 ſingularem.
ſicut noſtra amicitia poſtulat. 24 erga. 25 fauore
enitaris efficere. 27 anagnoſtes ſ. lector. 28 multi
mis emtam. 29 clam abſtuliſſet. 30 ſine debita p
31 cuitu praees. 32 eſt vrbs Dalmatiae. 33 liber
donatum. 34 ei. 35 ſeruum. 36 reddendum. 37
38 Dionyſium. 39 recepero. 40 exiſtimabo.

LXXVIII [1] M. T. C. ALLENO [2] PRO
S. D

Democritus [3] Sicyonius non ſolum ho
meus eſt, ſed etiam, quod non m
con

1 Eſt commendatitia epiſtola. 2 Siciliae. 3 ori
dus Sicyone.

contingit, Graecis praesertim, valde [4] familiaris. Est enim in eo summa probitas, summa virtus, summa in hospites, liberalitas et obseruantia: meque [5] prae caeteris et [6] colit et obseruat, et diligit. Eum tu non modo suorum [8] ciuium, verum etiam [9] paene [10] Achaiae, principem cognosces. Huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem [11] patefacio, et [12] munio. [13] cognitum, per te ipsum, [14] quae tua natura est, dignum tua amicitia, atque hospitio, iudicabis. Peto igitur a te, vt, his litteris lectis, recipias eum in tuam [15] fidem; [16] polliceare, omnia te [17] facturum mea caussa. De reliquo, si id, quod confido [18] fore, dignum eum tua amicitia, hospitioque cognoueris: peto, vt eum complectare, diligas, [19] in tuis habeas. Erit id mihi maiorem in modum gratum. Vale.

4 mihi. 5 ante alios. 6 honore. 7 officiis assiduis. 8 Sicyoniorum. 9 fere. 10 regionis Graeciae. 11 aperio. 12 firmum facio. 13 vbi cognoueris. 14 vti tua natura est. 15 protectionem. 16 et vt. 17 ei. 18 futurum esse. 19 in numero tuorum.

LXXVIIII [1] M. T. C. ALLIENO PROC S. D

Et te scire arbitror, quanti [2] fecerim C. Auianum Flaccum: et ego [3] ex ipso audieram, optimo et gratissimo homine, quam a te [4] liberaliter esset tractatus. Eius filios, dignissimos [5] illo patre, meosque [6] necessarios, quos ego

7 vnice

1 Est commendatitia epistola. 2 aestimauerim. 3 ab. 4 liberali modo. 5 tali. 6 familiarissimos amicos.

[7] vnice diligo, commendo tibi ſic, vt mai
[8] ſtudio nullos commendare poſſim. C. Au
nus in Sicilia eſt : [9] Marcus eſt nobiſcum.
[10] illius dignitatem [11] praeſentis ornes, r
[12] vtriusque defendas, te rogo. Hoc mihi g
tius in [13] iſta prouincia facere nihil potes.
que vt facias, te vehementer [14] etiam at
etiam rogo. Vale.

7 ſingulariter. 8 conatu. 9 Caii frater. 10 C
11 tibi. 12 Caii et Marci. 13 tua. 14 iterum at
iterum.

LIBER QVARTVS DECIM

AD TERENTIAM VXOREM

I [1] M. T. C. [2] TERENTIAE ET T LIOLAE SVIS S. D

Et litteris [3] multorum, et ſermone [4] om
vm, perfertur ad me, [5] incredibil
tuam virtutem, et fortitudinem eſſe: teq
nec [6] animi, nec corporis, laboribus [7] def
tigari. Me miſerum! [8] te iſta virtute, fi
probitate, humanitate, in tantas [9] aerumn
propter me incidiſſe! [10] Tulliolamque [11] n
ſtra

1 Epiſtola eſt lamentatoria et narratoria. 2 h
quatuor maritorum vxor fuit. 3 ſc. qui ad me ſcribu
4 qui ſc. de te loquuntur. 5 tam magnam, vt c
non poſſit. 6 vt curis. 7 ad extremum. 8 pr
ditam. 9 calamitates. 10 Tulliam. 11 filiam.

ſtram, ex quo patre tantas voluptates [12] capiebat, ex [13] eo tantos percipere luctus! Nam quid ego de [14] Cicerone dicam? qui cum primum [15] ſapere coepit, acerbiſſimos dolores, miſeriasque [16] percepit. [17] Quae ſi, vt tu ſcribis, [18] fato facta putarem, [19] ferrem [20] paullo facilius: ſed omnia ſunt mea [21] culpa commiſſa, qui [22] ab his me amari putabam, qui inuidebant: [23] eos non ſequebar, qui petebant. Quod ſi [24] noſtris conſiliis vſi eſſemus, neque apud nos [25] tantum valuiſſet [26] ſermo aut ſtultorum amicorum, aut improborum, beatiſſimi viueremus. Nunc, [27] quando [28] ſperare nos amici iubent: [29] dabo operam, [30] ne mea valetudo tuo labori deſit. Res [31] quanta ſit, intelligo, quantoque fuerit facilius manere [32] domi, quam [33] redire. Sed tamen, ſi omnes [34] tribunos pl. [35] habemus, ſi [36] Lentulum tam [37] ſtudioſum, quam videtur, ſi vero etiam [38] Pompeium et Caeſarem: non eſt [39] deſpe-

12 ante exilium. 13 nunc exule. 14 communi filio. 15 aliquid intelligere. 16 in patre. 17 mala. 18 ex decreto deorum. 19 tolerarem. 20 modico. 21 errore. 22 inſimulat Pompeium, et alios, qui auctores ei fuerunt, vt Clodio tribuno pl. cederet, ne cauſſa ciuilis contentionis eſſet. 23 Lucullum, vel Caeſarem. 24 vt pugnarem potius, quam a patria diſcederem. 25 tantum habuiſſet ponderis. 26 oratio. 27 quandoquidem. 28 bonam ſpem de reditu habere. 29 curabo. 30 ne vel tu vel amici pro mea ſalute fruſtra laborent. 31 quantae difficultatis. 32 in patria. 33 ab exilio. 34 deſignatos. 35 fauentes. 36 conſulem deſignatum. 37 noſtri. 38 ſtudioſos.

[39] desperandum. De [40] familia, quomod placuisse amicis scribis, faciemus. de [41] lo nunc quidem iam abiit pestilentia, sed, qua diu fuit, me non attigit. [42] Plancius, hom officiosissimus, me cupit esse secum, et adh retinet. Ego volebam loco [43] magis deser esse in [44] Epiro, quo neque [45] Hispo venire nec [46] milites: sed adhuc Plancius me retine sperat posse fieri, vt mecum in Italiam [47] d cedat. Quem ego diem si [48] videro, et si [49] vestrum complexum venero, ac si et v et me ipsum recuperaro: satis magnum m fructum videbor percepisse et vestrae [50] p tatis et meae. [51] Pisonis humanitas, vir amor in omnes nos, tantus est, vt nihil su [52] possit. Vtinam ea res ei voluptati sit! [53] g riae quidem video fore. [54] De Q. Fra [55] nihil ego te [56] accusaui; sed vos, cum p sertim tam pauci sitis, volui [57] esse quam co iunctissimos. [58] Quibus me voluisti age gratias, [59] egi, et me a te certiorem fact esse scripsi. Quod ad me, mea Terent scribis, te [60] vicum [61] vendituram: qu obs

39 de reditu. 40 seruis, veritus, ne cum caete bonis publicarentur. 41 quem scribis fugiendum. 4 Cn. Plancius. 43 minus ab hominibus frequent 44 regione Graeciae. 45 inimicus Ciceronis. 46 q rum referta fuit Graecia. 47 ex prouincia. 48 vix 49 Terentiae, et liberorum. 50 pii amoris. 51 C sipedis. 52 esse. 53 ad gloriam eius futuram. propter Q. fratrem. 55 non. 56 in aliis litteris. viuere maxime vnanimes. 58 iis. 59 gratias. villam totam. 61 vt mihi pecuniam suppeditare po

obſecro te, me miſerum! quid futurum eſt? Et, ſi nos premet eadem fortuna, quid [62] puero miſero fiet? Non queo reliqua ſcribere, [63] tanta vis lacrimarum eſt, ne te in eundem fletum adducam. [64] Tantum ſcribo: ſi [65] erunt in officio amici, [66] pecunia non deerit: ſi non [67] erunt, tu [68] efficere [69] tua pecunia non poteris. Per fortunas miſeras noſtras vide, ne puerum [70] perditum [71] perdamus. cui ſi [72] aliquid erit: ne [73] egeat: mediocri virtute opus eſt, et mediocri [74] fortuna, vt [75] caetera conſequatur. Fac [76] valeas, et ad me tabellarios mittas, vt ſciam, quid [77] agatur, et vos quid agatis. [78] Mihi omnino iam breuis exſpectatio eſt. Tulliolae et Ciceroni ſalutem dic. Valete. D. [79] a. d. VI Kal. Decembres. [80] Dyrrhachium veni, [81] quod [82] et [83] libera ciuitas eſt, et in me officioſa, et proxima Italiae. Sed ſi [84] offendet me loci [85] celebritas: [86] alio me conferam, et ad te ſcribam.

II

62 Ciceroni. 63 tam vehemens copia. 64 ſolummodo id ſcribo. 65 facient, quod eorum eſt officii. 66 ad reditum comparandum. 67 deerunt officio ſuo amici. 68 vt ego non egeam. 69 per tuam pecuniam. 70 miſerum calamitate noſtra. 71 vico vendito. 72 rei. 73 paupertate laboret. 74 diuitiarum. 75 quae ad gloriam pertineat. 76 vt. 77 Romae in republica. 78 arbitro, fore, vt litteras veſtras breui accipiam. 79 die ante Kalendas Decembres ſexto. 80 oppido Macedoniae. 81 propterea quod. 82 ſimul. 83 ſui iuris. 84 diſplicebit mihi. 85 frequentia propter homines. 86 in Epirum.

II [1] M. T. C. TERENTIAE ET TVLLI LAE ET CICERONI SVIS S. D

Noli putare, me ad quenquam [2] longio epistolas scribere, nisi si quis ad me [3] pl ra scripsit, cui puto [4] rescribi oportere. N enim habeo, quod scribam: nec hoc temp quidquam difficilius [5] facio. Ad te vero et nostram [6] Tulliolam non queo sine pluri lacrimis scribere. Vos enim video esse [7] serrimas, quas ego [8] beatissimas semper volui: idque [9] praestare debui: et nisi tam midi fuissemus, praestitissem. Pisonem [10] strum merito eius amo plurimum. eum, potui, per litteras [11] cohortatus sum, gratias egi, vt debui. In [12] nouis tribunis pl. inte go [13] spem te habere. [14] id erit firmum, Pompeii voluntas [15] erit. sed Crassum tam [16] metuo. A te [17] quidem omnia fieri for sime et amantissime video: nec miror: [18] moereo caussam eiusmodi, vt tantis [19] mi riis meae miseriae [20] subleuentur. Nam ad P. Valerius, homo officiosus, scripsit, id qu ego maximo cum fletu legi, quemadmodu

21

1 Commendatitia et dissuasoria est epistola. 2 quantulum longas. 3 valde multa. 4 a me. 5 q scribere. 6 Tulliam filiam. 7 infelicissimas. 8 feli simas. 9 re efficere. 10 generum. 11 ne interm officia sua. 12 nuper designatis. 13 reditus mei. quod speras. 15 aderit. 16 timeo. 17 certe. doleo. 19 calamitatibus. 20 minuantur.

[21] Veſtae ad [22] tabulam Valeriam ducta eſſes. [23] Hem! mea lux, meum deſiderium, [24] vnde omnes [25] opem petere ſolebant; te nunc, mea Terentia, ſic [26] vexari, ſic iacere in lacrimis, et [27] ſordibus! idque fieri mea culpa! qui caeteros [28] ſeruaui, vt nos [29] periremus! Quod de domo ſcribis, hoc eſt, de [30] area: ego vero tum denique mihi videbor [31] reſtitutus, ſi illa nobis erit reſtituta. verum [32] haec non ſunt in noſtra [33] manu. Illud doleo, quae impenſa facienda eſt, in [34] eius partem te, miſeram, et [35] deſpoliatam, venire. Quod ſi conficitur [36] negotium [37] omnia conſequemur: ſin eadem nos fortuna premet, etiamne [38] reliquias tuas miſere [39] proiicies? Obſecro te, mea [40] vita, quod ad [41] ſumtum attinet, ſine alios, qui poſſunt, [42] ſi modo volunt, [43] ſuſtinere: et valetudinem [44] iſtam infirmam, ſi me amas, noli [45] vexare. nam mihi ante oculos dies noctesque [46] verſaris: omnes labores te [47] excipere video: timeo, [48] vt [49] ſuſtineas. Sed video,

21 templo. 22 locum in foro, in quo tribuni plebis conuenire ſolebant. 23 flentis vox. 24 a qua. 25 auxilium. 26 dignum eſt. 27 ſqualidis veſtibus. 28 a coniuratione Catilinaria. 29 nam quid iniquius, quam perire eum, qui caeteros ſeruauit. 30 quae reuerſo in patriam reſtituta eſt. 31 in patriam. 32 vt ego reſtituar ipſe et nobis reſtituantur amiſſa. 33 poteſtate. 34 impenſae. 35 bonis. 36 reditus mei. 37 reſarcietur omnis iactura. 38 quae tibi e bonis ſuperſunt. 39 vili vendes. 40 blandula allocutio. 41 faciendum. 42 dummodo. 43 ſufferre. 44 tuam. 45 nimis torquere. 46 videris mihi praeſens eſſe. 47 in te ſuſcipere. 48 ne non. 49 ſuſtinere poſſis.

video, in te esse [50] omnia. Quare, vt id, quo speras et quod [51] agis, consequamur, [52] ser valetudini. Ego ad quos [53] scribam, nesci nisi aut ad eos, qui ad me scribunt; aut ad eo de quibus ad me vos aliquid scribitis. [54] Lon gius, quoniam vobis ita placet, non discedam sed velim, quam saepissime litteras [55] mitta praesertim si quid est firmius, quod speremu Valete, [56] mea desideria, valete. a. d. III Non Octobres, [57] Thessalonicae.

50 bona. 51 moliris assequi. 52 inserui. 53 s bere debeam. 54 ab vrbe Roma. 55 vt. 56 qu omnes videre desidero. 57 Macedoniae vrbe.

III [1] M. T. C. TERENTIAE TVLLIOLAE ET CICERONI SVIS S. D

Accepi ab [2] Aristocrito tres [3] epistolas, qu ego lacrimis [4] prope deleui. [5] Confici enim [6] moerore, mea Terentia: nec me me miseriae magis excruciant, quam tuae, [7] v straeque. Ego autem [8] hoc miserior sum, qu tu, quae es miserrima, quod ipsa calami communis est vtriusque nostrum, sed cul [9] mea propria est. Meum fuit officium, v [10] legatione vitare [11] periculum, vel diligen et copiis, [12] resistere, vel cadere fortiter. h miserius, turpius, indignius nobis nihil f

1 Epistola est lamentatoria. 2 liberto nostro. 3 latas. 4 fere. 5 pereo. 6 tristitia. 7 Tulliae et ceronis. 8 in hoc. 9 mea solius. 10 a Caesare o ta. 11 exilii. 12 Clodio.

quare [13] cum dolore [14] conficior, [15] tum etiam pudore. Pudet enim me, vxori meae optimae, suauissimis liberis, [16] virtutem et diligentiam non [17] praestitisse. Nam mihi ante oculos dies noctesque versatur [18] squalor vester, et [19] moeror, et infirmitas valetudinis tuae: spes autem salutis [20] pertenuis ostenditur. [21] inimici sunt multi, [22] inuidi paene omnes. eiicere nos [23] magnum fuit, [24] excludere facile est. Sed tamen, quam diu vos eritis in [25] spe, non [26] deficiam, ne [27] omnia mea culpa [28] cecidisse videantur. Vt [29] tuto sim, [30] quod laboras, id mihi nunc facillimum est: quem etiam inimici volunt viuere in tantis [31] miseriis. Ego tamen [32] faciam, quae praecipis. Amicis, quibus voluisti, egi gratias: et eas [33] litteras [34] Dexippo dedi: meque de [35] eorum officio scripsi a te certiorem esse factum. Pisonem [36] nostrum mirifico esse [37] studio [38] in nos, et officio, et ego perspicio, et omnes praedicant. dii [39] faxint, vt tali genero mihi praesenti tecum simul ac cum [40] liberis nostris frui liceat! Nunc spes reliqua est in [41] nouis

13 partim. 14 pereo. 15 partim. 16 fortitudinem. 17 in resistendo inimicis. 18 luctus. 19 moestitia. 20 valde tenuis. 21 aperti. 22 inuidentes gloriae meae. 23 quia potuissem resistere. 24 eiectum. 25 restitutionis meae. 26 in procuranda salute. 27 exilium. 28 accidisse. 29 in loco tuto. 30 de quo sollicita es. 31 quae morte finirentur. 32 ea. 33 per quas gratias egi. 34 domestico nostro. 35 amicorum. 36 generum. 37 affectu. 38 erga. 39 faciant. 40 Tullia et Cicerone.

[41] nouis tribunis pl. et in primis quidem [42] d
bus. nam, ſi [43] inueterarit, [44] actum eſt. [45]
re ad te ſtatim Ariſtocritum miſi, vt ad
[46] continuo initia rerum, et rationem to
negotii poſſes ſcribere: etſi Dexippo quo
ita [47] imperaui, ſtatim vt recurreret: et
[48] fratrem miſi, vt [49] crebro [50] tabellarios m
teret. Nam ego [51] eo nomine ſum [52] D
rhachii hoc tempore, vt quam celerrime, q
[53] agatur, audiam, et ſim [54] tuto. ciuitas e
haec ſemper a [55] me defenſa eſt. [56] cum
mici noſtri venire dicentur, [57] tum in Epi
ibo. Quod ſcribis, te, ſi velim, ad me ve
ram: ego [58] vero, cum ſciam, magnam
tem [59] illius oneris abs te [60] ſuſtineri, te [61]
eſſe volo. ſi perficitis, quod [62] agitis, me ad
venire oportet: [63] ſin autem. Sed nihil
opus reliqua ſcribere. Ex primis, aut [64] ſ
mum ſecundis, litteris tuis [65] conſtituere
terimus, quid nobis faciendum ſit. Tu [66]
do ad me velim omnia [67] diligentiſſime
ſcribas: etſi magis iam [68] rem, quam litteras
beo exſpectare. Cura, vt valeas: et ita tibi

41 nuper deſignatis. 42 magiſtratu eorum. 4
obliuionem res abierit. 44 nulla ſpes eſt reliqua.
propterea. 46 mox. 47 mandatum dedi. 48 Q
tum. 49 frequenter. 50 latores litterarum. 5
ratione. 52 oppido Macedoniae. 53 Romae de
54 in loco tuto. 55 tanquam patrono. 56 qu
57 tunc. 58 res vera. 59 reſtitutionis meae. 6
ferri. 61 Romae. 62 molimini. 63 apoſiope
ad ſummum. 65 decernere. 66 ſolummodo. 6
curatiſſime. 68 ipſam.

suadeas, mihi te carius nihil esse, nec vnquam fuisse. Vale, mea Terentia, quam ego [69] videre videor. itaque [70] debilitor lacrimis. Vale. Pridie Kal. Decembres.

69 praesentem. 70 debilis fio per lacrimas.

IIII [1] M. T. C. TERENTIAE TVLLIOLAE ET CICERONI SVIS S. D

Ego minus saepe ad vos [2] do litteras, [3] quam possum: propterea quod [4] cum omnia mihi tempora sunt [5] misera, [6] tum vero, cum aut scribo ad vos, aut [7] vestras lego, [8] conficior lacrimis sic, vt [9] ferre non possim. [10] Quod vtinam [11] minus vitae cupidus fuissem! certe nihil, aut non multum, in [12] vita mali vidissemus. Quod si nos ad aliquam alicuius commodi [13] aliquando recuperandi spem fortuna reseruauit: [14] minus est erratum a nobis. [15] sin haec mala [16] fixa sunt: ego vero te quam primum, mea vita, cupio videre, et [17] in tuo complexu [18] emori, [19] quando neque dii, quos [20] castissime coluisti, neque homines, [21] quibus ego seruii, nobis gratiam [22] retulerunt. Nos

1 Epistola est varia. 2 mitto. 3 si volo. 4 partim. 5 afflicta. 6 partim. 7 litteras. 8 consumor. 9 sustinere. 10 propter quod. 11 non tam. 12 nostra. 13 tandem. 14 non tam multum. 15 aposiopesis. 16 firma. 17 dum nos inuicem complectimur. 18 mori. 19 quandoquidem. 20 religiosissime. 21 quorum mo- ego inseruiui. 22 pro benefactis nostris.

Nos Brundisii apud M. Lenium Flaccum di xiii fuimus, virum optimum, qui periculu [23] fortunarum et [24] capitis sui pro mea salu neglexit: neque [25] legis [26] improbissimae poe [27] deductus est, [28] quo minus hospitii et am citiae ius officiumque praestaret. Huic vtin [29] aliquando gratiam referre possimus! [30] h bebimus quidem semper. Brundisio profe sumus [31] a. d. v Kal. Maias. per Macedoni [32] Cyzicum petamus. O me perditum! o fflictum! [33] quid nunc rogem te, vt venias, m lierem [34] aegram, et corpore et animo [35] co fectam? [36] non rogem? [37] sine te igitur s [38] Opinor, sic agam. si est spes nostri redit eam confirmes, et [39] rem adiuues: sin, vt metuo, [40] transactum est, [41] quoquo modo p es, ad me fac venias. Vnum hoc scio: s habebo, non mihi videbor [42] plane peri Sed quid de Tulliola [43] mea fiet? iam id [44] videte. mihi deest consilium. Sed certe, q quo modo se res habebit, illius [45] misellae [46] matrimonio et famae [47] seruiendum Quid? Cicero [48] meus quid aget? Iste v sit in sinu semper et complexu tuo. N

23 rei familiaris. 24 vitae suae. 25 Clodio. iniquissimae. 27 absterritus. 28 vt non. 29 tan 30 in animo. 31 die quinto ante Kalendas Maias. Asiae vrbem. 33 nunc petam abs te. 34 debilem consumtam. 36 non debeam rogare. 37 oporte esse sine te. 38 vt. 39 reditum nostrum. 40 tus actum. 41 quocunque. 42 omnino. 43 filia qui Romae estis. 45 miserae. 46 coniugio cum Pi 47 consulendum. 48 filius.

queo iam plura ſcribere: impedit [49] moeror. Tu quid egeris, neſcio: vtrum [50] aliquid teneas, an, quod metuo, [52] plane ſis ſpoliata. Piſonem, vt ſcribis, ſpero [54] fore ſemper noſtrum. De [56] familia [57] liberata, nihil eſt, quod te [58] moueat. primum [59] tuis ita promiſſum eſt, te facturam eſſe, vt quisque eſſet meritus. eſt autem in [60] officio adhuc Orpheus: [61] praeterea [62] magnopere nemo. ceterorum ſeruorum [63] ea cauſſa eſt, vt, ſi res a nobis abeſſet, liberti noſtri eſſent, [65] ſi obtinere potuiſſent: [66] ſin [67] ad nos pertinerent, ſeruirent; praeterquam [68] oppido pauci. ſed haec [69] minora ſunt. Tu quod me hortaris, vt animo ſim magno, et ſpem habeam recuperandae ſalutis: id velim [70] ſit eiusmodi, vt recte ſperare poſſimus. Nunc, miſer, [72] quando tuas iam litteras accipiam? quis ad me perferet? quas ego exſpectaſſem Brundiſii, ſi eſſet licitum per nautas, qui [73] tempeſtatem praetermittere noluerunt. Quod reliquum eſt, ſuſtenta te, mea Terentia, vt potes. [74] honeſtiſſime viximus, [75] floruimus. non [76] vitium noſtrum,

49 triſtitia. 50 rerum. 51 poſſideas. 52 omnino. 53 generum noſtrum. 54 futurum eſſe. 55 nobis faventem. 56 ſeruorum. 57 manumiſſa. 58 mouere debeat. 59 ſeruis. 60 ſeruitio. 61 praeter eum. 62 valde. 63 talis. 64 bona noſtra a Clodio publicata. 65 vt eſſent liberti. 66 ſin res non abeſſet. 67 eſſent noſtra poſſeſſio. 68 valde. 69 damna. 70 vt. 71 non fruſtra. 72 quia procul abuſum. 73 nauigandi opportunitatem. 74 in maximo honore. 75 in foro. 76 improbitas vitae.

noſtrum, ſed [77] virtus noſtra, nos [78] affl
peccatum [79] eſt nullum, niſi quod non
[80] animum cum [81] ornamentis amiſimus.
ſi hoc fuit liberis noſtris [82] gratius, nos viu
caetera, quanquam ferenda non ſunt, fera
Atque ego, qui te confirmo, ipſe non [83]
ſum. [84] Clodium Philetaerum, [85] quod
tudine oculorum impediebatur, hominem
lem, remiſi. Salluſtius officio vincet om
Peſcennius eſt [86] perbeniuolus nobis: q
ſemper ſpero tui [87] fore [88] obſeruan
[89] Sicca dixerat, ſe mecum fore, ſed Brun
diſceſſit. Cura, [90] quoad potes, vt valea
ſic exiſtimes, vehementius me tua mi
quam mea, [91] commoueri. Mea Tere
fideliſſima atque optima vxor, et mea cari
[92] Tulliola, et ſpes [93] reliqua noſtra Ci
valete. [94] Pridie Kal. Maias, Brundiſio.

77 praeſtita in conſeruanda republica. 78 m effecit. 79 nobis. 80 vitam. 81 honoribus. vtilius. 83 confirmare. 84 libertum. 85 quia valde beniuolus. 87 futurum eſſe. 88 cultorem. in cuius fundo Vibonenſi fuerat. 90 dum. 91 e ciari. 92 Tullia filia. 93 ſola ſuperſtes. 94 v Aprilis.

V [1] M. T. C. TERENTIAE ET TVL LAE SVIS S. D

Si tu, et Tullia, [2] lux noſtra, valetis: et [3] ſuauiſſimus [4] Cicero, valemus.

1 Epiſtola eſt narratoria. 2 gaudium noſtrum. cundiſſimus. 4 filius.

Idus Octobres Athenas [5] venimus, cum [6] sane aduersis ventis vsi essemus, tardeque et incommode nauigassemus. De naui exeuntibus nobis [8] Acastus cum litteris [9] praesto fuit, vno et vigesimo die, sane strenue. Accepi tuas litteras: quibus intellexi, te vereri, ne superiores mihi [12] redditae non essent. omnes sunt redditae: [14] diligentissimeque a te perscripta sunt omnia: idque mihi gratissimum fuit. Neque sum admiratus, hanc epistolam, quam Acastus attulit, breuem fuisse. iam enim me ipsum exspectas, siue [15] nos ipsos: qui quidem [16] quam primum ad vos venire cupimus: etsi, in [18] quam remp. venimus, intelligo. cognoui enim ex multorum amicorum litteris, quas attulit Acastus, [19] ad arma rem [20] spectare: vt mihi, cum venero, dissimulare non liceat, quid sentiam. Sed, [21] quando subeunda fortuna est, eo citius dabimus operam, vt veniamus, [22] quo facilius de tota re deliberemus. Tu velim, quod commodo valetudinis tuae fiat, [24] quam longissime poteris, obuiam nobis [25] properes. De hereditate [26] Preciana, quae quidem mihi magno

 dolori

5 appulimus, ex Cilicia redeuntes. 6 certe. 7 aduersos ventos habuissemus. 8 seruus noster. 9 praesens. 10 post discessum suum Roma. 11 litterae. 12 traditae. 13 litterae. 14 accuratissime. 15 me et filium. 16 valde cito. 17 desideremus. 18 qualem. 19 Caesare et Pompeio dissidentibus. 20 tendere. 21 quandoquidem impudentem fortunam vitare non licet. 22 vt. 23 sanitatis. 24 quantum poteris longissime. 25 cito venias. 26 quae nobis obuenit ex obitu Precii.

dolori est; valde enim [27] illum amaui; velim cures, si [28] auctio ante meum aduen fiet, vt Pomponius, aut, si is [29] minus pot Camillus, nostrum [30] negotium curet. cum salui [31] venerimus, reliqua per nos mus. [32] Sin tu iam Roma profecta eris, ta [33] curabis, vt hoc ita fiat. Nos, si dii adi bunt, circiter Idus Nouembres in Italia sp mus [34] fore. Vos, mea suauissima et opt sima Terentia et Tulliola, si [35] nos amatis rate, vt valeatis. Athenis a. d. xv Kal. No

27 Precium. 28 venditio per auctionem. 29 30 de parte hereditatis. 31 in vrbem. 32 sed per nuntios. 34 esse. 35 me et filium Ciceronen

VI [1] M. T. C. TERENTIAE SVA S. D

Nec saepe [2] est, cui litteras [3] demus rem habemus vllam, quam scribere mus. Ex tuis litteris, quas [4] proxime ac cognoui, praedium nullum [5] venire po Quare [6] videas velim, quomodo satisf cui scis me satisfieri velle. Quod [7] nostr gratias agit, id ego non miror te m vt ea tibi [8] merito tuo gratias agere [9] Pollicem, si adhuc non est [10] profectus,

1 Epistola est excusatoria et hortatoria. 2 3 dare possimus. 4 nouissime. 5 vendi. 6 filia Tullia. 8 propter meritum tuum. 9 ser pedibus. 10 vt ad nos veniat.

primum fac [11] extrudas. Cura, vt valeas. Idibus Quintil.

11 cogas proficiſci.

VII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Omnes moleſtias, et ſollicitudines, quibus et te [2] miſerrimam habui, [3] id quod mihi moleſtiſſimum eſt, [4] et Tulliŏlam, quae nobis noſtra vita [5] dulcior eſt, depoſui et eieci. Quid cauſſae autem fuerit, [6] poſtridie intellexi, quam a vobis diſceſſi. [7] χολὴν ἄκρατον noctu [8] eieci. ſtatim ita ſum leuatus, vt mihi deus aliquis [9] medicinam feciſſe videatur. cui quidem tu deo, quemadmodum ſoles, pie et [10] caſte [11] ſatisfacias: id eſt, [12] Apollini et Aeſculapio. nauem ſpero nos valde bonam habere. in eam [13] ſimulatque conſcendi, haec ſcripſi. Deinde conſcribam ad noſtros [14] familiares multas epiſtolas: [15] quibus te et Tulliolam noſtram diligentiſſime commendabo. Cohortarer vos, [16] quo animo fortiore eſſetis, niſi vos fortiores cognoſcerem, quam [17] quenquam virum. Et tamen eiusmodi ſpero negotia eſſe, vt et vos [18] iſtic commodiſſime ſperem eſſe,

1 Epiſtola eſt narratoria et hortatoria. 2 afflictiſſimam. 3 quae res mihi eſt grauiſſima. 4 Tulliam filiam. 5 delectabilior. 6 die proxime ſequenti. 7 bilem meram. 8 euomui. 9 curaſſe me. 10 religioſe. 11 vota ſoluendo. 12 patri et filio. 13 ſtatim poſtquam. 14 amicos. 15 familiaribus. 16 vt. 17 vllum. 18 Romae.

esse, et me aliquando cum [19] similibus no remp. defensuros. Tu primum valetudin tam velim [20] cures: deinde, tibi si videbi villis iis vtere, quae longissime aberunt am tibus. Fundo [21] Arpinati bene poteris vti c [22] familia vrbana, si annona [23] carior fue Cicero [24] bellissimus tibi salutem plurimam cit. Etiam atque etiam vale. D. III Idus Iun.

19 vtpote boni publici amantibus. 20 vt. 21 i Arpinum sito. 22 seruis. 23 nimis cara. 24 lepidissim.

VIII [1] M. T. C. TERENTIAE SV. S. D

Si vales, bene est: ego quidem valeo. Va tudinem tuam velim [2] cures diligentissi nam mihi et scriptum et [3] nuntiatum est, te febrim subito incidisse. Quod celeriter fecisti [4] de Caesaris litteris certiorem, fec mihi gratum. [5] Item posthac, si quid opus e si quid acciderit noui, facies, vt sciam. Cu vt valeas. Vale. D. IIII Nonas Iunias.

1 Est petitoria et nuntiatoria epistola. 2 vt. 3 4 de litteris, quas Caesar misit. 5 similiter.

VIIII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Ad caeteras meas [2] miserias accessit [3] dol et a [4] Dolabellae [5] valetudine, et [6] Tulli [7] omni

1 Ostendit se animi valde esse incertum. 2 aerumn 3 tristitia, 4 generi Ciceronis, 5 morbo. 6 filia

[7] omnino de omnibus rebus nec quid consilii capiam, nec quid faciam, scio. Tu velim tuam et Tulliae valetudinem [8] cures.

7 plane. 8 vt.

X [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Quid fieri [2] placeret, scripsi ad [3] Pomponium, [4] serius, quam oportuit. Cum eo si locuta eris, intelliges, quid fieri velim. [5] Apertius scribi, [6] cum ad [7] illum scripseram, necesse non fuit. De ea re et de caeteris rebus quam primum velim nobis litteras [8] mittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. VII Idus [9] Quintiles.

1 Est excusatoria epistola. 2 mihi. 3 Atticum. 4 tardius. 5 clarius. 6 quoniam. 7 amicorum optimum. 8 vt. 9 Iulias.

XI [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Si vales, bene est: ego valeo. Tullia [2] nostra [3] venit ad me pridie Idus Iunias: cuius [4] summa virtute, et singulari humanitate, graviore etiam sum dolore affectus, [5] nostra factum esse [6] negligentia, vt [7] longe alia in fortuna esset, [8] atque eius [9] pietas ac [10] dignitas postulabat. [11] Nobis erat in animo, [12] Ciceronem ad Caesarem mittere, et cum eo Cn. Sallu-

1 Dolet de Tulliae fortuna. 2 filia. 3 Brundisium. 4 propter virtutem. 5 mea. 6 socordia. 7 multo miseriore. 8 quam. 9 in parentem. 10 ex natalibus orta. 11 constitueramus. 12 filium.

Sallustium. [13] Si profectus erit, faciam te c tiorem. Valetudinem tuam cura diligen Vale. XVII Kal. Quint.

13 quando.

XII [1] M. T. C. TERENTIAE SVA S. D

Quod [2] nos in Italiam saluos venisse gaud [3] perpetuo [4] gaudeas velim. Sed per bati dolore animi, magnisque iniuriis, me ne id [5] consilii [6] ceperimus, quod [7] non fac explicare possimus. Quare, quantum po [8] adiuua. [9] quid autem possis, [10] mihi in m tem non venit. [11] In viam quod te des tempore, [12] nihil est: et longum est iter, [13] non tutum: et non video, [14] quid prod possis, si veneris. Vale. D. pridie Nonas N vembres, Brundisio.

1 Est narratoria et monitoria epistola. 2 me et fil nostrum. 3 semper. 4 vt. 5 redeundi in Italiam. iniuerimus. 7 e sententia non facile succedat. 8 9 in quo possis nos adiuuare. 10 non possum dic 11 quod te committas viae. 12 nulla est ratio. propter inimicos. 14 in quo.

XIII [1] M. T. C. TERENTIAE SVA S. D

Quod scripsi ad te [2] proximis [3] litteris [4] nuntio remittendo, quae sit [5] istius [6] hoc tempore, et quae concitatio [7] multitudi igno

1 Est epistola hortatoria. 2 proxime missis. 3 4 quem ad te misi. 5 Caesaris. 6 impetus. 7 banae.

ignoro. Si metuendus [8] iratus eſt, [9] quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur. [10] Totum iudicabis quale ſit: et, quod in miſerrimis rebus minime miſerum [11] putabis, id facies. Vale. VI Idus Quintiles.

8 Caeſar. 9 ſtatus tranquillus. 10 hoc. 11 exiſtimabis.

XIIII [1] TVLLIVS TERENTIAE ET PATER TVLLIOLAE DVABVS ANIMIS SVIS ET CICERO MATRI OPTIMAE SVAVISSIMAE SORORI S. D

Si vos valetis: nos valemus. [2] Veſtrum iam conſilium eſt, non ſolum meum, quid ſit vobis faciendum. Si [3] ille Romam [4] modeſte venturus eſt: [5] recte [6] in praeſentia domi eſſe poteſtis. ſin homo [7] amens [8] diripiendam vrbem daturus eſt, vereor, vt Dolabella [9] ipſe ſatis vobis prodeſſe poſſit. Etiam illud metuo, ne iam [10] intercludamini, vt, cum velitis, [11] exire non [12] liceat. [13] Reliquum eſt, quod [14] ipſae optime conſiderabitis, [15] veſtri ſimiles feminae [16] ſintne Romae. Si enim non ſunt: [17] videndum eſt, vt honeſte vos eſſe poſſitis. [18] Quomodo quidem nunc ſe res habet, modo

1 Epiſtola eſt narratoria. 2 vos debetis iam iudicare. 3 Caeſar. 4 pacifice. 5 conuenienter. 6 praeſenti tempore. 7 inſolens. 8 militibus ſuis. 9 qui multum poteſt apud Caeſarem. 10 arceamini. 11 egredi vrbe. 12 ſit facultas. 13 conſilii. 14 vosmet ſine me. 15 eodem, quo vos, loco. 16 vtrum ſint. 17 vereor, ne non poſſitis. 18 vt ſe res nunc habet.

vt [19] haec vobis loca tenere liceat, [20] belli me vel mecum, vel in noſtris praediis, eſſe p teritis. Etiam illud verendum eſt, ne [21] bre tempore [22] fames in vrbe ſit. His de reb velim cum [23] Pomponio, cum Camillo, cu quibus vobis [24] videbitur, [25] conſideretis: ſummam, animo forti ſitis. [26] Labienus [27] re meliorem fecit. [28] adiuuat etiam [29] Piſo, qu ab vrbe diſcedit, et [30] ſceleris condem [31] generum ſuum. Vos, meae cariſſimae anim [32] quam ſaepiſſime ad me ſcribite, et vos qu agatis, et quid [33] iſtic agatur. [34] Quintus pa et filius et [35] Rufus vobis ſalutem dicunt. Vale VIII Kal. Quintiles, [36] Minturnis.

19 oram Campaniae. 20 commodiſſime. 21 breue tempus. 22 ob penuriam cibi. 23 Attico. vtile. 25 conſulatis. 26 qui relicto Caeſare ad Po peium ſe contulit. 27 Pompeianam. 28 rem Pomp 29 ſocer Caeſaris. 30 iniqui belli. 31 Caeſarem. valde ſaepe. 33 Romae. 34 frater Caeſaris. 35 Coelius Rufus. 36 oppido Auruncorum.

XV [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Si vales, bene eſt: ego valeo. [2] Conſtitue mus, vt ad te antea ſcripſeram, obui [3] Ciceronem [4] Caeſari mittere: ſed mutaui conſilium, quia de [5] illius aduentu nihil aud bamus. De [6] caeteris rebus, etſi nihil erat no tam

1 Nuntiatoria eſt epiſtola. 2 decreueramus. 3 fili noſtrum. 4 venienti ex Aegypto. 5 Caeſaris. 6 reliq

tamen quid velimus, et quid hoc tempore [7] putemus [8] opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. [9] Tulliam adhuc mecum [10] teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII Kal. Quintiles.

7 existimemus. 8 necessario fieri debere. 9 filiam nostram. 10 habeo.

XVI [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Si vales, bene est: ego valeo. Etsi [2] eiusmodi tempora [3] nostra sunt, vt [4] nihil habeam, quod aut a te litterarum exspectem, aut ipse ad te scribam: tamen nescio quomodo [5] et ipse vestras [6] litteras exspecto, et scribo ad vos, cum [7] habeo, qui ferat. [8] Volumnia debuit in te officiosior esse, quam fuit, et id ipsum, quod fecit, potuit [9] diligentius facere et cautius. quanquam alia sunt, quae [10] magis curemus, magisque doleamus. quae me ita [11] conficiunt, vt ii voluerunt, qui me de mea [12] sententia [13] detruserunt. Cura, vt valeas. Pridie Non. Ian.

1 Epistola est nuntiatoria. 2 talia. 3 quae nos viuimus. 4 nullas litteras. 5 simul. 6 ab vrbe mittendas. 7 aliquem. 8 matrona Romana. 9 accuratius, 10 quam priuatum factum Volumniae. 11 absumunt. 12 firmo proposito. 13 discedere fecerunt.

XVII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Si [2] quid haberem, quod ad te [3] scriberem; facerem id [4] et plurimis verbis, et saepius. Nunc,

1 Epistola est excusatoria. 2 aliquid. 3 scribere deberem. 4 simul.

Nunc quae ſunt negotia, [5] vides. Ego aut quomodo ſim affectus, ex Lepta, et Treba poteris cognoſcere. Tu fac, vt tuam et Tull valetudinem cures. Vale.

5 ſcis.

XVIII [1] M. T. C. TERENTIAE ET PAT SVAVISSIMAE FILIAE TVLLIOLAE CICERO MATRI ET SORORI S. D

Conſiderandum vobis [2] etiam atque eti [3] animae meae, [4] diligenter, quid facia [5] Romaene ſitis, an mecum in aliquo t loco. [6] id non ſolum meum conſilium [7] ſed etiam veſtrum. Mihi veniunt in men haec: Romae vos eſſe [8] tuto poſſe per [9] D labellam, eamque rem poſſe nobis adiume eſſe, ſi [10] qua vis aut ſi quae rapinae [11] f coeperint. Sed [12] rurſus illud me [13] mov quod video omnes [14] bonos abeſſe Roma, eos [15] mulieres ſuas ſecum habere. [16] H autem regio, in qua ego ſum, [17] noſtro eſt cum oppidorum, tum etiam praedioru vt et [18] multum eſſe [19] mecum, et, [20] a

1 Monitoria eſt epiſtola. 2 frequenter. 3 quae adeo carae eſtis, quam anima mihi eſt. 4 ſollert vtrum maneatis Romae. 6 conſilium de ea re non ſolum mihi incumbit. 7 ſed etiam incumbit v 8 ſecure. 9 Ciceronis generum. 10 aliquo. 11 milites. 12 e contrario. 13 turbat. 14 optim 15 vxores. 16 Campania. 17 quorum ego ſum p nus. 18 frequenter. 19 apud me.

[20] abieritis, [21] commode et in noſtris praediis eſſe poſſitis. Mihi plane non ſatis [22] conſtat adhuc, [23] vtrum ſit melius. vos videte, quid aliae faciant [24] iſto loco feminae, et ne, cum velitis, exire non liceat. id velim diligenter [25] etiam atque etiam [26] vobiscum et cum amicis [27] conſideretis. [28] Domus vt [29] propugnacula et praeſidium habeat, [30] Philotimo [31] dicetis. et velim [32] tabellarios [33] inſtituatis [34] certos, vt quotidie aliquas a vobis litteras accipiam. [35] Maxime autem date operam, [36] vt valeatis, ſi nos vultis valere. VIII Kal. Febr., [37] Formiis.

20 a me. 21 belle. 22 manifeſtum eſt. 23 Romae manere, an ad me venire. 24 iſtiusmodi feminae. 25 frequenter. 26 inter vos. 27 vt. 28 noſtra. 29 defenſoria. 30 liberto. 31 mandabitis. 32 litterarum latores. 33 vt ordinetis. 34 non dubiae fidei. 35 praecipue. 36 ſoſpites ſitis. 37 Formiae municipium Latii.

XVIIII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

In maximis meis doloribus [2] excruciat me [3] valetudo Tulliae [4] noſtrae. de qua nihil eſt, [5] quod ad te plura ſcribam. tibi enim [6] aeque magnae curae eſſe, certo ſcio. Quod me propius vultis [7] accedere, [8] video ita eſſe faciendum. [9] ante feciſſem: ſed me [10] multa impedierunt,

1 Epiſtola eſt nuntiatoria. 2 torquet. 3 morbus. 4 filiae. 5 cur. 6 vt mihi. 7 Romam. 8 conſidero. 9 quam monuiſſetis. 10 negotia.

dierunt, quae [11] ne nunc quidem [12] exped sunt. Sed a [13] Pomponio exspecto litter quas ad me [14] quam primum perferen [15] cures velim. Da operam, vt valeas.

11 non etiam nunc. 12 ad finem perducta. 13 tico. 14 citissime. 15 vt.

XX [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

In [2] Tusculanum nos [3] venturos putam aut [4] Nonis aut [5] postridie. [6] ibi vt omnia parata. plures enim fortasse nobisc erunt: et, vt arbitror, [7] diutius ibi commo bimur. [8] Labrum si in balneo non est, [9] vt item [10] caetera, quae sunt ad victum et valetudinem necessaria. Vale. Kal. Octo de Venusino.

1 Epistola est monitoria. 2 villam nostram Tusc nam. 3 esse. 4 istius mensis. 5 die proxime secu 6 fac. 7 aliquandiu. 8 vas lauationi aptum. 9 10 sint.

XXI [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE S. D

Si vales, bene est: valeo. [2] da operam, vt c valescas. quod [3] opus erit, vt res tempus postulat, [4] prouideas atque administres, et me de omnibus rebus quam saepissime litt [5] mittas. Vale.

1 Epistola est hortatoria. 2 omni ope nitere. 3 cessarium. 4 vt. 5 vt.

XXII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE
S. D

Si vales, bene est: valeo. Nos quotidie tabellarios nostros exspectamus: qui [2] si venerint, [3] fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit: faciemusque te statim [4] certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Kale. Septembr.

1 Epistola est nuntiatoria. 2 vbi. 3 quia poterant nihil scripsisse. 4 quid faciendum sit.

XXIII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE
S. D

Si vales, bene est: valeo. [2] Redditae mihi iam [3] tandem sunt a Caesare litterae, satis [4] liberales: et ipse [5] opinione celerius [6] venturus esse dicitur. cui vtrum obuiam [7] procedam, an hic eum [8] exspectem, cum [9] constituero, [10] faciam te certiorem. [11] Tabellarios mihi velim [12] quam primum [13] remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Prid. Id. Sext.

1 Epistola est nuntiatoria. 2 traditae. 3 demum. 4 promissa. 5 celerius quam homines opinentur. 6 Romam. 7 processurus sum. 8 exspectaturos. 9 decreuero. 10 tibi significabo. 11 quos ad te mitto. 12 valde cito. 13 vt.

XXIIII [1] M. T. C. TERENTIAE SVAE
S. D

Si vales, bene est: valeo. Nos neque de Caesaris [2] aduentu, neque de [3] litteris, quas [4] Philo-

1 Est nuntiatoria epistola. 2 ad vrbem. 3 ad me.

[4] Philotimus habere dicitur, quidquam ad[...] certi habemus. Si quid [5] erit certi: faciam statim certiorem. Valetudinem tuam, [6] [...] vt cures. Vale. III Idus Sextiles.

4 libertus noster. 5 mihi. 6 cura.

LIBER QVINTVS DECIM[VS]

AD CONSVLES ET CAETEROS

I [1] M. TVLLIVS M. F. CICERO PROC[O]SVL S. P. D. COSS. PRAETT. TRIB. PL. SENATVI

Si vos bene valetis, bene est: ego quidem [va]leo. Etsi [2] non dubie mihi nuntiabatur, [Par]thos transisse [3] Euphraten cum omnibus [fere] suis [4] copiis: tamen, [5] quod arbitrabar, a Bibulo, [6] proconsule, certiora de his rebus vos scribi posse, statuebam mihi non necesse[...] [7] publice scribere ea, quae de alterius prouin[cia] nuntiarentur. Postea vero, quam certissi[mis] auctoribus, legatis, nuntiis, litteris sum cer[tior] factus: vel quod [8] tanta res erat, vel qu[od] nondum audieramus, Bibulum in Syriam ven[isse:] vel quia administratio [9] huius belli mihi c[um] Bibulo [10] paene est [11] communis: quae ad [...] de[...]

1 Nuntiatoria et petitoria est epistola. 2 certo. [...] vium. 4 militaribus. 5 quia. 6 Syriae. 7 ad [...] tum. 8 vt cum periculo ignoraretur. 9 cum P[...] gerendi. 10 fere. 11 quia proximam habeo [pro]vinciam.

delata eſſent, ſcribenda ad vos putaui. [12] Regis Antiochi Commageni legati primi mihi nunciarunt, Parthorum [13] magnas copias Euphraten tranſire coepiſſe. quo nuntio allato, cum eſſent [14] nonnulli, qui ei regi [15] minorem fidem habendam putarent, [16] ſtatui [17] exſpectandum eſſe, [18] ſi quid certius afferretur. A. d. XIII Kalendas Octobres, cum exercitum in Ciliciam ducerem, in [19] finibus [20] Lycaoniae et [21] Cappadociae mihi litterae redditae ſunt a [22] Tarcondimoto, qui fideliſſimus ſocius [23] trans Taurum, amiciſſimusque populi Romani [24] exiſtimatur; [25] Pacorum, [26] Orodi regis Parthorum filium, cum [27] permagno equitatu Parthico [28] tranſiſſe Euphraten, et caſtra poſuiſſe [29] Tybae, [30] tumultum eſſe in prouincia Syria excitatum. Eodem die ab Iamblicho, [31] phylarcho Arabum, quem homines opinantur [32] bene ſentire, [33] amicumque eſſe reip. noſtrae, litterae de iisdem rebus mihi [34] redditae ſunt. His rebus allatis, etſi intelligebam, [35] ſocios [36] infirme animatos eſſe, et [37] nouarum

12 Commagene Syriae pars eſt. 13 copioſum exercitum. 14 aliqui. 15 non ſatis credendum eſſe. 16 decreui. 17 antequam publice ſcriberem. 18 vsque dum. 19 terminis. 20 regionis in Aſia. 21 magnae regionis in Aſia. 22 partis Ciliciae regulo. 23 eorum, qui trans Taurum montem habitant. 24 iudicatur. 25 quem Phraates frater in regno excepit. 26 al. *Orodis*. 27 valde magno. 28 traieciſſe. 29 in vico vel vrbe cis Euphraten. 30 bellicum. 31 Emeſenorum. 32 nobis. 33 fauere. 34 traditae. 35 populi Romani. 36 parum. 37 tumultuum bellicorum.

rum rerum exſpectatione [38] ſuſpenſos: ſpe
rabam tamen. eos, ad quos iam anteceſſera
[39] quique noſtram conſuetudinem integri
temque perſpexerant, amiciores populo R
mano eſſe factos: Ciliciam autem [40] firmi
rem fore, ſi [41] aequitatis noſtrae partic
facta eſſet. Et ob eam cauſſam, et vt opp
merentur ii, qui ex Cilicum gente [42] in ar
eſſent, et vt [43] hoſtis is, qui eſſet in Syr
ſciret, exercitum populi Romani non mo
non cedere [44] his nuntiis allatis, ſed eti
propius [45] accedere: exercitum ad [46] Taur
[47] inſtitui ducere. Sed, ſi [48] quid apud
auctoritas mea ponderis habet, in iis prae
tim rebus, quas vos audiſtis, [49] ego pa
cerno: [50] magnopere vos et hortor, et m
neo, vt [51] his prouinciis [52] ſerius vos quid
quam decuit, ſed [53] aliquando tamen, [54] c
ſulatis. Nos [55] quemadmodum inſtructos
quibus praeſidiis [56] munitos [57] ad tanti b
opinionem miſeritis, [58] non eſtis ign
quod ego [59] negotium, non [60] ſtultitia c
caecatus, ſed verecundia deterritus, n
[61] re

38 in fide ſua dubios. 39 et qui. 40 conſtantio
in fide. 41 iuſtitiae. 42 arma ſumſiſſent. 43 P
thus. 44 licet huiusmodi nuntii eſſent allati. 45
hoſtes. 46 Aſiae montem. 47 propoſui. 48 aliq
49 et quas. 50 vehementer. 51 Syriae et Cilic
52 tardius. 53 tandem. 54 proſpicitis conſilio.
quomodo armatos. 56 firmatos. 57 cum opinio
de tam graui bello. 58 bene ſcitis. 59 belli Part
60 amentia caecus factus.

[61] recuſaui. Neque enim vnquam vllum periculum tantum [62] putaui, [63] quod ſubterfugere mallem, quam [64] veſtrae auctoritati obtemperare. Hoc autem tempore res ſeſe ſic habet, vt, niſi exercitum tantum, quantum ad maximum bellum mittere ſoletis, [65] mature in has prouincias miſeritis, ſummum periculum ſit, ne amittendae ſint omnes hae prouinciae, [66] quibus vectigalia populi Romani continentur. [67] Quamobrem autem in [68] hoc prouinciali dilectu ſpem habeatis aliquam, cauſſa nulla eſt. Neque multi [69] ſunt: et diffugiunt, qui ſunt, [70] metu oblato. et [71] quod genus hoc militum ſit, iudicauit vir doctiſſimus, M. Bibulus, in Aſia: qui, cum ei permiſiſſetis, [72] dilectum habere noluerit. Nam [73] ſociorum auxilia, propter acerbitatem atque iniurias imperii noſtri, aut ita [74] imbecilla ſunt, vt non multum nos iuuare poſſint, aut ita alienata a nobis, vt neque [75] exſpectandum ab iis, neque [76] committendum quidquam eſſe videatur. [77] Regis Deiotari et voluntatem, et [78] copias, quantaecunque ſunt, [79] noſtras eſſe [80] duco. Cappadocia eſt [81] inanis. reliqui reges, [82] tyrannique,

61 detrectaui in me ſuſcipere. 62 exiſtimaui. 63 ...i mallem me ſubducere. 64 veſtro imperio obſequentem eſſe. 65 cito. 66 Aſiae enim vectigalia erant maxima. 67 ob quam cauſſam. 68 conſcriptione militum in prouinciis. 69 milites. 70 quia illis metus eſt obiectus per tranſitum Parthorum. 71 quale. 72 conſcribere milites nouos. 73 copiae auxiliares. 74 debiles ſunt. 75 auxiſti. 76 negotii. 77 regis Galatiae. 78 militares. 79 nobis fauentes. 80 exiſtimo. 81 exhauſta militibus. 82 principes.

nique, neque opibus ſatis firmi, nec volunta ſunt. Mihi in hac [83] paucitate militum, anim certe non deerit: ſpero [84] ne conſilium quide Quid [85] caſurum ſit, incertum eſt. Vtina ſaluti noſtrae [86] conſulere poſſimus: [87] dignit certe conſulemus. Valete.

83 habeat tantum duas legiones. 84 quod non eti conſilium ſit defuturum. 85 caſu euenturum. 86 co ſilio proſpicere. 87 honori noſtro proſpicimus.

II [1] M. TVLLIVS M. F. CICERO PROC S. P. D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL SENATVI

Si vos bene valetis, bene eſt: ego quidem leo. Cum [2] pridie Kal. Sext. in [3] prou ciam veniſſem, neque [4] maturius propter [5] nerum et [6] nauigationum difficultatem ven potuiſſem: maxime [7] conuenire officio m reique publicae [8] conducere putaui, parare quae ad exercitum, quaeque ad rem militar pertinerent. Quae cum eſſent a me cura ma et diligentia, quam facultate et copia, [9] c ſtituta, nuntiique et litterae de bello a Part in prouinciam Syriam illato quotidie fere aff rentur: iter mihi [10] faciendum per [11] Lyc niam, et per [12] Iſauros et per [13] Cappadoci arbitratus ſum. Erat enim magna ſuſpicio, P

1 Epiſtola eſt narratoria. 2 die, qui praecedit Ka das Sextiles. 3 Ciliciam. 4 citius. 5 per terras per maria. 7 vtile eſſe. 8 viribus. 9 ordinata. eſſe. 11 Aſiae regionem. 12 Aſiae populum. 13 A regionem.

hos, ſi ex Syria egredi, atque [14] irrumpere in meam prouinciam conarentur, iter eos per appadociam, quod ea maxime [16] pateret, eſſe cturos. Itaque cum exercitu per Cappadociae artem eam, quae [17] cum Cilicia continens eſt, iter feci: caſtraque ad [19] Cybiſtra, quod ppidum eſt ad montem Taurum, [20] locaui: t [21] Artuasdes, rex Armenius, [22] quocunque nimo eſſet, ſciret, [23] non procul a ſuis [24] finius exercitum eſſe: et Deiotarum, fideliſſimum egem atque amiciſſimum reip. noſtrae, maxine [25] coniunctum haberem, cuius et conſilio t [26] opibus adiuuari poſſet [27] reſp. Quo cum n loco caſtra haberem, equitatumque in Ciliiam miſiſſem, vt et meus aduentus in iis ciuiatibus, quae in ea parte eſſent, nuntiatus, [28] firmiores animos hominum faceret, et ego [29] mature, quid ageretur in Syria, ſcire poſſem: empus eius [30] tridui, quod in iis caſtris [31] moabar, in magno officio et neceſſario mihi [32] ponendum putaui. Cum enim [33] veſtra uctoritas interceſſiſſet, vt ego [34] regem Ariobarza-

14 irruptionem facere. 15 Ciliciam. 16 eſſet apert. 17 Ciliciae adiacet. 18 profectus ſum. 19 oppium Cappadociae. 20 poſui. 21 Tigranis filius. 22 uemcunque animum in nos haberet. 23 quia Cappaocia et Armenia conterminae ſunt regiones. 24 terinis. 25 propinquam. 26 facultatibus. 27 Romana. 28 conſtantiores. 29 cito. 30 *quinque dies* ſcribit ep. huius libri. 31 quieſcebam. 32 expendendum. 33 vos ſenatus conſultum feciſſetis. 34 Cappadociae.

barzanem, [35] Euſeben, et Philoromae[um] [36] tuerer, eiusque regis ſalutem, et incolu[mi]tatem regni defenderem: regi regnoque [37] pr[ae]ſidio eſſem; adiunxiſſetisque, ſalutem e[ius] regis populo [38] ſenatuique magnae curae e[ſſe]; quod nullo vnquam de rege decretum eſſe[t] [39] noſtro ordine: [40] exiſtimaui, me iudici[um] veſtrum [41] ad regem deferre debere, ei[que] [42] praeſidium meum, et fidem et diligenti[am] polliceri: vt, [43] quum ſalus ipſius, et inco[lu]mitas regni mihi commendata eſſet a vo[bis], diceret, ſi quid [44] vellet. Quae cum e[go] [45] in conſilio meo cum rege locutus, in[itio] [46] ille [47] orationis ſuae vobis maximas [gratias] debuit: deinde etiam mihi, gratias egit, q[uod] ei [48] permagnum et [49] perhonorificum vi[de]batur, ſenatui populoque Romano [50] ta[nto] curae eſſe ſalutem ſuam, meque tantam d[ili]gentiam adhibere, vt et mea [51] fides, et co[m]mendationis veſtrae [52] auctoritas, perſ[pici] poſſet. Atque ille primo, quod mihi maxi[mae] laetitiae fuit, ita mecum locutus eſt, vt nu[llas] inſidias neque vitae ſuae, neque [53] regno dice[ret] ſe aut [54] intelligere [55] fieri, aut etiam ſuſpic[ari]. Cum ei ego gratulatus eſſem, [56] idque me g[au]dere dixiſſem, [57] cohortatus, vt recordare[tur]

35 pium et amicum Romanis. 36 protegerem. [37] cuſtodiae. 38 Romano. 39 ſenatorio. 40 iudicaui. [41] regi indicare. 42 protectionem. 43 quoniam. [44] me fieri. 45 praeſentibus quaeſtore, legatis, et aliis. [46] rex. 47 reſponſionis. 48 valde magnum. 49 [per]honorificum. 50 tam magnae. 51 fidelitas. 52 [auctori]tas. 53 ſuo. 54 ſcire. 55 ſtrui. 56 propter id. [57] commonefaciam.

casum illum interitus [59] paterni, et vigilan-
r se [60] tueretur, atque [61] admonitu senatus
consuleret saluti suae: tum a me discessit in
ppidum Cybistra. Postero autem die cum
riarathe, fratre suo, et cum paternis amicis,
maioribus natu, ad me in [64] castra venit,
rturbatusque, et flens, cum idem et frater
ceret, et amici, meam [65] fidem, vestram
mmendationem [66] implorare coepit. Cum
mirarer, quid accidisset noui: dixit ad se
indicia [68] manifestarum insidiarum esse [69] de-
ta, quae essent ante aduentum meum [70] oc-
ltata, quod ii, qui ea [71] patefacere possent,
opter metum reticuissent: [72] eo autem tem-
ore, spe [73] mei praesidii, [74] complures ea,
uae scirent, [75] audacter [76] ad se detulisse: in
s amantissimum sui, summa [77] pietate prae-
itum, fratrem, dicere ea, quae [78] is me
oque audiente dicebat, se sollicitatum esse, vt
regnare vellet: id [80] viuo fratre suo accidere
on potuisse: se tamen ante illud tempus eam
em nunquam [81] in medium, propter [82] periculi
etum, protulisse. Quae cum esset locutus:
monui

58 fortuitum euentum. 59 patris. 60 protegeret.
1 ex admonitione. 62 curam salutis suae gereret. 63
aioribus natu. 64 ad oppidum Cybistra posita. 65
elem operam. 66 plorando poscere. 67 signa. 68
ertarum. 69 denuntiata. 70 occulte habita. 71
anifestare. 72 tunc. 73 meae protectionis. 74 mul-
os. 75 sine metu. 76 sibi indicasse. 77 erga fratrem
gem. 78 frater. 79 regnum inuadere. 80 quamdiu
ater viueret. 81 fratri indicasse. 82 quod imminebat
b illis, qui eum vellent regnare.

monui regem, vt omnem diligentiam [83] a
conseruandum adhiberet: [84] amicosque, p
eius auique [85] iudicio probatos, hortatus
regis sui vitam, [86] docti casu [87] acerbis
patris eius, omni cura custodiaque defe
rent. Cum [88] rex a me equitatum [89] co
tesque de exercitu meo postularet: etsi int
gebam [90] vestro S. C. non modo [91] posse
id facere, sed etiam [92] debere: tamen,
[93] resp. [94] postularet, propter quotidiano
Syria [95] nuntios, vt [96] quam primum exerc
ad Ciliciae [97] fines adducerem, cumque
rex, patefactis iam insidiis, non egere exe
populi Romani, sed posse se [98] suis [99] op
[100] defendere, videretur; illum [1] cohortatus
vt in sua vita conseruanda primum [2] re
disceret: a quibus [3] perspexisset sibi in
paratas, [4] in eos vteretur iure regio: poe
ficeret eos, quos [5] necesse esset; [6] reliquos
liberaret: [7] praesidio exercitus mei ad eo
qui in culpa essent, timorem potius, qua
[8] contentionem, vteretur. [9] fore autem
omnes, [10] quum [11] S. C. nossent, intellige

83 in se conseruando collocaret. 84 consiliario supremo. 86 commonefacti. 87 tristissimo. 88 barzanes. 89 peditatum. 90 per vestrum senatu sultum. 91 mihi licere id facere. 92 necessarium 93 reipublicae necessitas. 94 exigeret. 95 de ad Parthorum allatos. 96 citissime. 97 terminos propriis. 99 facultatibus. 100 tueri. 1 adm 2 regnum exercere. 3 manifeste vidisset. 4 cont afficere. 6 culpae non tam affines. 7 cohortatu 8 concertationem. 9 dixi. 10 quoniam. 11 d regi ferenda.

me regi, si opus esset, ex [12] auctoritate vestra praesidio futurum. Ita confirmato [14] illo, ex eo loco castra moui, et iter in Ciliciam facere institui: cum hac [15] opinione e Cappadocia discederem, vt consilio vestro, casu incredibili, ac paene diuino, regem, quem vos honorificentissime [16] appellassetis [17] nullo postulante, quemque meae [18] fidei commendassetis, et cuius salutem magnae vobis curae esse [19] decreuissetis, meus aduentus [20] praesentibus insidiis liberasset. [21] Quod ad vos a me scribi non [22] alienum putaui, vt intelligeretis ex iis, quae [23] paene acciderunt, vos multo ante, ne ea [24] acciderent, prouidisse: [25] eoque vos [26] studiosius feci certiores, quod in rege Ariobarzane [27] ea mihi signa videor virtutis, ingenii, fidei, beniuolentiaeque erga vos, perspexisse, vt non sine caussa [28] tantam curam in eius vos salutem diligentiamque videamini [29] contulisse. Valete.

12 iussu vestro. 13 defensioni. 14 rege. 15 relicta. 16 regis nomine condecorassetis. 17 nemine hoc petente. 18 protectioni. 19 senatus consulto. 20 iam imminentibus. 21 quam rem. 22 absurdum. 23 fere. 24 euenirent. 25 propterea. 26 diligentius. 27 tanta. 28 tam magnam. 29 impendisse.

III [1] M. T. C. M. CATONI S. D

Cum ad me legati, missi ab Antiocho [2] Commageno, venissent in castra ad [3] Iconium

 a. d.

1 Epistola est nuntiatoria. 2 rege Syriae Commagenes. 3 oppidum Lycaoniae.

a. d. III Non. Sept., iique mihi nuntiassent, reg
Parthorum [4] filium, quocum esset nupta [5] reg
Armeniorum soror, ad [6] Euphraten cum max
mis Parthorum copiis, multarumque praeter
gentium magna [7] manu, venisse, Euphratenq
iam [8] transire coepisse, dicique [9] Armeniu
regem in Cappadociam [10] impetum esse fact
rum: putaui pro nostra [11] necessitudine me h
ad te scribere oportere. [12] Publice propter du
caussas nihil scripsi: [13] quod [14] et ipsum [15] Co
magenum legati dicebant ad [16] senatum stati
nuntios litterasque misisse, et [17] existimaba
M. Bibulum, [18] proconsulem, qui circiter Id
[19] Sextiles ab [20] Epheso in Syriam nauibus pr
fectus erat, [21] quod [22] secundos ventos hab
set, iam in [23] prouinciam suam peruenis
[24] cuius litteris omnia [25] certiora [26] perlat
iri ad senatum putabam. Mihi, [27] vt in ei
modi re, tantoque bello, maximae curae e
vt, quae [28] copiis et [29] opibus tenere vix pos
mus, ea mansuetudine et [30] continentia nost
[31] sociorum fidelitate, teneamus. Tu velim,
consuesti, nos absentes [32] diligas et defendas. Va

II

4 Pacorum. 5 Artuasdae. 6 fluuium. 7 exerc
8 traiicere. 9 ipsum Artuasden. 10 irruptionem.
amicitia. 12 ad senatum. 13 propterea quod. 14 sim
15 regem Antiochum. 16 Romanum. 17 quod. 18
bentem consularem potestatem in Syria. 19 mensis
gusti. 20 oppido Ioniae. 21 quia. 22 fauentes.
Syriam. 24 per cuius litteras. 25 absque dubio v
26 perferenda esse. 27 debet esse. 28 multitudine
matorum. 29 rei militaris apparatu. 30 abstinenti
alienis. 31 foederatorum. 32 vt.

IIII [1] M. T. C. IMP. M. CATONI S. D

Summa [2] auctoritas fecit, meumque perpetuum de tua [3] singulari virtute iudicium, vt [4] magni mea interesse putarem, et [5] res eas, quas gessissem, tibi notas esse, et non ignorari a te, qua aequitate et [6] continentia [7] tuerer [8] socios, prouinciamque administrarem. [9] His enim a te cognitis, [10] arbitrabar facilius me tibi, quae vellem, probaturum. Cum in prouinciam [11] pridie Kal. Sext. venissem, et [12] propter anni tempus ad exercitum [13] mihi [14] confestim esse eundum viderem: [15] biduum [16] Laodiceae fui: deinde [17] Apameae quatriduum, triduum [18] Synnadis, totidem dies [19] Philomeli. Quibus in oppidis cum [20] magni conuentus fuissent: multas ciuitates acerbissimis tributis, et grauissimis [21] vsuris, et [22] falso aere alieno, liberaui. [23] Cumque ante aduentum meum [24] seditione quadam exercitus esset [25] dissipatus; quinque cohortes sine legato, sine tribuno militum, denique etiam

 sine

1 Est epistola petitoria et narratoria. 2 aestimatio. 3 egregia. 4 multum mihi esse profuturum. 5 bellicas. 6 abstinentia. 7 protegerem. 8 foederatos. 9 vbi haec cognouisses. 10 existimabam. 11 vltimo die mensis Iulii. 12 vt ante hiemem geri aliquid posset. 13 me debere ire. 14 cum festinatione. 15 per duos dies. 16 vrbe Cariae in Asia. 17 vrbs Phrygiae. 18 vrbe Phrygiae. 19 vrbs Phrygiae. 20 ius enim in iis dixit. 21 foenoribus. 22 quod vero non debebatur. 23 et cum. 24 rebellione. 25 dispersus.

ſine centurione vllo apud Philome [26] conſediſſent; reliquus exercitus eſſet in caonia: M. Anneio [27] legato imperaui, vt quinque cohortes ad reliquum exercitum d ret, [28] coactoque in vnum locum exercitu, ſtra in Lycaonia apud [29] Iconium face Quod cum ab illo [30] diligenter eſſet act ego in caſtra a. d. VII Kal. Sept. veni: interea [31] ſuperioribus diebus ex S. C. et [32] catorum firmam manum, et equitatum idoneum, et populorum liberorum, reg que ſociorum [33] auxilia voluntaria, com viſſem. Interim cum, exercitu [34] luſt iter in Ciliciam facere coepiſſem, Kal. legati a [35] rege Commageno ad me miſſi, [36] multuoſe, [37] neque tamen non vere, Pa in Syriam tranſiſſe, nuntiauerunt. Quo to, vehementer ſum commotus [38] de S [39] tum de mea prouincia, de reliqua den Aſia. Itaque exercitum mihi [40] ducendun Cappadociae regionem eam, quae Cilicia tingeret, putaui. Nam ſi me in Ciliciam miſiſſem; Ciliciam quidem ipſam pr montis [42] Amani [43] naturam facile [44] te

26 ſedem cepiſſent. 27 meo. 28 congregato Lycaoniae oppidum. 30 ſtudioſe. 31 ante illum elapſis. 32 emeritorum. 33 copias auxiliares, tarie miſſas. 34 inſpecto. 35 Antiocho. 36 in tumultu. 37 et tamen vere. 38 partim propter S 39 partim propter meam prouinciam. 40 eſſe. 4 quam inferiorem regionem. 42 inter Ciliciam et S 43 conſtitutionem. 44 ſeruaſſem liberam ab impetu.

sem: duo sunt enim [45] aditus in Ciliciam ex Syria, quorum vterque [46] paruis praesidiis propter [47] angustias [48] intercludi potest; nec est quidquam Cilicia [49] contra Syriam [50] munitius: sed me Cappadocia mouebat, quae [51] patet [52] a Syria, regesque habet [53] finitimos, qui, etiamsi sunt amici nobis, tamen [54] aperte Parthis inimici esse non audent. Itaque in [55] Cappadocia extrema, non longe a [56] Tauro, apud oppidum [57] Cybistra castra feci, vt et Ciliciam [58] tuerer, et, Cappadociam [59] tenens, [60] noua finitimorum consilia impedirem. Interea in hoc tanto motu, tantaque exspectatione maximi belli, rex [61] Deiotarus, cui [62] non sine caussa plurimum semper et meo, et tuo, et senatus iudicio tributum est, vir cum [63] beniuolentia et [64] fide erga populum Romanum [65] singulari, tum [66] praesentia, magnitudine et animi et consilii, [67] legatos ad me misit, se cum omnibus suis copiis in mea castra esse venturum. Cuius ego [68] studio officioque commotus, egi per litteras gratias: idque vt [69] mutaret, hortatus

45 per Amanum montem. 46 exiguo numero militum praesidiariorum. 47 viarum. 48 obstrui. 49 a parte Syriae. 50 magis munitum. 51 aperta est. 52 a parte ea, quae Syriam spectat. 53 vicinius. 54 palam. 55 Cappadociae extrema parte. 56 monte. 57 oppidum Cappadociae. 58 protegerem. 59 seruans. 60 noua res. 61 rex Galatiae. 62 non temere. 63 studio. 64 fidelitate. 65 non vulgari. 66 praesente animo. 67 quibus nuntiaret. 68 beniuolentia. 69 celeriter faceret.

ſum. Cum autem ad Cybiſtra propter ra nem belli quinque dies eſſem commora regem Ariobarzanem, cuius ſalutem a ſena te [70] auctore, commendatam habebam, [71] pr ſentibus inſidiis [72] nec opinantem libera neque ſolum ei [73] ſaluti fui, ſed etiam [74] raui, vt cum [75] auctoritate regnaret. Metr et eum, quem tu [76] diligenter mihi comm daras, Athenaeum, [77] importunitate Athe dis exilio [78] multatos, [79] maxima apud re auctoritate gratiaque conſtitui. Cumque gnum bellum in Cappadocia concitaretur [80] ſacerdos armis ſe, quod facturus putab defenderet, adoleſcens et equitatu et pe tu, et pecunia [81] paratus, et [82] toto, iis [83] nouari aliquid volebant: perfeci, vt e re [84] ille diſcederet, rexque ſine [85] tumultu ſine armis, omni auctoritate [86] aulae [87] c munita, regnum cum [88] dignitate obtine Interea cognoui multorum [89] litteris, a nuntiis, magnas Parthorum copias et Arab ad oppidum [90] Antiocheam acceſſiſſe, magn que eorum equitatum, qui in Ciliciam tr iſſet, ab equitum meorum [91] turmis,

[92] coh

70 ſuadente. 71 imminentibus. 72 cum non naretur ſibi inſidias fieri. 73 cauſſa ſalutis. 74 e 75 maieſtate regia. 76 accurate. 77 impotenti et deli dominatione. 78 punitos. 79 in. 80 com rum, Archelaus nomine. 81 inſtructus. 82 quo tum. 83 mutari. 84 ſacerdos. 85 bellico. 86 cu 87 firmis praeſidiis ſtabilita. 88 maieſtate. 89 pe teras. 90 quae erat in Syria. 91 ordinibus, q ter denis equitibus conſtabant.

[92] cohorte praetoria, quae erat [93] Epiphaneae [94] praesidii caussa, occidione occisum. Quare cum viderem, a Cappadocia Parthorum copias auersas, non longe a finibus esse Ciliciae; [95] quam potui maximis itineribus ad [96] Amanum exercitum duxi. [97] quo [98] vt veni: [99] hostem ab Antiochea recessisse, [100] Bibulum Antiocheae esse cognoui: Deiotarumque [1] confestim, iam ad me venientem cum magno et firmo equitatu et peditatu, et cum omnibus suis copiis, [2] certiorem feci, non videri esse caussam, cur abesset a [3] regno, meque ad eum, si [4] quid forte noui accidisset, statim litteras nuntiosque missurum esse. Cumque eo [5] animo venissem, vt [6] vtrique prouinciae, si ita [7] tempus [8] ferret, [9] subuenirem: tamen id, quod iam ante [10] statueram vehementer [11] interesse vtriusque prouinciae, [12] pacare Amanum, et perpetuum hostem ex eo monte tollere, [13] agere perrexi. Cumque me discedere ab eo monte simulassem, et alias partes Ciliciae petere, abessemque ab Amano iter vnius diei, et castra apud Epiphaneam [14] fecissem: a. d. IIII Idus Octobres, cum [15] ad-

92 fortissima totius exercitus cohorte. 93 oppidum Ciliciae. 94 custodiae eius. 95 quantum. 96 montem. 97 ad quem. 98 postquam. 99 Parthos. 100 proconsulem Syriae. 1 propere. 2 docui eum. 3 suo. 4 aliquid. 5 proposito. 6 Ciliciae et Syriae. 7 necessitas temporis. 8 exigeret. 9 auxiliarer. 10 iudicaueram. 11 esse ad vtilitatem. 12 pacatum reddere. 13 efficere. 14 posuissem.

[15] aduesperasceret, [16] expedito exercitu noctu iter feci, vt a. d. III Idus Octobres, cu [17] lucesceret, [18] in Amanum ascenderem: dis butisque [19] cohortibus, et [20] auxiliis, cum a Q. frater, [21] legatus, mecum simul; aliis Pontinius, legatus; reliquis M. Anneius, L. Tulleius, legati, praeessent: [22] pleros [23] nec opinantes oppressimus, qui occisi ca que sunt, [24] interclusi fuga. Erana autem, q fuit non vici [25] instar, sed vrbis, quod e Amani [26] caput, itemque [27] Sepyram, et C morin, acriter et diu repugnantibus, Pont illam partem Amani tenente, [28] ex ante luc tempore vsque ad horam diei decimam m multitudine hostium occisa, cepimus: ca laque sex capta: [29] complura incendimus. rebus [30] ita gestis, castra [31] in radicibus A ni habuimus apud [32] Aras Alexandri qu duum: et in [33] reliquiis Amani delendis a que vastandis, quae pars eius montis m prouinciae est, id tempus omne [34] consu mus. Confectis his rebus, ad oppidum leutherocilicum [36] Pindenissum exerc ad

15 vesper ingruere inciperet. 16 prompto. 1 oriretur. 18 montem. 19 Romanis. 20 soci 21 meus. 22 complures. 23 cum non opi tur. 24 exitu per fugam prohibiti. 25 ad simil nem. 26 praecipuum propugnaculum. 27 vic Amano. 28 a diluculo matutino. 29 multa. 3 feliciter. 31 in pede. 32 quas Alexander ibi con 33 reliquis hostibus Amaniensibus. 34 transegim liberorum Cilicum. 36 oppidum ad montem Am in Cilicia.

adduxi. quid cum esset altissimo et munitissimo loco, ab iisque incoleretur, qui ne regibus quidem vnquam [37] paruissent, cum et fugitiuos reciperent, et Parthorum aduentum [38] acerrime exspectarent: ad [39] existimationem [40] imperii pertinere arbitratus sum, [41] comprimere eorum audaciam, quo facilius etiam caeterorum animi, qui alieni essent ab imperio nostro, [42] frangerentur, [43] vallo, et fossa [44] circumdedi: sex castellis castrisque maximis [45] sepsi: aggere, vineis, turribus oppugnaui: vsusque [46] tormentis multis, multis sagittariis, magno labore meo, sine vlla molestia sumtuue sociorum, septimo quinquagesimo die rem [47] confeci, vt, omnibus partibus vrbis [48] disturbatis, aut incensis, compulsi in potestatem meam peruenirent. His erant [49] finitimi, [50] pari scelere et audacia, Tibarani. ab [51] his, Pindenisso capto, obsides accepi: exercitum in [52] hiberna dimisi. Quintum fratrem [53] negotio praeposui, vt in vicis aut captis, aut [54] male pacatis, exercitus collocaretur. Nunc velim tibi sic [55] persuadeas, si de his rebus [56] ad senatum relatum sit, me existimaturum, summam mihi laudem tributam, si tu [57] honorem meum sententia tua

 com-

37 obtemperassent. 38 auidissime. 39 famam. 40 populi Romani. 41 compescere. 42 contunderentur. 43 munimento ex vallis. 44 cinxi. 45 inclusi. 46 bellicis. 47 absolui. 48 comminutis. 49 vicini. 50 aeque scelesti, et audaces. 51 Tibaranis. 52 castra. 53 reliquo. 54 non bona fide pacatis. 55 vt. 56 consultatio fiat in senatu. 57 mihi decernendum honorem.

comprobaris. [58] idque [59] etsi talibus de re
grauissimos homines et rogare solere et ro
scio ; tamen admonendum potius te a
quam rogandum, puto. Tu es enim is,
me tuis sententiis saepissime ornasti : qui [60]
tione, qui [61] praedicatione, qui summis [62]
dibus in senatu, in [63] concionibus, ad cael
extulisti : cuius ego semper [64] tanta esse
borum pondera putaui, vt vno verbo
cum mea laude coniuncto, omnia [65] conse
me arbitrarer. Te denique memini, cum
dam [66] clarissimo atque optimo viro [67] sup
cationem non decerneres, dicere, te decr
rum, si [68] referretur ob eas res, quas
consul in [70] vrbe gessisset. Tu idem mihi
plicationem decreuisti [71] togato, non
multis, rep. bene [72] gesta, sed, vt ne
republica [73] conseruata. [74] Mitto, quod
vidiam, quod pericula, quod omnes
[75] tempestates et [76] subieris, et multo
magis, si [77] per me licuisset, subire par
mus fueris : quod denique [78] inimicum me
tuum inimicum putaris : cuius etiam [79] in

58 eam rem. 59 quanquam. 60 sermone. 6
lebratione. 62 laudationibus. 63 ad populum.
tam grauia. 65 impetrare posse. 66 ob victoria
hoste relatam. 67 deorum immortalium. 68 co
tatio fieret. 69 qui referebat ad senatum. 70
71 in toga agenti. 72 armis contra hostes pub
73 per oppressionem coniurationis Catilinariae. 74
to dicere. 75 diuersitates fortunae. 76 tanquam
tuum esset, supportaueris. 77 ego permisissem
Clodium. 79 caedem.

rum, vt facile intelligerem, mihi quantum tribueres, [80] Milonis cauſſa in ſenatus defendenda, approbaris. A me autem [81] haec ſunt [82] profecta, quae ego in beneficii loco non [83] pono, ſed in veri teſtimonii atque [84] iudicii: non vt praeſtantiſſimas tuas virtutes tacitus [85] admirarer; quis enim id non facit? ſed in omnibus [86] orationibus, ſententiis [87] dicendis, [88] cauſſis [89] agendis, omnibus ſcriptis, [90] Graecis, Latinis, omni denique [91] varietate [92] litterarum mearum, te non modo iis, quos [93] vidiſſemus, ſed iis, de [94] quibus audiſſemus, omnibus anteferrem. Quaeres fortaſſe, quid ſit, [95] quod ego hoc neſcio quid [96] gratulationis et honoris [97] a ſenatu tanti aeſtimem. Agam iam tecum [98] familiariter, vt eſt et ſtudiis et officiis noſtris [99] mutuis et ſumma amicitia dignum, et neceſſitudine etiam [100] paterna. Si quisquam fuit vnquam [1] remotus, et natura, et magis etiam, vt mihi quidem ſentire videor, ratione atque doctrina, ab inani laude, et [2] ſermonibus vulgi: ego profecto is ſum. Teſtis eſt conſulatus meus: in quo, ſicut

80 dum Milonis cauſſam in ſenatu defenderes. 81 quae deinde dicam. 82 in te collata. 83 reputo. 84 de te. 85 cum admiratione laudarem. 86 meis. 87 in ſenatu. 88 iudicialibus. 89 pro concione. 90 Graece enim etiam ſcripſit Cicero. 91 diuerſitate. 92 monumentorum. 93 tanquam aequales. 94 tanquam maioribus. 95 propter quod. 96 ſupplicationis. 97 in me conferendi. 98 vt intelligas meam mentem plane. 99 quae alter alteri exhibuimus. 100 a patre incepta. 1 alienus. 2 laudationibus.

in reliqua vita, fateor ea me studiose [3] secutu ex quibus vera gloria [4] nasci posset. ipsa quidem gloriam [5] per se nunquam putaui e petendam. Itaque et [6] prouinciam [7] ornata et spem non dubiam [8] triumphi neglexi. [9] cerdotium denique, cum, quemadmodum existimare arbitror, non [10] difficillime con qui possem, non appetiui. Idem post [11] in riam [12] acceptam, quam tu reip. [13] calami tem semper appellas, meam non [14] modo n calamitatem, sed etiam gloriam, [15] studui qu [16] ornatissima senatus populique Romani de iudicia [17] intercedere. Itaque et [18] augur po fieri volui, quod antea neglexeram: et e [19] honorem, qui a senatu tribui rebus bell solet, [20] neglectum a me olim, [21] nunc m expetendum puto. Huic meae voluntati, qua inest aliqua vis desiderii ad [22] sanand vulnus iniuriae, vt [23] faueas adiutorque quod paullo ante negaram rogaturum, [24] v hementer te rogo: sed ita, si non ieiun hoc nescio quid, quod ego gessi, et conte nendum videbitur, sed tale, atque [25] tantu

3 intendisse. 4 oriri. 5 sine respectu virtutis. Galliam. 7 cuius praefecto a senatu decreta erant aerario pecunia, ministri, aliaque. 8 ex illa prouin reportandi. 9 auguratum. 10 multo labore. 11 e lii. 12 a me. 13 infortunium. 14 solum. 15 e boraui. 16 honorifica. 17 in medium produci. in locum P. Crassi. 19 triumphum. 20 cum prou ciam deposui. 21 parta victoria. 22 leniendam offe sionem iniusti exilii. 23 in decernenda supplicatio 24 auide. 25 tam magnum.

vt multi, [26] nequaquam paribus rebus, [27] honores ſummos a ſenatu conſecuti ſint. Equidem etiam mihi illud [28] animaduertiſſe videor: ſcis enim, quam attente te audire ſoleam; te non tam res [29] geſtas, quam mores, inſtituta, atque vitam imperatorum [30] ſpectare ſolere in habendis aut non habendis honoribus. Quod ſi [31] mea cauſſa conſiderabis: [32] reperies, me exercitu [33] imbecillo contra metum [34] maximi belli [35] firmiſſimum praeſidium habuiſſe aequitatem et continentiam. His ego ſubſidiis ea [36] ſum conſecutus, quae nullis legionibus conſequi potuiſſem: vt ex [37] alieniſſimis ſociis amiciſſimos, ex infideliſſimis [38] firmiſſimos, [39] redderem, animosque, [40] nouarum rerum exſpectatione [41] ſuſpenſos, ad [42] veteris imperii beniuolentiam traducerem. Sed nimis [43] haec multa de me: praeſertim ad te, a quo [44] vno omnium [45] ſociorum querelae audiuntur. cognoſces ex iis, qui meis [46] inſtitutis ſe [47] recreatos putant. Cumque omnes vno [48] prope conſenſu de me apud te ea, quae mihi optatiſſima ſunt, praedicabunt: tum [49] duae [50] maxime clientelae tuae, [51] Cyprus inſula, et Cappa-

26 qui res nequaquam pares geſſiſſent. 27 triumphos. 28 notaſſe. 29 contra hoſtes. 30 conſiderare. 31 in. 32 videbis. 33 infirmo. 34 Parthici. 35 fortiſſimi praeſidii loco. 36 obtinui. 37 maxime abalienatis. 38 conſtantiſſimos in fide. 39 efficerem. 40 ſeditionis. 41 dubios. 42 Romani. 43 ſunt dicta aut ſcripta. 44 ſolo. 45 foederatorum. 46 moribus meis. 47 refectos. 48 quaſi. 49 regiones. 50 quia totae regiones. 51 inſula in mari Aegeo.

Cappadociae regnum, tecum de me [52] loq
tur. [53] puto etiam regem Deiotarum,
[54] vni tibi est maxime [55] necessarius. [56] Q
si etiam [57] maiora sunt, et in omnibus saec
[58] pauciores viri reperti sunt, qui suas cu
tates, quam qui hostium [59] copias, vince
est profecto [60] tuum, cum ad res bellicas
quae [61] rariora et difficiliora sunt, [62] g
virtutis adiunxeris, ipsas etiam illas res g
[63] iustiores esse, et maiores, putare. [64]
tremum illud est, vt, quasi diffidens rog
ni meae, philosophiam ad te [65] allegem:
nec mihi carior vlla vnquam res in vita
nec hominum generi maius a diis munus v
est datum. Haec igitur, quae mihi te
communis est, societas studiorum atque ar
nostrarum; quibus a pueritia dediti ac [66]
vincti, soli [67] propemodum nos philosop
illam veram et antiquam, quae quibu
[68] otii esse ac desidiae videtur, in [69] fo
atque in [70] remp. atque in ipsam [71] aciem
ne deduximus; tecum agit de me laude
negari a [72] Catone [73] fas esse non
Quamobrem sic tibi [74] persuadeas velim

52 honorifice. 53 locuturum tecum de me. 5
55 amicus. 56 quae illi loquentur. 57 quam r
stae. 58 paucissimi. 59 exercitus. 60 officium
rarissima inuentu. 62 aequitatem et continentiam
vt supplicationem et triumphum mereri possint. 6
fragium. 65 mittam. 66 obstricti. 67 quasi. 6
otium pertinere. 69 iudicia. 70 senatum. 7
militarem. 72 eo, qui philosophiam ipsam vehem
amat. 73 aequum. 74 vt.

mihi [75] tua ſententia [76] tributus [77] honos [78] ex meis litteris fuerit, me ſic exiſtimaturum, cum [79] auctoritate tua, tum beniuolentia erga me, mihi, quod maxime cupierim, [80] contigiſſe. Vale.

75 per tuam ſententiam. 76 conceſſus. 77 ſupplicationis. 78 ſecundum meas litteras. 79 qua vales in ſenatu. 80 obtigiſſe.

V [1] M. T. C. CICERONI IMP S. D

Quod et reſp. me, et noſtra amicitia hortatur, libenter facio, vt tuam [2] virtutem, innocentiam, diligentiam, cognitam in maximis rebus, [3] domi togati, armati [4] foris, pari [5] induſtria [6] adminiſtrare gaudeam. Itaque quod pro meo iudicio facere potui, vt [7] innocentia conſilioque tuo [8] defenſam prouinciam, ſeruatum Ariobarzanis cum ipſo rege [9] regnum, ſociorum [10] reuocatam ad [11] ſtudium imperii noſtri voluntatem, [12] ſententia mea et decreto [13] laudarem, feci. Supplicationem [14] decretam ſi tu, qua in re nihil [15] fortuito, ſed ſumma tua [16] ratione, et continentia, reip. prouiſum eſt, diis immortalibus [17] gratulari nos, quam [18] tibi referre acceptum mauis, gaudeo. Quod ſi trium-

1 Epiſtola eſt gratulatoria. 2 fortitudinem. 3 in pace. 4 in bello. 5 labore. 6 rem. 7 tua. 8 contra Parthos. 9 Cappadociam. 10 reductam. 11 beniuolentiam. 12 ſuffragio meo. 13 publice in ſenatu celebrarem. 14 a ſenatu. 15 caſu. 16 prudentia. 17 gratias agere. 18 nos exiſtimare accepiſſe a te.

triumphi [19] praerogatiuam putas ſupplic
nem, et idcirco [20] caſum potius, quam te
dari [21] mauis: neque ſupplicationem ſeq
ſemper triumphus, et triumpho multo [22] c
eſt, ſenatum [23] iudicare, potius [24] manſuet
et innocentia imperatoris prouinciam, qu
militum, aut [25] benignitate deorum, [26] r
tam atque conſeruatam eſſe: quod ego [27] i
ſententia cenſebam. Atque haec ego id
ad te [28] contra conſuetudinem meam [29] p
bus ſcripſi, vt, quod maxime volo, exi
me [30] laborare, vt tibi perſuadeam, me e
luiſſe de tua [32] maieſtate, quod [33] ampliſ
ſum arbitratus, et, quod tu [34] maluiſti,
eſſe gaudere. Vale, et nos dilige, et [35] in
itinere [36] ſeueritatem diligentiamque
et reip. praeſta.

19 iudicium. 20 fortuitum euentum. 21 v
illuſtrius. 23 cenſere. 24 lenitate. 25 fauore.
fide. 27 meo ſuffragio. 28 quia Stoici breuem
orationem. 29 verbis. 30 operam dare. 31 c
32 dignitate. 33 eſſe maxime honorificum. 34
cationem tibi decerni. 35 vt facere coepiſti. 3
hil committatur contra leges.

VI [1] M. T. C. CATONI S. D.

[2] *Laetus ſum laudari me*, inquit Hector,
nor apud [4] Naeuium, *abs te, pater*,
dato viro. Ea eſt enim [5] profecto [6] iu
laus, quae ab iis [7] proficiſcitur, qui ipſi in
vixer

1 Epiſtola eſt reſponſoria. 2 gaudeo. 3 vt. 4
tam Campanum. 5 certe. 6 ſuauis. 7 oritur.

ixerunt. Ego vero vel gratulatione litterarum tuarum, vel teſtimoniis ſententiae dictae, ihil eſt, quod me non [8] aſſecutum putem. Idque mihi [9] cum [10] ampliſſimum, [11] tum gratiſſimum eſt, te libenter amicitiae [12] dediſſe, quod [13] liquido veritati [14] dares. Et, ſi non modo omnes, verum etiam multi Catones eſſent n ciuitate [15] noſtra, in qua vnum [16] extitiſſe irabile eſt: quem ego [17] currum, aut quam [18] lauream, cum tua laudatione [19] conferrem? Nam [20] ad meum ſenſum, et ad [21] illud ſincerum ac ſubtile [22] iudicium, nihil poteſt eſſe laudabilius, quam ea tua oratio, quae eſt ad me perſcripta a meis [23] neceſſariis. Sed cauſſam meae voluntatis, non enim dicam cupiditatis, expoſui tibi [24] ſuperioribus litteris: quae etiamſi parum iuſta [25] tibi viſa eſt, hanc tamen habet rationem, vt non minus [26] concupiſcendus honos, ſed tamen, ſi [27] deferatur a ſenatu, minime [28] aſpernandus eſſe videatur. Spero autem, [29] illum ordinem, pro meis ob remp. [30] ſuſceptis laboribus, me non indignum [31] honore, vſitato praeſertim, exiſtimaturum. Quod ſi ita erit: tantum [32] ex te peto, quod amiciſſime ſcribis,

8 eſſe. 9 partim. 10 honorificum. 11 partim. 12 tribuiſſe in me laudando. 13 ſalua conſcientia. 14 tribueres. 15 Romana. 16 emerſiſſe. 17 triumphalem. 18 coronam. 19 compararem. 20 vt quidem ego ſentio et tu ſincere et ſubtiliter iudicas. 21 illud non commune, ſed ſingulare quid ſignificat. 22 quod in te comperimus eſſe. 23 amicis. 24 praecedentibus. 25 quia ſupplicationem non decreuiſti. 26 cupiendus. 27 ſponte offeratur. 28 contemnendus. 29 ſenatum. 30 exantlatis. 31 ſupplicationis. 32 abs.

ſcribis, vt cum tuo iudicio, quod [33] am-mum eſſe [34] arbitraris, mihi tribueris, ſi quod maluero, accidit, gaudeas. Sic eni ciſſe te, et ſenſiſſe, et verius ſcripſiſſe [36] v resque ipſa declarat, tibi illum honorem ſtrum ſupplicationis fuiſſe [37] iucundum, [38] ſcribendo affuiſti. Haec enim S. C. noni ro ab amiciſſimis eius, cuius de honore a ſcribi ſolere. Ego, vt ſpero, te [39] prope videbo: atque vtinam rep. [40] meliore, [41] timeo. Vale.

33 maxime glorioſum. 34 cenſes. 35 triumph intelligo. 37 gratum. 38 ſenatus conſulto de ſu tione decreta. 39 breui temporis interuallo. 4 cariore. 41 emergebat iam diſcordia inter Pompe Caeſarem.

VII [1] M. T. C. PROCOS C. MARCE COS. DES S. D

Maxima ſum laetitia affectus, cum au te conſulem [2] factum eſſe: eumque h rem tibi deos [3] fortunare [4] volo, atque pro tua [5] parentisque tui dignitate [6] admini ri. Nam cum te ſemper dilexi amauique, mei amantiſſimum [7] cognoui in omni [8] v tate [9] rerum mearum: tum patris tui plur beneficiis, vel defenſus [10] triſtibus tempori vel ornatus [11] ſecundis: et ſum totus [12] ve

1 Epiſtola eſt officioſa. 2 deſignatum cum L. P 3 ſecundare. 4 opto. 5 C. Marcelli. 6 geri. 7 vicisſitudine. 9 ſtatus mei. 10 aduerſis. 11 proſp 12 tuus et patris.

esse debeo: cum praesertim [13] matris tuae, grauissimae atque optimae feminae, maiora ga [15] salutem [16] dignitatemque meam studia, am erant a muliere postulanda, perspexerim. apropter a te peto [17] maiorem in modum, me [18] absentem diligas atque defendas. Vale.

13 Iuniae. 14 honestissimae. 15 in laboribus. 16 in oribus. 17 vehementer. 18 in prouincia.

II [1] M. T. C. PROCOS. C. MARCELLO [2] COLLEGAE S. D

Marcellum tuum consulem [4] factum, teque ea laetitia affectum esse, quam maxime rasti, mirandum in modum gaudeo: idque cum [6] ipsius caussa, [7] tum quod te omnibus ecundissimis rebus dignissimum iudico: cuius ga me [9] singularem beniuolentiam vel in labore meo, vel in [11] honore, [12] perspexi: am denique [13] domum vestram vel [14] salutis, el [15] dignitatis meae studiosissimam cupidissimamque cognoui. Quare gratum mihi feces, si vxori tuae Iuniae, grauissimae atque ptimae feminae, [16] meis verbis eris [17] gratutus. A te id, quod suesti, peto, me absenm [18] diligas atque defendas. Vale.

VIIII

1 Gratulatoria epistola. 2 in auguratu. 3 C. Marllum. 4 designatum. 5 ex parte. 6 filii tui. 7 ex rte. 8 prosperrimis. 9 egregiam. 10 aduersa mea rtuna. 11 cum florerem dignitate. 12 penitus cogno- 13 familiam. 14 in aduersis. 15 in prosperis. 16 eo nomine. 17 de consulatu filii. 18 vt.

VIIII [1] M. T. C. PROCOS. M. MARCE COS. S. D

Te [2] et [3] pietatis in tuos, et [4] ani remp., et clariſſimi atque optimi [5] c latus, [6] C. Marcello conſule [7] facto, fru cepiſſe, vehementer gaudeo. Non d quid [8] praeſentes ſentiant. nos quidem [9] ginqui, et [10] a te ipſo miſſi in [11] vltimas g ad caelum [12] mehercule te tollimus veri ac iuſtiſſimis, laudibus. Nam cum te a pu tua [13] vnice dilexerim, tuque me in [14] genere ſemper [15] ampliſſimum eſſe et v ris et [16] iudicaris: tum [17] hoc vel tuo vel populi Romani de te [18] iudicio, multo vehementiusque diligo, maximaque l afficior, cum ab hominibus prudentiſſimis que optimis, [19] omnibus dictis, factis, ſt [20] inſtitutis vel me tui [21] ſimilem eſſe a vel te mei. Vnum vero ſi addis ad pra riſſimas res conſulatus tui, vt aut mihi [22] cedat quam primum aliquis, aut ne [23] [24] accedat temporis ad id, quod tu mi [25]

1 Gratulatoria eſt epiſtola et petitoria. 2 ſin qua complecteris conſanguineos. 4 beniuolenti tui. 6 fratre tuo patruele. 7 deſignato in annu quentem cum L. Paullo. 8 qui Romae ſunt. 9 abſentes. 10 vt conſule. 11 imperii Romani. 1 fecto. 13 ſingulari modo. 14 honorum. 15 or ſimum. 16 cenſueris. 17 propter hoc tuum fa 18 propter iudicium, ſuffragiis declaratum. 19 in moribus. 21 aemulum ſtudiorum. 22 in prou 23 aliquid. 24 addatur.

S. C. et [26] lege [27] finisti, omnia me per te [28] consecutum putabo. Cura, vt valeas, et ne absentem diligas, atque defendas. Quae ihi de [29] Parthis nuntiata sunt, quia non pubam a me [30] etiam nunc scribenda esse [31] pulice, propterea ne pro familiaritate quidem ostra volui ad te scribere, ne, cum ad consum scripsissem, publice viderer scripsisse. Vale.

25 de obtinenda prouincia Cilicia per annum. 26 riata. 27 constituisti. 28 obtinuisse. 29 Euphraten ansgressis. 30 adhuc. 31 ad senatum.

X [1] M. T. C. IMP. C. MARCELLO C. F COS. S. D

Quum id [3] accidit, quod mihi maxime fuit optatum, vt omnium Marcellorum, Marcellinorum etiam; mirificus enim [5] generis ac [6] nominis fuit vestri erga me semper nimus; quum ergo ita accidit, vt omnium vestrum studio tuus consulatus satisfacere osset, in quem meae res [8] gestae, lausque t honor [9] earum potissimum incideret: peto te id, quod facillimum factu est, non [10] asperante, vt confido, senatu, vt quam honorifientissimum [11] S. C., [12] litteris meis recitatis, faciun-

1 Epistola est petitoria. 2 quoniam. 3 euenit. 4 rum, qui ex familia vestra in alias per adoptionem transrunt. 5 Claudiae gentis. 6 familiae Marcellorum. 7 ntium. 8 in prouincia Cilicia. 9 rerum gestarum. 10 spuente. 11 decretum publicum de honore meo. 12 ostquam litterae meae erunt recitatae.

faciundum cures. Si mihi tecum [13] minus e quam est cum [14] tuis omnibus, [15] allega ad te illos, a quibus intelligis me [16] praeci diligi. [17] Patris tui beneficia in me sunt [18] plissima. neque enim [19] saluti meae, neque nori [20] amicior quisquam dici potest. [21] f ter tuus quanti me [22] faciat, semperque fe rit, esse hominem, qui ignoret, arbi [23] neminem. [24] Domus tua denique tota semper omnibus summis officiis prosecuta Neque vero tu in me diligendo cuiq [25] concessisti [26] tuorum. Quare a te p [27] maiorem in modum, vt me [28] per te [29] q ornatissimum [30] velis esse, meamque e supplicatione decernenda, et in caeteris re [31] existimationem satis tibi esse commend [32] putes. Vale.

13 necessitudinis. 14 consanguineis. 15 adduc 16 ante alios. 17 C. Marcelli. 18 maxima. 1 aduersis. 20 fauentior. 21 patruelis M. Marc 22 modo sc. 23 nullum. 24 familia. 25 locum disti. 26 consanguineorum. 27 vehementer. 2 decreto. 29 summis honoribus. 30 vt. 31 dig tem. 32 vt.

XI [1] M. T. C. IMP. C. MARCELLO C S. D

Quantae tibi curae meus [2] honos, et [3] q [4] idem extiteris consul in me orna

1 Est epistola duorum argumentorum. 2 in de nenda supplicatione. 3 quantum. 4 eiusdem ani

et [5] amplificando, qui fueras semper cum [6] parentibus tuis, et cum tota [7] domo [8] etsi res ipsa loquebatur: cognoui tamen ex [10] meorum omnium litteris. Itaque nihil est [11] tantum, quod ego non [12] tua caussa debeam, facturusque sim cum [13] studiose, tum libenter. Nam magni interest, [15] cui debeas. debere autem nemini malui, quam tibi: cui me cum studia communia, beneficia [17] paterna, tuaque iam [18] ante coniunxerant: tum [19] accedit, mea quidem sententia, maximum vinculum, quod ita remp. [21] geris, atque gessisti, [22] qua mihi carius nihil est, vt, quantum tibi omnes boni debeant, [23] quo minus tantundem ego [24] vnus debeam, non recusem. Quamobrem tibi [25] velim [26] ii [27] sint [28] exitus, [29] quos mereris, et quos [30] fore confido. Ego, si me nauigatio non morabitur, quae incurrebat in ipsos [32] Etesias, [33] propediem te, vt spero, videbo. Vale.

XI

5 condecorando. 6 patre Marcello et matre Iulia. 7 familia. 8 quanquam. 9 satis declarabat per decretum supplicationis. 10 amicorum 11 tam magnum. 12 in re tua. 13 diligenter. 14 multum refert. 15 cuius sis debitor. 16 eloquentiae, 17 a patre tuo profecta. 18 priusquam consul esses. 19 additur. 20 sa- iuxta meum arbitrium. 21 administras. 22 republica. 23 vt non. 24 solus. 25 optem. 26 vales. 27 vt. 28 consulatus tui. 29 quales. 30 futuros esse. 31 ex Graecia in Italiam. 32 ventos a septentrionibus occidentem, inde in orientem, flantes. 33 celeriter.

XII [1] M. T. C. IMP. L. PAVLI [2] COS. DES. S. D

[3] Etsi mihi nunquam fuit dubium, qui
populus Romanus pro tuis summi
remp. meritis, et pro amplissima [4] fam
dignitate, summo [5] studio, [6] cunctis [7] su
giis, consulem [8] facturus esset: tamen in
dibili laetitia sum affectus, cum [9] id mihi
tiatum est, eumque [10] honorem tibi
[11] fortunare [12] volo, a teque [13] ex tua m
rumque tuorum dignitate administrari. A
vtinam praesens illum [14] diem, mihi opt
mum, videre potuissem, proque tuis amp
mis erga me studiis atque beneficiis tibi
ram meam [15] studiumque [16] nauare. Quan
hi facultatem [17] quando hic [18] nec opinat
improuisus [19] prouinciae casus eripuit: ta
vt te consulem remp. pro tua dignitate [2
rentem videre possim, [21] magnopere a te
vt operam [22] des, efficias, nequid mihi fi
iuriae, neue quid temporis ad meum [23] ann
[24] munus accedat. Quod si feceris, ma
ad tua [25] pristina erga me [26] studia cumulus
cedet. Vale.

1 Epistola est petitoria. 2 cum C. Marcello. 3 q
quam. 4 Aemiliae. 5 ardore. 6 vniuersis. 7 tribu
8 designaturus. 9 te consulem esse factum. 10 honori
magistratum. 11 prosperum reddere. 12 cupio. 13 le
dum tuam dignitatem. 14 comitiorum. 15 diligen
16 in petitione consulatus. 17 quandoquidem. 18 inop
19 quo mihi prouincia Cilicia administranda obtigit,
administrantem. 21 vehementer. 22 naues. 23 legi
per vnum annum administrandum. 24 proconsulatum
liciae. 25 praeterita. 26 beneficia. 27 adiicietur.

XIII [1] M. T. C. IMP. L. PAVLLO COS. S. D

Maxime [2] mihi fuit optatum, Romae esse tecum, multas ob caussas, sed praecipue, et [3] in petendo et gerendo consulatu meum debitum studium perspicere possis. Ac pe- onis quidem tuae ratio mihi semper fuit [4] plorata, sed tamen [5] nauare operam vole- m. In [6] consulatu vero cupio equidem te nus habere [7] negotii: sed [8] moleste fero, [9] consulem tuum studium [10] adolescentis rspexisse; te meum, cum [11] id aetatis sim, per- icere non posse. Sed ita [12] fato nescio quo contigisse arbitror, vt tibi ad me ornandum mper detur [14] facultas, mihi ad [15] remune- ndum nihil [16] suppetat praeter voluntatem. rnasti consulatum, ornasti [17] reditum meum. cidit meum tempus [18] rerum gerendarum in sum consulatum tuum. Itaque cum et tua mma amplitudo et dignitas, et meus ma- nus honos magnaque [19] existimatio postulare deatur, vt a te pluribus verbis contendam ac etam, vt quam honorificentissimum [20] S. C. e meis rebus gestis faciendum cures: non deo vehementer a te [21] contendere, ne aut

[22] ipse

1 Epistola est petitoria. 2 a me. 3 dum peteres con- latum. 4 indubitata. 5 impendere. 6 gerendo. 7 lifficultatis. 8 aegre. 9 cum essem consul. 10 cum sses adhuc adolescens. 11 ea aetate. 12 deorum de- reto. 13 euenisse 14 potestas. 15 ad referendam gra- iam. 16 prae manu sit. 17 ab exilio. 18 quo res raeclaras in Cilicia gessi. 19 opinio de me. 20 decretum se- natus. 21 exigere.

[22] ipſe tuae perpetuae conſuetudinis erg
oblitus eſſe videar, aut te oblitum p
Quare, [23] vt te velle arbitror, ita faciam
que [24] ab eo, quem omnes gentes ſciu
me optime meritum, [25] breuiter petam
alii conſules eſſent: ad te potiſſimum, p
[26] mitterem, vt eos mihi quam [27] amici
[28] redderes. nunc cum tua ſumma po
ſummaque auctoritas, notaque omnibu
ſtra [29] neceſſitudo ſit, vehementer te
vt et quam honorificentiſſime cures [30] d
nendum de meis rebus geſtis, et quam c
rime. Dignas res eſſe et [31] honore et
tulatione, cognoſces ex iis litteris, qu
te et ad [33] collegam, et ſenatum [34] p
miſi: omniumque mearum reliquarum
rum, maximeque [35] exiſtimationis meae
curationem [36] ſuſceptam velim [37] ha
[38] inprimiſque tibi curae ſit, quod abs
ſuperioribus quoque litteris petiui, ne
[40] tempus [41] prorogetur. Cupio te c
lem videre, omniaque, quae ſpero, cum
ſens, tum etiam [43] praeſens, te conſule,
ſequi. Vale.

22 egomet. 23 ſicut. 24 a te. 25 paucis
26 nuntios. 27 ſtudioſiſſimos. 28 faceres. 29
tia. 30 ſenatus conſultum fieri. 31 triumphi.
facienda. 33 C. Marcellum. 34 ad eos, qui re
cae praeſunt. 35 famae. 36 ſuſcipias. 37 vt. 38
cipue. 39 ante ad te miſſis. 40 proconſulatus.
tendatur. 42 ſupplicationem. 43 triumphum.
obtinere.

XIIII [1] M. T. C. C. CASSIO [2] PRO QVAEST. S. D

M. Fabium quod mihi amicum tua commen-
datione [3] das: nullum in eo facio [4] quae-
m. multi enim anni sunt, [5] cum ille [6] in
re meo est, et a me diligitur propter sum-
m suam humanitatem et [7] obseruantiam.
d tamen, [8] quod ab eo [9] egregie diligeris,
ulto amicior ei sum factus. Itaque quan-
iam [10] profecerunt litterae tuae, tamen ali-
ando plus commendationis apud me habuit
imus ipsius erga te mihi [11] perspectus et cogni-
s. Sed de Fabio faciemus [12] studiose, quae [13]
gas. Tu [14] multis de caussis vellem me [15] con-
nire [16] potuisses: primum vt te, quem
iam diu plurimi facio, [18] tanto interuallo
iderem: deinde, vt tibi, quod feci per lit-
ras, [19] possem praesens gratulari: [20] cum,
t quibus de rebus vellemus, tu tuis, ego meis,
inter nos [22] communicaremus: postremo,
t amicitia nostra, quae summis officiis ab
vtroque [24] culta est, sed longis interuallis
emporum [25] interruptam consuetudinem ha-
uit, confirmaretur vehementius. Id [26] quando

 non

1 Epistola est responsoria. 2 Syriae. 3 facis. 4 lu-
nim. 5 post quos. 6 inter meos. 7 in me. 8 quia.
singulariter. 10 alicuius fuerunt fructus. 11 exper-
us. 12 diligenter. 13 petis. 14 multas ob caussas.
5 adire. 16 vt. 17 iam a multis annis. 18 post tan-
um interuallum. 19 facere praesens, hoc est, gratu-
ari. 20 tertio loco. 21 alter cum altero. 22 collo-
quendo. 23 nostrum. 24 obseruata. 25 intermissum
sum. 26 quandoquidem.

non [27] accidit: vtemur [28] bono litteratu
eadem fere absentes, quae si [29] coram
mus, [30] consequemur. [31] Vnus scilice
ctus, qui in te videndo est, percipi litter
potest: alter gratulationis est, is quid
exilior, quam si tibi, te ipsum [33] intuens,
tularer: sed tamen et feci ante et facio
tibique cum pro rerum magnitudine,
gessisti, tum pro [36] opportunitate tem
gratulor, quod te de prouincia [37] decede
summa laus et summa gratia prouinciae
cuta est. Tertium est, vt id quod de
rebus [38] coram communicassemus [39] inter
[40] conficiamus idem [41] litteris. Ego ca
rum rerum caussa tibi Romam [42] pro
dum, magnopere censeo. Nam et [43] e
reliqui, tranquilla de te erant: et h
recenti [44] victoria tanta [45] clarum adue
tuum [46] fore intelligo. Sed, si qua
onera [47] tuorum, si [48] tanta sunt, vt
sustinere possis, [50] propera. nihil tib
[51] lautius, nihil gloriosius. [52] sin [53] m
considera, ne in [54] alienissimum te

27 euenit. 28 commodo. 29 inter nos prae
30 obtinebimus. 31 vna voluptas. 32 minor.
spicient. 34 ob rem bene gestam. 35 quas i
contra Parthos gessisti. 36 commoda facie. 37
tem. 38 praesentes. 39 alter alteri. 40 transi
41 per epistolas. 42 maturandum esse. 43 in
44 contra Parthos. 45 illustrem. 46 futuru
47 necessariorum. 48 tam leuia. 49 portare.
stina. 51 splendidius. 52 sed si. 53 grauiora, q
sustinere possit. 54 quo propter tuorum culpam
ius Romanus est maxime infensus.

cadat aduentus tuus. [56] Huius rei totum onſilium tuum eſt. tu enim ſcis, quid ſuſtiere poſſis. Si potes: laudabile atque [57] polare eſt. [58] ſin plane non [59] potes: abſens ominum ſermones facilius ſuſtinebis. De le autem idem tecum his ago litteris, quod ſuperioribus egi, vt omnes [61] tuos neruos in o [62] contendas, [63] ne quid mihi ad [64] hanc rouinciam, quam et ſenatus et populus [65] anuam eſſe voluit, temporis [66] prorogetur. oc a te ita [67] contendo, vt in eo [68] fortunas neas poſitas putem. Habes [69] Paullum notrum, noſtri [70] cupidiſſimum: [71] eſt Curio: ſt Furnius. Sic velim [72] enitare, quaſi in eo int mihi omnia. Extremum illud eſt de iis, uae propoſueram, confirmatio noſtrae amiitiae: de qua pluribus verbis nihil opus eſt. Tu [73] puer [74] me [75] appetiſti: ego autem ſemper [76] ornamento te mihi [77] fore [78] duxi. Fuiti etiam [79] praeſidio [80] triſtiſſimis meis temoribus. Acceſſit poſt tuum [81] diſceſſum famiiaritas mihi cum [82] Bruto tuo maxima. Itaque in [83] veſtro ingenio et induſtria mihi plurimum

55 eueniat. 56 omnis de hac re deliberatio eſt penes te. 57 plauſibile populo. 58 ſed ſi. 59 praeſens ſuſtinere. 60 antehac miſſis. 61 tuas vires. 62 intendas. 63 aliquid. 64 adminiſtrationem huius prouinciae. 65 annum duraturum. 66 addatur. 67 exigo. 68 facultates. 69 conſulem. 70 ſtudioſiſſimum. 71 tibi. 72 vt omni ope contendas. 73 cum puer adhuc eſſes. 74 conſuetudinem meam. 75 deſiderauiſti. 76 decori. 77 futurum eſſe. 78 iudicaui. 79 tutelae. 80 exilii mei. 81 cum Craſſo in Syriam. 82 M. Bruto. 83 tuo et Bruti.

rimum et [84] ſuauitatis et dignitatis [85] con tum puto. Id tu vt tuo [86] ſtudio [87] c mes, te vehementer rogo: litteraſque et [88] continuo mittas, et, cum Romana ve quam ſaepiſſime. Vale.

84 dulcedinis. 85 poſitum. 86 niſu. 87 ſt
88 ſtatim poſt has lectas.

XV [1] M. T. C. CASSIO S. D

Etſi [2] vterque noſtrum, ſpe [3] pacis, et [4] ciuilis ſanguinis abeſſe a belli per cia [5] voluit: tamen, [6] quando [7] eius c [8] princeps ego fuiſſe videor, plus fortaſſ [9] praeſtare ipſe debeo, quam a te [10] exſp re. Etſi, vt ſaepe [11] ſoleo mecum [12] r dari, ſermo familiaris meus tecum, et [13] mecum tuus, adduxit vtrumque noſtrum id conſilium, vt vno praelio putaremus non totam cauſſam, at certe noſtrum [15] cium, [16] definiri [17] conuenire. Neque [18] quam hanc noſtram ſententiam [19] vere quam reprehendit, praeter eos, qui arbi tur, melius eſſe, [20] deleri omnino remp., q
[21]

1 Eſt epiſtola miſcella. 2 vterque ab armis di
3 cum Caeſare ineundae. 4 effuſionis ſanguinis c
5 expetiit. 6 quandoquidem. 7 diſcedendi. 8 p
auctor. 9 exhibere. 10 vt ad me ea ſcribas. 11
fueui. 12 in memoriam reuocare. 13 ſimiliter. 1
cet. 15 vt ſc. deponeremus arma. 16 finiri. 17
cere. 18 vllus. 19 iudex. 20 extingui.

imminutam et debilitatam manere. Ego utem ex [22] interitu [23] eius nullam ſpem [24] ſcicet mihi proponebam ex [25] reliquis magnam. ed [26] ea ſunt conſecuta, vt magis mirum ſit, cidere illa potuiſſe, quam nos non vidiſſe ea tura, nec, cum homines eſſemus, [27] diuire potuiſſe. Equidem fateor, meam conieuram [28] hanc fuiſſe, vt illo quaſi quodam [29] fali [30] praelio facto, et victores communi ſalti [31] conſuli vellent, et victi ſuae. vtrumue autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate ictoris. [32] Quae ſi fuiſſet, eandem [33] clementiam experta eſſet [34] Africa, quam cognoit [35] Aſia: quam etiam [36] Achaia, et, vt pinor, [37] ipſo [38] legato, ac deprecatore. miſſis autem [39] temporibus, quae [40] plurium valent, praeſertim in bellis ciuilibus, interpoſitus annus alios induxit, vt victoiam ſperarent: alios, vt ipſum vinci [42] conemnerent. Atque horum malorum omnium ulpam fortuna [43] ſuſtinet. Quis enim aut lexandrini belli [44] tantum morae huic bello diunctum iri, aut [45] neſcio quem iſtum [46] Phar-

21 fractam. 22 euerſione. 23 reipublicae. 24 certe. 5 eius. 26 eae res. 27 euentura praedicere. 28 taem. 29 fatorum ordinatione conſtituto. 30 Pharſalio. 31 prouideri. 32 celeritas. 33 Caeſaris. 34 Pomeiani. 35 illi, qui in Aſiam ſe contulerant. 36 qui in chaiam ſe receperunt. 37 Caeſare. 38 legati officio ungente. 39 occaſionibus. 40 maximi ſunt momenti. 1 inter pugnam Pharſalicam et deuictum a Caeſare harnacem. 42 nihil facerem. 43 ita ſe tenet. 44 noem menſium. 45 contemtibilem.

[46] Pharnacem Asiae terrorem [47] illaturum ... taret? Nos tamen in consilio [48] pari [49] ... su dissimili vsi sumus. tu enim eam [50] ... tem petisti, vt et [51] consiliis interesses, quod maxime curam [52] leuat, futura an... prospicere posses. Ego, qui festinaui, ... Caesarem in Italia viderem, sic enim [53] a... trabantur, eumque, multis honestissimis ... ris conseruatis, redeuntem, ad pacem [54] ... rentem, vt aiunt, incitarem: ab [55] ... longissime et absum et affui. [56] Versor ... tem in gemitu Italiae, et in [57] vrbis mise... mis [58] querelis: quibus aliquid [59] opis ... tasse, ego pro mea, tu pro tua, pro sua q... que parte, ferre potuisset, si [60] auctor aff... set. Quare velim pro tua erga me perp... beniuolentia [61] scribas ad me, quid vid... quid sentias, quid exspectandum, quid ag... dum, nobis existimes. Magni erunt m... tuae litterae: atque vtinam primis illis, q... [62] Luceria miseras, [63] paruissem. sine ... enim molestia dignitatem meam retinuisse... Vale.

46 Mithridatis filium. 47 fuisse. 48 simili. ... euentu. 50 Caesaris. 51 Caesaris. 52 adimit. 53 ... turum esse. 54 prouerbium est de iis, qui pro... exstimulant. 55 Caesare. 56 constitutus sum. 57 ... mae. 58 propter scelera M. Antonii. 59 auxilii. ... Caesar. 61 vt. 62 oppido Appuliae. 63 obtem... perassem.

XVI [1] M. T. C. PROCOS. CASSIO S. D

Puto iam [2] ſuppudere, cum haec te tertia iam epiſtola ante [3] oppreſſit, quam tu [4] ſciulam, aut litteram. ſed non [5] vrgeo. [6] loniores enim exſpectabo, vel potius [7] exigam. go, ſi ſemper haberem, cui darem, [8] vel [9] teras in hora darem. [10] fit enim neſcio quid, vt uaſi [11] coram adeſſe videare, cum ſcribo aliuid ad te: nempe id [12] κατ' εἰδώλων φαντασίας, t dicunt tui [13] amici noui, qui putant etiam [14] διανοητικὰς φαντασίας [15] ſpectris Catianis exciari. Nam, [16] ne te fugiat, Catius inſuper Epicureus, qui nuper eſt mortuus, quae ille [17] Gargettius, et iam [18] ante [19] Democritus εἴδωλα, hic ſpectra nominat. His autem ſpectris etiamſi oculi poſſent [20] feriri, quod [21] vel [22] iis pſa occurrunt, [23] animus [24] qui poſſit, ego non [25] video. [26] Doceas tu me oportebit, cum ſaluus veneris, in meane poteſtate ſit [27] ſpectrum tuum, vt, ſimul ac mihi [28] collibitum ſit de te cogitare, illud occurrat. neque [29] ſolum de te, qui mihi [30] haeres in medullis: ſed, ſi inſulam [31] Britanniam coepero cogitare, eius

1 Epiſtola eſt iocoſa. 2 aliquantulum pudere. 3 obruit. 4 ſcriptum breuiculum. 5 vt properes. 6 litteras. 7 quaſi debitas. 8 etiam. 9 tres ſingulis horis. 10 contingit. 11 praeſens. 12 ſecundum ſimulacrorum viſiones. 13 Epicurei. 14 in intelligentia poſitas viſiones. 15 imaginibus. 16 ne lateat tibi. 17 Epicurus Gargetto oriundus. 18 Epicurum. 19 philoſophus Abderites. 20 percuti. 21 etiam, 22 oculis. 23 meus. 24 quomodo. 25 intelligo. 26 vt. 27 imago. 28 libuerit. 29 doceas. 30 fixus es. 31 inſulam in Oceano.

[32] εἴδωλον mihi aduolabit ad pectus. Sed h [33] posterius. tento enim te, quo animo accip si enim [34] stomachabere, et [35] moleste fe plura dicemus, postulabimusque, ex qua [36] h resi [37] vi, hominibus armatis, [38] deiectus sis, [39] eam restituare. In [40] hoc interdicto non let addi, [41] in hoc anno. Quare si iam bi nium, aut triennium, est, cum [42] virtuti n tium remisisti, [43] delinitus illecebris volupta [44] in integro res nobis erit. Quanquam [45] q cum loquor? cum vno fortissimo viro: qui p ea, quam [46] forum attigisti, nihil fecisti, plenissimum amplissimae dignitatis. In ista [47] αἱρέσει metuo ne plus [48] neruorum sit, qu ego putarim, si modo eam tu [49] probas. Q tibi in mentem [50] venit? inquies: quia n habebam aliud, quod scriberem. De rep. e nihil scribere possum. neque enim, quod s tio, libet scribere. Vale.

32 spectrum. 33 disputabimus. 34 indignabere. 35 a feres. 36 secta philosophorum. 37 formula sollennis in terdicto praetoris vnde vi. 38 deturbatus. 39 sectam. restitutionis in pristinam sectam. 41 quod addi soleba omnibus interdictis. 42 virtutem amare desiisti. 43 i diosis voluptatis blandimentis captus. 44 plena iuris no 45 cum quo. 46 virilem togam induisti. 47 secta. 48 tium. 49 approbas. 50 vt ista scriberes.

XVII [1] M. T. C. CASSIO S. D

[2] Praeposteros habes tabellarios: [3] etsi m quidem non offendunt: sed tamen, cu a m

1 Nuntiatoria est epistola. 2 rem suo ordine non entes. 3 quanquam.

a me discedunt, [4] flagitant litteras: cum ad me veniunt, nullas afferunt. atque id ipsum facerent commodius, si mihi aliquid spatii ad scribendum [5] darent: sed [6] petasati veniunt, comites ad [7] portam [8] exspectare dicunt. Ergo ignosces: alteras habebis, has breues: sed exspecta [9] πάντα περὶ πάντων. Etsi [10] quid ego me tibi purgo, cum tui ad me [11] inanes veniant, ad te cum epistolis reuertantur? Nos [12] hic, tamen ad te scribam aliquid, P. Sullam patrem [13] mortuum habebamus. alii a latronibus, alii [14] cruditate, [15] dicebant. populus non [16] curabat. [17] combustum enim esse [18] constabat. hoc tu pro sapientia tua feres aequo animo. quanquam [19] πρόσωπον πόλεως amisimus. [20] Caesarem putabant moleste [21] laturum, verentem, ne [22] hasta [23] refrixisset. Mindius Marcellus et Attius [24] pigmentarius valde gaudebant, se [25] aduersarium perdidisse. De Hispania noui [26] nihil, sed [27] exspectatio valde magna: rumores [28] tristiores, sed [29] ἀδέσποτοι. [30] Pansa [31] noster [32] paludatus a. d. III Kal. Ianuar. [33] profectus est: vt quiuis intelligere

4 ferunt. 5 concederent. 6 petaso, viatorum galero tecti. 7 vrbis. 8 se. 9 omnia de omnibus. 10 ad quid. 11 vacui. 12 Romae. 13 extra vrbem. 14 affectu stomachi. 15 extinctum. 16 qua morte perierat. 17 crematum post mortem. 18 certum erat. 19 faciem ciuitatis. 20 Iulium. 21 esse. 22 auctio bonorum proscriptorum. 23 in desuetudinem venisset. 24 qui pigmenta vendit. 25 quaestui suo. 26 allatum est. 27 est. 28 aduersis Caesaris rebus. 29 sine domino. 30 C. Vibius Pansa. 31 amicus. 32 paludamento, h. e. veste imperatoria indutus. 33 in Galliam citeriorem.

poſſet id, quod tu [34] nuper dubitare coepi[35] τὸ καλὸν δι' αὑτὸ αἱρετὸν eſſe. Nam, [36] qu multos miſeriis leuauit, et quod ſe in his ma lis [37] hominem praebuit, mirabilis [38] eum v rorum bonorum beniuolentia proſecuta e Tu quod adhuc Brundiſii moratus es, val [39] probo, et gaudeo. Et [40] mehercule pu te ſapienter facturum, ſi [41] ἀκενόσπουδος fueri Nobis quidem, qui te amamus, erit gratu et, [42] amabo te, cum [43] dabis poſthac [44] al quid [45] domum litterarum, mei [46] memineri Ego nunquam quenquam ad te, cum ſcia ſine meis litteris ire patiar. Vale.

34 factus Epicureus. 35 honeſtum propter ſe ipſu eligendum. 36 quia. 37 hominum. 38 proficiſcente 39 laudo. 40 profecto. 41 non ſtudens rebus ina bus. 42 quaeſo. 43 mittes. 44 aliquam epiſtola 45 ad familiam tuam. 46 vt ad me quoque des.

XVIII [1] M. T. C. CASSIO S. D

Longior epiſtola fuiſſet, niſi eo ipſo tem pore petita eſſet a me, cum iam iretu ad te: longior etiam, ſi [2] φλύαρον aliquem [3] ha buiſſet. nam [4] σπουδάζειν ſine periculo vix po ſumus. Ridere igitur, inquies, poſſumu [5] Non mehercule [6] facillime. veruntame aliam [7] aberrationem a moleſtiis nullam habe mus. Vbi igitur, inquies, [8] philoſophia [9] Tu

1 Epiſtola eſt excuſatoria et nuntiatoria. 2 garr lum. 3 ſcriptorem. 4 ſerio ſeria agere. 5 poſſumu 6 etiam abſque periculo. 7 digreſſum. 8 eſt.

Tua qoidem in [10] culina: mea [11] molesta st. [12] pudet enim seruire. Itaque [13] facio ne alias res agere, ne [14] conuicium [15] Platonis audiam. De Hispania nihil adhuc certi, nihil omnino noui. Te [16] abesse, [17] mea caussa moleste fero: [18] tua gaudeo. Sed [19] flagitat tabellarius. [22] Valebis igitur, meque, vt [21] a puero fecisti, [22] amabis.

9 Cassii. 10 in epulis. 11 exprobrando, quod seruiam. 12 philosophiam. 13 fingo, me non philosophiae, sed aliis rebus, operam dare. 14 contumeliosam obiurgationem. 15 philosophi Atheniensis. 16 ab vrbe. 17 propter me. 18 propter te. 19 vrget, vt dem. 20 vale. 21 a pueritia. 22 ama.

XVIIII CASSIVS CICERONI S. D

1 S. V. B. E. Non mehercule in hac mea [2] peregrinatione quidquam libentius facio, quam scribo ad te. videor enim cum praesente loqui, et iocari. Nec tamen hoc [3] vsu venit propter [4] spectra Catiana: pro [5] quo tibi [6] proxima epistola tot [7] rusticos [8] Stoicos regeram, vt Catium [9] Athenis natum esse [10] dicas. Pansam nostrum, [11] secunda voluntate hominum, paludatum ex [12] vrbe exisse, cum ipsius caussa gaudeo, tum mehercule, etiam omnium

1 Epistola est iocosa et responsoria. 2 aberratione ab vrbe. 3 contingit. 4 imagines. 5 qua re. 6 quam proxime scribam. 7 indocte loquentes. 8 philosophos. 9 vrbe Atticae. 10 prae Stoicis. 11 omnibus volentibus et plaudentibus. 12 Roma.

omnium nostrum. Spero enim, homines tellecturos, quanto sit omnibus odio cr litas, et quanto amori probitas, et clemen atque [13] ea, [14] quae maxime mali petan concupiscant, ad bonos peruenire. Diffi est enim hominibus persuadere, [15] τὸ καλ αὐτὸ αἱρετὸν esse: [16] ἡδονὴν vero et [17] ἀταρ virtute, iustitia, τῷ [18] καλῷ, [19] parari, et rum et probabile est. Ipse enim Epicuru quo omnes Catii, et [20] Amafinii, [21] mali borum interpretes, [22] proficiscuntur, di [23] οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως Itaque et Pansa, qui [24] ἡδονὴν sequitur, vi tem retinet: et ii, qui a [25] vobis [26] φιλ vocantur, sunt [27] φιλόκαλοι καὶ φιλοδι omnesque virtutes et colunt, et retin Itaque Sulla, cuius iudicium [28] probare de mus, cum [29] dissentire philosophos vide non quaesiit, quid [30] bonum esset, [31] om bona coëmit. cuius ego mortem [32] forti hercule animo tuli. Nec tamen Caesar tius nos [33] eum desiderare patietur. nam bet damnatos, quos pro illo nobis [34] re tu

13 intellecturos. 14 id est, dignitates. 15 hone propter seipsum eligendum. 16 voluntatem. 17 tum mentis perturbatione carentem. 18 honesto. acquiri. 20 C. Amafinius Epicuri disciplinam est ctatus. 21 qui aliter voluptatis nomen capiunt, qu Epicurus. 22 oriuntur. 23 non licet iucunde viue nisi honeste et iuste viuatur. 24 voluntatem. 25 S cis. 26 amatores voluptatis. 27 amatores honesti iusti. 28 laudare. 29 de summo bono. 30 summ 31 omnium praescriptorum. 32 constanti. 33 desi riis propter eius mortem angi. 34 in eius locum s stituat.

iat: nec ipse [35] sectorem desiderabit, cum filium viderit. Nunc vt ad remp. [37] redeam, quid in [38] Hispaniis geratur, rescribe. Peream, nisi sollicitus sum, ac malo [40] veterem et clementem dominum habere, quam nouum et crudelem experiri. Scis, [42] Cnaeus quam sit [43] fatuus: scis, quomodo crudelitatem [44] virtutem putet: scis, [45] quam se semper a nobis [46] derisum putet. vereor, ne nos [47] rustice [48] gladio velit [49] ἀντιμυκτηρίσαι. Quid fiat, si me diligis, rescribe. [50] Hui! quam velim scire, vtrum [51] ista [52] sollicito animo, an [53] soluto, legas. sciam enim eodem [54] tempore, quid me facere oporteat. Ne longior sim, vale, et me, vt facis, ama. Si Caesar [55] vicit: celeriter me exspecta.

35 emtorem venditorum sub hasta bonorum condemnatorum. 36 Sullae. 37 veniam. 38 Tarraconensi. 39 mala morte. 40 Caesarem. 41 Cnaeum Pompeium filium. 42 Pompeii Magni filius. 43 stultus. 44 esse. 45 quantum. 46 pro deridiculo esse habitum. 47 rusticorum more. 48 non facetiis. 49 vicissim subsannare. 50 o! 51 quae scripsi. 52 anxio. 53 curis vacuos. 54 quo te legere sciam. 55 Pompeii filios in Hispania.

XX [1] M. T. C. TREBONIO S. D

[2] Oratorem meum, sic enim [3] inscripsi, Sabino [4] tuo [5] commendaui. [6] Natio me hominis [7] impulit, vt ei [8] recte putarem: nisi forte

1 Epistola est familiaris. 2 librum de Oratore. 3 nuncupaui. 4 familiari. 5 dedi. 6 Sabinorum. 7 induxit. 8 commendatum esse.

forte [9] candidatorum [10] licentia hic [11] quo
vsus, hoc subito [12] cognomen arripuit.
modestus eius vultus, sermoque constans
bere [13] quiddam a Curibus videbatur. Se
Sabino [14] satis. Tu, mi Treboni, [15] quu
[16] amorem meum [17] aliquantum olim [18] di
dens addidisti; [19] quo [20] tolerabilius fer
[21] igniculum desiderii tui: [22] crebris nos
teris [23] appellato: atque ita, si [24] idem f
nobis. Quanquam duae caussae sunt, cu
frequentior in isto [25] officio esse debeas, q
nos: primum, quod olim solebant, qui
mae erant, ad [26] prouinciales amicos de
scribere: nunc, tu nobis scribas oportet.
enim publica [27] istic est: deinde, quod
aliis officiis tibi absenti satisfacere possu
tu nobis, nisi litteris, non video qua re
satisfacere possis. Sed caetera scribes ad
postea. Nunc haec primo cupio [28] cogno
re, iter tuum cuiusmodi sit, vbi Brutum
strum videris, quamdiu [30] simul fueris:
inde, cum [31] processeris longius, de toto
gotio: vt [32] existimare possimus, quo
simus. Ego tantum me scire putabo, quan

9 qui petebant dignitates. 10 quo candidati a
bantur. 11 etiam. 12 Sabini. 13 speciem ali
grauitatis. 14 dictum sit. 15 quoniam. 16 in t
incrementi. 18 ab vrbe. 19 vt. 20 patientius
modicum ardorem tui videndi. 22 frequentibus.
loquere. 24 eadem allocutio per litteras. 25
landi per litteras. 26 in prouincia aliqua degentes
in vobis. 28 rescifcere. 29 communem amicum
cum Bruto. 31 in scriptione. 32 iudicare.

ex tuis litteris habebo cognitum. Cura, vt valeas, meque ames amore illo tuo [33] singulari.

33 non vulgari.

XXI [1] M. T. C. TREBONIO S. D

Et epistolam tuam legi libenter, et [3] librum libentissime: sed tamen in ea voluptate hunc accepi dolorem, quod, cum [4] incendisses cupiditatem meam [5] consuetudinis augendae nostrae; nam ad amorem quidem nihil poterat [6] accedere; dum discedis a nobis: meque tanto [7] desiderio afficis, vt [8] vnam mihi consolationem relinquas, [9] fore, vt vtriusque nostrum absentis desiderium [10] crebris et longis epistolis [11] leniatur. quod ego non [12] modo de me tibi [13] spondere possum, sed de te etiam mihi. nullam enim apud me reliquisti dubitationem, [14] quantum me amares. Nam vt illa omittam, quae [15] ciuitate teste fecisti, cum [16] mecum inimicitias communicasti, cum me [17] concionibus tuis defendisti, cum quaestor in mea atque in [18] publica caussa consulum [19] partes suscepisti, cum tribuno pl. quae-

1 Epistola est responsoria et officiosa. 2 simul. 3 tuum. 4 inflammasses animum cupiditate. 5 familiaris conuersationis. 6 addi. 7 tui absentis. 8 vnicam. 9 futurum esse. 10 frequentibus. 11 mitigetur. 12 solum. 13 polliceri. 14 quantopere. 15 testibus vniversis ciuibus Romanis. 16 declarasti, te inimicum inimici mei. 17 orationibus ad populum habitis. 18 reipublicae 19 officium.

quaeſtor non [20] paruiſti, cui tuus praeſerti collega pareret: vt haec recentia, quae me nero ſemper, obliuiſcar: quae tua ſollicit de me [22] in armis, quae laetitia in [23] re quae cura, qui dolor, cum ad te curae et do mei perferrentur? [24] Brundiſium denique me venturum fuiſſe, niſi ſubito in Hiſpan [25] miſſus eſſes? Vt haec igitur omittam, mihi tanti [26] aeſtimanda ſunt, quanti vitam ſtimo, et ſalutem meam: liber iſte, quem miſiſti, quantam habet [27] declarationem am tui! primum, [28] quod tibi [29] facetum vide quidquid ego dixi: quod aliis fortaſſe no item: deinde, quod illa ſiue faceta ſunt, ſiue fiunt, narrante te, venuſtiſſima. quin etiam quam ad me [32] veniatur, riſus omnis [33] paene ſumitur. Quid ſi in his ſcribendis nihil a niſi quod neceſſe fuit, de [34] vno me tamdiu gitauiſſes: [35] ferreus eſſem, ſi te non amar Cum vero ea, quae [36] ſcriptura perfec es, ſine ſummo amore cogitare non potue non poſſum [37] exiſtimare, plus [38] quenq a ſeipſo, quam me a te, amari. Cui qui ego amori, vtinam caeteris rebus [39] poſſem amore [41] certe [42] reſpondebo: [43] quo [44] ta

20 obediuiſti. 21 in quaeſtura. 22 ciuili bello. 23 victum Pompeium. 24 quo ego Dyrrachio vene 25 proconſul a Caeſare. 26 putanda. 27 teſtific nem. 28 quia. 29 venuſtum. 30 ſimiliter. 31 fa 32 in lectione narratiuncularum tuarum. 33 fere. ſolo. 35 duriſſimis praecordiis. 36 ſcribendo. 37 bitrari. 38 vllum. 39 reſpondere. 40 redamando 41 haud dubie. 42 paria faciam. 43 amore. 44 hilominus.

ipso tibi confido [45] futurum satis. Nunc [46] ad epistolam venio, cui copiose et suauiter scriptae [47] nihil est quod multa respondeam. [48] Primum enim ego illas Caluo litteras misi, non plus, quam has, quas nunc legis, existimans [49] exituras. aliter enim [50] scribimus, quod eos solos, quibus mittimus: aliter, quod multos, lecturos putamus. Deinde ingenium eius melioribus [51] extuli laudibus, quam tu id [52] vere potuisse fieri putas. Primum, quod ita iudicabam, [53] acute mouebatur. genus quoddam sequebatur, in quo iudicio [54] lapsus, quo valebat, tamen [55] assequebatur, quod probaret. Multae erant et [56] reconditae litterae: [57] vis non erat. ad eam igitur adhortabar. In excitando autem et in [58] acuendo [59] plurimum valet, si [60] laudes eum, quem [61] cohortere. Habes de Caluo iudicium et consilium meum. Consilium, quod hortandi caussa laudaui: iudicium, quod de ingenio eius valde [62] existimaui bene. Reliquum est, tuam profectionem amore [63] prosequar, reditum spe exspectem, [64] absentem memoria colam, omne desiderium litteris mittendis accipiendisque [65] leniam. Tu velim tua in me studia et officia [66] multum tecum recordere: quae cum tibi liceat,

45 factum iri. 46 vt ad epistolam respondeam. 47 non est caussa. 48 vt id primo respondeam. 49 diuulgandas. 50 id. 51 exaltaui. 52 ex rei veritate. 53 quod erat ingenii. 54 errans. 55 obtinebat. 56 secretioris scientiae. 57 ad mouendum. 58 exstimulando. 59 magni est momenti. 60 ipse. 61 adhorteris. 62 iudicaui. 63 vt. 64 se. 65 mitigem. 66 frequenter.

liceat, mihi [67] nefas sit obliuisci, non modo virum bonum me existimabis, verum etiam te a me amari plurimum iudicabis. Vale.

67 iniustum.

LIBER SEXTVS DECIMVS

AD TIRONEM

I [1] TVLLIVS ET CICERO MEVS ET FRATER ET FRATRIS F TIRONI SVO S. D

[2] Paullo [3] facilius putaui posse me [4] ferr [5] desiderium tui: sed [6] plane non fero. Et quanquam, [7] magni ad honorem nostrum interest, [8] quam primum ad [9] vrbem me venire: tamen peccasse mihi videor, [10] qui [11] te discesserim. Sed quia tua voluntas [12] ei videbatur esse, vt [13] prorsus, nisi [14] confirmato [15] corpore, nolles nauigare: [16] approbaui tuum consilium: neque nunc [17] muto, si tu in eadem es sententia. [18] Sin, postea quam [19] cibum cepisti, videris tibi me posse [20] consequi: [21] tuum consilium est. [22] Marionem

ad

1 Narratoria est epistola et hortatoria. 2 aliquanto 3 leuius. 4 pari. 5 absentiam tuam. 6 omnino. 7 valde vtile est. 8 quam citissime. 9 Romam. 10 quod 11 aegrotante. 12 talis. 13 omnino. 14 corroborato 15 tuo. 16 vt istic maneres. 17 sententiam. 18 sed si. 19 stomacho non, vt ante, respuente. 20 offendere. 21 tui consilii erit facere, quod expedire censeas 22 seruum.

id te [23] eo miſi, vt aut tecum ad me [24] quam primum veniret, aut, ſi tu morarere, ſtatim ad me rediret. Tu autem hoc tibi perſuade, ſi [25] commodo valetudinis tuae fieri poſſit, nihil me malle, quam te eſſe mecum: [26] ſin [27] intelliges opus eſſe, te [28] Patris, [29] conualeſcendi cauſſa, paullum commorari, nihil me malle, quam te valere. Si ſtatim nauigas, nos [30] Leucade [31] conſequere: [32] ſin te [33] confirmare vis, et comites, et [34] tempeſtates, et nauem [35] idoneam vt habeas, diligenter [36] videbis. Vnum illud, mi Tiro, [37] videto, ſi me amas, ne te Marionis aduentus et hae litterae [38] moueant. Quod valetudini tuae maxime [39] conducet, ſi feceris, maxime [40] obtemperaris voluntati meae. haec [41] pro tuo ingenio conſidera. nos ita te deſideramus, vt amemus. Amor, vt [42] valentem videamus, hortatur: [43] deſiderium, vt [44] quam primum. [45] Illud igitur [46] potius. Cura ergo potiſſimum, vt [47] valeas. De tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratiſſimum. III Non. Nouembres. Vale.

II

23 ideo. 24 primo quoque tempore, 25 cum. 26 ſed ſi. 27 arbitraberis. 28 vrbe Achaiae. 29 vt conualeſcas. 30 vrbe Acarnaniae. 31 offendes. 32 ſed ſi. 33 firmiorem facere. 34 tempora nauigandi. 35 aptam. 36 curabis. 37 conſiderato. 38 turbent. 39 vtile erit. 40 obedieris. 41 vti tibi faciendum videbitur, ita fac. 42 te priſtinae valetudini reſtitutum. 43 cupiditas. 44 primo tempore. 45 quod amor hortatur. 46 eſt faciendum. 47 conualeſcas.

II [1] TVLLIVS TIRONI SVO S.

Non [2] queo ad te, nec [3] lubet, [4] scri [5] quo animo sim affectus: tantum sc et tibi et mihi maximae voluptati [6] fore, [7] firmum [8] quam primum videro. Tertio [9] abs te ad [10] Alyziam accesseramus. is l est [11] circa Leucadem stadia CXX. [12] Leu aut te ipsum, aut tuas [13] litteras a Mar putabam me accepturum. Quantum me gis, tantum fac, vt valeas, vel quantum te scis diligi. Nonis Nou., Alyzia.

1 Narratiuncula est officiosa. 2 possum. 3 p 4 ad te. 5 quasi 6 futurum. 7 valentem. 8 s 9 post discessum nostrum abs te. 10 locum Acarna 11 ab hac parte Leucadis. 12 cum essem Leucade quas Marioni dederas.

III [1] TVLLIVS ET CICERO ET PATER ET FILIVS TIRONI SVO S. D

Nos apud Alyziam, ex quo loco tibi l ras [2] ante dederamus, vnum diem c morati sumus, [3] quod [4] Quintus nos [5] secutus non erat. Is dies fuit Nonae Nou bres. [6] Inde ante lucem proficiscentes, [7] VIII Id. Nou. has litteras dedimus. Tu nos omnes amas, et praecipue me, [8] m strum tuum, [9] confirma te. Ego valde [10]

1 Narratoria est epistola et hortatoria. 2 ante quia. 4 frater meus. 5 sequendo non obtinuera Alyzia. 7 die octauo ante Idus. 8 quem prop magis, quam alios, amare debes. 9 corrobora incerto.

penſo animo exſpecto, primum te ſcilicet, deinde [11] Marionem cum tuis litteris. Omnes upimus, ego [12] in primis, quam primum te idere, ſed, mi Tiro, [13] valentem. quare nihil properaris. ſatis quotidie videro, ſi valeis. [15] Vtilitatibus tuis poſſum carere. te valere, tua cauſſa primum volo, [17] tum [18] mea, mi iro. Vale.

11 ſeruum meum. 12 praecipue. 13 firmum. 14 m. 15 vſibus. 16 propter bonum tuum. 17 deinde. 8 propter vſum meum.

III [1] TVLLIVS TIRONI SVO ET CICERO ET Q. PATER ET Q. F S. D

Varie ſum [2] affectus tuis litteris: valde priore pagina perturbatus, [3] paullum altera recreatus. Quare nunc [5] quidem non dubito, uin, [6] quoad [7] plane [8] valeas, te neque nauiationi, neque viae committas. ſatis te [9] mare videro, ſi plene confirmatum videro. De medico et tu bene exiſtimari ſcribis, et ego c audio. ſed plane curationes eius non probo. ius enim dandum tibi non fuit, cum [12] κακόστομαχος eſſes. ſed tamen et ad illum ſcripſi acrate et ad [13] Lyſonem. Ad Curium vero, [14] ſua-

1 Officioſa eſt epiſtola. 2 diſpoſitus. 3 modice. 4 fectus. 5 ſaltem. 6 vſque dum. 7 omnino. 8 ſaati ſis reſtitutus. 9 cito. 10 Aſclapone. 11 iurunta, vt docent medici, ſtomachum languidum reddunt. malo ſtomacho laborares. 13 amicum.

[14] ſuauiſſimum hominem et [15] ſummi offi
[16] ſummaeque humanitatis, multa ſcripſi: [17]
his etiam, vt, ſi tibi [18] videretur, te [19] ad
[20] transferret. Lyſo enim [21] noſter vereor
[22] negligentior ſit: primum, quia omnes [23] Gr
ci: deinde, quod, cum a me litteras accepi
mihi nullas remiſit. ſed eum tu laudas. Tu
tur, quid faciendum ſit, [24] iudicabis. Illud,
Tiro, te rogo, ſumtui ne parcas vlla in re, [25] qu
ad [26] valetudinem opus ſit. Scripſi ad Curi
quod dixiſſes, [27] daret. Medico ipſi puto
quid dandum eſſe, [28] quo ſit [29] ſtudioſior.
numerabilia tua ſunt in me officia, [30] domeſti
forenſia, vrbana, prouincialia, in re priuata,
publica, in ſtudiis, in litteris noſtris. [31] om
[32] viceris, ſi, vt ſpero, te validum videro.
puto te [33] belliſſime, [34] ſi recte erit,
quaeſtore Meſcinio [35] decurſurum. non in
manus eſt, teque, vt mihi viſus eſt, diligit.
cum [36] valetudini tuae diligentiſſime conſu
ris, [37] tum, mi Tiro, [38] conſulito nauigati
nulla in re iam te feſtinare volo. [39] nihil lab

14 dulciſſimum. 15 officiociſſimum. 16 huma
mum. 17 inter haec multa. 18 vtile. 19 ad do
ſuam. 20 transferri curaret. 21 amicus. 22 aliq
tulum negligens. 23 ſunt minus officioſi. 24 me
25 quaecunque res. 26 tuam. 27 tibi. 28 vt
diligentior in te curando. 30 domi. 31 officia
ſuperaueris. 33 pulcerrime. 34 ſi valebis. 35 c
nauigatione ad me venturum. 36 valetudinis tua
bueris rationem. 37 deinde. 38 curam habe na
tionis idoneae. 39 de nulla re ſollicitus ſum.

ſi vt ſaluus ſis. Sic [40] habeto, mi Tiro, ne-inem eſſe, qui me amet, quin idem te amet. cum [41] tua et mea maxime intereſt te valere, m [42] multis eſt curae. Adhuc, dum mihi nullo loco deeſſe vis, nunquam [44] te confir-are potuiſti. Nunc te nihil impedit: omnia pone: corpori [45] ſerui. quantam diligentiam [46] valetudinem tuam contuleris: tanti me eri a te iudicabo. Vale, mi Tiro, vale, vale, ſalue. [47] Lepta tibi ſalutem dicit et omnes. ale. VII Idus Nouembres, Leucade.

40 ſcito. 41 vtrique valde vtile eſt. 42 multi de aletudine tua ſolliciti ſunt. 43 nullam ſeruiendi occa-ionem vis praetermittere. 44 valetudini tuae inſer-ire. 45 indulge. 46 recuperandam. 47 praefectus fabrum.

V [1] M. T. C. ET CICERO F. ET Q. TIRONI HVMANISSIMO ET OPTIMO S. D

[2] Vide, quanta in te ſit ſuauitas. Duas horas [3] Thyrei fuimus. Xenomenes hoſpes tam te diligit, [4] quam ſi [5] vixerit tecum. [6] Is [7] omnia ſollicitus eſt, quae tibi [8] eſſent opus. factu-rum puto. Mihi placebat, ſi [9] firmior eſſes, vt te [10] Leucadem [11] deportares, vt ibi te [12] pla-

1 Narratoria eſt epiſtola et hortatoria. 2 animaduerte. 3 in oppido Acarnaniae. 4 ac ſi. 5 familiariter fuerit tecum conuerſatus. 6 Xenomenes. 7 omnia promiſit ſe eſſe facturum. 8 nempe in morbo tuo. 9 aliquantum conualuiſſes. 10 vrbem Acarnaniae. 11 curares te transferri. 12 operam dares priſtinam valetudinem recuperare.

ne confirmares. [13] Videbis, quid Curio, Lysoni, quid medico, placeat. Volebam Marionem remittere, quem, cum [14] meli le tibi esset, ad me mitteres: sed cogi [15] vna litteras Marionem afferre posse; me tem [16] crebras exspectare. [17] Poteris i et facies, si me diligis, vt [18] quotidie sit stus in portu. Multi erunt, quibus [19] litteras dare possis, qui ad me libenter p rant. Equidem [20] Patras [21] euntem nem [22] praetermittam. Ego [23] omnem spem tu ligenter curandi in Curio habeo. [24] nihil p illo fieri humanius, nihil nostri amantius. te totum [26] trade. Malo te [27] paullo [28] valentem, quam [29] statim [30] imbecil videre. Cura igitur nihil aliud, nisi vt tu v [31] caetera ego curabo. Etiam atque etiam Leucade proficiscens, VII Idus Nou.

13 rogabis. 14 tu firmior esses. 15 vnicam epistolam. 16 multas. 17 saepe mittere litteras vt tabellarius Acastus quotidie in portum ad nos 19 tuto. 20 oppidum Achaiae. 21 proficiscente sinam abire sine litteris meis. 23 omnis mea sp valetudo tua diligenter curetur, est in Curio si nemo potest esse humanior. 25 eius fidei. 26 27 serius. 28 sanum. 29 ab hoc tempore. 30 bilem. 31 alias res ego bene exequar.

VI [1] TVLLIVS ET CICERO Q TIRONI S. D

Tertiam ad te hanc epistolam scripsi eo die, magis [2] instituti mei tenendi c

1 Epistola est hortatoria. 2 moris mei seruand

uia [3] nactus eram, cui darem, quam [4] quo
berem, quid ſcriberem. Igitur [5] illa: quantum me diligis, tantum [6] adhibe in te diligentiae. ad tua innumerabilia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratiſſimum omnium. um [8] valetudinis rationem, vt ſpero, habueris, [9] habeto etiam nauigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me litteras dabis, vt ego euntem Patras [12] neminem praetermitto. ura, cura te, mi Tiro. [13] quum non [14] contigit, vt [15] ſimul nauigares, [16] nihil eſt, quod eſtines: nec [17] quidquam cures, niſi vt valeas. etiam atque vale. VII Idus Nou., [19] Actio eſperi.

3 tabellarium. 4 quod. 5 eadem, quae antea. 6 onfer. 7 vt in te tantum diligentiae adhibeas. 8 vaetudini conſulueris. 9 rationem. 10 proficiſcentibus. 11 proficiſcentem. 12 quin ei litteras dem. 13 quoiam. 14 non eſt tibi conceſſum. 15 vna mecum. 16 ulla eſt cauſſa. 17 vllam rem. 18 iterum atque iterum ale. 19 vrbe Epiri.

VII [1] TVLLIVS CICERO TIRONI SVO S. D

Septimum iam diem [2] Corcyrae [3] tenebamur: [4] Quintus autem pater et filius [5] Buthroti. Solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum: nec mirabamur, nihil [7] a te litterarum.

1 Hortatoria eſt epiſtola et narratoria. 2 Corcyra eſt inſula maris Ionii. 3 ego et filius detinebamur. 4 Quintus Cicero. 5 vrbe Epiri. 6 anxii. 7 eſſe miſſum.

rum. [8] Iis enim ventis [9] iſtinc nauigatur, qui ſi [10] eſſent, nos Corcyrae non [11] ſederemus. Cura igitur te, et confirma, et cum commode et per valetudinem, et [12] per anni tempus nauigare poteris, ad nos [13] amantiſſimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligat. Carus omnibns exſpectatusque venies. Cura vt valeas etiam atque etiam, Tiro noſter. Vale. xv Kal. Nouembres, Corcyrae.

8 iſtiusmodi. 9 ab illo loco nauigatio inſtituitur. 10 florent hoc tempore. 11 moraremur. 12 abeunte hieme. 13 qui te valde amamus.

VIII [1] Q. CICERO TIRONI S. D

Magnae nobis eſt ſollicitudini valetudo tua. Nam tametſi qui [2] veniunt, [3] ἀκίνδυνα χρονιώτερα δὲ, nuntiant : tamen in magna [4] conſolatione ingens ineſt [5] ſollicitudo, ſi diutius a nobis afuturus eſt is, cuius [6] vſum et ſuauitatem [7] deſiderando ſentimus. Attamen, quamquam videre te tota cogitatione cupio : tamen te [8] penitus rogo, ne te tam longae nauigationi, et viae per hiemem, niſi bene firmum committas : [9] neue nauiges, niſi explorate. Vix in ipſis [10] tectis et oppidis frigus [11] infirma vale-

1 Petitoria eſt epiſtola. 2 Patris. 3 periculi quidem expertia, ſed diuturniora. 4 quam capimus nuntiis. 5 quae nos angit. 6 conſuetudinem. 7 propter abſentiam. 8 omnino. 9 bene valentem, 10 validum. 10 domibus. 11 cum valetudo eſt infirma

aletudine vitatur: [12] nedum in mari et via ſit facile abeſſe ab iniuria [14] temporis. [15] ψύχος δὲ [16] λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, inquit [17] Euripides. [18] cui tu quantum credas, ſcio. ego certe ſingulos eius verſus ſingula [19] teſtimonia puto. Effice, ſi me diligis, vt valeas, et vt ad nos firmus ac valens [20] quam primum venias. Ama nos, et vale. [21] Q. F tibi ſalutem plurimam dicit.

12 ne dicam, quod. 13 non facile. 14 hiberni. 15 frigus vero tenui cuti inimiciſſimum. 16 alii vno verbo: λεπτόχρωτι, id eſt, homini tenera cute munito. 17 poëta Athenienſis. 18 Euripidi. 19 publica. 20 primo quoque tempore. 21 Quintus filius.

VIIII [1] M. TVLLIVS ET CICERO ET Q. TIRONI SVO S. D

Nos a te, vt ſcis, diſceſſimus a. d. IIII Non. Nouembres. [2] Leucadem venimus a. d. VIII Id. Nou.: a. d. VII [3] Actium. Ibi propter tempeſtatem a. d. VI Id. morati ſumus. inde a. d. V Id. Corcyram [4] belliſſime nauigauimus. Corcyrae fuimus vsque a. d. XVI Kal. Decembr., [5] tempeſtatibus retenti. A. d. XV Kal. in [6] portum Corcyraeorum ad Caſſiopen ſtadia CXX proceſſimus. ibi retenti ventis ſumus vsque a. d.

1 Nuntiatoria et hortatoria eſt epiſtola. 2 vrbem Acarnaniae. 3 oppidum Acarnaniae. 4 commodiſſime. 5 ventis aduerſis. 6 portum, quem Corcyraei habebant in Epiro ad oppidum Caſſiopen.

a. d. VIIII Kal. Interea, qui [7] cupide [8] profecti sunt, multi naufragia fecerunt. nos eo die [9] coenati [10] soluimus. Inde, [11] austro [12] lenissimo, caelo [13] sereno, nocte illa et die postero in Italiam ad [14] Hydruntem [15] ludibundi peruenimus: eodemque [16] vento postridie, id erat a. d. VII Kal. Decembr. hora quarta, [17] Brundisium venimus. eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introiit [18] Terentia, quae te [19] facit plurimi. A. d. V Kal. Decembr. seruus Cn. Plancii Brundisii tandem aliquando mihi a te [20] exspectatissimas litteras reddidit, datas Id. Nou., quae me [21] molestia valde [22] leuarunt: vtinam omnino liberassent. Sed tamen Asclapo medicus plane [23] confirmat, [24] propediem te [25] valentem fore. Nunc [26] quid ego te [27] horter, vt omnem diligentiam adhibeas ad conualescendum? Tuam prudentiam amorem erga me noui. scio, te [28] omnia facturum, vt nobiscum [29] quam primum sis: sed tamen ita velim, vt [30] ne quid propere. [31] Symphoniam Lysonis vitasses, ne in quartam hebdomada [32] incideres. Sed [33] quando [34] pudo

7 nimis cito propter cupiditatem. 8 discesserunt. 9 postquam coenam sumsimus. 10 retinacula nauium. 11 vento. 12 mitissimo. 13 lucido. 14 Calabriae oppidum. 15 ludentes. 16 austro. 17 Calabriae oppidum. 18 vxor Ciceronis. 19 aestimat. 20 diu exspectatas. 21 sollicitudine. 22 minuerunt molestiam. 23 asserit. 24 breuissimo tempore. 25 fortem. 26 propter quid. 27 adhorter. 28 quae facta oporteat. 29 valde cito. 30 nullo modo. 31 ad quam audiendam te Lyso inuitauit. 32 morbus tuus incurreret. 33 quoniam

[34] pudori tuo maluisti obsequi, quam [35] valetudini: [36] reliqua cura. Curio [37] misi, vt medico [38] honos haberetur, et tibi daret, quod opus esset: me, cui iussisset, [39] curaturum. Equum et mulum Brundisii [40] tibi reliqui. Romae vereor, ne [41] ex Kal. Ian. magni [42] tumultus [43] sint. nos agemus omnia [44] modice. Reliquum est, vt te hoc rogem et a te petam, ne [45] temere nauiges. solent nautae [46] festinare, [47] quaestus sui caussa. cautus sis, mi Tiro. mare magnum et difficile tibi [48] restat. Si poteris, [49] cum Mescinio: caute is solet nauigare: si minus, cum [50] honesto aliquo homine, cuius auctoritate [51] nauicularius moueatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumem [52] praestiteris: [53] omnia a te habebo. Etiam atque etiam, noster Tiro, vale. [54] Medico, Curio, Lysoni, de te scripsi [55] diligentissime. Vale, salue.

34 non audendo refragari petitioni Lysonis. 35 dubiae. 36 ne in grauiorem morbum incidas. 37 scripsi. 38 praemium pecuniarium daretur. 39 reddi tantum pecuniae, quantum mihi expensum tulisset. 40 ad vsum tuum. 41 nouis consulibus magistratum ineuntibus. 42 ciuiles. 43 Caesaris caussa. 44 sic, vt neminem offendamus. 45 inconsulte. 46 antequam bona sit tempestas. 47 lucri. 48 adhuc nauigandum. 49 nauiga. 50 in dignitate constituto. 51 gubernator nauis. 52 steteris. 53 quae desidero. 54 Asclaponi. 55 studiosissime.

X [1] M. T. C. TIRONI S. D

Ego [2] vero cupio te ad me venire: ſed [3] vi
timeo. Grauiſſime aegrotaſti: [4] inedi
purgationibus et vi ipſius morbi [5] conſum
es. Graues ſolent offenſiones eſſe ex [6] gr
bus morbis, ſi [7] qua culpa commiſſa eſt.
ad id biduum, quod fueris in via, [8] dum in
manum venis, accedent [9] continuo ad redi
dies quinque. ego in Formiano a. d. III
eſſe volo. ibi te vt [10] firmum offendam
Tiro, effice. [11] Litterulae meae, ſiue no
[12] tui deſiderio [13] oblanguerunt. [14] hac ta
epiſtola, quam Acaſtus attulit, [15] oculos
lum ſuſtulerunt. Pompeius erat apud me,
haec ſcribebam. hilare et libenter ei cup
audire [16] noſtra, dixi, ſine te omnia mea [17]
eſſe. Tu [18] Muſis noſtris para vt [19] o
[20] reddas. noſtra [21] ad diem dictam fient. D
enim te, fides [22] ἔτυμον quod haberet.
[23] plane, vt valeas: [24] nos ad ſummum. V
a. d. XIIII Kal.

1 Hortatoria et nuntiatoria eſt epiſtola. 2 vero in
cipio epiſtolae reſponſionem ſignificat. 3 onera via
abſtinentia a cibo. 5 exhauſtus. 6 poſt graues mo
7 quid erratum eſt. 8 donec. 9 ſtatim. 10 vale
inueniam. 11 mea ſtudia. 12 abſentis. 13 defecti
paſſa ſunt. 14 per hanc epiſtolam. 15 languore d
ſos. 16 ſcripta. 17 tacere litterae videntur, cum
ſcribimus. 18 ſtudiis noſtris. 19 ſolitas lucubratio
20 denuo praeſtes. 21 die dicta. 22 quam notatio
23 plene. 24 valemus.

XI [1] M. TVLLIVS ET CICERO TERENTIA TVLLIA Q. FR. ET Q. F. TIRONI S. D

Etſi [2] opportunitatem [3] operae tuae omnibus locis deſidero: tamen non [4] tam mea, [5] quam tua, cauſſa doleo, te [6] non valere. Sed [7] cum in [8] quartanam conuerſa [9] vis eſt morbi; ſic enim ſcribit Curius; ſpero te, [10] diligentia adhibita, etiam [11] firmiorem fore. [12] modo fac, id quod [13] humaaitatis tuae eſt, ne [14] quid aliud cures hoc tempore, niſi vt quam commodiſſime conualeſcas. Non ignoro, quantum ex [15] deſiderio [16] labores: ſed erunt omnia facilia, ſi [17] valebis. Feſtinare te nolo, ne [18] nauſeae moleſtiam ſuſcipias aeger, et periculoſe [19] hieme nauiges. Ego [20] ad vrbem acceſſi pridie Non. Ian. Obuiam mihi ſic eſt [21] proditum, vt nihil fieri potuerit [22] ornatius. Sed incidi in ipſam [23] flammam ciuilis [24] diſcordiae, vel potius belli: cui cum cuperem [25] mederi, et, vt arbitror, poſſem, cupiditates certorum hominum; nam ex vtraque parte

1 Epiſtola eſt hortatoria et nuntiatoria. 2 tempeſtivam commoditatem. 3 laboris. 4 tantopere. 5 quantopere. 6 aegrotare. 7 quoniam. 8 febrem. 9 violentia. 10 poſtquam diligentia erit habita. 11 valentiorem eſſe futurum. 12 ſolummodo. 13 pertinent ad humanitatem tuam. 14 aliquid. 15 mei. 16 aeger ſis. 17 ſanus eris. 18 ſtomachi ad vomitum concitationis. 19 tempore hiemali. 20 prope. 21 proceſſum. 22 ſplendidius. 23 apertiſſimum incendium. 24 inter Caeſarem et Pompeium. 25 remedium afferre.

ſunt, qui pugnare cupiant; impedimento mihi fuerunt omnino. Et ipſe Caeſar, amicus noſter, [26] minaces ad ſenatum et acerbas litteras miſerat: et erat adhuc [27] impudens, qui [28] exercitum et prouinciam inuito [29] ſenatu teneret: et Curio [30] meus illum incitabat. [31] Antonius quidem noſter et [32] Q. Caſſius nulla vi [33] expulſi, ad Caeſarem cum Curione profecti erant. Poſteaquam ſenatus conſulibus, praetoribus, tribunis pl., et nobis, qui proconſules ſumus, negotium dederat, [34] curaremus, ne [35] quid resp. [36] detrimenti [37] caperet: nunquam maiore in periculo ciuitas fuit; nunquam [38] improbi ciues habuerunt [39] paratiorem ducem. omnino ex hac quoque parte diligentiſſime [40] comparatur. Id fit auctoritate et ſtudio Pompeii noſtri, qui Caeſarem [41] ſero coepit timere. Nobis [42] inter has turbas ſenatus tamen [43] frequens [44] flagitauit triumphum, ſed [45] Lentulus conſul, [46] quo [47] maius ſuum beneficium faceret, ſimul atque [48] expediſſet, quae eſſent neceſſaria

26 vt omnes ab exercitibus diſcederent. 27 ſine pudore. 28 quae ſenatus populusque conceſſerant. 29 q. decreuerat, vt Caeſar, exercitu dimiſſo, prouinciam ante tempus ſucceſſori traderet. 30 amicus. 31 M. Antonius. 32 tribunus plebis. 33 ex vrbe. 34 operam daremus. 35 aliquid. 36 damni. 37 pateretur. 38 mali. 39 promtiorem. 40 exercitus. 41 tarde nimis. 42 quamuis. 43 frequenti numero coactus. 44 exegit a conſulibus. 45 cognomento Crus. 46 vt. 47 auctius. 48 abſoluiſſet.

de republica dixit ſe [49] relaturum. Nos agimus nihil [50] cupide, [51] eoque eſt noſtra pluris auctoritas. Italiae regiones [52] deſcriptae ſunt, quam quisque partem [53] tueretur. nos Capuam [54] ſumſimus. Haec te ſcire volui. tu etiam atque etiam cura, vt valeas: litterasque ad me mittas, quotiescunque habebis, cui [55] des. Etiam atque etiam vale. D. pridie Idus Ian.

49 conſulturum. 50 cum feruore. 51 propterea. 52 diuiſae. 53 defenderet. 54 tuendam. 55 committas transferendas.

XII [1] M. T. C. TIRONI SVO S. D

Quo in [2] diſcrimine verſetur ſalus mea, et [3] bonorum omnium, atque vniuerſae reipublicae, ex eo ſcire potes, quod domos noſtras et patriam ipſam vel [4] diripiendam, vel [5] inflammandam [6] reliquimus. In eum [7] locum res deducta eſt, vt, niſi [8] quis deus vel [9] caſus aliquis [10] ſubuenerit, ſalui eſſe [11] nequeamus. [12] Equidem, [13] vt veni [14] ad vrbem, non deſtiti omnia et ſentire et dicere et facere, quae ad [15] concordiam pertinerent: ſed mirus

1 Eſt lamentatoria et narratoria epiſtola. 2 periculo. 3 ciuium. 4 militibus. 5 igni abſumendam. 6 nam aduentante Caeſare omnes fugerunt. 7 ſtatum. 8 aliquis. 9 fortuitus euentus. 10 opem tulerit. 11 non poſſimus. 12 ego quidem. 13 poſtquam. 14 ex prouincia. 15 Caeſaris et Pompeii.

[16] inuaſerat furor non ſolum improbis, ſed etiam his, qui boni habentur, vt pugnare cuperent, [17] me clamante, nihil eſſe bello ciuili miſerius. Itaque cum Caeſar [18] amentia quadam [19] raperetur, et, oblitus [20] nominis atque [21] honorum ſuorum, [22] Ariminum, Piſaurum, Anconam, Arretium occupauiſſet, [23] vrbem reliquimus: [24] quam ſapienter, aut quam fortiter, nihil attinet [25] diſputare. quo quidem in caſu ſimus, [26] vides. Feruntur omnino [27] conditiones ab [28] illo, vt Pompeius [29] eat in [30] Hiſpaniam: [31] dilectus qui ſunt habiti, et [32] praeſidia noſtra dimittantur: ſe [33] vlteriorem Galliam [34] Domitio, [35] citeriorem Conſidio [36] Noniano; his enim [37] obtigerunt; traditurum: ad [38] conſulatus petitionem ſe venturum: neque ſe iam velle, abſentis ſe [39] rationem haberi ſui: ſe praeſentem [40] trinum nundinum petiturum. Accepimus [41] conditiones, ſed ita, vt remoueat [42] praeſidia ex iis locis, quae occupauit: vt ſine metu de his ipſis

16 inceſſerat. 17 dum ego clamabam. 18 perturbatione mentis. 19 praeceps ageretur. 20 bonae famae. 21 dignitatum. 22 Ariminum et Piſaurum Vmbriae ſunt oppida: Ancona Piceni, et Arretium Etruriae. 23 Romam. 24 quantum. 25 diſquirere. 26 intelligis. 27 ſc. pacis. 28 ſc. Caeſare. 29 proficiſcatur. 30 prouinciam ſuam. 31 milites, qui per dilectum ſunt conſcripti. 32 quae vrbibus impoſuimus contra Caeſarem. 33 Tranſalpinam. 34 L. Domitio Aenobarbo. 35 Ciſalpinam. 36 ex Nonia gente in Conſidiam adoptato. 37 hae prouinciae. 38 ſecundi. 39 curam. 40 trium nundinarum tempus, h. e. per dies ſeptendecim. 41 a Caeſare oblatas. 42 armatos milites.

ipsis conditionibus Romae senatus haberi possit. Id [43] ille si fecerit, spes est pacis, non honestae; leges enim [44] imponuntur; sed [45] quidvis est melius, quam [46] sic esse, vt sumus. [47] sin autem [48] ille [49] suis conditionibus stare voluerit: bellum [50] paratum est; [51] eiusmodi tamen, [52] quod ille sustinere non possit, praesertim [53] cum a suis conditionibus ipse fugerit; tantummodo vt [54] eum intercludamus, ne ad vrbem possit accedere: quod sperabamus fieri posse. [55] Dilectus enim magnos habebamus, putabamusque, illum metuere, si ad [56] vrbem ire coepisset, ne Gallias amitteret: quas ambas habet [57] inimicissimas, praeter [58] Transpadanos: ex Hispaniaque sex legiones et magna [59] auxilia, Afranio et Petreio ducibus, habet a tergo. Videtur, si [60] insaniet, posse opprimi, modo [61] vt vrbe salua. [62] Maximam autem plagam accepit, quod is, qui summam auctoritatem in illius exercitu habebat, T. Labienus, socius [63] sceleris esse noluit: [64] reliquit illum, et nobiscum est: multique idem facturi esse dicuntur. Ego adhuc [65] orae maritimae praesum a [66] Formiis. nullum maius negotium suscipere

43 Caesar. 44 feruntur. 45 quaelibet conditio est melior. 46 vagi. 47 sed si. 48 Caesar. 49 suas conditiones praestare. 50 in promtu. 51 tantum. 52 quantum. 53 postquam ipse deseruerit conditiones suas. 54 facultatem ei praeripiamus. 55 multos milites conscribebamus. 56 Romam. 57 infensissimas. 58 qui trans Padum habitant. 59 sociorum. 60 temere omnia audebit. 61 id fiat. 62 maximum damnum. 63 facinoris improbi. 64 sed. 65 regioni ad mare iacenti. 66 oppido Auruncorum.

ſuſcipere volui: [67] quo plus apud illum meae litteris [68] cohortationesque ad pacem valeant. [69] Sin autem erit bellum: video me caſtris et [70] certis legionibus praeſuturum. habeo etiam illam [71] moleſtiam, quod Dolabella [72] noſter apud Caeſarem eſt. Haec tibi nota eſſe volui, quae caue ne te perturbent, et impediant valetudinem tuam. Ego A. Varroni, quem [73] cum amantiſſimum mei cognoui, [74] tum etiam [75] valde tui ſtudioſum, diligentiſſime te commendaui: vt et valetudinis tuae [76] rationem haberet, et nauigationis, et totum te ſuſciperet ac [77] tueretur. quem omnia facturum confido. [78] recepit enim, et mecum locutus eſt [79] ſuauiſſime. Tu [80] cum eo tempore mecum eſſe non potuiſti, quo ego maxime [81] operam et fidelitatem [82] deſideraui tuam: caue feſtines, aut committas, vt aut aeger aut hieme nauiges. nunquam ego [83] ſero te veniſſe putabo, ſi [84] ſaluus veneris. Adhuc neminem videram, qui te poſtea vidiſſet, quam M. Voluſius, [85] a quo tuas litteras accepi: quod non mirabar. neque enim meas puto ad te litteras [86] tanta hieme perferri. Sed [87] da operam, vt valeas: et ſi valebis, cum [88] recte nauigari poterit, [89] tum nauiges. Cicero [90] meus in Formiano

67 vt. 68 adhortationes. 69 ſed ſi. 70 quibusdam. 71 aegritudinem. 72 gener. 73 partim. 74 partim. 75 optime tibi volentem. 76 curam. 77 defenderet. 78 in ſe. 79 iucundiſſime. 80 quoniam. 81 laborem. 82 expertii. 83 tarde. 84 ſpes. 85 per quem. 86 tam incommoda. 87 cura. 88 ſine periculo. 89 tunc. 90 filius.

Formiano erat; [91] Terentia, et Tullia, Romae. Cura, vt valeas. IIII Kal. Febr., [92] Capua.

91 vxor et filia. 92 Capua oppidum Campaniae est.

XIII [1] M. T. C. TIRONI S. D

Omnia a te data mihi putabo, si te [2] valentem videro. Summa [3] cura exspectabam aduentum [4] Menandri, quem ad te miseram. Cura, si me diligis, vt valeas: et, [5] cum [6] te bene confirmaris, ad nos venias. Vale. IIII Id. Apriles.

1 Hortatoria est epistola. 2 sanum. 3 sollicitudinis. 4 serui. 5 postquam. 6 valetudinem tuam satis firmam feceris.

XIIII [1] M. T. C. TIRONI S. D

[2] Andricus [3] postridie ad me venit, quam exspectaram. itaque habui noctem plenam timoris ac miseriae. [4] Tuis litteris [5] nihilo sum factus certior, quomodo te haberes: sed tamen sum [6] recreatus. Ego omni delectatione litterisque omnibus [7] careo: quas ante, quam te videro, attingere non possum. Medico [8] mercedis, quantum poscet, [9] promitti iubeto. id

1 Nuntiatoria et hortatoria est epistola. 2 seruus. 3 die posteriore. 4 per tuas litteras. 5 nullo modo. 6 refectus. 7 priuatus sum. 8 tantum. 9 ab amicis nostris.

id scripsi ad Vmmium. Audio te [10] animo angi, et medicum dicere, ex eo te [11] laborare. Si me diligis, excita ex [12] somno [13] tuas litteras, [14] humanitatemque, propter quam mihi es carissimus. nunc opus est te [15] animo valere, vt corpore [16] possis. Id cum tua, tum mea, caussa [17] facias, a te peto. [18] Acastum retine, [19] quo commodius tibi [20] ministretur. Conserua te mihi. dies [21] promissorum adest: quem etiam [22] repraesentabo, si adueneris. Etiam atque etiam vale. IIII Idus hora VI.

10 vehementer dolere. 11 aegrotare. 12 torpore. 13 tua studia. 14 et eruditionem. 15 mente. 16 valere. 17 vt. 18 seruum. 19 vt. 20 ministerium fiat. 21 promissae manumissionis. 22 non exspectans diem dictam.

XV [1] M. T. C. TIRONI S. D

[2] Aegypta ad me venit [3] pridie Idus Apriles. Is etsi mihi nuntiauit, te [4] plane febri [5] carere, et [6] belle habere: tamen quod [7] negauit, te potuisse ad me scribere, [8] curam mihi attulit: et [9] eo [10] magis, quod [11] Hermia, quem eodem die venire oportuerat, non venerat. [12] Incredibili sum sollicitudine de tua vale-

1 Epistola est nuntiatoria et hortatoria. 2 seruus. 3 die praecedente Idus Apriles. 4 omnino. 5 liberum esse. 6 bene. 7 dixit, te non potuisse. 8 sollicitudinem. 9 tanto. 10 attulit curam. 11 seruus Ciceronis. 12 in.

valetudine: [13] qua si me liberaris, ego [14] te omni cura liberabo. Plura scriberem, si iam putarem, libenter te legere posse. Ingenium tuum, quod ego maximi [15] facio, [16] confer ad te mihi tibique conseruandum. Cura te etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta iam epistola, Hermia venit. accepi tuam epistolam [17] vacillantibus litterulis: nec [18] mirum, [19] tam graui morbo. Ego ad te [20] Aegyptam misi; [21] quod [22] nec inhumanus est, et te visus est mihi diligere; vt is tecum esset: et cum eo [23] cocum, quo vtere. Iterum vale.

13 sollicitudine. 14 manumittam te. 15 existimo. 16 applica. 17 vacillante manu scriptis. 18 litterulas esse vacillantes. 19 post tam grauem morbum. 20 seruum. 21 quia. 22 et non. 23 misi.

XVI [1] Q. CICERO M. CICERONI FRATRI S. D

[2] De Tirone, [3] mi Marce, [4] ita te, meumque Ciceronem, et meam Tulliolam, [5] tuumque filium, [6] videam, vt mihi gratissimum fecisti, cum [7] eum indignum [8] illa [9] fortuna, ac nobis [10] amicum, quam seruum, esse maluisti. Mihi crede, tuis et illius litteris perlectis, [11] exsilui gaudio: et tibi et ago gratias et gratulor. Si enim mihi [12] Statii fidelitas est tantae voluptati: quanti

1 Epistola est gratulatoria et laudatoria. 2 quod ad Tironem attinet. 3 fratre. 4 dii faciant, vt. 5 M. Ciceronem. 6 incolumes. 7 Tironem. 8 seruili. 9 conditione. 10 manumissus incipit esse in amicorum numero. 11 exultaui prae gaudio. 12 liberti mei.

quanti esse in [13] isto haec eadem [14] bona d[…] bent, additis [15] litteris, [16] sermonibus, [17] h[…] manitate, quae sunt his ipsis [18] commodis [19] p[…] tiora? Amo te [20] omnibus equidem maxim[…] de caussis, verum etiam [21] propter hanc, [22] […] quod mihi [23] sic, vt debuisti, nuntiasti. T[…] totum in litteris vidi. [24] Sabini [25] pueris promisi omnia, et faciam. Vale.

13 Tironi. 14 fidelitatis. 15 studiis. 16 colloqu[…] 17 eruditione. 18 fidelitatis. 19 magis eligenda. […] propter omnes maximas caussas. 21 quod Tironem […] numiseris. 22 etiam hoc nomine. 23 verbis laeti[…] significantibus. 24 cognomen est familiae Rom[…] 25 seruis.

XVII [1] M. T. C. TIRONI S. D

[2] Video, quid [3] agas. [4] tuas quoque epist[…] vis [5] referri in [6] volumina. Sed he[…] tu, qui [7] *κανὼν* esse meorum scriptorum so[…] vnde illud tam [8] *ἄκυρον*, *valetudini fideliter seruiendo?* vnde in istum locum [9] *fideliter* […] nit, cui [10] verbo [11] domicilium est propr[…] [12] in officio, [13] migrationes in alienum mu[…] Nam et doctrina, et domus, et ager et[…] fidelis dici potest: vt sit, quomodo T[…] phrasto placet, [14] verecunda [15] transl[…]

1 Est reprehensoria et narratoria epistola. 2 int[…] 3 praetendas. 4 a te scriptas. 5 a me. 6 mearum […] stolarum. 7 regula. 8 improprium. 9 istud Aduer[…] 10 parti orationis. 11 significatio propria. 12 vt […] dicatur officio fideliter functus. 13 translationes in […] significationem. 14 non impudens. 15 in aliam s[…] cationem.

Sed haec [16] coram. [17] Demetrius venit ad me. quo quidem comitatu [18] ἀφωμίλησα: satis scis. Tu eum videlicet non potuisti videre. cras aderit. videbis igitur. Nam ego [19] hinc [20] perendie mane cogito. Valetudo tua me valde [21] sollicitat: sed [22] inserui, et fac [23] omnia. tum te mecum esse, tum mihi [24] cumulatissime satisfacere, putabo. Cuspio quod operam dedisti, mihi gratum est. [25] valde enim eius caussa volo. Vale.

16 quando coram erimus. 17 libertus. 18 mea colloquio segregaui. 19 proficisci. 20 post peractum crastinum diem. 21 angit. 22 ei. 23 quae prodesse possunt. 24 abundantissime. 25 ei maxime faueo.

XVIII [1] M. T. C. TIRONI S. D

Quid [2] igitur? non sic [3] oportet? equidem censeo [4] sic, addendum etiam, [5] suo. Sed, si placet, [6] inuidia vitetur: quam quidem ego saepe [7] contemsi. Tibi [8] διαφόρησιν gaudeo profuisse. Si vero etiam [9] Tusculanum, dii boni! quanto mihi [10] illud erit amabilius! Sed, si me amas; quod quidem aut facis aut [11] perbelle simulas: quod tamen [12] in modum

1 Epistola est hortatoria. 2 erit. 3 inscribere litteras familiares ad te. 4 inscribi oportere. 5 vt inscribam, *Tironi suo*. 6 offensa aliorum familiarium. 7 vilipendi. 8 euaporationem. 9 profuerit. 10 te ex Tusculano nostro conualescere. 11 pulcerrime. 12 satis.

modum procedit: ſed [13] vt eſt, [14] indulge va-letudini tuae: cui quidem tu adhuc, dum mi-hi [15] deſeruis, ſeruiſti non ſatis. [16] ea quid [17] poſtulet, non ignoras: [18] πέψιν, ἀκοπίαν, πε-ρίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας. Fac [19] bellus reuertare. non modo te, ſed etiam Tuſculanum [20] noſtrum, plus amem. Parhe-drum excita, vt [21] hortum ipſe conducat. ſi [22] olitorem ipſum [23] commouebis. Helic [24] nequiſſimus [25] H S cIↃ dabat, nullo [26] apri-co horto, nullo [27] emiſſario, nulla [28] maceri nulla [29] caſa. Iſte nos tanta [30] impenſa de-deat? [31] calface hominem, vt [32] ego Moth-nem. itaque [33] abutor [34] coronis. De [35] Cr-bra quid agatur, etſi nunc quidem etiam mimium eſt aquae, tamen velim ſcire. Hor-logium mittam et libros, ſi erit [36] ſudu Sed tu nullosne tecum [37] libellos? an [38] pa-gis aliquid [39] Sophocleum? fac [40] op [41] app

13 quomodocunque. 14 vsque ad indulgentiam ſerui. 15 operam das. 16 valetudo. 17 exigat. concoctionem, vitationem immodicarum defatiga-num, deambulationem moderatam, oblectationem, fa-litatem alui. 19 recuperata valetudine belle te hab 20 in quo conualueris. 21 in agro Tuſculano. 22 licum. 23 moleſtia afficies. 24 qui rem familiar temere diſſipat. 25 ſeſtertium mille. 26 ſoli tepido poſito. 27 canali. 28 pariete ex ſilicibus, calce et c-mentis compacto. 29 tugurio. 30 in villam col 31 commoue. 32 calefeci. 33 quia eum a te cal volo. 34 mihi ab olitore donatis. 35 aqua agri Tu-lani. 36 ſerenum tempus. 37 apportaſti. 38 ſc 39 ſimile verſibus Sophocleis. 40 fructus laboris

[41] appareat. A. Ligurius, Caesaris familiaris, mortuus est, bonus homo et nobis amicus. Te quando [42] exspectemus, fac vt sciam. Cura te diligenter. Vale.

41 videatur a me. 42 Romae.

XVIIII [1] M. T. C. TIRONI S. D

Exspecto tuas litteras de multis rebus: te ipsum multo magis. Demetrium [2] redde nostrum, et aliud, si [3] quid potes, boni. De [4] Aufidiano nomine nihil te hortor. scio tibi curae esse. sed [5] confice. Et, si [6] ob eam rem moraris, accipio [7] caussam: si te id non [8] tenet, [9] aduola. Litteras tuas [10] valde exspecto. Vale.

1 Epistola est hortatoria. 2 fac, vt sit noster. 3 aliquid. 4 Aufidii debito. 5 vt exigas, quod debet. 6 vt Aufidii negotium conficias. 7 excusationem. 8 remoratur. 9 cito ad nos propera venire. 10 auide.

XX [1] M. T. C. TIRONI S. D

Sollicitat, [3] ita viuam! me tua, mi Tiro, valetudo: sed confido, si diligentiam, quam instituisti, adhibueris, cito te [5] firmum [6] fore. Libros [7] compone, indicem [8] cum Metrodoro lubebit,

1 Hortatoria est epistola. 2 anxium reddit. 3 ita fuere mihi contingat. 4 coepisti. 5 valentem. 6 futurum esse. 7 dispone. 8 quando.

lubebit, [9] cum eius [10] arbitratu viuendum e [11] cum olitore, [12] vt videtur. Tu potes K lendis [13] spectare [14] gladiatores, postridie [15] dire: et ita censeo. Verum, [16] vt videbit Cura te, si me amas, diligenter. Vale.

9 quoniam. 10 iudicio. 11 transige. 12 p libet. 13 in vrbe. 14 ludos gladiatorios. 15 in a 16 facito.

XXI [1] CICERO F. TIRONI SVO DVLC S. D

Cum [2] vehementer [3] tabellarios exsp rem quotidie: [4] aliquando venerunt, diem xxxx et vi, quam a vobis discesserant; rum mihi fuit aduentus [5] adoptatissimus. N cum maximam [6] cepissem laetitiam ex [7] hu nissimi et clarissimi [8] patris epistola: [9] tum [10] iucundissimae tuae litterae cumulum mihi dii attulerunt. Itaque me iam non poenite [11] intercapedinem scribendi fecisse: sed p [12] laetabar. [13] fructum enim magnum hum tatis tuae capiebam ex [14] silentio mearum terarum. [15] Vehementer igitur gaudeo, meam sine dubitatione [16] accepisse exc tionem. Gratos tibi optatosque esse,

1 Epistola est miscella. 2 auidissime. 3 litter latores. 4 tandem. 5 exoptatissimus. 6 accep 7 indulgentissimi, 8 mei. 9 propterea multo m 10 suauissime. 11 intermissionem. 12 me fecisse vtilitatem magnam. 14 intermissione. 15 maximo 16 approbasse.

[17] de me rumores afferuntur, non dubito, mi [18] dulcissime Tiro: [19] praestabo et [20] enitar, vt [21] in dies magis magisque haec nascens de me [22] duplicetur [23] opinio. Quare, quod polliceris, te [24] buccinatorem [25] fore [26] existimationis meae, firmo id constantique animo [27] facias licet. [28] Tantum enim mihi dolorem cruciatumque attulerunt [29] errata aetatis [30] meae, vt non solum animus a factis, sed aures [31] quoque a [32] commemoratione, [33] abhorreant. Cuius te sollicitudinis et doloris participem fuisse, notum exploratumque est mihi. nec id [34] mirum. nam cum omnia [35] mea caussa velles mihi [36] successa, tum etiam [37] tua. socium enim te meorum commodorum semper esse volui. [38] Quod igitur [39] tum [40] ex me [41] doluisti, nunc, vt [42] duplicetur tuum [43] ex me gaudium, [44] praestabo. [45] Cratippo me scito, non vt discipulum, sed vt filium, esse [46] coniunctissimum. nam cum audio illum libenter, tum etiam eius propriam seui-

17 de moribus meis emendatis. 18 suauissime. 19 efficiam. 20 omnem dabo operam. 21 quotidie. 22 geminetur. 23 bona fama. 24 praeconem. 25 futurum esse. 26 famae. 27 vt. 28 tam magnum. 29 peccata. 30 transactae. 31 etiam. 32 narratione. 33 alienissimae sint. 34 est. 35 propter bonum meum. 36 esse, pro *successisse*. 37 propter vtilitatem tuam. 38 quia. 39 tunc. 40 propter me. 41 dolorem concepisti. 42 altero tanto maius sit. 43 propter me. 44 efficiam 45 philosophorum illius aetatis principi. 46 familiarissimum.

ſeruitutem vehementer amplector. Sum to-
tos dies cum eo, noctiſque ſaepenumero par-
tem. [47] exoro enim, vt mecum quam ſaepiſ-
ſime coenet. [48] Hac introducta conſuetudine,
ſaepe inſcientibus nobis, et coenantibus, [49]
obrepit, [50] ſublataque ſeueritate philoſophiae,
humaniſſime nobiſcum [51] iocatur. Quare da
operam, vt hunc talem, tam [52] iucundum, tam
[53] excellentem virum videas quam primum
Nam quid ego de Bruttio dicam? quem nullo
tempore a me patior diſcedere: cuius cum
[54] frugi [55] ſeueraque eſt vita, tum etiam iucun-
diſſima [56] conuictio. non eſt enim [57] ſeiunctu
iocus a [58] philologia, et quotidiana [59] συζητήσ
[60] Huic ego [61] locum in [62] proximo condux
et, vt poſſum, ex meis [63] anguſtiis illius ſuſten
to [64] tenuitatem. Praeterea [65] declamitar
[66] Graece apud Caſſium [67] inſtitui: [68] Latin
autem apud Bruttium exerceri volo. [69] Vto
familiaribus et quotidianis conuictoribus, quo
ſecum [70] Mitylenis Cratippus adduxit, homi
nibus et doctis et [71] illi probatiſſimis. [72] Mul
tum etiam mecum eſt Epicrates, [73] princep
Athe

47 precibus impetro. 48 poſtquam haec conſuetudo i
troducta eſt. 49 clanculum interuenit. 50 ſepoſita.
confabulatur. 52 in familiari conuictu. 53 in philoſoph
54 temperans. 55 rigida. 56 coniunctio. 57 ſeparat
58 diſputatione de litteris. 59 mutua quaeſtione. 60 Br
tio. 61 aedem. 62 vicinia. 63 modicis meis facult
bus. 64 paupertatem. 65 orationem recitare. 66
lingua Graeca. 67 incepi. 68 in lingua Latina. 69
beo. 70 ex vrbe inſulae Lesbi, patria Cratippi 71 qu
ille maxime probauit. 72 ſaepe. 73 inter Athenien
primarius.

Atheniensium, et Leonides, et [74] horum caeteri similes. [75] τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς τάδε. De [76] Gorgia autem qaod mihi scribis, erat quidem ille in [77] quotidiana declamatione [78] vtilis: sed omnia postposui, [79] dummodo praeceptis patris [80] parerem. [81] Διαῤῥήδην enim scripserat, vt eum dimitterem [82] statim. [83] tergiversari nolui, ne mea nimia [84] σπουδὴ suspicionem ei aliquam [85] importaret. Deinde illud etiam mihi [86] succurrebat, graue esse, me de iudicio patris [87] iudicare. Tuum tamen studium et consilium gratum acceptumque est mihi. Excusationem angustiarum tui [88] temporis [89] accipio. scio enim, [90] quam soleas esse occupatus. Emisse te [91] praedium, vehementer gaudeo: feliciterque tibi [92] rem istam euenire cupio. [93] Hoc loco me tibi gratulari, [94] noli mirari. eodem enim fere loco tu quoque, emisse te, fecisti me certiorem. habes, [95] deponendae vbi sunt vrbanitates. [96] rusticus Romanus factus es. Quomodo ego mihi nunc ante oculos tuum iucundissimum conspectum propono? [97] videor enim videre emen-

 tem

74 vici apprime nobiles. 75 quae igitur ad nos pertinent, haec sunt. 76 nobili rhetore. 77 quotidianis declamationibus. 78 quia optimus est rhetor. 79 vt solummodo. 80 obtemperarem. 81 aperte. 82 quia dicebatur adolescentes pellicere ad voluptates. 83 moras nectere. 84 diligentia. 85 iuiiceret. 86 in mentem veniebat. 87 iudicium ferre. 88 ad scribendum. 89 probo, 90 quantum. 91 possessionem in agro. 92 emtionem praedii. 93 hac parte epistolae meae. 94 cum gratulationes primas fere epistolae partes occupare soleant. 95 deponendi sunt mores vrbani. 96 honestum nomen est plebeii ordinis. 97 modus transferendi coniecturam ad oculos.

tem te [98] ruſtica res, cum [99] villico loquentem, in [100] lacinia [1] ſeruantem ex menſa ſecunda [2] ſemina. Sed, quod ad rem pertinet, me [3] tum tibi defuiſſe, [4] aeque, ac tu, doleo. Sed noli dubitare, mi Tiro, quin te ſubleuaturus ſim, ſi modo fortuna [5] me: praeſertim cum ſciam, [6] communem nobis emtum eſſe iſtum fundum. De [7] mandatis quod tibi curae fuit, eſt mihi gratum: ſed peto a te, vt quam celerrime mihi [8] librarius mittatur, maxime quidem Graecus. Multum enim mihi eripitur [9] operae in exſcribendis [10] hypomnematis. Tu velim in primis [11] cures, vt valeas, vt vna [12] συμφιλολογ... poſſimus. Antherum tibi commendo. Vale.

98 inſtrumenta ruſtica. 99 villae cuſtode. 100 ſinu veſtis tuae. 1 more ruſticorum. 2 pomorum. 3 tu... 4 non minus. 5 ſubleuarit. 6 vt tecum in eo diuerte... remus. 7 meis obeundis. 8 ſcriptor librorum. 9 tem... poris. 10 commentariis. 11 vt. 12 de litteris inter ... diſputare.

XXII [1] TVLLIVS TIRONI SV...
S. D

[2] Spero ex tuis litteris, [3] tibi melius eſſe: cu... pio quidem [4] certe. Cui [5] quidem ... omni [6] ratione cura, vt inſeruias, et caue [7] ... ſpiceris, contra voluntatem meam te face... quod non ſis mecum. mecum es, ſi [8] te cur... Quare malo te valetudini tuae ſeruire, qu... meis [9] oculis et auribus. Etſi enim et au...

1 Epiſtola eſt nuntiatoria et narratoria. 2 ſpem ca... 3 te melius habere. 4 haud dubie. 5 vt melius. 6 m... 7 ne ſibi ſit. 8 tuam valetudinem. 9 facere, q... oculis placeant.

te et video libenter: tamen hoc multo [10] erit, si valebis, iucundius. Ego hic [11] cesso, quia ipse nihil scribo: lego autem libentissime. Tu istic, si quid [12] librarii [13] mea manu non intelligent, [14] monstrabis. Vna omnino interpositio [15] difficilior est, quam ne ipse quidem [16] facile legere soleo, de [17] quadrimo Catone. De [18] triclinio cura, vt facias. [19] Tertia aderit, modo ne Publius [20] rogatus sit. Demetrius [21] iste numquam omnino [22] Phalereus fuit, sed nunc plane [23] Bilienus est. Itaque te do [24] vicarium. tu eum obseruabis. [25] Etsi: verumtamen de illis: nosti [26] caetera. Sed tamen, si [27] quem cum eo sermonem habueris; scribas ad me, vt mihi [28] nascatur epistolae [29] argumentm, et vt tuas [30] quam longissimas litteras legam. Cura, mi Tiro, vt valeas. [31] hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

10 mihi. 11 quiesco a laboribus. 12 librorum descriptores. 13 scriptum. 14 docebis. 15 aliquantum difficilis. 16 quia forte minutulis litteris scripta erat. 17 quatuor annos nato. 18 parando. 19 mulier post duas sorores nata. 20 vt ad coenam veniant. 21 cuius meministi. 22 elegans et Demetrio Phalereo similis. 23 Bilieno, homini improbo, perquam similis. 24 vt vicariam mihi in eo obseruando praestes operam. 25 aposiopesis, quo Demetrii concisum sermonem repraesentat. 26 quae ille solet dicere. 27 collocutus fueris cum eo. 28 suppeditetur. 29 materia. 30 valde longas. 31 quam hoc, sc. vt valeas.

XXIII [1] TVLLIVS TIRONI SVO S. D

Tu vero confice [2] professionem, si potes. etsi haec [3] pecunia ex eo genere est, vt [4] pro-

1 Epistola est hortatoria et nuntiatoria. 2 publicam declarationem. 3 quae nobis debetur.

[4] professione non egeat. [5] Verumtamen Balbus ad me scripsit, tanta se [6] epiphora oppressum, vt [7] loqui non possit, Antonius de [8] lege quid egerit. [9] liceat [10] modo [11] rusticari. Ad Bithynicum scripsi. De Seruilio tu [12] videris, qui senectutem non [13] contemnis. etsi [14] Atticus [15] noster, quia quondam me [16] commoueri [17] Πανικοῖς intellexit, [18] idem semper putat, nec videt, quibus [19] praesidiis philosophiae [20] septus sim. Et [21] hercle, [22] quod timidus ipse est, [23] θορυβοποιεῖ. Ego tamen Antonii [24] inueteratam sine vlla [25] offensione amicitiam [26] retinere [27] sane volo: scribamque ad eum: sed non ante, quam te videro. Nec tamen te auoco a [28] syngrapha. [29] γόνυ κνήμης. Cras exspecto Lepram. etenim ad cuius [30] rutam [31] pulegio mihi tui sermonis vtendum est. Vale.

4 quia, cum nondum sit apud nos, profiteri eam non debemus. 5 confice. 6 oculorum morbo. 7 explicare. 8 quam post Caesaris mortem fixerat. 9 permittatur. 10 tantummodo. 11 ruri agere. 12 cures. 13 vt ego iam contemno. 14 Pomponius. 15 amicus. 16 perturbari. 17 Panicis. 18 me commoueri eodem modo terroribus. 19 munimentis. 20 munitus. 21 profecto. 22 quia. 23 tumultum excitat. 24 vetustate roboratam. 25 simultate. 26 seruare. 27 certe. 28 quo minus pecuniam, per syngrapham debitam, exigas. 29 intell. ἔγγιον, propius. 30 amarum, vt ruta, sermonem. 31 suauitate tui sermonis.

XXIIII [1] TVLLIVS TIRONI S. D.

Etsi mane [2] Harpalum miseram: tamen, cum haberem, cui [3] recte darem [4] litteras, etsi nou...

1 Epistola est familiaris. 2 seruum nostrum. 3 tuto. 4 ad te.

noui nihil erat, iisdem de rebus volui ad te saepius scribere: non [5] quin considerem diligentiae tuae, sed [6] rei me magnitudo mouebat. Mihi prora et puppis, vt Graecorum prouerbium est, fuit a me tui [7] dimittendi, vt [8] rationes nostras [9] explicares. [10] Ofillio et Aurelio [11] vtique [12] satisfiat. A [13] Flamma, si non potes [14] omne, partem aliquam velim extorqueas: in primisque, vt expedita sit [15] pensio Kal. Ian. De [16] attributione [17] conficies: de [18] repraesentatione [19] videbis. De domesticis rebus [20] hactenus. De publicis omnia [21] mihi certa, quid [22] Octauius, quid Antonius: quae hominum [23] opinio: quid futurum putes. Ego [24] vix teneor, quin [25] accurram. Sed st! litteras tuas exspecto: et scito, Balbum [26] tum fuisse [27] Aquini, cum tibi est dictum, et postridie Hirtium. Puto vtrumque ad [28] aquas. Sed quod egerint: Dolabellae procuratores, fac, vt [29] admoneantur. [30] Appellabis etiam [31] Papiam. Vale.

5 quod non. 6 rationes meae. 7 ablegandi. 8 accepti et expensi. 9 expeditas redderes. 10 creditoribus. 11 omnino. 12 soluatur debitum. 13 Flaminio Flamma debitore. 14 debitum. 15 solutio debiti. 16 assignatione pecuniae. 17 absolues. 18 pecunia ante diem soluenda. 19 considerabis. 20 scripsi. 21 perscribe. 22 agat. 23 sit. 24 difficulter. 25 Romam. 26 tunc. 27 in oppido Galliae Cispadanae. 28 Baianas venturum. 29 quod ad pecuniam attinet. 30 verbum est eorum, qui pecunias a debitoribus petunt, 31 mulierem Papiae gentis.

XXV [1] CICERO F. TIRONI SVO S. D

[2] Etsi iusta et [3] idonea vsus es excusatio[ne] [4] intermissionis litterarum tuarum: ta-men, id ne saepius facias, rogo. Nam etsi d[e] rep. [5] rumoribus et nuntiis certior fio, et d[e] sua in me [6] voluntate semper ad me perscri[bit] [7] pater: tamen de quauis [8] minima re scrip[ta] a te ad me epistola, semper fuit gratissi[ma]. Quare cum in primis tuas desiderem litter[as], noli [9] committere, vt excusatione potius [10] e[x]pleas officium scribendi, quam assiduitate [11] li[t]terarum. Vale.

1 Epistola est hortatoria. 2 quanquam. 3 apta. 4 quod litteras ad me dare intermiseris. 5 per sermo[nes] incerto auctore. 6 beniuolentia. 7 M. Tullius Cic[ero]. 8 leuissima. 9 petere. 10 perficias. 11 in scriben[do].

XXVI [1] Q. CICERO TIRONI SV[O] S. D

[2] Verberaui te [3] cogitationis tacito [4] dunta[xat] [5] conuicio, quod [6] fasciculus alter [ad] me iam sine tuis litteris perlatus est. N[on] potes effugere huius [7] culpae poenam [8] te p[a]trono. [9] Marcus est [10] adhibendus: isque di[u] multis [11] lucubrationibus [12] commentata o[ra]tione, vide [13] vt probare possit, te non pecca[sse].

Pl[...]

1 Petitoria est epistola. 2 accusaui. 3 meae. 4 solum-modo. 5 exprobratione. 6 litterarum. 7 negligen[tiae]. 8 si tu tuam caussam velis agere. 9 M. Cicero frater. 10 defensionem tantae culpae. 11 vigiliis in studia insum[ptis]. 12 elaborata. 13 quomodo.

Plane te rogo, ſicut olim matrem noſtram facere memini, quae [14] lagenas etiam [15] inanes [16] obſignabat, ne dicerentur inanes aliquae fuiſſe, quae [17] furtim eſſent [18] exſiccatae: ſic tu, etiam ſi, quod ſcribas, non habebis, ſcribito [19] tamen, ne [20] furtum [21] ceſſationis quaeſiviſſe videaris. Valde enim mihi ſemper et vera et dulcia tuis epiſtolis nuntiantur. Ama nos, et vale.

14 vaſcula vinaria. 15 vacuas. 16 ſigni impreſſione includebat. 17 clanculum. 18 exhauſtae. 19 nihilominus. 20 furtiuam excuſationem. 21 amiſſione litterarum.

XXVII [1] Q. TVLLIVS TIRONI SVO S. D

Mirificam mihi [2] verberationem [3] ceſſationis epiſtola dediſti. Nam, quae [4] parcius [5] frater perſcripſerat, [6] verecundia videlicet, et [7] properatione, ea tu, ſine aſſentatione, vt erant, ad me ſcripſiſti: at maxime de conſulibus [8] deſignatis: quos ego [9] penitus [10] noui [11] libidinum et languoris effeminatiſſimi animi plenos. qui niſi a [12] gubernaculis [13] receſſerint: maximum ab vniuerſo

1 Epiſtola eſt narratio perpetua. 2 incuſſionem verecundiae. 3 ob intermiſſionem litterarum. 4 nimis ſobrie. 5 Marcus Cicero. 6 ne offenderet fratris animum. 7 feſtinatione. 8 in annum ſequentem. 9 plane. 10 in Gallia Caeſaris legatus. 11 voluptatum. 12 reipublicae. 13 remoueantur.

so [14] naufragio periculum eſt. Incredibile eſt, quae ego illos ſcio, oppoſitis Gallorum caſtris, in [15] aeſtiuo feciſſe: quos ille [16] latro, niſi aliquid [17] firmius fuerit, [18] ſocietate vitiorum [19] deliniet. Res eſt aut [20] tribunitiis aut [21] priuatis conſiliis [22] munienda. nam iſti duo vix ſunt digni, quibus alteri [23] Caeſenam, alteri Coſſutianarum [24] tabernarum fundamenta credas. Te, vt dixi, [25] fero oculis. Ego vos a. d. III Kal. videbo, tuosque oculos, etiam ſi te [26] veniens [27] in medio [28] foro videro, [29] diſſuauiabor. Me ama. Vale.

14 totius reipublicae. 15 caſtris noſtris. 16 M. Antonius. 17 eis obſiſtens. 18 communione. 19 blande alliciet. 20 tribunorum pl. 21 viri alicuius, auctoritate praediti. 22 a periclitatione. 23 oppidum Senonum. 24 quas tunc aedificari veroſimile eſt. 25 mirifice diligo. 26 vbi obuiam. 27 vbi hominum maxima frequentia. 28 erat igitur in agris Quintus, in villa Tiro. 29 oſculabor.

F I N I S

GRAECORVM
VOCABVLORVM
LOCORVMQVE
QVAE
IN HIS EPISTOLIS
OCCVRRVNT
INTERPRETATIO LATINA

Numeri Romani Librum *indicant*, *Arabici* Epiſtolam.

Χρήσει μὲν, *vſu quidem*: κτήσει δὲ, *poſſeſſione ve* VII. 2

Εὐτραπελία, *vrbanitas*, vel *comitas* VII. 3

Ἀκύθηρον, *ineptum, inuenuſtum* VII. 3

Ἀμφιβολία, *ambiguitas, ambigua oratio* VII. 3

Ὑπερβολὴ, *ſermonis exſuperantia*, ſeu *ſuperlati* VII. 3

Παράγραμμα, *agnominatio* VII. 3

Παρὰ προσδοκίαν, *praeter exſpectationem* VII. 3

Ἔντεχνα, *artificialia* VII. 3

Σύνταγμα, *opus* VIII.

Διδασκαλίαν, *doctrinam* VIII.

Ἔωλος, *obſoleta, non recens* VIIII.

Δεληθότως, *ſenſim* VIIII.

Πολιτείας, *de ciuitatibus regundis libros* VIIII.

Περὶ δυνατῶν, *de iis, quae fieri poſſunt* VIIII.

Κατὰ Διόδωρον κρίνειν, *ſecundum Diodorum iud care* VIIII.

Τῶν ἀδυνάτων, *de numero earum rerum, quae fi non poſſunt* VIIII.

Κρίσις Χρυσιππεία, *iudicium e ſententia Chryſip* VIIII.

Κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν, *ſecundum Chryſippum fi poteſt* VIIII.

Σύν τε δύ' ἐρχομένω, *ſimulque duobus euntib* VIIII. 7. Ex Homeri Il. κ, 224

Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων, *multi diſci puli praeſtantiores magiſtris* VIIII.

Ὀβελίζει, *veru notat*, ſ. *tanquam ſpurium del et reiicit* VIIII. 1

Τοῦ ποιητοῦ, *poëtae*, h. e. *Homeri* VIIII. 1

Παρεμβεβλημένοι, *inſerti, ſubdititii, interie* VIIII. 1

Συμβιώτη

Συμβιώτην, *conuiuam, conuictorem* VIIII. 10

Ἀποφθεγμάτων, *facete dictorum* VIIII. 16

Προλεγόμενα, *quae praefari solemus ante, quam disputationem aliquam explicandam suscipimus* VIIII. 18

Ὀψιμαθεῖς, *qui sero discunt, seri studiorum* VIII. 18

Ἀπότευγμα, *quod non successit, spei frustratio* VIII. 21

Ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ, *sapiens libere loqueris,* id est, *suo quamque rem nomine appellabis* VIIII. 22

Συμπόσια, *compotationes* VIIII. 24

Σύνδειπνα, *concoenationes* VIIII. 24

Κύρου παιδείαν, *Cyri institutionem* VIIII. 25

Ζήτημα, *quaestionem* VIIII. 26

Πτολίπορθον, *vrbium euersorem,* seu *expugnatorem* X. 13

Ὄργανον, *instrumentum* XI. 14

Σκιαμαχίαι, *pugnae vmbratiles,* siue *simulacra pugnarum* XI. 15

Λακωνισμὸν, *breuitatem sermonis* XI. 25

Φιλοσοφούμενα, *quae a philosophis tractantur ac disputantur* XI. 27

Παλτοῖ, *Palti:* proprium nomen vrbis Syriae XII. 13

Πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, *patriam meam magis amans* XII. 14

Εὐθυῤῥημονέστερος, *liberior in loquendo, et nimis libere suo quamque rem nomine appellans* XII. 16

Πάντα περὶ πάντων, *omnia de omnibus,* h. e. *diligenter et copiose de omnibus* XII. 20 et XV. 17

Τυραννοκτόνοι, *tyrannicidae* XII. 22

Ὑπομνη-

Ὑπομνηματισμὸν, *decretum* vel *monumentum, qu ad rei memoriam litteris mandatum sit* XIII.

Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν, *sed mi nunquam persuasit* XIII. 15. Est versus Homeri Od. η, 234

Ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, *str nuus esto, ut aliquis te et posterorum laud* XIII. 15. Ex Homeri Od. α, 302

Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, *sic nebula tegebat at* XIII. 15. Ex Homeri Od. ω, 314

Μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ γα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, *ne ig vus et inglorius peream, sed magno edito cinore aliquo, quod etiam a posteris audia* XIII. 15. Ex Homeri Il. χ, 304 s.

Εὐριπίδου, *Euripidis* XIII.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφὸς, *sapientem o qui sibi ipse non est sapiens* XIII.

Ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω, *simul a fronte et at* XIII.

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, *semp fortiter se gerere et praestare aliis* XIII. Ex Homeri Il. η, 208

Διοίκησιν, *districtum* XIII. 53. Vocatur autem ita *portio quaedam prouinciae, cuius admi nistratio et iurisdictio praetori commissa* est.

Ὑποθήκας, *hypothecas, pignora* XIII. 5

Τρεῖς διοικήσεις, *tres dioeceses* s. *districtus* XIII. 6

Χολὴν ἄκρατον, *bilem meram* XIIII.

Κατ' εἰδώλων φαντασίας, *secundum spectrorum visiones* XV. 1

Εἴδωλον, *spectrum* XV. 1

Αἵρεσει, *secta* XV. 1

Ἀφωμίλησα, *me a colloquio ſegregaui* XVI. 17
Ἀναφόρησιν, *digeſtionem* XVI. 17
Πέψιν, ἀκοπίαν, περίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας, *concoctionem, vitationem immodicae defatigationis, deambulationem moderatam, oblectationem, facilitatem alui* XVI. 18
Συζητήσει, *mutua quaeſtione* XVI. 21
Τὰ μὲν οὖν καθ᾿ ἡμᾶς τάδε, *quae igitur ad nos pertinent, haec ſunt* XVI. 21
Διαῤῥήδην, *aperte, diſerte* XVI. 21
Σπουδὴ, *ſtudium, contentio* XVI. 21
Συμφιλολογεῖν, *de litteris diſputare* XVI. 21
Πανικοῖς, *panicis*, h. e. *inanibus terroribus* XVI. 23
Θορυβοποιεῖ, *tumultum excitat* XVI. 23
Γόνυ κνήμης, *genu tibia:* intell. ἐγγύτερον, id eſt, *propius* XVI. 23

F I N I S.

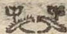
P. MANVTII

IN EPISTOLAS CICERONIS

AD DIVERSOS

INDEX

RERVM ET VERBORVM

Capeſſe-

IIII. 14. Cicero curVatinium laudarit, et defenderit I. 9. dies et noctes nihil aliud agit, nisi vt sui ciues salui, liberique sint VIIII. 24. disiungit se ab orationibus, et refert se ad mansuetiores Musas I. 9. dolet, se ab Trebonio ad illas pulcerrimas epulas IdibusMartiis, id est, ad caedem Caesaris, non esse inuitatum X. 28. dolebat, pilis et gladiis, non consiliis et auctoritatibus, de iure publico disceptari VI. 1. Cicero est in maritimis II. 6. Cicero et Appius collegae in auguratu II. 13. Cicero et Cato philosophiam veram et antiquam, in forum atque in remp. atque in ipsam aciem paene deduxerunt XV. 4. Cicero exspectabat rerum suarum gestarum aliquam in litteris Pompeii gratulationem V. 7. expulsus ex rep. ab iis, qui illam cadere posse, ipso stante, non putant VI. 6. foeneratores ex obsidione exemit VI. 6. gratia et opibus Caesaris sic fruitur, vt suis I. 9. honorificentissime a Caesare inuitabatur XIII. 15. Cicero ille, quem adspectabant, cuius ob es Graii ora obuertebant sua VIIII. 26. Cicero in acie non fuit VIIII. 8. in Antonium sic inuectus est, vt ille non ferret XII. 25. initio monuit Pompeium, ne se cum Caesare coniungeret, et postea, ne seiungeret VI. 6. in reditu nihilo meliores res domesticas, quam remp., offendit IIII. 4. tres libros de Oratore scripsit Aristotelico more I. 9. iubet Terentiam operam dare, vt domus propugnacula et praesidium habeat XIIII. 8. iudex inter Niciam et Vidium VIIII. 10. Cicero maluit pudori famaeque cedere, ad bellum proficiscendo, quam salutis suae rationem ducere, in Italia manendo VII. 3. Cicero maximus consularis maximum consulem se ipse vicit XII. 13. nihil maluit, quam pacem: ea desperata, nihil tam fugit,

D

Dec

C

Diſpu-

Αυσευ-

Tt Erudi

 tate

H

Illu-

Poeniret.

ſarem conſulem aliter fieri, niſi exercitum et prouincias tradiderit VIII. 14. honeſte effugere non poteſt, pulſus Italia, amiſſis Hiſpaniis, circumuallatus VIIII. 9. ineptus et nugax VIII. 15. quadam ex victoria coepit ſuis militibus confidere VII. 3. re dubia, et ante victoriam Caeſaris certorum hominum minime prudentium conſilio vtebatur IIII 9. ſigna tirone et collectitio exercitu cum legionibus robuſtiſſimis contulit VII 3. nullus imperator. ibid. nec rerum geſtarum gloria, nec regum, aut nationum clientelis tutus eſt VIIII. 9. victus turpiſſime, amiſſis etiam caſtris, ſolus fugit VII. 3. Pompeius, Lentulus, Scipio, Afranius foede perierunt. at Cato praeclare VIIII. 18. Pompeii ſecundus conſulatus exagitatur VIII. 11. Pompeii tarditas et taciturnitas I. 5. omnes vires ciuitatis ſe ad Pompeii ductum applicauerunt III. 11. Pompeii et Caeſaris amores et inuidioſa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationem, ſed ad bellum erumpit VIII. 14. Cn. Pompeii copias, et genus exercitus non probabat M. Marcellus, ſemperque ſumme diffidebat IIII. 7. Pompeio ſatisfieri nullo modo poteſt a Cicerone II. 16. Pompeium vnum ex omnibus, facio, vt debeo, plurimi III. 10. Pompeium ſenatum, quique res iudicant, ſecum habiturum: ad Caeſarem omnes, qui cum timore, aut mala ſpe viuant, acceſſuros VIII. 14

Pompeiana et Caeſariana cauſſa. inter cauſſas armorum multum intererat, inter victorias non multum erat interfuturum VI. 4. Pompeiani cupiebant bellum, Caeſar non tam cupiebat, quam non timebat VIII. 6. crudeliter otioſis minabantur. ibid. ſi rerum potiti eſſent, valde intemperantes fuiſſent. ib. praeſtabant iis rebus, quae non prodeunt in aciem: vſu autem armorum et militum robore, inferiores erant VI. 1. non pugnabant

iis

clari

R

Seduli-

Sorti

Suffusus.

Supp

T[...]

FINIS

